5387

II

Bibl. Jag.

Miklosich Fr: Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen I Band: Vergleichende Lautlehre. Wien 1852. 8° (Ladpr. 7 fl Cm)
III Band: Vergleichende Formenlehre. Wien 1856. 8°

Fröhlich K. A. Kurzgefaßte Anleitung zur schnellen Erlernung der vier slavischen (böhmischen, polnischen, illirischen und russischen) Hauptsprachen. Wien 1847. 8° (Ladpr. 1 fl 24 kr. Cm)

Dobrowsky Jos: Entwurf zu einem allgemeinen Etymologicon der slavischen Sprachen. Prag 1813. 8° (Ldpr 45 kr Cm)

Frisch Johan. Leonhard: Origo characteris sclavonici vulgo cirulici et glagolitici, tanquam eximia Historiae linguae sclavonicae pars. Berolini 1728. 4°

Frisch Joh. L: Historiae linguae sclavonicae continuatio (de cultura linguae sclavonicae et de dialecto russica). Berolini 1727. 4°

Frisch J. L. Historiae linguae sclavonicae continuatio secunda (Historia dialecti veneticae meridionalis in provinciis austr.) Berolini 1729. 4°

Frisch J. L. Historiae linguae sclavonicae continuatio tertia (De dialectis Venedorum in Lusatia) Berolini 1730. 4°

Frisch J. L. Historiae sclavonicae continuatio quarta (De dialecto bohemica) Berolini 1734. 4°

Schaffarik Paul Jos: Geschichte der slavischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten. Ofen 1826. 8° (Ldpr. 4 fl Cm)
" " 2ter Abdruck. Prag 1869. 8°

Geschichtliche Uebersicht der slavischen Sprache in ihren verschiedenen Mundarten und der slavischen Literatur von E. v. O. (Oberg) Leipzig 1837. 8° (Ldpr. 2 fl Cm)

Tyszynski A: Rys historyczny oswiecania Slowian. Warszawa 1841. 8° (Ldpr. 1 fl 40 Kr. Cm)

Olszewski Michał: Oświata Słowian pogańskich. Kraków 1838. 8° (mit 1 Tafel)

Dobrowsky's Slavin. Bothschaft aus Böhmen an alle slavischen Völker, oder Beiträge zu ihrer Charakteristik, zur Kenntniss ihrer Mythologie, Geschichte, Literatur und Sprachkunde. Zweite Auflage. Prag 1834. 8° mit Kupf. (Ldpr. 2 fl Cm)

Dobrowsky J: Slowanka; zur Kenntniss der alten und neuen slavischen Literatur, der Sprachkunde nach allen Mundarten, der Geschichte und Alterthümer. Prag 1814-1815. 8° 2 Bände, mit Kupf. (Ldpr. 1 fl 15 Kr. Cm)

Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft Herausgegeben von J. P. Jordan. Leipzig 1844-1846. 8°
I. Jahrgang (Heft 1-6) 1843 complet
II. Jahrgang (Heft 1-4) 1844 (Ladenpr. 1 fl 30 Kr Cm)
IV Jahrgang (Heft. 1-12) 1846 (complett) in 4 Bändchen (Ldpr. 6 fl Cm)
Jahrgang 1854 Heft 1-8 complet Neue Folge II. Band
Jahrgang 1855-1856 (Heft 1-2) " III. Band

II dubl. 1. 45

Kollar Johann: "Ueber die literarische Wechselseitigkeit zwischen den verschiedenen Stämmen und Mundarten der slavischen Nation; aus dem slavischen. Pesth 1837. 8° (Ldpr. 1 fl Cm.)

Robert Cyprien: Les deux Panslavismes; situation actuelle des peuples slaves vis-à-vis de la Russie. Paris 1847. 8° (Ldpr. 40 Kr. Cm)

(Terlecki:) Słowo Rusina ku wszej braci szczepu słowiańskiego o rzeczach słowiańskich. Paryż 1849. 8° (Ldpr. 27 Kr. Cm)

Berndt Ch. S. Theod: Die Verwandschaft der germanischen und slavischen Sprachen mit einander und zugleich mit der griechischen und römischen dargethan. Bonn 1822. 8° (Ldpr. 1 fl 45 Kr. Cm)

Čelakowsky Fr. L: Slowanské narodni písně sebrane. Praha 1822–1827. 8° Díl I. II. III.

Čelakowski Fr. L: Mudrosloví narodu slovanského ve přís-lovích. Praha 1852. 8° (Ldp. 2 fl. m.z)

Hanuš Ign. Jan: Literatura přísloveckého slovanského a německého. Praha 1853. 8° (Ldp. 1 fl 10 kr. m.z)

Šafařík Pawel Josef: Slowanský Narodopis. Druhe wydani Praha 1842. 8° (Ldp. 2 fl. 40 kr. m.z)

Szafarzyk P. J. Słowiański narodopis, przełożył z czeskiego Piotr Dahlmann. Wrocław 1843. 8°

Fröhlich R. A. Historisch-ethnographisch statistische Erläuterungen zur neuesten National- und Sprachen-karte des österreichischen Kaiserstaates. Wien 1849. 8°

Šafařyk P. J: Slowanske starožitnosti. Oddyl dějepisny Praha 1836. 8° 2 Tomy. (Ldp. 5 fl. m.z)

Szafarzyk P. J: Starożytności słowiańskie; Oddział dziejo-pisny; przełożył z czeskiego Dr. N. Bonkowski. Poz-nan 1844. 8° Tom I (ff. 1-350.)

Schaffarik Paul Jos: Ueber die Abkunft der Slawen nach Lorenz Surowiecki. Ofen 1828. 8°

Kollar Jan: Slawa bohyně a puwod gmena Slawuw čili Slawjanuw. Pešť 1839. 8° mit 1 Kupf.

Papanek Georgius: De regno regibusque Slavorum (Histo-ria gentis slavae) Quinque-Ecclesiis 1780. 4°

Anton Karl Gotl: Erste Linien eines Versuchs über der alten Slawen Ursprung, Sitten, Gebräuche. Leipzig 1783. 8°; mit 2 Kupf.

Hanka Wacław: Kratka historie slowanskych narodu sta-rych času, dle Rühsa. Praha 1818. 12°

Gebhardi Ludw. Albr: Geschichte aller wendisch-slavischen Staaten. I Band (Geschichte des Reichs der Wenden in Teutschland) Halle 1790. 4°

Schafarik P. J. Namen und Lage der Stadt Wineta, auch Jumin, Julin, Jomsburg. Leipzig 1846. 8°

Chodakowski Z. D.: O Słowiańszczyźnie przed Chrześciaństwem i W. Surowieckiego zdanie o piśmie temże. Kraków 1835. 8°

Hanusch Ignaz Johann: Die Wissenschaft des slavischen Mythus. Lemberg 1842. 8°

Hrasch Andr. Gottl. Die gottesdienstlichen Alterthümer der Obotriten aus dem Tempel zu Rhetra nebst Erläuterung derselben. Berlin 1771. 4° mit 52 Kupfertafeln.

Hrasch A. G.: Beyträge zur Erläuterung der obotritischen Alterthümer. Schwerin 1774. 4°

Levezow Konrad: Ueber die Aechtheit der sogenannten obotritischen Runendenkmaeler zu Neu-Strelitz. Berlin 1835. 4° (Ldpr. 30 Kr. Cm.)

Maciejowski Wacl. Alex: Istorija perwobytnoj christianskoj cerkwi u Slawian, perewet Orest Jewecki. Warszawa 1840. 8° (russ. Druck)

Maciejowski Wacl. Alex: Historya prawodawstw słowiańskich. Warszawa 1832–1835. 8° 4 Tomy. (Laderpr.

Kucharski Andrzej: Najdawniejsze pomniki prawodawstwa słowiańskiego (ruskiego, serbskiego, czeskiego) Warszawa 1838. 8°

Čelakowsky Frant. Ladisl: Čteni o srovnavaci mluvnici slovanske. Praha 1853. 8° (Ldpr. 1/2 50 Kr. Cm.)

Štur Ludevit: O narodnich pisnich a pověstech plemen slovanskych. Praha 1853. 8° (Ldpr. 46 Kr. Cm.)

Erben Karel Jaromir: Slovanska čitanka. Vybor z prostonarodnich pohadek a pověsti slovanskich v nařečich původnich. Sešit I. Praha 1863. 8° (Ldpr. 32 Kr. CM)

Haven, Russen, Germanen. Ihre gegenseitigen Verhältnisse in der Gegenwart und Zukunft. Leipzig 1843. 8°

Talvj: Uebersichtliches Handbuch einer Geschichte der Slavischen Sprachen und Literatur; nebst einer Skizze ihrer Volks-Poesie. Mit einer Vorrede von Eduard Robinson. Deutsche Ausgabe übertragen von Dr. B. K. Brühl. Leipzig 1852. 8°. 1½ Thlr.

Dankowsky Gregorius: Matris Slavicae filia erudita vulgo lingua graeca, seu Grammatica cumtarum slavicarum et graecarum dialectorum. Posonii 1836. 8°.

Křížek Václav: Dějiny národů slovanských v přehledu synchronistickém. Praha 1872. 8°.

Miklosich Fr: Slavische Bibliothek oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte. Erster Band. Wien 1851. 8° – Zweiter Band 1858. 8°.

Ginzel J. A.: Geschichte der Slavenapostel Cyrill und Method und der slavischen Liturgie. Leitmeritz 1857. 8°.

Herkel Joannes: Elementa universalis lingvae slavicae e vivis dialectis eruta et sanis logicae principiis suffulta. Budae 1826. 8°.

Hattala M.: O ablativě ve Slovančině a Litvančině. Praha 1858. 8°.

Origo et formatio lingvae ugoricae-ungaricae, rectius magiaricae dictae historice, philo- et etymologice ac grammatice deducta. Viennae 1834. 8°.

Wiszka Wojciech: Poglądna dzieje Słowian i ich stosunki z sąsiadami od pierwotnych aż do naszych czasów. Kraków 1873. 8°.

Kirkor A. M. O literaturze pobratymczych narodów słowiańskich. Odczyty publiczne. Kraków 1874. 8°. 2 f. 50 kr.

Boduen-de Kurtene J.: Niekotoryje otdiely sravnitelnoj grammatyki slowianskich jazykow. Warszawa 1881. 8vo (Einige Abtheilungen einer vergleichenden Grammatik der slavischen Sprachen.)

Boduen-de Kurtene J.: Podrobnaja Programma lekcij (o slawianskom jazykowiedienii) w 1876-1877 godu. I) Kazań 1878. 8vo (Programm der Vorlesungen über slavische Linguistik, nebst Bibliographie).

" " " w 1877-1878 godu. 8vo

II) Kazań 1881. 8vo "

Mikuckij S. L. Otczety o filologiczeskom puteszestwii po zapadnym krajam Rossii. Tetrad' IV tja (Vorlesungen über philologische Ergebnisse einer Reise in West-Russland. 4tes Heft.) Sankt-peterburg 1856. 8vo

Sobotka Primus: Rostlinstwo a jeho wyznam v národnich pisnich, powěstech, bájich, obřadech a powěrách slovanských. Příspěwek k slovanske symbolice. (Die Pflanzen und ihre Bedeutung in den Volksliedern, Sagen, Märchen, Volksgebräuchen und Vorurtheilen der slavischen Völker.) Praha 1879. 8vo 2 fl 20 kr.

Vymazal Fr.: Počátky slovanštiny (deviti řečí spisovných) a literatury. Brno 1884. 12o 70 kr.

Bambas Vaceslav: Tvarosklad jazyka slovanskeho to jest systematicky vyvin grammatickych lexikalnych tvarův všech nářecí slovanskych. — Die Formbildung der slavischen Sprache, das ist: systematische Entwickelung der grammatischen und lexikalischen Formen aller slavischen Dialekte. Praha 1861. 8vo

Perwolf Josef: Starosłowanske řady a obyčeje. Praha 1885. 8vo ppg. bo.

Gołowacki Jakow: Geograficzeskij słowar zapadno-sławianskich i jugo-sławianskich zemel i prylegajuszczych stran. Wilna 1884. 8vo 2 Karte, 2 Anh. 50 Kop.

a) Altbulgarisch oder Kirchenslavisch.

Schleicher Aug: Die Formenlehre der Kirchenslavischen Sprache, erklärend und vergleichend dargestellt. Bonn 1852. 8°. (Ldpr. 4 f 12 Kr. EMz)

Joannovics Eugen: Grammatica linguae ecclesiastico-Slavicae. Viennae 1851. 8°. (cyrillischer Druck) Ldpr. 2 f 48 Kr.

Miklosich Fr: Lautlehre der altslovenischen Sprache. Wien 1850. 8°. (Ldpr. 40 Kr. EMz)

Hanka Wiaceslaw: Nauczala swiaszczennago języka Słowian. Praga. 1846. 12°. (russischer Druck) (Ladenpr. 1 f Kr. EMz) Wtoroje izdanie. Praga 1859. 12°

D.(obrzański) A: Gramatyka języka Starosławiańskiego. Przemyśl. 1837. 8°.

Dobrowsky Joseph: Institutiones linguae slavicae dialecti veteris. Vindobonae. 1822. 8°. (Ldpr. 5 fl. M.)

Miklosich F: Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti. Vindobonae 1850. fol.

(Lewicki): Primarnyj słowar sławeno-polskij. — Słownik słowiańsko-polski, zawierający w sobie mniej teraz zrozumiałe w Księgach cerkiewnych znajdujące się słowa. Lwów 1830. 8°. (Ldpr. 1 fl. M.)

Leksykon sirječ słowesnyk sławenskij imjejuszcz wsebie słowesa perwoje sławenskaja po semże polskaja. Lozajew. 1804 8°
(Kirchenslavisch-polnisches Lexikon)

Gospoda naszego Isusa Christa nowyj zawiet, na sławianskom i ruskom jazykie. Sanktpeterburg. 1822. 8°. (Kirchenslavisch und neurussisch)

Czyn parastasa s prytożeniem pogrebenia tiet mirskich. Peremyszl. 1835. 8°. (Der Gottesdienst für die Verstorbenen – Kirchenslawisch.) (cyrillischer Druck)

(Chilewicz:) Ecphonemata liturgii greckiéj, albo tego wszystkiego co przy liturgii spiewają, woz uład językiem słowieńskim a charakterem polskim z nowem na język polski przełożeniem sporządzone. Przemyśl. 1842. 8°.

Schafarik Paul Jos: Kurze Uebersicht der ältesten Kirchenslavischen Literatur. Leipzig 1848. 8°.

Durich Fortunat: Bibliotheca slavica antiquissimae dialecti communis et ecclesiasticae universae Slavorum gentis. Volumen I (et unicum) Vindobonae 1795. 8°. (Zur Geschichte der alt-slavischen Litteratur.)

Kopitar Bartholom: Glagolita Clozianus, id est codicis glagolitici antiquissimi Λειψανον, amplissimis prolegomenis historicis et philologicis, utriusque ritus ecclesiasticae brevi grammatica et lexico illustratum. Vindobonae 1836. fol.

(Dobrowsky Jos:) Glagolitica, ueber die glagolitische Literatur, das Alter der Buchwitza, den Ursprung der römisch-slavischen Liturgie. Prag 1807. 8°. (Ldpr. 5/em)

Šafařik P. J. Památky hlaholského písemnictví. Praha 1853. 8°.

Miklosich Franc: Vitae sanctorum e codice antiquissimo (XI sacc.) palaeoslovenico cum notis criticis et glossario. Viennae 1847. 8°. (Ldpr. 3/em) (Ldpr. 1/em)

Peninskij Iwan: Slawianskaja grammatika zaimstwowannaja preimuszczestwenno iz gramma= tiki g. Dobrowskago. Sankt peterburg. 1825. 8°. (Kirchenslawische Grammatik in russischer Sprache)

Rozonow Thoma: Sokraszczenije slawianskoj etymologii. Moskwa 1810. 8°. (Kirchenslawi= sche Grammatik in russischer Sprache)

Gołowackij: Chrestomatija cerkowno-slowenskaja i drewno-ruskaja. (Kirchenslavische und altrus= sische Chrestomathie aus den J. 912 – 1353.) Wien. 1854. 8° (cyrill. Druck) (Ladenpr. 1 fl 15 kr. Öm)

Hanka Wacław: Zprawa o slowanskem ewangelium w Remeši. Praha 1839. 8°.

Hanka Wenceslaw: Božestwennaja služba. Praga 1854. 16° (Divinum Officium; Liturgisches Buch – glagolitischer Druck) Ldpr. 10 kr.

Miklosich Franciscus: Vitae sanctorum e codice anti= quissimo palaeoslovenica cum notis et glossario. Viennae 1847. 8° 1 fl.

Hanusz Ignac Jan: Sv. Kyril nepsal kyrilsky než hla= holsky. Praha 1857. 4° (Beweis, dass der h. Cyrill nicht mit kyrillischen sondern mit glagolitischen Buchstaben schrieb) (böhmisch)

Hanka Václav: Počátky posvatneho jazyka slovans= keho. Praha 1846. 8° (Anfangsgründe der kirchen= slavischen Sprache)

Miklosich Fr: Chrestomathia palaeoslovenica. Vindobo= nae 1854. 8°

Lexikon sirjecz Slowesnik slawenskii imjejuszcz w sebje slowesa perwje slawenskaja po semie polskaja. Lo= wiczaju 1804. 8°

Czyn utrni i wiezerni. Lwow 1820. 8° (Morgen- und Abend-Gottesdienst) (cyrillischer Druck)

Alekśiejew Petr: Cerkownyj słowar, ili tołkowanie sławenskich, także mało razumitelnych drewnych i inojazycznych rjeczenij. Izdanije czetwertoje. Sankpeterburg 1817–1819. 8° Czast 1–5 (w 3 tomach) (Alt-slawisches Kirchenlexikon) 30 Rub.

Winogradow Petr: Kratkaja sławjanskaja grammatyka. Sankpeterburg. 1825. 8° 2 R. 50 K.

Biblia ili Knigi Swiaszczennago Pisanija Wetchago i Nowago Zawjeta. Sankpeterburg 1819. 8° (Altslavische Bibelübersetzung, nach der Moskauer Ausgabe von 1663 aufs neue herausgegeben) 6 Rub.

Chodźko Alexandre: Grammaire paléoslave suivie de textes paléoslaves, tirés, pour la plupart des manuscrits de la bibliothèque impériale de Paris et du Psautier de Bologne. Paris, 1869. 8° (4 Thlr. 20 Sgr.)

Hanka Wacław: Jazavo-Emmauzskoje swiatoje bragovjestrovanije, mynežе remesk... Praga 1846. 8° 2 fl 50 Ctm.

Hanka Wiaszczesław: Swiatoje ewanhelije po Astromirowu spisku 1056 i 1057 ljet. Praga 1853. 8°

Miklosich Fr.: Evangelium S. Mathaei palaeoslovenice ex codicibus... Vindobonae 1856. 8° 1 fl. 30 Kr.

Miklosich Fr.: Lautlehre der altslovenischen Sprache. Wien 1850. 8° 36 Kr.

Miklosich Fr.: Formenlehre der altslovenischen Sprache. Zweite Auflage. Wien 1854. 8°

Hanka Wiceslaw: Zo[illegible] starożytnego języka słowiańskiego. Druhe pow[illegible]

Miklosich Franc: [illegible] Slovenicae veteris dialecti. Lipsiae 1845. 8°. 1 Sgr.

Peninskij Ioan: Slawianskaja Christomatija ili izbrannyja mjesta iz proizwedenii drewniago otecestwennago narjecija. Izdanie wtoroje. Sankt peterburg 1832. 8vo ppg. XXX. 501 (Altslavische und altrussische Chrestomathie) 3 Rub.

Boduen-de-Kurtene J. A. Podrobnaja programma lekcij w 1876-1877 uczebnom godu. Kazan 1878. 8vo (Programm der Vorlesungen über Sprachwissenschaft und russische Grammatik) 1 Mark 80 Pfn.

Boduen-de-Kurtene J. A. Podrobnaja programma lekcij w 1877-78 uczebnom godu. Kazan 1881. 8vo (Bibliographie und Programm der Vorlesungen über vergleichende Sprachwissenschaft und slavische Dialektologie) 3 Mark.

Kotosow M.: Staro-Slawianskaja Grammatyka. Uczebnik dla Gimnazij. Izdanije 3e. Wilna 1873. 8vo pp. 100. 75 Kp.

Hanka Waczeslaw: Nauczata swiaszczennago jazyka Slowian. Wtoroje ispraweneje izdanie. Czeska Praga 1859. 8vo

Hanka Waczeslaw: Ostatky Slowianskago bohoslużenija u Czechow. Praha 1859. 8vo ppg. 74, 2 tyc. (Reliquiae slavici cultus divini in Bohemia) (cyryl. et glagolit.) 1 Thlr. 14 Sgr.

Šafařik Pavel Josef: Památky dřevního písemnictví jihoslovanův. Praha 1851. 8vo

Wostokow A. Ch.: Filologiczeskija nabljudenija. Izdal I. Sreznewskij. (Razsuzdenije o slawianskom jazykie - Grammaticzeskija prawila slawianskago jazyka - Opisanie rukopisej.) Sankt peterburg 1865. 8vo

Čžerneckij Wasilij: Cerkownyj Slowarec do pojasnenij czasto upotrebljajemych słów w swiaszczennych knihach cerkownych. Lwow 1889. 12°.

Gołowacki Jakow Fk.: Czyn swiaszczennyja i bożestwennyja liturgii, s prewodom niemieckim i polskim. Lwow 1858. 8vo

Utrenja wo swiatuju i weliku nediu Paschy. - Jutrznia we swiętą i wielką niedzielę Zmartwychwstania Chrystusowego. Lwow 1860. 8vo

Berčič Ivan: Čitanka Staroslovenskoga jezika. U Zlatnom
Pragu 1864. 8vo (glagolitica)

b) Neu-bulgarisch.

Čankof A. und D. Kyriak: Grammatik der bulgarischen Sprache. Wien 1852. 8°.

Wuk Stefanowitsch: Dodatak k Sanktpeterburgskim ravniteljnim rječnicima sviju jezika i narječia s osobitim ogledima bugarskog jezika. Beca 1822. 4°. (Ueber die neubulgarische Sprache sammt Wörtersammlung und Volksliedern) (serbischer Druck)

Bogoev Ivan: Bălgarski narodni pjesni i poslovii. Knižka părva. Pešča 1842. 8°. (serbischer Druck)

Hilbner Joan: Svjaščennoje cvjetoobranie, ili sto i četyre svjaščenny istorii izbranny iz vetchiat i novyat zavjet perevedeny na slaveno-bolgarskiat jazyk ot Anastasa Stojanoviča Kotljanina. Čast vtoraja (novyat zavjet) Budin. 1825. 8°. (cyrillischer Druck)

Fenelon: Priključenija Telemacha syna Odisseevago; prevedesja ot francuskij na slavjanobolgarskij jazyk. Čast perva. Vienna 1845. 8°. (russischer Druck.)

Dobrovič Joan: Mirozrenie, spisanie pomesjačno. Sek I. Sistek 1.2.3. Viena 1850. 4°. (Weltanorama – eine bulgarische literärische Zeitschrift – Heft 1.2.3.) (russischer Druck.)

Engel Joh. Christ: Fortsetzung der allgemeinen Welthistorie XLIX Theil. (Geschichte der Bulgaren in Mösien) Halle 1797. 4° (mit Kupf.)

Reskovitsch Athan s: Istoria Slawenno-bolgarskog naroda iz g. Raicza Istorie prostim jazykom spisana. Budim. 1801. 8° (Geschichte von Bulgarien – in serbischer Sprache – cyrillischer Druck)

Hilferding A. Geschichte der Serben und Bulgaren; aus dem russischen (von J. E. Schmaler) Bautzen 1856. 8° I Abtheilung.

Bezsonow Petr: Bolgarskija pjesni iz sbornikow Ju. J. Wenelina, N. D. Katranowa i drugich Bolgar. (Wypusk wtoroj) (Moskwa 1855.) 8° (Bulgarische Volkslieder, nebst Idiotikon – russischer Druck.)

Zachariew Stefan: Geografiko-istoriko-statisticzesko Opisanie na Tatar-Pazardzikku-tu Kaazu. Wiena 1870. 8° (mit 1 Tafel und 1 Karte)

Jireczek Jos. Konst.: Knigopis na Nowobolgarskata knizina 1806-1870. (Bibliographie de la littérature bulgare moderne 1806-1870). Wiena, 1872. 8° maj

Wiladinowcy Konstantin i Dimitrij: Bulgarski narodni pjesni. Zagreb, 1861. 8° (Bulgarische Volkslieder)

Karawelow Ljuben: Zamiatniki narodnago byta Bolgar. Kniga perwaja. Moskwa 1861. 8° (Bulgarische Ethnographie: Sprichwörter, Volkskalender, Volksnamen; Legenden, Idiotikon) 1 Rub. 50 Kop.

Rakowski Georgij Stojkow: Bolgarska starina. Kniga perwa. Bukureszt 1865. 4° (Bulgarische Alterthümer aus dem Gebiete der Geschichte, Linguistik und Ethnographie) 3 Rub.

Rakowski Georgij Stojkow: Bolgarski-tje Chajduti, tjehno-to nacjalo i tjehna-ta postojana borba s Turcy-tje ot padenija Bolgarii do dnjeszny-tje wremena. Bukuresz. 1867. (Ueber bulgarische Räuber und Freiheitskämpfer) 8°.

Wojwodow Skarlat S.: Swatba-ta Chajdut Janczja, powjest, spodirena ot njekolko bolgarski pjesni. Braila 1863. 12° (Die Hochzeit des Chajduken Janczjo, eine Erzählung, übersetzt aus d. Lazrade)

Manzow J. J.: Metodiczeski razgowori bulgarski i rumunski Braila, 1864. 8° (Bulgarisch-walachische Gespräche)

Bolgarsky Knizici, powrjemenno spisanije. Redaktor S. Stojanow-Burmow. Carigrad 1866. Godina III, czast II i III (Broj 13-24). 8° (Bulgarische Bibliothek-literärisch-politische Zeitschrift)

Periodiczesko spisanie na bolgarsko-to Knizowno druzestwo urezda se ot M. D. Stojanowa. Braila 1870. Godina I. Knizka I. II. 8° (Zeitschrift des bulgarischen-literärischen Vereins) (2 Hefte) 2½ Thlr. 1873 III. V. VI. VII. VIII. IX. X. (1874) (9 Hefte)

Wojnikow D. P. Kratka bolgarska grammatika s upraznenija. Braila 1864. 12° (Kleine bulgarische Grammatik in Fragen)

Drinow Marin: Istoriczeski pregled na Bolgarska-ta crkwa ot samo-to i nacalo i do dnes. Wiena 1869. 8° (Geschichte der bulgarischen Kirche)

Drinow M. C. Zaselenie Balkanskago poluostrowa Slawianami. Moskwa 1873. 8° (Colonisation der Balkan-Halbinsel durch Slaven)

Nowajski D.: O slawianskom proischoždenii Dunajskich Bolgar. (Ueber slavische Abstammung der Donau-Bulgaren). Moskwa 1874. 8°

Rakowski Georgij Stojkow: Gorskij putnik, powestwitelen spiew. Nowyj Sad 1853. 8vo (Der Gebirgswanderer, ein historisches 5 Mark. Gedicht, mit histor. Anmerkungen)

Werkowicz Stefan J.: Weda Slowena. Bolgarski narodni pesni ot predistoriczno i predchristiansko doba, otkril w Trakija i Makedonija i izdat J. J. Werkowicz. Kniga I. – La Veda Slave. Chants populaires des Bulgares de Thrace et de Macedoine. – Beograd 1874. 8vo ppg. 545.

Dozon Auguste: Bolgarski narodni pjesni. – Chansons populaires bulgares inédites, publiées et traduites. Paris (Vienne) 1875. 8vo ppg. 427.

Filaretov J.: Karmannaja Kniga dla russkich woinow nachodiaszczych sia w pochodach protyw Turok po Bolgarskim zemlam. (Razgovory – Slowar russko-bolgarskij – Wrawnyja prawila Rowo-Bolgarskago jazyka.) Sanktpeterburg 1854. 12o

Werelin (Guca) Jurij: Drewnyje i nyneszniyje Bolgare w politycznom, narodopisnom istoriczeskom i religioznom ich otnoszenii k Rossijanam. Izdanie wtoroje. Moskwa 1856. 8vo

Undolskij W. M.: Ocherk slawiano-russkoj bibliografii. (Chronologiczeskij Ukazatel slawiano-russkich knig cerkownoj pieczati s 1491 po 1864 g.). Moskwa 1871. 8vo

a) Serbisch

Novaković Stojan: Srpska biblijografija za noviju književnost 1741–1867. Biograd 1869. 8vo pag. 642.

Wuk Stephanowitsch: Kleine serbische Grammatik verdeutscht von Jac. Grimm; nebst Bemerkungen über die neueste Auffassung langer Heldenlieder des serbischen Volks. Leipzig 1824. 8o (Ldpr. ifl 15 Sgr.)

Wuk Stefanović: Lismenica serbskoga jezika po govoru prostoga naroda. Vienna 1814. 8o (Serbische Grammatik – serbischer Druck)

Wuk Stefanović: Srpski rječnik; Serbisch-deutsch-lateinisches Wörterbuch. Wien 1818. 8o (Ldpr. 10 Sgr.)

Schaffarik P.J. Serbische Lese Körner oder historisch-kritische Beleuchtung der serbischen Mundart. Pesth 1833. 8o (Ldpr. ifl 30 Sgr.)

Wuk Stef. Karadžići Sava Tekelija: Lisma Platonu Atanackoviću o srpskome pravopisu sa osobitijem dodacima o srpskom jezitku. Beus. 1845. 8o (Briefe über serbische Orthographie und Sprache – serbischer Druck) (pag. 95)

Wuk Stef. Karadžić: Gospodinu sa dva Krsta (odgovor na osuđenija prijevoda Novoga zavjeta na srpski jezik) Beč. 1848. 8o (Antwort auf eine Rezension der serbischen Uebersetzung des neuen Testaments – serbischer Druck) pag. 8.

Daničić Č.: V. Laziću (Odgovor na osuđenja Wukovog prijevoda Novago zavjeta) Beč 1848. Svezak I i II. (Antwort auf die Rezension Lazić's der Wukischen Uebersetzung des neuen Testaments – serbischer Druck – I und II Heft) (pag. 20. 16)

Milovuk Josif: Knigoimenik. Budim 1833. 8°. (Bibliographie serbischer Werke – serbischer Druck.) pag. 40. (Ladenpreis 15 kr. Cm.)

Subbotić J.: Einige Grundzüge aus der Geschichte der serbischen Literatur. Wien 1850. 12°. (Ladenpreis 20 kr Cm.)

Wuk (Stefanović) K(aradžić): Kovčežić za istoriju, jezik i običaje Srba sva tri zakona. I. Beč 1849. 8°. Schatzkästchen für serbische Geschichte, Sprache und Etnographie; mit i Kupfer – serbischer Druck.) (Ladenpreis 1 fl. Cm)

Wuk Stef. Karadžić: Srpske narodne pjesme. Knjiga I. II. III. Beč 1841–1846. 8°. Serbische Volkslieder. 3 Bände – serbischer Druck) (Ladenpreis 9 fl. Cm)

Čojković Čubro (Milutinović Sim.): Pjevanija cernogorska i hercegovačka. Lajpcig. 1837. 8° (Volkslieder der Montenegriner und Hercegoviner – serbischer Druck.) (Ladenpreis 3 fl. 48 kr. Cm.)

Frankl Ludwig August: Gusle, serbische Nationallieder (übersezt) Wien 1852. 12°. (Ladenpr. 1 fl. 20 kr. Cm.)

Talvj (Jakobs Therese): Volkslieder der Serben metrisch übersetzt. Halle 1825. 8°. (Zu Übersetzerin fusst Therese A(melie) L(ouise) V(on) Jacobs)

Wuk Stef. Karadžić: Srpske narodne poslovice. Beč. 1849. 8° (Serbische Sprüchwörter – serbischer Druck.) (Ladenpr. 1 fl. 45 Kr. Cm.)

Wuk Stef. Karadžić: ~~[illegible]~~ Narodne srpske poslovice i druge različne riječi. Cetinja 1836. 8° (Serbische Sprüchwörter – cyrillischer und serbischer Druck) (Ladenpr. 2 fl Cm.)

Mušicki Ivan: Pričte iliti po prostomu poslovice. Budin 1807. 8° (Serbische Sprüchwörter – cyrillischer Druck) (Ladenpr. 30 Kr. Cm.)

Njegoš Petr Petrović: Lažni car Ščepan mali; istoričeško zbitije. Zagreb 1851. 8° Der falsche Fürst Stefan der Kleine; ein historisches Dramma in Versen – serbischer Druck) (Ladenpr. 1 fl. Cm.)

Nikić Jovan Sim. plem. Novic: Lazarica ili boj na Kosovu 1389 godine. Novi Sad 1847. 8° (Die Frau des Lazar, oder die Schlacht auf dem Amselfelde; ein Heldengedicht – serbischer Druck) (Ladenpr. 36 Kr. Cm.)

Subbotić Ivan: Lira. Pešt 1837. 12° (Gedichte von Subbotić einem der beseren neueren serb. Dichtern – serbischer Druck.) (Ladenpr. 30 Kr. Cm.)

Relković Anton: Satyr, to jest u koritelj zlich nravov; preveden na prostyj serbskij jezik Stefanom Raič. Budin 1807. 8° (Der Satir als Verbesserer schlechter Sitten; ein Gedicht aus dem slavonischen des A. Relković übersezt ins serbische – cyrillischer Druck) (Ladenpr. 40 Kr. Cm.)

Maletić Djordje: Kritičeskij vregled nagradom uvienčanog diela: Kralj dečanskij, epos. Novi Sad 1846. 8° (Kritische Uebersicht des Heldengedichts: Der König von Dečan – serbischer Druck) (Ladenpr. 36 Kr. Cm.)

Ignjatović Mojsije: pozorišna igra u 3 čejstv. prevedena. u Budimje pišt. kr. vseuč. 1813.

Artello pridvornyj šaljivčina (igrokaz 8° (Artello der Hofnarr; ein ~~Schauspiel~~ Schauspiel – serbischer Druck – ohne Titel.) (Verleger: Ignatovic Mojsej)

Chranislav Gavrjil: Lovarnaja Kniga, z njemeckago slaveno-serbski prevedena. (Budin 1805. 8° (Kochbuch – serbischer Druck) (ratum)

Magarašević Georgij: Serbski ljetopis za god 1825. Perva častica. Budim 1824. 8° (Serbischer Almanach mit literärischen Beiträgen – serbischer Druck)

Nikolajević Georgij: Ljubitelj prosvješćenija; srbsko-dalmatinski Magazin, za lieta 1843 i 1844. Za dar 1843-1844. 8° Knjiga I. II – (Der Freund der Aufklärung; eine serbisch-dalmatinische literäri-sche Zeitschrift. – 2 Bände – serbischer Druck) (Ladenpreis 1 fl 30 kr lth.)

Popović Miloš: Podunavka; srbski list za god 1844. Beograd. 1844 4° N° 1-18 Die Donaubewohnerin; ein serbisches literärisches Blatt. – serbischer Druck)

Popović Miloš: Podunavka; srbski list za god 1848 Beograd 1848. 4° N° 25-26. 33-43. 45-50.

Maletić Djordje: Istoričesko-kritičesko opisanije bitke Kosovopoljske od g. 1389. Novi-Sad 1847 8° (Historische Beschreibung der Schlacht am Amselfelde im J. 1389 mit einem Plane von Kosovopolje – serbischer Druck)

Radić Irinej: Povešt kratka o Fruškogorskom mana-stiru Chopovu. Budin 1847. 8° (Geschichte des serbischen Klosters Chopovo – ~~serbischer~~ cyrillischer Druck) (Ladenpreis 18 kr. lth.)

Nikolić Isidor: Vojvodstvo Serba austrijski. Vienna 1849. 8° (Geschichte der oesterreichischen-serbischen Wojewodina – serbischer Druck) (Ladenpr. 1 fl. 20 kr. lth.)

Jugović Slavoljub: Razlaganja o sadašnosti i budućnosti Slavena. Zagreb 1850. 12°. (Gedanken über die Gegenwart und Zukunft der Slaven – serbischer Druck) (Ladenpr. 12 Kr. Rh.)

(Vuk Stef. Karadžić): Pristuplenija M. Svetića u utuku II (Obrana knjaza Miloša Obrenovića) Beč 1845. 8°. Die Fehler des M. Svetić; Eine Vertheidigung des serbischen Fürsten Milosch Obrenovitsch. – serbischer Druck) pag. 24.

Metzl Heinrich: Staniza; historische Erzählung aus den Kriegen der Serben mit den Türcken Wien 1847. 8°.

Ranke Leopold: Die serbische Revolution; aus serbischen Papieren und Mittheilungen. Hamburg 1829. 8°. (mit einer Karte Serbiens)

Sor Ch. v.: Serbiens Freiheitskrieg und Milosch; aus dem Französischen. Leipzig 1845. 8°. (Ladenpr. 1 Thlr.)

Bystrzonowski L. v. Szafranies: Serbien, seine europäische Beziehungen und die orientalische Frage. Leipzig 1845. 8°. (Ladenpr. 1 Thlr.)

Serbien, Rußland und die Türkei. Berlin 1843. 8°. (Ladenpr. 25 Sgr.)

Thal Emanuel: Serbiens Neuzeit in geschichtlicher, politischer, topographischer statistischer und culturhistorischer Hinsicht. Leipzig 1840. 8°.

Pofsart P. A. Fed. Konst: Das Fürstenthum Serbien, seine Bewohner, deren Sitten und Gebräuche. I Abtheilung: Historisches und zeographisches. Darmstadt. 1837. 8°.

Puch Otto v.: Reise in Serbien im Spätherbst 1829 Berlin 1830. 8°. I und II Band.

Robert Lyprien: Die Slawen der Türkei, nämlich Serbien, Montenegriner, Bosniaken, Albanesen und Bulgaren. Aus dem französischen. Stuttgart 1844. 12°. VI Theile in 2 Bänden.

Zaić und Scherb: Černagora (geographische und historische Beschreibung von Montenegro) Agram 1846. 8°.

(Vuk Stefan. Karadž.) Montenegro und die Montenegriner; ein Beitrag zur Kenntniß der europäischen Türkei und des serbischen Volkes. Stuttgart 1837. 8°.

Andrić Alexander: Geschichte des Fürstenthums Montenegro von der ältesten Zeit bis zum Jahre 1852. Wien 1853. 8°. (Ladenpr. 1 fl. 30 Kr. Cm.)

Subbotić J. Dr.: Spomenici stare jugoslavenske književnosti. Bež 1853. 8°. (Südslavische Schrift-Denkmähler aus der J. 1189 bis 1699 – cyrillischer Druck) (Ladenpr. 12 Kr. Cm.)

(Popović Aca): Srbske narodne pjesme sa prevodom češkijem a časti poljskijem izdala jugoslavjanska mladež. Praga 1852. 8°. (Serbische Volkslieder – serbischer Druck)

Vuk Stefanović: Mala prostonarodnja slaveno-serbska pesnarica. Wiena 1814. 8°. (Serbische Volkslieder) – (serbischer Druck)

Vuk) Stefanović): Narodne srpske pripovjetke. Becz 1821. 8°. (Serbische Volkssagen und Volksräthseln) – (serbischer Druck)

Vuk Stefanović Karadžić: Srpski rječnik istumačen njemačkijem i latinskijem rječcima, Becz 1852. 8°. ppg. XIV. 862 1. (Lexicon serbico-germanico-latinum.)

Stefanović Karadžić: Danica, zabavnik za godinu 1826 i 1827. (Zerva i druga godina) Beč 1826-1827. 12° (Aurora: serbischer Almanach mit historischen und etnografischen Aufsätzen – III Bände – serbischer Druck)

Frušić Stevan: Slavoljub. Zagreb 1850. 12° (Der Slawenfreund; serbische Gedichte und Novellen – serbischer Druck) (Ladenpr. 20 Kr. Cm)

Obradović Dositej (r. 1739 + 1811) Basne, s nekim malim proměnami. (izdane Stankom Vrazem) Knjižica I. Zagreb. 1847. 8° (Fabeln – lateinisch. Druck) (Ladenpr. 10 Kr. Cmz)

Subbotić Jovan: Srbska čitanka za gimnazije. II Kniga za 3 i 4 nižu klassu. Beč 1855. 8° (Serbisches Lesebuch – serbischer Druck. Ladenpr. 66 Kr. Cm.

Subbotić Jovan: Cvjetnik srbske slovesnosti. Čitanka za vyše gimnazije. I Svezak. Beč 1853. 8° Anthologie der serbischen Literatur a. d. J. 1189 – 1850. – serbischer Druck) (Ladenpr. 1 Thlr. 2 Kr. Cm)

Nović Jovkoim: Lazarice ili Dogadjaji za vremena Kneza Lazara. Drugo izdanje. Novi-Sad 1860. 8° (Heldensagen aus den Zeiten Lasars – Gedicht) (serbischer Druck mit 1 Kupf.)

Ignatović Jakov: Trideset godina iz života Milana Narandžića; Roman. Novi-Sad 1860. 12° (serb. Druck)

Lazarević Svetolik: Spomenak. Izvorne pesme I Novi-Sad. 1860. 12° (Erinnerungen – Original-Gedichte) (serb. Druck)

Raić Joan: Istoria raznych slawenskich narodow, najpaize že Bolgar, Chorwatow i Serbow. Budin 1823 8° Czast 1-4. (Geschichte der Südslawischen Völker) (serb. Druck, mit Kupf. Vignet. u. Tafeln) 4 Bände (r. 1726 + 1801)

Novi zavjet gospoda naszega Isusa Christa prevo Wuk Stef. Karadžić. Beč 1847. 8°. (Serbische Übersetzung des neuen Testaments) – (serbischer Druck) (Lwbs.)

Davidović Dimitri: Djela. Kniga I. Istoria naroda srbskog. Beograd 1846. 8°. (Geschichte Serbiens) (Titel fehlt) (Serbischer Druck)

Érdy Janos: A Boszna es Szerb regi érmek. Budan 1857. 4°. (Münzen der bosnischen und serbischen Könige mit 63 Abbildungen – ungarisch) Lpr. 1 fl. 36 kr.

Chaïzić-Swetić: Sitnice jezy kosslowne. 1) Novi-Sad, 1837. 8°.
2) Wukow Odgowor na Utuk G. M. Swetica. Becz 1843. 8°.
3) Wukow Odgowor na lazi i opadanje u srbskome ulaku. Becz 1844. 8°.
4) Swetić M.: Utuk II ili Odgowor na Wukow Odgowor. Beograd 1844. 8°.
5) Swetić M. Utuk III jezy kosslowny. Novi-Sad 1846. 8°.
6) Szeroglić Pawel: Replika na odgowor g. Milosza Swetica u Utuku III, ili Pregled Zakonnika grajanskog za Serbiju. Novi-Sad, 1847. 8°.
7) Daniczić Dj.: Rat za srbski jezik i pravopis. Budim 1847. 8°.

Klić Samuil: Poslovica (Serbische Sprichwörter). Wiena 1820. 8°.

Aleksijević Dimitrije: Staro-Srbi (Alt-Serbien in etnographischer und lingvist. Beziehung). Beograd 1878. 8°.

Hilferding A. Bosnija, Putewyja zamietki (Bosnien-Reise-notizen). Moskwa 1858. 8°.

Besalda (Joerbska) u latinskom pismu. Jedan književni Sbornik za ogled novog typa organicke Latinice. Becz 1860. 8°. ppg. 164 (Sammlung literärischer Artikeln – latein. Druck).

Boszkowić Jowan: Wuk Stef. Karadzić (r. 1787+1864) po raznicznim pisima. Beograd 1888. 12°. (Biographie des Wuk St. Karadzić.)

Vrčević Wuk: Niz srpskih pripovijedaka, većinom o narodnom sudjenju po Boki, Crnoj Gori i Hercegovini. Panczevo, 1881. 8°. ppg. 339.

b) Neu-illirisch (kroatisch, dalmatinisch)

Berlić Ignatz Al: Grammatik der illirischen Sprache wie solche in den südslavischen ländern gesprochen wird. Dritte Auflage. Agram 1850. 8°. (Ladenpr. 2 fl. Cm)

Berlich Ignatz Al: Grammatik der illyrischen Sprache. Ofen. 1833. 8°. (Ladenpr. 2 fl Cm)

Kriztianovich Ignaz: Grammatik der Kroatischen Mundart. Agram 1837. 8°. (Ladenpr. 1 fl 15 Kr. Cm.)

Kriztianovich Ignaz: Anhang zur Grammatik der kroatischen Mundart, enthaltend eine Sammlung der nothwendigsten Wörter nebst verschiedenen Ausdrücken und Redensarten. Agram 1840. 8°. (Ladenpr. 1 fl. 15 Kr. Cm)

Drobnić Josip: Illirsko-němačko-talianski mali rečnik – Illirisch-deutsch-italienisches Taschen-Wörterbuch. Bec. 1846–1849. 12°. (samt Grundzügen der illirischen Sprachlehre von Vekoslav Babukić) (Ladenpr. 3 fl Cm.)

Richter Adolph Friedr. und Ballmann Adolph Jos: Illyrisch-deutsches und deutsch-illyrisches Handwörterbuch Wien 1839–1840. 8°. 2 Bände (Ladenpr.

Fröhlich Rud. R.: Handwörterbuch der deutschen und illyrischen Sprache. Wien 1854. 12°. (I Theil: Illyrisch deutsch – II Th. Deutsch-illyr.)

Augustinović Gj. Misli o ilirskom pravopisu. Beč. 1846. 12°. Gedanken über die illirische Orthographie – mit einer Tafel) (Ladenpr. 15 Kr. Cm.)

Zakon vinodolski od léta 1280 priobćen od Ant. Mazuranića. Zagreb 1843. 8°. (Das Statut von Vinodol vom J. 1280; eins der ältesten illyrischen Sprachdenkmäler – nebst Faximile)

Lučić Crsat-knez: Slavjanska antologia iz rukopisah dubrovačkih pjesnikah XV. i XVI. vjeka. Knjiga parva. Beč. 1844. 8°. (Anthologie aus ragusinischen Dichtern des 15 und 16 Jahrhunderts) (Ladenpr. 1 fl. Cm.)

Gundulić Ivan (r. 1588 + 1638): Osman; u dvadeset pievanjah. Zagreb. 1844. 8°. Die Osmanide ein Heldengedicht – mit dem Portrait des Verfassers) herausgegeben von V. Babukić (Ladenpr. 3 fl. 30 Kr. Cm.) (2te Auflage)

Gundulić Ivan: Osman spjevagne viteshko. Dubrovnik 1826. 8°. Razdjela k I. II. III. (Die Osmanide; herausgegeben von Ambr. Markovich – 3 Bände. mit historischen Anmerkungen) (Ladenpr. 6 fl. Cm.)

Gundulić Ivan: Različite pieseni. Zagreb. 1847. 8°. (Verschiedene Gedichte) (Ladenpr. 1 fl. 30 Kr. Cm.)

Gundulić Ivan: Ariadna poluscjalostivo prikasagne spjevano 1632. Dubrovnik 1829. 8°. (Ariadne; ein dramatisches Gedicht) (Ladenpr. 1 fl. Cm.)

Gundulić Ivan: Gljubovnik srameshgliv. Dubrovnik 1838. 8°. (Der schamhafte Liebhaber; ein Gedicht.) (Ladenpr. 20 Kr. Cm.)

Gundulić Ivan: Pjesan visini privedroj Ferdinanda II velikoga kneza od Toskane. Dubrovnik. 1838. 8°. (Lobgedicht zu Ehren Ferdinand des II Grosherzogs von Toskana) (Ladenpr. 20 Kr. Cm.)

Palmotta Gjono Gjoro (Palmotić Junio r. 1606 + 1657): Elena, poluscjalostivo prikasagne. Dubrovnik 1839. 8°. (Helena; ein drammatisches Gedicht) (Ladenpr. 1 fl. Cm.)

Minčetić Vladislav (+ 1666) Trublja slovinska, god. 1665. Zagreb 1844. 12° (Die slavische Trompete; ein lyrisches Gedicht) (Ladenpr. 16 kr. ℔m)

Gjorgjić Ignacio (herausg. v. J. X. Sakcinski) (r. 1675 + 1737): Uzdasi Mandaljene pokornice i razlike pjesni duhovne i dicto-izpravne. Zagreb. 1851. 8° (Die Seufzer der Büßerinn Magdalena nebst anderen Gedichten) (Ladenpr. 1 fl. 30 kr. ℔m)

Gjorgjic Ignac. Bern: Marunko, scpotna-pjesan (-k' tom prilosgene: Derviscjata od Stiepana Gjorgi Ghimana (g. 1630) ili od Stiepana Gozze (g. 1525), i pjesni Marka Bruerevichja (g. 1805) – Dubrovnik 1839. 8° (Marunko ein satyrisches Gedicht von I. Gjorgjić; die Dervischiade, ein Gedicht von St. Ghimani oder St. Gozzi; und Lieder von M. Brujerevic.) (Ladenpr. 1 fl. ℔m)

Vitezović Pavel: (+ 1715): Oddiljenja sigetskoga četiri dela; s uvodom o životu, činih i smerti nikole kneza Zrinjskoga. Zagreb 1836. 8° (Die Belagerung von Sigeth; ein Gedicht in 4 Gesängen, mit einer Lebensbeschreibung des Nicol. Zrinyi – mit 1 Kupfer) (2e Ausgabe) (Ladenpr. 1 fl ℔m)

Kačić (Miošić) Andrija (g. 1704 + 1760): Razgovor ugodni naroda slovinskoga u komu se ukazuje početak i sverha kraljah slovinskih i različitim pismam od kraljah, banah i slovinskih vitezovah; izdao Venceslav J. Linder. Beč 1836. 8° Knjiga I. i II (Anmuthige Erzählungen des slavischen Volkes von slavischen Königen, sammt Heldenliedern – 2 Bände) (Ldpr. 5 fl ℔m) (8e Ausgabe)

Kermpotich Jose: Katherine II i Jose II put u Krim izpjevan. Becs. 1788. 8° (Reise der russ. Kaiserin Katharina II und des röm. Kaisers Joseph II nach Cherson; ein Gedicht.) (enthält manches über Polen)

Philippovich Adam: Život velikoga biskupa Antuna Mandichia. Pecsuh 1823. 8° (Leben des Bischofs A. Mandić, in Versen) (Ladenpr. 36 Kr. MC.)

Topalović Mata: Odziv rodoljubnog serca ilili vlastitih pěsničkih pokušenjah Anjižica I. Osěk 1842. 12° (Das Echo des patriotischen Herzen; eine Sammlung von Gedichten.) (Ladenp. 30 Kr. CM.)

Tarnski Ivan: Pjesme. Zagreb 1842. 12° (Gedichte) (Ladenpr. 40 Kr. CM.)

Vidović Anna: Pjesme. Zadar 1844. 8° (Gedichte mit italiänischer Übersetzung)

Vraz Stanko: Gusle i tambura; različite pěsni. Zlatni Prag 1845. 12° (Die Geige und die Tamburine; Sammlung verschiedener Gedichte) (Ladenpr. 50 Kr. CM.)

Politička dorasłost. Lipsiae 1845. 12° (Die politische Mündigkeit; ein Gedicht.)

Preradović P.: Pervenci; različne pjesme. Zadar 1846. 8° (Die Erstlinge; verschiedene Gedichte) (Ladenpr. 1 fl. CM.)

Preradović P. Nove pjesme. Zagreb. 1851. 8° (Neue Gedichte) (Ladenpr. 40 Kr. CM.)

Tommaseo Nikola: Iskrice. Drugo popravljeno izdenje. Zagreb. 1841. 12° (Die Funken; polit. Aphorismen) (Ladenpr. 24 Kr. CM.)

(Kukuljević Sakčinski Ivan): Slavjanke, od Ha. Zagreb 1848. 12° (Slavische Blüthen; Gedichte) (Ladenpr. 30 Kr. CM.)

Lozić Vinko: Slavonske napitnice. Svezak II. Zagreb 1844. 16° (Slavonische Trinklieder) (Ladenpr. 15 Kr. CM.)

Slavončević Slavoljub: ~~Slavonske~~ (Slic Luka) varoške pěsme. Svezak III. Zagreb 1845. 16° (Slavonische Stadtlieder) (Ladenpr. 15 Kr. CM.)

Kuślan Dragutin: Prijatelj puka; listna god. 1848. Zagreb 1848. 8° Broj 1. 3–7. 9 ~~[illegible]~~ 13. 15. (Der Volksfreund; eine politisch literärische Zeitschrift) (Ladenpr. 1 fl. CM.) (nur 15 Nr.)

Danica ilirska, izdavana Ljudevitjem Gajom za god. 1835. 1836. 1837. 1838. Zagreb. 1835–1838. 4°. 4 Knjige (Der illirische Morgenstern, eine literärische Zeitschrift, herausgegeben von L. Gaj. Jahrgang 1835–1838. IV Bände – complet) (Ladenpr. 12 fl ℔z) (vor 1844 i. v. 1849)

Danica horvatska, slavonska i dalmatinska, izdavana Ljud. Gajom, za god. 1848. Zagreb 1848 Broj 13. 35–52. 4°

Kolo, članci za literaturu, umětnost i narodni život Knjige IV. V. VI. VIII (izdane Stan. Kom. Vrazom) VIII (izd. And. Torkv. Brlićem) IX (izd. Mirkom Bogovićem) Zagreb 1847–1853 8° (Der Reigen, eine literärische Zeitschrift herausgegeben von S. Vraz und A. T. Brlić und M. Bogović) (Ladenpr. 2 fl. 18 Kr. ℔z.) (gestatti)

Dubrovnik, cviet narodnog književestva. Svezak drugi za godinu 1850 (izd. Mat. Ban) Zagreb 1851. 8° (Ragusa, die Blüthe der nationalen Literatur; eine literärische Zeitschrift – enthält unter andern die Lieder des Gino Palmotić † 1657 und einen Abriss der allgemeinen slavischen Litteratur) (Ladenpr. 1 fl. 30 Kr. ℔z)

Arkiv za poviestnicu jugoslavensku, uredio Iv. Kukuljević Sakcinski. Zagreb 1851–1854. Knjiga I. II. III. IV. V. XI. u 5 Svez. 8° (Archiv für die südslavische Geschichte – 5 Bände) (Ladenpr. 6 fl 48 Xr ℔z)

Seljan Dragutin: Zemljopis pokrajinah ilirskih. Dio I Pokrajine austrianko-ilirske. Zagreb. 1843. 8° (Geographisch-historische Beschreibung der oesterreichisch-illirischen Provinzen) (Ladenpr. 2 fl ℔z)

Ilić Luka: Narodni slavonski običaji. Zagreb 1846. 8° (Schilderung der Sitten und Gebräuche des gemeinen Volkes in Slavonien, nebst Volksliedern) (Ladenpr 1 fl ℔z)

Ljubić S. Običaji kod Morlakah u Dalmaciji. Zadar 1846. 8° (Sitten und Gebräuche der Morlaken in Dalmazien) Ladenpr. 48 Kr. CMz.

Wynne J. Gräfinn von Ursini: Die Morlaken, aus dem französischen übersetzt von S. G. Bierde. Breslau 1790. 8° 2 Theile mit 1 Kupfer.

(Fortis Alb.): Die Sitten der Morlacken, aus dem italiänischen übersezt. Bern 1775 8°

Stieglitz Heinr: Istrien und Dalmatien; Briefe und Erinnerungen. Stuttgart 1845. 8°

Csaplovics Johann v. Slavonien und zum Theil Croatien; ein Beitrag zur Völker und Länderkunde. Pesth 1819. 8° 2 Theile.

Vogl Johann N: Volksmährchen (aus Slavonien) Wien 1837. 8°

Srljan Dragutin: Početak, napredak i vrědnost literature ilirske. Zagreb 1840. 8° (Der Anfang, Fortschritt und Werth der illirischen Litteratur) (Ldpr. 40 kr CMz)

Drašković Janko hrab: Starši dějenis a ~~sa~~ najnowěji literarni obnowa naroda ilirskeho. Praha 1845. 12° (Geschichte der älteren und neueren illirischen Volks Literatur- böhmisch) (Ldpr 15 Kr. CMz.)

Katinelli K. Južno-slavjanske pučke pěsme za pianoforte priredjene. Bec (1850) fol. pagg. 4 (Melodien südslavischer Volks-Lieder auf das Pianoforte – litogr.) (Ladenpr. 40 kr. CMz)

Narodne pjesme, sabranje svijeh do sad izdatih i više nikada još neizšavših pjesamah hrvatskih, dalmatinskih, bosanskih i srbskih; izdanje Lavoslava Župana. Knjiga I (Svezak 1-4) Zagreb 1848. (Illyrische Volkslieder – eigentlich der I Band der Wuk'schen Samlung mit latein. Druck) (Ladenpr. 48 Xrln)

Lucić Hanibal Hvaranin (1495–1525): Skladanja. Zagreb 1847. 8° (Gedichte) (Ladenpr. 1 fl 15 Kr. Ctm)

Vetranić Mavro (r. 1482 + 1576): Hekuba i Posvetište Abramovo. Zagreb 1853. 8° (Hekuba und Abrahams Opfer, zwei drammatische Gedichte) (Ladenpr. 40 Kr. Ctmz)

Zlatarić Dominško (r. 1556 + 1610) Diela: Elektra, tragedia od Sofokla; Piram i Tisba piesan od Ovida; Ljubomir od Torkv. Tassa; Različite piesme izvorne) Zagreb 1852–1853. 8° Sveza k I–III (Poetische Werke) (Ladenpr. 1 fl 30 Kr. Ctmz)

Vitezović Pavel (+1715) Lado horvatski, iliti Sibila zverhu mnenja dojdučeh pripetčenj na devet Vil razlučena. Zagreb 1849. 4° (Kroatische Orakel in Versen) (Ladenpr. 20 Kr. Ctmz)

Voltiggi Jose: Ricsoslovnik illiricskoga italianskoga i nimacskoga jezika s grammatikom. Becs 1802. 8° (5e Ausgabe) (Illirisch-italienisch und deutsches Wörterbuch und Grammatik)

Wichl Josef Justin: Pravopis illyrsky – Razlika medju jezikom czeskim i illirskim. Praha 1836. 12° (Illyrische Sprachlehre in böhmischer Sprache) (Ladenpr. 20 Kr. Ctm)

Kanavelović Petar (+1719) Ivanu Sobieski Kralju poljačkomu osloboditeju Beča (piesan) Dubrovnik 1850. 8° (Lobgedicht zu Ehren Johann Sobieski's) (Ladenpr. 24 Kr. Ctm)

Glubich Simeone: Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia. Vienna 1856. 8° (Ladenpr. 2 fl Ctm)

Valentinelli Giuseppe: Bibliografia della Dalmazia e del Montenegro. Zagabria 1855. 8° (Ladenpr. 2 fl 12 Kr. Ctm)

Čitanka illirska, zagornje gimnazije. Knjiga I. Beč. 1856 8° (Illirische Chrestomathie a. d. J. 1100–1841 zusammengestellt von A. Mažuranić. Wien) Ladenpr. 1 fl 40 Kr. Ctm

Kukuljević-Sakcinski Ivan: Pjesnici hrvatski XV vieka. Zagreb 1856 f. 8° (Antwort auf illyrischen Aufruf an XV Jahrhunderte) 2 Sgr. (50 Kr. 1804.)

Gundulića Ivana: Osman, u dvadeset pievanjah. Drugo izdanje. Zagreb 1854. 12° (Osmanide – eine Epopoë) (Ladenpr. 56 Kr. Ö.W.)

Kukuljević Ivan Sakcinski: Bibliografia hrvatska Dio prvi. Tiskane knjige. Zagreb 1860. 8° " " " : " Dodatak. Zagreb 1863. 8° Ladenpr. 1 fl. 20 Kr.

Jagić V.: Historija književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga. Knjiga prva. Staro doba. Zagreb 1867. 8° (Geschichte der illyrischen Nationalliteratur.) (1 fl. 20 Kr. Ö.W.

Jihoslované. Obraz narodopisno-literarní. Praha 1864. 12° (1 fl. 56 Kr. Ö.W.)

Đjorđjić Ignazio (1675+1737): Saltjer slovinski: Drugo izdanje. Zagreb, 1851. 8°

Zora dalmatinska (Časopis). I i II godina. Zadar, 1844–1845. 4° (red. J.A. Kaznačić) 2 Bde. (8 fl. m.)

Daničić Gj.: Poslovice. Zagreb, 1871. 8° (Sammlung von 5935 dalmatinischen Sprüchwörtern) 1 fl.

Kurelac Fran: Jačke ili narodne pěsme prostoga i neprostoga puka hrvatskoga po župah šoprunskoj, mošonjskoj i železnoj na Ugrih. Zagreb 1871. 8° (Volkslieder der Kroaten in Ungarn) 1 fl. 20

Sveto Pismo Starога i Novoga Uvita, iz latinskoga istumačeno po Ivanu Matiji Škarich. Pšeč 1858–1861. 8° Slog I–XII (Bibel, illyrisch 12 Bde, mit lithogr. Bildern, illustrirt) (katholisch mit Approbation) (rycinay od 4–12 tomu pojedej)

Skasich Ivan: Prodechtvo na dan blagoszlavlyanya czirkve Sz. Imbricha pod Koztel gradom znova podignyene, dan 25 Grudna 1830. Zagreb 1831. 4° (Predigt bei der Einweihung der Kirche)

Křižek Václav: Anthologie jihoslovanská (slovinská, chorvatská, srbská, s předcházející krátkou srovnávací naukou o tvarech a připojeným slovníčkem. Praha (Kober) 1863. 8vo (1. sáz.)

Okrugić Ilije: Srienska Vila. Osiek 1863. 8vo pp. 148 (Gedichte)

Babukić Věkoslav: Grundzüge der illirischen Grammatik. Mit einer sprachvergleichenden Vorrede von Rudolph Fröhlich. Wien 1839. 8vo pp. 80.

Berlić Andreas Torquat: Grammatik der illyrischen Sprache wie solche im Munde und Schrift der Serben und Kroaten gebräuchlich ist. Wien 1854. 8vo

Pesmarica (Velika srpska i hrvatska) namenjena narodu našem koji latinicom čita. U kojoj ima 400 pesama. Novi Sad (izdanje Braće M. Popovića) 1880. 12o ppg. 192. 40 kr.

Hörmann Kosta: Narodne pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini. Knjiga prva (Junačke pjesme). Sarajevo 1888. 8vo

c) Neuslovenisch, windisch, oder krainerisch.

Potočnik Blasius: Grammatik der slowenischen Sprache. Laibach 1849. 8° (Ladenpr. 1 fl Cm)

Muršec J.: Kratka slovenska slovnica za pervence Gradac 1847. 8° (Slovenische Grammatik) (Ladenpr. 18 Kr. Cmz.)

Murko A. J.: Theoretisch-practische Grammatik der slowenischen Sprache. Zweite Auflage. Grätz 1843. 8° (Ladenpr. 1 fl 15 Kr. Cm)

Gutsmann Oswald: Windische Sprachlehre. Fechste Auflage. Klagenfurt 1829. 8° (nach der Orthographie des Zoharic) (Ladenpr. 24 Kr. Cmz)

Dainko Peter: Lehrbuch der windischen Sprache. Grätz 1824. 8° (Ladenpr. 12 Kr. Cmz)

Janežič Anton: Vollständiges Wörterbuch der slovenischen und deutschen Sprache. Klagenfurt 1850–1851. 12° 2 Bände. (Deutsch-slovenisch und slovenisch deutsch) (Ladenpr 4 fl Cm)

Gutsmann Oswald: Deutsch-windisches Wörterbuch mit einer Sammlung der verdeutschten windischen Stammwörter. Klagenfurt 1789. 4° (nach der Orthographie des Zoharic.) Ladenpr. 3 fl 30 Kr Cm.

Janežič Anton: Cvetje slovanskega naroda: Slovenske narodne pesme, prislovice in zastavice. Knji. žica I. Celovac 1852. 12° (Viel Kolieder, Sprüchwörter und Räthseln der Slovenen) (Ladenpr. 20 Kr Cm

Vraz Stanko: Narodne pěsni ilirske, koje se pěvaju po Štajerskoj, Kranjskoj, Koruškoj i zapadnoj strani Ugarske. Razdělak I. Zagreb 1839. 8° (Illirische Volkslieder, welche in Steiermark, Krain, Kärnthen und dem westlichen Theile Ungarns gesungen werden.) (Ladenpr. 1 fl. 20 Kr. Cm.)

(Koritko Emil, Zoljak): Slovenske pesmi kranjskiga naroda. Svesik I. II. III. IV. V. Ljubljana. 1839. – 1844. 8° (Slovenische Volkslieder aus Krain 2 5 Bände) (Ladenpr. 3 fl Cmz)

Prešerin Francet (+1849): Poezije. Ljubljana 1847. 8° (Gedichte) (Ladenpr. 1 fl 40 Kr. Cmz)

Toman Lovrel: Glasi domorodni. Ljubljana 1849. 8° (Vaterländische Stimmen; Gedichte) (Ladenpr. 1 f. 20 Kr. Cmz)

Uredba besede od slavjanskich rodoljubov napravljene. Gradac 1851. 8° naj. 15. (Sammlung slavischer Gedichte)

Dve igri za slovensko gledišče: I Juran in Sofija, ali Turki pri Sisku. II Štefan Šubic ali Bela IV na Horvaškim; iz ilirskiga. Ljubljana 1850. 8° (Juran und Sophie oder die Türken bei Sisseg – Stefan Schubitsch oder König Bela IV in Kroatien. zwei Schauspiele) (Ladenpr. 20 Kr. Cm)

Razlag Radoslav: Zvězdice. Gradac 1851. 12° (Die Sterne patriotische Dichtungen in Prosa) (Ladenpr. 24 Kr. Cmz)

Pravi Slovenec, listi za podučenje naroda, izdane od Fr. Malavašiča za leto 1849. Ljubljana 1849. 8° List 1–52. (Der echte Slovene, eine literärische Zeitschrift. Jahrgang 1849. mit 4 Kupfern, in 2 Theilen) (Ladenpr. 1 fl 40 Kr. Cm.)

Slovenija (politički i književen list) za leto 1849 izdana od Matevza Ligale. Ljublana 1849. fol. list 53-61. 63-80. 82-87. 90-91. 94-95. 97. (Slovenia eine politische und literärische Zeitschrift. Jahrgang 1849) (Ladenpr. halbjähr. 3 fl. 30 kr. Cmz)

Vrempl Anton: Dogodivšine štajerske zemle z posebnim pogledom na Slovence. Gradac 1845. 8°. (Geschichte Steiermarks mit besonderer Rücksicht auf die slovenischen Bewohner; mit 5 Stahlstichen) (Ladenpr. 1 fl 30 kr. Cmz)

Macun Ivan: Cvetje slovenskiga resničtva. Terst 1850. 8°. (Blüthen slovenischer Dichtung; eine Anthologie aus den besten südslavischen Dichtern nebst Poetik)

Turnier (der) zwischen den beyden Rittern Lamberg und Legam. Ein krainerisches Volkslied mit einer deutschen Übersetzung (von J. A. Suppantschitsch) Laibach 1807. 8°.

Janežič Anton: Slovenska slovnica s kratkim pregledom slovenskega slovstva ter z malim cirilskim in glagoliškim berilom za Slovence. Celovec 1854. 8°. (Slovenische Grammatik, nebst Geschichte der slovenischen Litteratur und Anthologie.) (Ladenpr. 1 fl Cm.)

Ahacel Matija: Koroške in štajerske pesmi. Tretji natis pomnoženi. Celovac 1855. 8°. (Kärnthnerische und steierische Lieder) mit Noten)

Miklošič Fr: Slovensko berilo za peti gimnazijelni razred. Dunaj 1853. 8°. (Slovenische Anthologie. Wien) Ldpr. 24 Kr.

Vodšavniški: Slovenske pripovedke iz Slotnika. Celovec, 1874. 8°. (Slovenische Volkssagen)

a) Böhmisch oder čechisch.

Konečny J. N.: Theoretisch-practische Anleitung zur schnellen und gründlichen Erlernung der čechisch-slavischen Sprache. Wien 1842. 8°. (Ldpr. 2/40 kr.)

Hanka Waclaw: Prawopis český. Čtwrté wydanj. Praha 1835. 16°. (Grammatik und Rechtschreibung der böhmischen Sprache) (Ldpr. 10 kr. Cmz)

Hanka Waclaw: Grammatika čili mluwnice českeho gazyka podle Dobrowskeho. Praha 1831. 12°. (Grammatik der böhmischen Sprache) (Ldpr. 40 kr. Cmz)

Dobrowsky Joseph: Der Bau der böhmischen Sprache. Prag 1819. 8°. (Ldpr. 1 fl Cm)

Konečny J. N.: Vollständiges Taschen-Wörterbuch der čechoslawischen und deutschen Sprache. Zweite vermehrte Auflage. Wien 1850. 2 Bände. 12°. (Böhmisch-deutsch und Deutsch-böhmisch) (Ladenpr. 3 fl 30 kr. Cmz)

Špatny František: Slowníjk hospodařsko-technicky česko-německy. Praha 1843. 8°. (Deutsch-böhmisches ökonomisch-technisches Wörterbuch) (Ldpr. 1 fl 10 kr. Cmz)

Špatny Franz: Deutsch-böhmisches Wörterbuch für Wirthschaftsbeamte, Thierärzte, Technologen. Prag 1851. 8°. (Ladenpr. 3 fl Cm)

Hanka Waclaw: Zbjrka nejdawnějších slownjku latinsko-českych. Praha 1833. 8°. (Sammlung der ältesten lateinisch-böhmischen Glossarien) (Ldpr. 2 fl 30 kr. Cm)

Hanka: Přehled literatury české. Praha 1852. 8°. (Uebersicht der böhmischen Litteratur) (12 kr. Cmz) von Hanka)

Jungmann Josef: Historie literatury české. Druhe wydani. Praha 1849. 8°. (Ldpr. 6 fl Cm)

Šumavski Joseph Franta: Taschenwörterbuch der böhmischen und deutschen Sprache. Böhmisch-deutsch. Teil. Prag. 1854. 12°

Wichl J. N. J: Úplný literaturní letopis, čili Obraz slowesnosti Slowanuw nařečj českeho od leta 1825 do leta 1837. Praha 1838. 8°. (Uebersicht der böhmischen Litteratur vom J. 1825 bis 1837.) 4 Hefte. (Ldpr 3 fl 15 kr.)

Winařicky Karl: Ueber den gegenwärtigen Zustand der böhmischen Literatur. Prag 1831. 8°. pp. 23.

Winarzycki Karol: Ostanie obecnego literatury czeskiej z niemieckiego przełożył Józef Muzikowski. Kraków 1834. 8°. pp. 35.

Dobrowsky Joseph: Geschichte der böhmischen Sprache und Litteratur. Prag 1792. 8°. (Ldpr 45 kr.)

Ungar R. K: Allgemeine böhmische Bibliothek. Prag 1786. 8°. (Beschreibung aller böhmischer Abelausgaben)

Palacky Franz: Würdigung der alten böhmischen Geschichtschreiber; eine gekrönte Preisschrift. Prag 1830. 8°.

Kampelik Frant. Cyril: Krasa a wýbornost řečko-slowenského jazyka. Praha 1817. 8°. (Ueber die Schönheit und die Vorzüge der böhmischen Sprache) (Ldpr 12 kr.)

Slowo w čas o vlastenectwi o češtině a o narodu českoslowanském s ohledem na spolek německy zwlaště celni. Lipsko 1815. 12°. (Ein Wort über die Nationalität und über das Čechenthum)

Die Rechte der böhmisch-čechischen Sprache an den politischen und Gerichtsämtern so wie Schulen Böhmens, Mährens und Schlesiens. Leipzig 1846. 8°. pp. 8 (Ldpr. 4 Kreuz)

Zprawa o sjezdu slowanském. Praha 1848. 8°. (Bericht über die slavische Versammlung)

Zapo K. V: Wojna v Grammatice, zabawne wypravowani ku prospěchu a potěšeni všech latinařuw podle Jana Kuba Lontana. Praha 1853. 12°. (Der grammatische Krieg, für lateinisch lernende)

Biblia sacra, to gest Bibly swata aneb wšecka swata pjsma stareho y noweho zakona. Halla magdeburská 1722. 8°. (Böhmische Bibel für Hussiten oder böhmische Brüder — sehr selten und gesucht — fehlt Titel und erstes Blatt.)

Erben Karel Jaromír: Prostonarodní české písně a říkadla. Praha 1864. 8°. pp. X. 2. 543. (Böhmische Volkslieder.)

Erben Karel Jaromir: Pjsne narodnj w Čechach. Swazek I. II. III. Praha 1842-1845. 8° (Böhmische Volkslieder)

(Sušil Frant.): Moravske narodnj pjsně. Brno 1835 8° (Mährische Volkslieder - mit Noten)

Liblinsky Jan Slawibor: Česka přjslowi a pořekadla. Praha 1848. 8° (Böhmische Sprüchwörter) (Ladenpr. 20 kr. ö. W.)

(Dobrowsky J.:) Českych přjslowoj zbjrka. Praha 1804. 8° (Böhmische Sprüchwörter)

Jungmann W. S. (Arolmus): Staročeske powěsti, zpěwy, hry obyčege, slawnosti a napěwy. Praha 1845-1847. Cast I (Sešitek 1.2.3.4.) II (S. 6.9). 8° (Altböhmische Sagen, Lieder, Spiele, Gebräuche) (Ldpr. 1 fl 6 kr. ö. W.)

Waly J. P.: Sebrane bachorky a powěsti narodni Swazek I. II. III. IV. Praha 1845-1846. 12° (Sammlung böhmischer Volksmährchen und Sagen; mit 4 Kupf.) (Ladenpr. 36 kr. ö. W.)

Němcowa Božena: Narodni bachorky a powěsti. Sbirka Swazek I. II. V. VI. VII. Praha, 845-, 848. 12° (Sammlung böhmischer Volksmährchen und Sagen) (Ladenpr. 1 fl ö. W.)

Swazek III. IV. Druhe wydanj. Praha 1854. 12°

Mikssjček M.: narodny bachorky. Swazek I. II. Znogm 1845. 8° (Mährische Volksmährchen) (Ldpr. 32 kr. ö. W.)

Mikssjček M.: Sbjrka powěsti morawskych a slezskych. Swazek I. II. III. IV. Brno: Holomauc 1843-1845. 8° (Mährische und schlesische Volkssagen, mit 3 Kupf.)

Sonnewend Friedr.: Sagen von der Elbe. Prag 1842; mit 1 Kupf.

Rukopis Kralodworski a gine wytečnějši narodnj basne wěrně w prwotnjm starem gazyku též w obnowenem wydan od Waclawa Hanky. Praha 1835. 12° (Die Königinhofer Handschrift und andere altböhmische Dichtungen) (Ldpr. 20 kr. ö. W.)

Königinhofer Handschrift; Sammlung altböhmischer lyrisch-epischer Gesänge herausgegeben von W. Hanka, verteutscht von W. A. Swoboda. Prag 1829. 8° (Ldpr. 1 fl ö. W.)

Starobylá skladanie; památka XII – XV století (Tandaras, Hynka z Poděbrad Magowy syn, Wlastičkar atd.) wydané od Wacl. Hanky. Praha 1823. 12° (Altböhmische Gedichte aus dem XII – XV Jahrhunderte)

Kollár Jan: Slawy dcera; lyricko-epická baseň w 5 zpěwích. Pešt 1832. 8° (Slawa's Tochter, ein lyrisch-episches Gedicht)

Kollár Jan: Wyklad čili přjměttky a wyswětliwky ku Slawy dceře. Pešt 1832. 8° (Erläuterungen und Noten zum Gedichte: Slawa's Tochter; mit 6 Kupfern)

Hankowy Zpěwe. Čtwrte wydanj Praha 1841. 16° (wieder von Hanka) (Ladpr. 20 Kr. Cmz)

Čelakowský F. L.: Ruže stolista; baseň a wawrda. Praha 1840. 8° (Die Centifolie, ein Gedicht) (Ladpr. 36 Kr. Cmz)

Wocel J. Erazim: Meč a halich (epická baseň) Praha 1843. 8° (Schwert und Helch; ein Heldengedicht) (Ladpr. 1 fl 30 Kr. Cm)

Jablonský Boleslaw (Tupy) Basně; druhe wydanj. Praha 1846. 12° (Gedichte)

Winařický Karel: Wařiło a lyra; basně a pjsně. Praha 1843. 12° (Harfe und Leyer; Gedichte) (Ladpr. 24 Kr. Cm)

Wratislaw A. H.: Lyra czecho-slowanska; Bohemian poems, ancient and modern, translated from the original. London 1849. 8°

Tyl J. K.: Pani Maryanka matka pluku aneb: Ženske srdce; wowodni činohra. Praha 1845. 8° (Frau Marie die Mutter des Regiments oder das weibliche Herz, ein Schauspiel) (Ladpr. 10 Kr. Cmz)

Wocel J. E.: Posledni Orebita; obraz historicky. Praha 1843. 10° (Der letzte Horebite, eine historische Erzählung) (Ladenpr. 10 Kr. Cmz)

Einrenberger P. Josef: Dawodnj wlastenske powidky powěsti a bachory. Praha 1844 – 1846. 12° Swazek I. II. III. IV. (Originelle vaterländische Sagen Erzählungen und Märchen) (Ladenpr. 48 Kr. Cmz)

Tap Kar. Ladisl. Popsanj kr. hlawnjho města Prahy. Praha 1835. 12° (mit 1 Ansf. u. 1 Karte)

Chocholoušek Fr: Hlaziči: scény z Bosny. Praha 1847. 2° (Die serbischen Räuber; eine bosnische Erzählung.) (Ldpr. 8 kr. Cmz)

Chocholoušek Fr: Drak notjaitsky: powěst z boju srbských. Praha 1846. 12° (Der notjaische Drache; eine serbische Erzählung) (Ldpr. 6 kr. Cmz)

Chocholoušek Fr. Černohorci: původní dějepisna powěst. Praha 1844. 12° (Die Montenegriner eine Erzählung) (Ladenpr. 6 kr. Cmz)

Čechoslaw, wssecobecny zabawnjk: Swazek druhy. Praha 1830. 8° (Čechoslaw, eine literärische Unterhaltungsschrift- Zweites Heft- defect) Ldpr. 12 kr. Cmz.

Česka wčela; časopis literarni, wydawany od Fr. L. Čelakowskeho Rok 1834. Praha 1834. 4° No. 1-16. 17-52. (Die böhmische Biene ein Literaturblatt.)

Časopis českeho museum. Praha 1837 - 1844. 8° (Swazk. ii) (à 30 kr. Cmz)

Ročnjk XI 1837 Swazek 3.
" XII 1838. Sw. 4.
" XIII 1839 Sw. 4.
" XV 1841. Sw. 1. 2. 3.
" XVI 1842. Sw. 1. 2. 3.
" XVII 1843. Sw. 1. 4.
" XVIII 1844. Sw. 1.

XX. 1846 Sw. 1.2.3.4.5.6.
XXI. 1847. T. I Sw. 1.2.3.4.5.6
" " " II Sw. 1.2.3.4.5.6.
XXII. 1848 " I. Sw. 1.2.3.4.5.6.
" " " II Sw. 1.2.3.
XXVI. 1852. Sw. 1.

Lipa slovanska. časopis politicko-literarni. Rok 1848 wydaw. Podlipsky a J. J. Čawa. Praha 1848 fol. No. 7.9-18.24-26 (Die slavische Linde; eine politische Zeitschrift)

Pražsky večerni list wydaw. Fr. Chocholousek. Rok 1849. Praha 1849. 4° No. 154-163. 165-198. (Das prager Abendblatt; eine politische Zeitschrift.)

Šimek Wladiwoj: Deje země české. Praha 1843. 8° (Geschichte Böhmens, mit 3 Karten) (Ldpr. 45 kr. Cmz)

Jordan J. L: Böhmen, Geschichte des Landes und seines Volkes von der früheften bis auf die neueste Zeit. Leipzig 12° 3 Bände mit 18 Stahlstichen (1836)

Dalimilova Chronika česka, v nejdavnější čteni navracena od Vaceslava Hanky. Ctvrtý druhy. Praha 1851. 8° (Dalimils Reimchronik von Böhmen 1282-1314

Sommer J. W: Obssjrny žiwotopis mistra Jana z Husince wubec Hus nazwaneho; dleaug. žitte wzdělane. Praha 1850. 8° (Leben des Hufs; mit 1 Kupfer) (Ldpr 24 kr. Cmz)

Jordan J. L. Die Vorläufer des Hufsitenthums in Böhmen; aus den Quellen bearbeitet. Leipzig 1846. 8°

Parkas V: Samo, Svatopluk und Vlasta, Volksbücher alter und neuer Zeit- (Geschichte) Wien 1855 8° mit Holzschnitt. Ldpr. 12 kr. Cm.

Bilegowsky Bohuslaw: Kronyka cyrkewnj, w niž se příběhowe a příhody cyrkwe české od gegicho počátku až doleta 1532 wyprawugj, wydana oi Jozefa Skalickeho. Praha 1816. 8°. (Kirchengeschichte Böhmens bis 1532 -hussitisch- fehlt das letzte Blatt)

Zimmermann Josef: Žiwotopis swateho Prokopa dědice českeho. Praha 1845. 8°. (Leben des heil. Prokop. mit 1 Kupf.)

Sumlork (Krolmus) S.W: O slawnosti narozenj sw. Prokopa. Praha 1844. 8°. (Ueber die Nationalfeyer des h. Procop-Festes) (Ladenp. 8 Kr. [illegible])

Krolmus S.W: Památky hradu Kasstejnske w Žatecku ginak Luckau. Praha 1844. 8°. (Denkwürdigkeiten der Burg Hassenstein) (Ladpr. 4 Kr. CM.)

Krolmus S.W. Hrad Hora Hwězdna ginak Stromolice. Praha 1844. 8°. (Die Burg Sternberg) (Ladpr. 6 Kr. CM.)

Chojecki Edmund: Czechja i Czechowie przy końcu pierwszej połowy XIX stulecia. Berlin 1847. 8°. 2 Tomy (Böhmen und seine Bewohner geschildert) (Ladpr. 3 fl. 15 Kr. CM.)

Gerle W.A.: Böhmen ~~[illegible]~~ beschrieben. Leslh 1823. 12°. I Thl. mit 1 Kupf.

Mehoffer Ignaz v. Erdkunde der Markgrafschaft Mähren. Brünn 1814. 8°.

Zap Karel Lad: Stručny zeměpisny obraz mocnarstwj rakauskeho. Praha 1836. 8°. (Geographie von Oestreich) (Ladpr. 1 fl. 20 Kr. CM.)

Zap K. W: Wšeobecny zeměpis. Díl I. Praha 1846. 8°. (Allgemeine Erdkunde) Dilu II Swazek I. (Ladpr. 1 fl. 45 Kr. CM.

Balbi Hadrian: Zeměpis čili aupine popsanj obou zemskeho. Praha 1835-1836. 8°. Díl I (Swazeček I. C.) (Geographie) - (Allgemeine und Oestreichs) (Ladpr. 40 Kr. CM.)

Pohled na Bosnu čili kratka cesta do one krajiny; z illirskeho přeložil W. D. Lambl. Praha 1845. 8°. (Reise nach Bosnien) (Ladpr.) (autor Kwažowanie Matija)

Kollar Jan: Cestopis obsahujici cestu do horni Italie a odtud přes Tyrolsko a Baworsko, s ohledem na slawjanske žiwoly r. 1841. Pešť 1843. 8°. (Reise nach Ober-Italien, mit 3 Kupf.) (Ladpr. 2 fl. 20 Kr. CM.)

Staněk Wacław: Základowe nauky. Praha 1840. 8°. (Handbuch der Anatomie)

Přehled soudow pro Morawu a Slezsko. Brno 1849. fol. (Ortsverzeichniss von Mähren und Schlesien)

Šembera Alois Vojtěch: Dějiny řeči a literatury československé. Věk starší. Od r. 58 př. Kr. do r. 1409 po Kr. Viden. 1858. 8°

Hanka Waclaw: Dějiny české w obrazech představeny, s obgasněnjm. (Prwnj oddělenj: Od příchodu Čechow až do Bořiwoge) Praha 1824. 4° (Geschichte Böhmens erklärt – böhmisch und deutsch)

Zap Karel Vladislav: Cesty a prochazky po Halicke zemi. Praha. 1844. 8° (Reise durch Galizien)

Zap Karel Vlad: Lomněnky na Prahu: popsani nejpřednějších pamatnosti tohoto města. Praha 1846. 8° (Erinnerungen an Prag – mit 21 Stahlstichen und 1 Plane)

Kral Josef Mirowit: Wypsany života swatych Prhy a Strachoty. Hradec Kralowe 1825. 12° (Leben Lyrzl und Methods – mit 1 Kupfer)

Štulc Waclaw: Život sw. Wojtěcha patrona národu českeho. Praha 1849. 8° (Leben des heil. Adalbert)

Erben Karel Jaromir: Kytice z pověstí národnich. Praha 1853. 16° (Blumenstrauss aus Volkssagen – in Versen) Ladenpr. 28 Kr. CM.

~~Všavelský Josef~~

Blahoslaw Jan: Život Jana Augusty staršjho a správce gednoty bratrske w Čechach. Praha. 1837. 8° (Leben des J. Augusta Bischofs der böhmischen Brüdergemeinde + 1572 – mit 1 Stahlstich)

Tham Karl Ignatz: Neuestes böhmisch-deutsches Wörterbuch. Prag 1805–1807. 8° 2 Bände.

Rozum Jan Václav: Staročeska bibliotheka. Díl I obsahuje: Katona mravni naučeni od Komenského, (+1670) Krátka řeč o povinnostech od Líseckeho (+1511), Cicerona o přátelstvi a paradoxa od Hrubeho z Jelení (+1514) Zlomky z evangelia svatého Jana několika kterými jazyky vyloženy. Praha 1853. 16° (Altböhmische Bibliothek) mit dem Bildnisse Komenskys Stahlstich. Ladenpr. 40 Kr.

Pohadky (narodni) od J.K. z Radostova. Praha 1856. 12º. Svazek I–VI. (Böhmische Volkssagen) Ldpr. 48 Kr.

Komensky Jan Amos: Didaktika, tehož o obnoveni škol a přislovi. Praha 1849. 8º (Pädagogic) Ladenpr. 1 flm.

Březan Wacslaw (†611): Život Wilema z Rosenberka. Praha 1847. 8º Ladenpr. 1 flm.

Tomek W. Wladiwoj: Děje university pražske. Díl I. Praha 1849. 8º Ladenpr. 1 flm.

Palacký František: Dějiny narodu českeho. Dílu I. částka 1 (až do r. 1125) Praha 1848. 8º Dílu I částk. 2 pp. 1–288. Dil II částka 1. 2. (r. 1343–1439) Dil IV. 1. 2. (r. 1439–1471) Dil V. C. 1 (Klatego dne ku Zeh. 5. 6. 7 brak tytułu grafów.)

Sloboda Daniel: Rostlinnictvi čili navod k snadnemu urceni a pojmenovani rostlin v Čechach domacich. Praha 1852. 8º (Flora Böhmens) Ldpr. 2 flm.

Opiz Filip Max: Seznam rostlin květeny české. Praha 1852. 8º (Verzeichniss der böhmischen Flora) Ladenpr. 40 Kr.

Špatny František: Česko-německy slovnik řemeslnicky. Svazeček I. Ševcovske řemeslo. Praha 1849. 12º (Böhmisch-deutsches und deutsch-böhmisches Wörterbuch des Schuhmacherhandwerks) Ldpr. 15 Kr. Ch.

Špatny František: Příručni knižka k uřadovani představenych obecnich Praha 1851. 12º (Handbuch für Gemeindebeamte) Ldpr. 20 Kr. Ch.

Amerling Karel: Fauna čili zvířena česka. Praha 1852. 12º (Fauna Böhmens) (I) Ldpr. 30 Kr. Ch.

Amerling Karel: Přirodněna česka. Popsani všech hornin, kamů. Praha 1851. 12º (Gaea Böhmens) IV Ldpr. 24 Kr. Ch.

Amerling Karel: Prumysl v Čechach. Praha 1851. 12º (Böhmens Landesindustrie) (V).

Hašťalsky J. Sl: Stručny obrys historie české literatury Praha 1856. 12º (Kurzer Abriss der böhmischen Litteratur –mit 1 Bildniss) Ldpr. 12 Kr. Ch.

Rozum J. V. Seznam českych knih. Praha 1854. 8º (Böhmische Bibliographie) Ldpr. 24 Kr. Ch.

Svazek I (Anička-Dodě. Kořeňowsky Josef: Novelly; z polskeho přeložil F. L. Vorliček. Praha 1854–1855. 12º Svazek II (Kříženka Štepi) Svazek III (Uterek a patek. Dopisy) Ldpr. 20 Kr.

Krolmus Vaceslav: Posledni božiště Černoboha v ra-
nami na Skalsku v Čechach. Praha. 1857. 8°
(Archeologische Beschreibung des heidnischen
Tempels in Skalsko und der daselbst entdeck-
ten Runeninschrift) – mit lithogr. Taf.
Ladenpr. 24 Sgr.

Škroup J. N.: Počátky hudební. 1850. 8° (Anfangs-
gründe der Musik)

Wenzig Joseph: West slawischer Märchenschatz. Ein
Charakterbild der Böhmen, Mährer und
Slowaken in ihren Märchen, Sagen, Geschich-
ten, Volksgesängen und Sprüchwörtern
deutsch bearbeitet. Leipzig 1857. 8°

Rybička Antonin: Život a působení Václava Matěje Krame-
řiusa. Praha 1859. 8°

Kampelik Franz. Cyrill: Průmyslne navrhy, jakby za-
možni a chudi občane z Čech, Moravy, Slezka i Slo-
venska nove osady na končinach rakouske říše
zakladati měli. Hradec Kralowe 1859. 8°

Jezbera Franz. Jan: Obrana proti uvahám o spisu „Ky-
ril a Method nepsali nikdy hlaholsky než kyrilsky."
Praha 1859. 8°

Magistri Joannis Hus Orthographia bohemica, edi-
dit Al. Wolb. Šembera. Vindobonae 1857. 8° pp. 47 3½ Sgr.

Kalina von Jäthenstein Mathias: Winke über den Zustand
der Landwirthschaft Böhmens in der heidnischen Vor-
zeit. Prag 1839. 8° pp. 39.

Kollar Jan: Díla básnická, we dwau dílech. Budin, 1845.
8° (Poetische Werke)

Čelakowsky: Frant. Lad: Spisu básnických knihy šestery. Praha 1847. 8°

Jablonsky Boleslaw (Tupy Eugen.): Básně. Čtvrté značně rozmnožené vydání. Praha 1864. 12° (Sarjerelbd mit Goldschnitt.)

Šembera Alois Vojtěch: Základové dialektologie česko-slovenské. Vídeň 1864. 8° (1 f. 50 kr. ÖW)

Wybor z literatury české. Díl první, od nejstarších časů až do počátku XV století. Praha 1845. 8° maj. (Altböhmische Chrestomathie bis zum Anfange des XV Jahrhund. mit der Altböhmischen Grammatik von P. J. Šafařík).

Vilema hraběte Slavaty Deje Království Uherského za panování Ferdinanda I z rukopisu vydal Josef Jireček. Svazek I. Od leta 1526-1546. Vídeň, 1857 8° (Wilhelm Slavata's Geschichte Ungarns unter Ferdinand I.) (3 f. 30 kr. ČW.)

Koneczny J. N. Theoretisch praktische Anleitung zur schnellen und gründlichen Erlernung der čechisch-slavischen Sprache. Wien (Schrmann) 1842. 8°

Koubka Jana Pravoslava Sebrané spisy veršem i prozou. K vydání spořádil František Lad. Vorlíček. Praha (Bellmann) 1857. Díl I. II. III. 12° (Zwbd)

Čeyp Jan Bohumil: Zvuky večerní. Cyklus ballad. Praha 1856. 12°

Bibli svatá, aneb Všecka Svatá Písma Starého i Nového Zákona. Praha 1866. 8°

Slavík Frant Aug.: Dějiny českého studentstva. Praha 1879. 8°

Jireček Josef: Rukovet k dějinam literatury české do konce XVIII věku. Praha 1875. 8° Svazek I. (A-L) str. 489.

Hamerssmid Jan Florian: Allegoria. Protheus felicitatis et miseriae Čechicae. Staročeská země. Satyra leta 1715 složena, podruhé do tisku dana od Jana Hybla. Praha 1829. 8vo ppg. 15. (Macaronium)

Lupač Prokop z Hlavačova (1584): Historia o císaři Karlovi toho jména Čtvrtém, králi Českém; podruhe vydana od Václava Hanky. Praha, 1848. 8vo ppg. 120 (2 ryc. sztych.; i faxilil.)

Šumavsky Jos. Franta: Taschenwörterbuch der böhmischen und deutschen Sprache: Böhmisch deutscher Theil (Díl českoněmecky). Praha (Haase) 1854. 12o pp. 728 (1 f. 545 el.)

Sedlecky Pr.: Ilia. Wyjewy z turecko-slowanskych zemi. Praha (Lospišil) 1846. 8o pp. 30. (Ilia, eine bulgarische Erzählung).

Špatny Franz: Sammlung der deutsch-böhmischen technischen hauptsächlich mechanischen Nomenklatur. Prag 1871. (Rivnač) 12o bötr.

Wocel Jan Erazim: Pravěk země české (se 194 dřevoryti: nami a s mapou). Praha (Tempsky) 1868. 8vo (Bohmens Urzeit.) i dubl. II Oddělení p. 213-576.

Jireček Hermenegild Dr.: Slovanské právo v Čechach a na Moravě. Doba nejstarší: Od prvních zpráv do konce X. století. Praha (Bellmann) 1863. 8vo (Das böhmische Recht in Böhmen und Mähren. Die älteste Epoche bis zu Ende des X. Jahrhunderts) (mit Karte) zl 80 kr.

Lexikon (Topographisches) von Böhmen. Ein alphabetisches Verzeichniss sämmtlicher Ortschaften des Landes mit Angabe der Einwohnerzahl. Prag 1852. 8vo

Bartoš Frant.: Moravský lid. Sebrané rozpravy z oboru moravské lidovědy. V Telči (Emil Šolc) 1892. 12mo

Doucha Frant.: Knihopisný Slovník česko-slovenský od r. 1774 až do nejnovější doby. Praha 1865. +8vo (à 1 fl. 80 Kr.)

Kuba Ludvík: Slovanstvo ve svých zpěvech. Praha 1884 + 8vo

Písně české (Knihy I Sešit 1.)
Písně polské (Knihy IV. Sešit 1. 2. 3. 4.) (à 40 Kr Heft)

Kuchařství o rozličných krmích (r. 1570). Nově vytištěno péčí Dra Čerka Zibrta. Praha (Šimáček) 1891. 12o

Klika Josef: O slavném Čechu Komenském (J. A.). Praha 1892. 12o s chromolit. (1 zł. Kr.)

b) Slowakisch oder čecho-slowakisch.

Dianiška Kašpar: Theoretisch-praktische Grammatik der slowakischen Sprache. Wien 1850. 8° (ldpr. 1 fl Cm)

Lauschjak B.H: Šturowčina a posaučeni knihy Narečja Slowenskuo. Budjn: 1847. 8° (Rezension des Werkes über die slowakische Mundart von Štur.) (ldpr. 20 kr Cm)

Kollar Jan: Narodnie zpiewanky čili Dżiné světske Slowaku w Uhrach. Budjn 1834 & 1835. 8° Dżl I: II (Volkslieder der Slowaken, mit 2 Kupf.)

Trnka Jant: Porekadla (přjslowia) Slowakow moravsko-uherských. Brno 1831. 8° (Sprüchwörter der Slowaken) (ladenpr. 12 Kr. Cmz)

Červenak Benj. Prawoslaw: Zrcadlo Slowenska. Pešt 1844. 8° (Spiegel der Slowakei; Etnographie Geschichte und Litteratur) (ldpr. ~~xxxx~~ 40 kr)

Hodža M.M: Der Slowak; Beiträge zur Beleuchtung der slawischen Frage in Ungarn. Prag 1848. 8° (ldpr.

Hurban Miloslaw Josef: Cesta Slowaka ku bratrum slawenskym na Morawě a w Čechach. Pešt 1841. Reise nach Mähren und Böhmen) (ldpr. 36 kr. Cmz)

Bernolak Anton (†1817): Schlowakische Grammatik aus dem Lateinischen ins Deutsche übersetzt (von Andr. Brestyanszky) Ofen 1817. 8°

Hattala Martinus: Grammatica linguae slovenicae collatae cum prosime cognata bohemica. Schemnitii. 1850. 8° (Ladenpr. 1 fl Cmz)

Hodža Michael Miloslav: Epigenes slovenicus; liber primus: Tentamen orthographiae slovenicae (cum aliis slavicis dialectis comparatae) Leutschoviae 1847. 4° Ladenpr. 1 fl. rhz

Hodža Michal Miloslav: Dobrou slovo Slova kom sucim na slovo. Levoča. 1847. 8° (Über die politische und literärische Stellung der Slowaken) (Ladenpr. 10 Xr. Ctmz)

Matuška Janko: Siroti; mala činohra v 3 olejstvach. Levoča. 1846. 12° (Die Waisen. ein Schauspiel in Prosa) (Ladenpr. 8 Xr. Ctmz)

Bende Laszlaw: Kratky wjpis prjhody aneboliżto historie kragny a kralow uherskjch. Presspork. 1837. 8° (Geschichte Ungarns) (Ladenpr. 20 Xr. Ctmz)

Němcova Božena: Slovenske pohadky a pověsti (Slovakische Volkssagen und Volkserzählungen) Praha 1857. 16° Svažek I–VII (Ladenpr. 8 Xr. Ctm) (I Heft 1–5. II Heft 6.7.)

Jančovič Štefan: Novi maďarsko slovenski a slovensko maďarski slovňik (Ungarisch-slovakisches und slovakisch-ungarisches Wörterbuch nebst Kurzer Grammatik beider Sprachen) Sarvaš 1848. 12° Oddjel I i II. (Ladenpreis 3 fl. 12 Xr. Ctmze)

Loos Josef: Wörterbuch der deutschen, ungarischen und slovakischen Sprache. II Deutsch-ungarisch-slovakischer Theil. Pesth 1870. [illegible] 1871. 12° 3 Theile (I Ung.-deutsch-slovak. – II Deut. ung. slovak. – III Slovak. ung. deutsch. Theil) (7 fl. 60 Xr.)

Jasinek Franz V.: Die Slowaken. Eine ethnographische Skizze. Turec Sct. Martin 1875. 8°. 20 Kr.

Dobšinsky Pavol: Úvahy o slovenských povestiach. (vydala Matica Slovenska, Číslo 28). Turč. sv. Martin 1871. 8° (Ueber slovakische Volkssagen) 1 fl.

Sbornik slovenských narodních piesni, povesti, príslovi, porekadiel, hádok, kier, obyčajov a povier (vydala Matica Slovenska, Číslo 22). Sväzok I. We Wiedni 1870. 8°.

Slovenský spoločenský spevník z narodních a prostonarodních piesni. Sostavil A. H. K. W Banské Bystrici 1871. 12°.

Sbirky prostonarodní, které pořádá pohadkova kommisse liter. řečn. spolku „Slavia" v Praze. Řady druhe Oddělení V: Písně slovenske. Praha 1880. 12°. ppg. 294. 12. 1 fl. 10 kr. (Sešit I. II. III)

Hattala Martin. Mluvnica jazyka slovenského. Druhy diel: Skladba. V. Banske Bystrici 1865. 8°. str. 157–268.

c) Schlesisch.

Lepkowski Józef: Wiadomości o Szlązku (Warszawa 1849.) 8°. (Nachrichten über die Etnographie Schlesiens – polnisch)

6) Kassubisch

Wojkasen (Cejnowa): Trze rosprave przez Stanjsława woros Kile słow wo Kaszebach e jich zemji przez Wojkasena. Kraków 1850. 8°. (Abhand: str. bizyan. lungen über die Kasouben) (Ladenpr. 30 Kr. CMz)

Wojkasen (Cejnowa): Kile słow wo Kaszebach e jich zemi; tudzież rzecz o języku Kaszubskim ze zdania sprawy Prajsa. Kraków 1850. 12°. str. 36. (Ueber die Kasoubische Sprache) (Ldpr. 15 Kr. CMz)

Jul. D: O Pomorzu zadwiślańskiem. Warszawa 1850. 8°. (Ueber das Pommern land hinter der Weichsel mit i Karte)

Wojkasen (Cejnowa Flor.): Sto frantovek z południowej części Pomorza Kaszubskiego, osobliwie z ziemi Sejeckiej, Krajni, Kociewja i Borow. Sejecje (b.r.) 8vo str. 80.

Čenova Florjan: Skorb Kaszebsko-Słovjenskje move. Seječe, 1866. 8vo Nr. 1–12. str. 198.

Čenova Florjan: Zaréś do Grammatiki Kašébsko-Słovjenskjé mové. Poznan 1879. 8vo str. 39. – (Adjigat:)

(Čenova Florjan): Cztéry Rozprawy i jedną Szczotpórkę wydał Kaszuba, gburczegn. 8°. b.m.i r. str. 16 –

" " Dorade lekarzkje v rożnech chórobach. V Sejcu 1862. 8vo str. 16.

" " Dwie rozprawy o poddanych Królestwa Polskiego. Gdańsk 1864. 8vo str. 15.

(Cejnowa Flor.): Xążeczka dlo Kaszebow przez Wójkasena. Gdańsk 1850. 8°. str. 14. (Elementarz)

" " Pjnc głownech wòddzałov Evangjelickjeho Katechizmu. Z Njemjeckjeho przełożił Wójkasin ze Stawòsena. V Sejcu 1861. 8vo str. 16.

(Cejnowa Flor.): Roznova Połocha s Kaszębą napisano prez
s.p. Xędza Szmuka z Rucka a do druku podano przez Sena
Wójkwojca ze Stawószena. Drugje vedenje. V Svjetu, 1865.
8vo str. 16 z napisglitograf.

Pobłocki G.x.: Słownik Kaszubski z dodatkiem idyotyzmow
chełmińskich i Kociewskich. Chełmno 1887. 8vo str. 160.

Hadmorski Dr.: Kaszuby i Kociewie. Język, zwyczaje, przesądy, podania, zagadki i pieśni ludowe w północnej części Prus zachodnich.
Poznań 1892. 8vo str. 167.

a) Oberlausitzisch oder sächsisch-wendisch.

Seiler Anor. Kurzgefaßte Grammatik der sorben-wendischen Sprache nach dem budissiner dialekte. Budissin 1830. 8°. (Ladenpr. 1 fl 10 Kr. Rhz.)

Schmaler J. E.: Deutsch-wendisches Wörterbuch. Bautzen 1843. 8°.

(Jordan J. L.) Serbske pěsničžki zezberane. Budyschin 1841. 12°. (Sorben-wendische Volkslieder) (Ladenpr. 12 Kr. Mz.)

Biblia to ze Zyte ssuzate pismo stareho a noweho sakonja nochetožena wot njektorych evangelskich zrjedarjow we ljezi 1727. Budeschin 1820. 8°. (Sorbenwendische Bibel) (Ladenpr. 2 fl Mz.)

Jakub Ernst Bohuwjer: Iserbske horne ćužizy aby statistiki Sapiosk wschitkich Iserbskich evangelskich a katholskich wosadow. Budyschin 1848. 8°. (Statistische Etnografie der Ober-Lausitz)

Meisner G. B.: Gemälde von der Ober-Lausitz. Zweite Ausgabe. Leipzig 1800. mit 1 Kupf.

Časopis towarstwa macicy serbskeje, wudawany wot J. E. Smolera. I Lětnik (Zešwk 1. 2. 3.) Budyšin 1848/8°. (1849) II Lětn. 1849-1850. (Zeš. 1. 2. 3. 4) (Bandà 1 Thlr) III. Literärische Zeitschrift der sorben-wendischen Gesellschaft 1848/49 Hefte (Ladenpr. 1 fl 15 Kr. Mz.) IV a V Lětnik (Zešwk 1. 2. 3. 4) 1851-1852 VI a VII " 1853-1854 1. 2 (11 VIII " 1855 " 1 (13

Serbska jutnička, wudawana wot J. L. Jordana. I Lětnik 1842 (Zwjazk 1. 2) Lipsk. 1842. 8°. (Die sorbenwendische Morgenröthe. eine literärische Zeitschrift 1842; 2 Hefte) (Ladenpr. 30 Kr. Mz.) (Zwölf neue Neujahrslieder)

Tydźenske nowiny, wudawane wot J. E. Smolera. Ljeto 1849. Budyšin. 1849. 4° P° 1. 14. 15. 17. 20. 21. (Wöchentliche Nachrichten eine sorben-wendische politische Zeitschrift). (Ldpr. 8 Kr. Cmz)

Jutrowne modlenja k Jesuszej, k Kotrymž sću pochistajene: mały katechismus Knesa D. Martyna Luthera a Korkeszijanske spjewarske knihi, wot Knesa Gottharda Schustera pochetożene. Budeschin. 1782. 16° (Evang. Gebethbuch, Katechismus und Lieder)

A. Th. Hilferding:
Narodnoje wozroždenije Serbow-Łużyczan w Saksonii Moskwa 1856. 8° Die nationelle Wiedergeburt der Sorben-Wenden in der Lausitz – in russischer Sprache – russischer Druck.)

Bogustawski W. Rys dziejow Serbo-Łużickich. Petersburg, 1861. 8° 2 map. 2/50 Kr.

b) Niederlausitzisch oder preußisch-wendisch.

Zwahr J. G.: Niederlausitz-wendisch-deutsches Handwörterbuch. Luremberg 1847. 8° 5 Hefte (complett)

Jedrustwe Basnicki z latyńskjeje do serbskjeje rěcy dotajcnych Łužycow přełožone přez Chr. Fr. Stempla. Bautzen 1854. 8°

Jenč K. A.: Lišmowstwo a spisowarjo delnjołužiskich Serbow wot (1548) 1574–1880. Lipsk 1881. 8°
1 Mrk 50 f.

a) Gross-russisch.

Wostokow Alexander: Russkaja grammatika; izdanie
srednoje. Sankt peterburg. 1848. 8° (Russische Gram-
matik – russ. Druck.) (Lederpr. if. 40 kr. Ptn.)

Noakowski Fr. Grammatyka rossyjska dla użytku
Szkół Król. Pruskich. 1837. 8° (Russische Gramma-
tik für Schulen)

Puchmayer Anton Jaroslaw: Lehrgebäude der russischen
Sprache; nach dem Lehrgebäude des Jos. Dobrowsky.
Prag (1843.) 8° (1 fl. cm)

Heym Joh. v.: Russische Sprachlehre für Deutsche neu
bearbeitet von Samuel Weltzien. Riga 1816.
8° (Ldpr. 1 fl. 30 kr. cm)

Jakubowicz Antoni: Słownik rossyjsko-polski, ułożo-
ny podług Słowników akademii rossyiskiej.
Warszawa 1825-1828. 8° 2 Tomy (Russisch-
polnisches Wörterbuch)

(Górski Kanist. Chodzko Domin. & Sadowski Leon i Waliszki
Franciz Xawer.): Słownik polsko-rossyjsko-fran-
cuzki, ułożony na wzór Słownika Lindego i
Słowników akademii rossyjskiej przez Towarzyst-
wo Wileńskich uczonych. Wilno 1840. 8° 3 Tomy.
(Polnisch-russisch-französisches Wörterbuch)

Schmidt J. A. E. Russisch-deutsches und deutsch-russisches
Wörterbuch. Zweite Ausgabe. Leipzig 1844. 8° 2 Theile

Ireznewski J. Mysli ob istorii russkago jazyka. Sankt-peterburg 1850. 8° (Gedanken über die Geschichte der russischen Sprache - russ. Druck.) (Ladenpr. 3 fl 30 Kr. CM.)

Grecz Mikołaj: Rys historyczny literatury rossyjskiej; z rosyjskiego przez Sam. Bog. Linde. Warszawa 1823. 8° (Grundriss einer Geschichte der russischen Litteratur: mit Kupf. - polnisch)

Strahl Philipp: Das gelehrte Russland. Leipzig 1828 8° (Ladenpr.

Otto Friedr: Lehrbuch der russischen Litteratur. Leipzig 1837. 8° (Ldpr. 2 fl 15 Kr. CM.) (1½ Thlr)

Jordan J. L: Geschichte der (neueren) russischen Literatur (nach Schewirjew bearbeitet) Leipzig 1840. 8°

(Sacharow J.) Obozrienie slawjano-russkoj bibliografii. Tom perwoj. Kniga wtoraja. Sankt-peterburg 1849. 4° (Bibliographische Beschreibung aller vom J. 1491 - 1655 mit cyrillisch Buchstaben gedruckter Bücher) (russ. Druck.) (Ladenpr. 5 fl 30 kr. CM.)

Bacmeister Hartw. L. Chr: Russische Bibliothek zur Kenntniss des gegenwärtigen Zustandes der Literatur in Russland. St. Petersburg. 1781-1787. 8° Siebenter Band (4 Stück) — Zehnter Band (4. und 5 Stück)

Gawrijl archimandryt: Istorija russkoj filosofij. Kazan. 1840. 8° (Geschichte der russischen Philosophie) (russ. Druck) (Ladenpr. 1 fl. 40 Kr. CM.)

Galachow A: Polnaja russkaja chrestomatija. Izdanie tretje. Moskwa 1840/8-1849 3 Tomy. (Vollständige russische Chrestomatie: I Band: Prosa - II Bd: Poesie - III Bd: Biographien russischer Schriftsteller) (russ. Druck)

Kłlicki Wasyli: Russkaja Chrestomatija, ili izbrannyja miesta iz tworczych russkich pisatelej w prozie i stychach. Warszawa 1837-1839. 8° Tom I i II (Kniga II) (Russische Chrestomatie: I Bd. Prosa - II Bd. Poesie)

Plaksyn Wasilij: Uczebnyj kurs slowesnosty. Kniga
nerwaja. Sanktpeterburg 1843. 8°. (Lehr-kurs der
rußoisch. Aesthetik) (ruß. Druck) (Ladenpr. 2 fl. CMze)

Bulgarin Thadeej: Rossija w istoriczeskom statisti-
ceskom geograficzeskom i literaturnom otnosze-
nijach. Sanktpeterburg 1837. Czast I. II (Istorija) II
(Fiziczeskaja kultura) III. IV (Istorija) 8°. (Rußoland in
historischer, statistischer geographischer und literäri-
scher Beziehung – enthält da Geschichte Rußlands
bis zum J. 1054, und fisische Cultur Rußlands – mit 3 Kar-
ten und 4 Kupfertaf.) (ruß. Druck) (Ladenpr. 10 fl 25 Kr CM)

Haxthausen August Freiherr v: Studien über die inneren
Zustände das Volksleben und insbesondere die
ländlichen Einrichtungen Rußlands. Hannover
1847. 8° 2 Bände

Tereszczenko A: Byt russkago naroda: Sanktpeterburg
1848. 8° Czast I–VII. (Das Leben des russischen
Volkes; Beschreibung seiner Sitten und Gebräuche
in 7 Bänden) (ruß. Druck)

Guthrie Matthieu: Dissertations sur les antiquités de
Russie, contenant l'ancienne mythologie les rites
païens, les fêtes sacrées les jeux. St. Petersbourg
1795. 8° (mit 6 Kupfertafeln)

Nowejszij rossijskij izbrannyj pjesennik, soderżaszczij
w sebie polnoje sobranije lucszych raznago roda
pjesen. Moskwa 1817. 8° Czast I: II (Das neueste
russische Liederbuch; eine Sammlung gross-russi-
scher Volkslieder – mit Kupfern) (ruß. Druck)

(Busse:) Fürst Wladimir und dessen Tafelrunde; alt-russi-
sche Heldenlieder. Leipzig 1819. 8°

Dietrich Anton: Russische Volksmärchen ins Deutsche
übersezt, mit einem Vorwort von Jakob Grimm.
Leipzig 1831. 12°

Vogl Johann N.: Die ältesten Volksmärchen der Russen. Wien 1841. 8°.

Slowo o polku Igorewie w pòlinnom jazyçie s czeskym i niemeckym nrewòdom izdano Hlawczeslawom Hankom. Praga 1821. 8° (Das Lied vom Heereszuge Igors: ein russisches Heldengedicht aus dem XII Jahrhundert mit böhmischer und deutscher Uebersetzung) (Ldpr. 10 Kr. Cm)

Wyprawa Igora na Połowce, poemat sławiański wydany przez Augustyna Bielowskiego. Lwów. 1833 8° (Das Lied vom Heereszuge Igors; ins polnische übersetzt)

Lermontow M.: Stichotworenija. Sankt Peterburg. 1842. 8° Czast I. II. III. (Die Gedichte Lermontoffs mit seinem Bildnisse. 3 Theile) (russ. Druck) (Ladenpr. 5 fl CMz 50 Krzr)

Puszkin Aleksander: Sozynenija. Sankt peterburg. 1838. 8° Tom II (Poemy i powjesti) – (Puschkin's Werke: Poemen und Erzählungen in Versen) (Ladenpr. 3 fl 20 Kr. CM)

~~Gedichte aus dem russischen~~

Puschkin Alexander: Gedichte; aus dem russischen übersetzt von E. v. O. Berlin 1840. 8° (Ladenpr. 1 Thlr.)

(Żukowskij W.) Undina, starinnaja powjest razkazanna=ja na russkom w stychach. Sankt Peterburg 1837) 8° (Undine eine alte Erzählung in Versen) (russ. Druck) (Ladenpr. 2 fl. CMz)

Sensacij i zamjeczanija gospoży Kurdjukowoj za granice=ju dan l'etranzie. Tambow (St. Petersburg) 1841. 8° (Gefühle und Bemerkungen der Frau Kurdjukow im Auslande; ein satirisches Gedicht) (russ. Druck) (Ladenpr. 2 fl CMz) (autor anon: Apollon Majkow)

Damskij Albom, sostawlennyj iz otbornych stranic russkoj poezii. Sankt peterburg 1844. 12°. (Frauen-Album; bestehend aus den Gedichten der vorzüglichsten russischen Dichtern.) (russ. Druck)

Ustrjalow N: Nacertanie russkoj istorii. Izdanie czetwertoje. Sankt peterburg 1842. 8° (Abriss der russischen Geschichte mit Karte) (russ. Druck) (Ladenpr. 1 fl. 40 Kr. CM)

Akty, otnosjaszczije sia k istorii zapadnoj Rossii, sobrannyje i izdannyje archeograficzeskoju kommissijeju. Sankt peterburg 1846–1851. 4° Tom I (god. 1340–1506) II (1506–1544) III (1544–1587) IV (1588–1632) – (Sammlung historischer Aktenstücke und Dokumente welche auf die Geschichte des westlichen Russlands Bezug haben, herausgegeben von der archeografischen Comission 4 Bände – Ein für die Geschichte Polens und Littauens ungemein wichtiges Werk) (russ. Druck) (Ladenpr. 20 fl CM)

Polnoje sobranije russkich ljetopisej izdannoje archeograficzeskoju kommissijeju. Sankt peterburg 1843–1846. 4° Tom I (Lawrentijewskaja i troicka-ja ljetopis) Tom II (Ipatijewskaja ljetopis) – Vollständige Sammlung russischer Chroniken, herausgegeben von der archeographischer Gesellschaft. I Band: Nestors. II Band: Volhynische und südrussische Annalen – mit Faxim.) (russ Druck) (Ladenpr. 10 fl CM)

Nestor: russische Annalen in ihrer slavonischen Grundsprache verglichen übersezt und erklärt von A. L. Schlözer Göttingen 1802–1809. 8° V Theile in 3 Bänden (vom J. 858–980)

Nestor's und der Fortsetzer desselben älteste Jahrbücher der russischen Geschichte vom J. 858 bis 1203, übersetzt von J. B. Scherer. Leipzig 1774. 4°

Strahl Phil: Geschichte der russischen Kirche. I Theil (bis 1588) Halle 1830. 8° (nicht mehr erschienen)

Strahl Phil: Beyträge zur russischen Kirchengeschichte. I Band. Halle 1827. 8° (nichts mehr erschienen)

Muralt Edw. v: Briefe über den Gottesdienst der morgenländischen Kirche aus dem russischen (des And. Nikol. Murawiew) Leipzig 1838. 8°

Muralt Edw. v: Lexicion der morgenländischen Kirche (Erklärender Anhang zu den Briefen) Leipzig 1838. 8° mit Abbildungen.

Neumann Karl Fries: Die Völker des südlichen Russlands in ihrer geschichtlichen Entwickelung. Eine gekrönte Preisschrift. Leipzig 1847. 8°

Nelp (Pelz) Freymund: Petersburger Skizzen. Leipzig 1812. 8° 2 Bände.

Otecestwennyja zapiski (Uczenno-literaturnyj zurnal izdawajemyj A. Krajewskym) na goi 1841. Sanktpeterburg 1841. 8° N° 4. (April) – (Vaterländische Notizen ein Litteraturblatt 1841. N° 4 April-Band) enthält unter andern eine russische Uebersetzung ruthenischer historischer Volkslieder aus der Sammlung des Zegota Pauli (russ. Dr.) (Ladenpr. 2 fl 10 kr. Cmz)

Otecestwennyja zapiski na god 1849. Sanktpeterburg 1849. 8° N° 2 (Fewral). (Enthält unter andern: Geschichte Kleinrusslands unter Chmielnicki) (Ladenpr. 2 fl 10 kr. Cmz) (russ. Druck)

Sowremennik: literaturnyj zurnal izdawajemyj Panajewym i Nekrassowym. Sanktpeterburg 1847. Tom III 8° (Der Zeitgenosse, ein Literaturblatt. 3r Band 1847 enthält unterandern eine Abhandlung über Kleinrussland nach den Memoiren Müllers und Rigelmanns) (russ. Druck.)

Smirdin Alexand: Rejestr russkim knigam. Sanktpeterburg 1833. 8° pag. 288 (Russisches Bücherverzeichniss sammt Buchhändlerpreisen) (russ. Druck.)

Pelz: Katalog russkim knigam napeczatannym s 1825 po 1837. god. Sanktpeterburg 1838. 8° pag. XIII. 36 (Verzeichniss aller in J. 1825–1837 erschienenen russ. Werke; nebst Notizen über das russ. Buchhändlerwesen) (russ. Druck.)

Kraszennikow Petr. Iwanowicz: Katalog russkich knig. Sanktpeterburg 1851. 8° (Verzeichniss russischer in den J. 1832–1851 erschienener Bücher sammt Preisen) pag. 141. (russ. Druck)

Swieszników: Rejestr rossijskim knigam prodajuszczym
ria w Sankt peterburgie. Moskwa 1818. 8°. (Russischer
Bücherkatalog) pag. 62.

Swieszników: Rejestr rossijskim knigam prodajuszczym
ria w S. Peterburgie. Moskwa 1823. 8°. (Russischer
Bücherkatalog) pag. 70.

Zaikin Iwan: Polnyj katalog 1831 goda rossijskim
knigam. Sankt peterburg 1831. 8°. (Vollständiger russi-
scher Bücherkatalog) pag. 376. 16. (Ladenpr. 48 Kr. Ctz.)

Elemens de la langue ruse ou méthode courte et facile
pour apprendre cette langue. Quatrième édition.
Saint-Petersbourg 1805. 8°.

Puszkin Aleksander: Ewgenij Onjegin, romen w stichach.
Sankt peterburg. 1825. 12°. (Eugen Onegin, eine poetische
Erzählung) Ladenpr 2 fl. Ctz.

Kozlow Iwan: Czernec, Kijewskaja powjest'. Izdanije
tretije. Sankt peterburg 1827. 8°. (Der Mönch
eine poetische Erzählung) Ladenpr. 2 fl. Ctz.

Ryljejew K: Dumy; stychotworenija. Moskwa 1825. 8°.
(Balladen aus der Geschichte Russlands)

Ryljejew K: Wojnarowskij; poema. Moskwa 1825. 8°.
(Wojnarowski; ein historisches Gedicht)

Ozerow Aleksander: Edip w Afinach, tragedia w
stichach. Sankt petrburg 1822. 8°. (Oedipo in Athen,
ein Trauerspiel in Versen)

(Gizel Inokentij): Sinopsis ili kratkoje opysanije ot
raznych ljetopiscew o naczalje slawenskago
narodach, o perwych Kijewskich knjazech i o zyztij
swiatago knjazja Władymira i o jego naslednykach
daże do carja Theodora Alekiewycza - dewjatym
tysenenijem izdannoje. Sankt peterburg. 1810. 8°.
(Chronik von Russland bis zum J. 1679)

Lysek Adolf: Skazanije o posolstwie ot imperatora rimskago
Leopolda k carju Alekseju Michajłowyczu w 1675 godu;
perewet s latynskago F. Jarnawa Bobruzewskij. S. Peterburg. 1838. 8°.
(Bericht über die Gesandschaft nach Russland)

Izyzekow A. Admiral: Kratkija zapiski wedennyja wo wremja prebywanija pry gosudarje imperatorje Aleksandrje I w bywszuju s Francuzami w 1812 wojnu. – Izdanije wtoroje. Sanktpeterburg 1832. 8°. (Notizen über den Kaiser Alexander I)

Wsewołożskij I. S.: Puteszestwije czrez Jużnuju Rossiju, Krym i Odessu w Konstantynopol, Maluju Aziju, Siewernuju Afryku, Maltu, Siciliju, Italiju w 1836 i 1837 godach. Moskwa 1839. 8°. Tom I (Reise nach Italien)

Gołuchowski Josif: Filosofija otnosjaszczajasia k żyzni ijelych narodow i każdago czełowieka, perewedeno s niemeckago jazyka Danijłom Bettanskim. Sanktpeterburg 1834. 8°. (Die Philosophie im Verhältnisse zum Volksleben)

Wozsojedinenije Uniatow s prawosławnoju cerkwiju w rossijskoj imperii. 1839. 8°. (Geschichte der Wiedervereinigung der Unirten mit der russischen Kirche)

Worew Aleksij: Sozercanije ili izjasnitelnoje opysanije łytyrgii. Sanktpeterburg 1806. 4°. (Erklärung des russischen Gottesdienstes)

Awdjewaja K.: Karmannaja powarennaja kniga. Sanktpeterburg 1846. 12°. (Taschenausgabe des Kochbuchs)

Żurnal ministerstwa narodnago prosweszczenija 1840. Fewral. Sanktpeterburg 1840. (Czast XXV. Otd. I) 8°.

Słowo o połku Igorewie. – Lied vom Heereszuge Igors gegen die Polowzer, im Urtexte mit Commentar, Grammatik, Glosar und einer metrischen Uebersetzung von August Boltz. Berlin 1854. 4°.

Słowo o połku Igoria Światosławicza pieśnotwor staroruskij iz XII stolietija izdano Joannom Guszalewiczem. Lwow 1850. 8°. (cyrillischer Druck – mit kleinrussischem Kommentar) (Ladenpr. 10 Sgr.)

Keppen Petr: Spisok ruskim pamiatnikam. Moskwa 1822. 8° (Beschreibung russischer Alterthümer) (Ladenpr. 2 fl 24 kr. CMze)

Nazatki christianskago uczenija ili kratkaja swiaszczennaja istorija i Kratkij Katichizis. Sanktpeterburg 1827. 8°. (cyrill. Druck) (Russische Glaubenslehre)

Wiskowatow Stepan: Hamlet, tragedija w piaty djeistwijach, w stychach, podrazanije Szekspiru. Sanktpeterburg 1811. 8°. (Hamlet, ein Trauerspiel in 5 Akten in Versen)

Istorija (kratkaja rossijskaja) w polzu narodnych uczylisez. Sanktpeterburg 1799. 8°. (Kurze Geschichte Rußlands)

Slovo o polku Igorevie., vydal Martin Hattala. Praha 1858. 8°. (Lied vom Heereszuge Igors – kyrillischer Druck – mit böhmischer Übersetzung und Noten) (Ldpr. 16 Sgr.)

Opisanie (kratkoje) Kijewo-sofijskago sobora i monastyra. Kijew 1825. 8°. (Beschreibung der Sophien-Kirche in Kijew – russ. Druck.) mit gestoch. Taf. (Ldpr. 30 Sgr.)

Djetskij teatr. S. Peterburg 1834. 16°. (Kindertheater – russ. Druck – mit Kupf.) (Ldpr. 1 Rub. 60 Kop.)

~~Slovo~~ o polku Igorewje. Lied vom Heereszuge Igors gegen die Polowzer; im Urtexte mit Kommentar, Grammatik, Glossar und einer metrischen Übersetzung von Dr. August Boltz. Berlin 1854. +8°.

Pjesń ob opolczenii Igorja syna Swjatoslawa wnuka Olegowa; peretozenije Michaila de La-Rju. Odessa 1839. 8°. (Lied vom Heereszuge Igors, im Urtexte und neu-russischer Übersetzung)

Markowa: Mjatezniki, powjest' wziataja iz wojny s polskimi mjatezhnikami. Sanktpeterburg 1832. 8°. (Die Empörer, ein Gedicht)

Swjatyja gory i Optyna pustyń. Sanktpeterburg 1852. 8°. (Beschreibung des Swiatogorskischen und Optyna-Klosters)

Lermontow M. Ju: Demon, poema. Berlin 1856. 8°.

Bezsonow P: Typografskaja biblioteka w Moskwje; istoriczeskij ocherk. Moskwa 1859. +8°.

Sawinow W: Dwa goda pljenu u gorcew; Wospominanija oziyni i pochoždenijach w kawkazskich gorach sztabs-kapitana Nowoseťowa. Sankťpeterburg 1851. 8°. (Zwei Jahre in der Gefangenschaft bei den Tscherkessen)

Rafaiłowicz A: Puteszestwije po nizhnemu-Egiptu i wnutrennym oblastjam Delty. Sankťpeterburg 1850. 8°.

Kramarew Grigor: O wlijanii christianskoj wjery na politicheskoje moguszczestwo Rossii. Kijew 1849. 8°.

Katichizis (Prostrannyj christianskij) prawoslawnyja katholicheskija wostocznyja greko-rossijskija cerkwi. 2te Izdanije. Moskwa 1833. 8°.

Rospis rossijskim knigam dla chtenija iz 1 Rub 50 K. iz biblioteki W. Pławilszczykowa. Sankťpeterburg 1820-1823. 8° pp. 619.

Putewoditel (Nowyj) po Moskwje. Moskwa 1833 8° Czast I-II (Beschreibung von Moskau - 2 Bände mit Plan)

Katajdowicz K. i Strojew P: Obstojatelnoje Opisanie slawiano-rossijskich rukopisej chraniaszczych sia w Moskwie w bibliotekje grafa Theod. Andrejew. Tolstago - z paleograficzeskimi tabliciami. Moskwa 1825. 8° et 4° (atlas fazimil.) 12 Rubl.

Rußie (extr. du Géographie universelle de Malte-Brun) Paris 8° maj pp. 96 mit 18 Holzschnit. u 6 Karten. = frs 50 cent.

Weltman Al. Dostopamiatnosty moskowskago Kremla. Moskwa 1843. + 8° pp. 1-79. Adjat: Moskowskaja otrużejnaja palata. Moskwa 1844. + 8° pp. 1-87. 1-74.

Żal po Franciu de Fronsberg Bablu Dokt. med. wrestawlosze-
mu sia 13 Aprilia 1841. Lwow. 4° pagg. 4 (Gedicht zur Todtes-
feier des Franz Babel Dr. Med. – cyrill. Druck) (Ladenpr. 3 Kr. Ltrz)

Lewicki Josif: Stych wo czest Grigorija Jachimowycza enis-
kopa pompejopolita żoka ho wo den postawlenia jeho
wo episkopy. Lemberg 1841. 4° pagg. 16. (Gedicht zu Ehren
des Gregor Jachimowicz Bischofs von Pompejopolis am
Tage seiner Weihe zum Bischofe; ruthenisch und deutsch-
cyrill. Druck) (Ladenpr. 12 Kr. Ltrz)

Nadgrobnoje poema Joannu Snigurskomu episkopu pere-
myslskomu, od Stef. S..... Lwihrad 1847. 4° pagg. 8.
(Gedicht auf den Todt des Joh. Snigurski Bischofs von
Przemysl – cyrill. Druck.) (Ladenpr. 6 Kr. Ltrz)

Zhadka za Markiana Szaszkewicza ~~Lwow~~ od Nikoły
z Nikołajowa. Lwow 1848. 8° pagg. 16 (Zum Andenken
des Marc. Szaszkiewicz; ein Gedicht ruthenisch und polnisch
– cyrill. Druck) (Ladenpr. 10 Kr. Ltrz)

Huszalewicz: Pieśni na den 3, 15 maja 1848, Lwow 8° pagg 8 Drei
Lieder zum ruthenischen Nationalfeste – mit Noten –
cyrill. Druck) (Ladenpr. 6 Kr. Ltrz)

Osnowjaneńko Hrycko (Kwjetka Grigorij r. 1778 + 1843): Marusia
powjest. maloruska. Lwow 1849. 8° (Marusia eine
Kleinrussische Erzählung, mit einem Kupfer – cyrill. Druck)
(Ladenpr. 45 Kr. Ltrz)

Freszczakowski Lew: Selo Lypowyci, abo jak to lehko moż
w reszczastje wpaść; powiest. Lwow 1849. 8° (Das
Dorf Lipowice, oder Wie leicht man ins Unglück fal-
len kann; eine Erzählung – cyrill. Druck)

Zorja halycka; nyńsmo powremennoje dla spraw narodnych
politizeskych i cerkownych, sławesnosti i hospo-
darstwa seloskoho halycko-uhorsko- i bukowinsko-
ruskoho naroda wydawane A. Pawenckim Rok I
1848 Lwow. 1848. fol. Nro 1–33. (Die galizische
Morgenröthe; eine politische und literarische Zeit-
schrift – cyrill. Druck) (Ladenpr. i. fl. 36 Kr. Ltrz)

Zorja halycka. Rok II 1849. Lwow 1849. 4° № 1–104. (cyrill. Druck) (Ladenpr. 5 fl Ctmz)

Zorja halycka. Rok III 1850 Lwow 1850. 4° № 50–68 (cyrill. Druck)

Dnewnyk ruskij; pysmo perjodyczeskoje ruskoho Sobora wydawane Iwanom Wahylewyczem 1848. Lwow 1848. fol. № 1–9 (Ruthenisches Tagesblatt. eine politisch literärische Zeitschrift – complett – polnisches Druck.) (Ladenpr. 50 kr. Ctmz)

Nowyny; pysmo czasowoje poswiaszczennoje politycy i słowesnosti, wydawane Iwanem Hluszatewiczem 1849. Lwow 1849. 8° № 1–26 (Die Neuigkeiten. ein politisch-literärisches Blatt – complett – cyrill. Druck) (Ladenpr. 40 kr. Ctmz)

Pczoła; pysmo czasowoje poswiaszczennoje słowesnosty narodnoj, izdawane Iwanem Hluszatewiczem 1849. Lwow 1849. 8° № 1–19 (Die Biene; eine literärische Zeitschrift. – complett – cyrill. russ. Druck.) (Ladenpr. 2 fl Ctmz)

Miesiacoslow na rok 1850. Lwow 1850. 4° (Ruthenischer National-Kalender 1850) (Ladenpr. 20 kr. Ctmz)

Katichizis maty dla uczyliszcz narafialnych. Lwow 1843. 8° (Kleiner ruthenischer Katechismus – cyrill. Druck) (Ladenpr.

Malinowski Michail: Izjasnenije na bożestwennuju litturgiju Lwow 1845. 8° (Erklärung des griechisch-katholisch-ruthenischen Gottesdienstes – cyrill. Druck.) (Ladenpr. 1 fl Ctmz)

Jachimowicz Grigorij: Pczalnoje słowo w den [illegible] błagogowienija o duszy upokojenij Franciszka I Kesara austrijskaho wieszczannoje, Stefanom Siemaszem iz jasyka niemeckaho na ruskij perewedennoje. Lwiw 1835. 8° (Predigt während der Todtenandacht für Kaiser Franz I – cyrill. Druck)

Malinowski Michail: Słowo na prazdnyk Zołtowa preswiatyja Bohorodycy. Lwow 1844. 8° (Predigt am Himelfahrtstage der h. Maria – cyrill. Druck)

Hawryszkewicz W: Rukowodstwo ko umnożeniju i chodowaniu sadowyny. Peremyszl 1844. 8° (Anleitung zum Obstbaue – cyrill. Druck) (Ladenpr. 20 kr. Ctmz)

Masson Moryc: Mudrost narodnaja w posłowicach u Niemcew, Russkich, Francuzow. (Die Weisheit des Volks. Einiges aus dem Sprichwörterschatz der Deutschen, Russen, Franzosen und anderer Nationen). St. Petersburg 1868. 8°. (Deutsch, französisch, russisch und slavisch) 1 Rub. 75 Kop.

Dagozin Ewgenij: Istoria tabaka i systemy nałoga na nego w Europie i Amerykie. S. Peterburg 1871. 8°. (Geschichte des Tabaks und seiner Besteuerung). 2 Rub.

Boduen-de-Kurtena J. A.: Otczet o zanjatijach po jazykowjedjeniju w tczenije 1872 i 1873 gg. Wypusk I. Kazań 1876. 8°. (Bericht über linguistische Forschungen)

Procenko N. Ik.: Monastyry w Rossii i Sobory w Moskwie, s obzorom ich istorii. Moskwa 1863. 8°. (Die Klöster Russlands und die Stiftskirchen Moskaus)

Boduen-de-Kurtene J.: Otrywki iz lekcij po fonetyke i morfologii russkago jazyka. Wypusk I. Woronez, 1882. 8°. (Fragmente aus den Vorlesungen über Fonetik und Morphologie der russischen Sprache. I Heft.) 2 Mrk. 40 Pfen.

Smirdyn Aleksandr: Rospis rossijskim knigam dla czenija, iz Biblioteki Al. Smirdyna, sistematyczeskim porjadkom razpołożennaja. Sanktpeterburg 1828. 8°. pp. III. V. 712. XCIII. (Systematisches Verzeichniss 9934 russ. Bücher.)

Isakow J. A. Katalog russkago otdielenija knizinago magazyna Sankt peterburg 1863. 8°. pp. 185. (Russischer Bücher-Katalog)

Mezow W. J.: Literatura russkoj istorii za 1859–1864 g. Tom I. Sankt peterburg 1866. 8°. pp. 418. (Bibliographie der russischen Geschichte)

Bielajew D. Cz. J.: O Skomorochach (über Volksmusikanten). (s. l.) 8°.

Fabr Andrej: Dostopamiatnejszija drewnosti Kryma. Odessa, 1859. 8°. (Alterthümer Krim's)

Sbornik russkich stychotworenij dla czenija prostoludinam. Sostawil P. A. Sankt peterburg 1862. 8vo

Maksimow S.: Kraj kreszczenago swieta. II. Dremuczije ljesa ili Razskaz o narodach naselajuszczych russkije ljesa. Sankt peterburg 1866. 8vo

Kalendar (Noworossijskij) na 1852 god, izdawajemyj ot Rizeljewskago Liceja. Odessa 1851. 8vo

Ljetopis (Ruskaja) po Nikonowu spisku (izdaw. A. Szlecer i I. Baszylow). Sankt peterburg 1767 – 1791. 4to

Czast I do 1094 goda.
II „ 1237 „
III
IV
V. „ 1462 „
VI „ 1534 „

Vymazal Frant.: Ruský slabikář čili úplný návod ku správnému čtení a psaní ruským jazykem s vytknutím hlavních rozdílův mezi ruštinou a češtinou. Praha 1868. 8vo 48 Kr.

Wikář Fr. Otak.: Mluvnice ruského jazyka. Čtvrté znova upravené vydání. Praha 1867. 8vo Sešit I. II. III. 93 Kr.

Rank Josef: Rukověť ku poznání ruského jazyka. I. Navedení ke čtení. Praha 1867. 8vo 20 kr.

Rank Josef: Rukověť ku poznání ruského jazyka. Navedení k rychlemu psaní ruského písma. Litografoval J. Fárský. Druhé vydání. Praha 1868. 8vo 40 kr.

Puchmíř Jaroslav: Pravopis ruská-česky. Vydání opravené i doplněné. Praha 1851. 8vo

Undolskij W. M.: Ocherk slawiano-russkoj bibliografii, s dopolnenijami A. Ch. Byczkowa i A. Wiktorowa. (Chronologicheskij Ukazatel slawiano-russkich knig cerkownoj peczati s 1491 po 1864 g.) Moskwa 1871. 8vo

Petruszewicz A. S.: Chronologiczeskaja rospis cerkownych i mnis-
kich russko-słowenskich knig napeczatannych kirylłowskimi
bukwami w gorodie Lwowie nezynaja s 1574 do 1800 goda.
Lwow 1885. 8vo ppg. 113-133. (Wyjinek z Kilemennika Stawropigijsk.
Instytuta 1885)

Karatajew I.: Osmogłasnik 1491 goda napeczatanyj w Krakowie
kirylłowskimi bukwami. Sankt-peterburg 1836. 8vo

Karautow F.: Ocerk istorii russkoj literatury. Sbor-
nik statej. Tom I (Literatura drewniago perioda i
nowago do Puszkina. Odessa 1870. 8vo

Pamiatnik (Christianskij) soderżaszczyj w sebie: Sbornik
prazdnikow i swiatych prosławlajemych prawosławnoju gre-
ko-rossijskoju cerkwiju. Izdanie trietje. Moskwa (izdy-
weniem N. Kuznecowoj). Moskwa 1863. 8vo z ryninami litograf.
(Swiatcy).

Kalendar (Stawianskij) na 1891 god. Izdanie S.-Peterburgskago
blagotworytelnago Obszczestwa). Petrograd 1891. 4to

Sopikow Wasilij: Opyt rossijskoj bibliografii. Czast I (Stawiano-
russkaja bibliografia cerkownoj pieczati). Sankt-peterburg 1813. 8vo

Staryna russkoj zemli. Kniga perwaja. Słowo o starynie neza-
pamiatnoj. Moskwa 1867. 8vo z dreworyt.

Miesiacosłow (Chołmskij greko-unijatskij). Warszawa
1866 – 1869. – 1872. 8vo
1) na 1866 god.
2) na 1868 god. (z ryninami, drzeworytom i mapa)
3) na 1869 god (defekt)
4) na 1871 god. (God sednoj z ryninami i mapa.)

Kalendar (Russkij) na 1882 god. A. Suworina. S.-Peterburg
1882. 8vo z ryninami.

Dominikan: Otczet o sowremennom sostojanii wodosnabżenija ne-
izwiestnych Jewropejskich gorodach i o najwygodniejszem sposobie
wodosnabżenija Odessy. Odessa 1869. 4to

Ptaszyckij S. L.: Opisanie knig i aktow Litowskoj Metryki. Sankt-
Peterburg 1887. 8vo

Wostokow A. Ch. Filologiczeskija nabludenija; izdat I. Sreznewskij.
Sankt-peterburg 1865. 8vo

Bez-Kornilowicz Mich. O.: Istoriczeskija swiedienija o prymieczatelniejszych miestach w Biełorussii. S.-Peterburg 1855. 8vo str. VIII. 355.

Siementowskij A.: Pamiatniki (starynu) Witebskoj Gubernii. S.-Peterburg 1867. 8vo z drewworyc. i mapą.

" " Etnograficzeskij Obzor Witebskoj Gubernii. S.-Peterburg 1872. 8vo z drewworyc. i mapą.

Kułakowskij J.: Zamietki o zapadnoj czasti Grodnenskoj Gubernii. S. Peterburg 1858. 8vo z mapą.

Stołpiańskij N.: Dewiat' gubernij Zapadno-russkago kraja w topograficzeskom, geognostyczeskom, ekonomiczeskom, etnograficzeskom i istoriczeskom otnoszenijach. Izdanie W. Dericker'a. S.-Peterburg, 1866. 8vo str. XVI. 200 z mapą. (Opis Kowieńskiej, Wileńskiej, Grodzieńskiej, Mińskiej, Witebskiej, Mohilewskiej, Kijowskiej, Wołyńskiej i Podolskiej Gubernij)

Adligat:

de Liwron W.: Statystyczeskoje Obozrienie Rossijskoj Imperii. Izdanie Kartograficzeskago Zawedenija A. Ilina. S.-Peterburg 1874. 8vo str. VIII. 307. 48.

Taranowskij: Topograficzesko-statystyczeskije Materyały z prytoczeniem 4 Kart Jugo-zapadnago Kraja (Kijewskaja, Podolskaja i Wołyńskaja Gubernija) po officialnym swiedienijam. Kijew 1882. 8vo 2 Auft. str. XIII. 2 tabl. i 4 mappy.

Korewa A.: Materiały dla geografii i statystyki Rossii, sobrannyje oficerami Generalnago Sztaba. Wileńskaja Gubernija. Sanktpeterburg 1861. 8vo str. VIII. V. 804 z 3 mapami.

Afanasjew D.: Materiały dla geografii i statystyki Rossii, sobrannyje oficerami Generalnago Sztaba. Kowieńskaja Gubernija. Sanktpeterburg, 1861. 8vo Str. X. VII. 749. 2. z 3 mapami.

Zelenskij J.: Materiały dla geografii i statystyki Rossii, sobrannyje oficerami Generalnago Sztaba. Mińskaja Gubernija. Sanktpeterburg 1864. 8vo Czast I. str. V. 672, z mapą (complet) — Czast II. str. VIII. IV. V. 1–674. 689–682. [: brak str. 675–678. 683–701, i tabl. druk. do str. 683, i i mapa litogr. Guberni :]

Pochilewicz L.: Skazanij o naseleennych miestnostiach Kijewskoj Gubernii, ili statystyczeskija, istoryczeskija i cerkownyja zamietki o wsiech dierewniach, sełach, miesteczkach i gorodach. Kijew 1864. 4to str. V. 763, i ryc. litogr. 4 Rub. 50 Kop.

Agejew P.: Kratkij Ukazatel dostoprymiecziatelnostiej bolszago Kremlewskago Dworca w Moskwie. Moskwa 1872. 12o str. 98.

Sołowjew Sergij: Istorija Rossii s drewniejszych wremen. Tom VI oj (Joan IV Wasyljewicz 1534–1584). Moskwa 1856. 8vo 2 Rub. 50 Kop.

b) Klein-russisch oder ruthenisch.

Gołowacki Jakow: Grammatika ruskoho jazyka. Lwow 1849. 8°. I Swiazok. (Grammatik der ruthenischen Sprache = cyrill. Druck.) (Ladenpr. 12 Kr. CMz.

Łozinski Józef: Grammatyka języka ruskiego (małoruskiego) Przemysł. 1846. 8°. (Ladenpr. 1 fl CMz)

Wagilewicz Jan: Grammatyka języka małoruskiego w Galicii Lwów 1845. 8°. (Ldpr. 1 fl 15 Kr CMz)

Lewicki Joseph: Grammatik der ruthenischen oder Klein-russischen Sprache in Galizien. Przemysl. 1834. 8°.

Lutskay Michael: Grammatica slavo-ruthena seu veteroslavicae et actu in montibus carpathicis nativo-russicae seu dialecti vigentis linguae. Budae 1830. 8°. (Ladenpr. 54 Kr. CM.)

Fogarassy Juan: Rusko-ugorska ili madjarska grammatika. Wienna 1833. 8°. (Ungarische Grammatik in ruthenischer Sprache = cyrill. Druck.)

Rusko-slawenskij Bukwar. Lwów rad 1847. 8°. (Ruthenisches Elementarbuch — cyrill. Druck.) (Ldpr. 12 Kr CMz)

Bukwar jazyka slaweno-ruskaho. Lwow 1837. 8°. (Ruthenisches Elementarbuch — verschieden — cyrill. Druck)

Bukwar jazyka ruskaho. Buda 1846. 8°. Elementarbuch für Ruthener in Ungarn — cyrill. Druck. 8°. (12 Kr. CMz)

Bukwar nowym sposobom ułożenyj. Lwow 1842. 8°. (Ruthenisches Elementarbuch auf neue Art verfasst. — cyrill. Druck.) (Ldpr. 4 Kr. CMz)

Sposob borzo wyuczyty czytaty. Lwow 1842. 8°. (Methode auf leichte Weise das Lesen zu lehren — cyrill. und russ. Druck.) (Ldpr. 8 Kr. CMz)

Mogilnicki Jan: Rozprawa o języku ruskim. Lwów 1848. 8°
(Abhandlung über die ruthenische Sprache) (Ldpr. 10 Kr. Cm)

Łozinski Józ: Obrazowanju jazyka ruskoho. Peremyszl 1849. 8° (Ueber die Bildung der ruthen. Sprache – cyrill. Druck)

Gołowacki Jakow: Trzy wstupytelnyi predpodawanija o rus: koj słowesnosty. Lwow 1849. 8° Drei Antritts-Vorträge über die ruthenische Litteratur. – russ. Druck) (Ldpr. 10 Kr. Cm)

Lewicki Józef: Listy tyczące się piśmiennictwa ruskiego w Galicyi. Przemyśl 1843. 8° (Briefe über die ruthenische Litteratur in Galizien – polnisch) (Ldpr.

Zauli Żegota: Pieśni ludu ruskiego w Galicyi. Lwów 183 – 1840. 2 Tomy (Volkslieder der Ruthenen in Galizien – poln. Druck)

Wacław z Oleska (Zaleski) Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego z muzyką. Lwów 1833. 8° 2 Tomy (Polnische und ruthenische Volkslieder Galizien – polnischer Druck)

Iwowski Józef: Dodatek do zbiorów pieśni ludu polskiego i ruskiego. Lwów 1846. 8° (Nachtrag zu den Sammlungen polnischer und ruthenischer Volkslieder – polnischer Druck)

Łozinski J: Ruskoje wesile opysanoje. Peremyszl 1835. 8° (Beschreibung ruthenischer Hochzeitsgebräuche sammt Volksliedern – poln. Druck)

(Śreznewski J.) Zaporożskaja starina. Czast I. (Pieśni i dumy o sobytijach do Bogdana Chmelnickago) Charkow 1833. 8° (Das Zaporoger Alterthum: Heldenlieder aus der Ukraine – russ. Druck) (Ldpr. 1 fl Cm)

Ilkiewicz Grigori: Halickii wrypowidky i zagadky Wieden 1841. 8° (Galizisch-ruthenische Sprüchwörter und Räthseln – russ. Druck.) (Ladenpr. 20 Kr. Cm)

(Gołowacki J. i Jan Wagilewicz): Rusałka Dniestrowaja. Budim 1837. 8° (Die Dniester Nymphe; eine Sammlung ruthenischer Gedichte, Erzählungen und Volksliedern – russ. Druck)

Gołowacki Iwan: Wienok Rusinam na obzinki. Wiedeń 1840–1847. 12° Czast I.: II. (Der ruthenische Erndtekranz; eine Sammlung literärischer ruthenischer Aufsätze in Versen und Prosa von verschiedenen Verfassern. 2 Bände – russ. Druck) (Ladenpr. 2 fl. 15 kr.)

Kotliarewski I. P.: Moskal-czarownyk; małorossijskaja opera. Moskwa 1841. 8° (Der Grossrusse als Zauberer; eine kleinrussische Oper – russ. Druck)

Ajtalewicz Iwan (Hitowyński Iwan): Kozak i ochotnyk radospiew w jednom djejstwiju. Peremyszl 1849. 8° (Der Kosak und der Freiwillige. eine ruthenische Oper – russ. Druck) (Ladenpr.

Moliere Pocquelin J. Bh.: Jl'ric Maznycia, abo Muż zamanennyj komedija w 3 djejstwijach iz francuskoho pereto-żenu Iwanom Naumowyczem. Lwów 1849. 8° (Georg Maznica oder der betrogene Ehemann, ein Lustspiel aus dem französischen – russ. Druck.) (Ladenpr. 20 Kr. Ctmz)

Chomjakow Aleksej: Jermak rumo-hljad w 5 djejstwach perewod na jazyk ruskij Kaleostirom Dołynianeńkom. Lwow 1849. 8° (Jermak ein Trauerspiel aus dem gross-russischen übersetzt. – russ. Druck) (Ladenpr. 48 Kr. Ctmz)

Moch Rudolf: Sprawa w selje Kłekotyrie. Lwow 1849. 8° Der Rechtsstreit im Dorfe Klekotyr; ein dramatisch-satyrisches Gedicht – cyrill. Druck) (Ladenpr. 40 Kr. Ctmz)

Moch Rudolf: Motyl': na małoruskom jazyciе. Lwow 1841. 8° (Der Schmetterling eine Sammlung kleinrussischer Gedichte – cyrill. Druck)

Lisenecki Symeon Teof. Wozzrjenije strasztyszcza wo Pesztie i Budie 1838 goda wo wremia razlitija Dunaja. Wiedeń 1838. 8° Das Bild der Verwüstung in Pesth und Ofen während der Ueberschwemmung im J. 1838; ein Gedicht – russ. Druck – (Ladenpr. 20 Kr. Ctmz)

Goethe: Bohynia (Erlkönig ins Kleinrussische übersetzt von Joseph Lewicki) Przemyśl 1838. 8° (cyrill. Druck) pag 8.

Schiller: Balljady: Narok, Chod do zaliznoj huty, Rukawyczka, Borba so smokom, Poruka, Zwon; s nimechkoho na jazyk halyćko-ruśkij perewedeny Josifom Lewickim. Peremyszl 1839-1844. 8° (Balladen: Der Taucher Der Gang nach dem Eisenhammer Der Handschuh Der Kampf mit dem Drachen Die Bürgschaft, Das Lied von der Glocke übersetzt. – cyrill. Druck) (Ladenpr. 20 Kr. CM.)

Narodnaja pjesn: Boże sochraniaj nam Krola. Peremyszl 1832. 8° pag 4. (Das Volkslied: Gott erhalte; deutsch und ruthenisch – cyrill. Druck) (Ladenpr. 3 Kr. CM.)

(Szaszkiewicz Markian:) Holos Halyczan w den rozdestwa Franca I cisara awstrijskoho. Lwiw 1835. 8° pag. 4. (Stimme der Galizier zum Geburtsfeste Franz des I Kaisers von Oesterreich; Gedicht – cyrill. Druck (Ladenpr. 3 Kr. CM.)

Lewicki Josif: Stych wo czest Joannu Snigurskomu biskupowi peremyskomu w den jeho tezoimenitstwa. Lwow 1837. 4° pagg. 12. (Gedicht zum Namensfeste Joh. Snigurski's Bischofs von Przemyśl – cyrill. Druck) (Ladenpr. 10 Kr. CM.)

Pjesn radostna s przygody postawenija Wasilija Popowicza na epyskopa Mukaczewskoj eparchii. Lwow 1838. 4° pagg. 8. (Freudenlied aus Anlass der Weihe des Basil Popowicz zum Bischofe von Munkacz – cyrill. Druck) (Ladenpr. 6 Kr. CM.)

Lewicki Josif: Stych wo czest Michailu Lewickomu mytropolitu halyckomu w den jeho tezoimenitstwa. Peremyszl 1838. 4° pagg. 10 (Gedicht zum Namensfeste des Michael Lewicki Metropoliten von Halicz – cyrill. Druck.) (Ladenpr. 10 Kr. CM.)

Lisenecki Teofil: Wjenec blagodarnoj mylosty wo prazdnyk tezoimenitstwa Michaila Lewickoho mytropolita halyckoho. Wien 1840. 4° pagg. 8. (Franz der wohlthätigen Liebe. ein Gedicht zum Namensfeste Michael Lewicki's. – ~~cyrill~~ russ. Druck) (Ladenpr. 6 Kr. CM.)

Zubrycki Denys: Istorija drewniaho halyczsko-russkaho Knjażestwa. Lwow 1852-1855. 8° Czast I i II i III (Geschichte des galizischen Fürstenthums – russ. Druck) Ladenpr.

Halyckij istoryczeskij sbornyk izdawajemyj obszczestwom halycko-russkoj matycy. Wjepusk I. (II. III.) Antonia Petruszewycza: Istoryczeskaja rospys russkym cerkwam w Lwowie i Ossobornoj cerkwje w Halyczje.) Lwow 1853. (1852-1860) 12: (Historisches Archiv von Galizien – russ. Druck.) (Drei Bände)

Wesna; Sbornik rasnyczynych soczynenij stychom i prozoju. Lwow 1852. 12° (Der Frühling; eine Sammlung von Gedichten und Prosa – russ. Druck) Ladenpr. (wydał Teodor Pilous)

Sawczyński G: Het! het! het! razkaz. Lwów 1851. 8° (Het! het! het! eine Erzählung in Prosa) – (cyrill. Druck mit 2 Kupf.)

Łozinski Josyf: Żytje Joanna Snigurskoho władyki perenyskoho. Lwow 1851. 8° (Leben des Bischofs J. Snigurski – russ. Druck.)

Janowski Amorozij: Słowo na zakluczytelnom zasiedaniju russkoho obszczestwa lubitelej narodnoho prosweszczenija. Lwow 1850. 8° (Rede bei der Schlusssitzung der ruthenischen Gesellschaft der Volksaufklährung – cyrill. Druck.)

Golowacki Jakow: Rozprawa o jazycie juznorusskim i jeho narieczjach. Lwow 1849. 8° (Ueber die südrussische Sprache und ihre Dialecte – russ. Druck)

Kowalski Wasylij: Ruska czytanka dla niższej gymnazyj. Wiedeń 1852. 8° Czast I Ruthenische Chrestomathie – cyrill. Druck) (Ladenpr. bei Fr. Enge)

Zubrzycki Denis: Anonim greznenskij i Joan Długosz; wypysky iz ich sochynenij, statej, otnosiaszczych sia k'istorii halyczsko-władymirskoj Rusi, za period ot 1337 po 1387 god. Wmjesto czetwertoj czasti halyczskoj Istorii. Lwow 1855. 8°. (Der Anonymus von Gresen und Johann Długosz; Auszüge aus ihren Schriften betreffend die Geschichte von Galizien 1337–1387 – russischer Druck)

Ozarkewicz Joan: Dary [illegible] predkoi; Allegoria wdeń roidenija jego Welicz. Franc Josyfa I; na uzor Megerle. Czernowcy 1850. 8°. (Die Gaben der Ahnen, eine allegorisch dramatische Scene. – russisch. Druck)

Maksymowicz Michail: Ukrainskija narodnyja pjesni Czast I. Moskwa 1834. 8° (Ukrainische Volkslieder – russisch. Druck – mehr nicht erschienen) 3 Rubl

Klewanow Aleksander: Istorija jugo-zapadnoj Rusi ot jeja naczala do połowiny XIV wieka. Moskwa 1849. 8°. (Geschichte des südwestlichen Russlands – in russ. Sprache und russ. Druck)

Bymaister Hermann: Wolan Nauka Troje osnowanije zwjerosłowija perewet na russkij jazyk W. A. Wolan. Wien 1852. 8°. (Anfangsgründe der Naturgeschichte des Thierreichs, übersetzt – russ. Druck)

(Kobylianski Anton): Hołos na hołos dlia Halyczyny. Czernivci 1861. 8° pp. 16 (Stimme für Stimme für Galizien, betreffend die Einführung des lateinischen Alphabets – latein. Druck) Laden pr. 20 Kr. CM.

Hołowacki) Ja. Fr.: Leczerk starosławjanskoho basnosłonija ili mithologii. Lwów 1860. 8° pp. 105 35 Kr.

Stow (njeskolko) o ihrach obszczestwennych na Rusi. Wtoroje Kulisz P. izdanije. Lwow 1860. 8° pp. 24 20 Kr.

(Hrihorij Kwitka (Osnowjanenko) i jeho powisti. Sankt peterburg 1858. 8°

Peremyszlanin. Wjesiacosłowiec dostopamjatnostej narodnych. Peremyszl.

Rok 1850. 12º
God 1854. Peremyszl 1853. 8º (Dzieje bisk. przem.)
" 1860 " 1860. 8º } (Meletiusz Smotrycki)
" 1861. " 1861. 8º }
" 1862 " 1861. 8º
" 1863 " 1862.

(Lizw à 40 Kr. ÖW.)

Dobrjanski Antonij: Nauki cerkownyi na wsiane. dżeli citoho roku dla zytetej selskich. Peremyszl 1861. 8º 2 Tomy (Lizr. 4 fl ÖW.)

Dobrjanski Antonij: Nauki cerkownyi na wsi prazdnyki w roci dla zytetej selskich. Peremyszl. 1860. 8º (Lizw. 2 f. 20 Kr. ÖW)

Terlecki Władymir (Zypolit) Andrejew: Otczerk prawdywych propowidej. Peremyszl 1862. 8º (czyt. Żmijewski) (Lizr. 75 Kr. ÖW)

Obwjeszczenie apostolskaho postanija Grigorija XVI papy Rymskago (Ku Michału Lewickomu archiepis. kopu metropolitu lwowskomu). Peremyszl 1843. 8º

Stych na torżestwo tezoimenija Tkomy Polańskoho episkopa peremyskoho dnia 6. (18) Żowtnia 1864 pitomtami ruskimi gr. kath. peremyskoj Semi: narii predtoiennyj. Peremyszl. 1864. 4º

Werchratskij Iwan: Znadoby do Słowarja juznorusskoho. I. Lwów 1887. 8vo (Materialien zum süd-russischen Wörterbuche)

Werchratskij Iwan: Początki ułożenija nomenklatury i terminologii przyrodopisnoj narodnej (Materialien zu einer naturgeschichtlichen Terminologie Galiziens). Lwow 1864-1879. 8°. Wypusk I. II. III. IV. V. VI. 1 fl. 25 Kr.

Petruszewicz R. S. Obszczerusskij Dniewnik cerkownych, narodnych semejnych prazdnikow i chozjajstwennych zaniatej, prymit i hadanij. Lwow 1865. 8°. (Ethnographischer Kalender der Südrussen) 40 Kr.

Bilous Theodor: Cerkwi ruskija w Galicii i na Bukowinie w srawnenii s chramami i zdanijami u innych. Kolomyja 1877. 8°. (Ruthenische Kirchen Galiziens) (mit Holzschnitten) 2 fl.

Nomis M.: Ukraińskі prykazki, prysliwja i takе inszе. Sbirniki O. W. Markowicza i drutych. S. Peterburg 1864. 8°. (Ukrainische Sprichwörter).

Kocipiński Ant.: Piśni, dumki i szumki ruskoho narodu na Podoli, Ukraini i w Małorossyi. Ia Sotnia 6ty Desiatok (dla samoho śpiwu). Lipsk 1861. 8°. (Ruthenische Volkslieder, mit Melodien) (latein. u. russ. Druck) 25 Kop. Sr.

(Bilous Theodor:): Narodnyj prazdnyk Kupała opysannyj i objasnennyj. Lwow 1861. 12°. (Beschreibung des Volksfestes Kupało) 30 Kr.

Inok Nikola: Otkrwinoje Poslanije jedynyja swiatyja sobornyja apostolskija drewle-prawoslawno-Katoliczeskija Cerkwi. Kolomyja 1877. 8°. (Hirtenbrief dogmatischen des altgläubigen Metropoliten Cyryl von Bielokrynica, zur Geschichte des russischen Sektenwesen) (kyrillischer Druck)

Zhuhczak Zhnatij: Kôlka słów z powodu nazwanija Świeta Znesjenia. Lwów 1861. 8°. (Zur Geschichte des Dorfes Znie-sienie) (cyrjl. Druck) 20 Kr.

Mołowacki Jakow Zk.: Zwieskołko słow o Bibliji Skoryny i o rukopisnoj russkoj Bibliji iz XVI stolitia. Lwów 1865. 8°. 20 Kr.

Mołowacki Jakow Zk: Zamiatnyky dyplomatyczeskoho i sudebno-diłowoho jazyka russkoho w drewnem halyćko-wołodymirskom Kniażestwi i w smeżnych russkich obłastiach w XIV i XV stolitiach. Lwów 1867. 8°. (Sammlung von 55 ruthenischen Urkunden aus den J. 1350-1451)

Szaranewicz Zsidor: Zsledowanie na poli otecestwennoj geografii i istorii. Lwów 1869. 8°. (Beiträge zur historischen Geographie Galiziens) 50 Kr.

Petruszewicz A. S.: Wołyńsko-halyckaja Ljetopis. Lwów (205-1292) 1871. 8°. Wypusk I (pag 1-96) i II (pag. 97-146)

Sbornik nabożnych pjesnej. Lwów 1867. 12mo. (Sammlung geistlicher Lieder — cyrill. Druck)

Dragomanow M.: Nowi ukraińśki pisni pro hromadśki sprawy. (1864-1880). Żenewa 1881. 8vo.

Podolinskij S.: Remesła i chwabryki za Ukraini. Żenewa 1880. 8vo.

Swiate Pismo: Ewanheliją po Sw. Matfejewi. Perekład ukra-ińśkij (P. Kulisza). Widen 1871. 12mo.

Nod Nikołaj: Russkij Sołowiej I. Pjenie. Wieden, 1851. 12°.

W odin czas nauczyt'sia Małorusiynu po Wołyńorusśki. Wtoroje izdanije. Lwów 1866. 12mo.

Naukowyj Sbornik izdawajemyj Literaturnym Obszcze=
stwom Halycko-Ruskoj Matycy. Lwow 1865-1868. 8vo

Hod I 1865. Wypusk 1.2.3.4.
" II 1866 " 1.2.3.4.
" III 1867 " 1.2.3.4.
" IV 1868 " 1.2.3.4.

Literaturnyj Sbornik izdawajemyj Halycko-Ruskoju
Matyceju. Lwow 1869. 8vo

Hod 1869 Wypusk 1.2.3.4.
" 1870 "
" 1871 "
" 1872 i 1873 "
" 1885. Wypusk 1.2.3.4.
" 1886 Wypusk 1.2.
" 1887 "

Djedicki Bohdan A.: Narodnaja Istorija Rusi ot
naczala do nowiejszych wremen, pôsla najtucz=
szych istorykôw. Lwow 1868-1870. 8vo
Czast I (od 862-1533). II (r. 1533-1645). III (1645-1654)

Guszalewicz Iwan: Stychotworenija. Jeremyszl 1848.
8vo (Cyrill. Druck)

Ruskoj prawdie i polskoj krywdie. Moskwa
1863. 8vo (autoranonim: Melnikow P.)

Szaranewicz Izydor: Istorija halycko-wolodymirskoj
Rusi ôt najdawniejszych wremen do roku 1452.
Na pôdstawie zerel. Lwow 1863. 8vo (2 mappy)

Starodawnyj halyckij horody. Lwow 1861-1862. 8vo
Czast I (Starodawnyj Zwenihorod, soczyn. Wasyl Ilnic=
kij) 2 mappy. — Czast II (Starodawnyj Lwôw ôt r. 1250-1350)
opis. Izid. Szaraniewicz) 2 mappy. — Czast III (Starodawna Jere=
bowla, napis. Wasyl Zlaickij) 2 mappy.

Szaranewicz Izidor: Starodawnyj Halycz. Lwow 1860. 8vo
(Odbitka z Zory halyckoj. Album, na r. 1860)

Pochilewicz L.: Skazanija o naselennych mjestnostjach Kijewskoj gubernii. Kijew 1864. +8°. (Sagadnienia Prof Kiever Gouvernements) 4 Rbl. 50 Kop.

Zapiska dla obozrjenija russkich drewnostej. Sankt-peterburg 1851. 8°. (Gründniß für russischen Alterthümer) (autor: Sacharow I.) 20 Kop.

O ikonopisanii. Moskwa 1845. 8°. (Über die russische religiöse Bildermalerei). (autor Pogodin M.) 25 Kop.

(Pajetous Th. K.): Opisanie ikon po cerkwach ruskich w stolicznom grodzie Lwowie. Lwow 1858. 8°. (Beschreibung der Bilder in den russischen Kirchen Lembergs). (cyryl. Druck) (nakład Ossolineum) Konstanty nowicz Joan.

(Gołowacki Jakow): Lwowskaja ruskaja eparchia pered stoma ljety opisana Lwowskim Szeptyckim episkopom Lwowskim. Lwow 1860. 8°. (Beschreibung der lemberger russischen Diözese vor 100 Jahren) (cyryl. Druck) (Odbitka z Zorja Halicka. Album)

Płoszczanski Wenedykt M.: Korolewskij wolnyj horod Drohobycz po czasti istorii, topografii i statistiki. Lwów 1867. 8°.
(Odbitka z Naukowej Sbornik 1867 Wyp. 2)

Płoszczanski Wenedykt M.: Dobromil. Monastyr czyna św. Wasylija wełykoho i nieskolko słow ob otnoszeniach horoda. Lwow 1867. 8°. 40 Xr
(Odbitka z Naukowej Sbornik 1867 Wyp. 3 i 4.)

Iwanowicz Th.: Zapiski szkolara-putnika, otnosiaszczyja sia do Halickoj Rusi. Lwow 1860. 8°.

Płoszczanski Wenedykt M.: Buczacz, horod i b. kniażestwo t. im. na Halickoj Rusi po dannym iz oblasti istorii, topografii i statystyki. Lwow 1872. 8°.

Sbornik przyietstwowanij i żetanij k upotrebleniju ruskoho junoszestwa. Lwów 1851. 12° (Sammlung von Glückwünschen) ppg. 106.

Zaklinskij Roman: Geografija Rusi. Czast I. Rus halycka, bukowińska i uhorska. Lwow 1887. 8° (Geographie der galizisch. bukowin. und ungar. Ruthenien's - mit Karte). 45 kr.

Gołowacki Za. Fr.: O narodnoj odeżdie i ubranstwie Rusinow ili Russkih w Halyczynie i siewero-wostocznoj Wengrii. S. Peterburg 1877. 8° (Über die National-Costüme der Ruthenen in Galizien und Ungarn) mit 5 Holzschn. 50 kr.

Kupczanko Grigorij: Russkij narod. Wiedeń 1889. 8° (Das russische Volk - mit zahlreichen Holzschnitten) 10 kr.

Monastyr Czyna sw. Wasilija Welykoho na Jasnoj Horie w Hołoszewie. Lwow 1878. 8° (Beschreibung des Klosters Hłoszow) 10 kr.

O czudotwornoj ikonie Preswiatoj Dżewy Marii w Daleszewie. Kołomyja 1876. 8° (Das wunderthätige Muttergottesbild in Daleszewa Kolomeer Kreises - Geschichte - mit Abbildung).

Kulisz P. A.: Kraszanka Rusinam i Polakam na Welykoden 1882 roku. Lwow 1882. 8°

Petruszewicz A. S.: Lwowskaja Lietopiś s 1498 po 1649 hod. Wypusk I. Lwow 1888. 8°

Jakimenko Borys: Kraszanka za kraszanku Pantelejmonu Kuliszu Posłanje. Druhaja odbitka popołnena obrazkami z Posłanja halyckim sobratjam. Lwow 1882. 8° 25 kr. ö.W.

Petruszewicz A. S.: Swodnaja halycko-russkaja lietopiś (I) s 1600 po 1700 hod. (Literaturnyj sbornik 1872 i 1873). Lwow 1873. 8° ppg. 700. 2 fl. ö.W.

(II) s 1700 do konca Awhusta 1772 hoda. Czast I. Lwow 1887. 8° ppg. 329. 1 fl. 30 kr. ö.W.

(III) s 1772 do konca 1800 hoda. Czast II. Lwow 1889. 8° ppg. 434.

(IV) Dopołnenija do Swodnoj halycko-russkoj lietopisi s 1600 po 1800 hod. Lwow 1891. 8° ppg. 939.

Ptaszyn Wasilij: Uczebnyj kurs słowiesnosti. Kniga pierwaja. Sanktpeterburg 1843. (Ucz. kurs d. Literatur.) 2 Rub. 85 Kop.

Ossowski Gotfred: Wotrunia operetka w 1m dyejstwij na natorosyjskom jazykie, podrażenie francuzskomu Michel et Christinne. Żytomir 1867. 8vo

Lewicki Iwan Jem.: Obozrjenie obszczestwenno-ekonomicznoho stroja na jużnoj Rusi w knjażeskij period i w wremia polskoho władyczestwa. Lwow 1881. 12o ppg. 36. 20 Kr.

Lewicki Iwan.: Unija i Petro Mohila Kijowskij mitropolit. Kijew, 1875. 8vo ppg. 40. 6 Kop.

Djed (wierszem). Kołomyja 1870. 12o ppg. 8.

Łuć Podhorbowczyj nacalnik hromady, człen Rady powietowoj i bywszij posoł sejmowyj; napysaw Dmytro z nad Dniestra. Kołomyja 1871. 12o pp. 15. (wiersem)

Małowarskij Jakow Sk.: Lwowskoje Stawropigijskoje Bratstwo i Kniaź Ostrożskij. Lwow 1866. 8o ppg. 19 (Oddruk z Wremennika na h. 1867.)

Petruszewicz A. S.: Akty otnosiaszczijesia k istorii jużno-zapadnoj Rusi. Lwow 1868. 8o (od r. 1544-1748).

" " Soborneje postanie ruskoho duchowenstwa i mirian K rymskomu Papie Sykstu IV pisannoje iz Wilna 14 Marta 1476 hoda. Lwow 1870. 8vo

" " Filip Orlik poslednij polskij hetman Zapadnoj Ukrainy (1709-1742 h.). Lwow 1872. 8vo

" " Istoriczeskoje izwiestije o cerkwi sw. Panteleimona błyz. horoda Halicza, teper Kostelie sw. Stanisława OO. Franciszkanow. Lwow 1881. 8vo

" " Kratkoje istoriczeskoje izwiestije o wwedenii Christianstwa w predkarpatskich stranach wowrenena sw. Kirylla i Methodija. Lwow 1882. 8vo

" " Linguistyczno-istoriczeskij razsuzdenija. Lwow 1887. 8vo z portr. Litoga

" " Kratkoje istoriczeskoje izwiestije o wremeni wwedenia Christianstwa na Halicz-skoj Rusi. Lwow 1882. 8vo

Ogonowskij Omelian: Istorija literatury ruskoj. Czast I. Lwów 1887. 8vo z portr. litograf.

(Dragomanow M. i Wł. Antonowicz): Istoriczeskija pjesni małorusskago naroda. Tom II. Wypusk 1. Kijew 1875. 8vo

Sposób bożo wyuczyty czytaty. Lwow 1842. 8vo

(Kulisz P.): Gramatka (Elementen małoruski). S. Peterburg 1857. 8vo

Worobkewicz Jewhenij: Krathij istoriczesko-statystyczeskij pohlad na hr.-prawosł. Archieperchiju Bukowinsko-Dalma-tyas'kuju. Lwow 1893. 8vo z ryzn.

Bilous Teodor: Putewyji zapiski iz puteszestwija Halyczanyna na Wostok w 1888 hodu. Czast III. Lwow i Kołomyja 1889. 8vo str. 196.

Jakimeńko Borys: Szczodryj weczer. Lwów 1889. 8vo str. 54 (wierszem - Tamiośkiemi literami) 60 Ct

Beseda na jarmarku w Żaszkowi, Sawy z Monasteryszcz z Chrestianynom z Humańszczyny; rozkazaw Ukrainei z pid Humanja. Krakow 1881. 8vo str. 36. (wierszem - Tamiośkiemi literami)

Szaranewicz Isidor: Geograficzesko-istoriczeskii Statyi. Lwow 1874. 8vo str. 35.

Reczij Iwan (Lewicki): W Karpatach. Obrazki z podorożij. Lwów 1885. 12o str. 64 10 Kr.

Płoszczanskij Wenedykt M.: Dry Karpatskaja Rus'. Cz. 3. Lwów 1885. 8vo str. 24. (międzyinnemi Monografia Sołotwiny - Bołza)

Pichler Karl Wladimir: Kurzgefaßte Russinische Sprachlehre. Lemberg 1849. 8vo str. 35 (Kyryl. Druk)

Halka Ignatij: Narodnyji zwyczai i obriady z okołyc nad Zbrucziem. Czastwtoraja. Lwow 1862. 12o str. 56. 25 Kr.

c) Weiss-russisch oder Krewitzisch.

Rypinski Alexander: Białorus; kilka słów o poezii prostego ludu tej naszej nolskiej prowincji, o jego muzyce, śpiewie i tańcach. Paryż 1840. 12°. (Weissrussland: oder Abhandlung über die Volkslie-der der Musik Sitten und Gebräuche jener Provinz – poln.) (pieśni i przysłowia) (Ladenpr. 2 fl 15 Kr. CM.)

(Czeczot Jan): Piosnki wieśniacze z nad Dźwiny. Księżeczka III. Wilno 1840. 8° (Die Volkslieder gesammelt in den Gegenden am Düna fluss ins polnische übersetzt.) (Ladenpr. 1 fl CM.)

(Czeczot Jan): Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny z dołączeniem pierwotwórnych w mowie Nawiano-krewickiej. (Księżeczka IV) Wilno 1844. 8° (Die Volkslieder gesammelt am Memel- und Düna fluss; weissrussisch und polnisch) Ladenpr. 1 fl CM.

Czeczot Jan: Piosnki wieśniacze z nad Niemna i Dźwiny, nie-które przysłowia i idiotyzmy w mowie Nawiano-krewickiej z postrzeżeniami nad nią uczynionemi. (Księżeczka VI) Wilno 1846. 8° (Volkslieder gesammelt am Memel und der Düna, weissrussische Sprüchwörter und Idiotikon, nebst sprachlichen Bemerkungen, weissrussisch.) (Ladenpr. 1 fl CM.)

Barszczewski Jan: Szlachcic Zawalnia czyli Białorusi w fantastycznych opowiadaniach rozrzedzone krytycznym rzutem oka na literaturę białoruską. Petersburg 1841. 8° 4 Tomi z rycin. (Der Edelmann Zawalnia oder Sammlung weißrussischer Volksmährchen nebst Abhandlung über die weißrussische Litteratur; pränum.) (ladenpr. 3 ℔ 30 Kr. Cm)

Kuzmiński Alexander: Niaczysčik, ballada białoruska. Wydanie trzecie akcentowane. (London. 1857.) 12° (Der Lügen-Nickel; eine weißrussische Ballade)

Marcinkiewicz Wincenty Dunin: Hapon, powieść (wierszem) w języku białoruskiego ludu napisana. Minsk 1855, z 4 ryc.

Tralalonaczka. Kraków 1892. 8vo str. 11 (Obraz obyczajowy białoruski prozą)

Krejn P.: Biełorusskija narodnyja pieśni. S. Peterburg 1874. 8vo str. 566.

Zienkowicz Romuald: Piosenki gminne ludu Piińskiego Kowno 1851. 8vo str. XVII. 424. (z tłomaczeniem polskim)

Tyszkiewicz Eustach. hr.: Opisanie powiatu Borysowskiego. Wilno 1847. 8° str. 446. 43. z mappą (cieśni i przysłowia)

Dybowski Władysław: Przysłowia białoruskie z powiatu Nowogrodzkiego. Kraków 1881. 8° str. 23 (768 przysłów)

Księstwo bulgarskie (Kniazestwo Bulgarsko) utworzone uchwałą Kongresu berlińskiego z d. 13 Lipca 1878, zajmujące 63.992 kilometrów □, po wcieleniu (unii) dawnej tureckiej prowincyi Wschodniej Rumelii w r. 1885 liczącej 35.900 kilometr. □, posiada obecnie w r. 1891 obszaru 99.276 kilometr. □. Rządzi się Ustawą Konstytucyjną ogłoszoną r. 1879 w Trnowie. Herb państwa: Złoty ukoronowany lew w czerwonem polu. Barwy narodowe: biała, zielona, czerwona. Panujący Książe ma tytuł: Carsko Visočestvo (Königliche Hoheit)

Góry: Rila planina (2930 metr.) dawne Rhodope, którego południowo-wschodnia strona zowie się Rupcaos, a południowo-zachodnia Orogow (dawny Orbelos) z najwyższym szczytem Vitosza (2291 metr.). Środkiem kraju ciągnie się pasmo gór Stara planina czyli Bałkan od geografów zwany (balkan = po turecku: góra), dawny Haemus, od Serbii aż do Morza czarnego, którego najwyższe szczyty dochodzą 2374 metr. Podnim leży pasmo przedgór zwane Średna Góra wysokie do 1572 metr. Wogóle Bulgary zowią górę = planina (połonina, polana, Alpentrift); las = gora; werh = szczyt; berdo = wzgórze; mogila (tureckie: tepe) = pagórek; preslopo = przesmyk (Joch, Pass); peszterа = pieczara; dolina = dolina; dol = dolina lub potok; suchodol = potok. sudol (Trockenbach, Giessbach); wodospad; wir = głębia; zavoj = zakręt; izwor = źródło; kladenec = studnia; livada = łąka; pole = równina; blato = bagno. — Pomiędzy miastami Szumen (Schumla) a Silistrya ciągnie się potężny las bukowy i dębowy zwany Deli-Orman (po turecku: Szalony las, Urwald) schodzący aż do stepowej niziny Dobrudża zwanej (200—70 metr.). — Główniejsze rzeki Bulgarii są: Dunaj, Lom, Iskr, Wid, Osem, Jantra, Marica.

Ludność Księstwa bulgarskiego wynosiła r. 1888 podług spisu urzędowego: 3,154.375 dusz (1,605.389 mężczyzn i 1,548.986 kobiet). Pomiędzy temi było

Bułgarów . . .	2,326.250	=	73·74 procent.
Turków	607.331	=	19.25 "
Greków	58.326	=	1.86 "
Cyganów	50.291	=	1.60 "
Innych Słowian . . .	5.368	=	0.18 "
Obcych (Niemców, Niemców,	82.868	=	2.63.

Żydów hiszpańskich 23.541 = 0.75 procent.

na 1 Kilometr □ wypada 31.7 mieszkańców. — Kraj podzielony jest na 23 obwodów (Okrug - Kreis) jakoto: Sofia, Trn, Küstendil, Vidin, Lom, Rachovo (czyli Orjachovo), Vraca, Pleven, Lovecz, Sevlijovo, Swisztov, Trnovo, Ruszczuk (czyli Ruse), Razgrad, Silistria, Szumen, Varna; — a wdawnej Wschodniej Rumelii: Plovdiv (Philippopel), Tatar-Pazardzik, Chaskovo (Chasköi), Stara Zagora, Sliven, Burgas. = Obwody te podzielone są na 84 małych powiatów (Okolija) Okręgami rządzą Prefekci, a Okolijami Naczalnicy. = Całe Księstwo składa się z 1795 gmin; każdej gminy przełożonym jest Kmet.

Ludność. a) Bułgarzy między którymi wielka spostrzegać się daje rozmaitość. Prawie każdy obwód i każda dolina mają swój własny dyalekt, właściwe typy twarzy, własny temperament i właściwe stroje. Mieszkańcy gór zowią się Balkandzije (Balkan = góra) lub Planinci (mieszkańcy połonin); mieszkańcy równin zowią się Polci lub Poljaci. Zachodnich Bułgarów koło Sofii, Trn zowią Zagorci (albowiem kraj ten tworzył dawną Zagorią). Mieszkańcy gór koło Küstendil i Kratowo zowią się Szopi; a mieszkańcy gór Rhodopskich: Rupzeni lub Rupci. Używane są także nazwy pochodzące z dyalektycznych wyrazień n.p. Tokunci (koło Sofii, od przysłówka: toku = prawie), Ninjowci nad rzeką Osem (od przysłówka nine = teraz; podobnie jak u Kroatów Sztokavci, Čakavci, Kajkavci, od przysłówka: szto, cza, kaj = co?; — albo u Albańczyków Mirediti od „mire dita" = dobry dzień.) — Odrębnego typu twarzy niepodają Bułgarzy; najpiękniejsze kobiety napotyka się koło miejscowości: Szumen, Karlovo, Vraca. Zwykłym ubiorem Bułgara jest czapka futrzana (Kalpak), brunatna lub biała gunia (szajak), spodnie (opinci) (brevenci) na szwach kolorowemi szmatkami wyszyte, brunatno czerwony szal (szarzy) za pas (pojas), białe wełniane skarpetki (czorapi) i skórzane chodaki (opinci) rzemykami sięgnięte i umocowane oraz biała koszula (riza, koszula). Kobiety noszą długie koszule, kaftany bez rękawów, spódnice ozdobne (prastika, futa, skutaicz), skórzany pas z srebrnemi puklami (prasti) i ozdoby w włosach. Mężczyźni noszą długi kij (sopa) do pogania bydła i bawołów. W stosunkach rodowych panuje głównie południowosłowiańska zadruga, której naczelnikiem w familii jest członek najstarszy (domakin, starejszina, czorbadzija). Powszechnie używanym instrumentem muzycznym jest kobza (gajda), piszczałka (kaval), gęśla (gadulka, cigulka). Taniec narodowy zowie się chorą (serbskie kolo, rumuńskie hora, nowogreckie choros).

[(Lom-Palanka)
F(Selvi)

Do obrachunku używa chłop bułgarski laski z nacinaniami czyli Karbowańca (Kleczka) (Kerbholz).

α) Pomaci, są to Bułgarowie mahometańskiego wyznania, w ilości 28,000 dusz, osiedli w górach rhodopskich i wschodniej Macedonii, przyjęli wyznanie Islamu około r. 1512 – 1520 za sułtana Selima I. M. Czajkowski twierdzi, że Pomacy są to poturczeni (poturnaki) jeńcy polscy. Sami odnoszą ich poturczenie do czasów Mohameda IV. (r. 1656 – 1661). To pewna że w języku, którym mówią, zachowało się wiele pierwiastków polskich n.p. strzemię zowie się po bułgarsku z turecka zengija; Pomacy zaś w okolicy Loveca, mówią: strjame! Pomimo wyznania mahometańskiego, obchodzą Pomacy chrześciańskie święta: S. Bazylego, S. Jerzego, Św. Dymitra, Św. 40 Męczenników i Wielka noc. Pomacy piszą literami tureckiemi w języku bułgarskim.

Lzelovek znaczy bułgar. czovek.

β) Pawlikiani, Bułgarowie rzymsko-katolickiego wyznania w okolicy Philippopolu i Bitkopola, w ilości 14000 dusz, potomkowie dawnych Bogomilow i Patarenów, których około r. 1592 – 1603 tos. ziaki bernardyn fra Piotr z Soli (Tuzla) biskup sofijski nawrócił. Obecnie zowią ich Bułgaro-katolikami, księżmi są u nich kapucyni włoscy, Franciszkanie i Zmartwychwstańcy Polacy. Biskup ich dyecezyi Saradyki (Sofii) mieszka w Plowdiwie (Philippopol).

(z Świstowa,

b) Grecy (Gerci) po największej części mieszkają w miastach zajmując się handlem i rzemiosłami, głównie koło Burgas, Warny i Stanimaka (Stanimachos), do 58326 dusz.

c) Rumuni czyli Wołosi ~~dzielą~~ dzielą się na tak zwanych Rumunów naddunajskich i Macedorumunów (Kutzowlachy) w górach rhodopskich i bałkańskich. Wołochów liczą w Bulgaryi do 49.020 dusz. Wołochy naddunajscy (Dakorumuni) pochodzą z nowszych osadników. Macedorumuni, z których niektórzy osiedli w Peszterze (w górach Rhodopskich) wywędrowawszy z zburzonego przez Kyrdżalich miasta Moskopolis czyli Voskopolis (na południe od Ochrydy) mówią językiem rumuńskim mocno ~~zniemczonym~~ słowiańskiem greckiemi i bułgarskiemi, trudnią się karawanarstwem (Handżija), krawiectwem, farbiarstwem. Bardzo wiele Wołochów koczujących w lecie na górach bałkańskich zajmuje się pasterstwem i chowem owiec. Bułgarzy zowią ich Vlasi (Vlach) lub z turecka Jaruci (pasterze rozdrożni), mówiących czyściej po rumuńsku zowią Kucovlasi (kulawi Wołosi), zaś ginących zaś Grecyzanę: Karakaczani. W Grecyi zowią tych koczujących wołoskich pasterzy: Karoguniides, a w Serbii Crnovunci, w Dalmacyi Morowlahi

(Cyncary.

Są oni także w Albanii, Macedonii, Serbii, w Besarabii, w Bulgaryi koło miasta Vakarel.

czyli Morlachi (od ciemnego wełnianego ubioru). W dzień św. Jerzego (Giorgiov den, 23 Kwietnia) wyprowadzają oni owce z nizin w góry, spędza z nią je zaś z gór w dzień S. Krzyża (Kerstov den, 14 Września) na zimę w niziny koło Burgas, Anchialos, Vidinu. W lecie mieszkają ci pasterze górscy w glinianych lepiankach nakrytych deskami (Koliba, Kleti) tworzące gminy z 60–100 osób złożone, których naczelnik zowie się z turecka Kehaja lub czelnik; kilka takich gmin tworzy powiat (Katun). Należą oni do Kościoła greckiego, a ~~nawzajem~~ między niemi rozpowszechnione jest pobratymstwo. Pasterstwo wołoskie sięga bardzo odległych czasów: podług poświadczenia bizantyńskiego pisarza Kekaumenos, już w XI stuleciu Włochy Tessalii udawali się na lato z owcami w góry bułgarskie; w Serbii i nad Adryatyckiem w XIII wieku trudnili się Włochy pasterstwem i skotarstwem. (Ob: Weigand Gustav: Die Sprache der Olympo-Walachen nebst einer Einleitung über Land und Leute. Leipzig 1888 – Jung Julius: Römer und Romanen in den Donauländern 2e Aufl. Insbruck 1887 – Jireček Konstant.: Cesty po Bulharsku. Praha 1888 – Wasiljewski: Opowiadania bizantyńskiego szlachcica (Kekaumenos) w XI wieku. Petersburg 1888.)

d) Albańczycy (Arbanasin, Arnautin, Albanec) w ilości do 500 dusz żyją w kilku koloniach, trudnią się malarstwem, rolnictwem; mówią po między sobą językiem albańskim czyli szkipetarskim w narzeczu Tosków. Większa część Albańczyków bułgarskich przeniosła się r. 1829 do Bessarabii; wyszli oni z miasta Mosztopolis (Korcem zeszłego wieku przez tureckich Kurdzaliów) zrujnowanego przez greckiego; mówią po między sobą po turecku i drukują nawet dzienniki po turecku ormiańskiemi czcionkami; w kościele jednak i w szkołach posługują się ormiańskim językiem. Ormianie bywają lekarzami, urzędnikami kolejowymi, tłomaczami, kupcami, wekslarzami, rzemieślnikami, służącymi.

f) Cyganie (Ciganin, po turecku Czingene, w Macedonii Gjupci, w Rhodope: Aguptin, po nowogrecku Gyptos) 50.291 dusz po większej części mahometańskiej wiary; mieszkają przy miastach, zajmując się muzyką, kowalstwem, rozrusznictwem, noszą się po turecku. Wędrownych czyli koczujących Cyganów, chodzących z niedźwiedziami, zajmujących się kotlarstwem lub wyrabianiem łyżek drewnianych zowią: Czergarin, Katunarin. Cyganie mówią między sobą narzeczem indyjskim; w Bułgarji pojawili się dopiero w XIV stuleciu, przybywszy według ich podania z Egiptu.

g) Z innych narodowości indo-europejskich przebywają w Bułgarji:

Serbowie do 2142 dusz nad rzeką Iznot; Rossyanie 1069 dusz, po-
między któremi 387 dusz Kozaków (starowierców (nie kapłańskich)
klar) mieszka we wsi Tatarica, pochodzących z Dobrudży, gdzie w XVIII w.
osiedli; Czesi są tu inżynierami, profesorami, piwowarami; Niemcy
zajmujący się handlem; Włosi (Lewantyńcy) mowią po francusku; Po-
lacy do 90 dusz.

h) Żydzi niemieckiego pokolenia, pochodzą z Hiszpanii (Szpaniole)
osiedli na początku XVI wieku w Turcyi, lubo żyli dawniej w XIII wieku
mieszkali tu Żydzi Krymscy, a nawet przedostatni car bułgarski Jan
Alexander miał za żonę wychowaną Żydowkę. Żydzi (Evrejin, Jevrejin)
(Sapaniolin) hiszpańscy po największej części kupcy i kramarze, noszą
się z turecka, mówią między sobą narzeczem (hiszpańsko-kastylijskiem z przymie-
ką słów hebrajskich i tureckich. W tym narzeczu też wychodzą ich dzien-
niki drukowane literami tureckiemi; w bóżnicy używają języka he-
brajskiego. Nadrabin ich (Chacham-baszi) mieszka w Sofii; ludności
zaś wynosząca 23.541 dusz (pomiędzy niemi tylko 811 Żydów niemieckich)
osiadła po miastach, mieszkają od dawniej w osobnych Ghettach
(Evrejska Mahla).

i) Turcy czyli Osmani (Turczin) 607.331 dusz, osiedli około r. 1361
z Małej Azyi w Bułgaryi, lubo już około r. 1389–1402 sułtan Bajezid I
osiedlił Kozujących i pasterstwem się trudniących Muzułmanów (Jürük =
wędrować; Konjari, po nowogreku Koniarides, od tureck. słowa: kojun =
owca) z dawnej Lidyi w okolicach Philippopolu. Po r. 1881 ludność turecka
znacznie się w Bułgaryi zmniejszyła. Chłop turecki nosi zwykle biały tur-
ban (czalma) i zowie Bułgarów chodzących w czarnych kołpakach: Karakal-
paklar. Turcy posiadają w Bułgaryi zupełną wolność wyznania: mają swe
dżamije (meczety) tekkè (klasztory), seminarium teologiczne mahometańskie
w Szumen (Szumli), swych kapłanów (muftí) i ich pomocników (naib). —
Pomiędzy Turkami w Bułgaryi istnieje w okolicach Stara-Zagora, Karno-
bad, Deliorman, Gerlovo, osobna sekta religijna zwana Kyzyl baszi
(t.j. czerwonogłowi) którzy nie zachowują ścisłych przepisów Koranu, piją wino,
pozwalają kobietom bez zakrycia chodzić, rozlew krwi uważają za grzech; są
to ludzie spokojni, trudniący się rolnictwem i nie są Szyitami. Początek
ich odnoszą do Persyi

k) Tatarzy 11600 dusz mieszkają w okolicach nadmorskich w Bul-
garyi, osiedlili się oni tutaj dopiero r. 1861 z Krymu.

l) Gagauzi, po turecku mówiący Chrześcijanie, 7776 dusz, mieszkają

w okolicach Warny, Balczik, Dobricz, Provadija, we wsi Akdere (Akpro czyli Bjała), Kavarna, Vojvoda-Koi, w Sylistryi. Trudnią się po większej części chodowaniem wina, rolnictwem, rybactwem. Noszą się z Turecka. Mowa ich turecka pomieszana z wyrazami tatarskiemi; włościele prawi Ksiądz Katolicki dla nich Kazania po turecku. Oprócz Bulgaryi mieszkają jeszcze Gagauzi w rumuńskiej Dobrudży i w południowej Bessarabii (gdzie ich do 15–20000 mieszka w 19 osiach: Tabak, Kongas, Kubej, Kopkuj [i t. d.]). Są to potomkowie dawnych Kumanów (Pieczyngów i Połowców) pokolenia tureckiego, które osiadło poczawszy od Bułgarów Siedmiogrodzie aż do Krymu i niżnej Wołgi i które przez napad Mongołów r. 1239 rozbite zostało. Okolice w Mołdawii i Wołoszczyźnie oraz północny brzeg morza Azowskiego zamieszkiwały dlugi czas: Cumania. Kumanie ci mówili osobnym dyalektem tatarskim (Kipczackim). Zabytkiem tej mowy jest „Alphabetum cumanicum" spisane przez Kupców genueńskich r. 1303 a dochowane w bibliotece św. Marka w Wenecyi. (Bb. Codex cumanicus bibliothecae ad templum Divi Marci Venetiarum. Primum ex integro edidit comes Geza Kuun. Budapest 1880. – Radlow W. rozprawa w Mémoires de l'Acad. impériale de St. Petersbourg 1887 Tom 35 Nr 6).† Nazwę Gagauz wywodzi Slavejkow od narodu Uzów albo Oguzów. W Dobrudży i w Bessarabii zowią tych Gagauzów: Czerni Bolgare. – Koło Adryanopola żyje w 5 czy 6 wsiach Gagauzy, których tam zowią Surguczi; pochodzą oni z owych 10000 Kumanów których cesarz Joannes Ducas Vatatzes po napadzie mongolskim w Tracyi jako kolonie wojskowe osadził. W Węgrzech istnieją dotąd jeszcze potomki Kumanów, którzy już swą mowę utracili.†† Zdaje się, iż Chazarowie w Krymie (Karaimy ?) i chrześciańscy Bazarjanie mieszkający na północnem wybrzeżu Azowskiego morza, należeli do szczepu Kumanów.

[Wolkanesti,

†) W miejskiem archiwum w Kronstadzie – Szentmiklos w małokumańskim dystrykcie nad Dunajcem, dochowało się jeszcze odpis modlitwy Ojcze nasz w języku Kumanów, podobnym do tatarskiego.

We wsi Kesterica nad morzem (2½ mili od Warny) zaludnionej przez Gagauzów, są ruiny tak zwanego starego monastyru z 2 kaplicami wykutemi w skale leżącej.

m) Czerkiesi osiedli z Kaukazu r. 1864 także i w Bułgaryi, lecz po 14 latach wynieśli się z kraju do Turcyi.

Wsie bułgarskie prawie wszystkie założone bez planu z ulicami nie regularnemi i z wolnym placem (chorischte) przed cerkwią. W wsiach z mieszaną ludnością, mieszkają Bułgarzy, Turcy, Tatarzy i Cyganie w osobnych dzielnicach (mahala) podobnie jak w miastach. Zajezdnizo stoją tylko karawany (han), młyny, klasztory, lub folwarki (czyflik). W górzystych okolicach bałkańskich mieszkają pasterze w chatach (Kolibi, Koszari) rozrzuconych.

(turec. pazari)

miasteczka w których się odbywają targi (panair, Пазаръ 15) mają place i ulice targowe (czarsija); a jeżeli są opalisadowane zowią się palanka. Wogóle zowią miasteczko mające więcej niż 2000 mieszkańców: gradec. W Konstantynopolu w archiwum państwa są złożone dawne tureckie księgi katastralne (Kütjük) sporządzone r. 1451–1516 za cesarzy Mohammeda II i Bajezyda II, poprawione r. 1575 za Murada III; w tych księgach opisane są w języku tureckim wszystkie wsi całego Państwa tureckiego w Europie i Azyi, z wymienieniem pojedyńczych posiadłości i ich granic. Główniejsze miasta Bułgaryi: Philippopel (Plovdiv, założone przez Filipa II macedońskiego około 340 r. przed Chryst., z 33.032 mieszkańcami; od Rzymian zwane Trimontium, od Turków Filibé), Sofia stolica państwa (Iredec, założone przez cesarza Trajana, z 30.428 mieszk.; dawniej zwane Ulpia, Sardica, Triaditza, z grobem Stefana Urosza II Milutyna cara serbskiego w cerkwi katedralnej); Ruszczuk (Ruse, założone około r. 1350, z 27.194 mieszk., dawniejszy Czerven); Varna (założone w VIwie-ku przed Chrystusem przez Milezyjczyków, z 25.256 mieszkańc., dawniejsze Odyssos) od którego to miasta o 5 kilometrów na północnej stronie jeziora Devna, leży pobojowisko na którem r. 1444 zginął Władysław Warneńczyk; tu widać jeszcze gołą mogiłę, na której niegdyś stał pomnik tej bitwy; a niedaleko z tamtąd ruiny zamku Petricz (Petrecz); Szumla (Szumen z 23.161 mieszkańców); Sliwno (Sliven, z 20.893 mieszkańc.); Stara-Zagora (dawniejsze Beroe, Trajanopolis, Augusta Trajana, Eski-Zagra, Stambol Tegne miasto; Eski-Prekolawa (Eski-Zelezník); Tatar-Pazardżik (założony r. 1485, dawne Bessapara); Vidin (dawniej Bdinum, miasto; Elena miasto; Novipazar (Jenipazar) miasto; Lom; Rachovo; Cerkovo; Zlatica; Samokov; Kazanlyk; ne Vidyni); Plevna (Pleven); Chaskói; Razgrad; Swistow (dawne Sistowa, Novae); Stanimaka (dawne Stenimachos); Silistria (dawne Dorostol); Vraca; Tirnovo (dawne Trikopolis, stolica państwa, Trnovo); Kasanlyk; Czirpan; Dobrica (Hadżi-Oglu-Pazardżik); Kiustendil (dawne Ulpia Pautalia); Velbużd, Konstantinowa Banja); Sozopolis (dawniej Apollonia); Burgas (Pyrgos); Anchialos (Aquae Calidae); Mesembria (Missivri); Balczik (dawne Krunoi, Dyonisopolis, Karbona, Karvuna – w pobliżu leży Kavarna miasteczko zaludnione przez Gagauców 1706 mieszkańców (dawne Bizone); Devna (Marcianopolis), Provadija (Prawadi, Provator, Overez); Sevlijevo (Selvi); Lovecz; Jambol (Dampolis, Bubilino); Kotel (Kazan); Karnobad (Karnovo); Gabrovo; Koprisztica; Panagjurište; Jemokov; Peruszticza; Braigovo, Peszteva; Batak; Trn (Trnebol); Radomir; Dupnica (w pobliżu wieś Skrino miejsce urodzenia św. Jana Rylskiego i wieś Saparevska Banja dawna Germaneia gdzie się Belizaryusz urodził); Rila (w pobliżu wielki monaster św. Jana Rylskiego z 300 celami. Św. Jan Rylski ur. 876 + 946 leży tu w cerkwi; (wieś mająca 2–3 tysięcy mieszkańców w pobliżu wielkiego miasta) Prekolawa (Eski-Stambol) dawniej stare miasto; Eski-Zagra, Elena miasto; Novipazar (Jenipazar) miasto; Lom; Rachovo; Cerkovo; Zlatica; Samokov; Kazanlyk; z ruinami starych cerkwi bizantyńskich w których ciekawe mozaiki i ornamentowane akustyczne nawrynia koło kopuły (Ob. Kronik bułg. ministerst. oświecenia III. 1890 z rysunkami) Romanesque Pirdop, Izvor, Peszteva, Plovdiv, Trojan miasteczko; Orchanie

panair (jarmark doroczny); pazar (targ tygodniowy)

święto jego odbywa się 20 Października; wyniami jego byli św. Prochor z Prze-
nja, św. Gabriel z Lesnovo pod Kratowem i św. Joakim z Osogowa czyli Saran-
dapor'u. Klasztor ten na wzór [illegible] na górze Athos, przez bułgarskich
carów Dorena II, Kalimana, Szyszmana i innych. Wieżę wystawił serbski wo-
jewoda Chrelja pan na Strumicy i Melniku, który tu r. 1343 zmarł jako zakon-
nik Chariton. W głównej cerkwi Narodzenia Bogarodzicy cudowny obraz P. Marji
zwany Oserovica. Za monasterem w górze są wszkale wykute całe zwane Sta-
ra Poštnica czyli Stary Skit (ruiny Klasztoru). Cerkiew cała wymalowana freskami,
mi, pomiędzy któremi na ścianie zewnątrz obraz piekła. Dziś żyje tu 70 mni-
chów, którzy rano i popołudniu zbierają się na nabożeństwo za znakiem
danym przez młotek na desce (klepalo-symantron); w niedzielę i święta jadają ra-
zem w refektarzu (trapezaria) potrawy podane z kuchni (magernica). Ciało
św. Jana Rylskiego wywiózł Piotr car bułgarski około r. 950 do Sofji czyli daw-
nej Sardiki albo Średec, później przeniesione do Tyrnowy a r. 1469 za staraniem
cesarzowej Mary wdowy sułtana Murada II a córki Jerzego Brankowicza des-
poty serbskiego, do monastyru Rila. Legendę o św. Janie Rylskim napisał
po grecku Georgios Skylitzes za czasów Manuela Komnena, a po staro-słowiańsku
napisana w XIII wieku znajduje się w Prologu. — Varna miasto, o 5 kilometrów
od takowego ku zachodowi leży pole sławne pobojowiskiem na którym egi-
ptski r. 1444 Władysław Warneńczyk z Koradża-Paszą beglerbeg anatolski.
Głowę Władysława Warneńczyka odcięto posłali wtedy Turcy do Brussy, a
ciało - podług świadectwa Michała Beheim - pochowali Chrześcianie w grec-
kiej Kaplicy, której dziś niema. Kalimach Filip opisując bitwę warneńską, mówi
że na pobojowisku postawili Turcy słup zwycięztwa z napisem tureckim, któ-
rego dziś niema. R. 1829 i podczas wojny krymskiej postawili tu Polacy pom-
nik murowany, którego także dziś niema; jedyną pamiątką są tylko 2
mogiły, z których jedna gołą kryje ciała poległych w bitwie warneńskiej
Polaków, druga zaś krzewami zarosła, zwana: Kara-papaz-mezara jest
grobem poległych Turków. Bitwę warneńską opisują: Długosz, Palatis, Ka-
limach, Beheim, tureccy historycy, a z nowszych Hammer. — Miasto Hadżi-
Oglu-Pazardžik od r. 1882 zowie się Dobrica (na pamiątkę Kumanovo-bul-
garskiego Księcia Dobrotica dziedzica Kaliakry, Warny i Emony r. 1346);
wieś Bali-Effendi koło Sofji zowie się od r. 1881 Knjaževo. W miastach
bułgarskich kamienice mają piętra (kat), pokryte są dachówką giętą (kera-
lub łupkiem; mają balkony (kjoszk) z oknami (prozorec, pendžer), od dzied-
ca werandę czyli galerją (czardak); posadzka (pod) deskami, gliną lub cegłami pok-
Do całkiem bułgarskich, narodowych miast liczą się: Gabrovo, Kotel, Koprziv-
tica, Trnovo, Panagjuriszte, Elena oraz miasteczko Batak, gdzie r. 1876
tureckie bandy Baszybozuków pod dowództwem Achmet Agki do 6000 bułgarskiej
ludności wymordowali.

(protoserwastos)

Podział Bułgaryi pod względem administracyjnym (r. 1890)
Cyfry rzymskie oznaczają Okręgi (Okruga) – arabski zaś Powiaty (Okolije).

A) Północna Bułgarya (pierwotne Księztwo) 63.972 □ Kilometr.

I. Sofija. 1) Sofijski. 2) Nowoseloski (sofijski). 3) Iskreski (wieś: ba wieś Bucino). 4) Zlatiszki (Zlatica). 5) Samokowski. 5587 □ Kil.

II. Tyrn (Tyrnski). 6) Tyrnski. 7) Caribrodski. 8) Breznikski. 2183 □ K.

III. Kjustendil. 9) Kjustendilski. 10) Radomirski. 11) Dubniczki. 12) Dworski. 5319 □ K.

IV. Widyn. 13) Widyński. 14) Kulski. 15) Bielogradczyński. 3122 □ K.

V. Lom. 16) Lomski (Lompalanka). 17) Kutlowski (Kutlowica). 18) Berkowski (Berkowica). 3550 □ K.

VI. Rachowo (lub Orjachowo). 19) Rachowski. 20) Bjeloslatiński (Bjela Slatina). 2908 □ K.

VII. Wraca. 21) Wraczeński. 22) Orchanijski. 2610 □ K.

VIII. Plewen. 23) Plewneńska. 24) Lukowitski. 2694 □ K.

IX. Loweic. 25) Lowczański. 26) Tetewenski. 27) Trojański. 4191 □ K. 1898 □ K.

X. Sewlijewo. 28) Sewlijewski. 29) Gabrowski. 2329 □ K.

XI. Swiszczow (Swistow). 30) Swiszczowski. 31) Nikopolski 4879 □ K.

XII. Tyrnowo. 32) Tyrnowski. 33) Górni Orjechowski (Gornja Rjachowica). 34) Elenski (Elena). 35) Dżjenowski (Dżjanowo). 36) Trjewnoński (Trjavna). 37) Kiesarowski (Kiesarowo).

XIII. Ruszczuk (Russe). 38) Russenski. 39) Bjelenski (Bjala). 40) Balbunarski. 41) Tutrakanski. 3906 □ K. 2860 □ K.

XIV. Razgrad. 42) Razgradski. 43) Kemanlarski. 44) Popowski. 2783 □ K.

XV. Silistria. 45) Silistreński. 46) Ak-kadynlarski. 47) Kurt-Bunarski. 4896 □ K.

XVI. Szumen (Szumla). 48) Szumneński. 49) Eski-Dżumajski 50) Osman-Pazarski. 51) Pjeslawski. 52) Nowopazarski (Novipazar, Jenipazar) 8378 □ K.

XVII. Warna. 53) Warneński. 54) Balczikski. 55) Dobrieczki 56) Prowadijski. 57) Nowoseloski (warneński – Jeni Köi.)

35.900 □ Kilomet. B) Południowa Bulgarya (dawna Wschodnia Rumelia).

6954 □ K. XVIII. Plowdiw (Philippopolis). 58) Plowdiwski. 59) Karlowski (Karlowo). 60) Koniuszki (siedziba: Stanimaka) 61) Sereno-Gorski (Serena-Gora = Karadżadag); siedziba: Brezovo = Abrasz-lar). 62) Owczechelmski (Owczechelm = Kojuntepe); siedziba Stara-Nowosele). 63) Rupczosski (Rupczos; siedziba: Czepelare).

5753 □ K. XIX. Tatar-Pazardżik. 64) Tatar-Pazardżikski. 65) Panagiurski (Panagjuriszte). 66) Tschtimański. 67) Peszczerski (Peszstera).

3517 □ K. XX. Chaskowo (Chaskòi). 68) Chaskowski. 69) Chadzi-Eleski. 70) Charmanlijski (Harmanli).

6445 □ K. XXI. Stara-Zagora. 71) Stara-Zagorski. 72) Czirpański. 73) Sejmeński. 74) Kazanljijski (Kazanlyk). 75) Nowo-Zagorski.

6232 □ K. XXII. Sliwen. 76) Slioneński. 77) Jambolski. 78) Kyzyl-Agalski. 79) Kawaklijski. 80) Kotelski.

5878 □ K. XXIII. Burgas. 81) Burgasski. 82) Anchialski. 83) Ajtoski. 84) Karnobadski.

Przez położenie drobniejszych miejscowości utworzono r. 1887 w całej Bulgaryi 1795 gmin. Na czele każdego obwodu jest prefekt z 2 ostrokami rady obwodowej (okruzen sowet); na czele zaś każdego powiatu nahalnik; a na czele każdej gminy: kmet, rodzaj wójta trudniącego się policyją i odbiorem podatków. Urzędnicy ci mają do pomocy żandarmów (policejska straża), których jest przeszło 3000. Za czasów tureckich aż do r. 1878 prowincya Bulgaryi (Danajski Wilajet) którą rządził gubernator (Mutessarif), podzielona była na 5 sandżaków, czyli 31 okręgów (Kaza), z których każdy miał swego naczelnika (Kajmakam czyli mudir). — Wschodniej Rumelii przedtem przyłączeniem jej do Bulgaryi w r. 1885 był gubernator prowincyi podzielonej na 2 sandżaki, czyli 14 okręgów (Kaza). Cała Bulgaryja (Księstwo) rządzi się Konstytucyją uchwaloną d. 16/28 Kwietnia 1879 w Tyrnowie z Księciem na czele: Alexander I. 1879-1886 syn Księcia Aleksandra Hessen Darmstadt + 1888 (którego siostra Maria Alexandrowna była za carem rosyi. Aleksandrem II) jenerała rosyjsk. i austryjack., oraz Julii córki jenerała Maurycego hr. Hauke, której mąż nadał tytuł Księżny Battenberg — Ferdynand I 25 Czerw. 7 Lipca 1887, syn (urodz. 1861) Księcia Augusta Koburg-Kohary (†1881) i Klementy

F 2 Sandżaków (Rustczuk, Widdin, Nisch, Sofia, Trnova, Warna, Tultscha) z których przyłączono Bulgaryi: Okręg i podzielone były na Kazy (Okręże) Kierownictwo miejscowe. Za rządów okupacyi tureckiej r. 1878 byli gubernatorami cywilnemi: Cankow, Balabanow, M. Drinow, P. Karawelow, Panrnow, pod naczelnictwem Księcia Włodimiera Czerkaskiego (†1878).

Księżniczki Orleańsko-Bourbońskiej córki Francuskiego króla Ludwi-
ka Filipa.:/, który ma tytuł Carsko Wysoczestwo i 6 ministrami: 1) Spraw
wewnętrznych, telegrafów, poczty, telegrafów. 2) Finansów, Komunikacyj, Rol-
nictwa i handlu. 3) Sprawiedliwości. 4) Oświaty. 5) Spraw wewnętrznych.
6) Wojny. Sądy postępują się Kodexem tureckim przerobionym z Kodexu Na-
poleona i procedurą rosyjską. Najwyższy Sąd Kassacyjny urzęduje w Sofji,
pod którym stoją 3 sądy apelacyjne, oraz sądy okręgowe z prokura-
torami, sędziami i notariuszami. Najniższe sądy są sądy pokoju, których
jest 93. — Wojsko. Cała armia bułgarska wynosi dziś 34093 wojsko-
wych i 4924 koni. Piechoty jest 24 pułków, każdy po 2 bataliony czyli
dywizyny, mające po 4 kompanije czyli roty; pułki te podzielone są na 6
brygad czyli sztabów i mają 1190 oficerów; każdym pułkiem uzbrojonym
w karabiny systemu Manlichera dowodzi major. Artyleryja liczy 6
regimentów polowych, z których każdy składa się z 4 bateryj mających
po 6 armat (razem 144 armat i 162 oficerów) oraz z 1 bateryi oblężniczej
ciężkiej. — Kawaleria liczy 1 szwadron gwardyj Księżęcej czyli cesarskich
huzarów (200 ludzi i 7 oficerów), 4 pułki dragonów (każdy o 4 szwadronach)
czyli 2324 konnicy z 96 oficerami. Pułk pionierów (mający 2 bataliony
każdy o 6 kompaniach oraz 1 kompanią telegrafów i 1 kompanią kolei
żelaznej) z 50 oficerami. Całem wojskiem dowodzi pułkownik i pod-
pułkownik. — Do obrony krajowej czyli landwery (narodno opolczenie)
należą wszyscy mieszkańcy od 20 do 40 lat, którzy nie należą do wojska
liniowego lub rezerwy. Ta obrona krajowa podzielona jest na kompanie
(czety) o 100 do 200 ludziach. — Czas obowiązującej służby wojennej (od 20
do 40 roku) wynosi 2 lata w czynnej służbie, 8 lat w rezerwie (zapas)
i 10 lat w obronie krajowej. Konnica i artyleria służy tylko 3 lat w czyn-
nej służbie i 5 lat w rezerwie. Mahometanie mogą się wykupić od
służby wojennej. Uczniowie średnich szkół służą tylko 1 rok, a wyż-
szych szkół półroku. — Szkołę wojenną założono r. 1878 w Sofji. —
Co roku dostarcza Bułgaria 5—7000, a Rumelia 4000 kontyngensu dore-
zerwy; liczba rezerwistów wynosiła 1887 r. 65,000. Obecnie wynosi rezerwy
kontyngens rekrutów 14,000, tak iż w razie mobilizacyj Bułgarskie
Księstwo może wystawić 100000 wojska. Po ukończeniu 20 letniej periody
będzie Bułgaria w stanie wystawić 360000 wojska, t. j. 120000 stałej armii,
120,000 landwery (z wyćwiczonych rezerwy) i 10000 pospolitych (którzy jeszcze
nie służyli). Do wojska należy także flotylla na Dunaju składająca się z
18 statków (pomiędzy któremi 4 większe statki parowe), i przeszło 3000 żandarmów.

Finanse.: Dochody wynosiły r. 1890 = 81,093.175 franków, i tyleż rozchody (z tych szło na wojsko 23,908.121 franków, na frakcyi 4,682.266 franków. Bułgaria posiada koleje żelazne: a) z Rustczuku do Warny 221 kilometrów r. 1863 zbudowana. b) Konstantynopolska, poczyna się od Tarnowa (naprzeciw serbskiego Zaribrodu, biegnie przez Sofią, Vakarel, Pzelovo, Tatar-Pazardzik, Philippopol, Sarambej, Sejmen — do Adrianopola = Konstantynopola) dziś jest bułgarsko-rządowa, r. 1888 wykończona. c) Kolej od Sarambej, Sejmen, Jambol, Karnabad, Ajtos, Burgas r. 1890 wykończona. — Monety podobnie jak w Rumunii, Serbii, Grecyi bite są na francuski system frankowy: 1 Frank (lev, rumuńsk. Leu) srebrny ma 100 centimow (Stotinka). Srebrne są 5, 2, 1, ½ franki bite w Petersburgu; miedziane 10, 5, 2 centimy bite w Birmingham, od r. 1888 bito niklowe zdawkowe monety w Brukselli; i od r. 1885 bank narodowy bułgarski puścił w kurs papierowe noty bankowe. Lud prosty liczy na Grosze. 1 Grosz

100 Para = 25 Ct. w.a. czyli Piaster = 40 Para. 1 Frank srebrny = 5 Groszow; 1 Grosz = 20 cen-
4 " = 1 Pf. w.a. timow miedzianych; 1 Lira = 100 Piastrów, a z agio 133 Piastrów. —
Miarą powierzchni jest i Uvrat (turecki. Dönüm = 1600 metrów □)
mający 4 Lechá (grządki). — Miarą długości jest Arszin (68 centymetrów)
= 8 Rup = 16 Grech = 32 Perst (palec). — Miary płynne i sypkie i Okka
400 Dram (turecki. dirhem = drachma); 1 Drachma = 16 Kret (karatów); 1 Krat
32 Zerno.; — 1 Kantar = 44 Okka (98 Okka = 100 Kilogramów czyli 100
1 Okka = 2½ funt. wied. Litr); — 1 Kilo (1 Hektolitr); — 1 Kona czyli Szinik = 10 Okka (czyli 128 Litr
— 1 Korab (winogron) = 500 Okka; — 1 Mjara (wina) = 16 Okka.
R. 1889 przywóz towarów wynosił 72,869.245 frank.; wywóz 80.581,036. Towarów najwięcej z Austryi, potem z Anglii. Własciwym produktem wywozowym bułgarskim jest olejek różany (Trandafilovo, rozovo maslo) którego r. 18
wyprodukowano 1687 Okka. 1 Miskal (1½ drachmy) różanego olejku, za który potrzebowano 10 Okka kwiatu, sprzedawano po 10 Groszów (2 Franki) —
Najwięcej róż chodzą koło Kazanlyku, Karlowo, Tatar-Pazardzik, Sofia
Pola zasiane różami (Rosa damascena, sempervirens, moschata) wynoszą
20425 Uvrat. Zbiór odbywa się w maju i czerwcu. Dziś ten przemysł podupadł
Ważnym oddziałem przemysłu bułgarskiego jest ogrodnictwo, w Lastkovec i okolicy Tyrnowy. R. 1888 wyszło z tych okolic 9555 mężczyzn trudniących się ogrodnictwem, którzy do Serbii, Krajiy, Rossyi aż do Charkowa i Petersburga, do Węgier Wiednia, aż do Bruxelli szli za zarobkiem. Wino najwięcej czerwone. Dobre wina białe chodzą na północnej stronie Bałkanu mianowicie koło Swistowa, Tlewny. Na południowej stronie Bałkanu rosną latorośle wydające ciemno-czerwone doskonałe wino mianowicie koło Stanimaka, Perustica Stara-Zagora. R. 1888 wyprodukowano w Bułgarji 3,621.282 hektolitrów wina, które spotrzebowano w Kraju.

Wyznania religijne w Bulgaryi. – Podług wykazów urzędowych z r. 1888 było w Bulgaryi: Chrześcian wyznania wschodniopra-wosławnego 2,424371; Katolików rzymsk. Kośc. 18.505; protestantów 1358; innych Chrześcian 7300 (pomiędzy temi 5200 greporyańskich Ormian); Mahometanów 676.215; Żydów 24.352. Chociaż podług §. 40 Konstytucyi bulgarskiej zabezpieczona jest wolność wyznania, jednakże podług §. 37 tejże Konstytucyi religią państwową jest wyznanie prawosławne wschodniego obrządku, którego exarchat czyli niezawisłość od patryarchatu Konstantynopolitańskiego potwierdził Sułtan Abdul-Hamid Jermanem 2 d. 27 Lutego 1870: w skutek czego grecki Patryarcha w Konstantynopolu wyklął exarchat bulgarski, a wielki Synod patryarchalny d. 14 Września 1872 Bułgarów za Schizmatyków ogłosił. – Kościół bulgarski prawosławny stoi pod zarządem Exarchy bulgarskiego dożywotniego, obranego z pomiędzy zarządzających metropolitów i biskupów bulgarskich. Ma on swą siedzibę w Orłakoi pod Konstantynopolem; dzisiejszy Exarcha jest zarazem biskupem w Łowcz. Exarchat bulgarski składa się z następujących dyecezyi (eparchii): 1) Metropolia w Sofii, do której r. 1878 wcielono eparchię dawną Niszava z katedrą w Pirocie i r. 1884 eparchię Küstendil. 2) Metropolia w Samokowie. 3) Metropolia w Widyniu. 4) Metropolia w Vraca. 5) Metropolia w Łowcz. 6) Metropolia w Tyrnowo. 7) Metropolia w Dorostol (Sylistryi) i Czerwen (zamek pod Ruszczukiem). 8) Metropolia w Warnie i Preslawiu. 9) Metropolia w Płowdywie (Philippopolu). 10) Metropolia w Sliwnie r. 1870 nowo utworzona. 11) Eparchia Stara Zagora utworzona r. 1881 z części Metropolii tyrnowskiej. 12) Eparchia w Harmanli utworzona r. 1886 z części eparchii adryanopolskiej. – Cerkwi parafialnych w całym bulgarskim exarchacie jest 1819 (roku 1860 było tylko 676 cerkwi parafialnych), duchownych 2350 (między tymi 11 biskupów, 24 archimandrytów, 28 ikonomów, 80 protojerejów, 1951 popów, 20 dyakonów, 264 mnichów), mnichów monasterów 78 (między któremi największy jest św. Jana Rylskiego stauropigialny, podlegający tylko Exarchowi, z 78 Kaługierami; inne monastery są małe, poczęści pustelnie czyli skity, lub połączone z parafią); ze wszystkich monasterów 14 z 348 mnichami (Kaługierami) mieszkających w chatach bez klauzury. Językiem kościelnym exarchatu bulgarskiego jest staro-sławiański. – Grecy podlegli patryarchatowi Konstantynopolitańskiemu, z językiem kościelnym greckim, mają 5 dyecezyi czyli eparchii metropolitalnych:

*) Exarchat bulgarski utworzony r. 1870. Do exarchatu bulgarskiego odr. 1872 należeli biskupi w Ochrydzie i Skoplu w Macedonii, Albanii; ley r. 1876 zniosła Turcya te biskupstwa bulgarskie i obsadziła je Grekami. R. 1889 podlegały exarchatowi bulgarskiemu 6 dekanatów (protojerejstw) w Macedonii: Ochrida, Skoplje, Debar, Weles, Bitol i Soluń, w których 228 cerkwi podlega patryarchatowi greckiemu, a 20 exarchatowi bulgarskiemu. Spiewają zaś po cerkwiach bulgarskich w Macedonii w 123 cerkwiach po grecku, w 30 c. po bulgarsku, a w 41 cerkwiach po grecku i po bulgarsku.

1) Philippopolis. 2) Anchialos i Burgas. 3) Sozopolis. 4) Mesembria. 5) Warna (W eparchii Philippopolis jest 22 cerkwi, 5 monasterów, 50 księży świeckich i 11 mnichów; — w eparchii Warna: 12 cerkwi, i Kaplica (paraklisia) i 19 księży świeckich.) — Ormianie gregoryańskiego Kościoła mają swego biskupa w Ruszczuku, który podlega ormiańskiemu dyanuickiemu patryarsze w Konstantynopolu. — Katolicy rzymskiego Kościoła w Bułgaryi mają 2 biskupów (tytularnego biskupa z Sofii, który ma katedrę w Philippopolu, i tytularnego biskupa z Nicopolis, który ma katedrę w Ruszczuku) 17 Kościołów, 53 Księży i 87 zakonnic. Do rzymskiego Kościoła należą także Paulikianie w Philippopolu, Svisztowie, Topuzlari, oraz bułgarscy Unici nowonawróceni z Adryanopola (Odryń – Edirne) osiedli jako Kolonicy we wsiach: Dovrutki, Soudżak, Gadżilowo. Zmartwychwstańcy zakonnicy z Adrianopola mają szkoły w Jambol i Burgas, w których urządzają także języka francuzkiego. — Protestanci (głównie Metodyści amerykańscy) mają w Bułgaryi 15 Kościołów i 24 kaznodziei (głównemu wielkiemu) oraz szkołę bułgarską w Samokowie. — Żydzi podlegają rabinowi w Sofii. — Mahometanie posiadają własne meczety (dżamije) i klasztory (tekké) dobrze dotowane z funduszu religijnego tureckiego (vakuf). Podlegają oni naczelnemu Muftemu w Sofii; Muftym miejscowym, ich pomocnikom (naib). Mają oni swą teologiczną turecką szkołę w Szumli.

Szkoły. Pierwsze szkoły założyli w Bułgaryi bogaci kupcy z Odessy i Bukaresztu. Taką była szkoła w Gabrovie założona na wzór europejskich pod dyrekcyją czerca Neofita († 1881), dla której książki szkolne drukowano za granicą. Dr. Med. Piotr Beron czyli Berović († 1871) sam zapisał 400,000 franków na utworzenie szkół. Najwięcej jednak do zaprowadzenia szkół przyczynił się charkowski profesor Marin Drinov († 1879) podczas okupacyi rossyjskiej. Dziś ma każda gmina szkołę ludową (crevo, aaralno uczilište) o 4 klassach z płatnymi nauczycielami, albowiem nauczanie do szkół od 6 do 12 lat jest dla chłopców i dziewcząt obowiązujące; w szkołach tych uczą czytania, pisania, religii, rachunków, rysunków, historyi naturalnej, geografii i historyi krajowej oraz gimnastyki i śpiewu. Szkół tych jest do 1800 z 4386 nauczycielami i 53 nauczycielkami: uczęszcza do nich (r. 1888) 129773 chłopców i 42206 dziewcząt. Pomiędzy temi szkołami ludowemi tureckie szkoły elementarne (medresé) są w liczbie 95, greckie 24, żydowskie 23, katolickie 16, protestanckie 16 (między niemi sławna szkoła amerykańskich metodystów w Samokowie), ormiańskie 6, w których jednak nauka początków z języka bułgarskiego jest obowiązującą, obok właściwej nauki swego wyznania religijnego. Rządowi inspektorzy szkolni mają dozór nad szkołami ludowemi.

Lodem z Panagjuriszte (mój znajomy)

Drugi oddział szkół są tak zwane Szkoły główne (glavno uči-
liště) czyli niższe szkoły realne o 3 klasach, w których uczą także
początków chemii, fizyki, geometryi. Szkół tych męskich i żeńskich
przeważnie w miastach jest 108 bułgarskich (z 206 nauczycielami i
59 nauczycielkami), 9 greckich, 5 żydowskich, 2 katolickich, 3
tureckich (rużdie). — Szkoły średnie czyli Gimnazya są następujące: 1)
2 kompletne gimnazya z klasycznym i realnym oddziałem o 7 klasach
w Sofii (529 uczniów) i Filipopolu (317 uczniów). 2) 4 kompletne realne gimna-
zya o 7 klasach w Gabrowie, Tyrnowie, Ruszczuku i Widyniu.
3) 2 realne gimnazya o 5 klasach w Warnie i Sliwnie. 4) 6 niższe
szkoły realne o 3 klasach w Küstendil, Lomie, Kazanlyku, Sylistryi,
Stanimaka i Burgas. — Teologiczne bułgarskie szkoły o 2 klasach
są 2, w Tyrnowie i Samokowie. — Szkoła handlowa jest w Swiśtowie.
— 2 Szkoły agronomiczne o 3 letnim kursie w Ruszczuku i Filipopolu;
oprócz tego jest 5 podróżujących dla wykładu po wsiach profesorów agro-
nomii. — Szkoły przemysłowe: 1 szkoła przemysłowa dla wyrobów
drzewianych i żelaznych o 4 kursach w Kniażevo; 1 szkoła przemysłowa
dla wyrobów kruszcowych w Starej-Zagorze; 1 szkoła stolarska
w Kazanlyku, i szkoła tkacka w Sliwnie. — Gimnazya i szkoły
przemysłowe miały 1890 r. 4683 uczniów. — Oprócz tego jest 5 Gimnazyów
żeńskich (dla kształcenia nauczycielek) w Sofii, Tyrnowie, Warnie, Filipo-
polu i Starej Zagorze, do których r. 1890 uczęszczało 98 uczennic. —
R. 1889 otworzono w Sofii tak zwaną Wyższą Szkołę, czyli Wyższy pedago-
giczny Kurs z historyczno-filologicznym i matematyczno-fizycznym od-
działami, o 12 profesorach i o 3 kursach rocznych, w których po złożeniu
examinu rządowego otrzymuje się dyplom uprawniający na profesorstwo.
Pensyje nauczycieli gimnazyalnych są 5400 franków dyrektor, nauczyciel
I klasy 4560 frank., II klasy 3600 frank. III klasy 3000 frank. prócz
tego w Sofii dodatek drożyzny. Po 20 letniej służbie otrzymują pensyje.
W gimnazyach zaprowadzone są examina dojrzałości. — Akademiczne
i Uniwersyteckie nauki zmuszeni są Bułgarowie jeszcze dotąd
pobierać za granicą w Rossyi, Austryi, Niemczech, Francyi.

Zarzyny uprawiane w Bułgarii: pipetka (papryka – Capsicum annuum), luk (cebula), czesew (czosnek), zelę (kapusta). Krastawica (ogórki), tikwa (dynie), pras (pory – Allium porrum), kerevis (selery), morkow (marchew), repa lub cwekło (rzepa, wiórka), redekwa (rzodkiew), spanak (grecz. szpinak), majdanos (grecz. pietruszka), Kopar (koper), dinja (melony), lubenica (harbuzy). mak (mak), tiutiun (turecz. tyton), loza (wino), pamuk (bawełna) pszenka (kukurydza), rżz (żyto), pszenica, owes, jęczmień, proso, oriz (ryż), len, patati ziemniaki

Literatura.

Nowobułgarskiej literaturze dali początek dwaj skromni autodydakci duchownego stanu: mnich Paizyj († r. 1762) który napisał Kronikę [Protosymonachos chilendarski
i jego uczeń Sofronij biskup wraczański, (ur. 1739 + 1815) niestrudzony autor (od r. 1806) wielu popularnych książek. Do wskrzicieli piśmiennictwa nowobułgarskiego należą: Aprylow w Odessie, Jurij Venelin (właściwie Georgij Guca, węgierski Karpatorusin 1803 + 1839), (znany mi ze Lwowa) Neofit Chilandarski opat z góry Athos (+ 1847), Neofit Rilski syn popa ze wsi Bansko (obwód Satar-Pazardżik.) nauczyciel pierwszej bułgarskiej szkoły w Gabrowie † w styczniu 1881 jako opat monasteru Rila mając około 90 lat. Literatura owa ograniczała się pierwotnie na tłomaczeniach i kompilacyjach bułgarskich, na dziełkach pedagogicznych i popularnych; uprawiali ją nauczyciele, duchowni, lekarze, kupcy. Największy rozkwit nadali jej dopiero rewolucyjni emigranci. Za rządów tureckich dusiła srogą cenzura turecka wszelki rozkwit literacki; książki drukowano za granicą na Wołoszczyźnie, w Rossyi, w Lipsku, Wiedniu, Budzynie w Węgrzech, w Kragujewacu i Belgradzie w Serbij; w Konstantynopolu, gdzie istniało 11 bułgarskich drukarń. W całem Księstwie Bułgarskiem (do 1878) było tylko jedna drukarnia w Ruszczuku (1860), w której wychodził rządowy dziennik: Dunav. Prócz tego istniała nała tajenna drukarnia w Samokowie, założona r. 1873 przez Karastojanowa, oraz druga w Soluniu (Saloniki) w której drukowano religijne książeczki czcionkami cerkiewno-słowiańskiemi. Dopiero z uwolnieniem Bułgaryi i utworzeniem własnego Księstwa wzrosła literatura bułgarska do niezwykłych rozmiarów, tak iż do r. 1890 liczba wydanych dzieł do 3000 wynosi. Bibliografią dzieł od 1806–1870 wydał Józef Konstant. Jireček (Knigopis na Nowobolgarska-ta Knižina 1806–1870. Wiena 1872. 8°) (mam) Bibliografią od r. 1871–1890 zajmuje się Dr. R. Teodorov i probki takowej drukował w Periodičeskoto Spisanie. Zeszyt XVI i nast. — R. 1890 było w Księstwie około 30 drukarni Bułgarskich: w Sofii 7 (między temi najznaczniejsza rządowa), w Plowdiwie (Philippopol) 5, w Wernie 3, w Widynie 2, w Ruszczuku (Russe) 2, w Stara-Zagora 2, w Szumen, Razgrad, Trnowo, Silistria, Swiszton, Nikopol, Lowcz, Sliwen i Burgas pojedyn.

główne i największe księgarnie są 2 w Philippopolu: Christo G. Danov [illegible] i D. V. Manczov, które od r. 1858 trudnią się także nakładem i mają swe filije w głośniejszych miastach. – Pod wpływem dziennikarstwa wyrobił się styl gładki. Wzory stylu nowobułgarskiego w wyjątkach z pisarzy tej epoki [illegible] w obszernych dwutomowych Chrestomatiach dla szkół wydanych przez pp. Vazov i Velickov. (Philippopol 1884) – i pp. Kostov i Miszov (Philippopol 1889). Bułgarską beletrystykę i poezyją zaczęli gł[illegible] nie uprawiać dowódcy powstania narodowego począwszy od wojny Krymskiej. Najden Gerov z Kopryszticy, nauczyciel bułgarskiej szkoły [illegible] później wicekonsul rosyjski w Płowdiwie, który od r. [illegible] 1845 ogłaszał swe liryczne i polityczne poezye. – Petko Raczov Slavejkov ur. 1827 w Trjavna, był najprzód czeladnikiem kotlarskim, potem nauczycielem ludowym, pisarzem do dzienników w Konstantynopolu, sławny mowca, od r. 1852 ogłaszał swe poezye erotyczne, autodydakt żyje 1891. – Rajko Żinzifov † 1877 jako profesor gimnaz. w Mostwie, pisał balady, pieśni historyczne w dyalekcie macedońskim. – Nikola Kozlov rodem z Ljas[illegible] od r. 1862 Kowca poeta, twórca epicznych pieśni historycznych w duchu narodowym. – Georgij Stojkov (zwał się właściwie Sava Georgiev) Rakovski rodem z miasta Kotel, [illegible] r. 1818 fantastyczny poeta, historyk, główny dowódca powstania [illegible] 1863 roku, patryota, kształcił się w Grecyi i w Paryżu kosztem bogatego rodaka Stefana Vogoridi (Księcia z Samos, rodem z Kotla, który będąc w górach rhodopskich tureckim dzierżawcą dziesięciny pasterwnej zebrał wielki majątek; syn jego Aleksander Vogoridi, czyli Aleko-Pa[illegible] ostatni [illegible] r. 1879 od Turcyi mianowany gubernatorem Rumelii, zostawszy Grekiem ożenił się z majętną Fanaryotką Affaryą). Przemysławiając ciągle nad oswobodzeniem Bułgaryi z pod Turków, wiódł Rakowski życie awanturnicze, przebywając w Turcyi, Rumelii, Rossyi, Serbii i w Węgrzech; wydawał w Nowym Sadzie, Belgradzie i Ruszczuku (1857) pisma wolne od cenzury tureckiej; znosił się w Serbii z Risticzem i w Rumunii z Bratiano. Podczas bombardowania Belgradu, utworzył kosztem Kupców bułgarskich legią bułgarską złożoną z studentów i hajduków (rozbójników serbskich). W celu wywalczenia wolności dla Bułgaryi, zorganizował w górach bałkańskich, przy pomocy przyjaciela swego Panajota Chitov ze Sliwna, bandy hajduków, z którymi żył rozbijając wyprawy na Turków. Ścigany przez Turków, zmuszony był uciekać do Rumunii, gdzie w Bukareszcie w nędzy i biedzie, nękany chorobą płucną umarł d. 15 (27) Lipca 1867 mając około lat 50 życie zakończył.

[i w tłomaczeniach z różnych języków (midrystemi i polskiego)

[wykształcony w Paryżu,

czyny Rakowskiego zjednały mu w kraju rodzinnym rozgłos i powszechne uznanie. R. 1885 sprowadzono z uroczystością zwłoki jego do Sofii, gdzie mu publiczny pomnik wystawiono. Rakowski wydał wiele pism (mam niektóre)
historycznej, etnograficznej i archeologicznej treści, a między innemi
poemat epiczny o hajdukach r. 1857 napisany w jędrnym języku.
Ljuben Karavelov z Kopriwsztiey ur. 1836 syn zamożnego bagliktżiu + 1879 d. 2 lutego
(dzierżawcy poboru) Stojo Karavela, za młodu poświęciwszy się kupiectwu (brat mi nieżyjący)
podróżował po całej Bulgaryi, później kształcił się na wydziale historyczno-
filozoficznym w Moskwie; mąż słusznego wzrostu nosący brodę i wło-
sy kędzierzawe czarne, niedbały w stroju, sanguinicznego temperamentu, lecz przytem uprzejmy i otwarty. Zrazu wydawał w języku rosyjskim swe pisma etnograficzne (Zamiatniki narodnago byta Bolgar. I. (mam)
Moskwa 1861. 8°) i powieści z życia. Wróciwszy do kraju organizował
powstanie, występując nieprzyjaźnie przeciw partyi rosyjskiej i starych
konserwatystów, mówiąc iż Bulgaria własną siłą bez obcej pomocy powinna
się oswobodzić. W Bukareszcie założył r. 1870 z dyjakonem Vasilim
Ivanov-Levski z Karlowa (ur. 1837 + 1873) tajny komitet rewolucyjny
i tajną drukarnię, który to komitet naczelny był w związku z 200 ko-
mitetami rozsianemi po Bulgaryi; dla których to komitetów ogłosił Kara-
velow Statut (Ustaw) organizacyjny. Karavelov wydawał w Bukareszcie
rewolucyjne pismo Svoboda, a odr. 1873 Nezavisimost. Gdy wskutek
zdrady Turcy przyszli na ślad Komitetów, pochwycili Levskiego i r. 1873
w Sofii powiesili. Niesnaski pomiędzy sprzysiężonymi związkowymi,
którymi nawet Karavelova o sprzeniewierzenie pieniędzy składkowych
posądzali, ostudziły zapał Karavelova, który zaprzestawszy wydaw-
nictwa, zmógłszy chorobę (zmarł w Rumunii r. 1879) pisma zebrane L. Karavelova
w języku bułgarskim wydał Zacharias Stojanov w 8 tomach r. 1886 w
Rustczuku. — Chrysto Botjov urodzony 1847 w Kalofer, syn nau-
czyciela, kształcił się w odeskim gimnazyum, prowadząc życie awantur-
nicze, był najprzód nauczycielem więjskim, potem zaciągnął się do Niżnia-
rowów dońskich, służył jakiś czas w legii turecko-polskich Kozaków (Kazak-alaj)
Sadyka Paszy (ob. Czajkowskiego), później był korrektorem w drukarni,
artystą dramatycznym w Rumunii, wreszcie przystał do bandy hajdu-
ków bułgarskich (rozbójników), z którymi należał do fałszerstwa mo-
net i do wystąpienia Kaos. R. 1875 wciągnął go L. Karavelov do związ-
ku Komitetowego w Bukareszcie. Botjov utworzywszy legion powstańców
wtargnął z nim r. 1876 z Braiły do Bulgaryi. Pod monasterem Czerepisz
koło miasta Vreca padł Botjov d. 20 Maja (1 Czerwca) 1876 w potyczce
z Turkami ugodzony kulą czerkieską. Botjov ma stawę niepospolitego

„Wojna-ta"

poety bułgarskiego. Zdianowicie jego patryotyczne pieśni: „Modlitwa" i „Borba" (Walka) zyskały powszechną wziętość. Poezyje Christo Botjova wyszły razem z poezyami jego przyjaciela Stefana Nikolov Stambulova wyszły w drugiem wydaniu w Filipopolu 1880. Biografią Botjova wydał Zacharias Stojanov w Ruszczuku. (Christo Botjev, opit za biografija ot Z. Stojanov. Pervo izdanie. Ruse, pečatnica N. L. Karavelova i Cie 1889. 8vo str. 428). — Stefan Nikolov Stambulov ur. 1855 w Tyrnowie, syn oberzysty, kształcił się w szkołach bułgarskich i w odeskiem seminarium. R. 1875 zaciągnął się do legii powstańców bułgarskich pod dowództwem Botjova, r. 1884 został prezydentem sejmu narodowego bułgarskiego, od r. 1890 prezydentem ministrów. Pisał poezyje i gorzką satyrę na pierwszego ministra Marko Balabanov pod tytułem: Vojevoda Dolaban przez nieprzyjaciela się poetę. — Dobrija P. Vojnikov rodem z Szumli (Szumen) nauczyciel zaczął r. 1868 pierwszy pisać historyczne dramata i komedyje. — Vasil Drumev (teraz biskup Klement) od r. 1860 pisywał powieści. Najlepszym jest jego dramat: Ivanko morderca Asena I. Braila 1872. Do lepszych poetów należą: D. Velikoin około r. 1870 emigrant w Braila, zwany bułgarskim Anakreonem. — Vasil Lopevicz profesor w szkole wojskowej w Sofii — R. Z. Bleskov ojciec i syn autorowie powieści moralnych z życia ludu — Ivan Vazov rodem z Sopotu najzdolniejszy poeta od r. 1870: ukończywszy szkoły w Bułgaryi, żył na emigracyi w Rumunii; po utworzeniu Księstwa bułgarskiego został prezesem sądu w Bełkovicy, deputowanym i członkiem stałego komitetu oraz dziennikarzem w Sofii. W poezyjach swych które się odznaczają wzniosłemi myślami, pięknym gładkim stylem, wzniósł się do ideałów nowoczesnej poezyi. Dzieła jego poetyczne: Oswobodzenie (Bukarest 1878), Vidal, trucka sielanka (Sofia 1879), Granada, epopeja z zachodnio-bułgarskiego życia ludowego; Gusła zbiór poezyj 1881, Z pola i lasu, poezyje 1884, Italia, wspomnienia z podróży 1885, Slivnica, poezyje z czasów wojny 1886, Tłomaczenia poezyj z różnych języków, począwszy od Homera aż do V. Hugo; (Pod jarzmem, romans) obszerny z czasów powstania r. 1876 (druk. w Sofii 1890), powieści i obrazy z życia bułgarskiego odznaczające się zajmującą treścią. — Konstantyn Veličkov rodem z Tatar-Pazardżiku, dyrektor zakładów naukowych w wschodniej Rumelii, żyjący obecnie jako malarz w Florencyi, w poezyach swych naśladował szkołę francuską. — Stojan Michajlovski rodem z Eleny, wykształciwszy się we Francyi, pisze pod pseudonimem „De Profundis" poezyje mistyczne.

„Borba" (Walka)

„Chadži-Dimitr" (oda)

„Pod igo-to, roman"

Nowsi żyjący (1890) poeci bułgarscy są: Iwan D. Szyszmanow Dr. Filoz. rodem z Świstowa, tłomacz poezyj niemieckich Schillera, Goethego, Rückerta, Bürgera, Lessinga; — Stawejkow młodszy — D. Mirczew — Kitancew [illegible] z Ochrydy — Karanow Macedończyk z Kratowa. — Powieści z życia ludu pisuje Iwan Ewstratiew Geszow wykształcony w Anglii w Collegium Owena i w Uniwersytecie w Manchester, najprzód wicekonsul amerykańskich Stanów Zjednoczonych w Filipopolu, 1877 uwięziony przez Turków w Konstantynopolu, r. 1879 prezydent rejonu rumelijskiego, dyrektor finansów i banku bułgarskiego 1885 — Veselin pseudonim wydał powieści i obrazy z życia ludu w okolicach Złaticy. — Płodnym lecz miernym pisarzem dramatycznym jest Theodor Ch. Stancew drukarz i żurnalista w Ruszczuku; lubo dotąd w Bułgarji niema stałego teatru (jak Serbii), a przedstawienia dramatyczne dają tylko czasami amatorowie na cele dobroczynne.

Przy tak bujnym i nagłym rozkwicie dziennikarstwa i beletrystyki, od czasów powstania narodowego, mianowicie na polu poezyi i powieści: piśmiennictwa, uderza brak dzieł oryginalnych naukowych. — W oddziale teologii wskazało się zaledwie parę dziełek biskupa branicowskiego Klimenta (Vasil Drumev urodz. r. 1839 w Szumen, obecnie administrator biskupstwa tyrnowskiego) i popa Teodora Mitow w Sofji: — W oddziale filozofji wyszły r. 1861 dwa liche podręczniki logiki; i r. 1884 przekład podręcznika angielskiego przez Katarzynę Karavelow zony Piotra (Petko Karavelov młodszy brat Ljubena, ur. 1840 kształcił się na wydziale prawnym Uniwersytetu w Moskwie, bawił 20 lat w Rossyi jako nauczyciel, później profesor gimnazyalny i burmistrz w Filipopolu, w końcu prezydent ministrów). — W oddziale przyrodniczym ogłosili swe prace: Jerzy N. Zlatarski z Tyrnowy geolog (piszący po niemiecku) — Józef Pančić rodem Serb (ur. 1814 + 1888), Velenovsky (piszący po niemiecku), Javašov, St. Georgiew (1890) botanicy. — W oddziale lingwistyki pomimo wydanych gramatyk braci Dragana i Kiriaka Cankov 1852 (Dragan Cankov ur. 1830 w Świstowie, był najprzód kupcem w Wiedniu, później dziennikarzem w Konstantynopolu, r. 1861 jeździł z bułgarską deputacyją do Piusa IX do Rzymu w celu przyjęcia unii; następnie urzędnikiem tureckim w Widyniu, od r. 1893 profesorem bułgarskiego języka przy cesarskim otomańskim liceum w Konstantynopolu i cenzorem gazet), J. N. Moncilova 1881 i S. D. Wjezelowa 1880 brak jeszcze porządnie naukowo opracowanej gramatyki. Również zbywa na dobrym słowniku, pomimo że istnieje bułgarsko-francuzki słownik Bogorova 1871, Wasilieva C. i Morse'go C. bułgarsko-angielski słownik 1866, A. Dżuvernua bułgarsko-rosyjskiego słownika (1890)

Dr. Vasil Ch. Stojanov
Paleron Dr. Med. wydał
Archeologiczne i histo:
ryczne Badania. Typ:
nowo 1887. 8vo str. 461
(obszerny opis - dzieje
miasta Tyrnowy)

[Kształcił się w Moskiewskim
Uniwersytecie

skąpe jeszcze dotąd dobrego słowniku. — Najmniej wydano dzieł w przedmiocie geografii krajowej: Monografie jak Stefana Zacharjewa: Geograficko-istoriko-statisticzesko Opisanie na Tatar-Pazardziszku Kaazu. Wiena 1870. 8vo — A. Szopov: Bulgaria pod względem cerkiewnym. Philipopol 1889. 8vo str. 47 — Konstantin: Opis eparchii filippolskiej 1819 po grecku) należą do rzadkości. Najliczniejszych pracowników znajdujemy na polu etnograficznem: Rakovski, Slavejkov, bracia Miladinowy Ljuben Karavelov i inni zbierali pieśni gminne, podania, zwyczaje ludu bułgarskiego. W dziale dawnej historyi także niewielu pracowników. Prócz Rakowskiego, pierwsze miejsce w tym względzie zajmuje Marin Drinov rodem z Panagjuriszte, za czasów okupacji rosyjskiej prezydent wydziału oświecenia, obecnie profesor w Charkowie. Za to nowsze czasy historyczne znalazły dużo uprawiaczy. Sławny powstaniec Rakowski pozostawił w rękopiorze swój autobiografię dotąd jeszcze niewydaną. Znane zaś Pamiętniki jego druha, wojewody hajdutków (rozbójników) Panajota Hitov urodzonego w Sliven, zgińczego dotąd w Ruszczuku, dowódcy tegoż powstańczej r. 1876 (w którym banda Basaybozuków w 20 dniach zniszczyła 58 wsi bułgarskich i [illegible] miast, 15000 ludzi wymordowała i do 50000 wołów zrabowała; miasto Batak spaliły, pod dowództwem Achmeda Buruturlija — wzięli wtedy turcy do 4000 Bułgarów, wielu powiesili) o powstaniu, wydane (spisane właściwie przez Ljubena Karavelov — przełożył na niemieckie Rosen). Svetoslav Bilarov wydał w Sofii 1881 ciekawe Wspomnienia z więzień Konstantynopolitańskich. — Stojan Zaimov znany z powstania pod imieniem Apostolov, rodem z Turkowizli koło Czirpana, dziś profesor w Kiustendil, wydał w Warnie 1884 w 4 Zeszytach (wszystkich ma być 13) „Minalo - to (Przeszłość czyli Szkice z bułgarskiego powstania 1870 - 1877). — Zacharias Stojanov rodem z Medven koło miasta Kotel, powstaniec, jeden z detronizatorów Księcia Aleksandra I., prezydent Izby Poselskiej + 8 Września 1889 w Paryżu, wydał: Chrysto Botjew, jego biografija. Russe (Ruszczuk), pecatnica N. L. Karavelova i Ko 1889. 8vo str. 478. — tegoż: Zapiski-tie po bolgarski-tie vozstanija 1870-1876. Tom I 1884. Tom II 1888 (niedokończone dzieło z powodu śmierci autora). — Stefan Nikolov Stambulov ur. 1858 w Tyrnowie, już r. 1875 należał do powstania bułgarskiego i walczył pod dowództwem Hitova i Botjewa, będąc synem obszarzyciela, po krótkiem wykształceniu w Odeskiem Seminarium jest dziś prezydentem ministrów; są wydane jego poezyje oraz przekłady dzieła: Mac Gahan: The turkish atrocities in Bulgaria. London 1876 (bułgarskie: Klanija)

J. Bobczev wydał w Tyrnowie 1879 Historią wojny rosyjskiej, oraz pisał Żywoty znakomitych Bułgarów. – Teodor [illegible] Stojanov Burmov rodem z Gabrowa, uczeń Kijowskiej duchownej Akademii, urzędnik poselstwa rosyjskiego w Konstantynopolu, od r. 1879 minister spraw wewnętrznych wydał Dzieje bułgarskiej sprawy Kościelnej (w Zbiorze pism Towarzystwa literackiego w Sofii). – Todor Ikonomov syn popa z Zelezny Kotlu, r. 1879 minister spraw wewnętrznych, za młodu dyakon mnicki w Konstantynopolu, uczeń Kijowskiej Akademii duchownej, wydał: Listy o Serbii (z podróży) Ruszczuk 1883. – W oddziale polityki pracują: Petko (Piotr) Karavelov ur. 1840 młodszy brat Djubena i ojciec mający jego około Średnej-Góry, kształcił się w historyi i w prawie w Uniwersytecie Moskiewskim, bawił przez 20 lat w Rosyi, jako nauczyciel prywatny; Konstytucyjny i radykalny monarchista, dziś minister (niedbały w stroju, ma czarne kędzierzawe włosy i brodę, dobry mowca ocytany) wydaje w pracowniach rozprawy o Konstytucyonalizmie – Ivan Bustratiev Gešov dyrektor banku i minister finansów pisze o rozmaitych stosunkach Bułgarii artykuły. – Ljudskanov (brat ministra Dragana Cankova) i Ojejkov piszą artykuły polityczne. – Literatura jurydyczna bardzo uboga, równie jak i wojskowa, która się zaledwie r. 1882 zdobyła na tłomaczenie taktyki Brialmont'a.

Pierwszy zawiązek literackiego stowarzyszenia do wydawania Książek bułgarskich utworzyli r. 1852 w Petersburgu dwaj Bułgarowie z Macedonii: Petkovicz późniejszy konsul rosyjski i mnich Nathanail późniejszy metropolita Ochrydy. Przystąpili do tego związku bogaci kupcy z Odessy i Wiednia mianowicie bracia Dragan i Kiriak Cankov oraz Bułgarzy z Konstantynopola; lecz wojna krymska przecięła te zamiary. R. 1857 utworzyło się w Konstantynopolu (Carogrodzie) Towarzystwo literackie (Knižovna obština) które pod redakcyją Gavrila Krstjovicza, Todora Stojanova Burmova, Petka Slavejkova wydawało literackie pismo „Bułgarski Knižii" 1852–1862. – Bułgarzy w Rumunii utworzyli w Braiłowie r. 1869 Bułgarskie literackie Towarzystwo (Knižovno Družestvo) i subskrybowali 200,000 franków na wydanie czasopisma: „Periodičesko Spisanie". Po utworzeniu Księstwa przeniosło się redakcyja do Sofii r. 1882. Pisma tego literackiego bułgarskiego najlepszego wyszło w Braiłowie 12 Zeszytów, a w Sofii do 1890 r. 35 Zeszytów w 2000 exemplarzach. Redaktorem jest Vasil Dimitr. Stojanov z Żeravny dyrektor Bułgarskiej narodowej Biblioteki w Sofii (przejeżdżał z Brzegi, bawił w Krakowie).

Z belletrystycznych pism czasowych wychodziła 1881–1884 „Nauka" w Filipopolu w miesięcznych zeszytach. Podobne pismo miesięczne „Zora" wydawał poeta Iwan Vazov rodem z Sopotu r. 1886 w Filipopolu, które krótko trwało, a od r. 1890 wydaje tenże takież pismo „Dennica" w Sofji. Pomiędzy ludowemi czasopismami zasługują celuje: „Biblioteka Sv. Klimenta" r. 1890 dobrze redagowana 6 Zeszytów rocznie (5 franków). W Tyrnowie wychodzi pedagogiczny miesięcznik „Trud" (Praca); prócz tego istnieją pisemka towarzystw jurydycznego, medycznego i stenograficznego. Najlepszém czasopismem literackim jest „Sbornik za narodni umotvorenija, nauka i knižnina" (Sofja, dotychczas 6 tomów) wydawane przez Ministerstwo narodnego oświecenia pod redakcją Iwana D. Szyszmanov Dra i A. T. Kliewa w grubych kwartalnych tomach, obejmujące naukowe, beletrystyczne artykuły oraz folkloristyczne materiały. (Tom I 1889 za rok 1890. 8vo str. X. 330. 268. 167 i 7 tabl. litogr. = cena 5 lewa, obejmuje między inne: Dra Iv. D. Szyszmanowa: Przegląd literatury etnograficznej bułgarskiej; At. T. Kliewa: Opis dawnych bułgarskich monet; Iv. Vazova romans: Pod igo-to, i t.d.)

Bibliotekę narodową w Sofji założył r. 1879 Marin Drinov; posiada ona dziś 20000 tomów i do 4000 rękopisów tureckich, oraz małe Muzeum narodowe i do 50 rękopisów stara-bułgarskich. Przy bibliotece Czytelnia otwarta r. 1885 mieści dziennie do 70 czytelników. Bibliotekarzem czyli Dyrektorem tej Biblioteki narodowej jest Vasil (Veljo) Din. Stojanov rodem z Żeravny koło miasta Sliven. – W Filipopolu jest także Biblioteka publiczna Krajowa (Rumelii) i Muzeum narodowe, a w Warnie biblioteka miejska.

Pierwsze bułgarskie Gazety ukazały się 1846 w Lipsku i 1849 w Konstantynopolu, później w Rumunii. Po utworzeniu Księstwa zaczęła wychodzić w Konstantynopolu „Zornica" (Gwiazda poranna) r. 1876 która jeszcze 1890 wychodziła, wydawana przez amerykańskich misyonerzy. – W Filipopolu wydawał Kojczo Gazi Danov 1878–1886 dziennik „Marica". — R. 1890 wychodziło w Bułgarji 41 pism czasowych (z tych 38 w języku bułgarskim). Politycznej treści wychodziło 16 bułgarskich dzienników (6 w Sofji; 4 w Filipopolu, 2 w Ruszczuku, po 1 w Razgrad, Pleven, Nikopol, Lovecz) i francuski, i grecki i turecki dziennik — i Dziennik urzędowy, 2 Buletyny Gmin, i humorystyczne czasopismo, i 18 naukowych, beletrystycznych i pedagogicznych pism czasowych. Pomiędzy Dziennikami niema ani jednego któryby codziennie wychodził.

R. 1890 otwarto w Sofji stały teatr bułgarski.

Literatura bułgarska.

Język bułgarski dzieli się dziś na 2 narzecza: 1) zachodnie czyli macedońskie, pełniejsze i dźwięczniejsze 2) wschodnie. Stosunek narzecza macedońskiego do wschodniego jest taki jak narzecza słowackiego do czeskiego. Narzecze wschodnie używa zwłaszcza na końcu słów głosek nosowych ѫ i ѭ podczas gdy macedońskie ma czyste а i ъ, które głoski w narzeczu wschodnim często brzmią jak ъ i jъ. Ostatniej nowszej pisarze bułgarscy

ъ = o lub oe albo e
ѫ = a lub ą
ѭ = ja lub ją

Petko (Piotr) Raczow Sławejkow (z Trjavna) ur. 1825 autodydakt, najlepszy poeta bułgarski narodowy, pisze czystym językiem. R. 1852 wydał w Konstantynopolu: Bułgarski Śpiewnik (Българска Пѣснопойка) zbiór poezyj swych, które doczekały się już 3go wydania, i które rozeszły się pomiędzy ludem bułgarskim śpiewane. Wybór z tych poezyj (Bołgarskija Ljesni. Sbornik Petra Raczowa Sławejkowa. Sankt peterburg 1855) ogłosiła ces. akademia nauk II Oddziału w sprawozdaniach. R. 1857 wydał w Konstantynopolu humorystyczno-satyryczny almanach (Nowa moda Kalender za 1857 astronomiczny i napisany ot Petka R. Sławejkowa). Prócz tego pisywał wiele artykułów do czasopisma bułgarskiego „Българскы Книжици" wychodzącego od r. 1858–1862 w Carigrad-Galata; mianowicie w 1 roczniku 1858 kilka rozpraw filologicznych o języku nowobułgarskim (Nr. 20) Opis prisowskiego

monastyru bułgarskiego w okolicy Wielkiego Tyrnowa (nr. 13) - w 1gim roczniku: Opis i odbitki kilku starych bułgarskich rękopisów (nr 9. 13. 15) Zbiór pieśni gminnych, Zbiór znaczny przysłów i przysłowek bułgarskich (nr. 17, 18, 19, 20, 21) Kilka starych rękopisów bułgarskich odkrytych w obwodzie wielko-tyrnowskim (nr. 9. 13). Od r. 1863 wydawał w Carogrodzie pismo humorystyczne: Gajdi (Kobza) - R. 1865 został nauczycielem w mieście Gabrowie leżącem w północnej Bułgarii u stóp Starej-Planiny (Wielkiego Bałkanu).

r. 1880 był ministrem spraw wewnętrznych - por. 1881 profesor gimnazyalny w Plowdiwie.

Dragan Cankow ur. 1830 w Swistowie, był najprzód kupcem w Wiedniu, piszący w narzeczu wschodnim. R. 1852 wspólnie z bratem swym Kiriakiem Cankow wydał w Wiedniu gramatykę bułgarską w języku niemieckim; R. 1857 wydał w Carogrodzie kalendarz bułgarski w którym przykońcu: Pogląd na dzieje bułgarskie; r. 1859 wydał 2gi rocznik tego kalendarza. - R. 1859 na wiosnę zaczął wydawać pismo: „Zbłgarija, Вѣстникъ за български - тѫ интереси". które z końcem r. 1861 przestało wychodzić. R. 1862 zostawszy urzędnikiem w Świeztowie nad Dunajem (rodzinnem swoem mieście) wydawał w Ruszczuku (Rusi) nad Dunajem przez kilka miesięcy jako główny redaktor bułgarsko-turecką gazetę „Tuna". Później został nauczycielem w mieście Zelenie, profesorem w Jr. Kole bułgarskiej w Rus-czuku; później od 1873 profesorem języka bułgarskiego przy cesarsko-otomańskiem liceum w Konstantynopolu - conzodem kroniki bułgarskich i gazet.

Romanczyna bułgarska Silvio Pellico: Więzienia.

Dimitry i Konstantin Miladinow bracia kształcili się pozyci w Atenach, pozyci w Moskwie na uniwersytecie. pisali w narzeczu macedońskim, gorliwi zbieracze pieśni gminnych, podań, przysłów, obyczajów, zwyczajów i starożytności bułgarskich. Byli gorliwemi współpracownikami

kami czasopisma bułgarskiego: Zpametu Prjpdz które r. 1860 i 1862 w Bołgrkoie wychodziło. R. 1861 wydali nakładem jego Excelencyi biskupa Josefa Jurajа Strossmayera, w Zagrzebiu wielki zbiór pieśni gminnych bułgarskich, obejmujący przeszło 700 pieśni jako to: mitologicznych i starych 28, nabożnych 27, rycerskich 148, pasterskich 6, rozbójniczych 19, smutnych 33, humorystycznych 22, miłosnych 236, weselnych 65, lazarskich 60, obrzędowych 26. Do tego dodane opisy zabaw i gier dziecinnych, obrzędów weselnych i innych, zabobonów podania spis własnych imion narodowych (str. 528-529) Przysłowia i zagadki (str. 530-532) i Słowniczek (str. 533-547). Pieśni te i opisy pochodzą z południowo-zachodnich stron Bułgarji czyli Macedonii gdzie najprzód S. Cyryl i Metody apostołowali. — W czasopiśmie: Bolgarsky Knizici, mieszczą się też ich prace w Roczniku I: Słowo o bułgarskim języku (Nr. 1) Życie św. Klementa, przekład z greckiego (Nr. 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10), Narodne pieśni (Nr. 1) — w Roczniku II r. 1859 Poezyje (Nr. 22). Do wydaniu Zbioru pieśni udał się Konstantin Miladinow do Brata swego Dymitra, który był nauczycielem w bułgarskiem miasteczku Struga leżącem w Macedonii na pograniczu Albanii. Władza turecka mając w podejrzeniu braci, iż spisek knują, kazała ich pojmać i okutych najprzód do więzienia w Solunin, a r. 1861 w lecie do najcięższego więzienia Tersane zwanego w Konstantynopolu w Stambule. Przyczyniła się głównie do tego denuncyjacyja duchownych greckich, którzy w wydanym Zbiorze Pieśni gminnych bułgarskich upatrywali podburzanie ludu do buntu przeciw Turkom i Grekom.

F. Erzedmowa pp. I-VIII; dalej przeszło 600 pieśni pp. 1-511; dodatki pp. 512-547) Część nakładu spalona przez Greków w Konstantynopolu - druga część w Wiedniu została.

Szarowny biskup Strossmajer przez generalnego konsula austriackiego w Carogrodzie starał się usilnie o ich uwolnienie, na co także rząd rosyjski nalegał; lecz za nim wyszedł wyrok ich uwolnienia, obaj bracia w więzieniu pomarli. młodszy Konstanty niemając jeszcze z pełna 30 lat, a Dymitr nieco starszy zostawiwszy rodowę ubogą z kilkoma dziatkami. — Oprócz tego zbioru pieśni gminnych bułgarskich, (z Erbii roku 1861) wydał jeszcze drugi zbiór Stefan J. Werkowic Народне Песме македонски Бугара. Скупио Стефанъ И. Верковићъ. Книга прва. Женске песме. У Београду 1860 gdzie jako przykład śpiewności ludu przytacza, iż od jednej Bułgarki Dafina zwanej z Seresu w Macedonii wyciągał 270 pieśni. — Trzeci zbiór pieśni bułgarskich z okolic północno-zachodniej Bułgaryi czyli Thracyi wydał przed 5 laty w Moskwie, wykształcony Bułgar: Ljuben Karavelov (z Kopryszticy † 1879) pod tytułem: Памятники народнаго Быта Болгар. Книга первая. Москва 1866, w którym się mieści 3000 bułgarskich przysłów i przypowieści alfabetycznie ułożonych (str. 1-158) II) Przypisy (45) do przysłów (str. 158-172*) III) Kalendarz ludowy opisujący narodowe uroczystości obyczaje, obrzędy, zabobony i t. d. (str. 193-284) IV) Własne imiona bułgarskie (str. 285-296) V) Bułgarskie legendy narodowe (str. 297-300) VI) Słownik bułgarsko-ruski, obejmujący do 2500 słów.** Koszta na wydanie tego dzieła ponosił J. S. Aksak. W drugim tomie tychże Pamiętników obiecuje autor wydać: Żeńskie pieśni, Wesele, Bułgarsko-serbskie mity o Samowiłach, Wiłach i innych żeńskich bajecznych istotach, Dalszy ciąg przysłów, Zagadki, Dalszy ciąg Kalendarza narodowego, Legendy, Słownik. — Dzieło to nader ważne dla poznania wschodniej i północnej Bułgaryi.

Dymitr ur. 1810 + 7 Stycznia 1862
Konstanty ur. 1830 + 11 Czerwca 1862. (gdzie pochowani — nie wiedzieć)

F (373) (op I-XIX) Przedmowa do tej 135 pieśni zeńskich i objaśnienie wyrazów) wydane kosztem żony Księcia Michała Obrenowicza.

*) między temi i pieśni

**) Współpracownik Kamburyt Przysow.

Prócz tego był Karavelow współpracownikiem pisma „Bratski Trud."

(Macedończyk z Veles † 1878 profesor gimnaz. w Moskwie)

Rajko Žinzifov pisze mieszaniną obu narzeczy bułgarskich, współpracownik pisma „Bratski Trud," wydał r. 1863 w Moskwie: „Новобългарска Сбирка" w której się mieszczą Słowo o pułku Igora, Królodworskiego rukopisu, Gusli Szewczenki (z ma: Ukraińskiego) i Bolgarska Gusla zbiór poezyj własnych. Prócz tego są jego poezyje w pismach: Българскои Книжици. Цариград-Цеоглу 1860 (str. 264-273) Българска Пчела 1863 (Nr. 24. str. 96.). Poezyje Žinzifova mają więcej efektownego smaku, lecz brak im tej narodowej jędrności i stalowej satyry jakie się mieszczą w poezyjach Slavejkowa. — Prócz tego mieści się w piśmie Время r. 1866 w Carogrodzie wydawanem (Nr. 28, 29, 30) historyczna rozprawa Žinzifova: „Отношенија-та на wizantijski-tje imperatory kem Bolgarija pri posljedni-tje i carewi."

Vasil Čolakov rodem z północno-zachodniej Tracyi, dziś jest nauczycielem w bułgarskiem mieście Panagjurište (między Adrianopolem a Filipopolem) czyli w Chas-kjoj (pod Bałkanem); podróżował po Bułgaryi zbierając pieśni gminne i przysłowia; ma lat 33. Zbiór pieśni bułgarskich miał wydać w Bukareszcie. Pisywał artykuły do czasopisma Bolgarski Knizici jako to: O Słowniku O. Neofita Rylskiego (Rok 1859 Nr. 22, 24. — Rok 1860 Nr. 1, 2) Opis starobułgarskich rękopisów w Klasztorze na górze Ryl (Rok 1859 Nr. 21)

Pavel S. Kaljandži, kształcił się na uniwersytecie kijowskim i jest nauczycielem w jednej z głównejszych osad bułgarskich w Rosyi t. j. w Kowratie. Pisywał artykuły do pism: Българска Пчела, wychodzącego w Braiłowie, do pisma Собътникъ wychodzącego w Carogrodzie. W piśmie Bolgarski

Bołgarskija pieśni, izdał L. Bezsonow. Moskwa 1855. 8° Tom I str. XVIII. 268. – Tom II str. XII. 49. IV. 46.

Narodne pesme Makedonski Bugara, skupio Stefan J. Verkovic. Beograd 1860. 8vo str. XIX. 373. (W przedmowie napisanej po serbsku są ciekawe wiadomości o Bułgarach w Macedonii i o ich narzeczach – jest tu zbiór 335 pieśni, z których 271 podyktowała mu kobieta Dafina z Serez, cały ten zbiór pieśni żeńskich i miłosnych (8 Mark) tworzy część pierwszą, – druga nie wydała.)

[Księga prwa. Żenske pesme)

Veda Slovena. Bolgarski narodni pesni, ot predistoricno i pred christijansko doba. Otkril w Trakija i Makedonija i izdal Stefan J. Verkovic. Kniga I. Beograd, drzawna sztamparija, 1874. – Le Veda Slave. Chants populaires des Bulgares de Thrace et de Macedoine de l'epoque prehistorique et prechretienne. Decouverts et edites par Etienne J. Verkovitch. Volume I. Belgrad, imprimerie de l'état, 1874. 8vo str. XVIII. II. 545. (Obejmuje 15 pieśni historyczno-mitologicznych z których najdłuższa ma 1532 wiersze, z tłomaczeniem obok francuskim przez Dra Jana Šafárika. Pieśni te w których przychodzą bóstwa: Wiszmu, Koleda, Dożd-Bog, Woda-Bog, Słońce, Miesiąc, Jaworsile, Judy: Surwalia, Żywa, Mora; Królowie Czyteju, Sindże, Rizna, Sada, Porachil, Rinda, Samander, Fejski, Stoki król; dziewice: Dorida, Taliana, Rofida, Vulkana; bohater Furkler; muzyk Ufren czyli Orfeusz (Orfeusz), starzec Charo (Charon); Dewy, Lamije i t. p. narobiły wiele krzyku w świecie literackim. Stefan Werkowić urodzony w Bośnii, kształcił się w seminaryum w Zagrzebiu, porzuciwszy zakon Franciszkanów i habit, osiadł w Bułgaryi w Serezu, gdzie na handel antykwarski. Zbierając pieśni gminne r. 1866 natrafił na pieśń o Orfeuszu i inne starożytne, które mu podyktowali Marwacy z Serezkiego obwodu i Pomacy z Demir-Hissarskiego powiatu. Później polecił niejakiemu Bułgarowi Ekonomow czyli Gologanow Kramarzowi w Kruszowie aby mu spisywał pieśni i podania od tamtejszych Pomaków płacąc mu po kilka piastrów za arkusz. Przez lat 20 spisał mu Gologanow 5872 kart in fol. czyli 2936 arkuszy, któreby do 36 arkuszy drukowanych wyniosły. Werkowić przestał ten rękopis Akademii umiejętności w Zagrzebiu na sprzedaż. Cały ten zbiór wynosi 250000 wierszy, a niektóre pieśni mają po 4000 wierszy.

Tom drugi wyszedł pod tytułem:
Weda Slowenach. Obriadowy pesni ot jazyczesko wriemia. Upazeni so ustno predanije pri Makedonsko-Rodopski-te Bolgaro Pomaci. Sobrani i izdani Stefanom Jl. Werkowiczem. Kniga druga. St. Peterburg, 1881. 8vo maj. str. XVI. 4i 582. (16 mark)
(pieśni spisane przez Gologanowa – obrzędowe, pogańskie)

Vasil M. Stojanov- Beron Dr. Med. i rektor bulgarskiego gimnazjum w Bolgradzie, Todor Stojanov- Burmov redaktor bulgarskiego dziennika Время w Carogrodzie, J. Grujov nauczyciel v Plovdivie, Christo Danov Księgarz bulgarski, Botjo Petkov nauczyciel w Karlovie w Trauji, Ivan Blomčilov nauczyciel w Jelenie (obwodzie vielko-Ternowskim) Kształcił się w Odessie, S. Radulov nauczyciel gimnazjalny w Bolgradzie, N. Kasapski, S. Zafirov profesor w Plovdive, Rajno Popovič profesor w Karlovie +, A. Stojanov Kipilovski starzec majstry pod Bukareszztem, R. J Blskov redaktor pisma teologicznego Духовны Книжници wychodzącego w Braiłowie.

rodem z Gabrowa ukończył Kijowskiej akademii duchownej, ministerjum wyznaniowych 1879 r. Bolgarski Knizzii. Carigrad 1860.

Neofyt Chilandarski opat bulgarskiego klasztoru Chilandar na gorze Athos, jeden z głównych wskrzycieli narodowości bulgarskiej, zginął śmiercią męczeńską r. 1847.

Stojko Vladislavov zwał się Sofronius ur. 1739 był biskupem bulgarskim v Plevni koło Vratci +1816 zaczął pierwszy pisać po nowobulgarsku (Obraz Żywot jego w piśmie czeskiem Lumir 1865 Nr. 14-21)

Rakovsky Georgij Stojkov obżity pisarz 1857-1867.

Neofyt Rilski (+1881) opat bulgarskiego monasteru na górze Ryl w północnowschodniej Macedonii, wydał Таблици за взаимны-те учистца (66 tablic dla szkół lankastrowskich). Kragujevac 1835. - Священный краткой Катехисис Б. Kragujevac 1835. - Болгарска Граматіка. Kragujevac 1835. - Служба и житіе преподобнаго отца Іоанна Рылскаго. Belgrad 1835. - Краткая греческа Граматіка. Belgrad 1835. - Кратко изложеніе на греческій язык. Belgrad 1835. - Новый Завѣтъ Господа

нашего Іисуса Христа. Смyрна 1842 (odbito w 30000 exemplarzach; wydanie trzecie 1853 w Bukareszcie; jest 4te wydanie czwarte. Starzec Neofit już przez 35 lat pracuje nad słownikiem bułgarsko greckim; wydanie takowego byłoby nader pożądane; zwłaszcza gdy Bułgarowie jęczą pod cielesnem barbarzyńskim jarzmem tureckim, i duchownie pod ciężarem gr. gminnej władzy wyższego duchowieństwa greckiego.

I. Lalazov historyk bułgarski żyjący w Petersburgu wydał: Сборникъ Царя Борисa; рукописъ XIV вѣка (w piśmie: Wremennik imperat. moskowsk. Obszczestwa istorii i drewnostej rossijskich. Kniga 21. Moskwa 1855) – Унията въ царуване-то на Іоанна I Асѣня (w piśmie Bolgarski Knizici 1858 Nr 2) – Юго-Востокъ Европы въ XIV столѣтіи (w piśmie: Żurnal Min. nar. prosw. 1857 Nr 4 i 10) – Вѣкъ Болгарскаго царя Симеона. Peterburg 1852.

Jurij Wenelin ur. 1803 + 1839 Karpato-Rusin węgierski zwał się właściwie Georgij Guca, dziełem swem: Drevnije i nynjeszije Bołgary 1829 rzucił pierwsze światło na dzisiejszy stan Bułgarów pomiędzy którymi podróżował.

Drinov Marin professor univers. w Charkowie, jeden z lepszych historyków bułgarskich (odwiedził mnie w Krakowie) rodem z Panagjuriste

Poznajmy się sami (wszyscy), da ne sa izgubi nikoj ot nas! (Przysłowie bułgarskie)

Veljo (Vasil) D. Stojanov z Żeravna (żyjący w Pradze r. 1866 podał (znany mi osobiście) dyrektor bibliotek narodowej w Sofii, wydawał: Periodičeskoje spisanie. Braila 1880. wiadomości o nowoczesnej literaturze bułgarskiej

Bułgarskie gramatyki i słowniki:

Momcilov J. N. Gramatyka nowobułgarskiego języka. 2ga edyc. Tirnowo 1881. 8° 4 Mrk. 50 f.

Wagnerowa: Bulharska mluvnice. Praha 1883.

Ikonomov T. Bułgarska gramatyka. Plovdiv 1882.

Wzierzenow J. D. Grammatika za bulgarskij jazyk. Philippolis 1880. 8° str. 106. (

Bogoroff: Dictionnaire bulgare-français. Vienne 1858 royal 8° ppg. 506. ... 12 Mrk.

" " français-bulgare. Vienne 1873 roy. 8° ppg. VIII. 512. ... 12 Mrk.

Wörterbuch bulgar. deutsches u. deutsch-bulgar. Sofia 1861. 2 Thle (182) 8° 3 Mrk.

Dilev Stef. i D. Chranov: Słowar francusko-bulgarsko-turski. Rustschuk 1869. 8° pp.

Morse C. jr. and P. Vasilief: Engl. bulgarian and bulgarian-engl. Vocabulary. Constantinopel 1860 8° pp. 252 6 Mrk 50 fen.

Żywot domowy Bułgarów. – Najważniejszemi świętami są: Boże Narodzenie (Koleda) i Wielkanoc (Velik den). Podczas posuchy w lecie oprowadzają po wsi młodą dziewczynę nagą, okrytą po całem ciele trawą, ziołami i kwiatami, która przed każdą chatą śpiewa i tańczy; gospodyni chaty wylewa na nią z kopiec wody. Dziewczyna taka zowie się Peperuga (w Serbii: dodola, w Dalmacji: preporuza) u Nowogreków: perperuna, w Rumunii: paparuga). W ostatnie dwie niedziele przed postem wielkanocnym oblatują chłopaki pola z zapalonemi wiechciami słomy na tyczce. W wilię S. Jana Chrzciciela (Jenev den = 24 Czerwca) i S. Konstantyna, palą na drogach ognie, przeskakując takowe (polskie Sobótki). W dzień S. Eliasza, S. Jerzego bieriadują koło cerkwi, zapalając ogień, zabijają barana, którego upieczony pożywają (Kurban). – Wielkiej wzięte cześci zażywają Św. Niedelja (Kyriake – Dominica) i S. Petka (Paraskeue – rusk. Piatnica). W nocy przed Zwiastowaniem P. Maryi (Blagovest = 25 Marca) okadzają ziołami bydło dla ochrony od zarazy. Wiara w uroki (uroci), wróżki, w czarownice (vaczka, baba), w czarownikow (vrażalec, dedo), w wilkołaki (vampir, Zerkuljak – nowogrek. vurkolakas) mocno jest rozszerzona. Wielką rolę odgrywają w podaniach duchy górskie w postaci dziewic (w wschodniej Bułgaryi: Samodiva, w zachodniej Samovila (w Serbii Vila) które w nocy na leśnych polanach (Samodivsko choro, chorischte, igrilo – angielsk: fairy-rings – francuzk. cercles de fées) tańczą; są też ich zaczarowane źródła (Samovilski Kladenec – Elfenquelle niemieck.); istoty te mają się żywić czerwonemi owocami jarzębiny (brekini – Pirus aucuparia – Eberesche), lubią maciorzankę (maszteriga, riganina – Thymus serpillum); w maju obchodzą ich święta (Samovilski prazdnici, Rusalja); (u Rossian, Serbów, Rumunów: rusale, u Albańczyków: rozai = Zielone Świątki, co ma pochodzić z łacińskiego: rosalia, Pascha rosarum); są nawet mogiły: Rusalski – te grobiszta, i gaje (Rusalski leg = łąg). Są także Rusałki wodne zwane Brodnica, które mamiąc podróżnych sprowadzają do topieli. Zmoglav czyli Coglaf zowie się potwor z pnią głową o jednem oku; mityczny olbrzymów zowią Zid, Zidavec; małe duchy ugające się zowią się: duchove, Karakonczolci (grueskie Boarstuki, czeskie pijimužik). Duchy kobiece krzątające się koło porodów zowią Orisnica, lub Narecznica. Smok zowie się Lamija (z greck. lamia). Węże (smok, zmej) strzegą ukrytych skarbów; jest także krolowa wężów (zemska carica). Każde zioło i każda rodzina ma swego patrona lub patronkę (svetec, svetica)

Tichon N. Z.: Bołgarskij dom i otnosiaszczaja sia k nemu postrojki podannym języka i narodnych piesen. Kazan 1891. 8vo str. VIII. 520 40 kop.

Škorpil (bracia nauczyciele gimnazyalnych, rodem Czesi): Pametnici iz Bulgarsko. Sofia 1888. (opis starych mogił, dolmen'ów, cromlech'ów i innych starożytności.)

Jireček Konstant.: Cesty po Bulharsku. Praha 1888. 8vo str. XVI i 710.

Jireček Konstantin: Das Fürstenthum Bulgarien, seine Bodengestaltung, Natur, Bevölkerung, wirthschaftliche Zustände, geistige Cultur, Staatsverfassung, Staatsverwaltung und neueste Geschichte. Mit 42 Abbildungen und einer Karte. Prag, Wien, F. Tempsky 1891. 8vo str. XVI. 573.

Słowniki bułgarskie: Pierwsza próba: 1) Vuk Stefanović Karadžić' Dodatak k Sankt-peterburskim rječnicima svoju języka s 000: bitnim ogledima Bugarskog języka. Beč 1822. 4to 2) Cankow A. i D. Kirjak: Grammatik der bulgarischen Sprache. Wien 1852. 8vo — 3) Bezsonow Petr: Bołgarskija pieśni. Moskwa 1855. 8o Ton II. — 4) Miladinovcy Konstant. i Dimitrij: Bulgarski narodni pjesni. Zagreb 1861. 8vo 5) Filaretow S. W. Karmanna-ta książka dla ruskich wojnow. 1864. 6) Djuvernua Q.: Słowar bułgarskago jazyka po pamiatnikam narodnoj słowesnosti i proizwedenijam nowiejszej pieczati. Moskwa 1885. 8vo wypusk I. – IX (1889).

Rakovski G. S. Njekoliko rječi o Rojenju pervomu velikomu carju bolgarskomu i sinu mu Rojenju vtoromu. Pjelgrad, 1864. 4to (ciril.)

Vojnikov Dobar J.: Kratka bolgarska istorija. W Wjeni 1861. 8vo (ruw.)

Słowar bołgarskago jazyka po pamjatnikam narodnoj słowesnosti i proizwedenijam nowiejszej pieczati sostawił G. A. Djuwernua (Drobeprrya). Moskwa 1886–1889 + 8vo 9 zeszytów, str. 2622 i str. XXIV (dodanych do 2go zeszytu) + str. XXXIV (dodanych do 3go zeszytu) czyli 164 arkuszy. (Dodatki obejmują 116 stron. Cena całego dzieła w 9 zeszytach i broszura jedna .... 18 Rubl. srebr.

La Macedoine au point de vue ethnographique, historique et philologique, par Oleicoff. Philippopoli 1888. 8vo (autor dowodzi iż mieszkańcami są Bułgarzy – lubo Grecy i Serbowie rozsyłają sobie prawa do tego kraju. str. 400 z 2 map. etnograf. 2 franki.

ob. Dirinow, Jastrebow

Matwiejew P. A.: Bolgaria posle berlinsk. kongressa 1888 g. 8vo str. 327.

Tichon N. Z.: Bizerk grammatiki zapadno-bołgarskago narzecija po tekstam mieszan. V. W. Kazanowskago. Kazan 1891. 8vo str. VIII. 278. Rub. 25 kop.

Бѫлгарски народни пѣсни собрани одъ братя Миладиновци Димитрія и Константина и издани одъ Константина. Въ Загребъ въ книгопечатницата на А. Якича 1861. +8° к.б. стр. 542. (обемнѫ 634 пѣсни сраз опис Обичезајов веселнух, Обрѫдов и ритки, Прекази, Забавы, Подания, Имена людове, Приказки (52), Загатки (104), Пословицы, Свиат умыслоны: 1) Гробници (умарли ходѫщи по смърти) (Нѣмцы - Русалки) 2) Самовили или Самодиви тыле со Вилѣ и Србов 3) Judi lub Stii, истоты с дѫгиемі волосами ѫзѫщи в водах (Ондрѫщи, нереиды); 4) Духови (духы повѣтрзне); 5) Ветрѣзга (ѫзѫщи в дрѣвах); 6) Вијулии (зле истоты упрокодзащи ѫзѫщи в блѫд) 7) Нарѣзници (зкобіеты ктіре ходѫ до положнице, и забіерѫщи новорожене дѣцы Дѣлки) 8) Ѣдрмеџе (Ѣдны грми мовѣщ же бв. Илиаш забіѫщи змока). 9) Ламије (родзаі змоков с 3 главами). 10) Змеје (Змоки Ἑλλην. λαμία

Miladinovo
urodzeni w miasteczku Struga z ojca Chrześcijanina Miladinow. - Dymitr ur. 1810 † 1862 - Konstantin ur. 1830, pozostali szczegółowe pochodzenie w Ochrydzie i w okolicy, urodzili się w Jamnie

дед. Негова Преосвѣщенотт и Преосвѣтлотт Господина Іосифа Јурија Штросмајера епископ босански ілі Ђаковацки и сремски, ѫзпрестолник на негова ѫзѣтотт апотт. управител на белградска-та и смедеревска-та епископија, римски граф, на н. цар. кр. величество действителни тајни совѣтник, дворски духовник, витовички велики жупан, изванредни дѣржавни совѣтник, доктор на филозофија-та и богословија-та, ѫзјасзни-те науки и пр. и пр. и пр. великодушни-от покровител на народна-та Книжнина ... со најглоботко увѣжение. (Jugoslawjańska Akademia)

Bołgarskija pieśni, izdał L. Bezsonow. Moskwa 1855. 8° Tom I str. XVIII. 268. – Tom II str. XII. 48. IV. 46.

Narodne pesme Makedonski Bugara, skupio Stefan S. Verkovic. Beograd 1860. 8vo str. XIX. 373. (W przedmowie napisanej po serbsku są ciekawe wiadomości o Bułgarach w Macedonii i o ich narzeczach – jest tu zbiór 335 pieśni, z których 270 podyktowała mu kobieta Dafina z Serez, cały ten zbiór pieśni żeńskich i miłosnych tworzy część pierwszą, – druga nie wyszła.) (8 Mrk)

[Księga prow. Żeńskie pieśni)

Weda Slowena. Bolgarski narodni pesni, ot predistoricno i pred christijansko doba. Otkril w Trakija i Makedonija i izdal Stefan S. Verkovic. Kniga I. Beograd, drzawna sztamparija, 1874. – Le Veda Slave. Chants populaires des Bulgares de Thrace et de Macedoine de l'epoque prehistorique et prechretienne. Decouverts et edites par Etienne J. Verkovitch. Volume I. Belgrad, imprimerie de l'état, 1874. 8vo str XVIII. II. 545. (Obejmuje 15 pieśni historyczno-mitologicznych z których najdłuższa ma 1532 wiersze, z tłomaczeniem obok francuskim przez Dra Jana Šafařika. Pieśni te w których przychodzą bóstwa: Wiszni, Koleda, Dżid-Bog, Woda-Bog, Słońce, Miesiąc, Sanowile, Judy: Surwalia, Żywa, Mora; Królowie Czytaju, Sindże, Rizna, Sada, Drachil, Rinda, Samender, Fejski, Sitki-król; dziewice: Dorida, Taliana, Rofida, Vulkana; bohater Turkler; muzyk Ufren czyli Orfeusz (Orfeusz), starzec Chero (Charon); Dewy, Lamije i t. p. narobiły wiele krzyku w świecie literackim. Stefan Werkowić urodzony w Bośnii, kształcił się w seminaryum w Zagrzebiu, porzuciwszy zakon Franciszkanów i habit, osiadł w Bułgarii w Serezu, gdzie na handel antykwarski. Zbierając pieśni gminne r. 1866 natrafił na pieśń o Orfeuszu i inne starożytne, które mu podyktowali Marwacy z Serezkiego obwodu i Pomacy z Demir-Hissarskiego powiatu. Później polecił niejakiemu Bułgarowi Ekonomow czyli Gologanow Kramarowi w Kruszowie aby mu spisywał pieśni i podania od tamtejszych Pomaków, płacąc mu po kilka piastrów za arkusz. Przez lat 20 spisał mu Gologanow 5822 kart in fol. czyli 2936 arkuszy, któreby do 36 arkuszy drukowanych wyniosły. Werkowić przestał ten rękopis Akademii umiejętności w Zagrzebiu na sprzedaż. Cały ten zbiór wynosi 250000 wierszy, a niektóre pieśni mają po 4000 wierszy.

Tom drugi wyszedł pod tytułem:

Weda Slowenach. Obriadny pesni ot jazyczestko wriemia. Uprazni so ustno predanije pri Makedonsko-Rodopski-te Bolgaro Pomaci. Sobrani i izdani Stefanom Sl. Werkowiczem. Kniga druga. St. Peterburg, 1881. 8vo maj. str. XVI. 4 i 582. (16 mark)

(pieśni spisane przez Gologanowa – obrzędowe, pogańskie)

Werkowic sam opisał swój żywot i przygody około wynalezienia swych pieśni w feiletonie Narodnych novin w Zagrzebiu 1869-1870. Pierwszy Józef Žireček (Sitzungsberichte der kön. böhm. Gesellschaft der Wissensch. 1874 ogłosił tę Wedę Słowiańską, owe pieśni za falsyfikat; albowiem już przed Werkowicem wydał Jerzy Rakowski (Bolgarska Starina — Rukowodstwo do zbierania obyczajów i pieśni bulgarskich — 185 Kilkoro rzeczi o Asjenju) podobne bułgarskie falsyfikaty w niektórych miejscach zgodne z Werkowicem. Podobny falsyfikat ogłosił w Belgradzie r. 1869 Milojewic (Pesme i obicaji u kupnog naroda srpskog.), które znalazły słuszną naganę w Glasnik uczenoga družtva 1870. — W obronie Werkowica wystąpili: Dozon Auguste (Konzul w Jeninie): Rapports (I. II) à Monsieur le Ministre de l'Instruction publique, sur une mission littéraire en Macédoine en 1872-1873 (w piśmie: Archives des missions scient. et litt., 3e Série, Tom I. (I Rapport pag. 60 — IIme Rapport pag. 193-246 jest tu 10 pieśni i powieści bułgarskich pisowanią illiryską), który na miejscu odwiedzał w Serez Werkowica i Galagarowa. Geitler Leopold Dr.: Poetické tradice Řeků i Bulharů, podává.... Praha, nakladatel Theodor Mourek (Knihtiskárna Milítký a Novák) 1878. 8vo str. 102 (izr.): na końcu 9 pieśni i powieść pisowanią bułgarską; także broni Werkowica i na str. 40 cytuje miejsca z Gundulica Osmanidy (Spiew 3, zwrotki 9-26) z których się pokazuje, że temu poecie były znane pieśni bułgarskie o Orfeuszu.

Български народни пѣсни. Chansons populaires bulgares inédites, publiées et traduites par Auguste Dozon traducteur des poésies serbes. Paris, 1875, Maisonneuve et Cie libraires-éditeurs, 15 Quai Voltaire 15 (Imprimerie d'Adolphe Hölzhausen à Vienne). 8vo str. XLVII. 427. str. XLVII (Wstęp) str. 1-143 (pieśni bułgarskie 99 pisownią bułgarską) p. 145-340 (Tłomaczenie francuskie) p. 341-416 (Słowniczek bułgarski) p. 417-427 (Spis i errata) Pieśni te wyjęte są ze zbiorów rękopiśmiennych które spisali Ew. Hadzi G. Kisinow w Ternowo, jeden z Bułgarów bezimienny w Widdyn, Slawejko i Zacharia Chonowicz; zbiory te dostarczyli Dozonowi M. Czolakow i Gerow. — Pieśni mitologiczne (12) w Dodatku str. 123-143 dostał Dozon od St. Werkowicza. Zbiór Dozona znakomicie jest wydany.

Bolgarski narodni Pesni, iz I. Bogorowyja Knizatnik. Broj I. Sofia 1879. 8vo Kat i, str. 62. (2½ Mark)

Rakowskij G. S. Pokazalec ili rukowodstwo kak da se izis-
kiwat najstari czerty naszego bylija, jazyka, narod-
pokolenija, starago ni prewleżanija, slawnago ni pro-
[Of G. S. Rakowskago. szestwija i pr] Czast I. Odessa 1859. 8vo str. XXIV. 144.
(Sagi i pieśni bulgarskie) (5 mark)

Rakowskij G. S. Klijucz bolgarskago jazyka. Izdawa gu
Kiro-Stojanow. Odessa 1880. 8vo str. XI. 139 i XII (z portre-
tem Rakowskiego) (pośmiertne dzieło) (Sagi także wtrącane pieśni bulgarskie) (5 mark)

Kazanowski W. (Zbior zachodnio-bulgarskich pieśni gminnych,
z wstępem rosyjskim i słownikiem). Petersburg 1882. 8vo maj. str 613.
(Odbitka) (6 mark)

Pisne (Junacke) narodu Bulharskeho preloz. J. Holeček K. Praha 1874.
8vo pgg. 185. (39 pieśni)

Cano Ginczev zbierał pieśni i powieści ludowe bulgarskie (1860)
O mitologicznych bulgarskich pieśniach które Stefan Verkovič z Bośnii
handlujący starzyznościami w Seres, pod szumnym tytułem: Veda Slovena
1874 i 1881 w 2 tomach wydał, pisze Konstant. Jireček (Das Fürstenthum Bulga-
rien str. 107): Von den vorhistorischen und vorchristlichen Liedern, welche der
Bosnier Verkovič.. herausgegeben hat, wissen die simplen Rhodopeer nichts...
Ich hatte vielfachen persönlichen Verkehr mit Pomaken aus Dospad, Czepeno,
Nevrokop, ich hatte Jahre-lang als Diener Christen aus dem Razlog und der
Gegend von Melnik, ich sprach öfters mit christlichen Bulgaren aus der ganzen
Rhodope, aber Lieder.. von Göttern mit indischen Namen, vom Orpheus und
dgl. waren Niemand bekannt. Gute Kenner Bulgariens unter den Bulgaren
selbst haben mir längst diese vermeintlichen Entdeckungen als Humbug
erklärt, weshalb ich auch in der Geschichte der Bulgaren S. 368 dieselben als
unecht bezeichnete. Herr P. R. Slavejkov, der beste Kenner des bulgarischen
Volkslebens, auch im Rupčos und anderen Landschaften der Rhodope bewan-
dert, hat mir mehr als einmahl bestimmt behauptet, diese Veda's seien das
Fabrikat einer ganzen Gesellschaft von Lehrern in den Landschaften von
Seres und Melnik; einmal erzählte er mir, ein Lehrer aus der Gegend von Mel-
nik habe ihm das Bekenntniss abgelegt, auch er sei als „ortak" (Compagnon)
bei der Herstellung der Lieder des Verkovič thätig gewesen. Man verfertigte
diese Lieder natürlich meist durch Umarbeitung und Interpolirung wirklicher
Volkslieder, in der Meinung, die „ungeheuere" Länge sei ein Attribut hohen Alters."

*) i wydrele: K. Jireček: Cesty po Bulharsku (Nová česká bibliothe-
ka. Vyd. Matice Kral. České Číslo XXVII) Praha 1888.

*) Charisanov

Pierwszy zbiór pieśni bułgarskich wydał Wuk Stefanowicz (mam)
Karadzicz: Dodatok k Sanktpeterśb. srawnit. rjecznicima
swoju jezyku i narjecjima osobitim ogledima bugarsk.
kog jezyka. Beez. 1822 (jest tu 27 pieśni z okolic Razlo-
gu – pieśni te przedrukowane w Czelakowski: Slov. nar.
pisnie II pp. 180 i III pp. 212.) – Następnie wydał J. Iwan Bogojeo: (mam)
Bolgarski narodni pieśni i poslowicy Kni. I. Leszta
1842. 12° str. 64. – Od r. 1842 ukazywały się pieśni w czaso-
pismach: Carogrodzka gazeta – w pismie: Dunawskyj le-
bed. Belgrad 1861 – w pismie Bolgarski Knizici. Carigrad
1858-1862 – w czasopiśmie zagrzebskim Kolo – w czasopiśmie
rossyjskiem: Moskwitianin (1845. VI. 12) – w piśmie bul-
garskiem: Bratski Trud. Moskwa 1860-1862 – w
pismie: Izd. Akad. nauk. – [illegible]
oraz kilka pieśni w Elementarzu bułgarskim wydanym w
w Moskwie przez Buslina. – Osobne zbiory wydane:
Chadji Najden Iowanowicz (Tatar-Zazarkyezanin): Nowi
bolgarski narodni pieśni. Belgrad 1851.
Bezsonow: Zbiór pieśni bułgarskich 1855 drukowany (mam)
w Wrenienniku Moskw. Towar. hist. i starożytn. Zeszyt 21 (Tom I)
(wstęp pp. I-XVIII; O języku bułgarskim pp. 1-156; O epopei serbskiej i
bułgarskiej pp. 1-136; Pieśni Nr. 1-60 pp. 1-268) i Zeszyt 22 (Tom II) (Wstęp
pp. I-XII; Pieśni Nr. 61-152 pp. 1-148; Słownik p. 1-46). Wiadomości
o języku dość mierne; Pieśni z drukowanych dotąd zebrane i wyjęte
z rękopiśmiennych zbiorów Wenclena i Kartanowa, źle przepisane,
język przekształcony i upstrzony cerkiewno-słowiańskiemi
i nowszemi rossyzmami.

(mam!) Stefan Werkowicz: Narodne pesme makedonski Bugara Kniga I. Belgrad 1860.

(mam) Dymitr i Konstantin Miladinov: Bulgarske narodne pesme. Zagreb 1861.

(mam) Ljuben Karawelow: Pamiatniki narodnago byta Bolgar. Kniga I. Moskwa 1861.

Werkowić Stefan: Opisanie byta Bolgar naselajuszczych Makedoniju. Moskwa 1868. Str. (tu przytacza następujące plemiona: 1) Myjacy w zachodniej Laconii, na południu dawnej Dardanii; 2) Leleney nad Strymą; 3) Kopanowcy na górnym Wardarze; 4) Brzaki okolo Weles; 5) Darzilcy między Kodenem i Petrowcem; 6) Banowcy na zachodzie; 7) Lubiwatkowcy nad Wardarem aż ku Solunu; 8) Lijancy u źródeł Strymonu; 9) Syrakowcy na południu (w północnej Macedonii) Mariwaty w trojkącie pomiędzy Demir-Hissar, Neuretkop i Serez (chrześcijanie, u nich są pieśni historyczne; 10) Pomacy na podgórzu Rhodopy i w górach Perin-Dagh (Gaurmy Orbelos) mohamedańscy górale u których najwięcej pieśni historycznych, mitologicznych i podań. Pomacy (mieszkańcy dawnej Tracyi, jako Chrześcianie podnieśli bunt przeciw rządom tureckim i aby ujść kary r. 1657 przyjęli mohamedanizm (Pb. Zachariew: Opisanie na Tatar-pazardżiczka-ta kaza str. 67). Aż do krymskiej wojny byli wolni od służby wojskowej. Na pół chrześcianie, i na pół pogaństwie, nie troszczyli się ani o Chrystyanizm ani o Mohamedanizm; dlatego też najwięcej pomiędzy nimi przechowało się prastarych podań, przesądów i pieśni. Dopiero nowszemi czasy rząd turecki narzucił im hodżów (tureckich duchownych), którzy ich nauczali mohamedanizmu. M. Czajkowski (Sadyk-pasza) twierdzi iż Pomacy to są poturczeni jeńcy polscy. Jest to w ogóle naród dziki i barbarzyński, bardzo do górali czarnogorskich i albańskich podobny. August Dozon (Chansons populaires bulgares. Paris 1875. str. XII) dzisiejszych Bulgarów, mieszkańców dawnej Thracyi i Macedonii, rozróżnia 3 narzecza: 1) wschodnio-bułgarskie w Bulgaryi i Thracyi; 2) zachodnio bułgarskie w południowej Macedonii z powiatami Bitol czyli Monastir, z jeziorem Ochryda i albańskim krajem Dibra; 3) północno-bułgarski w północnej Macedonii i Starej-Serbii.

Większa część Bułgarów zachodnich koło Albanii i Macedonii, są to właściwie Serbowie, potomkowie Wielkiej Serbii - i mylnie ich za odrębny szczep bułgarski poczytują.

Bułgarskie pieśni mityczne. — Stefan J. Werkowicz rodem z Bośnii, ogłosiwszy r. 1860 pierwszy tom Zbioru pieśni gminnych Bułgarów macedońskich, wystąpił r. 1867 w Moskwie z wydaniem mitycznej pieśni o Orfeuszu. Zachęcony dobrem przyjęciem takowej, ogłosił 1874 w Belgradzie cały szereg 15 pieśni mitycznych pod dziwacznym tytułem: Weda Słowena. (mam)
— Zwrócił uwagę Francuzów na te pieśni Albert Dumont (w Bulletin de l'école française d'Athènes № III i IV) oraz Auguste Dozon Konsul w Janinie (w Rapports a Mr. le Ministre de l'Instruction publique sur une mission littéraire en Macédoine en 1872-1873 w piśmie: Archives des missions scientifiques et littéraires; Choix de rapports et instructions, publiés sous les auspices du Ministre de l'Instr. publ. 3e Série Tom I). — Przeciw autentyczności tych pieśni wystąpił Josef Jireček (O některých zá: hadných vydáních národních písní jihoslovanských — w piśmie Zprávy o Zasedání královské české společnosti nauk v Praze. Sitzungsberichte der Kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, 1874, № 8, str. 248-253.) oraz Louis Leger (Un essai de mystification littéraire: Le Veda slave — w Nouvelles études slaves. Paris 1880 str. 49-74). — W obronie Werkowicza pisał Dr. L. Geitler (Geticke tradice Krakův a Bulharův. Praha 1878. 8°). — O pieśniach zbioru Werkowicza pisali po rosyjsku: Wsewołod Miller (Wiestnik Jewropy, 1877 Julij, str. 364-378). A. Łypin (Żurnal Min. Nar. Proow. 1877 Czast 193 i 1878 Kn. 12, str. 239-267), J. J. Sreznewskij (w Izwiestija o zanjatijach czetwertago archeol. sjezda w Kazani 1877. № 10 i Otdiel VI str. 135), Pypin (Istoria slawianskich literatur. II° izd. Spbg 1879 T. I str. 134-136. — po polsku: Duchińska (podług A. Dumont — w Bibliotece warszaw. 1874. T. I Styczeń, str. 93). — po bułgarsku: Drinow (w Period. Spisanie XI i XII str. 152-157), A. Karawelow (w Znanie. God I. Broj 15 str. 240), Aleks. Teodorow (w Period. Spisanie IV tetr. Kn. 16, 1885 str. 141-148), D. Marinow (Istoria na Bolgar. Literatura.), J. A. Worażczek (Zora I. kn. V, str. 215) — po niemiecku: Jagić (Archiv für slav. Philologie I. 586. 655.; III. 742-744; VI. i. str. 144); Dr. G. Krek (Einleitung in die slav. Literaturgeschichte I. str. 320), Podhorszky L. (Acta comparationis litterarum universarum. Nova series. Claudiopoli, 1889 Vol. I № IV str. 55-58; 1879 № 5, str. 55). — po francusku: Alex. Chodźko (Essais).

Bułgarskie pieśni gminne oprócz zbiorów, drukowano też w różnych czasopismach: Period. Spisanie, Trud, Gradinka, Carigradski Wiestnik, Bolgarski Knižici, Obszcz Trud, Swoboda, Nezawisimost, Znanie (T. I. str. 145-228, pieśni 68), Moskwitianin 1846 (T. VI. № 12), Kazanskija Gub. Wiedomosti, Kolo (w Zagrzebiu)

Izwiestia S. Peterburg. Akademii 1852-1856. I-IV (Zbiór pieśni Lalazarowa i N. Gerowa) — oraz Zbiór przysłów bułgarskich D. Mutewa (druk. w Pamiatniki i obrazcy nar. języka i słowesnosti russkich i zapadn. Sławian str. 129-144) r. 1854, tamże.)

Bułgarskich pieśni tłomaczenia: Bulgarische Volksdichtungen, gesammelt und ins Deutsche übertragen von Georg Rosen. Leipzig (Brockhaus) 1879. 8vo str. VIII. 254 (tłom. 106 pieśni ze zbioru Miladinowicza, Czolakowa i Werkowicza.) — Bibliothek slavischer Poesien in deutscher Übersetzung. I Band: Slavische Volkslieder übersetzt von Joseph Verzig. Prag. — Canti popolari slavi, greci e napolitani. Versione di Pietro Furati. Milano (Bakezati) 1883. 12o.

Powieści gminne bułgarskie: Erben: Sto prostonárodních pohádek v našecich původních. Praha 1860.

— Recueil de contes populaires slaves, traduits sur les textes originaux par Louis Leger. Paris (Leroux) 1882. 8vo str. XIV. 261 (ze zbioru Erbena).

— Sagen und Märchen der Süd-Slaven, zum grossen Theil aus ungedruckten Quellen von Dr. Friedr. S. Krauss. Leipzig (Friedrich) 1883. 8vo T. I. str. XXX. 480; — T. II, str. LVI. 430 (z Czolakowa, Miladinowicza)

Fałszowanie pieśni bułgarskich przez Werkowicza przypomina falsyfikaty angielskie pieśni Ossyana przez Maksferssona — bretońskie pieśni Barzaz-Breiz przez Delavil-Marke — niemieckie Des Knaben Wunderhorn przez Arnima i Klemensa Brentano — włoskie przez Alexandri — czeski rękopis Królodworski przez Hanke

Zbiory pieśni gminnych bułgarskich.

1. Bogoew Iw.: Bolgarski narodni pieśni i poslowici. I Knižka. Peszcza, w Bajnelowatu typografiju, 1842. 12º str. 63 (12 pieśni junackich). +
2. Ch. Hajdn Jowanowicz: Nowi Bolgarski narodni pieśni. Bielgrad 1851. 12º str. 54.
3. Sławejkow P.: Bolgarskija pjesni. Sbornik Petra Raczowa Sławejkowa. (w Iźwiestija J. Peterburg. Akademii. II Otdielenie 1855). +
4. Bezsonow Petr: Bolgarskija pjesni iz sbornikow Iu. Iw. Venelina, N. D. Katranowa i drugich Bolgar. Moskwa, w Uniwersytetskoj typografii 1855. 4º Wypusk I. str. XVIII (Przedmowa) str. 156 (Epopeje serbskim i bulgarskim, grammatyka) 268 (Pieśni epopsowe) IV. — Wypusk II str. XII (Wstęp) str. 143 (Pieśni weselne, mityczne, koladki, kralickie, weselne i t.d.) IV. 46. VI.
5. Rakowskyj Georgij Stojkow: Pokazalec ili rukowodstwo, kak da se iziskwat i izdirkwat naj-stari czerti naszego bytija, jazyka, narodopokolenija, starago ni prawlenija, slawnjago ni proszestwija i prowz. Czast pierwa. Odessa, w tipografii P. Francowa, 1859. 8vo str. X i 144. (druk kiryl.)
6. Werkowicz Stefan Narodne pesme Makedonski + (druk kiryl. przedmowa po serbsku na końcu słowniczek)
Bugarac. Knjiga prva. Ženske pesme. U Beogradu, prawit Knjigopecatnica 1860. 8vo str. XIX. 373. (12 mark)
Mijuio Stefan Ljubomir Werkovic
7. Miladinowci Konstantin i Dimitrij: Bolgarski narodni pjesni, + sobrani od bratja Miladinowci Dimitrija i Konstantina. i izdani ot Konstantina. W Zagreb, w Knigopecatnica-ta na R. Jakicza. 1861. 8vo str. VIII. 342. (do 660 pieśni)
(także Opis obyczajów, podania, 52 przysłów, 104 Zagadek, słowniczek.)

+ 8. Karawelow Ljuben: Pamiatniki narodnago byta Bołgar. Kniga perwaja. Moskwa 1861. 8vo str. VIII. 324. (Przysłowia, Kalendarz ludowy, Zmiona ludowe, Legendy, Słownik.)

9. Werkowicz Stf.: Drewnaja Bołgarskaja narodnaja pjesnia ob Orfeje, otkrytaja Stefanom Werkowiczem serbskim i bołgarskim archeołogom. Izdanije W. A. Daszkowa. Moskwa 1867. 8vo str. 49.

10. D. P. W.: Pjesni ljubowny, chorowodny, swadbenskij i smjeszny. Braiła, pecatnia Ch. D. Łaniczkowa 1868. 8vo str. 48. (Jest tu 18 pieśni gminnych str. 36-48)

11. Laczoglu G. Ch. N. i Rostardziew N. M.: Sbornik ot razni bołgarskich narodni prikazki i pjesni. Czast I. Ruszczuk, pecat Dun. Obl. 1870. 12o str. 128.

12. Czolakow Wasil: Bołgarski naroden sbornik. Sobran, nareden i izdaden ot W. Cz. Czast I. Bołgrad, w pecat-nicata na Centralnoto uczilisze, 1872. 4to str. XXIV. 356. XII. (bajki i pieśni) przysłowia)

13. Bołskow J. R. Chitr Petr. Kniga I. Ruszczuk, pecat. Dun. Obl. 1873. 8vo str. 216.
- Wtore izdanie: Ch. P. ili otbor zabawnitelni prikaski na rastucha i razsmiwanie, s pribawlenie 180 anekdoti. Warna, pecat. R. J. Bołskow 1881. 8vo str. 136.
- Trete izdanie s 200 anekdota. Ruse, pecat. R. M. Karolew 1884. 16mo str. 100.

+ 14. Werkowicz Stefan J.: Weda Slowena. Bołgarski narodni pesni ot prediistoriczno i predchristijansko doba. Otkril na Trakija i Makedonija, i izdal Stefan J. Werkowicz. Kniga I. – Le Veda Slave. Chants populaires des Bulgares de Thrace et de Macedoine de l'epoque prehistorique et prechretienne. Découverts et édités par Etienne J. Verkovitch. Volume I. Beograd drżawna sztamparija. Belgrad, imprimerie de l'état, 1874. 8vo str. XVIII. 545 (15 pieśni) (po bułgarsku i po francuzsku)
- Tom II. Weda Slowenach, obriadni pesni ot jaziczesko wremja. Uparzeni so ustno predanie pri makedonsko-rodopskite Bołgare Pomaci. Kniga druga. – Weda Sławian, obriadnyja pesni jazyczeskago wremeni sochranivszijasia ustnym predaniem u makedonskich i frakijskich Bołgar-Pomakow. Spb. 1881. 8vo str. XIV. 583.

15. Dozon Auguste: Bolgarski narodni pjesni. Chansons populaires bulgares inédites, publiées et traduites par A. D. (po bułgar. i po francus. z słownikiem) + traducteur des poesies serbes. Paris, 1875. 8vo str. XLVII. 427.

16. Bogorow J. Bolgarski narodni pjesni iz J. Bogorowya Książnik br. 1. Sofija, Potisnik B. Proszekow, 1879. 8vo str. 62 (55 pjesni)

17. Marinow Tonczo: Bolgarski narodni gatanki. Kn. 1. Sofija, pecz. Ja. Kowaczow 1879. 8vo (888 zagadek, z których 157 stworzył wydawca.)

18. Kaczanowskij Władimir: Zamiatniki bołgarskago narodnago twórczestwa. Wypusk I–ij. Sbornik zapadno-bołgarskich pjesen s słowarem. Spbg. 1882. 8vo str. VI. 559 (Tworzy XXX tom 8-ki zbiorowego wydania: Sbornik otdielenija russkago jazyka i słowesnosti Imperatorskoj Akademii nauk.)

19. Georgiew M.: Bilkitje w narodnata medicina (Przepeczatano ot IV. Knizka na „Medicinska Sbirka".) Sofija, Derżaw. Pecz. 1883. 8vo str. 93.

20. S. Iw. B.: Sbornik ot bolgarski narodni pjesni. Knizka I. Janaszki pjesni za Kralewitja Marka. – Prewzimanieto na gradowetje: Staluka i Malka. Diwama bratja Petor i Pawel. Izdawat Bitkola Iw. Subbow i Gawril Senkow. Sofija, Narodna peczatnica na B. Proszek, 1884. 8vo (16 pjesni) str. 166.

21. Bonczow Nikołaj: Sbornik ot bolgarski narodni pjesni. Izdawa s Denju M. Popow. Warna, peczatnica na Ch. Ch-ia Ralewa 1884. 8vo str. 192 (143 pjesni)

22. S. Ż. D-ow: Zajczar i negowoto naselenie (jedin ot bolg. prijedjeli w Serbija). Srjedec, Derż. peczatnica 1884. 8vo str. 39 (ma tu podania etnograficzne).

23. Szapkarew K. A.: Rusalii, drewen i twerdje interesen bolgarskij obicznaj zapazen i do dnes w Gwina Makedonija, s prebawlenie A) Kratko opisanie na njekoj miestnosti w susiednata strana; B) Jedin obicznaj za slugitje w S. Zaradiżijsko otkraje. Plowdiw, Tergowska peczatnica 1884. 8vo str. 30. (Rusalije – chodzenie po kolędzie od Bożego Narodzenia do Wodzicy t.j. do Bogojawienia – i o kilku miejscowościach (60 stotin.) kolo żeńska)

(obejmuje 81 powieści (przypadki) mitycznych z Macedonii z okolic Prilipa, Kukuš, Pewgelija i Ochrydy)

24. Szapkarew K. A.: Sbornik ot narodni starini. Kn. III. Bolgarski narodni prikaski i wjerowanija. Sobral w Makedonija i izdawa K. A. Szapkarew. Plowdiw, Centralna pecżatnica na Ed. Dione 1885. 8vo str. IV. 142.

(9 Grecja)

25. Zastrebow: Obiczai i pjesni Tureckich Serbow. Sankt-Peterburg 1886. 8o str. 298 i VIII. (przeszło 200 pieśni bułgarskich (kolorat w Tołumie))

26. Bołskow J. A.: Stananik ili Koladnik. Sbirka od koledni staro-narodni obiczai, stanowanija, koladni pjesni po razni strani ot naszensko. Sobral H. R. Bołskow. Warna, pecżat. N. Zlitze 1886. 8o str. 32. (z okolic Kiriszty w Macedonii)

27. Ljubenow Petr Iw. (Swiaszcz.): Baba Jega ili sbornik ot razliczni wjerowanija, narodni ljekuwanija, magii, bajenija ~~przesądy~~ i obiczai w Kjustendilsko. Ternowo, w skoro-pecżatnicata na P. Ch. Panajotow, 1887. 8vo str. 56.

28. Szyszkow S. N. Rodopski starini ili sbornik ot obiczai, sujewjerija, pjesni, poslowici, narecżie, prikaski, pamjatnici, prjedanija, opisanija i pr. na rodopskitje starini. Knizżka I. II. 1888.

29. Drinow M.: Nieskolko słow ob jazykie narodnych pjesniach i obyczajach debrskich Sławjan. Sankt-Peterburg 1888. 8o str. 61. (Po bułgarsku przełożył D. Marinow w piśmie: Trud.)

30. Kliew At.: Sbornik ot narodni umotworenija 1888. Tom I (Obrjadni pjesni: koledni, lazarski, gergowski, swadbarski i pr.). Tom II (Pjesni junaszki, ljubowni, smieszni i pr.) Tom III (Prikaski, Prjedanija, poslowicii, gatanki i pr.) Tom IV (Obiczai) — (zapowiedziane) w r. 1888 wystowiło.

31. Temenuga (Lilium convallium) Prilożenie na stari bolgars. obiczai, pjesni, gatanki i prow. Warna 1881. 8vo (stanowi Zeszyt II. Bołskow Zlja: Knizżki za prostonarodnata czitgnie na sjeliko)

32. Slawejkow P. R. Bolgarski pritczi ili poslowica i harakterni dumi. Cz. I (A-N.) Plowdiw 1890. 8vo str. 32 : 320 (ulicy) (8000 przysłów)

(poprzednio już drukował przysłowia w Bolgarski Knizżici: Konstantynopol 1869)

Poruczka (Orchis). Warna 1884 (stanowi VI Zeszyt: Bołskow J.: Knizżki - i obejmuje dawne obyczaje, przysłowia zebrane w okolicy Hłaskyj, przez popa S. D. Kozucharowa) 8vo str. 44.

Sbornik narodni umotworenija, nauka i kniżnina, izdawa Ministerstwoto na narodnoto prosweszczenie. Kniga I. Sofija. derżawna pecżatnica, 1889. + 8vo str.
X. (a) str. 1-390 (Nauczen otdiel) — B) str. 1-268 (Knižewen otdiel) — C) str. 1-167 (Narodni umotworenija) i 6 tabli litograf. (Cena 5 lewa) (5 franków)

W Oddziale A) mieści się: Dr. Iw. D. Szyszmanow: Znaczenieto i zadaczata na naszata etnografija. str. 1-64.
At. I. Iliew: Pogled werchu bolgarskata numizmatika str. 93-133. (z 3 tabl. monet bułgarskich)
Chr. P. Konstantinow: Materiał za nauczwanie Rodopskoto narjeczie str. 134-156.
Efrem Karanow: Wykaz wariantów ogłoszonych, do pieśni w zbiorze braci Miladinow. str. 157-175.
St. Georgiew i St. Lazarow: Materiały do flory Bułgaryi str. 191-290.
W Oddziale B) Iw. Warow: Lodigoto roman, str 1-196 Poezyje, Krytyka.
W Oddziale C) Pieśni gminne str. 1-70.
Przesądy gusła str. 71-96.
Powieści i podania gminne str. 97-141.
Przysłowia (176 przysłów) str. 142-145.
Zagadki, Przyśłowki, Gry dziecinne, str 146-156 -
Obyczaje i zwyczaje str 155-158.

Karolewa P.: Uroki po Bułgarska-ta czerkownna istorija. Iz d. nemno. Carigrad. 1873. 8vo

Ojejkov (Sopov Atanasije sekretar exarchatu bułgarskiego): La Macédoine au point de vue ethnographique, historique et philologique. Philippopel 1888. 8vo bijko 400 str. z 2 mappami kolorow. 2 frs.

Radosawljević - Bdin Stewa Z.: Istorija Bugarizma na Balkanskom poluostrovu, narodnost i jezik Makedonaca. Beograd (Štamparija Kraljevine Srbije) 1890. 8vo str. 392. 4 dinara.

(Żyd serbski)

Gopčević Spiridion: Makedonien und Alt-Serbien. Wien (Seidel et Sohn) 1889. 8vo maj. ppg. VIII. 511 (z 13 rycinami, 53 drzeworytami w tekście i kolorowaną etnograficzną mapą w 5 reketych). 10 fl. ö.W. (pismo stronnicze i nieprzyjazne Bułgaryi). (autor Żyd węgierski)

" " Oberalbanien und seine Liga. Leipzig (Duncker) 1881. 11 Mark. 20 Sgr.

" " Bulgarien und Ostrumelien. Leipzig 1886. (mit 6 Plänen) 30 Mark 50 Pf. — 2e Ausgabe. Leipzig 1889. 8 Mark 50 Pf.

" " Serbien und die Serben. I Band. Das Land. Leipzig 1888 (mit 12 Tafeln, 2 Doppelbildern, 35 Holzschnit. und 1 Karte) 24 Mark

" " Montenegro und die Montenegriner. Leipzig 1888 (mit Plan von Cetinie). 3 Mark 60 Pf.

Karoleva R.: Uroci na Bolgarska-ta čerkovna istorija. Izd. pervo. Carigrad 1873. 8vo

Bogorow I. R.: Nie kolko dena razchodka po bolgarskytie miesta. Putuw. priez 1865-1866. t. Bukureszcz. 1868. 8vo

24. Szapkarew K. A. Sbornik ot narodni starini. Kniga I.: Materiali za żiwotopisanie-to na bratia Ch. Miladinowi Dimitrija i Konstantina. Spribawlenie nieszczo i za żiwota Naka. I. Staniszew. 1884. — Kn. II: Russalii drewen i Iwerdie interesen bolgarskij obiczaj zapażen i do dneś w Żuzna Makedonija. Spribawlenije. A) Kratko opisanie na niektoi miestnosti w ruszcza-ta strona. B) Jedin obiczaj za sługi-tie w I. Pazardżijsko okrużie. 1884. — Kn. III. Bolgarski narodni prikaski i wiérowanija. Sobrat w Makedonija i izdawa K. A. Szapkarew 1885. Plowdiw. 8vo

Szyszkowa T.: Istorija na Bolgarskija narod. Now uczebnik w 2 czasti. 1 izd. Carigrad 1873. 8vo

Pierwsi gminne bułgarskie i szczegóły etnograficzne mieszczą rzadko w pismach czasowych: Bolgarski knižici, — Obszt Trud, — Czitalisce, — Periodičesko Spisanie, — Znanie (red. L. Karawelowa), — Nauka, — Gajda — i w Kalendarzach niektórych.

Dawne siedziby Słowian na Zachodzie (Dziennik powszechny. Warszawa 1863 Nr 91)
Pisali o nich Thunman, Gebhardi, Schlötzer, Leutsch, Wersebe, Kannegiesser, Giesebrecht, Zeuss, Schafarzyk. – Pomorze zaludnione było przez Polaków, których resztkami są Kaszubi. – Polabianie dzielili się na a) Lutyków albo Wilców między Odrą a Labą pomorze z wyspą Rujа. b) Bodrytów czyli Obotrytów w Meklenburgii i Holsztynie; gałęzią ich byli Drawanie nad rzeką Jeezel. Zwyczaje tych zniemczonych Drawanów opisał pięknie Edward Ziehen: Wendische Weiden. Erzählungen aus dem wendischen Volksleben. Frankfart am Main 1854 (Meidinger) Andreae

Zniemczeni Słowianie w Królestwie Hanowerskiem (z czeskiego) – (Dziennik powszechny 1863 Nr 104) (107. 111. 114) (Tłomaczenie z Czasopisu Muzeum czesk. 1857)

Bułgarskie czasopisma r. 1863: 1) Dunawski Lebed. redaktor G. S. Rakowski, wychodzi w Belgradzie serbskim. 2) Bolgarje red. Lankow, w Konstantynopolu. 3) Carigradski wiestnik red. Alexander Egzarch, w Konstantynopolu. 4) Sowietnik red. Dr. Stojenez Czomakow. 5) Lubosłowno spisanje, w Smirne 6) Bolgarskie Knizici, red. Stojanow w Konstantynopolu; 7) Bratski trudec, red. akademicy w Moskwie; 8) Bolgarska pczela, red. Waklidow w Braiłowie; 9) Żurnal za trgowia, red. Dr. J. Bogorow w Filipopoli. (1–4 polityczne)

R. 1886 wychodziły:
1) Blgarin, w Ruszczuku, wydaw. red. Christo Bacievarov.
2) Hrwatska Konstitucija (organ Karavelova).
3) Nezavisimost, w Sofii, 2razy tygodniowo red. D. Rizov, Petkov i Zacharia Stojanov.
4) Slavjanin, w Ruszczuku, 3razy tygodn. red. Todor Hadzi Stančev.
5) Svetlina, w Sofii, 2razy tygodn. red. St. Filcov. (w religijn. duchu)
6) Sjedinjenje, w Filipopolu, 1raz tygodn. red. Elmaz. (ros. duch.)
7) Napred 2razy miesięcznie, w Sofii, red. Kiriejev.
8) Pčelovodstvo, w Sofii, red. Belov. (ros. duch.) – ukazało
9) Zora, w Syliostryi
10) Zornica w Konstantynopolu, red. Washburn, lekarz
11) Narod, w Filipopolu, 1raz tygod. red. D. Dimitrov. (ros.)
12) Zrawda, w Filipopolu, 2razy tygod. red. Stojan Zaimow.

Społeczny i domowy byt Serbów (z ros. Dziennika ministerstwa oświaty narod) w Dzienniku powszech. Warszawa 1863. Nº 176. 178. 180. 186. 191. 198.

O kościele i piśmiennictwie w Chorwacyi – w Dzienniku powszech. Warszawa 1863. Nº 192. (mierne)

Europskie Turcyą, Czarna Hora, Rzecko a Zonskie Ostrowy, dle najnowszych a najspolehliwszych uzamenow sestawil a upravil Wasil D. Stojanow. W Praze 1863. Tisk zemepisneho ustawu F. Lipsze w Praze (doskonała mapa z nazwami słowiańskiemi – druga po Kieperta mapie Europy)

13) Plovdiv, w Filipopolu, raz na tydzień (rządowe)
14) Bugarski vjestnik, w Burgas, red Šišmanov.
15) Novini, w Filipopolu red. Bobčev i Macanov, (rządowe)

Bulgaria. – Do upadku dynastyi Asanidów, pobitych przez greckiego cesarza Bazylego Bulgarobojcę (Basilios Bulgaroktonos) r. 1018 w bitwie pod Spercheios – powstało r. 1186 nowe państwo bułgarskie na którego czele stanął Kalo-Petros pochodzenia Wołoskiego (z Białej lub Czarnej Włachii w Mösii) i Jan Asan I. którzy pobili cesarza greckiego Izaaka w bitwie pod Berrhoea r. 1190 i Biszr i Sofią zdobyli. R. 1204 panował Kalojohannes jako król Bułgarów i Włochów)

Właściwości języka bułgarskiego. – Bułgarzy mają 3 litery Ѫ, Ѭ, Ъ (jus, jer, jerik) których nieużywają Serbowie |: Ѫ = ǫ lub a czasem o; Serbowie zaś czytają: u; Ѭ = jǫ lub ja; Serbowie czytają: ju; Ъ = ŏ lub oe; albo e lub œ |. Bułgarzy nieznają 3 liter serbskich: ћ (= ć lub tj, Bułgarzy czytają: zd), Џ (= dż, rosyjskie Ц (cz)), Ђ (= dj, rosyjskie Ч (cz)). — W języku serbskim wyraża się czas przyszły przez dodanie na końcu słowa posiłkowego n.p. prawiću; a u Bułgarów to słowo posiłkowe kładzie się na początku n.p. szcze-prawim. — Bułgarzy zaimek rodzajowy ot, ta, to, kładą po rzeczowniku n.p. czowek-ot, żena-ta, dete-to. Męski: ot lub at; żeński: ta; nijaki: to.**) Bułgarski język posiada Imperfectum i Aoristum, które u północnych Słowian zaginęły. Futurum wyraża się przez dodanie słowa: szte (n.p. szte pisa będę pisać czyli chcę pisać). Nieposiadają też Infinitivus, który wyrażają przez dodanie przysłówka: da (n.p. da pisza = scribere, właściwie ut scribam). W pismowni nieużywają liter dwukropkowanych, znaków dia- krytycznych i akcentów. – W Bułgarii rozróżniają 3 narzecza (dyalekty) 1) wschodnie przyjęte dziś w literaturze; 2) rodopskie (rupski jezik) posiadające wiele leksykalnych właściwości; 3) zachodnie które Obrycy zbliżone do serbskiego, które jeziora Kostur (Kastoria)

Ъ = Półsamogłoska wymawia się w Bułgarii jak u, i, e, y, a, ö, ü. (najczęściej jak a

Bułgarzy czytają: szcz

Ь = Półsamogłoska wymawia się jak a

Zaimek ja = wymawiają Bułgarzy: az lub jaz — a Serbowie ja

**) w rzeczownikach z przymiotnikami kładą Bułgary zaimek po przymiotniku n.p. golemo-to selo; poćtena-ta duma = selo-to, duma-ta.

Nowsza literatura bułgarska wskrzeszoną została dopiero w połowie XVIII wieku, a pierwszym jej wskrzesicielem był mnich Paizyj proigumen chilendarski, który r. 1762 w narzeczu ludowem bułgarskiem z przymieszką nieco słów cerkiewno-słowiańskich, napisał kronikę: „Istorija slavianobolgarskaja o narodach i o carjach i świątych bolgarskich, i o wsiech diejanijach bolgarskich" Kronika ta przez długie lata krążyła tylko w rękopisie pomiędzy ludem, który ją dla zrozumiałego i prostego stylu oraz patryotycznych dążności chętnie czytywał i liczne z niej robił odpisy. Dopiero r. 1844 w Peszcie Chrystaki Pavlovicz Dupniczanin ogłosił tę kronikę drukiem pod tytułem: Carstvennik ili istorija bolgarskaja, kojato uczi ot gdie sa Bolgari proizoszli, kako sa kralevstvovali, kako że carstvovali i kako carstvo svoe pogubili, i podigo popadnali. U Budimu, Piśmeni kr. sveuczilisztа Peszczanskog 1844. 8vo str. 80. — Godnym następcą i uczniem Paizyja był Sofronij (Stojko Władisławow) episkop wraczański (ur. 1739 w Kotelu † 1815), zwał się właściwie przed wyświęceniem Stojko Vladislavov; po wyniesieniu na arcybiskupa, prześladowany od tyrnowskiego metropolity Grzegorza, oraz od kiedżalich rozbestwionych i żołnierzy tureckich podczas wojennych rozruchów Paswana-Oglu, zmuszony był r. 1803 schronić się do Bukaresztu na Wołoszczyznie, gdzie się zajął napisaniem swej autobiografii oraz nauk kościelnych na niedziele i święta w języku ludowym bułgarskim, które wydał r. 1806 w Rymniku na Wołoszczyźnie, pod tytułem: „Kyria Kodromion, sireczь Nedjelnik, powieszenie na wsiech nedielach w pravoslavnich cerkwach procziitajema ja evaggeliach vsego ljeta s tołkuvaniem i spravouszenie. Prepisanyj ot slovenskago i ot greczeskago glubocziajszego jazyka na bolgarskij prostyj jazyk. Izdade sia w typografii u Rymniczeskoi episkopii 1806 (z ciekawą autobiografią autora)

4to K. 6 i 266. – 2a edyc. Ewangelie pouczitelno. Nowi Sad, w Knigoreczatnicata Dan. Wredakowa. 1856. 4to str. 343 wydał Teodor Teodorow Chruljow nauczyciel swiszczowski. – 3a ed. Tolkowanie na wostkresny i prazdniczny ewangelija. Bukureszcz 1865. 4to str. 375 – jest to właściwie pierwsza drukowana Księga nowobulgarska. – Następni pisarze: jeromonach Hladzi-Joakim wydał: 1) Amartolon rotiria. Budim 1814. 8vo 2) Mytarstwa. Budim 1817. 8vo 3) Razliczna pouczitelna nastawlenija. Budim 1819. 4to – i igumen Kiryl Pejczinowicz, rodem z Petowo, wydał: Ogledalo. Budim 1816. 8vo str. 158. są autorami pism treści teologicznej i filozoficznej. – Dopiero Dr. Petr Hladzi-Berowicz czyli Beron w wydanym przez siebie elementarzu bulgarskim obejmujący [illegible] małą encyklopedią dla młodzieży, zwrócił uwagę na potrzebę zakładania szkół: Bukwar s razliczny pouczenija, sobrani za bolgarski-tie uczilischta. Braszow 1824. 8vo str. 141; 2a edyc. Bukureszcz 1843. 8vo; 3a edyc. Carigrad 1862. 8vo str. 168 z rycinami. Bogaci kupcy Konstantyn i Dymitr Mustakowi założyli szkołę w rodzinnem Gabrowie r. 1835. Za ich przykładem poszli Ivan Bakalo-oglu, Jordan H. Genovicz, Georgij Peszakow, Atanas Stojanov, Petr Sapunov, Vasilij Nenovicz i inni. – Stojanovicz wydał: Swiaszczeno cwietosobranie. Peszta 1825. – Wasyli Stojanovicz ogłosił Staryj i Nowij Zawjet. Budim 1825. – Petr Sapunov wydrukował nowy przekład Nowego Testamentu Nowij Zawjet. Bukuresz 1826. – Dotąd były to tylko słabe owoce bulgarskiego piśmiennictwa. Dać największy impuls do wzrostu literatury dał swemi pismami historycznemi Juryj Wenelin (właściwie Georgij Iwanowicz (Guca)) wyjątkowy Karpato-rusin (ur. 1802 + 1839 w Moskwie), kształcił się pierwotnie na uniwersytecie lwowskim, gdzie się głównie poświęcał czytaniu dzieł historycznych dotyczących Słowian. Opuściwszy nauki uniwersyteckie i zmieniwszy nazwę na Wenelina, udał się najprzód do Besarabii, gdzie w Kiszyniewie miał sposobność zapoznać się z Bułgarami. R. 1829 udał się do Moskwy i zapisawszy się na wydział medyczny uniwersytetu, wydał pierwszy tom swego dzieła: „Drewnyje i nowyje Bołgary", czem zwrócił na siebie uwagę Akademii rosyjskiej, która r. 1830 przydała funduszu na podróż do Bułgaryi, celem zbierania materiałów do dalszych studyów nad Bułgaryą. Wenelin między Bułgarami głównie propagował myśl odrodzenia Bułgaryi, której całą duszą się poświęcał.

Dopiero pierwszy Wuk Karadzić r. 1822 (Dodatek K. S.-Peterburgskim rawnitelnim rjecznikom 4to) zwrócił uwagę na różnicę narzecza bułgarskiego od serbskiego.

urodz. 1802 we wsi Nagy Szibava (Komitat. Bereghi) syn popa ruskiego, kształcił się pierwotnie w gimnaz. Ungwarskiem (Ungvar) i w Seminarium tamże 1821, potem w Satmarze, skąd r. 1828 udał się do Lwowa a r. 1829 przez Czerniowce do Kiszyniewa, gdzie został inspektorem w Seminarium

Śmierć przecięła r. 1839 w Moskwie dalsze zabiegi Weneliña, a wdzięczni Bułgarzy z Odessy, położyli na jego grobie w Danielewskim monasterze w Moskwie tablicę marmurową z napisem: „Jerzemu Iwanowiczowi Welelinowi Bułgarowie z Odessy r. 1841. Przypomniał on światu zapomniany lecz niegdyś sławny i potężny naród Bułgarski, którego odrodzenia gorącem sercem pragnął." Dzieło Weneliña Kriticzeskij izdyrwejenija za istoriju tu bolgarsku. Zemun 1853. 8vo T. I i II, z portretem autora. Tom drugi wyszedł poprzednio w tłomaczeniu M. Kifalowa z Tetowa: Zaradi wozroždenie nowoj Bolgarskoj słowesnosti ili nauki. Bukureszcz 1842. 8vo Wprowadzając do życia myśl Weneliña zamożni kupcy bułgarscy w Odessie Wasyłij Aprilow z jego bratem i Nikołaj Palauzow, zebrali fundusz na założenie szkoły narodowej bułgarskiej w Gabrowo, którą r. 1835 ośmieleni zachętą greckiego episkopa tyrnowskiego Hileriona otwarli, powierzywszy nauczycielstwo i dyrekcyję tej szkoły zdatnemu i uczonemu jeromonachowi ryłskiemu Neofitowi (†1881) rodem z Bańji pod Razłogiem. Neofit zaprowadził w gabrowskiej szkole metodę Lankastra; pracując gorliwie wydał kilka podręczników szkolnych bułgarskich i postawił swoją szkołę na takiej stopie, iż służyła za wzór podobnym zakładom naukowym, które się powoli otwierały w Kazanłuku, Karłowie, Panagiuriszcie, Kaloferze, Sofji, Tyrnowie, Kotelu i t.d. Dla bułgarsko-sławiańskiej szkoły w Swistowie napisał nauczyciel Chrystaki Pawłowicz potrzebny podręcznik.

Pod wpływem zasad Weneliña wydał Wasyli Aprilow w Odessie 1841: Dennica nowobolgarskago obrazowenija; a r. 1847: Misli za segasznio-to bolgarsko uczenie. Neofit Ryłski wydał nowy przekład Nowego Testamentu: Nowyj Zawiet. Smyrna 1840. 8vo; 2a ed. Smyrna 1850. 8vo; 3a ed. Bukureszcz 1853. 8vo. — Neofit Chilendarski ogłosił: Sławiano-Bolgarsko Cjetowodstwo (za małkitje dieca. Kratka Sw. Istorija. Bielgrad 1835. — Rajno Popowicz wydał: Christoitija-ta. Peszta. — Iwan Bogojew czyli Bogorow ogłosił: Bułgarski narodni pjesni i poslowici. Peszta 1842. 12mo.

Pierwszą sławiańską drukarnię na bułgarskiej ziemi założył w Solunii r. 1839 archimendryta Teodosij; lecz ta w kilka lat później zgorzała. — R. 1840 otworzył A. Diamantow bułgarską drukarnię w Smyrnie, w której Fotinow nauczyciel tamtejszej greckiej szkoły wydawał illustrowany miesięcznik: Djubslowije 1844. — W Bukareszcie drukował G. Krastewicz: Mudrost dobrago Richarda. — Odtąd druki bułgarskie przestały być już rzadkością: drukowano książki bułgarskie w Belgradzie, Kragujewacu, Smyrnie, Carogrodzie, Kiszyniewie, Sztrasburgu, Peszcie, Kronsztadzie, Bukareszcie, Odessie i.t.d. Wiele młodzieży bułgarskiej poczęło uczęszczać na uniwersytety w Rosyi, w Niemczech, Francyi, w Wiedniu i t.p.

Następuje ciekawy i burzliwy okres walki świeckiej i kościelnej. Liczne zastępy powstańców wyprawianych przez tajne komitety starają się wywalczyć swobodę z pod jarzma tureckiego; – z drugiej strony patryotyczne duchowieństwo na którego czele stanęli kapłani bułgarscy Auksentij, Paisij, Hilarion Makariopolski Panaret, Antim pierwszy bułgarski exarch, Czomakow, Carkow, Krestewicz zwracają nad wydobyciem kościoła bułgarskiego z pod wpływu złowieszczego fanaryotów greckich. R. 1861 pojawia się w Carogrodzie pierwszy polityczny i literacki dziennik pod redakcyją Bogorowa a później A. Ekzarcha „Carigradskij Wiestnik", którego pociski głównie skierowane były przeciwko propagandzie katolickiej w Bułgaryi, którą szerzył drugi dziennik „Bulgaria" redagowany przez D. Carkowa. W obronie rządu tureckiego wydawał r. 1862 w Carogrodzie H. Genowicz dziennik „Turcija". R. 1866 znakomity agent powstania narodowego wydaje w Bielgradzie pismo: „Dunawskij Lebed" i później w Bukareszcie: „Budnost"; Kasabow: „Narodnost" 1866; Karawelow: „Swoboda" 1870–1872, „Nezawisimost" 1873–1874, „Bukureszczki bogataszi", „Obszczestwo" 1869–1871. Prócz tego wychodziły jeszcze w Bukareszcie dwa humorystyczne pisma: „Tupan" i „Budilnik". Podczas wojennych wypraw 1875–1876 wydawała bułgarska emigracyja na Wołoszczyźnie kilka rewolucyjnych dzienników: „Bolgarski Glas" pod redakcyją I. Iwanowa w Bolgradzie, „Nowa Bulgarija" pod redakcyją D. Wezelinowa w Bukareszcie. W Carogrodzie wydawał P. Slawejkow pismo „Makedonija" 1876, które się niemało do oświaty ludu przyczyniło. Balabanow redagował „Wjek" 1875, a Iw. Najdenow „Napriedok". Wszystkie te liczne pisma pomimo chudej swej treści, przyczyniły się jednakże niemało do wzrostu literatury, budząc zamiłowanie do czytania.

R. 1856 założyli bułgarscy kupcy w Carogrodzie literackie towarzystwo, które rozpoczęło wydawać „Bułgarski Knižii"; było to pierwsze pismo poważniejsze, poświęcone przedmiotom naukowym, badaniom historycznym i filologicznym: wszyscy światli rodacy wspierali to pismo swemi pracami jakoto: Krestewicz, Mutew, Bogorow, Burmow, Waszyl Drumew (episkop Klinent) i inni. Niestety pismo to niedługo przetrwało. Po nim powstało w Carogrodzie 1870 pismo „Czitalisztie" zaopatrzone głównie przekładami i poezyjami pouczającemi młodzieży.

Szczęśliwsze dla literatury bułgarskiej stosunki nastały z r. 1870. W tym bowiem czasie zawiązała się spółka w Braile, złożona z Marina Drinowa uczonego historyka, Wasylia Drumewa (episkopa Klimenta), W. Stojanowa, Bonczewa i drugich, która rozporządzając kapitałem 200,000 franków, przystąpiła do wydawania pisma naukowego: „Periodiczesko-to Spisanie" w zeszytach, przyjąwszy na wniosek Drinowa jednostajną pisownię opartą na fonetyce języka bułgarskiego. Po oswobodzeniu kraju, redakcja tego pisma w r. 1881 przeniosła się do Sofji, wydając pismo w miesięcznych zeszytach, w których mieszczą pouczające artykuły historyczne Drinowa i K. Jireczka, geologiczne Złatarskiego, poezyje W. Popowicza, C. Ginczewa, Iw. Wazowa i drugich.

W Moskwie towarzystwo bułgarskich studentów uniwersyteckich rozpoczęło wydawać r. 1860 pismo „Bratski trud", do którego należeli L. Karawelow, Ks. Iw. Żinzifow, K. Miladinow. — W Bolgradzie wychodził równocześnie pod redakcyą D. Welikowa „Obszt trud" poświęcony piękney literaturze i poezyi; — a w Wiedniu przez krótki czas wydawał G. Dobrowolski historyczno-literackie pismo: „Mirozrjenie". — Ch. Waklidow redagował 1868 w Braile polityczny dziennik „Pczela" oraz pismo „Zornica" poświęcone tłomaczeniu obcych romansów.

Sbornik za narodni umotworenija, nauka i kniżnina izdawa Ministerstwoto na narodnoto prosweszczenie. Kniga II. Sofija, derżawna pecatnica 1890. 8°. str. 352 + 265 (literatura) + 226 (pieśni gminne, podania zagadki i t. p.) i 5 tabl. litograf. (starożytne cerkwie) (5 lewa)
Obejmuje: M. Dobruski: Archeologiczne poszukiwania w Zachodniej Bułgarji — Szkorpilowie bracia: Średniowieczne cerkwie i groby w Sofji

Kniga III. 1890. str. 409 + 94 + 226 i 8 tabl. litogr. (widoków)
Obejmuje: Szkorpilowie: Archeologiczne poszukiwania na Czarnomorskiem wybrzeżu — Przysłowia z Macedonii.

Kniga IV. 1891. str. 643. (z drzeworytami) + 51 + 276 z 13 tabl. litogr. po części chromolitogr. 5 lewa.

Kniga VI. 1891. str. 478. + 69. + 238 z 8 tabl. chromolitogr. kostiumów i 5 tabl. druk. meteorologicznych 5 lewa.

Kniga VII. 1892. str. 512 (z drzeworyt.) i 8 tabl. druk. dostrzeżeń meteorologicz. + 85 + 236 i 7 tabl. litogr. pieśni chromolitogr. 5 lewa.

Kniga VIII. 1892. str. 437 z drzeworyt. i 8 tabl. druk. dostrzeżeń meteorologicznych. + 104 (Wrażenia podróżne na Rodopach przez Iwana Wazowa). + 287 z 7 tabl. litogr. (chromolitogr. kostium) 5 lewa

Bolgarska Christomatija ili Sbornik ot izbrani po wozrastitje rodowe sczinenija s prilożenie na kratki żizneopisanija na naj-znamenitite pisatele. Za-wedenie na rodowite bitiliata i na fonetikata na gimnazii. Sastawicha I. Wazow i K. Welickow. Plowdiw, Iwezdow, Solarov, Knigarnica D. M. Manczow 1884. 8°.
Czast I. Proza str. IV. 496. 5 lewa (w pierwszej części jest na końcu krótka historja literatury bułgarskiej)
" II Poezija str. 470. V. 5 lewa.

Vymazal Fr.: Die Kunst die Bulgarische Sprache leicht und schnell zu erlernen. Wien, Pest, Leipzig (Hartlebens Verl.) s.a. 8vo str. VIII. 183. 1/10 k.

ъ ь = Rückstrich a = å

Bułgarski Marsz: Szumi Marica – okarwawena – płacze wdowica – ljuto ranena. = Marsz, marsz, generale nasz, – raz, dwa, tri; marsz wojnici.

Dzisiejszy język literacki bułgarski nowszym jest produktem który powstał około r. 1860 z dyjalektów wschodnich (Filippopel – Tirnowa – Sistowa) pod wpływem języka rosyjskiego, co widać z nowszej terminologii (militaryjnej, administracyjnej i t.d.). Przedr. 1860 ledwie kilku uczonych pisarzy bułgarskich znało język rosyjski, ale zato wszyscy za to umieli po nowogrecku. Dialektów bułgarskich jest mnóstwo, które dzielą się na 3 główne gruppy: 1) wschodnia; 2) zachodnia; 3) południowa (Rhodope). Najczystsze dyjalekta są w Średnja-Gora (Panagjurište, Koprivštica) i w centralnym Bałkanie (Etropol). Alfabety bułgarski, serbski i rosyjski mają jedno wspólne źródło: stary cyrylloski alfabet (starocerkiewnosłowiański) litery takowego są naśladowaniem greckich z dodaniem kilku nowych liter. Bułgarski alfabet ma 32 liter: а, б, в, г, д (ѓ), е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ъ, ь, ю (ѣ) ю, а, я (ѫ ъ), ѫ (ѭ я), (й j)

щ = wymawia się jak ść.

ъ (jergoljem) = jak u (jak a lub e.)

ь (jer malk) = jak e

ѫ = samogłoska wymawia się mniej więcej między a i e. (jak u)

Българинъ = wymawia się = Bálgaryn.

Samogłoski wymawiają się krótko; ъ wymawia się w niektórych słowach jak je, a w innych jak e; щ wymawia się jak ść; — Półsamogłoski: ъ (wielkie jer) wymawia się jak krótkie ă, a na końcu stojąc się nie wymawia. ь (krótkie jer czyli jerik) wymawia się jak krótkie e. — ѫ (jus) wymawia się jak ъ czyli jak krótkie ă, zupełnie podobnie wymawia się jak krótkie a. — Przedrostek określający т, та, то, а w liczbie mnogiej те, та, które się zwykle nie piszą, ale na końcu słowa n.p. ВЪЛКЪ-ТЪ (wałka-ti, wilk) СЕЛО-ТО (selo-to, wieś), ВЪЛЦИ-ТЪ (valci-te, wilki) СЕЛА-ТА (sela-ta, wsie).

Bzlgarska grammatika ot S. Panaretow. Czast pbwa. Carigrad, w Knigopecatnicu-tu na A. Hl. Bojadzijan, 1881. 8vo str. 189. Cena 10gr.

Nowakowić Stojan: Primeri knjiżewnosti i jezika staroga i srpskoslowenskoga, sastawio... U Beogradu, drzawna sztamparija 1879. 8vo str. XXVII. 593. Cena 3 dinara. (Chrestomatia staro-serbska z słownikiem – ciekawa)

" " " Srpski pomenici XV – XVIII wieka (Na po se sztampano iz Glasnika srpskog vizeog drustva Knj. XLII). U Beogradu, u državnoj sztampariji 1875. 8vo str. 152. (Spis osob w 5 pomenikach wytarych w cerkwiach prizrenskiej, ternowskiej, kruszewskiej, koriczkiej i wodnickiej z rejestrem)

Narodna pripovjedke skupio u i oko Varaždina, Matija Kračmanov Valjavec. U Varaždinu, štampao Josip pl. Platzer 1858. 8vo str. X. 315. (druk łaciński)

Sobranie sowzynenij A. Hilferdinga. S. Peterburg, izdanie D. Je. Kozanczikowa 1873. 8vo maj. Tom III Zi: (Bosnija, Hercegowina i Staraja Serbija) str. VII. 341. 3 Rubl. 50 Kop.

Milojević Miloš: Pesme i običaji ukupnog naroda srbskog Beograd 1869. 8o Tom I. – 1870 Tom II – 1875 Tom III.

Chleborad Franz Ladislav Dr.: Bulgarische Grammatik. Wien (Alfred Hölder) 1888. 8vo str. VII. 215. 4 Mark 20 gr.

Gramatyki bulgarskie wydali: Jv. N. Momczilow, Zkonow, Szimanow, Cankoff (1852), Panaretow (1881), Vymazal, Wagner (1884)

Biblia bulgarska wyszła r. 1871 w Konstantynopolu w druk. A. Ch. Bojadżijan. (2 Rubl. 80 Kop.)

9/

Sowremenni Knižki za prozitanie na djeteto. Izdava Ilija (Bolskow. Ruszczuk – Warna 1880–1884. 8v. 6 Zefytow
I) Minzuchar (ranny szafran) Ruszczuk . II) Temenuga (rosz. Landysz). III) Zjumbjul – cujete (tulipan). – IV) Mo. minska rolza (Dryopteris pahuftris). – V) Lale (Narcissus)
– Knižka VI – Lerunska (Orchis). Warna 1884. 8v. str. 44
|: Zesyt ten obejmuje: Stari narodni obiczai, poslowicu, prikazki w Hasköjskata okolija, otbrani sos knižę iz sbirkata na ota St. D. Kožuncharowa swiaszczennik w Hasköj.

Knižka XI/Kalinka. Knižka XII/Krivo-Lale. Russe 1886. 8v.
(opisujących wydarzeniach w Bułgarii i kilka pieśni gminnych)

Mluvnice jazyka bulharského; napsal Jan Wagner bývalý professor při bulharském gymnasiu v Plovdive. Druhé rozmnožené vydání. V Praze 1884. 8vo str. 211. 1 fl. 40 kr. (Část teoretická str. 9–87; Část praktická: Rozmowy bulgarsko-české str. 91–99, Příklady do čtení (četno) str. 100–130; — Slownik bulgarsko-český str. 133–181; česko-bulgarský str. 185–211.

Wazow J. Edin kut na Stara-Planina. Přejpečatano ot „Nauka." Plowdiw 1883. 8vo str. 21 (40 antim.)

„ „ Legorka. Ljetna iz života na Bolgaritie w zapadnyj kraj na Bolgarija. Plowdiw (D. W. Manzow) 1883. 8vo str. 15. 3gr.

„ „ Mitrofan. Powiest. Izdanie nowo. Plowdiw (D. W. Manzow) 1882. 8vo str. 55. 3grosza.

Szekspir: Cimbelin, tragedija w pet djejstwa; prjewede ot Ruski Kr. N. Zlatonotowa. Warna (peczatnica na R. J. Bolotkow) 1881. 8vo str. 99. 1lew 40 stotin.

Zakowski G. S. Bolgarska starina. Bowremeno spisanie. Knige perwa: Czerwen. Bukureszt 1865. 4to str. 208.

Milarow S. N.: Padanie-to na Cerigrad. Drama w 5 djejstwija. Sriedec 1883. 8vo str. 83 (wierszem)

Wazow J.: Pola i gori; nowa sbirka stichotworenija. Plowdiw (Manzow) 1884. 8vo str. 216 2lewa.

Marinow Tonczo: Bolgarski narodni Gatanki. Bolgarska mudrost 777 gatanki. Knižka perwa. Sofija (Korpeczatnica na Janko J. Kowaczew) 1882. 8vo str. 52. bosn.

Omirowa Iliada prjewod ot F. Plijew. Plowdiw 1884. 8vo Tom I. II. III.

Wazow J. Italija. Liriczeski stichotworenija. Plowdiw 1884. 16o str. 72. 1lew

Konstantinow Chr. P.: Spomeni na proljet w Ruse-Czelebi prjez 1876 godina. Plowdiw (peczatnica na Ch. G. Danow) 1884. 8vo str. 155. 6grosza.

(*) stangvi leži Knižka II Sbornik ot narodni starini. Szapkarevsk Knižka I. Rusalii 1884. i III Sbornik: Bolgarski narodni prikazki. 1885.

Szapkarew K. A.: Materiali za životopisanie-to na Bratja Ch. Miladinowi: Dimitrija i Konstantina, s pribawlenie neszto i za życota na Natka S. Staniszew. Plowdiw, (tergowska pezatnica) 1884. 8vo str. 61 1 lew 50 st. (*)

Milarow Sw. N.: Istorijata na bulgarskij narod ot 679–1877. Plowdiw (Obl. Pezatnica) 1885. 8vo str. 274. 3 fr.

Ojejkow: Makedonija w wrjeme na chiljadogodiszninata na sweti Metodij. Plowdiw (Dionne) 1885. 8vo str. 130. 1 lev.

Stojanow Z.: Czetitje w Bulgarija na Filip Totju, Chadži Dimitra i Stefana Karadža (1867–1868). Plowdiw (Obl. Pezat.) 1885. 8vo str. 275. 2 lew.

Korut. Pajek Josip Dr.: Črtice iz duševnoga žitka Štajerskih Slovencev (na svetlo dala Matica Slovenska). Djubljana (natisnili J. Blažnikovi nasledniki) 1884. 8vo str. 293.

Wojwodow Sw. S.: Bulgarskoto Kniażestwo i Konstitucijata mu. Sofija (Knigopezatnia Janko S. Kovacrew) 1886. 8vo str. 163. 1 lew. 20 st.

Szkorpil W. i Kar.: Njekoi bjeljeżki werchu archeologiczeskitje i istoriczeskitje izsljedowanija w Trakija. Plowdiw (oblastna pezatnica) 1885. 4to str. 103. 8 groš zlatni.

Istorija Slaweno-Bolgarskaja o narodach i carjech i swiatych Bolgarskich i o wsich djejanija i bytija Bolgarskaja. Sobrano i narezdeno Paisijem jeromonachom bywszago wo swiatej gori Afonskija ot eparchii Samokowskija. W lieto 1762, na potzu tsu Bolgarskomu izd. A. W. Longinowym po spisku prigotowlenaszemu potomstwennomu poizetnomu graždaninu N. S. Tozskowiczu. Djubliw 1885. 8vo str. 80. 60 kop.
(o autorze ob: Periodiczesko spisanie. Braila 1871. Kniga VI. str. 3–26)

Szischkow N.: Rodopski starini ili Sbornik ot obiczai, wjerowanija, pjesni, poslowica, narjeczie, prikazki, pamiatnici, prjedanija i pr. narodopskitje žiteli. Plowdiw 1887. 8vo Knižka I. str. 30.

Ljubenow Petr Iw. (swiaszczennik): Baba Jega ili Sbornik ot razlicznija wjerowanija narodni ljekuwanija, magii, bajanija i obiczai w Kjustendilsko. Tirnowo 1887. 8vo str. 86.

Bulgaro-greckata ijerkowna rasprija ot Teodora Stojanowa Burnowa (R. Witelowa) [— Glawa III (Peristiszefko Spisanie [Glawa I (Per. Spis Kniz. XVI 1885 str. 98-140. Książka XXIII (1888) str. 603 - 653. - Glawa IV (P. S. Kn. XXV (1888) str. 116-152. - Kn. XXVII str. 234-290 - Kn. XXVIII str. 528-538. - Kn. XXXI str. 26-57 - Kn. XXXII str. 188-210 — Kn. XXXV str. 718-742 (Glawa VI) — Kn. XXXVI (1891) str. 861-889. — Kn. XXXVII. str. 92-118.

Papadopoulo-Vretos André: La Bulgarie ancienne et moderne. Saint-Petersbourg 1856.

(Geszow Iw. Ew.): Etnographie de la Macédoine. (Philippopoli (Plowdiw) 1881.

Iskorpil Hr. W.: Prirodni bogatstwa w gjelokupna Bulgarija. Wtoro prjeraboteno i dopolneno izdanie. Plowdiw, izdanie na Hr. G. Danow 1884. 8vo str. 206 z mapa geolog. 3 lewa

Beron Petr (Petr Hadżi Berowicz) ur. 1799 w Kotel, zostat Dr. Med w Monachium 1826 +1889 w Bukareszcie.

Werkowicz S.: Topograficzesko-etnograficzeskij Obzerk Makedonii. S. Peterburg (Wojennaja typografia glawnago sztaba) 1889.

Michajłowskij S. (De profundis). Poema na Zloto. Sofija 1889. 8vo (w rodzaju Fausta)

Peter Ogneslawow „Noviorina Verba" - stichotworenija. Tom I. Czast I. 1889. Russe. 8vo str. 112. 2 lewa

Zlijew Al. I.: Sbornik ot narodni umotworenija, obicsai i dr. sabrani iz razni bolgarski potkrainini. Pierwi otdiel: Narodne pjesni. Kniga I. Sofija (prezat na Ch. Stojenzo Ch. Tenew) 1889. 8vo str. XXVIII. 398. 3 lewa.

Komarow W. W. Etnograficzeskata karta na Slowienetje. Peterburg 1889. (Karta pokazwasza Bałkańskiego)

Król Lir; tragedija w 5 djejstwija, w stichowe. Uiljam Szekspir; prjewel ot ruski F. C. Trifonow. Russe 1891. 8vo str. XV. 141. (2 lewa)

Hamlet; tragedija w 5 djejstwija, w stichowe. Uiljam Szekspir; prjewel ot ruski i njemski F. C. Trifonow. Russe 1891. 8vo str. XIII. 159 2 lewa 50 stot.

Gerow Najden: Rjeznik na bolgarskij jezik. 1892. 8vo maj (bulgarsko rosyjski)

Ojejkow: Makedonija w wreme chiljadogodiszninata na sw. Metodija. Plowdiw 1885. 8vo str. 130.
(Dowodzi, iż Bulgaria bez Macedonii istnieć nie może.)

Obyczai i pjesni tureckich Serbow (w Prizrjenie, Ipetje, Morawje i Dibrje). Iz putewych zapisok P. S. Jastrebowa. S. Peterburg 1886. 8vo str. VII. 498.

Grigorowicz Wiktor: Wosemk puteszestwija po jewropejs: Koj Turcii. Izdanie wtoroje. Moskwa, typografia M. N. Lawrowa i K° 1877. 8vo str. V. 181 (z mappą [illegible] okolic jezior ochrydzkiego i prespańskiego) (i Rub. srebr.)
(Podróż do Solunia, gory Athos, Macedonii, Bulgaryi – pierwsza edycja wyszła w Kazaniu 1848. – Wiktor Iwanowicz Grygorowicz był profesorem Uniwersytetu w Odessie.)

Pojezdka w Rumeliju, soczynenie Otca Antonina. S. Peterburg 1880. 8vo (podróż po Macedonii, Wodeń, Bitolj, Prilip, głównie cerkwie i monastery)

Werkowicz S.: Opisanie byta Bołgar, naselajuszczych Makedoniju. Moskwa 1868. 8vo str. 98. (Odbitka z Moskowskich uniwersyteckich wiedomostij 1868 nº 3)

Denousiun N. et Dame Fr.: Les Roumaines du sud Macédoine, Thessalie, Epire, Thrace, Albanie. Bucarest 1877. 8vo str. 67 z mappą etnograficzną.

Massimu J. C. Grammatica macedoromănéscă. Bucarest 1862. 8vo str. 153.

Bojadschi: Romaische oder macedo-walachische Sprachlehre. Wien 1813. 8vo

Ethnographie des vilayets d'Adrianople, de Monastir et de Salonique. Constantinople 1878. 8vo str. 4. XXVII. 110.

Duhesne l'abbé et Bayet: Mémoire sur une mission au mont Athos. Paris 1876. 8vo str. 334 z drzeworytami w tekście.

Pieśni gminne bułgarskie z czasów pogańskich, pisze Konst. Jireček (Cesty po Bulharsku. Praha 1888, na str. 344-345) O przedhistorycznych i przedchrześciańskich pieśniach, które Werkowicz z Bośnii, handlarz starożytnościami w Seres [illegible] wygadał pod szumnym tytułem: Wida Slawena (Belgrad 1874 Tom I) prości ludzie z Rhodopy nic nie wiedzą pomimo iż zbierał pisze, jakoby takowe spisywał z ust Pomaków z Dospedu, chrześciańskich Bułgarów z okolic Melnika i Razlogu, pasterzów Wołochów i Lyganów, a zatem z dość rozległego obszaru. Miewałem rozległe stosunki z Pomakami dospadzkiemi, czepińskiemi i newrokopskiemi, miewałem kilkoletnie sługi chrześciańskich Bułgarów z Razlogu i Melnika, rozmawiałem często z ludem całej Rhodopy, lecz żadnemu z nich nie były znane pieśni o przybyciu do ziemi, o wynalezieniu zboża, wina, pisma, o bogach z nazwiskami indyjskiemi, o Orfeuszu i t. d. ... Pomiędzy Bułgarami samemi dobrze obznajomieni z krajem uznali od dawna te podejrzane nowoodkryte utwory ogłosili jako humbug: dla tego też w Dějinach bulhars. str. 516 ogłosiłem takowe za sfałszowane. Szanowny starzec p. P. R. Slavejkov najlepszy znawca narodowego życia bułgarskiego, dobrze obznajomiony z Rupezosem i innemi krainami rhodopskiemi, nieraz przedemną stale utrzymywał, że te kędy są falsyfikatem jakiejś całej kompanii nauczycieli w Seres-ie w Melniku, a raz mi nawet w Sofii r. 1882 opowiadał, jak się mu nauczyciel Charizanow z Melnika przyznał, że także był wspólnikiem (ortak) przy fabrykacyi Werkowiczowych pieśni. Slavejkow się go w ciągu rozmowy pytał, dlaczego było robili, na co otrzymał odpowiedź, iż [illegible] tem zamierzają podnieść sławę narodu swego; sam Werkowicz mniemał, iż temi pieśniami udowodni prastary pobyt Bułgarów i pochodzenie cywilizacyi od Słowian. Poezyje te spisowane ponajwięcej rzekomo za pomocą przerabiania i naśladowania prawdziwych pieśni gminnych w tem przekonaniu, iż „ogromna" długość pieśni świadczyć będzie o ich głębokiej starożytności.

Periodiczesko Spisanie na Bolgarskoto knižovno družestwo w Srjedec. Redaktor M. D. Stojanow. 1882, Knižka I–XII. Srjedec, deržawna pečatnica. 1882. 8°

Towarzystwo literackie bułgarskie założone pierwotnie w Braila w listopadzie 1869 (1878 r. wydało 12 tomów „Periodiczesko Spisanie" (dawniejszy okres – 20 lewa). Głównemi kierownikami byli: Marin St. Drinow profesor Charkowskiego uniwersytetu, biskup Kliment Branicki rektor seminarium teologicznego w monasterze Ljeskowskim i M. D. Stojanow główny inspektor ministerstwa oświecenia w Sofji. – R. 1882 w kwietniu odnowione zostało to Towarzystwo z siedzibą w mieście Srjedec, pod protekcyją Ministerstwa oświecenia, od którego pobiera wsparcie. Kapitałów własnych miało to towarzystwo 50 do 60000 lewów (franków) z których opędzało koszta redakcyi i druku Pisma czasowego wydawanego co miesiąc w 10 arkuszowych zeszytach (Cena 6 zeszytów 20 lewa)

Książka I (1882) II. III. – IV (1883). V. VI. (i Spis pierwszego Rocznika) z 2 tabl. litogr. widok wodospadu pod Etropolem.

Książka VII. (1884.) (Przekład Schillera: Lied von der Glocke, przez Zw-D. Szyszmanowa, str. 135 Pieśn-ta za Kambana-ta) VIII. (Pieśni gminne Pomaków z Czepino, str. 90–94) IX. X. XI. XII (i Spis)

Książka XIII (1885). XIV. XV (pieśni gminne Pomaków str. 434). XVI (Biografia odr. 1871 przez Balana str. 184–181). XVII (Dalszy ciąg bibliografii przez Balana: Knigopis str. 325–330 – dość chudy) XVIII. (i Spis)

Godina peta. Książka XIX i XX (1886). – XXI i XXII. – XXIII i XXIV (1888) |: Bolgaro-grecka ta cerkowna rasprija, ot Teodra Stojanowa Burmowa (R. Witelowa. Zeszyt XXIII str. 607–653 (Rozdział III) |– Bolgarsko wrzebno dijelo na Turcko (statystyka Macedonii) str. 804–863 – i Spis.

Godina szesta. Książka XXV i XXVI (1888) = XXVII. = XXVIII – XXIX (1889) i Spis.

Godina siedma. Książka XXXI (1889) = XXXII i XXXIII. = XXXIV = XXXV = XXXVI (1891) (Dwa sandżiaka od istorična Makedonija (opis sandżiaktu Seres) str. 809–860. i Spis.

Godina osma: Knižki XXXVII i XXXVIII (1891) (Dva sandžaka od Istočna Makedonija (opis sandžaka Seres i Drama) str. 1-91. i Tablice statistične do tego str. 291-342.) — XXXIX (1892) — XL. (1892)

Dzienniki polityczne (Gazety) bułgarskie r. 1889. i 1892

1) Bułgarija ne spi. Sofija 1889 fol. (co tydzień) (I ROK)
2) Warjar. Srjedec 1889. fol. (co tydzień) (I ROK)
3) Warnenskij Obszczanskij Wjestnik. Warna 1889. 4to 2 razy w miesiąc. (II ROK)
4) Iztok. Russe 1889. 4to codzienne (Rok XIV.)
5) Makedonija. Russe, później Sofija 1889. fol. (co tydzień) (I ROK)
6) Narodna sila. Pljewen 1889 fol. ~~xxxxxxx~~
7) Narodni prawa. Sofija fol. 2 razy w tygodniu (II ROK) 1889
8) Plowdiw. Plowdiw. ~~xxx~~ 1889. fol. (co tydzień) (IV ROK)
9) Prawodoljub. Lowecz 1889 fol. co tydzień. (II ROK)
10) Rodoljubec. Sofija 1889. fol. co tydzień (I ROK)
11) Rodopi. Plowdiw 1889. 1 Nr.
12) Rosica. Sewlijewo 1889.
13) Russenskij Kurier. Russe 1889.
14) Swoboda. Sofija 1889. 3 razy w tygodniu. fol. (IV ROK)
15) Slawjanin. Russe 1889. fol. dwa razy w tygodniu (IX ROK)
16) Sofijskij obszczanski Wjestnik. 1889. fol
17) Sofija 1889
18) Struma. Srjedec 1889. fol. 2 razy w tydzień. (I ROK)
19) Szumenskij Okrużen Wjestnik 1889.
20) Balkanska zora. Plowdiw 1889. fol. codzień. (Rok I.)
21) Graždanin. Orie-chowo 1889. 4to (2 razy w tygodniu) Rok I.
22) Dnewni Nowini. Sofija 1889. 4o (co dzień) (Rok I)
23) Mnienie. Russe 1889. 4o (raz w tydzień) (Rok I)
24) Narodna Zaszcz-ita. Kazanlik 1889. fol. (raz w tydzień) (Rok I)
25) Narodna Misl. Swisztow 1889. 8o (raz w tydzień)
26) Nowa Bułgarija. Widin 1889. fol. (raz w tydzień) (I ROK)
27) Nowini. Carigrad 1889. fol. (raz w tydzień) (I ROK)

Czasopisma bułgarskie w r. 1890.

1) Sbornik za narodna umotworenija nauka i knižnina, izdawa ministerstwo na narodnoto proswjeszczenie. Sofia 8°. od r. 1889. (5 lewa)

2) Periodičesko Spisanie na Bolgarskoto knižewno družestwo w Srjedec. pod redakcijata na W. D. Stojanowa. Srjedec 1890 Godina VII. 8°. 6 zeszytów rocznie (12 lewa)

3) Zornica miesięczno literaturno spisanie. Redaktor [illegible] Iwan Wazow. Sofia 1890. 8°. 12 zeszytów rocznie (8 lewa)

4) Literaturno-naučno spisanie na Kazanlyškoto učitelsko družestwo. [illegible] Redaktor Dr. K. K. Krestew. Plowdiw 1890. 8°. 12 Now rocznie (2½ lewa)

5) Biblioteka Św. Kliment, izdawa družestwo Św. Kliment. Sofija 1889. 8°. 6 Książeczek rocznie (po bartuszy) (5 lewa) |: od r. 1888 :|

(dobrze redagowana na piękne artykuły i przekłady prozy)

6) Biblioteka za djetca, izdawa N. P. Bozajtow. Plowdiw 1889. 6° co miesiąc zeszyt. Rok I. (5 lewa)

7) Wenec. Naučno spisanie. Redaktor D. P. Kocow. Widin 1889 4to co miesiąc Nr. (5 lewa.) (Rocznik IV)

8) Wojenen Žurnal. Redaktor P. Petrow podpolkownik. Sofija 1889. 8vo co miesiąc zeszyt (1½ lewa) (II Rocznik)

9) Wjestnik na učitelskoto družestwo. Redaktor A. Poppow. Widin 1889. 4to co miesiąc Nr. (1 lewa 50 stot. kwartalnie) (I Rocznik)

10) Domaszen učitel. Redaktor A. S. Canow. Izdawa Bolgarskoto Ewangelsko Družestwo. Sofija 1889. 4to (I Rocznik)

11) Domaszen učitel. Redaktor D. D. Bozwarow. Čaribrod (Sofija) 8vo co miesiąc zeszyt (6 lew) (I. Rocznik)

12) Zimni wieczeri. Žurnal za literatura. Red. Ch. Genadijew. Plowdiw 1889. 8°. co miesiąc. (I Rocznik)

12) Zornica. Sedmičen wjestnik. Redaktor R. Tomsun. Izdawa Amerikanskoto ewangelsko obszczestwo. Carigrad 1889. fol. (XIV Rocznik)

13) Iskra. Naučno-literaturno spisanie. Redaktor W. Jurdanow. Šumen 1889. 4to (po 2 ark) (12 lewa.) (II Rocznik)

14) Knižici za prowait s belletričesko, techničesko, naučno i zabawitelno soderžanije. Redaktor K. G. Samardžijew. Solun 1889. 8°. co miesiąc (6 lewa) (I Rocznik) (szkic i piękne zmarłe)

28) Plowdiwskij Rusčuk. Plowdiw 1889 fol. (raz w tydzień) (I Rok)

29) Plowdiwskij Obszczestwenij Wjestnik. Plowdiw 1889. (2 razy na miesiąc) (Rok I)

30) Rozowa Dolina Kazanlik 1889. 4to (3 razy na miesiąc) (Rok I.)

31) Swobodno Slowo. 1889 (Rok I) (co tydzień)

32) Srjedna-Gora. Stara zagora 1889

33) Sowjetnik. Sliwen 1889. fol. (raz w tydzień) (III Rok)

34) Tundża. Jambol 1889.

15) Medicinski Prjegled. Red. Dr. Zw. Michalow i Dr. Georgi Zolotowicz. Sofija 1889. 4to (2 Razy na mesiąc) (II Rocznik)

16) Le Mond-Lingvista. Wjestnik za prijateli-te na Esperanto w jezik. Redaktor M. S. Bogdanow. Sofija 1889. fol. (Nr 1.) (Volapiuk)

17) Napred! Nauczno-Kniżewen i obszcestwen wjestnik. Redaktor G. D. Kurdziejew. Plowdiw 1889. 8vo co tydzień Nr (IV Rocznik)

18) Narodna Muzika. Redaktor D. D. Stojanow i R. Sm. Raczow (na spiew i fortepian muzyka). Szumen (Werna) 4o co mjesiąc 2 Nra 1889

19) Nauczno Spisanie. Redaktor Zacharij D. Bojadżijew. Ternowo 1889. 8vo (tłomaczenia) (III Rocznik)

20) Prewodna rudebna Biblioteka. Red. S. N. Mintow. Rok II (1889) 12 Nra

21) Promiszlennost. Ekonomiczesko i nauczno spisanie. Red. St. Zw. Roglew. Swiszczow (Russe) 1889. 8vo (II Rocznik) (co mjesiąc)

22) Seljanin. Cerkowno-obszcestwen wjestnik. Redakt. Ignatij Kalotkij. Sofija 1889 fol. (co tydzień) (IV Rocznik)

23) Stenograficzeski Wjestnik. Redakt. Chr. P. Konstantinow. Sofija 1889. 8vo co mesiąc. (II Rocznik)

24) Sowremennik. Obszcestwen żurnal. Redakt. Zw. Swiszczow. Razgrad. 4to 1889. 4to (2 razy co mesiąc) (I Rocznik)

25) Trud. Literaturno-nauczno spisanie. Redakt. C. Ginczew, T. Z. Dżamdżijew. Ternowo 1889. 8vo (II Rocznik)

26) Juridiczesko Spisanie. Redakt. P. Zw. Danczow. Sofija 1889. 8vo co mesiąc. (II Rocznik)

27) Domaszen prijatel. Wydawa Ewangelsko wszyliczna pecsatnica. Samokow 1889. Co mesiąc Nr (I Rocznik)

28) Duma literaturno-nauczno-politiczesko mieszczno spisanie. Red. N. Jonkow-Władikin. Plowdiw 1890. 8vo (Rok I)

29) Zarja. Nauczno-literaturno spisanie. Red. K. W. Drumew. Sofija 1890 8vo (Rok I)

30) Dwje a dwje pet. Satiriczeski, politiczeski i literaturen wjestnik. Sofija 1889. fol. Co tydzień arkusz. (I Rok)

Drukarnie bułgarskie

Aż do r. 1830 drukowano książki bułgarskie wyłącznie na Wołoszczyźnie, na Węgrzech (Budyniu, Braszowie) i w Serbii. Dopiero r. 1838 założył w Soluniu (Salonichi - Tessalonia) drukarnię sławiańską Hadzi [redacted]ozyj archimandryta synajski, rodem Bułgar z Macedonii, w której 1838–1841 wydał kilka książeczek drukowanych literami kiryllo-cerkiewnemi; jako to: 1) Kratkoje opisanie dwadesiat monastyrej obretajuszczija sia wo Swiatoj Gorie athonskoj. Napeczatasia w typografii Soluńskoj w ljeto ot Christa 1839 mjesiac Fevruarija. 12mo Kart 10. (Są tu pokrótce opisane monastery: Welika Lawra, Karakal, Filotej, Iwer, Katlomusz, Stawronikita, Pantokrator, Watoped, Szymen, Chilendar, Zograf, Kostamonit, Dochiar, Ksenof - w języku cerkiewnobułgarskim.) Wydanie to przedrukowane zostało w Petersburgu r. 1877 przez „Obszczestwo lubitelej drewnej pismennosti" pod dyrekcją Kniazia Wiazemskiego. – Druga edycyja wyszła również w Soluniu około r. 1840. – Trzecia edycyja r. 1846 w tajnej drukarni Nikoła Kara-Stojanowa w Samokowie z fatszywą firmą budyńskiej drukarni: Kratkoje opisanie na [redacted] światyte dwadesiat monastyry, zaradi poklonnicite szto idat na swiata gora, i za onyja koito żelajat da znajat czudesata szto se po swiatogorskite monastiri. Tretoje izdanie. Peczatano budinoskimi pismeny 1846. 8vo małe, Kart 10 druk kiryllo-cerkiewny. — 2) Służenie Jewrejsko i wse zlotworenie ricbno so pokazanie ot Swiaszczenno i Bożestwenno pisanie wetcho i nowoje. I se położi na kraj ot Talmuda jewrejska go, szto je pisal Pawel Medijski, szto imat poweke chuli protiwny pred Boga, protiwny i pred aggeli Bożii. Se pisza po Moldowlaszeski jazyk ot Neofita Monacha, szto beszе Rawwinyn jewrejski i posle po swiatoje Kreszczenie se czinj uczytel christianskij. Ktoto pa se ispisa na greczeskij jazyk. Treto na sega, ot greczeski jazyk se preiwnosi i se prepisa wo prostyj i kratkij jazyk bolgarskij k razumeniju prostomu narodu. W typografii Solunskoj pri Hadzii papa

Theodosii archimandrita Synaitskago w ljeto 1839. 4to. — 3) Kniga glagolemaja Outjeszenije grjesznym privedena na prostij jazyk ot Kyrilla jeromonacha bywszago igumen w monastyr Leszeczkago swiatogo Athanasia. W typo Solunskij pri Hadži papa Theodosia archimandrita Synaitskago 1840. 8vo kart 46, druk kiryllo-cerkiewny. Zdaje się iż autorem tej książki jest jeromonach Kiryl Pejcinowicz Tetowiec igumen monasteru Kral-Markowskiego koło Skopii, a później monasteru we wsi Leszek koło Tetowa. — 4) Kniga za naucenije trich jazykow, slaviano-bolgarskoj i greczeskija i karamalickoj. Solun 1841. 4to druk kiryllo-cerkiewny. — Roku 1841 zgorzała drukarnia w Soluniu, a czcionki jej przeniesiono do Samokowa, gdzie latowemi r. 1846–1850 drukował Kara Stojanow. Dopiero r. 1889 założył Zlatarski w Soluniu drukarnię pospieszną, zaopatrzoną w piękne czcionki graidanskie i kiryllo-cerkiewne. — W Carogrodzie założono dopiero r. 1843 pierwszą drukarnię bulgarską, podobno przez tegoż Hadži Teodosija, jak twierdzi Marin Drinow (Periodiczesko Spisanie. Książka XXXI Godina sedma. Sziedec 1889 str. 3.)

Hadži Joakim jego (mnach daskal (nauczyciel) Korczanowski wydał: 1) Czudesa Presviatyja Bogorodicy prevedeni ot Knigata Amartolon Sotiria na Bolgarskij jazyk. W Budinie gradie pecatano pismeny Kral. Universiteta Pesczeranskago 1817. 8vo str. 103 (druk kiryllo-cerkiewny). 2a ed. w Bukuresczi 1846; 3a ed. w Samokow 1851. — 2) Raczicza poucitelna nastavlenija sozinenaja jeromonachom Joakinom Hadži. W Budinie gradje pecatano pri Kralewskom Universitetje 1819. 4to str. 310 (druk kiryllo-cerkiewny)

СЛОВАРЬ
БОЛГАРСКАГО ЯЗЫКА
ПО ПАМЯТНИКАМЪ НАРОДНОЙ СЛОВЕСНОСТИ
и
ПРОИЗВЕДЕНІЯМЪ НОВѢЙШЕЙ ПЕЧАТИ.

СОСТАВИЛЪ

А. ДЮВЕРНУА.

Словарь состоитъ изъ 9-ти выпусковъ въ 164 печатныхъ листа большой восьмушки, 2622 стран. и брошюрки, заключающей дополненія къ Словарю. Въ счетъ стран. не входитъ введеніе къ II-му выпуску, заключающее обзоръ гласныхъ болгарскаго языка, написанное самимъ авторомъ I—XXIV стр. и предисловіе къ III-му вып. I—XXXIV стр. Цѣна Словаря (9 вып. и брошюры) 18 руб., съ уступкой 10% 16 руб. 20 коп., пересылка насчетъ издательницы. Выписывающимъ не менѣе 10-ти полныхъ экземпляровъ будетъ сдѣлана уступка 20% (14 руб. 40 коп.). Адресъ издательницы: Москва, Поварская, домъ Селиверстова Г. А. Дювернуа.

Приводимъ какъ образчикъ 1 стр. изъ Словаря и выписку изъ рецензіи профессора Ягича, вышедшей въ XII т. (1 и 2 ч., стр. 282—287) ученаго журнала *Archiv für Slavische Philologie*:» Считаемъ долгомъ сообщить о Словарѣ болгарскаго языка профессора Дювернуа, который мы причисляемъ къ важнѣйшимъ изъ появившихся въ области Славянской филологіи научнымъ трудамъ за послѣдніе годы. Ни одно изъ славянскихъ нарѣчій, не исключая даже лужицко сербскаго, не было такъ мало обработано лексикографически по сіе время, какъ болгарское. У Болгаръ не было своего Вука Караджича или Даля, Линде или Юнгмана, о подобныхъ Востокову, Даничичу, Миклошичу и говорить нечего. Всѣ существующія донынѣ пособія чрезвычайно не полны и не удовлетворительны. Поэтому, если покойный Московскій славистъ, побуждаемый благороднымъ порывомъ, рѣшился начать этотъ капитальный трудъ въ ту знаменательную годину, когда успѣхи русскаго оружія призвали къ политической жизни Болгарію, то исторія славяновѣдѣнія никогда не забудетъ этой заслуги автора. По истинѣ выходъ этого Словаря въ свѣтъ будетъ имѣть бóльшее значеніе, нежели сраженіе, выигранное на полѣ битвы. Такимъ образомъ трудъ профессора Дювернуа можно считать съ полнымъ признаніемъ нравственной побѣдой, завершающей успѣхи на полѣ брани» и т. д. Въ концѣ рецензіи профессоръ Ягичъ выразилъ желаніе, чтобы помимо Россіи и въ Славянскихъ земляхъ было извѣстно о появленіи и стоимости Словаря, что и достигается печатаніемъ этого объявленія.

Сре́дце *с. с. съ чл.* **Сръдцето** се́рдце, *мн. ч.* **Сръдца́**—сердца́ **Сръдчице́ Сръдче́нце** *ум.* серде́чко: Кѫрстано бѣла, цѫрвена! Мѫжи сѣ дури си́ млада, Дури си́ тѫнка висока, Дури ти играть сѫрцето-то. *М. 398.* Тога сѣ Инче изгласи Изъ тая гора зелена. потай ми горо зелено, Етего Инче кѣ идетъ, съ айдуци ке сѣ обидитъ: Пѫрво-то сѫрдце го нематъ. *М. 220.* Мари калино Станчице, Ти имаш сърце юначко Като брата си Стояна. *Д. 32, 53—55.* Че са удари в клѣто сърце. *Д. 50, 68.* Сорце му се люту наранилу, Наранилу му се, као огань му се запалилу, Не ми знае дека да си иде. *Вѣ. 82.* Гдѣ-то сьрдце-то лежи, тамъ око-то лежи. *Ч. 141.* «Колко-то срьдце боляло, толкова слъзы капало». *Л. Д. 69 р. 156.* Сынь кытынъ чюкмань (сукмань) Стояну изгори сьрдчице! *Пк. 16.* Горѣте, дѣтца, горѣте сърца, Ви ще станете беличек пепел, Аз ваша майка на чървен въглен. *Д. 55, 22—24.* И рьшето срьце има. *Ч. 163. 2*) утроба: От сърце ро́жба не́махме. *Д. 88, 14.* Дра́ги Нико́ла, мил бу́лен, По сърце́-то да ми разпо́риш, На сърце́-то да ми ви́диш, Да ви́диш що и́ма, дра́ги Ни́кола.—А Нико́ла ѫ разрѣзал, Намѣри мъжка ро́жбица, Момче́нце с зла́то перче́нце. *Д. 88, 47—53.* Да ни да'итъ (Господъ) отъ сѫрче чедо. *М. 29. 3*) середина: Него кръсно полагѫть на два вилясты колове, и къту заклѣщѫть край основы въ сърдце му, кое è вдълбано малко нѣщо, почвѫть да ѫ навивѫть. *Пк. 85. 4*) охота, желаніе: Стига да има срьдце да чете. *Л. Д. 73 р. 223.* Той се учѣше по̀ съ сърдце и не съ такава мѫка! *Тб. 15. ср.* при́сърце. *5*) храбрость: Отъ кѫдѣ ся зе това сръдце у войскары-тѣ. *Р. 114.* **На сре́дце сѫмъ**, я по сердцу кому либо, я милъ, я любимъ: А кога родители ся склонѫть да дадѫть дѣвойкѫ въ бракъ, попытвѫть ѫ *да ли ѝ є на срьце момакъ*. *Пк. 102.* Дружина-та, съ които ѣде нѣкой, трѣбува да му сѫ на срьдце и колкото ся може веселы хора. *Л. Д. 74 р. 73.* «Даль ти ѥ мила невѣста, Даль ти ѥ, сино, во сѫрце?»—«Мошне ѥ мила невѣста, И мошне ми ѥ во сѫрце». *М. 255.* **На дра́го(ра́до) сре́дце**, охотно: Дѣвойки на драго срьдце приѣмѫть подаденыя имъ врьтена. *Пк. 95.* Всеки отъ тѣхъ на радо срьдце би помогнѫлъ, съ что може. *Л. Д. 1870 р. 126.* Бащата на радо сърдце отхранва сына си въ единъ такъвзи добъръ занаятъ (*Le père est ravi d'élever...*). *Т. 50.* **Съсъ се сре́дце Съсъ срьдце**, съ полной охотой: Най-напредъ Слава работила, колкото можала, ако не и съ се сѫрце. *З. 98.* **Отъ (се) сре́дце**, отъ души: Така и до толкось може да ся свръши всяка работа, была тя обща или частна, кога ся не захваща отъ срьдце, а само надъ срьдце. *ib. 72 р. 256.* **Бе́зъ сръдце**, неохотно: Не лѣнѣте ся въ работѫ-тѫ си, нито пакъ да работите мрьзеливо и безъ-срьдце, нъ хващайте свойскы. *ib. 69 р. 209.* **На гла́дно сре́дце**, на тощакъ: Рàно рàно пред сълнце излàзи—И на гла́дно сърце во́да пи́е *Пс. 21—22, 551.* Сутринѫ на гладно срьдце никакъ не быва да ся піе ракія *Л. Д. 74 р. 68.* **Доде́ ми сре́дце на́ мѣсто**, я пришелъ въ себя (*напр.* отъ испуга). **Легна́ ми сре́дце на́ мѣсто**, я успокоился (*испомнивъ задуманное*).

Geografia Bulgarii:

Bulgarsko to uczebno dżelo w Turcko, ot P. K. (Periodiczesko Spisanie na Bulgarskoto Kni: zovno drużestwo w Srjedec. V. Godina 1888 Knižka XXIII i XXIV, str. 804–863.) (statystyka)

Dwa Sandżaka ot istoczna Makedonija, opisowa Z. (Periodiczesko Spisanie VII Godina 1891 Knižka XXXVI str. 809–860. = VII Godina 1891 Knižka XXXVII i XXXVIII, str. 1–91. Priturki (tablice statystyczne) str. 294–342 i 1 tabl. litograf.

Ethnographie de la Macedoine. Philippopoli 1881. (redagował Zw. Jew. Geszow

Veselinović: Srbi u Macedoniji i u juźnoj Staroj Srbiji.

La Macédoine au point de vue ethnographique, historique et philologique par Ojeikov. Philippopoli 1868. 8°. str. 200 z 2 mappami. (w tajnym autor ma być Atanazije Szopao – podług Gopcewicza)

Protić Stojan M.: O Makedoniji i Makedoncima. Beograd 1888 (dowodzi że Macedonia – to Serbia)

Jastrebow (utrzymuje że Macedonia to Serbija)

Garnki akustyczne. – Używane w cerkwiach w Grecyi. – W Bułgaryi w miejscu Panagjuriště w ruinach cerkwi S. Teodora są w ścianach garnki wmurowane ciasną częścią mającą otwory czyli gardła zwrócone do środka cerkwi dla wzmocnienia akustyki. (Čas. str. 251 Živěček Konst. Čechy po Bulharsku. Novočeská Bibliotheka vydavaná nákladem Musea Království Českého. Číslo 27. Praha 1868. Spisu Musejních číslo 160. 4 ℊ. 80 kr. Cena zníženo 2 ℊ. 40 kr.) Podobne akustyczne garnki są w murowanej cerkwi wsi Kypelovci pod miastem Kirkendil (Velbuž) w Rumelii bułgarskiej (Čas. str. 402 Živěček Cechy) otwory od garnków na wnętrze kościoła dla lepszej akustyki. Podobne akustyczne garnki są w greckich cerkwiach w Mesembrii (Čas. str. 587)

Glagolica Isak Taylor Dr. (Archiv für slavische Philologie V. str. 191) mniema iż Kirylica jest greckie pismo uncyalne; – a Glagolica greckie pismo kursywne – litery nieznane są nas połączeniami greckiego pisma uncyalnego z kursywą. Konstantyn Cyryl i Metody wyszedłszy z Solunia (r. 855) (gdzie kwitł język słowiański (południowo staro-bułgarski) do wielkomorawskiego państwa (w Panonii) r. 863, przełożyli najprzód na ten język ich ojczysty Ewangelie niedzielne (ἀπόστολος) i Epistoły niedzielne czyli tak zwany praksapostol, które to księgi przełożył Konstantyn papieżowi Hadrianowi r. 868 w Rzymie później przełożył całe ewangelie czyli nowy zakon (tetra evangelion) spaltem które księgi z greckiego

wewn. Skrin

Św. Jan Rilski ur. około r. 876 + 946 uczniami jego byli: ś. Prochor Pčinski, w. Gawril Leśnowski w. Joachim Osogowski (czyli Tarandaporski) — Żywot jego spisany około r. 1170 znajduje się w prologu z mineji. Żył on w pustyni (w Kicie) rylskiej. Dziś carowie bułgarscy zbudowali wielką Ławrę Rylską. Zwłoki jego przeniósł car Piotr bułgarski [illegible] do Srzedc, później przeniesione do Tyrnowa, a r. 1469 do Klasztoru Rylskiego, którego cerkiew na nowo wystawiono r. 1834. W obrębie klasztora stoi dużą murowaną wieża: Rodina Kula czyli Róg zbudowana przez Chrelję wojewodę na Strumicy i Melniku protosebasta Stefana Dušana Króla serbskiego, r. 1335 (Chrelja + 1343 jako zakonnik w Rylu). Druga wieża jest Kaplica z cudowną ikoną Matki Bożej (przez cesarza bizant. Manuela Komnena) Klasztor jest stawropigion (uwolniony z pod jurysdykcji biskupiej), miał liczne metochy (folwarki = ciflik) — Cerkiew w Rylu narodzenia Matki Bożej zbudowana 1834 na miejscu starej, postawionej przez Chrelję. Wsporty kaut cerkwi malowane piekło z grzesznikami — (dla nauki prostego ludu). — Na dzwonnicy dzwony. Kopało (cyparysów) drzewiane — W klasztorze żyje 30 mnichów.

Łokoj w Odrzjaźopolu 1829
Wyprawa Krymska 1854
Czasy Rozdziałów 1793 – 1814
Rakowski Georgij + 1868
Beron Petr Dimitr + 1871 rabiny w Rumunii.
Aleko Vogoridi pierwszy gubernator Rumelii (czyn Stefan)
na Księcia Vogoridi Księcia Sanoj + 1859 z Kotla

Vasil D. Stojanov bibliotekarz w Sofii, rodem z Żerawna

Dobrudża Której część należy do Bułgarji a druga część do Rosji. na zgruz od Dobrotiza despoty prywatskiego pana Warny i Kalliakry (syna Kumańskiego Księcia Balikiej władcy Karbony dzisiejszego Balczyku) sprzeczniego z dworem bizantyńskim + 1386. Po śmierci jego syna Iwanka Mirtza Książę rumuńskie pisze się już r. 1390 terrarum Dobrotitii despotus et Tristri (Dister - Silistria) dominus:

Galata wieś przy Warnie.

Petrič zamek pod Warną.

Ovča grad (Provadia).

Dristerští (Silistria).

Warna zdobyli Rosjanie 1828. Podczas wojny Krymskiej postawili Polacy pomnik władysławowi Warneńczykowi na mogile zwanej Kara-pas paz-mezara (grób czarnego Księcia) leży ten wódz za podmówką greckiego metropolity warneńskiego został zniszczony przez Turków z Gagauzów. (Jireček Cesty str. 623)

Pasvan samowładca w Widyniu + 1807 przeciw niemu posłani Kurdzaliję

patriarch ternowski; metropolity: preslawski, sierwierski, lowczyski, sriedecki, owczepski, dorostrski, bdyński, filippiński, nesmorijski; - arcybiskupi ochrydzki; biskupi: sierski, welbuzdzki, branizewski, bielgradzki, nissewski.

(około 1292) byli na soborze w Pryzrenie: Archiepis: Kosmowtorij (Eustathie) - episkopy: zetoki, 96
rąsoki, zwecząnoki, chwostieńoki, (budimski)
cholmski, prizrenoki, stopliczoki,
dimelski, branizewski, mazewski
(liplański, skopoki, debroki,
morawiczoki
mogilenski - ischnenski?

Malowidła najdawniejsze na górze Athos freski dochowały się w monasterze Protatoj i Lando Kreutor - mozaikowe w Watopedoj: Xenofos zeftam 30 cerkwi klasztornych, 10 pustelniczych, 20 cmen: tarzowych i 200 Kaplic. - W innych monasterach n.p. w Chilandarze dawne freski zostały niewątpliwie odnowione. - W Ochrydzie w cerkwi S. Klimenta są freski sławnego Lanfelinos (z góry Athos malarza) także i w monasterze S. Mikołaja w Prelnikoc.

Sofia (Serdica Ulpia – Srjadec – Triaditza
w Katedre leży Stefan Uroš II Milutin Król serbski (1281–1320)
przeniesiony 1459–1469 z klasztoru Banisko pod Nowym Zazarem.

Niš (Naissus) – Bela-Palanka (Remesiana między Nisem a Pirotem) – Kantalia (Kyptendil) – Germania (Banja u Dupnice)
jest 300 kelii (kromlech)

W monastyrze Rylskim pochowany Chrelja protosebastos Stefana Dušana Króla serbsk. † 1343 – tu r. 1469 przeniesiony
ciało S. Jana z Serrona do Rylu
podpis spleciorem literami (Lyttami)
Odpust S. Jana Rylskiego 20 Rijna. (Ščev den)

1538 Oktoich druk w Klasztorze Gracanica na Kśo.
wem polu
najwięksi rzeźbiarze rylskiego (Kamborj. Oeseus Rhodope) jest autorem
(mitat)
Kiej stronie; Medalla 2930 metr. wys. Dziewica trzyma Dziecię
Nad monasterem Rylskim wznosi się najwyższy szczyt Góry Rylo
Kiej planiny (góry) zwany (Ełesnica) 2677 metr wys. Szczyt
5 jezior z których wypływa Czarny Iskr rzeka. (Rom monaster
Cyfloki zakład (nauczyciel)
wys. 1180 metr.)
Neofyt zakonnik ryłski w. 1793 we wsi Banska pod Razlogiem
ezp popa Stawry filolog i pedagog † 4 (16) Ledna 1881 tłomaczył
na bułgarskie nowy Zakon druk w Smyrnie 1840 3) słownik bułg.
gerski; starosłowiański I. I. od A-O druk w Carogrodzie 1875
3) Opisanie bołgarskago swiaszczennago monastyra Rylskago,
sostawił Jeromonach Neofit Rylec. Izdawa Rylskijmo:
nastyr. Sofija, skoro pezatnica na Jarko S. Kowaczew
1879. 8vo Str. 96 i 133 (wł. i Kor.) (na tureckiej stronie od zwa
najwyższa Ziemia planina (Orbelos)
Skorpil: Niekoi bieżeżki werchu archeologiczeskitje i isto:
riczeskitje izwiedowanija w Trakija. Plovdiv 1885.
Skorpil Zelmenegild: Kritodul bogatstva v gjelo Kupna Bolgarija. Plovdiv 1884.

Koza dzika (bulgar.-serb.: diva
koza - po nowogrek. ἀγριοαίξαις
- poturecku: dag - Kečiri = Berg-
ziege) w Bałkanach: koło Rila
Karp = šaran
bezlikdzi (zwierzęta poboru dziesięci-
ny odchowu bydła w górach.

Rumelia przełęcz 1885
Kilim = turec. Kobierzec.
w XIV wieku było w Macedonii 3
gatunki włościan: 1) poddani dobr
koronnych (parikoi) 2) poddani
dobr kościelnych (proniare - kościel-
ne) 3) swobodniki (eleuthe-
roi)
Turcy mieli gospodarstwa: 1) Miłk
Kiriaretyk 2) chas Rumeliae
nadawane Beglerbegom, Sandżakbeg-
om i t.d. 3) Vakuf Cesarski Sułtański
4) Timar lub Kyleydż Sułtański:
a) Spahiluk (do r. 1839) dożywotnie posia-
nie nadane więcej (proniare) b) bezter-
miny (mniejsi posiadacze w Spahiluku)

...täts-Bibliothek
...
Sig.: b. o. D. Z. ...

Drukarnie bułgarskie:

Sofia 4 – Płowdiw – Ruščuk – Slivno – Stara Zagora – Burgas – Varna – Silistria – Vidin – Carihrad –

Samokov tu od r. 1847 założył matą drukarnię N. Katzkojanow archiereusz w której drukował książki do modlitwy, wydawnictwa dla pielgrzymów rylskich – potajemnie. Sprowadził narzędzia z Belgradu.

Wyprawę Władysława III Warneńczyka opisali r. 1443 Długosz – Calimach Buonacorsi – Serb Michał Konstantynowicz (Pamiętniki Janczara) – Bonfinius węgierski – Dukas Byzantyniec (ed. Bonn.) – Behem Michael niemiec (edit. Karajan w Quellen und Forschungen zur vaterländischen Geschichte. Wien 1849) – wspomina tu: Zlatica (wieś), Djakovica zamek (Rakantsch) Ob. Huber Alfons: Die Kriege zwischen Ungarn und Türken 1440–1443 (w Archiv für österr. Geschichte 28er Band (1886) – Jireček: Geschichte Bulgariens. Zalatio –

Koczujący pasterze trudniący się chowem owiec w górach bułgarskich są to Wołosi zwani Vlasi, po rumińsku: Kucovlasi, po grecku Karakačani, po turecku Juruk (pasterze nomadowie) po grecku: Karagunides, po serbsku Crnovunci; – w Macedonii biali Vlasi pasli owce, a czerni Vlasi pasli konie. Wynajmowali oni od gmin lub rządu polany za pastwiska (tureckie jajlak) mieszkali oni w chatnych kach: Kleti, Kletište czyli kolib; a osada złożona z kilku zaścianków kolib zwała się Katun (romańskie cantone). Ci Wołoscy pasterze pasą owce stada po całej Stara-Planina począwszy od Serbii aż do Morza Czarnego – w krainach greckich na Olimpie i Pindos, w Macedonii, na górze Rhodope i Rylu oraz w Balkanach. Żyją w górach począwszy od Gergjov den (23 [illegible] – wkoło Kalend.) do Krstov den (14 września). – Pasterze Balkanów na zimę idą do równin między Adrianopolem a Carogrodem, lub do greckich wsi na Egejskim pobrzeżu koło Enos przy ujściu Marzy. – pasterze Rhodopscy idą na zimę do ciepłego pomorza około Gjumurdżiny – pasterze Rylu, Osogova i Ponorawii idą aż do Solunia – pasterze z Pindu idą do Tesalii i potężnej Kastandry. (Jireček Cesty pag. 221)

Format — Autor (Redaktor)	T Y godło, edycya, miejsce druku składu, ilość tomów, wolumi tablic, planó Stan egzemplarza

Tłumacz, (przerabiacz) (wydawca)

bačija (bacówka), obor (obora, wieś, ogroda Koszara)
čebr (kopiec), kulastra (colostrum – pierwsze żółte mleko
przy dojeniu), urda (brynza). bělmus (ser ugotowany w bielku
z mąki, manatyga)
(Ob. Miklošič: Über die Wanderungen der Rumunen in den dal-
matinischen Alpen und den Karpaten. Wien 1879 (Denkschriften der
Akadem. Bd. 30)

TYTUŁ druku, rok, drukarz, nakładca, miejsce woluminów, stronnic, kart, rycin, map, planów. — Rytownik.	Liczba Inwentarza | Materyi
	Otrzymano w r. 189
	Cena księgarska
	Oprawa

paraklišis = Kaplica. — panaur = jarmark

Topot (starostwo) kanał wodny

Svištov = Novae ; — Nevrokop = Nicopolis ad Nestum

Śnieg wieczny na górach pochodzi od drobnej roślinki Protococcus nivalis, niektórzy mylnie sądzili że to drobne robaczki, pchliee. — Znajdują się takowe tylko na długoletnim czyli takim wiecznym śniegu. W Tatrach rzadkość pojawia.

Dzika Koza (diva koza, nowogrecki ἀγριοκρίδαις, turecki. dag keçisi, — czesk. kamzik — Zamieszkuje szczyty najwyższej kotlo Rylu, na Śar. Planina — w górach Serbii, Czarnogórze, Hercegowinie, na Olympie — liczą one wspólny rodzaj z rodzaj (melanterit — vitriol de fer)

Kałofer (dawny Zveniград); — Kiustendil = (Ulpia Pautalia) Velbużd.

Kiúdrilije r. 1799 przeciw Lazan w 1804

esnaf = cech (turecki) — rufet = cech, stowarzyszenie (turecki)

druk starosłowiański niejasny: Tetroewangelia recenzji bułgarskiej, druk Lorinc dijak na rozkaz wojewody Krzysztofa Batthoreg wojewody siedmiogrodzk. 1572 w Belegradzie (Alba Julia ?) — Opis przez K. Jireczka (Archiv für slav. Philo. Leipzig, Weisenburg) tom 8, 132)

samokov (kamery, fryszerki)

Ljubenov Petr: Baba Jega ili Sbornik ot različni vjerovanija, narodni ljekuvanija, magji, bajanja i običai w Kjustendilsko. Ternovo 1887.

Jambol m. = Diampolis (w Bułgar.) ; Adrianopol (w Rumelii) = Edrin (Bułg), Edrene (turec) ; — Karnabad (dawniej Karnovo) — Sozopol (Apollonia) ; — Burgas (Deultum — Zigor) Devna (Marcianopolis) — Varna (Odessos) — Kamcija (Scatrae — Pamfagos) — Balčik (Dionysopolis, Karbona) — Hadži-Oglu — Bazardżik (dziś Dobrić w Bułgarii rumuńskiej) — Devna (Marcianopolis) — Šumen (Szumla) — Silistria (Durostor) — Preslav (Eski Stambul)

Pobojowisko warneńskie. Pół mili od Warny w pięknego kilometrze na prawo drogi żelaznej prowadzącej z Rustczuka do Warny o 1000 kroków od drogi żelaznej w bok stoją 2 mogiły koło siebie jedna goła druga krzakami zarosła. Tę drugą zowią Turcy Kara-papaz-mezarà (grób czarnego Księdza) na ona oznaczać miejsce gdzie padł Władysław III Warneńczyk w bitwie d. 10 listopada 1444. Za Polaków za powodem Wincentego br. Krasińskiego postawili marmurowy pomnik Królowi r. 1826 podczas wojny rosyjskiej gdy takowy zniszczał powtornie polscy emigranci podczas wojny krymskiej 1854 postawili nowy pomnik, który jednakże w krótce Turcy i Tatarzy (ochrzczeni Tatarzy) za podnową greckiego metropolity zburzyli. Obecnie w r. 1892 umieszczono w kościele katolick. w Warnie pamiątkową tablicę z napisem polskim i tatarskim. Od tychto mogił spływa potok mały do jeziora Dewnońskiego przerzynając drogę na prawym brzegu jeziora na rozdrożu drogą prowadzącą do Prowadyi i Dobrycza stoi turecka kaplica (tekke) zwana Kara-papaza-mezarà (grób czarnego baszy). W sklepieniu tego grobowca sporządzą szkic t. j. rycerz który poległ za wiarę. Grobu tego strzeże hodża turecki; kamień nagrobny z innemi pamiątkami mieli zabrać Rossyanie r. 1829. Dalej na prawo pod lasem widać ślady drugiej tureckiej nagrobnej kaplicy pod nazwą Pasza-köi. Zdaje się iż w jednej z tych kaplic spoczywa Karadża-basza beglerbeg anatolski, który w bitwie warneńskiej dowodził lewem skrzydłem wojska tureckiego i tam walcząc przeciw Hunyadowi zginął. Bitwa toczyła się głównie na pochyłości wzgórza spadającego ku jezioru: wojsko chrześciańskie stało pomiędzy jeziorem a wzgórzami mając w tyle miasto Warnę; wojsko turecke które nadciągnęło od Szumenu i Prowadu, stało na zachód. Współczesne pisma donoszą, iż Turcy odsłoniwszy królewskie zwłoki, które jako trofeę posłali do Brussy: resztę ciała zaś rozbitki chrześciańskie i Grecy pochowali w kaplicy greckiej (in ain Kriesch Kapelle) jak świadczy naoczny świadek Michał Boheim, którego relacyja wydał Karajan (Quellen und Forschungen zur vaterländischen Geschichte. Wien 1849 str. 45). Podług Callimacha postawili Turcy na tem miejscu, gdzie padł Król Władysław niski słup z napisem wspominającym bitwę, którego dziś już niema. Bitwę warneńską opisali: Długosz,

Palatio, Bonfinius węgierski, Michał Konstantynowicz Serb (Pamiętniki janczara). Ducas pisarz bizantyński (edit. Bonn.), Hammer, Zinkeisen, Jireček K. (Geschichte Bulgariens — Cesty str. 623), Köhler G. (Die Schlachten von Nicopoli und Warna. Breslau 1882. z 2 planami). Koło jeziora Dewneńskiego czyli Warneńskiego leżą ruiny zamku Petrič który król zdobył d. 3 listopada r. 1444 (Petrič — kalesi, o mile od Dewny pod Warną) Długosz zowie ten zamek Petrecz.

Klasztor gruziński (Iwiron) na górze Athos

Monaster „Przeczystej Bogomatery zie jest w Witoszy" pod górą Witosza we wsi Dragalewcy (obw. Sofija) założony przez bułgarskiego cara Jana Aleksandra w połowie XIV wieku na ciekawe freski z r. 1476 kosztem Radosława Mawrowy. Konare. — W pobliskiej wsi [redacted] Bojana starożytna cerkiew S. Panteleimona wystawiony przez ktitora Kalojana na freski z r. 1259 ciekawe

predel – bułg. granica [redacted] Krainy.

Księgi Katastralne całej Turcyzyny (Kadastik) spisane za Mohameda II i Bajezida II (1451–1512) oraz za Sulejmana II i Selima II (1520–1574) znajdują się w Archiwum: [redacted] (tefter – chane) w Konstantynopolu

Adrianopolj (Odrin) – Widin (Bonowia) = Bedyn.
Kazanlyk = Krenos; Lom – palanka = Almus
čekal = krakel ; Nikopol (Colonia Ulpia Oescus) = Ruse
Svištov = Novae ; Razgrad (Cervena)
Trnovo = Nicopolj ; Dorystol (Silistria);

Opis wyprawy Władysława Warneńczyka na Warnę zostawił Michał Behem r. 1444 wydał go Karajan w „Quellen und Forschungen zur vaterländ. Geschichte. Wien 1849 — tam też zamek Rahantsch (Rjachovica)

ogrodnicy (gradinari) wędrujący.
Deli Orman (dziki las) [redacted] kraina od Sylistryi do Szumna (Szumli) (r. 1831)
W Małej Azyi żyje 10000 Bułgarów należących do eparchii Kyzickiej.
i w Bitynie (Pawlikeni)
S. nedelja (Kwiatowy), Sv. Petka + w Trnowie nad Jantrą pustelnica (Pagaőkeva) (Życia = Zwiastowanie)

Serbi wyszedowali z
Starej Serbii miano-
wicie z Peciu czyli
Zpeku do Slawonii
i Baratu:
r. 1459 i 1481 —
r. 1690 pod dowództwem
patryarchy zpeckie-
kiego Arsena Cmo-
jevic
r. 1840 pod dowództwem
patryarchy Arsena
Ivanovic.

W Rumelii: Obwód
Dukadzin — powiat
Zpek ma klasztory:
Sveti Nikol (nad brze-
giem
Drinem
Decan (nad Bistricą)
założ. 1334. z grobem

Chajdut Welko ur. we wsi Lenowci pod Zajczarem około r. 1780 † 1813.

Kukuljević Sakcinski Ivan: Književnici u Hrvatah iz prve polovine XVII vjeka s ove strane Velebita. Zagreb (Stamperija Dra. Albrechta) 1869. 8vo str. 414.

" " Pavao Skalić. (Pretiskano iz Vienca god. 1875) · Zagreb u dioničkoj tiskari 1875. 8vo str. 98 s portr. Skalića.

" " Jugoslavenska Knjižica. Zagreb 1869 (Knjigotiskarna Dragutina Albrechta). 8vo str. 80.

" " Putne Uspomene iz Hrvatske, Dalmacije, Arbanije, Krfa i Italije. Zagreb (tiskom dioničke tiskarne) 1873. 8vo str. 142.

" " Prvovjenčani vladaoci Bugara, Hrvata i Srba i njihove Krune. Zagreb (tisk dioničke tiskarne) 1881. 8vo str. 155.

Kurdzalije razbojnici u istočnoj Rumeliji 1792–1793. do r. 1816.

Sofronij arhijerej vraczanski ur. u Kotel (zvao se Stojko Vladislavov. Bugarsku od r. 1840 zaspli iz vlastavnoga s pod vlasti cerkvenoj grečkoj

1848 popierał księżę

Autonomią bułgarskiego Kościoła Stefan Wogoridi (ur. 1790 od 1833 książę wyspy Samos – ojciec Księcia Aleksego Paszy) on darował dom w Carogrodzie na wystawienie cerkwi bułgarskiej 1850

R. 1839 Rząd bułgarski wyjednał pieniędzmi w Konstantynopolu, iż rząd turecki pozwolił obsadzić Eparchię w Macedonii nauczycielami bułgarskimi. Za przykładem Bułgarów poszli: Wołosi (Cyncary) – tym sposobem wyparli element grecki z Macedonii.

R. 1861 francuscy Lazarzyści (gałąź Jezuitów) popierani przez Napoleona III założyli misyą katolicką w Małko-Trinowo, zaraz pili Unią i założyli szkoły w Adrianopolu katolickie do których sprowadzili Zmartwychwstańców Tomasza Brzozę i Szymona Kobrzyńskiego, otworzyli szkoły gimnazyalne, internat, pensionat i seminarium w Adrianopolu) – R. 1861 przybyła do Carogrodu delegacya bułgarska złożona z 2 archimandrytów Makarego i Jozefa oraz z świaszczennika Teodora i diakona Aleksandra prosząc Piusa IX o przyjęcie do Unii (za radą Lazarzystów) – d. 14 Kwietnia 1861 miała posłuchanie u papieża w tymże celu druga deputacya bułgarska złożona z archimandryta Józefa Sokolskiego, dyakona Rafała Popowa i redaktora Dragana Cankowa, prosząc o wysłanie z pod-Jchimatyckiego jarzma Greków, Mianowano w Argosie Sokolskiego arcybiskupem – R. 1863 otwarli Zmartwychwstańcy szkoły w Adrianopolu. – R. 1865 arcybiskup Józef Sembratowicz wyświęcił Rafała Popowa na biskupstwo unickie, który umarł 1876 pomiędzy zostałbiskupem unickim Nil Szworow. – R. 1880 otwarli Zmartwychwstańcy seminarium w Adrianopolu. w 20 miejscowościach R. 1885 mieli unitę bułgarscy w Macedonii 35,000 dusz 40 cerkwi, 60 Kapłanów, 35 szkół, 1 gimnazyum. w Tracyi (Adrianopolskiej) w 30 miejscowościach, 30,000 dusz, 12 cerkwi 35 Kapłanów, 15 szkół, i seminaria, i gimnazyum, i szkoła rzemieślnicza, 3 żeńskie szkoły, i drukarnia. W Konstantynopolu 5000 dusz 3 cerkwie, 4 Kapłanów, i seminarium, i gimnazyum, szkoła rzemieślnicza i drukarnia.

1806

Archimandryta Hreosfet Petrow Chilendarskij rodem z Kotla, za staraniem patriarchatu greckiego w Konstantynopolu r. 1843 postany na więzienie do Góry Athos przez Turków, przecierpiał 6 lat dor. 1849 wydał: 1) Świaszczennyj Kratkij Katichisis. Kragujevec 1835. 2) Kratkaja Sv. Istorija i Sv. Katichisis. Bielgred 1835. 3) Slavenobolgarskoje djetoswobodstwo za malkitje djeca. Kragujevec 1835 (encyklopedia w 6 częściach – wspólnie z nauczycielem swiszczowskim Emanuelem Waskidowiczem)

Sofronij episkop wraczańskij w Kotel 1739 + 1815 w Bukareszcie, wydał Kyria Kodromion. Rymnik 1806, gdzie też znajduje jego ciekawa autobiografia.

Jeromonach Hilarion Stojanowicz (Makariopolskij) z Eleny skazany na skargę Janczarów przez Turków do więzienia w górze Athos, wspólnie z Neofitem Rylskim

Obwody: Kičevo, Prilep, Veles (Vilajet Salonik, Monastir)

Debar: Metropolia św. Sawy
Prilep: Św. Bogorodica
" Archanjeł
} fundacyj Królów Milutina i Marka

† Slepčevački Św. Jovan
Pitolj Św. Nikola
Prilep Św. Bogorodica
" Św. Nikola
} fundacyj cara Dečanskiego

Ohrid Św. Naum
" Czcia Przeczista
" Św. Jovan
} fundacyj Królow Vojislava i Vladimira

Pitolj Toplički Św. Nikola fund. Milana Topliy
Skoplje Św. Dimitrie fund. Króla Vukašina
Św. Andrija i Vlasije fund Króla Andrejaša
(Kosovo) Palanka Krivorička Św. Jakim – fund despoty Juraj Smederevać ktory tam leży
(Kosovo Štip) Štip Św. Bogorodica i Spas. fund. Cara Dečanskiego fund. Króla Dragutina
(Kosovo Štip) 3) Kratovo: grob Świętej Nemanicić
Kratovo Rilo – fund Relja Kritatic
(Kosovo Štip) Nemanica – gniazdo Nemanjidów
Veles: Św. Dimitrije – fund Župana Stračimira brata Nemanji
(Kosovo) Kočani: Św. Pantelija – fund. Św. Sinesa Nemanja.
(Kosovo) Petrovo: Św. Atanas – fund. Cara Lazara.
Debrca: Św. Joan i Gjorgje – fund. Królow Radoslava
Kičevo: monastyr Św. Czcia Przeczista i Przeweta Bogorodice i Milutina.
Devička Św. Przeweta Bogorodice – fund Króla Uroša wielkiego
fund Królow Milutina i Dragutina.

Groby: Sofija – króla Milutina
Elbasan – króla Vladimira
Ohrid – Sv. Naum
Kumanovo – Sv. Prohor
Zalavka – Sv. Jakim
Kratovo – Sv. Gavrid
Gjakovica – Sv. Król.

Obwody Kičevo, Debar, Ohrid, Elbasan.

+Klasztory: Bitolj: Sv. Jovan Slepičev. fund. Króla Dečanskiego
Borec: Sv. Bogorodica } fund. Króla Urosa Wielkiego
Babuna
Trepčevačka: Sv. Bogorodica Zlatovrch } fund. Króla Milutina
Prečim: Sv. Arandjel
Bitolj: Sv. Bogorodica
Klisura: Sv. Ilija } fund Cara Nemanji
Gjavato Sv. Gjurgj
Kostur: Sv. Bogorodica – fund S. Sawy
" Sv. Ilija – fund Sv. Nemanidow
24 monasteriow na metheori
Beograd: Sv. Peter – fund. Króla Petriflava
Prilep: Sv. Evangjel – fund. Króla Marka
Sv. Bogorodica Zrza – fund. Króla Vukašina
Struga: Cjota Precista } fund. Vuka Brankovića
Kičevo: Cjsta Precista
Ohrid: Sv. Bogorodica
+Morichovo: Sv. Bogorodica – fund. Króla Vladimira.

Rezydencye rejny: Prebrza – Króla Petriflava
Ohrid
Beograd – Króla Vladimira
Čermenika

(Dibra) Debar. Papradnica (Kolo Kodžadžik) – Króla Vbirlava.
Gjuragj planina – Króla Gjuragj

Katedry arcybiskupie rejny: Biskupstica (nad Gjuragj planina) – św. Nemanji
Debrca
Budrin (Kolo Kostura) } metropolia fund. Sv. Sawy.

fundacye: Debar: Sv. Gjuragj braiatcki } – fund. Króla Milutina.
Kičevo: Sv. Gjorgje

Bułgarowie zowią siebie z Bułgarów zowią ich:
Rekalija, Goga, Šop, Bugarin, Grk,
Cincarin, Makedonac, Torlak, Torbeš
– zaś swych rodaków węgierskich zowią Švaba.

W północnej Bułgarii koło Sofii mówią
dyalektem serbskim który zowią Šopski.

Serbowie mają w każdej familii patrona
(Svetac) którego święto (Slava) obchodzą –

W Salonica (Tesalonica) czyli Solunie jest sekta
żydów zwana Deunme czyli Mamini którzy,
pozorem chowie wyznają Islam potajemnie zaś
religią hebrajską; jest ich 3000 do 5000. Jeden tej
utworzył rabin Sabatej Zevi z Adrianopola 1667.
(rodzaj Frankistów Turecki); zwolennicy tej sekty zowią
się Konjo° – Druga podobna sekta równocześnie
utworzył rabin Barzelai, zwolennicy zowią się
Kavajero. – zwolennicy ogłosili w Turcyi się Hiszpanole
ogłosili r. 1571, mieszkają z Hiszpanii.

Bulgaria r. 1869 miała ludności męskiej 1,023,509 a z kobietami razem 2.047,000. Z tej ludności było: a) Bułgarów 1½ miliona (1,300,000 prawosław. nych, 4000 unitów, 170000 mohamedanów) b) Turków osmańskich 500,000. c) Tatarów 80 do 100000, d) Czerkiesów 70 do 90,000 e) Albańczyków 60 do 70,000 f) Rumunów 35 do 40,000, g) Cyganów 20 do 25,000 h) Żydów 9 do 10,000. i) Ormianów 9 do 10,000 k) Serbów 4 do 5000, l) Rossian 9 do 10,000 (starowierców) m) Greków 7 do 8000, n) Niemców około 1000 o) Arabów około 500.

Cała Bulgaria (Dunajski-Wilajet) podzielony na 7 obwodów (Sandżaków): 1) Ruszczuk; 2) Widdin 3) Nisch; 4) Sofia; 5) Tirnowa; 6) Warna; 7) Tultsza.

Ob: Sax C. Geogr. ethnographische Skizze von Bulgarien (w Mittheilungen der k.k. geogr. Gesellschaft in Wien 1869 Nr 8.)

Kanitz: Serbien. Leipzig 1868.

Cesty po Bulharsku popisuje Konst. Jireček, professor všeobecného dějepisu na Universitě české. (Spisu tohoto číslo 160 – Nového česka Bibliotheka vydavana nakladem Musea Kralovství Českeho. Číslo 27.) V Praze, nakladem Matice České 1888. 8°. K.n. 2, str. XVI. 710, z mapky. Cena Knížectví 4 zl. 80 kr. – dla członków Matiky 2 zl. 40 kr.

Knižovno družestvo – założone r. 1869 w Braile, wydaje w Sofii od 1882 dalszy ciąg Periodičesko Spisanie.

Rum – Ili = Grecja, ziemie Rzymian
obejmowała dawną Macedonię i Trację
Łącznie kat obejmował 1855 sandżaków 22
z których 6 w prowincji Rumelii
zawojowane r. 1361 przez Sułtana Murata.

Diukagin (dawna Dardania) dziś Doda Kale'asi (zamek)
nad Czarnym Drinem – w Albanii

A. 1826 Wilajet Rumelia siedziba w Monastir
miał sandżakaty 1) Manastir. 2) Uskiub. 3) Prizrend.
4) Skodra. 5) Dibre – Dziś Rumeli-Walesi
czyli gubernator posiada cały wilajet Bitolskei z małą
częścią Albanii.

Turcyja r. 1878

Vilajet: Kossovo (miasta Prisztina, Prizrend, Prizrenie, Prizrenie, Djakowa, Pjelopolje)
Części Sandżiakatu Novi pazar
" Monastir
" Skutari (Skodra) (części odpadła do Czarnogóry)
" Janina
" Saloniki
" Adrianopol (Edirne)
" Konstantynopolu Części

Vilajet = Generalgouvernement
Liwaj = Provinz (mutessarif)
Kaza = Distrikt (Kajmakam)
Nahija = Commune (Mudir)

Albania Stara Serbia
Epirus Macedonia Thrakia (Adrianopel)
Tessalia

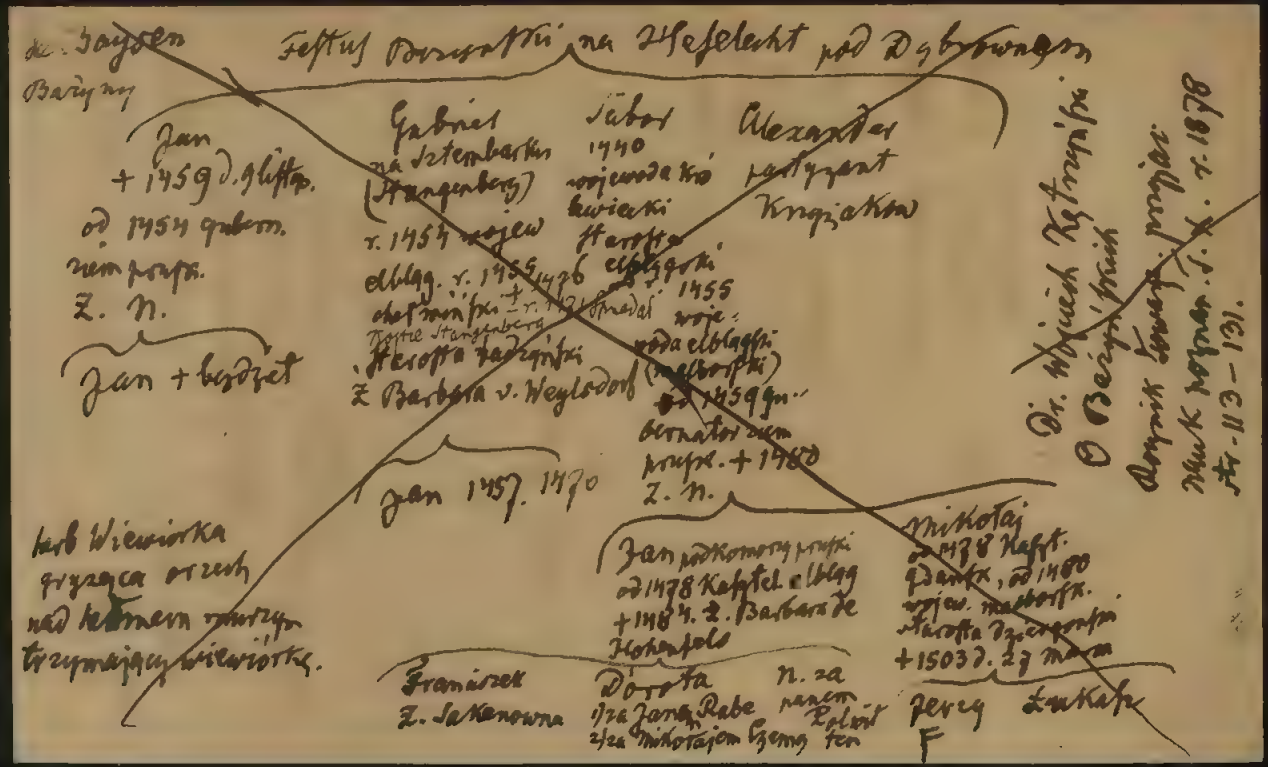
Jan
+ 1459 d. gliffop.
od 1454 gubern.
rem prapr.
Z. N.
Jan + bezdzet
Gabriel
na Iztenbarku
(Strangenberg)
r. 1454 wojew
elblag. r. 1455
Jakub
1440
wojewodzic
kwiatki
starosta
elblaggi
1455
woje-
woda elblaggi
(malborgski)
1459 gu-
bernator
prapr. + 1480
Z. N.
Alexander
kasztelan
Krajakow
Dr. Wojciech Kotwicz
Jan 1457. 1470
Jan podkomorzy prapr.
od 1478 Kasztel. elblag
+ 1484 v. Z. Barbara de
Hohenfels
Mikolaj
od 1478 Kasztel.
Gdansk, od 1480
wojew. malborsk.
starosta Dzierzgonia
+ 1503 d. 29 marca
Franciszek
Z. Sakenowna
Dorota
1/za Jana Rabe
2/za Mikolajem
Czema
N. za
panem
Kolovrat
Jerzy
F
Lukasz

Wilajety: Adrianopol; Manastir; Saloniki

Eokidże – Dere kaza
dawny Kosintos
miasto Skeza (Kjanti)
Adrianopolitański wilajet

I) Enidże-Skeczeńska Kaza 38 wsi z tych 33 tureck. (Pomacy) j½ bułgarsk.; i miasto bułgarsk. (Gabrowo)
tureck. grec.

miasta: 1) Enidże-Kara-su (Turcy i ½ Bułgary) 3000 domów
2) Skeza (Eokidża, Kjanti) 3000 z tych 500 bułgar. z siedzibą greckiego biskupa w Skeze
bułgar. tureck. grek.

II) Gjumjurdżińska Kaza 31 wsi; z tych 22 cało bułgar.; 3 miasta, 3 grecki; 3 bułgar. tureck.; i tureck. ko greckie; i tureckoKaramanlijskie

miasto: Gjumjurdżina 2650 domów z tych 300 bułgar. 300 grek. 200 żydow. 50 [illegible] – reszta tureck. 1800.

Kaza: Dere – Dere
Skeza
Sultan-eri
Jera

Karamanlini (mówią po turecku, religia ich prawosławna) potomki Kumanów (Gagauzy) Macedonii

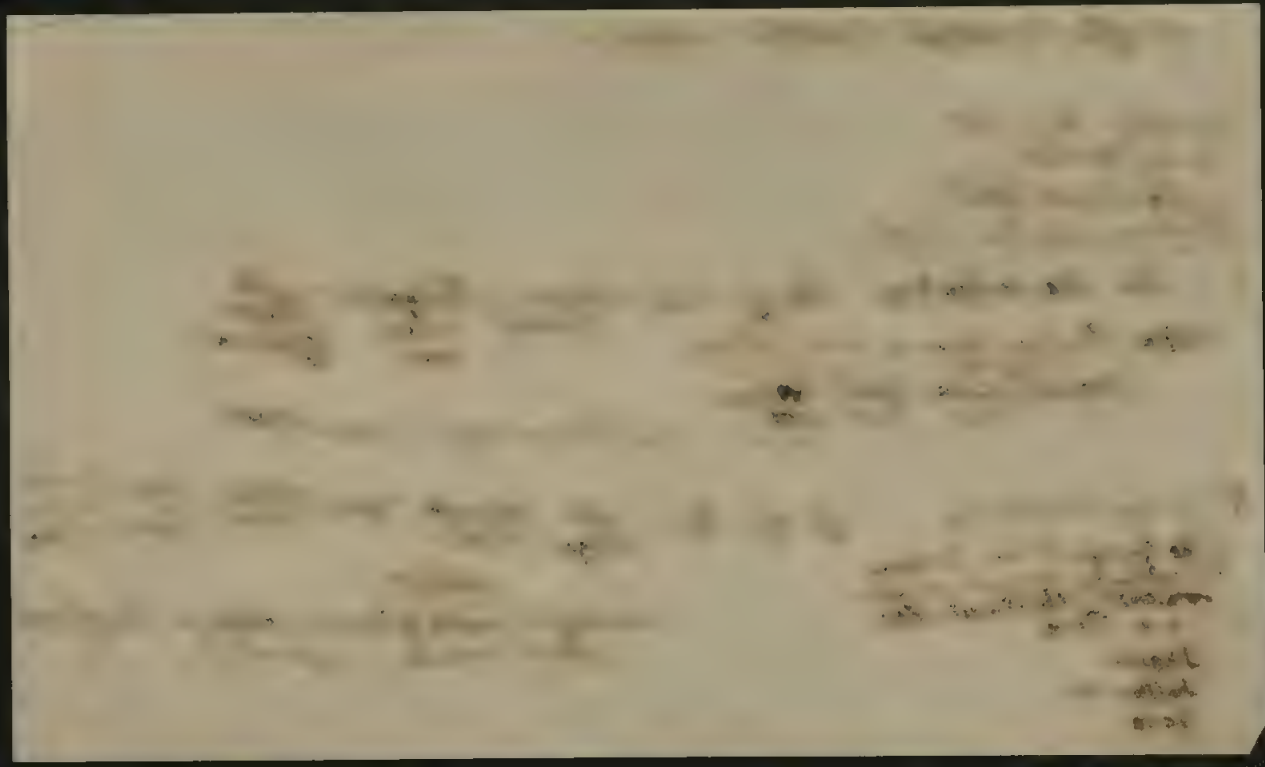

Kirkor (Grzegorz po ormiańsku)

Karamanlii poturczeni Ormianie piszą po turecku ormiańskimi literami, pochodzą z Karamanii w Azji właściwie Seldżuki. – Zowią ich też Karamancy, pochodzą z miasta Konieja (Iconium) – Są między nimi Chrześcijanie i Turcy

Karamanły (są mohametanie) (są też i prawosławni modlący się po turecku – i Grzegorianie modlący się po ormiańsku) pochodzą z Anatolii

Arnauci (albańczycy) są Gegi i Toski – Szkipetary.

Gagauzowie i Surgiseci są Turcy Chrześcijanie.

Romaey (są Turcy Bułgary lub Serbowie

1) Salname turecki urzędowy schematyzm Solúńskiego wilajetu na rok Hegiry 1302 (1884) i 1308 (1891)

2) Workowicz Stefan Z.: Topograficzno-etnograficzny szkic Macedonii. Petersburg 1889.

3) Dinza M. (zgrecyzowany Bułgar z Ochrydy, profesor w Atenach): Δῆμος Τζᾶ: Ἀρχαία Γεωγραφία τῆς Μακεδο: 2 tomy

4) Ofeikof: La Macédoine au point de vue ethnographique, historique et philologique. Philippopel 1888. 400 stron z 2 mapami kolor. etnogr. (autor Atanazije Iwanow sekretarz egzarchatu bułgarskiego

Solunski Wilajet

Gewgelijska Kaza

Gewgelija palanka. 41 wsi: 2 tyrk. 9 bulgarskich 5 czysto
nad Wardarem 200 domow tureck. bulgar.

Solunski wilajet:

1. Solunski sandżakat (departament)
2. Sierski "
3. Dramski "

Skopski wilajet

Ludzie sedzy
Mężczyźni
Kmiecie
Gałąź czysta

a) Kasandrijska Kaza
b) Lagadinska " (Chalkidike)

c) Sierski Sandżakat na 8 Kaza
120 wsi
1 Sierska 2. Zechnenska. 3 Neurokopska. 4.
Raelojska. 5. Dzumalijska. 6 Melnicka. 7 Petrij-
ska. 8 Walowiska (Demir-Hisjar.

2)
Chalkidike wsie bulgarskie Nizwor, Lerijowo
tureckie Rajadzik, Osmanli
greckie Kirinos, Athos

Księgarnia bułgarska: Книжарница на Христо Г. Данов въ Пловдивъ – mają filie w Sofii: Raščenku, domie. 115

Plowdiw (Filipopolis) założone od Filipa II (około 340 przed Chrystusem) Srimentium – Filibe turecki

Romania (cesarstwo wschodnie rzymskie)
Zagoria (Bułgaria zabałkańska)
Albona = Labin w Istrii
Salona = Solin
Scardona = Skradin } w Dalmacji
Nona = Nin
Ancona = Jakin

Stara Zagora (Beroe – Augusta Traiana – Irenopolis)

rataj = chałupnik, najemnik
niva = pole
rało = pług
lemesz = płaziza = płużnica
żeresło = żerdź
brázdce = brózdy brezdi = brózdy
Kosa = używana przy koszeniu (Kosenin, Janowskich)
sarpo = sierp
skopy = karści
sejidba = siewie
vršidba = młocka na tokiu (harman) pod gołem niebem
slama, pljava = słoma
ugar = ugor
sterniste = ścierniska
bivol = bawół
jarem = jarzmo

žito
pšenica gatunki: zagarka, červenka
rež
ičimik - jęczmień (Tatry jačmen)
oves
proso
rov = wyka
grach = groch
bob, fasul
Konop
len
patati, kartofi, karaboj = kartofle

miary: uvrat (40 × 40 kroków) na 4 lecha
oka = 400 dramí (turecki dirhem, = drachma)
1 dram = 16 krata (karaty)
1 krat = 32 zerna
78 ok = 100 litrów
aršin (69 centimetrów) na 8 rupa
krina = 11 ok (czyli kilo)
kutel = 20 ok
pogon = 7 1/2 uvratów
stenžen = 3 aršiny
panair = jarmak rozny (Пар ярмарка)

Srpska bibliografija za noviju književnost 1741-1867, sastavio Stojan Novaković. Na svijet izdalo „Srpsko učeno druztvo." U Biogradu u državnoj štampariji 1869. 8°. str. XXIV. 644.

Vidi za tu autor do r. 1867 djel serbskih 3291; odr. 1741 wychodiło rocznie po 1 książce; od r. 1758 już 2; od r. 1792 już 12; r. 1800 = 11; r. 1830 = 33; r. 1840 = 45; r. 1850 = 89; r. 1863 = 111; a r. 1867 = 205 dzieł serbskich. Dor. 1800 wyszło 206 dzieł. — Najdawniejsze 3 dzieła serbskie są wydane w miedziorytach przez Krzysztofa Zefarowicza w Wiedniu rytowane: 1) Stematografija 1741. 4°. kart 42; 2) Pouczenie svjatitelskoe k novopostavljenomu iereju. 1742. 12°. str. 24; 3) Privilegii czrez blaženyja Imper. Leopolda, Josifa i Karola szestago, ta Koide Mariju Tereziju slavnomu narodu illirsko-rassians: kromu darovannyja. 1743. fol. kart. 17. — Dalej wyszedł: Bukvar slavjanskiemi i glagolickiemi literami w Rzymie 1753. w 8ce; Petrowica Vasil: Istorija o Czernoj gorje, w Moskwie 1754, w 8ce. Smotriskiego Melet. Slavianska gramatyka w Rymniku 1755 w 8ce str. 596; odr. 1759 zaczęto drukować w Peszcie. R. 1761 założył Dymitri Teodosij Joaninskij serbsko-slawiańską drukarnię w Wenecyj, a r. 1771 taką drukarnię Józef Wawrzyniec Kurzbek w Wiedniu. Zaczęli wydawać w języku serbsko-slawiańskim roc pisma: Orfelin Zacharjasz r. 1757 w Wenecyj; Obradowic Dositej (swą autobiografią) w Lipsku u Breitkopfa 1783 i 1783 (pisma). — R. 1789 zaczęto drukować w Lipsku u Tajbela Od r. 1792 zaczął w Wiedniu wydawać Stefan Nowaković pierwszą gazetę serbską (Serbskija novini). w 4ce, co tydzień po 2 razy, [illegible] drukarni [illegible] od Kurzbeka, którą za 20000 fl. r. 1792 kupił od Kurzbeka — Ces. jej już r. 1796 przeszedł uniwersytetowi budzińskiemu.

Živkowić Kirilo: Žitie Swiatych Serbskich Prosvjetitelej Symeona i Sawwy spisanoje Domentianom Jeromonachom Chilandarskim, sokraszczennoje i oziszczennoje. W Wiennije w tipografij Stefana Nowakowicza 1794, 4o str. 31. Drukowane to przerobienie kirylicą; przedrukował go w podobiźnie litograf. A. Chodźko: Legendes slaves du moyen âge. 1169-1237. Les Némanić, vies de St. Syméon et de St. Sabba. Paris 1858. 8vo. Nowe lepsze wydanie z oryginału wydał: Danicźić Dj.: Żiwot swetoga Sawe; napisao Domentijan. Na svrjet izdalo Druszstwo srbske slowesnosti. U Biogradu u drżawnoj sztamparii 1860. 8o str. VII. 219. – oraz Danicźić Dj.: Żiwot swetoga Simeuna i swetoga Sawe; napisao Domentijan. U Biogradu u drż. sztamp. 1865. 8o str. XIX i 345. – ~~tegoż~~ Żywot Św. Symeona napisany przez króla Stefana z rękopisu XIII w. oraz Żywot Św. Symeona od św. Sawy z rękopisu XVII w. wydał Paweł Józef Szafarik: Památky dřewniho pisemnictwi Jiho-Slovanův. W Praże 1851. 8o – Żiwot a djela srbskog prosvetitela svetog Simeona inaczе Stefana Nemanje prvog srbskog kralja; spisali njegovi sinovi svetij Stefan Kral srbski a svetij Sawwa I srbskij prvij archiepiskop. Sa podlinnikowog starog srbskog jezika perevesti pokuszao Sergije Nikolić (profes.). Prva svezka. U Beogradu, Knigopecz. Knjaż. Srbskog. 1859. 8o str. XL. 88.

Dajić Jovan: Istorija raznych slavenskich narodov naipaче Bolgar, Chorvatov i Serbov. W Wiennje pri Stefanje Nowakowiczje w slavenno-serbskoj typografii 1794-1795. 8o Czast I str. 436; Cz. II str. 702; Cz. III str. 363; Cz. IV str. 446

" " Drugo izdanje. W Budinom gradje, pri typografii Kral. Uniwer. Ungarskago 1823. 8o Cz. I kart 24, str. 604. K. 1; Cz. II str. 848; Cz. III K. 2. str. 382; Cz. IV K. 2 str. 396. K. 52.

Tom I przedrukowano w Peterburgu 1795 w 4ce; dalszych zabroniono.

Serbowie katolicy w Bośnii używają pisma łacińskiego lub rodzaju cyrylicy którą zowią „Bukwica". Pierwszą drukarnię rządową serbską założył dla Bośnii w Sarajewie Osman Szerif-Pasza r. 1866 – Celniejsi pisarze w Bośnii byli: Fra J. Juki franciszkan autor kilku pism etnograficznych i historycznych, mianowicie: Bosanski prijatelj I. II. III (a 25 Kr.) – zmarły w Diakowarze. – Fra Grga Martić franciszkan, autor pięknego poematu: Osvetnici (Mściciele)

Daničić Gjuro ur. 4 Kwietnia 1825 w Nowym sadzie (syn tamtejszego popa Jovana Popovića † 16 listopada 1882 w Zagrzebiu, sławny filolog serbski profesor filologii słowiańskiej w Belgradzie.

„Matica hrvatska" założona pierwotnie r. 1842 pod nazwą: Matica ilirska a odr. 1874 hrvatska – wydaje książki odr. 1844 w Zagrzebiu.

„Društvo Sv. Jeronima" w Zagrzebiu założone przez Kardynała Jerzego Haulika r. 1867, wydaje Książki i Kalendarz „Danica" (po 25 Kr.)

„Hrvatske arkeološke društvo" założone w Zagrzebiu r. 1881 przez Ivana Kukuljevića Sakcińskiego (Bassani de Sacchis) wydaje „Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga društva" którego r. 1881 wyszło 4 Numera (na 29 członków założycieli, 22 członków współpracowników i 310 członków popierających), zbiory swe i bibliotekę ma w Muzeum narodowem w Zagrzebiu założonem r. 1866, którego zarządem trudni się „Jugoslovenska Akademija znanosti i umjetnosti" – Członkowie założyciele płacą na raz 30 złr. – Członkowie zwyczajni płacą rocznie 8 złr. – Członkowie honorowi (początku) wolni od płacy

R. 1889 (Godina XI) wyszło 4 Nra in 8vo cena rocznika 4 złr.
R. 1888 (Godina X) 4 Nra in 8° złr. 128 z tabliami.
Redaktor Sime Ljubić Kustosz archeol. Muzeum.

Drukarnie w Kroacyi XVIII i XIX wieku. – Zagrzeb (Gradecomonte) drukarnia Pawła Ritter (Vitezović) 1690–1711, potem Franciszkanie pod zarządem Wastawa Hlaivel 1713–1721 i Jana Bartł. Lallas 1723–1747. – drukarnia Jezuitów 1742–1763; drukarnia Biskupia 1794–1826; drukarnia Franciszka Suppard 1827–1852, po nim Karl Albrecht 1880; drukarnia Ljudevita Gaja 1838, po nim C. Albrecht 1880; drukarnia L. Hartman 1880. Dionička 1831, drukarnia Narodnih novine 1874 – Eosek druk. Jan M. Divald 1794 – Warasdin dr. Jan Fh. Fratter 1774 – Karlstadt w XIX wieku – Fiume w XIX wieku. – Bucari 1887. – Zara 1881 – Spalato 1881 – Cattaro 1881. – Buda – Pest 1881

Kninske starinarske društvo założone 1887 (filia zagrzebskiego w Dalmacyi)

Bulletino di archeologia e storia dalmata 1888 (Anno XI) wychodzi w Dubrowniku, rocznie 6 Nrów.

Drukarnie w Kroacyi. (Bl. Kukuljevic-Sakcinski Ivan: Bibliografija jugoslavenska. Knjiga I. Bibliografija hrvatska. Dio I. Tiskane knjige. Zagreb 18..)

Najdawniejszym drukiem jest Mszał kroacki drukowany glagolickiemi czcionkami r. 1482 bez miejsca druku (w Sinju, Wenecyi lub w Dzymie?).—

W Senju (Zengg) otworzył r. 1506 najdawniejszą drukarnię glagolicką Mistr Gregur Senjanin sprowadzony z Wenecyi kosztem Sylwestra Bedričića archidyakona i wikarego jeneralnego biskupstwa w Senju. Od r. 1507–1508 wydrukował tu 4 dzieła: 1) Naručnik Plebanušev (Manipulus curatorum Guidonis de Monte Rotherii) tłomaczony przez Kanonika sińskiego Urbana z Błočac i dyakona Tomasza, in 4to w 2 kolumnach z drzeworytami. — 2) Mszał hrvatski 1507. 3) Tranšit sv. Jerolima, in 8vo tłomaczony przez tychże. — 4) Koriženac Fratra Ruberta, protumačen s latinskoga jezika na hrvatski, popom Peri Jakovčiću i popom Silvestru Bedričiću. U Senju, 1508. 4o str. 208 (Quadragesimale). 5) Mirakuli slavne dive Marie u Senju 1508.

W Zagrzebiu (Agram) założył r. 1527 Hermagoras Kraft z Oberburga w Styryi drukarnię w której wydał: Tabulae peregrinationis divi Pauli. Zagrabiae 1527.

W Riece (Fiume) założył r. 1531 Szymon Kožičić biskup modruski drukarnię glagolicką, sprowadzoną z Senja, w której wydał z swoje dzieła: 1) Mszał hrvacki po obiczaju rimskoga dvora izdan od Simuna Kožičića Zadranina biskupa modruskoga. U Rici 1531. 4to z drzeworytami. 2) Odžitaja rimskih arhijereov i cesarov od Petra i Julija daže do zadanih Klimenta sedmoga in Karla pe: toga let gospodnih 1531. V Rici

W Nedeliszczu założył r. 1573 Jerzy hr. Zrinyi drukarnię sprowadziwszy z Lendva drukarza Rafała Hofhaltera (zięcia polskiego Rafała Skrzetuskiego) który drukował 3 dzieła Michała Buchich pastora lutherskiego w Belice: 1) Novi Zakon. 2) Kerščjanski nauk (Catechismus) 3) Contra praesentiam corporis et sanguinis Christi in Sacramento Eucharistiae. (Leer wszystkie te 3 dzieła spalono). — Brak tego wyżej tu: 4) Decretum Koterga ze Verbewczi Istvan Djacki popisal, od Ivanusa Pergusicha na szlovienski iezik obernien. Stampan v Nedelischu 1574, fol. str. 190 (Tripartitum).

W Warazdynie miał r. 1587 drukarnię Jan Manlius (Mandel czyli Männel albo Mandelz z Lublany (Laibach) [illegible]

W której drukował 2 dzieła: 1) Praefationes et epistolae dedicatoriae Desiderii Erasmi Rotterdami Varadini impensis Joannis Pergassich 1587. 8vo 2) De agno paschali explicationes mysticae, authore Blasio Schrinjarich. Varadini 1587. 8vo str. 113.

Dopiero r. 1600 założył Paweł Ritter Vitezović † 1713 w Zagrzebiu starą drukarnię w której od 1690–1713 drukował, a po nim Sukiegrodowie.

Ban Watrija: Politiczki spisi -- u godinu 1866. III
Beograd, perzatnja Aleksandra Andrića 1867. 16e ff. 113.

Bogišić W. Dr. Zapitak za opisivanje pravnijeh obizaja, koji ziwu u narodu, sastawio Dr. -- Drugo izdanje pomnoženo. Beez u sztampariji L. Sommera 1867. 8o ftr. 17 (Kosztem Akademii jugoslowan. - pierwsze wydanie łacińsk. literami w Zagrzebiu 1867)

Bogišić W. Dr. Slowenski muzeum. Misli o potrebi nauczenoga sredistwa za swa kolika slowenska plemena, napisao Dr. -- Nowi Sad, Platonowa Knjigopezatnja 1867. 8o ftr. 64 (Przedruk z serbsk. Letopis 1866)

Wasiljewić Alimpije (profes.): Istorija narodnog obrazowanja kod Srba. Knjiga prwa. Uwod. Napisao -- Beograd u drżawnoj sztampariji 1867. 8o ftr 84. b.

Weselić Josif (profes.): Opis monastira u Srbii, od -- Czast I. Beograd, Knjigopezatnja A. Andrića 1867. 8o ftr. 155.

Wujić Wladimir (profes.) Srbska gramatika za gimnazije, po istocznome goworu složio -- Beograd, slowenska drżawne pezatnje 1867. 8o ftr. 114. (3e edyc. Pierwsza 1856, druga 1863 Cena 4 groszy czassz.)

Istorijska razmatranja o Bugarskoj. Od Adolfa d'Avrila; prewod s francuskog. Drugo izdanje. Beograd sztampanija Nikole Stefanowića 1867. 8o ftr. 32. (1e wydan. 1864)

Kalendar za szematizmom Knjażestwa Srbie za 1867 godine. Beograd u Knjigopezatnji Knjaż. Srbskog. 8o ftr. 75

Milicevic Dj. Milan: Manastiri u Srbiji, napisao — — Beograd u drž. sztampar. 1867. 8° str. 96 (Odbitka iz Glasn. XXI) (Glasnik srp. učenog. družstva. Sveska XXI.

" " Život Srbskih vladalaca. napisao — — Beograd u drž. sztamp. 1867. 8° str. 132 (Odbitka iz Glasnik XXI i XXII)

Nenadović Matija prota: Memoari — — izdao Ljubomir P. Nenadović. Beograd u drž. sztamp. 1867. 8° str. 382.

Novaković Stojan: Istorija srpske književnosti. Pregled gradjan za školsku potrebu. Beograd u drž. sztamp. 1867. 8° str. XII. 327.

Ranzić Josif Dr.: Ilije u Srbiji. Po analitičnom metodu složio — — Beograd u drž. sztamp. 1867. 8° str. 80.

Petranović Božidar Dr. Bogomili. Crkva bosanska i Krstjani. Istorička rasprava. Napisao Dr. — — U Zadru, Dalmatija Demarki — Ruzier 1867 8° str. 180.

(dramatičnim) Petrović Petar Njegoš: Gorski vienac. Istorička sa bytije pri svršetku XVII v. sočinenije P. P. N. Vladike crnogorskoga. III Izdanje. Beograd u sztamp. M. Stefanovića 1867. 8° str. 116. [illegible] 1847. — II Edyc. 1860 F

Fu Slovom Sadu brzotiskom episkopske knjigopečatnje 1860. 8° str. 116. (grad.) +

Crnkra Emil: Djurdje Smederevac i žena mu Jerina. Kritičko-istorijska rasprava, napisao. Novi Sad, sztamp. Ignjata Fuksa 1867. 8° str. 48 (Odštampano iz Danice)

Heraldika južnih Slavjana.

Rodoslovje (to jest najdavnijejszy herbarz bosniacki napisany r. 1340 przez popa Stefana Rubčića naselnika koroldyi serbskiego cara Stjepana Nemanji, z wizerunkami herbów rodów szlacheckich w Bosnii i Serbii), Oryginalny rękopismo ma się znajdować w Klasztorze Franciszka: row Fojnica w Bosnii. Tłomaczenie łacińskie przez Marka Skorojevića z Bosnii około r. 1650: „Copia antiquissimi libri characterе illyrico scripti, reperti in bibliotheca monasterii de Monte Sancto ordinis S. Basilii, facta a Marko Skorojević ex originali Stephani Rubchich" jest w wiedeńskiej cesarskiej bibliotece nr 7683. Już Engel powątpiewał o autentyczności, a P. J. Safarik (Geschichte der serb. Literatur) trzyma to za dzieło fikcyjne przez Pawła Ritter Vitezovića 1684-1713 podrobione, co i Rački twierdzi, że ten rękopis tylko z XVI wieku pochodzi. Pismo tem [illegible]

Gundulića: Ariadne 1632 nie jest dziełem oryginalnem lecz przerobieniem z włoskiego Melodrammatu przez Rinuccini napisanego.

Dzieła Mat. Ant. Relkovića. Na svjet izdao Mart. Senekovic profesor c. kr. vel. gimnaz. vinkovačkog. U Vinkovcih, brzotiskom narodne tiskare N. Slavšića i dr. 1875. 8vo str. XVI. 459. S jednom + tograf. Mathiae Antoni Relković urodz. b 7 stycznia 1732 [x] ojca setnika wojskowego pochodzącego z Bosnii we wsi Swinjar, od r. 1748 służył wojskowo + jako kapitan wojska granicznego w Winkowcach 1798 d. 22 Sierpnia. Poemat jego Satir wyszedł najprzod osobno 1761; 2a ed. w Osieku 1779; 3a ed. 1822; — cyrylskiemi literami wydał go D. Raić 1793 w Becu; następnie 1807 w Budinu; r. 1859 wydałgo J. Jurković w Osieku a ostatni raz ogłosił go Księgarz Harzek w Osieku. — Wprowadzeniem wydania mieszczą się tłomaczenia bajek Ezopa i Fedra przez — Filona: szesnie Filipaja z francuskiego 1767 r. Satir iliti divji čovjek (str. 271–401) oraz Nek je svašta (powieści) prozą — tyż tłomaczenie Satir, wierszem. — Z cińsk. rękop. — z Towmiczkiem na końcu.

Leonid archimandr.: Stara srpska pisma iz ruskog manastira sv. Pantelejmona u Svetojgori. Beograd 1868. 8vo

Bogišić Valtazar Dr.: Pravni običaji u Slovena, napisao... Privatno pravo. Zagreb 1867.

Kukuljević Sakcinski Ivan: Prvovjenčani vladaoci Bugara, Hrvata i Srba i njihove krune. Zagreb (Dionička tiskar.) 1881. 8vo str. 155 (Odbitka iz 57. 58. 59 Rada akad. jugoslov.)

Pacifika Pietro padre: I martirii nella Missione Francescana osservante in Hercegovina. Narrazione storica. Roma 1862. 8vo

" Hercegovina za devetnaest godinah vezirovanja Hali-Pašina. Bec 1863. 8vo

+ Zdredaković W. M. G.: Život i obiczai Crnogoraca napisao... U Novom Sadu (Brzotiskom episkopske knjigopecatnje) 1860. 8vo Str. VI. 86. 14 kr. 25 kr. (serb.)

+ Novaković Stojan: Srpske narodne zagonetke uredio i izdao... (Beograd). Pančevo Štamparija Braće Jovanovića, 1877. 8vo. Str. XXIII i 283, s rycinq. (IV Izdanje Zadužbine Čupiceve) (serb.)

Heraldyka południowych Słowian.

I. Herbarz bośniacki. W Klasztorze Bernardynów w Fojnicy (Vojnicza) w Bośnii przechowuje się rękopis papierowy z połowy XVII wieku na papierze z nalepionemi herbami. Kart 140 in fol. Tytuł pisany bośniacką Kirylicą: „Rodoslovie bosanskoga aliti ilirickoga i srpskoga volađanja, zaedno posta: „vieleno po Stanislavu Rubcicu popu, na slavu Stipa Nemanića cara Srbielena i Bosnenka 1340." Prócz wizerunku P. Marji SS. Szczepana Wawrzyńca, prócz herbów prowincyj illiryjskich, zawiera on nam: lowane 127 herbów familijnych z napisami łacińskiemi. — Kopija tego rękopisu sporządzona r. 1845 jest w Belgradzie w bibliotece narodowej — i druga kopija sporządzona r. 1842 jest w Zagrzebiu w bibliotece Gaja.(+) Pierwsze wiadomości o tym rękopisie podał F. Jukić (Srbski narodni list. Pest 1842, Nr. 18 — Dénica ilirska. Zagreb Nr. 24 — Bosanski prijatel. II. 78) — Drugi: Ein Bosnisches Wappenbuch von Graf. Stanislaus von Mieroszowice Mieroszowski. 1881. 4to Str. 6 (Odbitka z pisma: Jahrbuch des heraldisch-genealogischen Vereines Adler in Wien. Wien 1881. VII. Str. 33)

(+) inne kopie tego rękopisu były w klasztorze bernardynów w Makarsku, przepisany 1724 przez Mariana Lekušića) — kopia pisana przez Józefa Jakosics, i inne.

Hdyft. powsz. pol. Nr. 5302.

Inny rękopis odmienny nieco, pisany r. 1595 przez Korienića — Neorića z Dubrownika in 4to Kart 152 (w bibliotece Gaja w Zagrzebiu) na tytuł cyrylski i łaciński:*) „Rodoslovije nawisztjenich i svetich otaca u vlastitich biljegovich zemalja „i svitlich tich plemenija cesarstva ilirskog Koje wisaškupi i naredno sastavi „s velikom pomnom i ljubavju Stanislav Rubcić Ban Cinerija gospodina cesa „Stjepana Stjepana Nemanjića.... Libellus sanctorum patronorum et publicorum „insignium regnorum et familiarum illustrium Illyrici Imperii quae magna „cura singularique diligentia collegit atque depinxit Stanislaus Rubcich, Rex „insignium domini Imperatoris Stephani Nemagnich... Quodquidem transla: „tum est ex antiquissimo libro in caractere Illyrico scripto, reperto in Bibliotheca „monasteriorum de Monte sancto Ordinis divi Basilii. Korienić. Neorić... „A. D. 1595." (Dosłowna kopija tego rękopisu (kroz) sporządził Marko Skorojewić Bošnjak około r. 1637 — 1654, znajduje się w cesarskiej bibliotece w Wiedniu Nr. 3683 — podało nigdzie: domości J. Kukuljević Sakcinski: Arkiv za jugoslav. povjestnica I. 186? i Jagić V. Archiv IV. 511; tytuł tej kopii: Copia antiquissimi libri characterе Illyrico scripti, reperti in bibliotheca monasterii de Monte sancto ordinis S. Basilii, facta a Marko Skorojewić ex originali Stephani Rubchich".)

*) Opis tego rękopisu podał W. Klaic: Obzor 1879 Nr. 203 — także Jukić F.

II) Herbarz bośniacki. – Inny rękopis znacznie odmienny od Rubczica i Korienica, z malowanemi herbami pisany r. 1482 na pergaminie literami kirylicą przez Piotra Ochmućewića Dubrowczanina pochodzącego z Bośnii znajdował się w monastyrze Sutjeska w Bośnii, dziś jest w posiadaniu x. Strossmajera J. J. biskupa diakowackiego. Rękopis ten najstarszy pomnik heraldyki południowosławiańskiej ma tytuł: „Rodoslowie" i na końcu przypis: „Petar ioše Ochmućewića vik, po starini Bosznanin a radi nevolnoga razmira i pogube bosanski prizašla negovi stranech sad je Dubrovczanin, koi za milos gnegove stare gospode složi i postavi ovo Rodoslovie za spomenu i slavu bosenstku i svatkoga vridna Bosznanina dokoli Bog bole dopusti i negova sveta volja izvarsi. Pisano lita Christova na ҂ѱѫѵ (1482)" Rozpoczyna się ten rękopis obrazem św. Grzegorza papieża – dalej idą herby prowincyj, herb rodu Nemanicziów (złoty dwugłowy orzeł w czerwonem polu) i herby familij. Jest tu wypisana wiadomość, iż Stefan Tomaszewicz król Bośnii miał stolicę w Bobowacu którą za czasów Macieja króla węgierskiego przeniósł do Jajicy – iż Vukašin i Ulisza bracia Marnia-wicze ubili cara Urosza i podzielili się jego państwem i wtedy to Stefan ban bośniacki ogłosił się królem, bo był z rodu Nemanicziów. (Opis tego rękopisu podał Kniaź Medo Pucić w Jagicza Archiv IV. 339)

Heraldyka południowych Słowian

Rękopis znajdujący się w klasztorze Fojnica, opisał Bernardyn Jukić (w Bosanska prijatelj II str. 78–82 – Rękopis in fol. ma 139 malowanych herbów.

Inny rękopis również odmienny z napisem włoskim „Arme" obejmuje rejestr włoski herbów familij południowo słowiańskich i 152 kart z malowanemi herbami in fol. Rękopis ten kupiony r. 1878 u Gerolda w Wiedniu znajduje się w Belgradzie w bibliotece narodowej Nr. 683 w oddziale rzeczy. Rozpoczyna się rękopis herbem Imperatoris Stephani Nemagnicch, dalej 10 herbów prowincyj Macedonii, Zlirji, Bośnii, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Bulgaryi, Serbii, Rascyi, Primoriae; dalej herb Regis Stephani Urosii Nemagnicch i dalej 139 familij herby (w tym porządku: Nemanić, Kotromanović, Twartkowić, Greblianović, Branković, Karstić, Kastriotić, Marniawic, Zarnojewić, Babić, Kossacić, Hervojewić, Jablanić, Ochmucewić, Prutmanowić ... Bogasinović ... Lubretić ... Frankopanowić ... Slowakowić, ... Jakšić ... Jugowić ... Kacić ... Kossowic ... Martinusćević ... Orlowic ... Rubcić ... Stankowić ... Sokolowić ... Tikcinowić ...

Wojnović... Urošić... Vladimirović... Županović... Zarnojević, ... Zetinianić.. 138 (152) Vrančić. (Opis tego rękopisu podał Nowaković Stojan: Cheraldiczki obiczai u Srba. Beograd 1884 str. 92 – 104.)

– Il regno de gli Slavi hoggi corrottamente detti Schiavoni; Historia di Don Mauro Orbini Raguseo, abbate melitense. Pesaro 1601. – obejmuje genealogie i herby południowosłowiańskich panujących rodzin str. 244–388: Nemagna re di Rascia, Vukasino re di Serbia, Nicolo Altomanno Conte di Ucria, Balsa signor di Zenta, Lazaro Conte di Servia, Cotromanno dominus in Bosna, Casa Cossaccia Ducchi di S. Sajà, Contado di Chelmo, Chorvatia, Bulgaria. –

– Indicia vetustatis et nobilitatis familiae Marciae vulgo Marnavitiae Ragusinis per Jo. Tomcum ejusdem gentis collecta. Romae 1632. 4to str. 56 z portretem króla Vukaszyna i autora; Iwana Tomko Mrnavića biskupa bosniack. ur. 1539 w Szybeniku † 1639.

– Le glorie cadute dell antichissima ed augustissima famiglia Cornera dell Abbate Don Lorenzo Miniati. Venezia 1663; jest tu wiadomość genealogiczna o familii Schmitjević i Gargurić.

– Du Fresne: Illyrium vetus et novum

– Kačić A.: Razgovor ugodni naroda Slovinskoga. Dubr. 1836 Kn. 2 przytacza Spis szlachty południowosłowiańskiej.

– Ritter (Vitezović) Paulus (ur. 1650 w Senju w Dalmacji: Stemmatographia sive armorum illyricorum delineatio, descriptio et restitutio, authore Equite Paulo Ritter. Viennae 1701. 4to str. 81. – (to): Stemmatographiae illyricanae liber I. Editio nova auctior. Zagrabiae 1702. fol. Kart 16. (obejmuje herby prowincji z dystychami łacińskiemi) rycinki i herby wzięte z dzieła Mauro Orbini.

– Żefarović Christofor: Stemmatografia, jeże w wieczną pamiat błogopołucznago potwierżdenia światiejszemu błażeniejszemu gospodinu g. Arseniju czetwertomu archiepiskopu pekskomu wsiech Serbow... Christofor Żefarowicz illiriko-rassianski obszczii zograf wsepokorno podnosijet. W Wiene 1741 Okt. 21. – Izobrażenie orużij illyriczeskich autorom Pawłom Ritterom w dialektie latinskom izdannoje na swiet i pojego wniażdenijem na slaweno-serbskij jazyk prewedennoje. Wtoroje izdanie, Ot. Ch. Ż. ill. ob. zog. (literami cyrylskimi – ryciny rytował Thoma Messner rieżiec. – Całe dzieło rytowane na miedzi, podług Rittera, z małym dodatkiem, obejmuje herby prowincji)

Chrisovule cara Stefana Dušana, kojom osniva monastir Sv. Arh. Michaila i Gavrijila u Prizrenu g. 1348. Beograd 1862. 8vo (Odbitka z Glasnika družstva Srbske Slovesnosti. T. XV.)

„Az Stefan bogom ponilovanyj i bogomprosvieščenyj car „i samoderžavnyj vsieh Serbskich i pomorskych i gre: „českych zeml s bogoiezetyvoju i Chrystolubivoju moje: „ju obruznicieju caricom Kira Elenom i s bogodarovan: „ym naju synom Kralem Uroszem" fundije monaster Sv. archistratega Michaila i Gabriela w Prizrenie, któremu zapi: suje „sela i metochije i katun wlaszkich" jakoto: Andricija cerkov u Debridie, winogrady, młyny — wyliczając granice posiadłości wspomina: igriszcze, (gvozd (las)) prielop stu: denec, dupna rudina, jaworowa polana, paszicze, mramor, stolp, ždrebije (źreb = kawał pola), bieleg (znak graniczny), gradisze zabel (horodyszcze), brdo, gomila (mogiła), bara (bagno), szuma (las), selo, zaselok, bolowan, czrievoglazd — katun arbanaski (wieś albańska), cerkwa Sweta Petka (Paraskewia), Mogilnica, sopot niz potoka (wodospad), czertez, Koszarischze, ribnik, megija (miedza (obrąb graniczny, ujazd)), Wlachov grob, lowischze, priesłop, ług, niwa ulianik (bare ½), tiwada (łąka), put (droga), uliar (cartnik ½), cholm, kutia (chata), baszczina (dziedzina). = Daniny królewskie: aspr ½ — 400 spud soli (2 cta) — ot carine 1000 perper wsako godischze (targowe) — dworischze = Osadniy monasterscy we wsi Lutoglavije niemaja robić inszej panszczizny (rabotę) oprócz „zidanija (budowania) „i bieduve (dziad zyta) i ljechaczvhograda, a da im nie nikoje (brzeg, polka) priplate zupske „(danir krajowych), ni prozowa, ni sotkija, ni popasa, ni dimnine „(fumalis exactio, podymne), ni lyna, ni jagnietine da ne daju."

— „Zakon Serbljem: da rabotaju u nedeli dwa dni na dimicom (z dymu) „wzero im weli igumen i da oru biedbu wsakoga zyta i wse swersto: „wawsze u soutu, i sieno cerkwi da kose koliko je trjebje, i wi: „nograd da terije... i da daje stas jagnietinu i iopork z lna trideseti „powiesom mierych i da daju kir duchownu na odricom lukno zyta „wolja dwa dinara, i da nose prazdniku drwa, i carewu prichodu

zupa, katun

zabrwina (Żubrowa)

lukno (mensura)

rok (census)

„ i patriarchowu ... a wsa gorskaja sela i sziklija da stane u manastiri na paramunie Koliciem weli. I Arbanasi koi se obrietaju u cerkwe, da rabotaju kako i Serblane. I wlastele koi se obrietaju u cerkwe, da oru wsakoga zyta biedbu, i szeno uzoe da zawlaczi i szena da kosi den i zdagie i postat winograd i puta s igumnom ... Ida nie wojske nijedzomu czelowieku cerkownomu ni Wlachu i Serbinu, i da ne rabotaju nijedne rabote carewe, ni oranija, ni kopanija, ni zetwe, ni weroszitwe, ni gierakara, ni posara, ni ponosa (transport), ni nameta, ni prowoda, razwie przechoda carska da do megie (granic zupy) prose licho grada i da daje selo krinu (kgelor) prieszednu jednu, a u krinie 24 kobli carewi, a soli dwa (Kübel) dinara na jaoli i oglaw; a jasne perpere da ne daju ni potkowica, i ako se zgodi woiem cerkwom na grad, a oni da ne idu, de naprawlaju swoj grad; i da je panagjur (jarmark) na archangelow den i szeno jest dochodak ot Latin tozi da jes cerkwi ... a dobitok cerkowni owce da pasu .. a ine rabote u zupu da im nie, a da oru cerkwi i szeno kose dona, a da im se daje miesiczina za owce, a trawnina da im se nauzina. A kobile da pasu Wlasi Dobrusznici a da im se daje bielieg na Dimitrow den na dwa zdriebica wolja 10 perper i miesiczina i guni (sukmana) i klasznie (sprodnè?), a da dawaju wsjaku dochodok jako i inii Wlasi .. Ida im nikto ne sudji razwie igumen, a szeno za wraszdu, za zemlju, za kon, za prawod da pried cara; a za ine sudowe da idu pried metropolita i pried igumna; a o biri i o jagnietinach i o raspustiech i o globach (karach) duhownych pred igumen oblada. A se Czengarije (Cygani?) — Zakon Wlachom: da daju ot 50, owcu s jagnietem a drugu jalowu i s runu (wełna) i da daju godiszeze kon wolja (czyli) 30 perper, kako su dawali Carstwu, i da daju ot Klietiszcza (chałupy) jagnietinu i 10 pork (daniny od świń) a koi su poklonnici da se sami desetkuju, da daju jaseni pokrowe, a prolietji po dwa brawa (stopy) jalowa. A inije Wlasi da daju okroje i klasznie i sol da nose i u zimuszczi da kose szeno kobilam i gradi da naprawlaju i jagnila (koozary) da grade i pastuhe da bljudu u kobilich i zyto da nose i towar s igumenom.

W Serbii były rodzaje majątków: a) Baszczina właściciela (właściciela) b) Baszczina poporska (duchowieństwa) c) Baszczina nerogowizna (włościan): a) Serbije posiadali niżej b) Wlasi posiadali Katunę pasterskie.

123

Chrisovulo cara Stefana Dušana Kojom
osniva manastir sv. arch. Michaila
i Gavrijila u Prizrenu g. 1348.
Beograd 1862. 8ev.
Glasnik društva Srbske slovesnosti XV
manastir Bistrica ponyay Prizrena

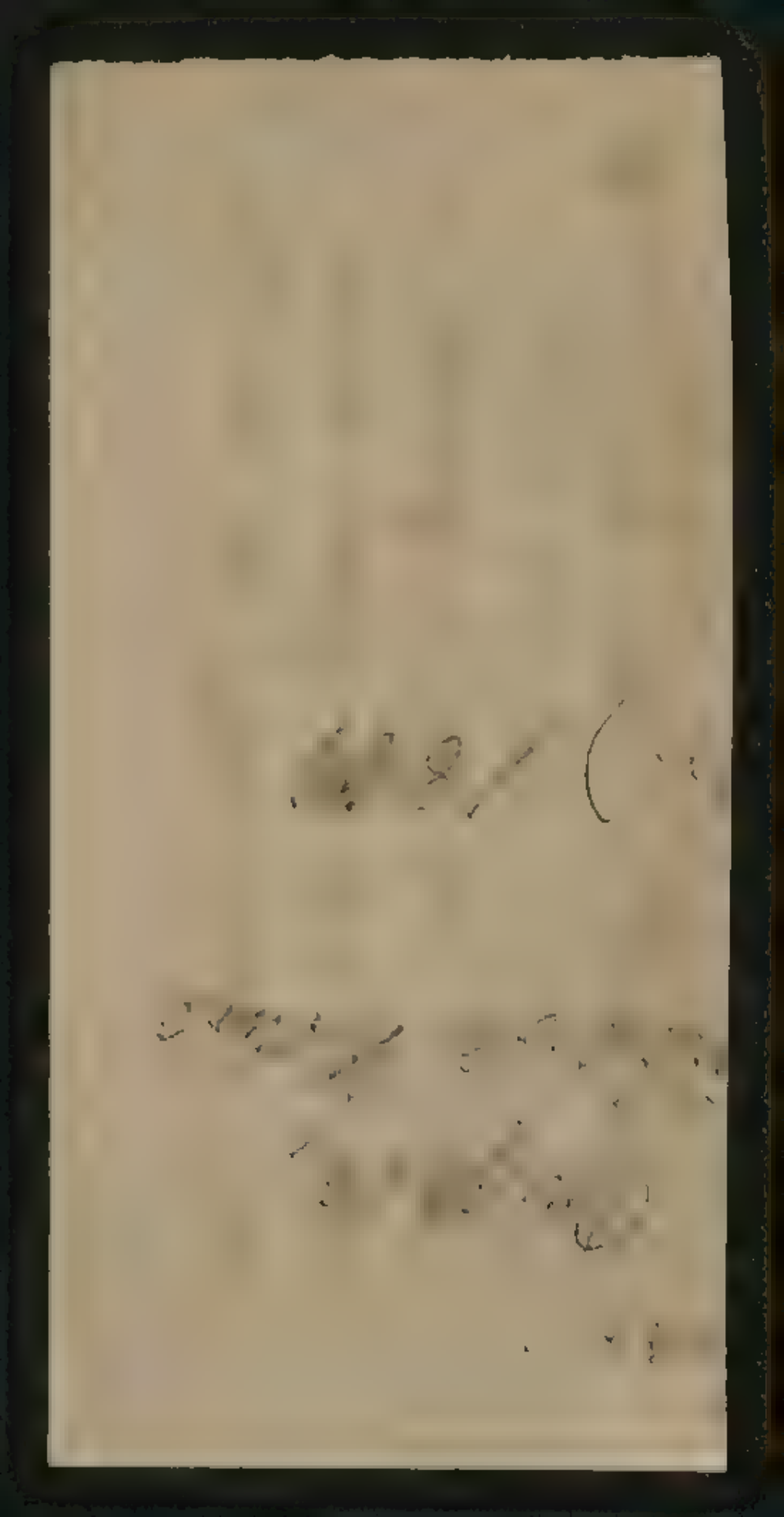

Kukuljević Sakcinski Ivan: Napisi sredovječni i no-
vovjeki na crkvah, javnih i privatnih zgradah i.t.d.
u Hrvatskoj i Slavoniji. Zagreb, Dionička tiskara 1891.
8vo str. 393. 2 f. 20 novč. (Obejmuje 1342 napisova sizga-
juća od srednjih vjekova po r. 1848 u jeziku Latinskim, nje-
mačkom, horvatskim; latinicu, glagolicu i cyrylicu. — Bro-
je tuliko lucnych napisova u cijeloj Dalmaciji.) (Sa tu takoje
i crtezi i napisi turecke)

III Svezak 1890. 40 kr.
(Opis Sakcinskih, Kukuljevićevo jezero, Draga
Bakarski zaljev,
Jurjevo nova) s
illustr.

Hlić Drag.: Hrvatsko Primorje. V.ti Svezak. 1891, s gillustr. 40 kr.
(Opis Vinodolu, Trgatba, Novi, obyczaje weselne) (Hlić Dragutin)

IV Svezak 1890.
s crtanjami. 40 kr.
(Opis rybolovstva na
moru, vrsat, Grob
ničko polje i t.d.)
(Tisak i naklada
Hartmana)

Preradović: Izabrane pjesme. Uvod napisao Mi-
livoj Srepel. Zagreb, izd. Matica hrvatska 1890.

Lopašić: Bihać i Bihaćka krajina. Mjestopisne i povijest-
ne crtice. Zagreb, izd. Matica hrvatska 1890. s crtjama

IV Svezak 1891
(Bakar, putovanje po
moru i t.d.) s illustr.
40 kr.

Pan Tadeusz Ad. Mickiewicza prenešen na jezyk hrvacki
Tom. Maretić (ma vyjdat Matica hrvatska 1891)

Zagić V. vydal: Slavisch. Archiv — Zakon vinodolski 1880 —
Specimina linguae palaeoslavenicae 1882 — Marinsko četvero-
evangjelje 1883 — Četiri kritičke paleografske radnje 1884 —
Menaea 1886 — Korespondencija Kopitara z Dobrowskim —
Svetostefanski krizovalj — Glagolitica 1890. — Izdanje Hrvo-
jina Mišala i Poljičkog statuta 1891.

Glagoljski služebnik vojvode Hrvoja — vydanie za staranica
ministra Kallaya prez vlady bosniacku r. 1891 w niewielu exem-
plarach, które niebyły w handlu tylko rozdawane znakomitym
osobom i zakładom. Dzieło to ozdobione kopijami miniatur i inicja-
łów wykonanemi w chromolitograficznym zakładzie Angerer-Göschl
Kim. Części paleograficzno-filologiczną opracował V. Jagić; — Części
historyczną L. Jaloci; — części artystyczną F. Wickhoff. — Sam ręko-
pis pisany na pergaminie na kart 247 i powyna się: „Pozatie Mike-
la pozakonic rimskom blazenoga Petra i Pavla crkve rimskoga dvora."

Obejmuje 3 części z mszami de tempore, proprium sanitorum i missae diversae, oraz kalendarz, także posłowienie skryba, mięsa jej i sera (które się zwykle w trebniku czyli rituale albo euchologionie greckim zawiera) i modlitwy przy [illegible] postrzyżynach włosów u chłopców (z greckiego euchologionu) oraz formuły przy ślubie małżeńskim. Mszał ten pisał około r. 1407 Butko dla wojewody bośnijskiego i Księcia Splitu, Hervi którego też wizerunek na koniu oraz herb obok innych miniatur się znajduje (lubo Hervoja był Patarenem czyli Bogumilem t. j. bośniackim dysunitą. Rękopis ten wypożyczyła r. 1889 węgierska Komisya akademicka z skarbnicy cesarza tureckiego w Konstantynopolu. – Rękopisy w skarbnicy cesarskiej tureckiej r. 1849 przeglądał Mordtmann, który ogłosił ich spis w piśmie „Philolog". R. 1862 wysłani do Konstantynopola Fr. Kubinji, M. Henszlmann i A. Ipolyi poszukiwali w skarbcu biblioteki króla Macieja Korwina. R. 1870 E. Dethier wydał w Paryżu u Didota: Fragmenta historicorum graecorum: Κριτοβούλου βιβλιοις ἑπτα i ὁτοριῶν Liber V, gdzie się mieści także wiadomość o rękopisach skarbca tureckiego. Sułtan Abdul-Aziz r. 1869 darował cesarzowi austryjackiemu 4 rękopisy Korwinowskie (dziś w Muzeum węgierskim w Pesztu), a r. 1877 darował do muzeum pesztańskiego cesarz turecki 25 rękopisów Korwinowskich. R. 1889 pozwolił cesarz turecki wysłanym węgierskim posłannikom: A. Vambéry, V. Fraknoi, M. Thaly, E. Abel, Z. Csontosi przejrzeć skarbnicę i archiwum i pożyczył im niektóre rękopisy do skopiowania. Pomiędzy temi rękopisami były wydane teraz: Ulrycosmala serbskiego króla Uroša II Milutyna i Mszał glagolicki Hervoji, które władza cesarska w Bośnij ogłosiła, jednakże całego Mszału nie wydała, tylko opis: albowiem znane są dawniejsze Mszały glagolickie z XII–XIV wieku jako to Mszał biblioteki Akad. jugosław. w Zagrzebiu z XIII czyli XIV wieku; Mszał Novakov z r. 1368 w cesarsk. bibliotece w Wiedniu; Mszał omiszalski (Almisa) z r. 1383 w Rzymie; Mszał glagolicki z r. 1492 w bibliotece biskupiej w Zagrzebiu.

Bogumili. Wyznawców tej sekty (Waldensów) zwano w Bułgaryi: Bogomili, w Bośnii Babuni; na Zachodzie: Katary albo Taveni (byli przeciwnikami czci Obrazów Św. Relikwij i Krzyża). Niektórzy pod tą nazwą rozumieją Serbów [illegible] wschodnio-rzymskiego wyznania.

Hirc Dragutin: Lieпa naša domovina. Zagreb, izd. pedagoško-književni zbor, 1891. 8° str. 140, (34 opisów miejscowych Chorwacji z 26 rycinami) 80 kr.

Vid Vuletić Vukasović: Narodni običaji na otoku Korčuli. I. Moreška. II. Debeli kralj. Zagreb, poporom Matice hrvatske, 1891.

Grlica za god 1891, Kalendar crnogorski uredio L. T. (Są tu między innemi i Crnogorske poslovice.

Gundulić: Osman. Dubrovnik kod Ochia 1801. 8° str. 144 (pierwsze 5 pieśni)* — 2e wydanie: Dubrovnik 1826 w 3 tomach (wydał A. Mažuranić z uzupełnieniem 2 pieśni przez Pijerka Sorkočevića

*) wydał Pero Stuli.

Izabrane pjesme Petra Preradovića. Zagreb, izd. Matica hrvatska, 1890.

Statuta lingua croatica conscripta. Zagreb, izd. Akadem. jugoslav. 1891. (Są tu statuta: klinodolski, vrbanski, voprinački, drukowane cyrylicą — Poljički, Krčkoga otoka, Kastavski, Trsatski drukowane łacinicą. — Wydali Fr. Rački, V. Jagić, I. Crnčić.)

Dučić Nicifor archimandrit: Književni radova. I Knjiga. Biograd 1891. 2 dinara (czyli 1 złr.) (Rozprawy historyczne i opisy miejscowości Hercegowiny, odbitkowane z pism — 15 ark.)

Slovi prijatel Bosne uredio Božić fra. Josip-Dobrosław. II-gi svezak 1891 (Są tu między innemi opis historyczny Usory, Weselne zwyczaje w okolicach Travnika i t. d.) str. 165. 60 kr. (nowiczka)

Narodne pjesme bosanske i hercegovačke. Mostar, izd. Marko Šešelj Knjigovežа, 1891. 15 arkuszy = 1 złr. (Przedruk pieśni które wydali r. 1858 I. F. Jukić i Grga Martić w Osiecku)

Lovretić Josip: Seoska pripovijest. U Djakovu, tiskom biskupijske tiskare 1891. 8° str. 296. 80 kr. (Obrazy z życia wiejskiego w Slawonii)

Kanavelović (Canaveli) Petar ur. 27 września 1637 w Korčuli z matki zwanej Nikolasa — żoną jego była Nikolasa córka Jana Chrzciciela Tolentića (de Tolentis) — zostawił 20 sztuk dramatycznych jakoto: Erminia, opera w 3 aktach; Danica, opera w 5 aktach; Ljubav u pastirskoj odjeći, opera w 4 aktach; Sunčanica, opera w 5 aktach; Alvina opera w 5 aktach; Pavlimir, opera w 2 aktach; Pjesni nabožni: rozjetovnog sadržaja; Prijevodi

psalama i himana crkvenih; Ljubdrag Pastir plače Dubrave svoga rodnoga mjesta, pjesma u 14 kitica; Začinka Radmilova Pastjera; Ljubovnik u sumnji pri svojoj gospoji, u 7 kitica; Love ljubovnik gospoju na selo u vrime od Prolića (19 kitica); Pojka (Cantata) Venere, Kupido, Marte, Elena; Pjesan u pohvalu Kralja Poljačkoga (15 šestornih kitica); Pjesan poslana u Ston s odgovorom; Začinka (150 stihova); U pohvalu Kralja Poljačkoga; Ljubav sjedinjena, pjesma u 6 kitica); Nije pokoja nego na nebu (iz Fulvija Testi) — Drage: Život Jobov; Život Josefa sina Jakoba Patriarke; Život sv. Benedikta, sv. Josipa, sv. Joakina. (Pisma te znadu u Dubrovniku u biblioteci tak zvanej Klasična, Vid Vuletić-Vukasović. Ob. Vienac Br. [illegible] 23 z r. 1891, str. 361 — gdje u istome pismu Vienac 1891 Br. 16 str. 254-255 podana jest obsernija wiadomost o Kanavelovicu.)

Lucić Mihovil knez od Zagorja, vlastelin dubrovački rr. 12 Marca 1821 u Dubrovniku, slušao filozofiju u Mediolanu a prava u Padovi od r. 1841-1848 bio sambelanom Karola Ludvika Kneza Parmy, od 1868-1872 bio guvernerom Milana Obrenovića (Kralja serbsk.) Kavaler ordena ross S. Anny II Klasy i Krzyża S. Jana Jerozolimsk. + 18/30 Przewca 1882 u Dubrovniku. Izdao:

Platunov put ili razgovor o ljubavi (tłomacz.) Prost 1857 lat.
Spomenici srpski od 1395 do 1423 iz dubrovačke arhive. Beograd 1858-1862. 4to Knjiga I str. 209. (1 f. 60 kr.). Knjiga II str. 178 (1 f.)
Cvijeta. Becz 1864. lat.
Pjesme. Potpuno izdanje. Pancsevo 1878 (z portr. autora i notami) (1 f.)
Slava Sv. Cirilu i Metodiju slovenskim apostolima. Dubrovnik. (lat.)

Radičević Branko (Aleksa) rr. 15 Marca 1824 u Brod u Slavonii, słuchał medycyny w Wiedniu gdzie + 18 Czerwca 1853 jeden z celniejszych poetów.
Pesme. Becz 1847-1851 Knjiga I. II. — Knjiga III Temišvar 1862 — najpotpunije Izdanje. Novi Sad 1878. 12o str. 324 (tworzy 4ty tom: Biblioteka za narod) (60 kr.)

2e edyc. Nowy-Sad 1867
3e " Belgrad 1872
4a " Pancevo 1873
5a " nowy-Sad 1878
6a " Pančevo 1879
7a " Nowy-Sad 1882 (z illustrac.)

Raić Jovan historyk serbski ur. w Karlowcach w Syrmii (u Sremu) d. 11 Listopada 1726 z ojca: Raja Jankovića, ukończył gimnazyum w Komornie a filozofią w Szopronie, teologii uczył się w Kijowie i w Moskwie; po powrocie z Rosyi, góry Athos i Serbii został mnichem w monasterze Kovil gdzie jako archimandryta + 11 Grudnia 1801.
Istorija slavjanskih narodov 1794.

Stojadinowićewa Milica Srpkinja ur. 1830 w Vrdniku (w Syrmii) córka popa Vasilije Stojadinovića, ukończyła szkołę zienską w Varadinie + 25 Lipca 1878 w Belgradzie mając 48 lat; pisała poezyje:
Pesme M. S. Srpkinje. Novi Sad 1855. — 3e wydanie Beograd 1869.
U Fruškoj Gori od M. S. Srpkinje. I Sveska. Novi Sad 1861 — II. Sveska. Zemun 1862. — III Sveska. Novi Sad 1866 (wierszem i proza)

Subotić Jovan ur. we wsi Dobrinice (w Syrmii) 30 Stycznia 1817 syn popa, został 1840 Dr. praw w Peszcie, adwokat w Osieku + 15 Stycznia 1886 w Zemunie.
Diva (poezye). Budim 1837. 12o str. 108.
Vasilije. (poezye). Budim 1843. 12o str. 158.
Kral Dečanski (poemat w 8 piesniach) 1845.
Srpske čitanke za niższe i wyższe gimnazyum.
Pesme lirske. Knjige I-XII. 1857-1872 (Dzieła J. Subotića. Knjiga I. U Karlowci 1858.

Tirol L. Dimitrije ur. 1393 w Czakowo (w Banacie) + 1857 w Temesz-
warze, wydawał r. 1830 dzieła pod imieniem Winko Lozić.

Tomaszić (Tomaseo) Nikola ur. w Sibeniku 9 Novembr. 1802 + 1874 w Florencji.
Sztrice. Zagreb 1844.

Chadži-Ristić Kosta ur. 1845 w Sarajewie +
Srpske narodne pesme ~~[illegible]~~ pokupljene po Bosni. Zbir-
ka Koste Ch. Ristića. Beograd, 1873. 60 kr.

Szafarik Jenko syn owoniec sławnego Pawła J. Šafarika, ur. 2 listopada
1812 w Kis-Keres, kształcił się przy Stryju w gimnazyum w Nowym-Sa-
dzie do r. 1829, D^r. Med. został w Wiedniu 1838, od r. 1843 żył w
Belgradzie jako profesor fizyki i historyi + 6 Lipca 1876 w Belgradzie.
wydał: Srpski spomenici Miletacskoga Archiva.
Troposzki Letopis, w Glasniku 1853. ~~[illegible]~~ Tom V. 1).
Żivot Stefana Deszanskog, w Glasnika Tom XI.
Duszexowa Chrisowulja, w Glasnika Tom XV.
Žitije Sv. Metodija prvog archiepiskopa moravskog. Beograd 1863.

Demeter Dimitrija syn ~~[illegible]~~ greko-serbskiego kupca ur. 1811 w Zagrzebiu
Kształcił się w Zagrzebiu, Gracu, Wiedniu i w Padwie gdzie został
D^r. Med. r. 1836 + 24 lipca 1872 w Zagrzebiu położywszy wielkie zasłu-
gi około otworzenia chorwackiego teatru w Zagrzebiu. Jako
poeta i pisarz dramatyczny pisał:
Teuta, tragedija u 5 čina; Grobničko polje, pjesan. Uvodom pro-
pratili Vlad. Mažuranić i Fr. Marković. Zagreb, izd. Matice
ce hrvatske, 1891 (Teuta wyszła najprzód w Wiedniu 1844 ja-
ko 2gi Tom: Dramatičkih pokušenja.)

[8vo. str. 88 i 187 z portretem.

Mazuranić Ivan ur. 1813 w Novém (na chorwatskiem pomorzu), ban
Kroacji 1873-1880, wydał Smierć Smail Agi Czengicza 1846
(brat jego Matija Mazuranić wydał: Pogled u Bosnu 1842 i przetłomaczył na czeskie).

Ban Matija ur. 18 Grudn. 1818 w Dubrowniku

Jakšić Jurij ur. 28/VII 1832 w Banacie, syn popa, kształcił się w Segedynie i w Temeszwarze, odr. 1851 w akademii sztuk pięknych w Wiedniu i w Monachium, malarz i poeta † 16/XI 1878 w Serbii.

1) Dela Djure Jakšića. U Beogradu 1882. 8° Tom I (proezyje)

Musz Katirović Jovan (advokat): Pricste ilili po pros:
tomu poslovice tjemže Sentencie ilili rjeczenija.
U Bezu pri Josifje Kurcbek 1787. 12º Karl 8 str.
112 (Kirylica)
(tož) Vtoroje i umnozeno izdanie. W Budinje pe:
czatana pri peczatni Kral. Univers. Wengerskago
1807. 8º str. 168 (kirylica). - I narodowemi prysłowia:
mi sgtu pomieszane takie tłomaczone i zdania
wgbieżane z dzieł. Wiadomosć o tém dziele i prze:
kład niektórych przysłów ogłosił Dobrowsky
w Slowanka 1815. I str. 214.; II str. 63-94.

Nowaković Stojan: Istorija srpske književnosti. Drugo iz:
danje. Beograd 1881. 1ª ed. 1869.

" Srpska bibliografija od godine 1741 do
1867. 1869

" " Bibliografija srpske i chrwatske književ:
nosti od godine 1868-76 (w Glasnik srp. uczenog druž:
stwa

" " Primeri književnosti i jezika starog slowens:
kog i srpskog slowenskog- 1877.

" " Srpske oblasti X i XII weka, pre wlade Ne:
manjine 1879

" " Cheraldziczki obiczaji u Srba u primeni i
književnosti. Beograd 1884. 8º str. 140 (Stanovi Som VI. Godišznika Nikole Čupića) (zfrag)

" " Poledni Brankowići u istoriji i u narodnom
pewanju 1456-1502. 1886.

" " Kosowo u srpsk. narodnih pesama.

" " Zakonnik Stewana Dušana cara srpskog 1870.

Milićević Milan Dj. Putničke beleške kroz nekoliko okruga Kneževine Srbije 1856-1858

" " " Putničke pisma 18

" " " Kneževina Srbija. Beograd 1876

" " " Kraljevina Srbija - Novi Krajevi. (Geografija, archeologia, historia, ethnografia, statistika) Beograd 1884. 8° str. XIII. 485. (5 tras) 14

" " " Slave u Srba (Godišnjica N. Crnjića). Beograd 1887.

" " " Opstine u Srba. 1878.

Pučić Medo graf † 30 Juni 1862 (Ob. biografiju jego w Rad jugoslovanske Akademie Tom 67) (Vrsato conte Pozza) urodz. 21 Julia 1821; r. 1848 poznał się z Mickiewiczem we Włoszech.

"Vertep" jasełka (szopka) w Serbii - (i na Rusi we Lwowie)

portklab - castellanus.

Majkow A.: Istorija serbskago jazyka w sviazi s istorijej naroda. Moskva 1858. 8°

Spomenik srpski. Prepisao iz Dubrovačke archive Knez Medo Pucic. Kniga druga. Biograd 1862. 8° 2 Rubl. Kniga I. Biograd 1858.

Marnavić Ivan Tomko ur. 1579 biskup Katolicki bosniacki † 1639 w Siberniku w Rzymie; r. 1632 postował od Propagandy rzymskiej do Polski. Napisał: 1) "Osmanschica" dramat wierszem w 5 aktach, druk. w Rzymie u Jakoba Maskarda 1641. 4½ str. 188, traktujący ten sam przedmiot wojny chocimskiej, co Gawdulić; jednak w nim mniej polotu poetycznego i język twardszy czakawski; jednak więcej prawdy historycznej. 2) Život blažene divice Kcheri Bele Kralja ugarskoga i harvatskoga, sestre: nice reda sv. Dominika; prinesen iz vlaskoga u harvatski jezik. U Mletich Kod Marka Albertovicha 1612. 8° str. 35. (Żywot św. Małgorzaty węgierskiej) - 3) Istumačenie obilne nauka Karstianskoga složene od Roberta Bellarmina, prinesena u jazik harvatski. U Rimu 1629. 8° str. 217-2½ ed. U Anecich 1699. 8° str. 186-33 ed. u Rimu 1708. 8° str. 170. - 4° ed. u Rimu 1805. 8° (Ob. Ljubić: Dizionario biografico) 4) Indicia vetustatis et nobilitatis familiae Marciae vulgo Marnavitiae. Romae 1632. 4° str. 56.

Mszał (Misal) glagolicki: 1) Pavla Modrušanina druk w Mletcich 1528. 2) Šimuna Kožičića druk. na Rieci 1531. 3) Levakovića druk. w Rzymie 1631. (Ob. Arkiv IX. 291 wyjątki)

Brewiarz (Časoslov) glagolicki: 1) Brozićeva, druk w Mletcich 1561. 2) Levakovića - Terleckiego druk. w Rzymie 1648 (pomagał przy poprawie języka Metody Terlecki biskup chełmski, bawiący wtedy w Rzymie)

Rzeka Crnojevića (4 mile od Cetyni nad rzeką Zetą wpadającą do jeziora Skadarskiego, w Montenegro) tu r. 1492 założył drukarnię cerkiewno-słowiańską Georgij Crnojević Książ (syn zmarłego r. 1490 księcia Iwana Crnojevića)

Sundečzić J.: Orlicz. Crnogorski godišnjak stari i novi za godinu 1865 – 1870. Na Cetinju 1865 – 1870. 8vo I – VI.

Wiliczewicz M. Dr. Żywot Srba seljaka. (Przedrukowano z Glasnika XXII.). Beograd 1867. 8vo

Wilojewicz M. J. Pesme i obiczai ukupnog naroda. Srbskog. I. Beograd 1869. 8vo

Dislicz J.: Dezanski spomenici. Beograd 1864. 8vo

Towarzystwa naukowe u Słowian południowych r. 1880:

1) Matica serbska kapitału 263,878 złr. założ. 1826 Jovan Hadžić
(pierwotnie w Pešcie, od 1851 – w Nowym Sadzie · r. 1875 na rozkaz węgier. Ministr. oświecenia przeniesiona do Peszti.)

2) Matica hrvatska (wydaje 3 zł.) „ 46,021 złr. członków 4827 założona 1881
założona r. 1875 jako Matica ilirska – odr. 1876 zowie się matica hrvatska – w Zagrzebiu r. 1883 miała 585 członków a 100,000 złr. kapitału.

3) Matice slovinska (w Lublanie) „ 54,000 „ „ 1844 założona 1860 czyli 1865

4) Družba Sv. Mohora (Hermagor) założone 1852 miało w r. 1883 członków 28390.
w Celowcu . . . 25,430 „ „ 3500

5) Matica dalmatinska (w Zadar)

6) Družtvo Jerolimske (w Zagrzebiu) 70,800 „ „ 5000 założone 1869
r. 1884 miało 6242 członków, a 81389 złr. kapitału.

7) Horvatski pacsegyesület-literarni Sbor w Zagrzebiu odr. 1861

8) Srbske učene družtvo w Belgradzie r. 1885 (Družtvo serbo slovenskoi) założone r. 1841 miało r. 1885 dochodu czyli r. 1885 – 17.188 dinarów

Autorki w języku chorwackim: Cvieta Zuzoricova (Flora Zuzzeri) urodz. około r. 1555 w Dubrowniku, zwana Aspazją stawieńską; ożeniona z Florencyi Bartłomiejowi Bucini r. 1578, wkrótce po mężu, a mężа zmarła około r. 1600, pisała piękne sonety po stawiańsku. Jej współczesne druszki były Mara Gundulicova, Margita Menčetićova i Kozjina Jelena Skmućevicova. — W XVII wieku kwitnęły Katarzyna Zrinska — w XVIII wieku: Anica Bostkovićova [illegible] 1758 (poezye religijne), Lukrecya Bogašinovicova (zamężna Brudmani) w Reguzie (napisała wierszem: Żivot Tobie, Boluh Abrama patriarka, Żivot Josefa patriarka i poezyje religijne); Marija Dimitrićova (z domu Bos: Kovićova) † 1764 przetłuszła Oratorium Metastazego: Muka Gospodinova; podobnież: Srecka (Feliza) Fantastićova, Barbara Vragovićova i Magdalena Nadaždy — pisały religijne rzeczy. — W XIX wieku: Dragojla Jarnevićova (Domorodne powieści. U Karlovcu 1843), Anica Vidovićova (płodna poetka w Zadarze 1841–1844), Julicna Gajova, Jagoda Brlićova, Krunoslava Horvatova, Laura Slaburova i inne. = W literaturze serbskiej: Milica Stojadinovićova (wydała swój zbiór poezyj: U Srnskoj gori 1852–1854; Sofija Stefanovićova z Tomboru (poezyje: Raviojla), Danica Raškovićova (poemat bohaterski (Slavopoj [illegible] petoleset godišnjoj svetkovini). = W literaturze słowińskiej wsławiły się: Franciszka Hausmanova (†1853), Alojzya Oblakova z Lublany, Lavoslava Kronikova (1851), U Vičicova (1864), Majarčicova, Josefina Tragogorska, Ljubnikova z Goreńska (1864), [illegible] Lujza Pesjakova, Pavlina Pajkova, Josipina Urbančičova (Turnogradska) ur. 1833 (żona poety Lovre Tomana) † 1854 pisała piękne poezye i powiastki; Barbka Höchtlowa, Katarina Groserova, Mata Luklova, Matilda Tomšicova, Anna Križnarova, Eliza Steinmetzova, Gabryela Gallova, Leopoldina Kronikova, Roza Kosova, Josipina Miklavčicova. — Jako artystki malarki celują Alojzia Mar. Letricova, Josipina Stinsova, Amalia Oblakova, Terezya Lipicova.

[(z domu Chrobatowa) [z domu Doljakova ur. w Gorycyi)

Weselić Josif (ur. 1823 w Djakovo w Slavonii + 1873 w Krajewacu jako profesor gimnaz.): Opis manastira u Srbiji. Beograd 1859. Czast I. 8° str. 155. i ff. O. w.

Wrczewić Wuk (ur. 1811 w Risno czyli Risano w Boci Kotorskiej sekretarz Księcia Danila w Czarnejgórze, Konzul austr. w Srebrnju + 13 Sierpn. 1882 w Dubrowniku): wydał:

Male zenske chercegovacke pjesme, s dodatkom na kraju: Chercegovacke napijalice. Beca 1866.

Srpske narodne prigovijetke ponajvisze kratke i szaljive, skupio... Beograd, troszkom Ucsenog Druszstva, 1868. 8°° str. 243. Knjiga I. 65 Kr. i Knjiga II.

Srpske narodne igre koje se zabave radi po sastancima igraju, pokupio... Beograd 1868. Knjiga I. 8°° K. 3. str. 81 25 Kr. i Knjiga II.

Narodne poslowice (3700)

Narodne zagonetke (800)

Tri knjige narodnich junackich pjesama.

Pjesme koje samo Turci Chercegovacki pjevaju.

Narodne svjedocbe i tumaczenje snowa.

Crkwe i manastiri u Chercegowini.

(Dostarczał także materiałów Karadzicowi do Kowczeżić)

Ujjić Joakim (ur. 1772 w Baji na Węgrzech nauczyciel + 8 Listopa: da 1848 w Belgradzie): Puteszestwije po Srbiji.. Budin 1828. 8° z rycinami.

Gaj Ljudewit ur. 1809 d. 8 lipca w Krapinie w Kroacyi + 1872 d. 20 Stycznia w Zagrzebiu, poznawszy się jako student uniwersytetu w Pesze z Janem Kolarem, r. 1833 pisnął sug: „Los Chrwatska nije propala" (na wzór: Jeszcze Polska nie zginęła) rozbudził ze snu narodowy żywot Kroatów. Gaj zaprowadził jednostajną organiczną łacińską pisownię i przyjął język serbski za zasadę piśmiennictwa, porzuciwszy podnarzecze Kajkawskie, nazwał język piśmienny ilirskim, albowiem przedtym ile było pisarzy tyle było ortografij (pisowni) i tyle rozmaitych języków. Od r. 1836 Gaj założywszy drukarnię zaczął wydawać Narodne ilirske zorine i prytem dodatek literacki: Ilirska danica. Dokonawszy celu, po r. 1848 Gaj porzucił zawód publiczny.

Davidović Dimitrije ur. 1789 u Zemunu (Semlinie) + 1838 d. 25 Marca u Smederewie, jeden z najgorliwszych patryotów serbskich, chirurg medycyny w Wiedniu, zaczął tamże wydawać Srpske Novine 1813–1821, a od r. 1834–1835 wydawał takowe w Serbii. Prócz tego wyszły jego almanachy: Zabawnik 1815–1821 (6 rocznikow) 1833–1835 (3 roczniki). Za Miloša Obrenowića był ministrem.

Daničić Djuradj (zwał się właściwie Popović Djordje) ur. w Nowym Sadzie d. 6 Kwietnia 1825 profesor filologii w Belgradzie + 1882 d. 4 Listopada w Zagrzebiu. Przyjaciel Karadzicza wydał:

Djevnik iz Knjizevnich starina srpskih. Beograd 1863–1864. 8vo
D. I str. 521 – D. II (L–P) str. 519 – D. III (R–C) str. 598. ... 6 fl.
Književnost bogoslovska u Bugara XI–XV weka. Beograd 1863.
Žiwot Sv. Simeuna i Sv. Sawe, napisao Domentijan. Beograd 1865.
Žiwoti Kraljewa i Archiepiskopa Srpskich. Zagreb 1866.
Poslovica. Zagreb 1871.
Istorija Srpskago naroda od Majkowa prewod. Beograd 1858.
Sweto Pismo: Stari Zawjet. Becz 1868.

Jowanović Jewdjenije (ur. 1802 w Syrmii, od r. 1839 władyka Karłowacki + 1854 d. 2 Września w Górnym Karłowcu): Gramatyka cerkowno-slawianskoga jezika. Wiedeń 1851. 8vo

Ljubiwa Stefan Mitrow ur. 1824 w Budwie, poseł rady państwa w Wiedniu r. 1848 + 11 Listopada 1878 w Wiedniu. Znakomity nowelista serbski:

Crnogorske i primorske pripowiesti. Dubrownik 1875. 8vo
str. 277. lat. 1 fl. 20 kr.

Medaković Danilo ur. 1819 w Zrmanji w Lice, Dr. fil. w Berlinie od r. 1848 wydawał pismo Napredak do 1849, od r. 1851–1852 pismo Južna pisela w Nowym Sadzie i tamże od r. 1852 Srpski Dnewnik z dodatkiem Sedmica, do 1859, od 1862–1864 Napredak, + 5 Listopada 1881 w Zagrzebiu.

Powiesnica srpskog naroda od najstarijich wremena do godine 1850. Nowi Sad 1851–1852. 4 Knjige.

Milaković Dimitrije ur. w Hercegowinie, sekretarz Piotra I władyki czarnogórskiego + 15 Sierpnia 1858 w Drezdnie w Saxonii:

Istorija Crne Gore. U Zadru 1856.

Milutinowic Sina (Sarajlija) jeden z celniejszych narodowych poetów serbskich urodził się d. 3 Października 1791 w Sarajewie w Bosnii z ojca Milutina wieśniaka serbskiego i matki Andjelii. Opuściwszy Bosnię z powodu powietrza wywiózł go ojciec do Zemunia gdzie się najprzód uczył w greckiej szkole ludowej. Dalej kształcał się w gimnazyum w Karlowcach, lecz z 4tej klasy wypędzony został wraz z Dymitrem Dawidowiczem za pieśni patryotyczne. R. 1809 ukończywszy gimnazyum w Segedynie udał się do Belgradu gdzie był pisarzem Rady serbskiej i nauczycielem w szkole. R. 1813–1816 wojował z Serbami przeciw Turkom. Dostawszy się do niewoli tureckiej 1816 przesiedział w niej 15 miesięcy; puszczony na wolność zwiedził Bułgaryą, Besarabią, Odessę i następnie udał się do Lipska kosztem Jowana Riznica Kupca odeskiego. W Lipsku bawiąc uczęszczał na Uniwersytet i zapoznał się z Herderem, Grimem, Krugiem, Ulandem, W. Gerhardem i Amalią Talvi. R. 1827 przez Wiedeń, przybył do Czarnej Góry, gdzie władyka Piotr I przyjął go za sekretarza i powierzył mu wychowanie swego synowca Rade Tomow (późniejszego władyki Piotra II Njegosza). R. 1833 udał się do Serbii, gdzie w świcie Miłosza Obrenowicza który go mianował historyografem serbskim z rocznej pensyą 300 talarów, zwiedził Carogród. R. 1837 bawił w Lipsku i Budynie projekt za żoną Marią Popowić. Wróciwszy do Serbii został 1845 sekretarzem w Ministerstwie oświecenia. R. 1846 zwiedził Kijow, Moskwę, Petersburg, z kąd wróciwszy † d. 31 Grudnia 1847 w Belgradzie w niedostatku.

Wydał: Srbijanka (poemat w 4 tomach). Lipsk 1826.
Zorica. Budin 1827.
Pjewanja crnogorska i hercegowaczka, izd. J. Milowuk. Budim 1833. 8vo Knjiga I.
Pjewanja crnogorska i hercegowaczka sabrs[illegible] ana Vuk. Vrčevićem. Lipsk 1837. 8vo str. 335.
Istorija [illegible] Crne-Gore. Beograd 1835. 4to
Troje sestarstvo. Lipsk 1836.
Obilić, tragedia. Lipsk 1837.
Dika Crnogorska. Cetinje 1835.
Istorija Srbije od 1813–1815. Lipsk 1837. 8vo (druk. w bardzo exemplarach – połowę nakładu skonfiskowano w Wiedniu i spalono
Troje bratstvo. Beograd 1844.

Muzicki Lukijan ur. 1777 ur. w Temerynie, władyka Karłowacki od r. 1828 + 15 Marca 1838, poeta:
Stichotworenija Knjiga I. Pest 1838; Knjiga II. Budim 1840; Knjiga III. Nowi Sad 1844; Knjiga IV. Nowi Sad 1847 (wydał synowiec Dr Dj. Muzicki) (O6. biografią w Letopis Matice Srpske Kn. 120 Str. 101)

Nikolić Atanasije ur. w Brestowcu (Baczka) 1803 inżynier + 28 Lipca 1882 w Belgradzie:
Narodne srpske pripowetke. Beograd 1842.

Njegusz Petar II. ur. 1 listopada 1812 we wsi Njegusze, z ojca towarzyszył Radoje które r. 1830 zostawszy władyką zmienił na Petar II. wyświęcony 1831 w Petersburgu, od r. 1825–1830 kształcił go Sima Milutinović. R. 1834 założył w Cetyni szkołę i drukarnię. R. 1850 był we włoszech u papieża, Króla neapolitańskiego i w Wiedniu, + 19 Października 1851. (Biografię jego napisał Svetislaw Vulović w Godišnica I str. 310–347 i VII str. 366–385). Wydał:
Zastupnjak cetinjski. Cetinja 1833.
Lijek jarosti turske. Cetinja 1834.
Ogledalo srpsko. Beograd 1845.
Luča Mikrokozma. Beograd 1845.
*) Gorski vijenac. Beč 1847 (Tłomaczony na niemieckie) i 1876. sołk i 1821 Beograd 1 f. 20 kr.
Kula Djurišića i Czardak Aleksica. Beč 1847.
Lazni car Stjepan Mali. Trst 1851. (dramat jeden z lepszych)
Slobodiada. Zemun 1851.

Obradović Dositije ur. w Czakowo w Banacie 1739 + 21 Marca 1811 miesz. w Belgradzie.
Celokupna djela. Beograd 1833–1836. 2e wyd. Nowi Sad i Zemun 1850 3e wyd. Beograd 1870. 4e wyd. Panczewo 1880.

Petranović Božidar ur. w Szibeniku 1809 Dr. praw + 1874 w Mediolanie od r. 1836–1841 wydawał Dalmatiński Magazin. Założyciel Dalmatyńskiej Matice. Wydał:
Bogomili, crkva Bosanska i Krstjani, istoriczna rasprava. Zadar 1867.

Preradović Petar ur. 19 Marca 1818 w Grabownicy (pogranicze wojsk.) podpułkownik + 18 Sierpnia 1872 w Vöslau, poeta:
Pjesnicka djela. Zagreb 1873.

*) Njegus P. P. Gorski Vijenac; prenio s cirilice na latinicu s tumačenjem I. Djubisa. Zadar 1868. 8vo

Vuletić-Vukasović Vid.

Zabirci po historiji književnosti hrvatske. O Petru Kanavelovićeu 294.

Stori klasični zbornici. Još o Petru Kanavelovićeu. 361.

Stojanović Lj.: Srpski rodoslovi i letopisi. Uredio ih .... (Iz novo sztampano iz „Glasnika srpskog ucsenog drusztva" Knjige LIII). Beograd kralj. srp. drz. sztamparija, 1883. 8°. K. 1, str. XVI. K. 1, str. 160.

Kako se služi sv. Misa s Starihrvatski (glagoljački) i latinski. U Dubrovniku, naklada knjižarnice D. Pretnera 1883. 16°. str. 19 (latin.)

Medaković M. M. G.: P. P. Njegoš posljednji vladajući vladika crnogorski, od.... U Novome Sadu, knjigopeczatnia A. Pajevića, 1882. 8°. str. X. 180.

Milinović Šimun: Crtice o slovenskoj liturgiji .... na uspomenu tisućnog goda glagoljice. 1882. 8°. str. 168. (lat.)

Karić V. Srpska zemlja, od prof.... Beograd, sztamparija zadruge sztamparskich radenika, 1882. 8°. str. VIII. 129 i 1 karta.

Sreten L. L.: Putovanje po Novoj ~~Srbiji~~ Srbiji, pisze.... U Novom Sadu, izdanje bratje M. Popovića, sztampar. Dj. Svet. Miletića 1882. 8°. Sveska X. str. 385–432. (serb.)

Chiudina Giacomo: Storia del Montenegro (Crnagora) dal tempi antichi fino a nostri di... Spalato, Antonio Zannoni tipografo editore. 1882. 8°.

Scherer Franz: Bilder aus dem serbischen Volks- und Familienleben, von .... Neusatz, Verlagsbuchhandlung von Luka Zocic et Comp. 1882. 8°. str. 212 i K. 3.

Živanović Živan: Misz i niszke znamenitosti, napisao... Beograd, sztamparija Kod Sv. Save 16°. str. 108, K. 2. (Odbitka z pisma „Srpska Nezavisimost.")

Miketić M. Pet.: Srpski svet, uredio.... Beograd, sztamparija Zadruge sztamp. radenika, 1882. 16°. str. VII. 156, K. 2 i mappa Srbii

Antunovich Ivan (Kelačko baćke biskupije svećenik): Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom, gradjanskom i gospodarskom, napisao.... U Beču, tiskom Friderika Jasspera 1882. 8° str. 180, K. 1 (lat.)

Puczića Meda (Dubrovčanina) Pjesme. Podpuno izdanje. Panzevo, nakl. bratje Jovanovića 1881. 16° str. XXVIII. 239. i noty

Ban Matija: Marojica Kaboga, tragedija u 5 čina. Dubrovnik nakl. tiskare D. Pretnera 1880.

Szematizam pravoslavne eparchije zecholmske i rasijske za god 1880. Zadar, sztamp. Ivana Wodicke 1880. 8° (serb)

Popović Sterija Jovan: Daworje ..... sa stvorenim pismom Jovana Rističa. Panzevo, nakl. bratje Jovanovića 1880. 16° sv. I. II. str 64 (tvory 1 i 3 zeszyt „Narodne biblioteke")

Jovanović D. K. P. Arbanasima. Istorijska studija. Beograd, u državnoj sztampariji, 1880. 16° str. 90.

Szematizam pravoslavne vrpske dijaceze Gorno-Karlovacke 1880.

Miszković Jov.: Chidrografija nezavisne Kneževine Srbije. Beograd, sztampa u državne sztamparije, 1880. 8° str. 226 i K. 1, zlatkljen kart. 4 dinar.

Stefanović Teodor v. Vilovo: Wanderungen durch Montenegro (Separat Abdruck aus d. Politik). Wien, W. Heinrich, 1880. 8° str. 80 z portretem Knjaginy Milicy.

Popović L. Sreten: Putovanje po Novoj Srbiji. Novi Sad, izdan. braće M. Popovića, sztamperija A. Pajevića, 1880. 8° Sweska 4ta str. 143-191.

Szematizam pravoslavne eparchije boko kotorske, dubrovnicke i spicanske za godinu 1880. Zadar, pecatn. Ivana Wodicke, 8°v str. 36 i K. 1. — toż na r. 1884 z wiadomościami historycznemi.

Schematismus ord. S. Francija strict. observ. provincia Bosniae v. 1880 (z wiadomościami historycznemi.

Schematismus Katolickiego biskupstwa w Mostar.

Imenik klera i zupa crkvene pokrajine u Bosni i Hercegovini za godinu 1885. Sarajevo. 8°

Nowaković St. Cheraldiczki obiczai u Srba i primeni i književnosti. Beograd 1884. (Godišnjica N. Čupića)

Militjević M.C. Život Srba seljaka. Beograd 1867 (Glasnik XXI i XXII)

Nowaković St.: Istorija srpske književnosti. 2o izdanje. Beograd 1881

Karić W.: Srpska zemlja. Beograd 1882 s mapa. (sovsezanpl. otkupima)

" " Zemljopis Kraljevine Srbije za III razred osnovnih škola. Beograd 1885.

" " Zemljopis Srpske Zemlje i Balkanskoga poluostrova, za IV razred osnovnih škola. Beograd 1887, (s 11 map. kami u tekstu i većkšu mapu Srbije.

Karić W. prof.: Srbija, opis zemlje, naroda i države. Ilustrovao Prof. W. Titelbach. Beograd, u Kralj. srpsk. državnoj štampariji, 1887 (nadpom. književnoga fonda Zlije M. Kolarca) 8vo maj. Kat 4, str. 935. k. 2, s 3 map. litogr. 17 melod. 13 crtkama geogr. i 149 drvoreza. (Ross. Nr. 442)

Milićević M. Dj.: Pomenik znamenitih ljudi u srpskog naroda novijega doba, napisao.... U Beogradu, u srpskoj kraljevskoj štampariji, 1888. (XXVII Knjiga Čupićeve zadužbine). 8vo maj. str. XVI. 894. (8 dinara) (8 frs) (Ross. Nr. 450)

Milojević M. S. Putopis po staroj (pravoj) Srbiji. T. I. II.

Srpske narodne pjesme. Skupio ih i na svijet izdao Vuk Stef. Karadžić. Knjiga I., u kojoj su različne ženske pjesme. Beograd, štamp. Kralj. Srbije 1891. 8vo 42 ark. broš. 3 dinara 1 f 50 kr.; oprawne 4 dinara 2 fl.

Zemljopis Kraljevine Srbije, sa životopisima (za djake III raz. osnovne škole) Sastavio Milan S. Ubavkić. Beograd 1891. 25 kr.

Luka Grdjić Bjelokosić: Iz naroda i o narodu. Mostar, štamparia Vladimira Radovića, 1891. 8vo (9 arkuša) 50 kr. (Bijs Gavka - Opis zanimanja ljudi dorodnih, veselja, ubiorovit d. u Gornjoj Hercegovini)

Milojević Miloš: Pesme i običaji ukupnog naroda srpskoga. Tom I(1869). Tom II(1870). Tom III(1875) (ważny zbiór pieśni z Macedonii i Starej Serbii)

Milojević Miloš: Putopis dela prave (stare) Srbije. Tom I(1871) Tom II(1872), Tom III(1878). -(niedokończone, miało wyjść 12 tomów)

Bielećkago I. Serbskaja grammatyka po wostocznomu govoru. Cz. I. Etymologia. Po Wuicau, Daniczyczu i Miklosyczu. Kamenec-Podolsk 1877. 8vo

Stojanović Mijat: Slike iz života hrvatskoga naroda po Slavoniji i Srijemu. Zagreb 1880.

Najcelniejsi poeci nowszej daty: Piotr Preradović, Ivan Mažuranić, Stanko Vraz, L. Vukotinović, Ivan Trnski, M. Bogović, M. Ban

Istorija srpskoga naroda, knjiga prva. Županijsko vreme (600-1159). Napisao Pantelija Stanković Srećković. Beograd 1884. 8. str. IX. 448, i 3 mappy. (3 dinara = 3 frcs)

Opisuje tu autor dzieje Županstw 1) Neretczańskiej. 2) Białej Horwacyi 3) Archontii Serbii. 4) Trawunii. 5) Zachlumii 6) Archontii Diuklanskiej od r. 600-1186. - Macedonią uważa za Serbią i rozróżnia wyrazy Bułgarin (bulgar) i Bugarin (serb) co ma pochodzić od słowa: vulgus - co jednak mylne.

Popović Djordje: Turske i druge istočnaske reizi u našemu jeziku. (otštampano iz 5g Glasnika Srbskog Učenog Društwa). U Beogradu u srbsko-Kraljewskoj državnoj štampariji 1884. 8vo str. 235. (Słownik) Ross. 823.

Karić W. profes.: Srbija opis zemlje, naroda i države, napisao Prof. W. Karić, ilustrowao Prof. W. Fitelbach. Beograd, u Kraljewsko-srpskoj državnoj štampariji, 1887. (Książeczki fond Ilije Kolarca) 8vo K.n. 3, str. 935 z drzeworytami, mapą Serbii i z mapką mineralogiczną i etnograficzną. Ross. 442.

Vrčevićʼ vitez Vuk: Narodno satiričnо-zanimljive
Podrugljice. Skupio ih po Boki Kotorskoj, Crnoj
Gori, Dalmaciji, a najviše po Hercegovini....
U Dubrovniku, Naklada knjižare D. Pretnera 1883. 8vo
str. 148. (lat.) (stanovi x knjigu Narodne Biblioteke)

Despotovići Branković u narodnim pesmama. Panczevo,
naklad knjižare Bratje Jovanovića 1883. 16o str. 49. 1. crtinj.

Sibinjanin Janko u narodnim pesmama. Novy-Sad, izdanje
knjižare Bratje M. Popovića 1883. 8vo str. 44 i K. 2. s crtinj.

Starina Novak u narodnim pesmama. Novy-Sad, sztemperija
Augusta Fuksa, izdanje Bratje M. Popovića 1883. 8o str. 46, K. 1 s crtinj.

Car Dušan u narodni pesmama. Novi-Sad, izdanje knižare
M. Popovića 1883. 8o str. 45. s crtinj.

Propast srpskog carstva na Kosovu, u srbskim narodnim
pesmama. Novi-Sad, izdanje Bratje M. Popovića) 1883. 8o str. 60.

Pesme, srpske narodne, sa slikama. I. Zmo Senković i aga
od Ribnika (sa 7 slika od prof. Vlad. Titelbacha). Beograd
u Kralj. srp. sztamp.) 1883. 8vo str. 23.

Udarac Omer-paše na Crnu Goru 1852-1853, u srpskim
narodnim pesmama. Novi-Sad, izdanje bratje M. Popovića,
1883. 8vo str. 144.

Đ. Š. Pesme narodne, potkočice, svatovske i bačke koje se
najradije pevaju, skupio.... Novi-Sad, izdanje knižare
braće Popovića, 1883. 16o str. 72 (latin)

Car Lazar u srpskim narodnim pesmama. Novi-Sad (izd. bratje
M. Popovića) 1883. 8o str. 67 2 crtinj.

Odabrane srpske narodne pesme svatovske (iz svih krajeva srpskih)
Novi-Sad, sztemparia A. Fuks, izd. bratje M. Popovića 1882. 8o str. 33.

Crnogorci u narodnim pesmama. Novi-Sad, sztamp. A. Fuks, izd. bratje
M. Popovića, 1882. 8o str. 45, K. 1.

Livadić Vjekoslav: „Bosančice" Crte, pjesme, priče i pripovijesti iz života bosanskoga. Sabrao ih.... Zagreb, troškom pisčevim, tisak dioničke tiskare, 1883. (lat.)

+ Vrizević S. Vuk Risnjanin: Tri glavne narodne svečanosti Božić, Krsno ime i svadba. Sabrao po Bokokotorskoj (i Crnogorskoj) i Hercegovini i opisao.... Zaniževo, naklad bratje Jovanovića 1883. 8° str. V. K. 1, str. 270 + K. 1 (s portretom Vrizevića)

Obilić Miloš, srpska narodna pevanija (Kako se peva svuda po srpstvu). U Novom-Sadu, izdanije braće M. Popovića 1883. 16° str. 65 (lat.)

Srpske chajduci u narodnim pesmama. U Novom-Sadu, izdanje bratje M. Popovića, 1882. 8° str. 78 + K. 2. (s ryzina) (srbs)

Djurdje Smederevac i prokleta Jerina, u narodnim pesmama. U Novom-Sadu, izdanje bratje M. Popovića 1882. 8° str. 86, K. 1.

Kraljević Marko i drugi junaci srpski u narodnim pesmama. Beograd, nakladom knižare M. Valožića, kralj. srp. državna štamparija 1882. 8° K. 1, str. 160.

Smrt Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana. Narodna pjesma. Preštampano iz „Hrvatske pjesmarice" 1880. (lat.)

Filipović Ivan: Kraljević Marko u narodnih pjesmah. Zagreb nakl. Lav. Hartmana 1880. 16° str XVII. 470 s ryzina. (lat.)

Hrvatska pjesmarica. Nova sbirka rado pjevanih hrvatskih pjesama. Treće izdanje. (Zagreb 1880). 16mo

Pjesmarica, velika srpska i hrvatska, namenjena narodu našem, koji latinicom čita, u kojoj ima 400 pesama. U Novome Sadu, izdanje braće Popovića, 1880. 32° str. 192. (lat.)

Petranović Bogoljub: Srpske narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine. Skupio Bogoljub Petranović. Na svijet izdalo ujedno društvo. Beograd 1867. 8°

" " Zbornik bosanskih narodnih pjesama (v. Rad jugoslav. Akad. II)

Krasić Władimir: Srpske narodne pjesme starijich i novijich vremena. Skupio Władimir Krasić. Knjiga prva. Lanczewo nakl. knižare braće Jovanovića 1880. 8vo str. XII. K.3 str. 212 i K.2.

Pevanija. Po izbor pesme što se najradije pevaju. Treće umnoženo izdanje. Lanczevo, nakl. brat. Jovanovića, 1880. 32mo str. 398.

Smailagić Meho Pjesan naših Muhamedovaca. Ragusa 1886 (mi=
dzy innemi pieśn o 2160 wierszach)

Krstić Nikola Dr.: Istorija srbskog naroda. Beograd 1863-1864. 8vo T. I. II. (-K.1)

Novič Jovoim: Život i smrt Karadjordje. Novi Sad, 1869. 8°.
(srb;

Ristić Serafim: Dečanski spomenici. Beograd 1864. 8vo (srb)

Berezin I. A.: Chorwatija, Slawonija, Dalmacija i Wojennaja Granica. 1879. 8° 2 Tomy. str. 520 i 589. 2 Rubl.

Brandt R.: Istoriko-literaturnyj razbor poemy Iw. Gundulicza Osman. Kijew 1879. 8vo str. 115. 80 Kop.

Obrzew I. I.: Pisma o Makedonii i Makedonskom woprosie. Spbg, 1889. 8vo str. 84. 50 Kop.

Modrich G. Dalmazia (romana, veneta, moderna) Torino 1891. 8vo str. 451. 2 Rub. 50 Kop.

Palmow I.: Istoricz. wzgląd na nadanie autokefalii serbskoj cerkwi i uwieńczenie patriarszestwa w drewnej Serbii. 1891. 8vo str. 91 60 Kop.

Popowicz-Lipowac: Czernogorcy i czernogorskija ženoszczyny. Izdanie 3e 1890. 8°. str. 214. 1 Rub.

Rowinskij P. A.: Petr II (Rade) Petrowicz Njegoš, władyka czernogorskij (1830-1851). 1889. 8vo str. 236. 1 Rub.

" " " Czernogorija w jeja prosztom i nastojaszem. (Geografia, istoria, etnografia, archeologia, sowremennoje położenie.) Tom I. 1888. 8vo str. 24. 881 z mapą. 3 Rub.

Schiudina G.: Storia del Montenegro da tempi antichi fino à nostri. Spalato 1882. 8vo str. 214. 1 Rub. 50 Kop.

Filippow M. M.: Chorwaty i borba ich s Austrijej. S wwedeniem i epilogom M. D. Batajgradskago. Petrograd 1890. 8°. str. VIII. 168. 1 Rub.

Jastrebov: Obyczai i pjesni tureckich Serbów. 2ge izd. do-
poln. ich prozoju. 1889. 8vo str. XXII. 626. 3 Rub.

Zovakovicz: Serbskaja grammatyka 1890. 8vo str. 254. 1 Rub. 50 Kop.

Stranilović Jovan jeden z celniejszych liryczanych poetów w Dal-
macji (ur. 1855 we wsi Krička na Kole Drniša w Dalmacji, ksiądz grec-
ko-katolicki parach w Nowym Sadzie 1891). Tamże są jego poezye:
Žumberačke elegije – i Pjesme svakidanke.

Chercegowaczke narodne pjesme, koje vamo Srbi Muchamedowe
1 dinar = 50 nowczica
70 para din. = 35 nowcz.
2 para = 1 nowczić
wjere pjevaju. Skupio i na svijet izdao Ilić vitez Wiczewić.
Dubrovnik, nakladom knjižare D. Pretnera 1890. 20 Kr. (nowcz.)
(3 pieśni, druk serb.)

Srpske narodne pripovetke, skupili ich po Banatu Kosta Ristić
tigovac i Waca Lonczarski ratar. Nowy Sad, izd. knižare i stam-
perije Braće M. Popovića 1891. 80 Kr. (7 powieści)

Eparchia serbsko-prawosławna dalmatyńska i istryjska r. 1891
liczyła 80 cerkwi, 3 monastery i 69 bi duss prawosławnych.

Srpski književnici. Za narod napisao Spiridon Kalić. Nowi Sad, nakl. Bra-
ce M. Popovica. 1890. I Deo str. 79 – 1891. II Deo str. 92 (28 i 29
Svezka Knjige za narod, izd. Srpska Matica) / biografie wzorowych
Serbów

Szematizam srpsk. prawosl. metropolije Chercegowacsko – Zachumskie
g. 1890 (ma takie opisy miejscowości) str. 661

Glasnik bosansk. chercog. Muzeuma, god 1889 Kn. I. II

Metropolii prawosławni 1) Hercegowacko Zachumski w Mostarze;
2) Dabro-Bosanski w Sarajewie. 3) Albański w Ulcynie (Dul-
cigno).

Obradović Dilic: Ženidba Senjanin Sadije, sinovca junaka od Senja
Ivana; narodna junacka pjesma. Biograd, 1891. 12 str. (2 odiśam)
(najdłuższa pieśń mająca 3412 wiersy, dyktowana przez guślarza Czarni
Pero – jest ona dłuższą od pieśni o Smailagiću, którą Krauss ogłosił.)

Kordunasz Manoilo: Srpski narodni pjesama skupljene po Gornjoj Krajini:
Nowi Sad u stamperii Braće Popovića 1891. 60 Kr. (40 pieśni)

" Zbirka srp. narod. umotvorina na Gornje Krajine. Knjiga II. Srpske
narodne pjesme slijepca Rade Rapajica wjerovatnijeg... Nowi Sad, st. Br. Popo-
vica 1891. 80 Kr.

a. Tajc=

Knjižnica pučka, izdavana Društvom Svetojeroninskim
Knjiga XL. Opis zemalja u kojih obitavaju Hrvati
Svezak II Sastavio Vj. Klaić. Zagreb 1882. 8° str. 264. 50 kr.

Preradović Petar: Izabrane pjesme. Uvod napisao Milivoj Srepel. Zagreb (Hrvatska Matica) 1891. 8°
str. LXXX. 371. 2 f. 50 kr.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Na svijet izdaje Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti.
Obrađuje P. Budmani. Zagreb 1891. 8° Svezak 12ti
str. 721-960. 3 ft.

Stari pisci hrvatski. Knjiga XVIII. Pjesni razlike Dinka
Ranine vlastelina dubrovačkoga. Zagreb (Akademia)
1891. 8vo str. 245. 40 kr.

Starine. Na svjet izdaje Jugoslovenska Akademija znanosti
i umjetnosti. Knjiga XXIII. Zagreb 1891. 8° str 256. 2 ft.

Karadžić Vuk Stef.: Srpske narodne pjesme. Knjiga I.
u kojoj su različne ženske pjesme. Zagreb (Akademia)
1891. 8vo str. 662 1 f. 60 kr.

Kukuljević Ivan Sakcinski: Natpisi srednjeèni i novo-
vjeki na crkvah, javnih i privatnih zgradah i t.d. u Hrvatskoj i Slavoniji. Zagreb (Akademia) 1891. 8° str. 391. 2 f. 50 kr.

Lopašić Radoslav: Bihać i bihaćka Krajna. Mjestopisne
i poviestne crtice. Zagreb (Hrvat. Matica) 1891. 8vo str. 312. 2 ft.

Ristić Kosta i V. Lončarski: Srpske narodne pripovetke.
Skupili po Banatu. Novy Sad (Popovics M.) 1891. 8vo str. 92. 48 kr.

Dowie Ménie Muriel: A girl in the Karpathians. London
(Philip & J.) 1891. 8° str. 301. 5 ft. 40 kr.

Missale Glagoliticum Hervojae Ducis Spalatensis recensuerunt
V. Jagić, L. Thallóczy, T. Wickhoff. Vindobonae 1891. 4to str. 124
i 41 chromolit. tabl. (izdat zagr. u Bosni)

Sagorski Ernst und Schneider Gustav: Flora der Central-Karpathen
mit specieller Berücksichtigung der in der hohen Tatra vorkommenden
Phanerogamen und Gefäss-Cryptogamen. Leutschau (Edv. Kummer) 1891. 8°
I-II Hälfte str. 269. 591. LVI + tabl. 10 ft.

Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch, mit he=
raldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen.
Der Adel von Ungern samt den Nebenländern bearbeitet
von Géza Csergheö. Nürnberg (Bauer et Raspe) 1891. 4to
1–22 Hefte (str. 580 i 414 tabl.) 103 fl. 50 kr.

Temple Rud: Zur Topogr. der Herzogthümer Auschwitz und
Zator. Wien 1865. 8vo

Dragović Marko: Pokusaj za bibliografiju o Crnoj
Gori. Cetinje 1892. 8vo

Sbornik za narodni umotvorenija nauka i knižnina, iz=
dava ministerstvo na narodnoto prosweschenie. Kniga
1–8. Sofija, derzawna peczatnica 1889–1892. 4to
(Tom I. Rafs. Nr. 825)

Szobajić Maksim M.: Starine u Zeti. Beograd 1892.
8vo

Rowinskij P.A.: Obodska sztamparija na Rijeci Crnojewića
u Crnoj gori i njen znacaj za slowenskoma jugu.
Cetinje 1893. 12mo

Winter Zikmund a Čenek Zibrt: Dějiny Kroje v zemich
českich (od počátku století XV.) Praha 1892–1893. 8vo Díl
I. II (Sv. 1.) z illustrat.

Slowacki zakład „Matice slovenska" został d.
12 listopada 1875 zamknięty w Skutek. nakazu węgierskiego
ministra oświaty Kolomana Tiszy, i majątek takowego wy=
noszący 95.867 złr. 87 kr. gotowego kapitału z zbioremi mu=
zealnemi, biblioteką i nakładami książkowskiemi zagrabione.
– a r. 1874 zamknięto 3 gimnazya utrzymywane pieniędzmi Słowa=
ków.

Czarnagora: r. 1882 było 11 monasterów: 1) Ostrog. 2) Cetynia. 3)
Moraca (te 3 dobrze uposażone), 4) Dobrska celija. 5) Prčele. 6)
Zdrebanik. 7) Piperska celija. 8) Duga. 9) Bijela. 10) Podma=
linsko. 11) Župa. – Szkół elementarnych było 22 (z tych 9 miało
po 4 klasy) nauczycieli 28, nauczycielki 2, uczniów 1069 chłopców
111 dziewcząt. – Cała ludność 200,000 dusz

Seoske bajke i bajalice. Crtice od Nikole Tordinca. U Djakovu
1885. 8vo str. 136. (Powieści i obrazy życia ludu wiejskiego w Slawonji)

Letopis Matice Slovenske za leto 1885. Uredil Fr. Levec. V Ljubljani 1885. 8vo str. 496
(Jest tu opis wesela – o powieściach ludowych i t.p. Rocznik I)

Pauliny: Slovenske bajeslovie 1876

Hyroš: Zamek Lykava a jeho pani 1876

Svetozar (Hurban)
Vajanský: Tatry a more. 1879 Basne. Turč. Sv. Martin 1880. 8vo str. 190.

Hviezdoslav (Pavel Orszagh)

Dobšinský Pavel: Povesti slovenske. Turč. Sv. Martin 1883. 6 zesytov

Warow Iwan Minczew poeta bulgarski ur. okolo 1849 w miasteczku Sopot, wydał: 1) Preporec i gusla. Bukareszt 1876. 2) Tagite na Bolgarija 1877. 3) Izbavlenije 1878. 4) Majska kitka. 1880. 5) Gusla, [illegible] najnovi liriczeski stichotvorenija. Plovdiv 1881.

Putovanje po Novoj Srbiji. Pisze L. P. Novi-Sad (izd. bratje Popovića) 1882.

Euchologium glagolski opomenik monastira Sinaiskoga brda, izdao Dr. Lavoslav Geitler. Zagreb 1882. str. XVI. 197. (z konca X wieku, bez początku i konca 106 kart pergaminowych)

Delnjoserbske ludowe pěsnje. Z rukopisneje zběrki B. Markusa wupisał a z dotal ciščanymi přirunal Michał Hórnik. Bydžin (z nakładom M. Hórnika) 1883. (bez melodyj, które drukowane w Časop. mat. serbsk. Ročnik 36 r. 1883 Swaz. I

Macun Ivan: Književna zgodovina slovenskega Štajerja. V Ptuji. Hrvatski 1883. 8vo str. 181. (literatura)

Wagner Jan: Mluvnice jazyka bulharskeho. Druhe vydani. Praha (A. Storch) 1883.

Maly Jakub: Naše znovuzrozeni. Přehled narodniho života českého za posledni půlstoleti. Čast V. Praha (J. Otty) 1884. 8vo str. 215.

Slovanský sborník, statí z oboru narodopisu, kulturní historie a dějin literarního a společenského života. Redaktor Edvard Jelinek. Praha (nakl. J. Otty) 8vo Ročník I–VI (1882–1887) R. I str. 187 (i 4 obr) II str. 646; — III str. 896; — IV str. 668; V str. [illegible] VI (1887) str. 581. (po 5 fl. ročník)

Pastor Jos: České osady v Americe. Hamburk 1886.

Slovenski Štajer. Dežela in ljudstvo. Spisali Rodoljubi. Izdala in založila Slovenska matica. V Ljubljani, natisnil Jožef Blaznik 1868— 8°
I. Snopič Dežela

III Snopič. spisal dr. Ivan Gršak (Narodne gospodarstvo) 1870. str. 118.

Sbornik ot Bolgarski narodni umotworenija. Sobral i izdawa K. A. Szapkarew. Sofija, pečatnica na „Liberalnyj Klub." 1891. 8°
Czast perwa. Prostonarodna bolgarska poezija ili Bolgarski narodni pieśni. Otdiel I. Samowilski, religiózni i obriadni pieśni. Kniga I str. XXV. 174 (obejmuje 233 pieśni gminnych, mitologicznych i obrzędowych. 2 lewa i 50 st.

„ „ „ „ „ Otdiel III. Kniga III. Pieśni iz politicznoskij żiwot. str. 282 (obejmuje pieśni historyczne od Nr 278—433) 3 lewa.

„ „ „ „ „ Otdiel III (Prodolżenie). Kniga IV. Pieśni iz politicznoskij żiwot. od str. 283—391 i XLVII (obejmuje pieśni historyczne od Nr 434—488 i od 1254—1267 Przypisy historyczne, Podania) str. 292. XLVII 1 lewa 75 st.

„ „ „ Otdiel IV. Pieśni iz obszczestwennyj, semejnyj i czastnyj żiwot. Kniga V. (pieśni od Nr 489—860 głównie macedońskie) str. 1—296. Opisy etnograficznych: 3 lewa 20 st.

„ „ „ Otdiel IV. „ „ „ Kniga VI. (pieśni od Nr 861—1304 i 88—83) Index, errata, Podania, obyczaje, Kurban, Kalusary — str. 292. 2 lewa 80 st. 3 lewa 75 st.

Szapkarew A: Materijały za zivotopisanieto na Br. Miladinowi. Orchanie.

„ „ Sbornik ot narodni starini, prikazki i wierowanija. Orchanie.

„ „ Kuzalino.

Grazina, pripovetka litevska od Adama Mickijewića, prevod Stojana Novakovića. S biografiom pesnika. Panczevo, izdan. Kniz. Bratje Jovanovića, - 1886. (Narodne biblioteke, sveszka 122) 16 novac.

„Smailagić Meho." Pjesan naših Muhamedovaca. Zabilježio Dr. Fridrich S. Krauss. Dubrovnik (nakladom Knjižarnice Dragutina Pretnera 1886. (pieśń gminna mająca 2160 wierszy) (Tac.)

Slobodijada, epski spjev u deset pjesama, vladike crnogorskog Petra P. Petrovića Njegoša. Novy Sad, izd. Knjižare Braće M. Popovića 1886. 30 novac.

Kratka povjest kralja bosanskih po izvorima napisao za mladež bosansku O. Anton Knežević (bernardin). Dubrovnik, naklad knjižarnice D. Pretnera 1886. Sveska I. II. (Narodna biblioteka XXI.) (Tac.)

Zagorkinja ili život nasz u szumi i bez szuma, napisao J. Miodragović. Drugo izdanje. Beograd, u Kral. derž. sztamperii 1886. (z rysiną wieśniaka i wieśniaczki serbskiej) i dinar czyli 50 nov.

Srpske narodne pjesme, gerzovske i djevojačke iz Bosne, skupio ich Petar Mirković. Panczevo, sztamparija Bratje Jovanovića 1886. (212 pjesni) 60 novac.

Miloš Obilić u narodnim pesmama (sa 12 lepih slika). Novi Sad, izdanje Knjižare Braće M. Popovića 1886. 50 Nov. (Tac.)

Zbornik bosansko-hercegovačkich starich natpisa izd. Vid Vuletić Vukasović (od Gabele stare, učitelj iz Korcule) (miał wyjść 1886 w Wiedniu – lecz nie wyszedł – przyszło 300 napisów)

Hrvatske narodne pjesme iz Bosne; skupio K. Blagajić. Zagreb 1885. (Tac.) 16° str. 135.

(Srpskije narodnije pjesama, skupio Srpkinja Davidović. Lančevo 1884.

Szematizam prawoslavne mitropolije i archidijeceze Dabro-bosanske za godinu 1884, 1885 i 1886. Sarajevo, zemaljska sztamparija 1886. 8°. str. 156. 50 nov. (najwiksji – wpriod wyszlo dotąd 3 Szematizmy) (z opisom miejscowości niektórych)

Szematizam pravoslavne eparchije dalmatinske za god 1889. Zadar, pezzatrija Ivana Vodicke, 1889. 8° (reb.) (75 cerkwi, 3 monastery 65350 dus prawoslawnych.)

Djela Ilka Stef. Karadzica. Knjiga prva. (Srpske narodne pjesme: I. Najstarije pjesme junacke). Biograd 1887. 8vo maj, str. IV. 661. VII. (101 pjesni)

Obicaji i pjesni turetkich Serbow w Prizrenje, Djekje, Brzecowje i Dibrje. Z rukowych zapisok J. S. Jastrebowa. S. Peterburg, typografia W. S. Bataszewa 1886. 8vo

Treća cytanka za osnovne skole u Bosni i Hercegovini, s gramatickim dodatkom. Sarajevo, zemaljska sztamparija 1886. 8vo (b)

Narodno blago, skupio i izdao Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, po Bosni, Hercegovini i susjednim krajevima. U Sarajevu na Kurban Bajram 1304. Tiskom vlastnika. Stampa zemaljske štamparije 1887. 8° (fac.) str. IV. 460 (Zbirka prysłow, pieśni, powieści)

Priczczanja Srbina i Srpcaczicza o narodu njinom. Napisao J. Miodragović. Beograd u Kralj. srpskoj sztamparij 1887 (z portretem regenta króla serbsk. Milana) 1. 20 dinara czyli 70 nowcz.

Petranović Bogoljub Teofil: ~~Narodne pjesme~~ (+ 1887): Srpske narodne pjesme iz Bosne (ženske), skupio jeromonah Bogoljub Petranović, učitelj. Sarajevo, u bosansko-wilajetskoj sztampari, 1867. 8° str. XXIII. 362 (obejmuje 364 pjesni druk serbsk.)

Knjiga prwa.

— Knjiga druga. Biograd 1880 izd. srpsko uczene druztwo.

(Petranowicz Bogoljub wrodz w Drnisu w Dalmacji, Kształcił się w Zadarze, był hegumenem monastyru Sawin w Bocci Kotorskiej, w końcu nauczycielem w Sarajewie + 1887 w sierpniu mając 57 lat.)

Srpske narodne igre, koje se zabave radi po sastancima igraju. Pokupio i opisao Vuk vit. Vrczević. Dubrovnik, nakladom knjizare Dragutina Pretnera 1889. Knjiga I i II. po 50 novac.

Kaer Pierre Dr.: Pierres sépulcrales dalmates. Lyon, ed. Société antropolog. 1886.

Batkula Petar: Schematismus topographicus-historicus. Mostar 1873.

Boj pod Banjomlukom godine 1737. Narodna pjesma; zabilježio i popunio Beg Kapetanović Ljubušak, crpeći podatke iz turske povijesti. Banjalučka tarihi 1154. Sarajevo, tisak i naklada tiskare Spindler i Löschner 1888. (Tac.) 25 novaca.

Razne srpske narodne pjesme. Sakupio po Boci Kotorskoj i okolini dubrovačkoj i tumače dodao Milan Ogrešnik. U Novome Sadu, izd. srpske knjižare i štamparije Braće Popovića. 1888. 75 novaca.

Petrović Nita: Slike iz hrvatskoga primorja. Kažiput za putovanje u primorje zdravima i bolesnima (Preštampano iz „Javora“) Novi Sad, štamparija R. Pajevića 1888. 40 novaca

Asboth Johan v.: Bosnien und die Hercegovina. Reisebilder und Studien. Wien (Hölder) 1887 mit Illustrat. u Karten.

Die Länder Oesterreich-Ungarns in Wort und Bild. XIV Band, herausgegeben von Dr. Friedr. Umlauft. Die vereinigten Königreiche Croatien und Slavonien, geschildert von Dr. Friedr. S. Krauss. Wien (Karl Graeser) 1880, mit Illustrat.

Narodne pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini, sabrao Kosta Hörmann. Knjiga prva. Sarajevo, zemaljska štamparija 1888. 8vo str. X. 627 (Tac.) – (može poslužiti za dodatek do zbirova Vukića i Marjanovića)

Srbi u Macedoniji i južnoj staroj Srbiji ili odgovor g. J. J. Bogičevu, napisao Milojko V. Veselinović. Beograd, štamparija Kraljevine, 1888. (Izdvojak iz „Srpstva.“)

„Nova Zeta“ mjesečni književni list uredjuje Dr L. Tomanović. Cetinje, u državnoj štampariji 1888. 12 šeputov raznie 3 etr. u.a. (Zatim izdavat će se tam „Kalendar Grlica“)

Srpske narodne pjesme iz Srema, Like i Banije, skupio i na štampu udesio Grigorije R. Nikolić. U Novom Sadu, izdanje Bratije Pop. 1887. Popovića 1888.

O Pećkim patrijaršima od Makarija do Arsenija III (1557-1690), napisao Hilarion Ruvarac archimandrit. Zadar, štamparija I. Vodičke 1888 (predruk s pisma „Istine") 50 novac.

Muzejski Glasnik, arheološko-povjesan list, pod uredništvom Koste Hermana. Sarajevo 1889 (kvartalnik u sešitcima po 5-6 arak. 8vo - godišnje 2 for. v.a.

Gorski Vienac, istorijski događaj pri svršetku XVII vieka, začinio P. P. Njegoš. Novi Sad, knjižara Braće Popovića 1889. (Tez.) 50 novac.

Arsenović N.: Südslavisch-orientalischer Ornamenten Atlas.

Lay F.: Südslavische Ornamente gezeichnet von Fischbach.

Pulszky C.v. Dr: Ornamente der Hausindustrie Ungarns, gezeichnet von Fischbach.

Moravske ornamenty III sv. Vydava vlastenecky musejni spolek v Olomuci. Za kamen kreslila Madlenka Vavklova. Viden 1891. 4to str. 102 z drevoryt. i 2 tabl. — tož Sv. II 1890. fol. tabl. 11. — Sv. I 1888. 8vo str. 35 i 8 tabli.

Jochaň L.B. Vzory slovenskeho národniho vyšivani Praha 1890. 4o Sešit I. 6 tablic

Pametnici iz Bulgarsko ot bratija Skorpilovi Sofija 1888. 8vo Djel I Čast I. (Trakija) str. 90. /: Opisy starožitnosti :/

Stranjanjć Ban, prilog ka izucavanju srpskih nar. pesama, od Ljubomira Ni. Kovačevića. Beograd, kralj. štamp. 1889. 8vo (Predruk s Otadžbine Knj. XXI sveska 84-85)

Sirotjak, prvi struk sa slikama na dečijeg života, poribrao J. Miodragović. Niš, štamparija Đ. Radovanovića 1888. (obrazci s pjesmama dla dieca 1/2 dinara = 25 novac.

30 para = 15 novac. Balkanski Poluostrov, od Dra Stefana Bratimića, prevelo s francuskoga N. Divčić. Beograd, kralj. štamp. 1889. 50 para = 1 dinar.

Gopčević Spiridion: Macedonien und Alt-Serbien. Wien, A. W. Seidel et Sohn 1889, mit 6 z Illustrat. und einer ethnograph. Karte. 10 for.

Razgovor ugodni naroda slovinskoga, od Kuzmića Miošića. (Narodna biblioteka braće Jovanovića. Svezak 197, 199, 201, 203.

Karadžić Stefanowicz Wuk: Život i obiczaji naroda srpskoga. Opisao ih i za sztampu prirugotowio — — Troszkom narodnijeh priloga. U Beczu u nakladi Ane udowe W. S. Karadzića. 1867. 8°. str. X. 356. 3 f. (rh)

" " " Novi zavjet Gospoda naszega Isusa Christa, prewео — — 1867. Izdanje A. Rajcharda i druga mu u Leszti 16°. str 385 — Tojsamo u 8°. str 417 u 2 kolumn.

Nowić Jovkin Ključanin: Starine od Starine Nowaka ili Tolkowanje narodnjeg pjevanja i pripovjedanja, napisao — — Izdala „Matica Srpska". U Novom Sadu Pezatnja Ignjata Fuksa 1867. 8ev. str. 365.

Petranović Bogoljub: Srpske narodne pjesme iz Bosne. (Ženske). Skupio ih i na svijet izdao jeromonach — — U Sarajevu, u bosansko-vilajetskoj sztampariji 1867. 8°. str. XXIII. 359. 362. +

" " Srpske narodne pjesme iz Bosne i Hercegowine. Epske pjesme starijega wremena. Skupio — — Na svijet izdalo Srpsko: nezno druszstwo. U Biogradu u državnoj sztampariji 1867. 8°. str. XXVIII. 700

Blagajić C. Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke iz Bosne Zagreb (Hartmann) 1886. 70 kr. (90 kr.)

Karaman D. S. Marjanska Vila ili sbirka narodnih pjesama sakupljene u Spljetu (1886) 1 f.

Martić Fra Lyga: Narodne pjesme o boju na Kosovu god 1389, s pripomenkom od Armina Pavića. (60 kr.)

Maržik V. S. Izabrane narodne pripovieszti Slavena. (1 fl.)

Srpske narodne Pesme (epske) skupio ih i na svet izdao Bl. Stojadinović kn. II. Beograd 1869. 8vo

Karadschitsch V. Volksmärchen aus Serbien. Berlin 1854. 8° 2 fl. 50.

Kuhač Fr. Š. Slavische Volkslieder. Agram 1882. 30 kr.

+ Vrčević Vuk (+1892): Iz srpskih pripovijedaka većinom o narodnom sudjenju po Bosni, Crnoj Gori i Hercegovini. 1882 - 1 fl.
(druk. grazd.) Zaurzevo (kr. Jovanovica) 1881 str. 337.

Schullerburg: Wendisches Volksthum in Sage, Brauch und Sitte 2 fl. 70.
1882.

Singer S. Beiträge zur Literatur der kroatischen Volkspoesie 60 kr.
Agram (Leop. Hartmann) 1882. 8°° str. iii. (1 Mark)

Hörmann Kosta: Narodne pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini. Knjiga prva. Sarajevo, Zemaljska Štamparija 1888. 8°° str XII. 624 (Obejmuje 39 pjesni junačkih, z kojych kilka majo do 1850 vierszy, i stowniczek wyrazow tureckich.) – Knjiga 2:

Boszković Stewan: Bačwanske pesme, skupio i izdao... U Novom Sadu, perzatnia Ign. Fuksa 1862. 12° str 86

– toi 1870

Banatske pesme, sakupio T. P. U Novom Sadu, Episkop. perzatnia 1864. 12° str. 55.

– toi 2ª edyi. U Novom Sadu, perzatnia Ign. Fuksa 1866. 25 kr.
12° str. 47 (obejmuje 195 krotkich pieśni)

Karadzić V.: Srpske narodne pjesme skupio ich Wuk Stef. Karadzić. Knjiga peta, u kojoj su pjesme junačke novijich wremena o vojevanju Crnogoraca. Troszkom narodnijech. prilogа). U Beczu, u nakladi Ane udove W. S. Karadzića 1865. 8°° Karta 2, str. 559 (U stamparij L. Sommera). (Obejmuje 18 pjesni rycerskich – powiększej części improwizowanych przez Czarnogorców.)

Bogišić W.: Narodne pjesme iz starijih najviše primorskih zapisa. Knjiga prva. Beograd 1878

Junačke narodne pjesme o Kraljeviću Marku. Izdao troszkom E. Obr. Karadzić. Izd. IX. Beograd 1864. 8°°

Vuković Marjan: Sbirka zagonetaka. Zagreb 1890. 8vo str. iii 507
(sa 1647 zagadek ludowych)

Hrezević W.: Narodne pripovijesti i presude iz života po Boki Kotorskoj, Hercegovini i Crnojgori. Dubrovnik 1890. 16o str. 295. (1/20 Kr.)
(scény z życia ludowego)

Krauss F. S.: Volksglaube und religiöser Brauch der Südslaven. Münster 1890. 8vo str. 192.

Pesarna i običaji srpskog naroda. sobrany i izdany M. S. Milovičem. Bjelograd 1868. Knjga I. (60 Kr.)

Pieśni illirskie, po polsku wystowił H. Feldmanowski. Poznań 1861. 8vo

Pieśni kroackie, przełożył H. Feldmanowski. Poznań 1867

Südslavische Volkslieder. Aus der Sammlung F. S. Kuhač übertragen von Harmening. Jena 1885. 8vo

Brčić Anton: Život Magdalene od Knezov Zirova plemena Budri-šića. Pisan Ivana Tomka Marnavića Bošnjanina, sa predgovorom „o pjesniku i o Rabu". Zadar 1863. 8vo

Eitelberger Rudolf: Die mittelalterlichen Kunstdenkmale Dalmatiens in Arbe, Zara, Trau, Spalato und Ragusa. Wien 1861 fol. (mit 20 Tafeln und 116 Holzschnitten.)

Kanitz F.: Serbiens byzantinische Monumente gezeichnet und beschrieben. Wien (Staatsdruckerei) 1862. fol.

" " Beiträge zur serbischen Alterthumskunde, mit 25 Holzschnitten. Mittheilungen der K. K. Centralcommission zur Erforsch. d. Baudenkmale. Wien 1865, Januar, Februar.)

" " Die Zinzaren. Eine ethnographische Studie. (Mittheilungen der K. K. geographischen Gesellschaft. VII. Jahrg. 1863. pag. 44)

Ljubić Sime: Ogledalo književne poviesti jugoslavjanske. Rjeka 1865. 8vo Knjga I.

Poviest Venecije u životu privatnom, od P. G. Molmentia; preveo prof. Ivan Rabar v Osieku. U Senju 1888.

+ Pavičić Hugo i Pavečić Luka sobra. Ljesan naših muhamedovaca. Zabilježio Dr. Friedrich S. Krauss. U Mostaru, tiskom i nakladom Don Franje Milićevića 1885. 8° min. str. 36.

+ Tri vijeći Hercegovca. Zabilježio Dr. Friedrich S. Krauss. U Mostaru, tiskom i nakladom Don Franje Milićevića 1885. 8°° min. str. 39. 2. (2 pjesni gminne. Tainst. liter.)

Smailagić Meho. Ljesan naših Muhamedovaca, zabilježio Dr. Friedrich S. Krauss. Dubrovnik (naklad tiskarne Dragutina Pretnera) 1886. 8° str. XVI. 192 (Narodna biblioteka XIX) 80 nkr. (2173 viersey u pjesni)

Smrt Smeta Babametovića i osveta (pjesni turecko-bosniaka (0639 viersaka, druk u: Vienac uzdarja narodnoga Kačić Miošića. Zadar 1861, str. 62-69)

Boj Turaka u Moskova pod Klobukom 1868 g. (pjesni turecko-bosniaka o 251 viersaka, druk. Vuk Vrčević u piśmie Dubrovnik 1868)

(Inne pjesni turecko-bosniackie druk. Petranović u „Bosanski Vjestnik" i F. S. Krauss u piśmie „Naše Doba". Novi-Sad 1885. Nr. 44. 46 i 47.)

Hrvatske narodne pjesme, sabrao Luka Marjanović. Dubrovnik (Dragutin Pretner). 8° (o Marku Kraljeviću i ženitbi) 80 nkr.

Slovinac ilustrovani list za književnost, umjetnost i obrtnost VII godina 1884. Dubrovnik (Pretner) 4 tg. 3 razy za miesiąc. Numer o 16 stronach z ryzinami. 5 fl. a. w. rocznie.

Palmotić Gjon Gjor.: Pavlimir, drama. Uvod i bilješke napisao Ivan Milčetić. Agram (Lutien-Buchdruckerei) 1891. 8°° str. 196. 60 kr.

Vuković Marijan: Sbirka zagonetaka. Zagreb (Lutien Buchdruck.) 1891. 8°° str. 112. 50 kr.

Šematizam srpsko-pravoslavne mitropolije i arhidiecese hercegovačke-zahumske, za god 1890. Zagreb 1891. 8°° str. 174. 1 fl.

Vrčević Vuk: Hercegovačke narodne pjesme, koje same žrtve Muhamedove rječe pjevaju. Dubrovnik (Drag. Pretner) 1891. 8°° str. 48. 20 kr.

Kuhač-Koch: Južno slovjenske narodne popievke. Zagreb 1878-1881. 4 Tomy (Cały zbiór 1000 nr. z międzytemi 543 melodyj pieśni, 51 tańców — 35 bułgarskich melodyj, a 3 macedońskich)

Kuba

Jodebski Xav: Żywot Ludwika hr. Plateau. Paryż.

Życie Franc. Wołowskiego. Paryż 1844.

Makuszew W. Skazanija inostrancew o Bytje i nrawach Słowjan. S. Peterb. 1861.

Kojałowicz M: Litewskaja cerkownaja unija izoljed. M. Kojałowicza. S. Peterb. 1859. 2 Tomy

Novus codex diplomaticus Brandenburbensis I Hauptth. 21 und 22 Bd. Berlin 1861–1862. IV Hauptth. I Bd. 1862

Hilferding A: Borba Sławjan s Njemcami na baltijsk. kom pomorju. Peterb. 1861.

Szewyrew St. Istorija russkoj słowesnosty. Moskwa 1859–60 Czast 1–4.

Majewsky M: Euchologion der orth. katol. Kirche Wien 1861–1862. 3 Bde.

Bogusławski W: Rys dziejów serbo-łużyckich. Petersburg 1861.

Narodne pesme Makedonski (Bugara), skupio Stef. Verkowicz. U Beogradu 1860 (I Knjga: Ženske pesme) 12°.

Malebne cesty po Čechach. Praha (Kateřina Jeřabek) 1861. 8° Zesz I fl. 104 z mnostwem rzjun 80 kr. (autor Edward Herod)

Prochazka Matěj: Život velkeho biskupa moravskeho Stanislawa Pawlowskeho. Brno. (Ant. Nitsche) 1862.

Erben Karel Jaromir: napěvy prostonarodnich pisni českych. Příloha k pisnim. V Praze 1862. 8° fl. 204. (811 melodyj) 3 fl W.

Dlouha František (Prag: Minoritenkloster beim H. Jakob in Zimmer N° 635–I) Knihopis.

Erben K. J.: Prostonarodni české pisne a říkadla. Praha 1862 (Jar. Pospišil) 1862. 7 Heftyk. à 50 kr.

Křižek V. Anthologie jihoslovanska s předchazejici kratkou srovnavaci naukou o tvarech a s při: pojenym slovničkem. Praha (A. Storch) 1863. 8° str. 344. 2 f. 20 kr.

z Wiśniowskich Zapowa Honorata: Nezabúdky; dar našim pannam. Druhe vydani. Praha (J. L. Kober) 1863. 12° str. 150.

Časopis naučny serbskeje 1862 XV četnik III zwjazk 9: Chrisobolula cara Stef. Dušana. U Beogradu 1862.

Svadba v národě česko-slovanskem čili svadebni obyčeje, řeci, promluvy, pisně, sebral Beneš Method Kulda. Olomuc (Bedrich Grosse) 1862. 16° str. 135. 60 kr.

Famiçyn Al. S.: Božestwa drewnych Słowian. Wypusk I. Spbg 1884. 4° str. 331. (3 Rubl.)

Kojałowicz M. O.: Czterija po istorii Zapadnoj Rossii. Izdanie 4° Spbg 1884. 8° str. XIII. 349 z mapą etnograficzną. (1 Rub. 25 Kop.)

" " " Istorija russkago samosoznanija po istoriczeskim pamiatnikam i naucznym rozyskaniam. Spbg 1884. 8° str. XVI. 608 (20) (3 Rub. 50 Kop.)

Kaczkowski Michał kaliko-ruski agitator + 8 (Augusta 1872 w Krowszadzie pod Petersburgiem, ur. 1802 w Dubnie, radca dypl. sądu karnego, syn popa ruskiego, zapisał fundusz na wydawnictwo ruskie – był unitą.

Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, uredio Ivan Kukuljević Sakcinski. Knjiga VII. U Mletcih u pečatnji del comercio 1863. 8°. K. 2 str. 161–436 (Marina Sanuda Odnošaji s Kuprovlade mletačke prama južnim Slavenom. – Rapporti della republica Veneta coi Slavi meridionali. Brani tratti dei diarj manoscritti di Marino Sanudo (Continuazione) 1501–1517 (Rozpočete u Arkiv T. V str. 1–160) (Konec tomu I)

– Knjiga VIII. U Zagrebu tiskom Dra. Ljudevita Gaja 1863. 8°. str. 351. 1.: (Zanimivejše artikuli: Izvatki iz regesta kral. glavn. Archivum u Neapolu do historij južnih Slavjanskih preko Franc Račkiego – Utomki iz historije uzpostavljenja pogranicza vojenskega preko Mijata Stojanovića – Historia obvoda makarskega v Dalmaciji preko fratra Petra Kadčića Leka malobraćanina z ryćina litograf. – O Sinju v Dalmaciji i okolnostih v jego okolicah znajdovanych preko Simona Milinovića – Traktat handlovy zavarty pomiedzy republiky wenecky a Frangepanami Knezi Sinja v r. 1408: 1455 preko dra Petra Matkovića – Ryvatska Illiria preko Apiana Alexandrijskiego opisana, z greckiego przekład Antonicego Starčevića. – Obrazy z okolicy Žumberackiej (podania) – Odpovied z na pytania Towarzystwa ogłoszone v r. 1862 z okolic Kostanjicy, Ivanićgrada, Karlovca, Varaždyna, Lonja v Slavonii Planiny v Krainie, Svištova v Bulgarij, Sutiski v Bosni, Kerka, Žumberka. – Pytania Towarzystva.

Knjiga VIII. U Zagrebu v Mletcih 1865. 8°. str. 1–256 (Marina Sanuda Odnošaji ... Continuazione II. – Nekolko srbskich, bosanskich i dubrovačkich listinach odp. 1449–1630, str. 193–229 – Bugarski narodni običaji str. 233–285. – Bibliografia str. 289–300.

Knjiga IX. Zagreb 1868. 8°. str. 343. Jagića: O podanich prokrstjenych v literaturje południowych Slavjan str. 65–151. – Sakcinskiego Autorowie horwaccy w XVII wieku str. 152–343.

Knjiga X. Zagreb 1869. 8°. str. 363 – Sakcinski: Autorowie horwaccy w XVII w. (p. 1–224); Suvaj Križanić Neblju (p. 11–34).

Supplementi al Saggio bibliografico della Dalmazia e del Montenegro di Giuseppe Valentinelli. Zagabria 1862 coi tipi del Dr. Lodovico Gaj. 8° pp. 132. (Supplemento 2° e 3°)

S. Doimo vescovo di Salona (de Dominis)

Kanavelich Ivan: Sveti Ivan biskup trogirski i Kralj Koloman. Diesan. Essek 1858 (Lehmann) 8° p. 616. (podług kopii sporządzonej przez Szymona Głiubich z rękopisu znajdującego się w archivum nadwornem w Wiedniu) (S. Joannes Ursinus episcopus Tragurienſis)

Montenegro (Mons Labeatium)

Istoria Cernegore napisao D. Milanovich. U Zadru (tipogr. bratje Battara) 1856. 8° p. IX. 330.

Delle colonie slave nel regno di Napoli. Lettere del prof. Giovanni de Rubertis, pubblicate per cura del conte Orsato Lozza. Zara (Demarchi-Rougier) 1856.

Acta archivii veneti spectantia ad historiam Serborum et reliquorum Slavorum meridionalium collegit et transscripsit Dr. Joannes Šafarik in lyceo principatus Serbiae Belgradensi professor. Belgradi in typogr. principatus Serbiae 1860. 8° p. 548 (300 dokumentow jest to czesc dalsza ogłoszonych w Glasnik društva serbske slovesnosti Belgrad 1860-1861 Tom XII i XIII)

Svilović Luka: Kratka povjestnica Dalmacije. Zagreb (Albrecht) 1861. 8° p. 12.

Kkalčić Ivan: Hrvatska povjestnica. Zagreb (Albrecht) 1861. 8° pp. 192.

Magazin serbsko-dalmatinski za godinu 1854 do 1859 prva knjiga izdaje Georgiji Nicolajevich. Vienna (Selch) 1859. 8° — za godinu 1860 druga knjiga. Vienna (Selch) 1860. 8° (Tom I rozne artykuły — Tom II zywot i pisma Milakovica. to ciąg dalszy mnie znanego przez wiele lat (Sb. Bl. Nr. 88

Lopis akta prinadležeći historii Srba i ostali Jugoslavena naodeći se u ces. kr. Mletačkom generalnom Arkivu, koe je sačinio u leto 1853 god. L. J. Šafarik. Belgrad 1858. 8°. p. 153 (Kirgll) (jest to treće aktov u Acta archivi)

Jus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae cum privilegiis ex corpore Juris hungarici excerptis edidit Joannes Kukuljević, aliter Bassani de Sacchi. Zagrabiae 1862 (typ. L. Gaj) 4°. Vol. I-III

Korabljica fra Andrie Kačića, na novo izdana i parvi put novim pravopisom utišćena. Zara (Battara) 1858 ~~cont~~ (Raccolta i canti nazionali)

Slisska Čitanka za gornje gimnazije. Kniga I i Kniga II Vienna 1856-1860. 8°

Dei canti popolari illirici, discorso detto da Adamo Mickiewicz nel collegio di Francia a Parigi, e tradotto da Orsato Lozza, con una appendice dei testi illirici citati dall'autore. Zara (Battara) 1860. 16° pp. 294.

Cviće ili pokušenja u narodnom liričkom pjevanju od J. Sundečića. Zara (Battara) 1858.

Botić Luka: Biedna mara; historička pripovjest iz narodnog života u Dalmaciji. Zagrabia (Albrecht) 1861. 8°. pp. 92.

Vienac uzdanja narodnoga o. Andrije Kačić-Miošića na stoljetni dan preminutja. Zara (Demarchi-Rougier) 1861. fol. pp. 244 (2 ryjna Kačića)

Povjestnica dubrovačka s talianskog ru kopija Giona Restica u kratko posrbiena po rasložanju O. Zoričića. Zara (Battara) 1856

Spomenici srbski od 1395 do 1432, to jest pisma pisana odre= publike Dubrovačke kraljevima, despotom, vojvodom i knezovom Srbskim, Bosanskiem i Zrinorskiem prepisao z Dubrovačkog Arkiva Knez Medo Pucich (Orsato Lozza) sa svitkom, uvodom i primietbami. Belgrad 4°. T. I 1858 pp. 37. 178. 31 Tom II 1862

Zlatka ; pjesarica L. A. Kazali. Zara (Battara) 1860.

Tri sta Vicah udovicah. Prizor diejstevni L-A. Kazali Zara (Battara) 1857.

Hecquard Hyacinthe : Histoire et description de la haute Albanie ou Guégarie. Paris (Arthur Bertrand) 8° pp. 513.

Militärische Beschreibung des Pashaliks Herzegovina und des Fürstenthums Cernagora von J. F. Jeffak K.K. Hauptmann und F. v. Scherb. Wien 1862. pp. 89 (2 mapy, - drugie wydanie)

Südslavische Pläne. Denkschrift über die gegenwärtige Bewegung in der Herzegovina, Bosnien, montenegro nebst Schilderungen der histor. polit. social. relig. und militärischen Zustände. Wien (Zamarski et Dittmarsch) 1861. 8° pp. 39.

Plany Słowian południowych. Lwów (Wiel) 1861. 8° pp. 39.

Narodne pjesme bosanske i hercegovačke, skupio Ivan Franjo Jukić i Ljubomir Hercegovac (Gr. Martić). Osiek 1858. 8vo str. I. 616.

Pokazalec ili rukowodstwo kak da se iziskovat i izdirajt najstari czirti naszego bytija. Ot G. S. Rakovskago. Odessa 1859. 8vo str. I. 144. (bulgarsk.)

Wlacho bolgarskija gramoty, sobranyja Jur. Wenelinym. St. Peterburg 1840. 8vo str. 359.

Klaić Vjekosl. : Opis zemalja u kojich obitavaju Hrvati (Izd. Družstva sv. Jeronima). Agram 1881-1882. Svezak I. : II (Dalmacia) à 50 kr.

Klaić V. Povjest Bosne do propasti Kraljestva. Zagreb. 1882. (2 fl.)

Lay F. Ornamente südslav. national. Haus- und Kunst-Industrie. Agram. Liefer. 1-14 à 15 fl.

Krauss F. S. Dr. : Sagen und Märchen der Südslaven. Leipzig (Friedrich) 1883. 87 str. 480. 6 mrk.

Naučnoj Zbornik

Vuk

Anna Karadžić Wien, Landstrasse,
Marokkanergasse Nr. 3, Stiege,
1. Stock, Thür Nr. 19.

Srpski rječnik istumačen nje-
mačkijem i latinskijem riječima.
Beč 1852 7 ff. 8vo

Primjeri srbsko-slavenskoga jezika
1 f. (Knjizhen mul Nr.)

Pravitelstovnje i sovjet srbski 1 f.
(Nur ungiv. mit serbischer Innert)

Četvrta Knjiga srbskijeh na-
rodnijeh pjesama 2 f

Kratke pripovjedke starога i
novoga zavjeta 30 Nkr.

mit cyrillischen u. lateinischen Lettern
im öfficinen, pünktlichen u. unpünktlichen
serbisch-dalmatischen Dialecte.

Zostavit u Mser. 5ty tom pjesni najnovje
sbrane 1862 u Dalmaciji i Crnoj gorje
6ty tom pjesni dodatkovy
i pjesnovyezajow. obyczajow serbskich
niemiecko-serbski slownik

C. B. Cant. ar Epiſcopo 6 Jan.

Miſſiciae poſt octav. Epiſcop.

Fer. 5ª 1356.

ſigillum noſtrum minus eſt

1864 r.), uwolnieni oba dla braku dowodów; razem poleli, i zawsze jednakowo, chodzili około różnych spraw krajowych czy powiatowych, wyobrażając, prowadząc, szerząc najzdrowszą zawsze opinię i najszlachetniejszy instynkt honoru, najrzetelniejszą znajomość polskiego interesu. Podobieństwo losów utrzymało się do końca; oba pomarli na stanowisku prezesa Koła, z tą różnicą, że jeden miał czas i sposobność bardzo się na tem stanowisku zasłużyć, drugi ich nie miał.

Zaczynał Benoë swój zawód w r. 1846, kiedy jako młody chłopiec bił się i siedział w więzieniu. Kończył go jako prezès Koła polskiego w Wiedniu. W tym bez mała pół wieku czasu, ile przejść, przewrotów, w całym świecie i w Polsce! Jaka przemiana w życiu i stosunkach tego naszego małego kraju! W tych przejściach i doświadczeniach, gorszych czy lepszych, mało ten kraj miał ludzi tak dobrych, tak pewnych, tak nawskróś szlachetnych, tak kryształowo czystych, tak wolnych od zwykłych nam przywar, jak ten, który schodzi ze świata bezdzietny, ostatni ze swego domu.

R. 1813 przybył Wuk do Wiednia – bez rekomendacyj, znajomości – w celu nauki. Tu poznał się z Bartłomiejem Kopitarem skryptorem cesarskiej biblioteki – krainiec godziwy. Zajął go Kopitar dążeniami jego – serbskiej narodowej mowy która w literaturze wyparta została przez cerkiewno-słowiańską odłudu dawno zapomianą i niezrozumiałą prawie. Wydał Wuk za jego zachęceniem „Mała prostonarodna sławeno-jerbska Pesmarica (Liedersbuch)" – i Pismenica serbskago języka (Grammatyka). Zachęcony dobrym przyjęciem 19 części tegoż roku puścił się do Hercegowiny gdzie od znakomitszych guślarzów zebrał pieśni junackie bohaterskie i te wydał r. 1815 w następnym roku jako drugi tom Pesmarici. Rozpoczęcie zajął układać leksykon (Wörterbuch ihrer Muttersprache) – robota olbrzymia bo na tem polu jadnych niemal poprzedników Owocem słownik obejmujący 26 270 słów serbskich tłumaczonych niemiecki – Poznali się na tej pracy uczeni zachodu – jakoby Göthem bawiący na kongresie podczas kongresu w Wiedniu – R. 1816 puścił się Wuk do Rosyj. – R. 1820 wezwał go Miłosz Obrenowicz do Serbij jako dyrektora szkół narodowych. Tu spotkał się Wuk z przeciwnikami zaprowadzonych zasad – otrzymał w skutek tego dymisyą – Druga edycya Pieśni innych w tem roku otrzymała od owczesnych rządów Dalmatyn. Wuk udał się do Wiednia, gdzie w Lipsku 1823–1824 wydał pieśni. Tu w Theuerych bawiąc w Weimarze, Halli, Göttingen, Berlinie poznał się z Göthem który dawniej słowiańszczyzną się zajmował

Gryn tłomaczeniem gramatyki i recenzyją pieśni zwró-
cił uwagę Europy na ten skarb. Latvi 1825-1826 za-
częte przekładaci po niemiecku, dalej zaczęto po angielsku
francuzku, polsku (Bogdan Zaleski) ruski i czesku
. Wróciwszy do Wiednia miał proces ij manuskrypt
za granicą drukować
Wuk chciał ję ruski ludowy podnieść r. 1819 podczas bytno-
ności w Petersburgu zaczął tłomaczyć Pismo święte
od wezwanie
Towarzystwa biblijnego angielskiego i przez
Kopitara zachęcony — jednak ruski Jowerznik Hr Attyki Atanazy
Stojkowicz w Petersburgu Serb któremu towarzystwo
biblijne jako dygnitarzowi powierzyło tę pracę,
polecił ją niemogąc się otrząść z przesądu. Wuk wró-
ciwszy z Petersburga ogłosił w Lipsku próby tłomaczenia
swego dzieła św. na język serbski gminny *) — wróciwszy
do Wiednia oskarżono go o związek z towarzyszami
zagranicznemi zarzucanemi. Tłomaczenie Nowego Testamentu przez Wuka,
nabyło mu wielu nieprzyjaciół, którzy wyjednali zakaz tłomaczenia.
Te przeciwności nie złamały ducha r. 1826-1834
wydał Almanach Dańicz (pieśniarski) (historyczne statystyczne
i etnograficzne artykuły) — R. 1828 wydał biografią
Michała Obrenowicza (na niemieck. francuz. zostało źródłem
do nowszej historyi Serbii — R. 1828 wezwał go Miłosz
do komisyj zajmującej się układem kodexu i r. 1830 mianował
go prezydentem rady miejskiej w Belgradzie. —
Jednakintrygi zmusiły go do rezygnacyj posady 1831 i wyjechał
do Semlina — Tu wracający z pozwoleniem przez władze za
demagoga zaledwie uzyskał pozwolenie.
(Vuk Stefanovitch Karadschitsch † 8 Febr. 1864 w Wiedniu
von Sigm. Kapper. Allgem. Augsburger Zeitung Beilage
№ 62 (2 März) № 63 (3 März) 64 (4 März) 1864.

*) Ogledi svetoga pis-
ma. Lipsk 1824.

Wuk Stefanowic Karadzić ur. w Trsziť *) koło Zadru 26 Oktob. 1787. Pierwsze początki czytania i pisania pobierał u swego rodaka. Jest a Sawit' i w monasterach Tronoszi i Loznicy; r. 1804 podczas powstania Zadrannow przeciw Turkom mianowany pisarzem. Gdy Turcy spalili Zadrę, a Dybr. dyą Djurdje zginął, Wuk porzuciwszy rodziców przeszedł do Srjemu do Karlowiców, gdzie skończył szkoły normalne. R. 1807 powróciwszy znowu do Serbii został pisarzem u zarządu Nenadowicia. Gdy w jesieni r. 1807 jego stary Sawitj mianowany został w Belgradzie sowietnikiem, wziął ze sobą Wuka gdzie najprzód został pisarzem przy radzie. R. 1808 gdy w Belgradzie otworzono wyższe szkoły: porzucił Wuk urząd i zaczął uczęszczać na nauki. Lecz z końcem roku zmuszony był dla choroby znowu szkoły porzucić. R. 1811 pełnił służbę ekonoma (u Kupca Stierzanowy cet i Gjurića) w Kladorowie, a r. 1812 wysłanego rada do Negotinu jako komisarza z postami do Chajduk-Welka. R. 1813 na wezwanie Karadjordja posłany w politycznym celu do Widdyna do Mutiaszyj; tegoż r. na miejsce jego Sawitja (którego dla zawarcia pokoju posłano do Sofii) objął zarząd Brzoj Palanki. Gdy Turcy zajęli Serbią, Wuk udał się do Wiednia i tu go namówił Kopitar do spisania i wydania serbskich pieśni oraz do ułożenia słownika. Od tego to czasu zaczął zbierać pieśni narodowe, przysłowia, powieści i spisywał obyczaje w którym to celu podróżował po Serbii, Srjemie, Slawonii, Kroacji, Dalmacji i Czarnej Górze — R. 1818-1819 był w Rosyji a r. 1823-24 w Niemczech. — R. 1829-30 wezwał go książę Miłosz do prawodawczej komisyi i ostatniego roku był prezesem

*) Trsziť mała wioska na granicy Bosnii koło miasteczka Loznicza - w zachodniej stronie Serbii, w krainie zwanej Mawa, dawniej Machow.

magistratu reuskii i miasta Belgrada · ła z końcem r. powrocił do Wiednia. R. 1823. dostał dyplom doktora filozofii w Jenie później członkiem różnych towarzystw uczonych w Europie. R. 1820 otrzymał od Rossyjskiej akademii srebrny r. 1841 od cara Mikołaja a r. 1857 od cesarza Franciszka Józefa złoty medal. a r. 1850 austr. order Franciszka Józefa, r. 1857 pruski czerwonego orła trzeciej klasy; prócz tego otrzymał kosztowne pierścienie od cesarza Ferdynanda I i cara Mikołaja. R. 1826 otrzymał pens. od cara Mikołaja, a r. 1835 od księcia Miłosza. Który r. 1840 książ Michał podupadł. Wuk zmarł w Wiedniu d. 26 Stycznia 1864 wieczniak, samouk, najważniejszy autor serbski.

1) Mała prostonarodna slavensko-serbska pesnarica. Becz 1814 i 15. 8.2 Zeszyty (Czast I. II)

2) Pismenica serbskoga jezika. Becz 1814

3) Serbski rjecznik. Becz 1818 u Lipsku I. II. III, u Becu I. IV.

4) narodne serbske pjesme (1823, 1824, 1833. 4 Tomy – Trzecie wydana 1841–1846 4 Tomy u Becu. 1862 i Tom V 1865 „Beču.

5) Versionis novi Testamenti serbicae specimina Lipsk. 1824. (Ogledi Svetoga Pisma na srpskom jeziku)

6) Danica (almanachy na r.) 826 1827, 1828 w Beču — na r. 1829 w Budyšinie, a na r. 1834 w Beču.

Narodne srpske pripovijetke. Bez 1821. 8°

Prvi srpski Bukvar. Bez 1827.

7) Žitije Gjorgjija Brankovića (Emanuela Rašića) Budin 1826.

8) Miloš Obrenović. Knjaz serbii. Budin 1828

9) narodne serbske poslovice. Letinja 1836 i Bez 1849

10) Montenegro und die Montenegriner. Stuttgart und Tübingen 1837.

11) Odgovor na ritnice jezikoslovne T. J. Hadžića, M. Svetića. Bec 1839

12) Odgovor na utuk T. M. Svetića. Bec 1843

13) Odgovor na laži i opadanja u serbskome Ulaku Bec 1844

14) Vuka Stef. Karadžića i Save Tekelije Pisma visokopreosveštenome gospodinu Platonu Atanackoviću. Bec 1845.

15) Novi Zavjet Gospoda našega Isusa Hrista. Bec 1847. (Greciwtemu powstał V. Łazić sekretarz metropolity belgradzkiego – bromił tłuka Daničić)
2:a ed. 1858 – 3:ed. 1864. Beiz. – 4ta ed. 1869 Bei

16) Gospodinu sa dva Krsta. Bec 1848.

17) Kovčežic za istoriju jezika i običaje Srba sva tri zakona. Bec 1849. I T. 152.

18) Srbski rječnik na novo umnožen sa 21352 rečih Bec 1852 (blisko 20000 słow)

19) Srbske narodne pripovijetke Bec 1853 i po niemiecku.

20) Primjeri srbsko-slavenskoga jezika. Bec 1857

Prócz tego wiele artykułów najwiecej lingwistycznej treści w różnych czasopismach.

Djuro Daničić autor: Historisko-kritični rečnik srpskoga ili hrvatskog jezika, + 4 Novembr. 1882.

Stojan Novaković autor Historyi literatury; Bibliografii serbskiej

Simon (Milutinović) Sarajlija (Czubr Czojkovich) ur. w. Sarajewo w Bośnii (1791 + 1847 sekretarz, zm. 30 Decembr. w Belgradzie jako sekretarz ministerstwa oświaty – samouk

Jovan Chadzic wprzod dirygent gimnazyum w Nowym Sadzie potem radzca ministerialny wydawca pisma Golubica w Belgradzie r. 1826 przywiózł do Lipska w Lejpzig matycę serbską

Petar II Petrović Njegoš ur. 1813 + 1851

R. 1864 w Zagrebiu narodowa subskrypcja na 15000 złr komitet – podpisano 4100 złr.

Orsat (Medo) Pucić hr. + 1882.

Matija Ban ur. 4 Grudn. 1818 w Dubrowniku, poeta wydał własne epos swoje: Wojwoda Lazar, tłomaczone na kilka języków – autor kilku dramatów.

Wuka Karadzića pisma.

1) Dodatak K' Sanct Peterburskim vrawnitelnim rjecnicima, s osobitim ogledima bugarskoga jezika. Beca 1821. 4t.

Posmertne wydania:

1) Srpske narodne pjesme. Tom V. Beca 1865.

2) Srpske narodne pjesme iz Hercegovine (ženske) 1866.

3) Život i obicaji naroda srpskog. Beca 1867.

5) Deutsch - serbisches Wörterbuch. Wien 1892

6) Srpske narodne pjesme. II. (Treće izdanje). Beca 1875.

Wuk Stefanowić Karadzić.

(we wsi Trszić, d. 27 Okt. 1787)

Wuk urodził się 1787 z ojca Stefana i matki Jegda. Ojciec rolnik oddał go do szkoły w Łozniey, gdzie się wyuczył czytać z bekawicy (bukwary) i z czasosłowa. Lecz wkrótce zaraza morowa (kuga) rozgoniła tę szkołę, a młody Wuk udał się na naukę do monastern Trnowsza; tu niemając atramentu używał do pisania tłuczonego prochu. Podczas powstania serbów r. 1804 naczelnik oddziału Djordje Curczija wziął go do siebie za pisarza, a gdy ten naczelnik zginął, Wuk udał się na nauki do Karlowców r. 1806. Gdy go tu do gimnazyum niechcieli przyjąć dla braku nauk przygotowawczych, powrócił Wuk do Serbii i r. 1807 został pisarzem u wojewody Jakóba Nenadowića. R. 1808 został nauczycielem szkoły ludowej w Belgradzie. Choroba nogi nabawiła go chromoty iz odtąd zmuszony był używać kuli. R. 1813 udał się do Wiednia. Tu dał mu wiedeński kupiec Tirtka 5000 złr. austr. na wydrukowanie Słownika. R. 1818 ożenił się Wuk w Wiedniu z Barą Kraus córką krawca. Przeciw literackim reformom Wuka powstał gwałtownie Jowan Chadzić (Miłosz Swetić), serbskie Uczone Towarzystwo i inni. — Książe Miłosz Obrenowić dał mu 2000 złr. austr. za napisanie biografii r. 1824, a rząd serbski wyznaczył mu 150, wreszcie 200 a w końcu 400 talarów pensyi. Książe Michał Obrenowić dawał mu rocznie po 600 talarów zapomogi. Syn Wuka Dymitr będąc kapitanem w wojsku serbskiem, wszedł w służbę rosyjską i zmarł, a córka Mina była za profesorem Aleksym Wukomanowićem i także owdowiała. Wdowa Wuka otrzymała od książąt Michała i Milana Obrenowiców 300 talarów rocznej pensyi, a rząd serbski kupił od córki Wuka Miny za 6000 franków rocznej renty prawo przedruku dzieł Wuka i po 50 exemplarzy każdego przedrukowanego dzieła. Na początku r. 1882 wydał rząd w Belgradzie I tom dzieł Wuka obejmujący najdawniejsze pieśni junackie.

Umarł 26 Januar. 1864 w Wiedniu.

Svetkovina Vukove stogodišnjice.

Vuk Stef. Karadžić rodjen 26 Oktobra 1787 u Tršiću, umrjo 26 Januara 1864 u Beču. Po različnim piscima od Jovana Bošković-a. (Besedi u dvornici velike škole 9 Septembra 1888. Beograd, u štampariji Kraljevine Srbije. 1888. 12mo str. 71.

Powieja

Wilk 123/8 (1821) 348/23 (1853)

Nikolio 239/24 1842 J. I. 243/34. 1843 II nieuwa

Wlasi.

Boszković Stevan: Bačvanske pesme. Skupio i izdao ... U Novome Sadu, (preštia Jgn. Fuksa) 1862. 12° str. 86.

Banatske pesme, sakupio T. P. U Novom (Sadu episk. preštiă) 1864. 16° str. 55
2ª ed. 1866. — U Novom Sadu (preštat. Jgn. Fuksa) 1866. 16° str. 47
(jest tu 195 krótkih pjesni)

Vuk p. 99/29. 599/6 (1814) (1815) | 132. 139/3 11-12 (1823) Leipzig | 173/17. 18 1833 (Wiedeń Tom 4ty) | 231. 266. 276/33. 442/22. 480/32 510/50 514/74 (1841–1866 tomów 6) Codex vin

Milutinowicz 174/26 (1833) 200/21 (1837)

Nicgoš 269/58 (1845)

Vlaić 312/8 (1850) i poezije prigodne

Popović 389/50 (1857) 399/53 (1858)

Kraljević Marko 500/1836 (2 Vuka) 389/51 (1857) 560/16 1836

Milojković 444/44 (3 Vuka) 493/84. (1862) 522/138

Petranović 545. 546/148 149 2 Dofnii (1867)

„Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti"
založena prvez Josefa Jerzega Strossmajera biskupa Bosnii
r. 1866 w Zagrzebiu, potvrzdzona prvez Franciszka Józefa
I Cesarza austr. 4 ožujka 1866, ukonstytuowana 9 svibnja
1866, podzielona na 4 oddziały: a) historyczno-filologiczny
(razred poviestni i jezikoslovni) b) filozoficzno-jury=
dyczny (mudroslovni i pravoslovni) c) matematyczno-fi=
zyograficzny (matematični i prirodoslovni) d) artystyczny
(umietnički) – składa się z protektora (biskup Strossmajer)
z prezesa (Dr. Franjo Rački) i sekretarza (Gjuro Daničić)
32 członków czynnych, 16 członków honorowych (między temi
Wacław Wlacjejowski), 60 członków korrespondentów (między
temi August Bielowski). Z Akademią łączy połączone muzeum
narodowe w Zagrzebiu. – Fundusz akademii 200720 złr. r. 1866, a r. 1885 wynosił
359722 złr. – własny
dom, – biblioteka 24000
tomów, 1350 manuskryp.
tów, 25000 dokumen=
tów – galeria obrazów

Protektor: Preuzvišeni i presvietli gospodin Josip
Juraj Strossmajer biskup bosanski i sriemski,
biskupija biogradske i smederevske upravljatelj,
nj. c. kr. apost. veličanstva pravi tajni državni
savjetnik, sv. bogoslovije i mudroslovja doktor,
član bogoslovnoga zbora na bečkom i peštanskom
sveučilištu itd. itd. pokrovitelj jugoslavenske
akademije znanosti i umjetnosti.

Sekretarz: Gjuro Daničić pravi član i tajnik j. a. z. i u.

Roczniki Akademii:

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnos= druk i ark. 500
ti. Knjiga I. U Zagrebu 1867 u knjižarnici Fr. Župana exemp. 182 Ur. 50 kr.
(Albrechta i Fiedlera) na prodaju. 8° pp. 276. 1 f. 25 kr. – każde dalsze 100
(Ciekawsze artykuły: Prilozi za sbirku srbskih i bosanskih listina to i zł. 50 kr.
= 23 dyplomatów od r. 1186 – 1463 zebr. Fr. Rački.

Istorija srpske književnosti. Pregled nagadjan za školsku potrebu. Napisao Stojan Novaković 1867 u Beogradu 8° str. XII. 326.

Šafařík J. P. Geschichte der südslavischen Literatur

Богомили, црьква босаньска и крьстяни. Историчка расправа. Написао др. Божидар Петрановић. У Задру 1867. 8° str. 172.

Pregled hrvatske poviesti. Nacrtao prof. Sime Ljubić. Riečki Emidija Mohovića tiskarski kamen. zavod. 1867. 8° str. 359. (historia)

Ljubić Sime prof: Ogledalo književnosti jugoslavjanske. Rieka (Fiume) 1864–1869. 8° 2 Tomy (Historia literatury) str. 940 (7 fl. 20 kr.)

Povjestni spomenici južnih Slavenah: Izdaje Ivan Kukuljević Sakcinski. Knjiga I. U Zagrebu 1863. 32 str.

Kanavelić Ivan: Sveti Ivan biskup trogirski i kralj Koloman. Osiek 1858 + 8° str. 616. (wydał J. Jurkovič) 2 mark 50 fen.

Kavanjin Jerolim: Bogatstvo i ubožstvo. Zagreb 1861. 8° str. 589. 8 mk.
(poemat w 30 pieśniach o Św. Janie biskupie trogirskim i Królu Kolomanie) (1 fl.)
(z portretem autora) (autor z XVII wieku) (Kloster Strossmajera)

Kühnel L. Die slav. Ortsnamen in Mecklenburg-Strelitz. Neubrandenburg, 1881–1883. 4° 2 Hfte 1 Thlr. 5 Sgr.

Maretić Fr. O rodjenim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba.
O narodnim imenima i prezimenima u Hrvatów i Serbów
(Rad jugoslovenske akademie 1886 Knjiga 81

Milićević M. Dj. Kneževina Srbija. Geografija, orografija, hidrografija, topografija, arkeologija, istorija, etnografija, statistika, prosveta, kultura uprava. Beograd (6 fl.)

Nowi Krajowi. — — Kraljevina Srbija. Geografija etc. Beograd 1884. 8° str. XXXVIII. 485 (2 mappy) fl. Dodatkowy tom do Kneževina – 2 linguist. prace. (3 fl.)

Martić Fra Grga: Putovanje u Dubrovnik iz Kreševa god. 1882. 40 kr.

Mišković Jovan: Putovanje po Srbiji. Beograd 1885. . . . . 1 fl.

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Agram 1868 – 1885. Tom I – XVI (Akademia) 48 fl.

Klaić Vjekoslav: Prirodni zemljopis Hrvatske. Agram 1878. 8vo (242 rysin. i 1 mapa) 4 fl.

— — Bosna. Dodatci o zemljopisu i povjesti Bosne i Hercegovine. Dio I. (Zemljopis). Agram 1878. 8vo (29 rysin. i 2 map.) 2 fl. 50.

Kukuljević-Sakcinski Ivan: Codex diplomaticus regni Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae ab a. 503 – 1200. Agram 1875-1876. 4o 2 Tomy . . . 6 fl.

Krauss F. S. Dr.: Sitte und Brauch der Südslaven. Wien 1885. 8o 6 fl.

„Srpsko učeno društvo" założone w Belgradzie r. 1841 istniało do końca r. 1886, miało rocznego zasiłku 15300 dinar. od Rządu i bezpłatny druk pisma swego. Przy końcu miało 101 czynnych i 29 honorowych i 129 korespondentów członków. Wydało przez całe istnienie 67 tomów „Glasnika" i 26 tomów „Glasnika II odelyka."

„Kraljevsko srpska Akademija" utworzona prawem z d. 1 Listopada 1886, zaczęła swoj czynności 1887 składa się z 4 wydziałów: a) Nauk przyrodzonych. b) Nauk filozofijanych c) Nauk towarzyskich (društvenich) d) Sztuk (umetnosti); ma pod sobą Bibliotekę narodową i Muzeum. Akademia ma się składać: z 25 członków stałych (pomiędzy którymi może być 8 zagranicznych), z 50 członków korrespondentów — Biblioteka narodowa liczyła r. 1885 dzieł drukowanych 23900, Starych słowiańskich druków (Srbulja) 65, Starych słowiańskich rękopisów i dyplomów 398, Autografów 363, Rękopismów różnych 2075, Rękopisów Jow. Gawrilowića 3 teki, Kart, rysunków, ryuin, drzeworytów i fotografij 2343, Dzienników politycznych 608 sztuk. — Roku 1885 było czytelników 6000, którzy czytali w bibliotece 10000 dzieł, przez tego pożyczono do domu 3600 dzieł. — Muzeum narodowe utworzone 1853 roku, ma pomniki rzymskie, bizantyńskie, serbskie, starożytności, nagrobki, zbroję i pieczęcie, medale (209 sztuk), wielki zbiór numizmatyczny między temi serbskich monet, złożony z 48 złotych i 4420 srebrnych sztuk.

R. 1874 było w całej Serbij 42 czitaliszt (kasyno) z znaczeni kapitałami, które trzymały dzienniki — między temi liczyło najwięcej członków „Beogradsko czitaliszte", oraz Miejskie Kasyno i Oficerskie Kasyno.

Srpsko arheološko društvo wydaje od 1go Stycznia 1884 pismo „Starinar" po 4 zeszyty rocznie. R. 1886 liczyło 280 członków, miało Kapitału swego 3600 dinar. i rocznie subwencyi rządowej 1200 dinar. — w Belgradzie

Srpsko lekarsko društvo, powstało w Belgradzie r. 1874 ma 143 członków jakoto: 31 czynnych, 81 Korespondentów. 35 honorowych r. 1886 miało własnego Kapitału 4200 dinar. i rocznej subwencyi rządowej 1200 dinar. Wydaje pismo: Archiv srpskog lekarskog društwa, w 2 oddziałach.

Żeńskie Društwo założone r. 1876 liczy 420 członków i wydaje czasopiś „Domaćica" co nieco po 2 arkusze

Učiteljsko društwo, powstało w Belgradzie 1881, liczy 200 członków i wydaje tygodnik „Učitelj."

Udruženje jawnich prawozastupnika u Srbiji założone w Belgradzie 1886 wydaje prawnicze pismo „Branič".

Glasnik srbskog učenog družstva. Beograd u državnoj
sztamp. 8°

Knjiga IV Sveska XXI starogo reda 1867. str. 412.
" V " XXII " " 1867 " 448.
" III " XX " " 1866 " 450 s 2 tabl. faksimil
" II " XIX " " 1866 " 384 (s mapa obvodu knjaževačkiego)
" I " XVIII " " 1865 " 388

Glas (izd) Srpska kraljevska Akademije. Beograd

Sveska XXIV (1891) (rozprawa Stojana Novakovića: Selo, wyjątek z dzieła. Na:
rod i zemlja u starej srpskoj državi) 12str.
" XXV (Matije Bana: Dramske razore.)
XXVI (Petrovića M.: Arteski bunar u Somboru)
XXVIII (Jovanović Lj.: Stjepan Vukčić Kosača, histor. razprava) 1891
XXIX (Radovanović Sv. A. Dr. i Pavlović S. Otcijeru temočke
krajine) 1891.

Spomenik, izd. Srpska kraljev. Akademije, Biograd
Sveska VIII (Vid Vuletić-Vukasović: Srpske narodne vezove) 1891
" IX (Novaković St. Chrisovalja carja Stjepana Dušena – Srpske
starine po Makedoniji – Poljoričke s putovanja archimandrita
Antonina od g. 1865) 1891.

-1866-

Srbski Letopis za godinu 1825. Godina I-XL. Knjiga I-III. U Budimu 1824. 8° ftr. 172 U Novome Sadu u Platonovoj štampariji 1867. 8° ftr. 337 s 2 tablicami.

Srbsko-dalmatinski magazin, ljubitel' proswjete i narodnoga jezika, za godinu 1867. Izdao Gerasim Petranović Konsistorijalni i Vl. Dragovica archimandrit. Knjiga XXVI. U Zadru, pezatnja Narodnoga lista 1867. 8° ftr. 183.

za g. 1866 Knjiga XXV „ Pečat. Demerki-Ruzier „ ftr. 200.
za g. 1865 „ XXIV „ „ „ „ ftr. 192

za g. 1850. Knjiga XV. izd. G. Nikolajević. U Zagrebu 8°

Matica hrvatska w Zagrzebiu – założona pierwotnie r. 1835 czyli
wcześniej jako Matica ilirska (wydała 4 dzieł № 1–4), od r. 1876 zowie się
Matica hrvatska (do r. 1884 wydała dzieł № 5 – 58) między temi:
№ 12: Kraszewski: Dziennik-wiet – № 19 Czajkowski Kirdżali – № 36 Szen-
kiewicz: Hania – № 46: Kraszewski Koliber (Sztylet) = Inne dzieła tegoż wydawnictwa:
№ 1. Vraz Stanko: Djela, 5 Svezaka. 4 fl.
№ 14. Klaić Vjekosl.: Prirodni zemljopis Hrvatske 1877. (rozsprzedane) 3 fl.
" 22. Klaić V.: Bosna. Zemljopis. I Dio. 1878 (rozsprzedane) 1 fl. 80 kr.
" 27. Smičiklas: Povjest hrvatska. Dio II. 1879. 2 f. 60 kr.
" " " " Dio I. 1882. 3 f. 80 kr.
47. "
(w Księgarni Zupana (Albrecht & Fiedler) w Zagrzebiu.)

Bibliografia hrvatska Dio I Tiskane knjige. Uredio Ivan Kukuljević Sakcinski. Agram (Suppan) 1861. 8° 1f 23 Sr. 1f 34 Kr.

Kavanjina Dra Jerolima Bogatstvo i ubožtvo velejijesan.. izdana troškom J. J. Strossmajera. Agram (Suppan) 1861. 8° XIV. 573 S. in parts. 2f 62 Kr.

Kratka bolgarska istoria ot Dobra D. Wojnikowa. Wien (L. Sommer) X. 196.

Izdaje Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti u Knjižarnici Dr. Župana (Albrechta i Fiedlera) u Zagrebu 1874.

Izdaje jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

U Zagrebu 1867–1872, Knjiga I–XIX à 1 fl. 25 kr. o.w.

– 1872–1873 Knjiga XX – XXIII à 1 fl. 50 kr.

Knjiga I–III (1891)

Povjestni spomenici južnih Slavenach, izdaje Ivan Kukuljević Sakcinski. Zagreb 1863. Knjiga I 3 fl.

Historija književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga, napisao V. Jagić. Knjiga I. Staro doba. Zagreb 1867. 1 fl. 20 kr.

Rječnik ličničkoga nazivlja, sastavio Dr. Ivan Dežman. Zagreb 1868. 1 fl. 50 kr.

Stari pisci hrvatski: I. Pjesme Marka Marulića, skupio I. Kukuljević Sakcinski. Zagreb 1869. 2 fl.

II. Pjesme Šiška Menčetića Vlahovića i Gjore Držića, skupio V. Jagić. Zagreb 1870. 2 fl.

III. IV. Pjesme Mavra Vetranića Čavčića, skupili V. Jagić, dr. A. Kazalač i dr. Ljubić. Zagreb 1871–1872. Dio I 2 fl. – Dio II 2 fl. 50 kr.

V. Pjesme Žikole Dimitrovića i Žikole Nalješkovića, skupili Dr. V. Jagić i Dr. Gj. Daničić. Zagreb 1873. 2 fl.

+1576

(pp. X. 353. Dimitrović rod 1549 (misli pjesni duchovne, psalmy, listy. – Nalješković +1587 pisal pjesni pobožne, 12 pjesni naš Kasandrových, Komedyj, listy i zagrobki)

XVIII (1890) Djela Dinka Ranjine.

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium Vol. I. II. III. Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke republike, skupio I. Ljubić. Zagreb 1868, 1870, 1872 à 3 fl.

Starine, izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti Zagreb 1869–1872. Knjiga I 1 fl. 25 kr. Knjige II. III. IV. à 1 fl. 50 kr

Dvie službe rimskoga obreda za svetkovinu sv. Cirila i Metuda, izdao Ivan Berčić. Zagreb 1870 1 fl.

Historija dubrovačke drame napisao prof. Vinko Lavić. Zagreb 1871. 1 fl. 25 kr.

Pisani zakoni na slovenskom jugu. Bibliografski nacrt dr. V. Bogišića. Zagreb 1872 1 fl. 25 kr.

Isprave o uroti Petra Zrinskoga i kneza Fr. Frankopana skupio dr. Fr. Rački. Zagreb 1873. 3 fl.

Poslovice, izdao Gj. Daničić. Zagreb 1871. 1 fl.

Flora croatica, auctoribus Dr. Jos. Schlosser et Lud. Farkaš-Vukotinović. Sumptibus et auspiciis Academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium. Zagrabiae 1869. 6 fl.

Rječnik iz književnih starina srpskih, napisao Gj. Daničić. 3 knjige 6 fl.

Nikoljsko jevanđelje, na svijet izdao Gj. Daničić. 1 fl. 30 kr.

Život sv. Save i Simeuna od Domentijana, na svijet izdao Gj. Daničić. 1 fl. 30 kr.

Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih od Danila, na svijet izdao Gj. Daničić. 1 fl. 30 kr.

Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia, edidit A. Theiner. Romae 1863. Tomus I. 8 fl.

Stari pisci hrvatski, na svijet izdaje Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb 1869–1883. 8°

I) Pjesme Marka Marulića, skupio T. Matkuljević Sakuńoski 1869. 2 fl.

II) " Šiška Menčetića Vlahovića i Gjore Držića, skupio V. Jagić 1870. 2 fl.

III) " Mavra Vetranića Čavčića, skupili V. Jagić i T. A. Kaznačić. 1871–1872. Dio I. II. 4 fl. 50 kr.

IV) " Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića, skupili V. Jagić i Gj. Daničić. 1873. 2 fl.

V) " Petra Hektorovića i Hanibala Lučića. 1874. 2 fl.

VI) Djela Marina Držića. . . . 3 fl.

VII) Pjesme Nikole Nalješkovića, Andrije Čubranovića, Miše Pelegrinovića i Saba Mišetića Bobaljevića i Jegjupka neznana pjesnika. 1876. 1 fl. 20 kr.

VIII) Djela Iva Frana Gundulića. 1877. . . . 5 fl.

IX) " Frana Lukarevića Bursine. 1878. 2 fl. 50 kr.

X) Pjesme Vida Brnića Babulinova, Maroja i Orazia Mažibradića, Marina Bunešića. 1880. 1 fl. 80 kr.

XI) Djela Gjona Gjora Palmotića, skupio Armin Pavić. Dio I. II. III. 1882–1883. . . . . 6 fl. 50 kr.

XVIII) Pjesni razlike Dinka Ranjine, vlastelina dubrovačkoga. skupio M. Valjavec. 1891. 8° str. 225, s portretom.

Starine, izdaje Jugoslovenska Akademija. Zagreb 1869. 8° Knjiga I (1869) – XIV (1882). . . T. I 1 fl. 25 kr.
VII i IX po 2 fl. – ostala po 1 fl. 50 kr.
XXIII (1891) 2 fl.

Rječnik srpskoga ili hrvatskoga jezika. Na svijet izdaje Jugoslovenska Akademija znanosti i umjetnosti, obrađuje P. Budmani. Zagreb 1891. Svezak 12 (Tom III) 3 2 fr. (zasad wydawcy Petru Daničiću)

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium Vol. I–XIII. Zagreb 1868–1879.

a) Listine o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i Mletačke republike. Skupio I. Ljubić. Knjiga I. II. III. IV. V. IX. XII. (1868–1882) – (I. II. III. IX po 3 fl. IV. 4 fl. V i XII po 2 fl. 50 kr.)

b) Commissiones et relationes venetae. Tom I. II. III. 1876–1880. (Monumenta VI. VIII. XI) (Tom I i III po 2 fl.; T. II 2 fl 50 kr.)

c) Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia. Collegit Fr. Rački. 1877. (Monumenta VII) 6 fl.

d) Monumenta Ragusina. Tom I. II (1879–1882). (Monumenta X. XIII.) (T. I 2 fl. 50 kr.; T. II. 3 fl.)

Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium

Pars I Volumen I. 1877. Statuta et leges Curzulae. 3 fl.
" I " II. 1878. Statuta et leges civitatis Spalati. 3 fl.

Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia edidit A. Theiner. fol. Tomus I Romae 1863. 8 fl. – Tomus II. Zagrabiae 1875. 10 fl.

Povjestni spomenici južnih Slavenah. Izdaje Ivan Kukuljević Sakcinski. Knjiga I. Zagreb 1863. 3 fl.

Rječnik iz književnih starina srpskih, Napisao G. Daničić. Knjiga I. II. III. (Cijena svakoj 3 fl.)

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Obradjuje G. Daničić. Zagreb 1880–1882. Dio I. (Svezak 1. 2. 3. 4). 12 fl. (Zeszyt po 2 fl.)

Pisani zakoni na slovenskom jugu. Bibliografski nacrt Dr. V. Bogišića. Zagreb 1872. 1 fl. 25 kr.

Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena. Uredio V. Bogišić. Knjiga I. Zagreb 1874. 6 fl.

Kod Hartmanove knjižare u Zagrebu 1888.

Arhiv za povjestnicu jugoslavensku Knjiga II Razdjel I i II 2 fl.
" " " IV i V. po — 80 ct.
" " " VI do XII po — 50 ct.
Codex diplomaticus. Knjiga I i II . . . . . po 1 fl.
Bibliografia hrvatska . . . . . — 50 ct.
Bibliografia della Dalmazia . . . . . — 1 fl.
Ljubić S. prof.: Opis jugoslav. novaca. Zagreb 1875. 4to s 2 20 tabl. . . . . 8 fl. ili 12 fl.
" " Popis predmeta predhist. u zem. muzeju. Zagreb 1876, s 4 tabl. . . . . 1 fl.
Viestnik nar. zem. muzeja. Zagreb 1870. s 2 tabl. . . . . 1 fl.
" " " " " 1876 s tabliama . . . . 2 fl.

Kazanje od K. do XIII Apostola
napisao V. Klaić (z 2 slike)
Zagreb (Dionička tiskara) 1882.
Klaić V. Povijest Bosne
do propasti Kraljevstva
napisao V. Klaić (Mikošićeva
nagrada) Zagreb (autor)
1882 str 352 2 fl.

[illegible] Franjsko
u zemljopisnom, statističnom
i povjesnom pogledu.
Izdala Matica hrvatska u
Ljubljani U Ljubljani natisn.
Josef Blaznik 1866. 8vo str 80.
Vojvodstvo Kranjsko u zemljopisnom
U Ljubljani natisn Josef
Blaznik 1866. 8 str. 69.

Majcic Mih.: Topografija
pozabljenega [illegible]
V Ljubljani nakladom Dr. Lajhar
1875. 8°

Zgodovina [illegible]
[illegible]
Natis Slovenske v Ljubljani
1866. tisk. Egerjev v Ljubljani
8. str. 14.

Smičiklas Tade. Povijest hrvatsk.
Ka Zagreb nakl. Dion. Albrehta
Ka 1862 - 1875 8. à 2 f 60
Dio I. do 1526 str. 324
Dio II do 1646 str. 495
Franja Žigm.

Knjigarnia sveučilišna u Zagrebu Franje Župana (Albrechta i Fiedlera) (1885)

1064

Najveći i najpotpuniji sistematički popis hrvatskih knjiga koje se dobivaju u Akademijskoj knjižari Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu. (1885) 8vo

(šark)

1863 Drukarnie serbskie:

Beograd Sztamparija državna założona r. 1833.
Nikole Stefanowića
Aleksandra Andrića
Księgarnia Wel. Maloźić

Bukuresźt 1864 " A. Dobrowojewić

Ujerewa Władimir Jowanowić 1866

Karlowcy typogr. Mitropolitsko-gimnazialna 1861.

Nowi Sad: Sztamp. Platonowa
Sztamp. Ignatija Fuksa i Księgarnia
Knjigonoszatnja episkopska

Panczewo Knigopecz. A. Sibenchara 1866

Becz: Sztamparia L. Sommera

Bośańsko-
Sarajewo Wilajetska Sztamparija (Latinj Osman Szerif Lafsa 1866)
3. K. Sarem 1866
Wukowar Księg. Wagnera i Druk
Sztamp. Ign. Mederszicki 1866
Zagreb Sztamp. Dr Lj. Gaja
Swetozar Galic Księg. 1866

Lombor Lisk Andrije Wagnera

Pesźta Sztamper Hartlebenowskoga i Gregerowa
Zadar pecz. narodnoga lista Demarki-Ruzjer. 1866
Zemun pecz. Knjaźe Pogatara 1862
Weliko-Beczkerek pecz. Sztamp. (Fr. Plajc) Franc Paule Plajc
Petinja u Knezewskoj pecz. zavodu
Wrszac Sztamp. E. Kirchner

u ł

, rok, drukarz, nakładca,
woluminów, stronnic, kart,
mów. — Rytownik.
za . . . . . .

Liczba		
w Katalogu		Szafy
Inwentarza	*Materyi*	

ania dla Wład
słowych w powie

Rodzaj oprawy	Otrzymano w roku 187	
	kupnem od	obowiązkowo
	zamianą z	darem

Wartość egzemplarza		za		Cena księgarska dzieła	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.

1883. – 1890
Budin-Peszt (sztamp. Wiktor Hornjanski) s.
Zadar, (Brzotisk narodni listа) l. – (prezatija 3. Vodiške) s.l. te

Novi-Sad (sztamp. Dworaczka Fuksa) s. (srbska sztamparia Dr. Sv. Miletića) s. – (parna sztamp. Nikole Dejanitrijevića) s.
Beograd (kral. dvorska sztampar.) s. (Zajerić) s.

Brisz (sztamp. Kosste Czendesza) s.

Zagreb (tisk. C. Albrechta) l. – (tisk Narodnich Novina) – (dionicke knjizare)

Semiszwar. seb.

Dubrownik (Pretner) s.
Prvi list.

Velika Kikinda (sztamp. Jovan Radak – knjizar Gracić i Markowić) s.

Petrinja (brzotisk A. Sinatha) l.
Djakovo t.
Werszec (sztamparia Wetla i Weronica) s. (sztamp. udowe Krichno-Wukowar (vel.) lat.) s.
Panczevo (sztamp bratja Jovanovića) s.
Karlovac (tisk J. N. Pretnera) l. – (sztamp. Kosste Pavlowića) s.b.

Susak (tisk Milana Kedrića) l.

Sombor (sztamp. F. Birkmana i Komp) s.

Osiek gornj (tisk Julija Pfeiffera) l.
Mitrowac (sztamp. K. Trumlja) s.
Spljet (tisk Sv. Krst. Sorgotti'a) l.
Bakar (tisk. Rudolfa Desselbrunnera) l.
Sarajewo (kral. vladina tiskarna) (lat. i ciril)

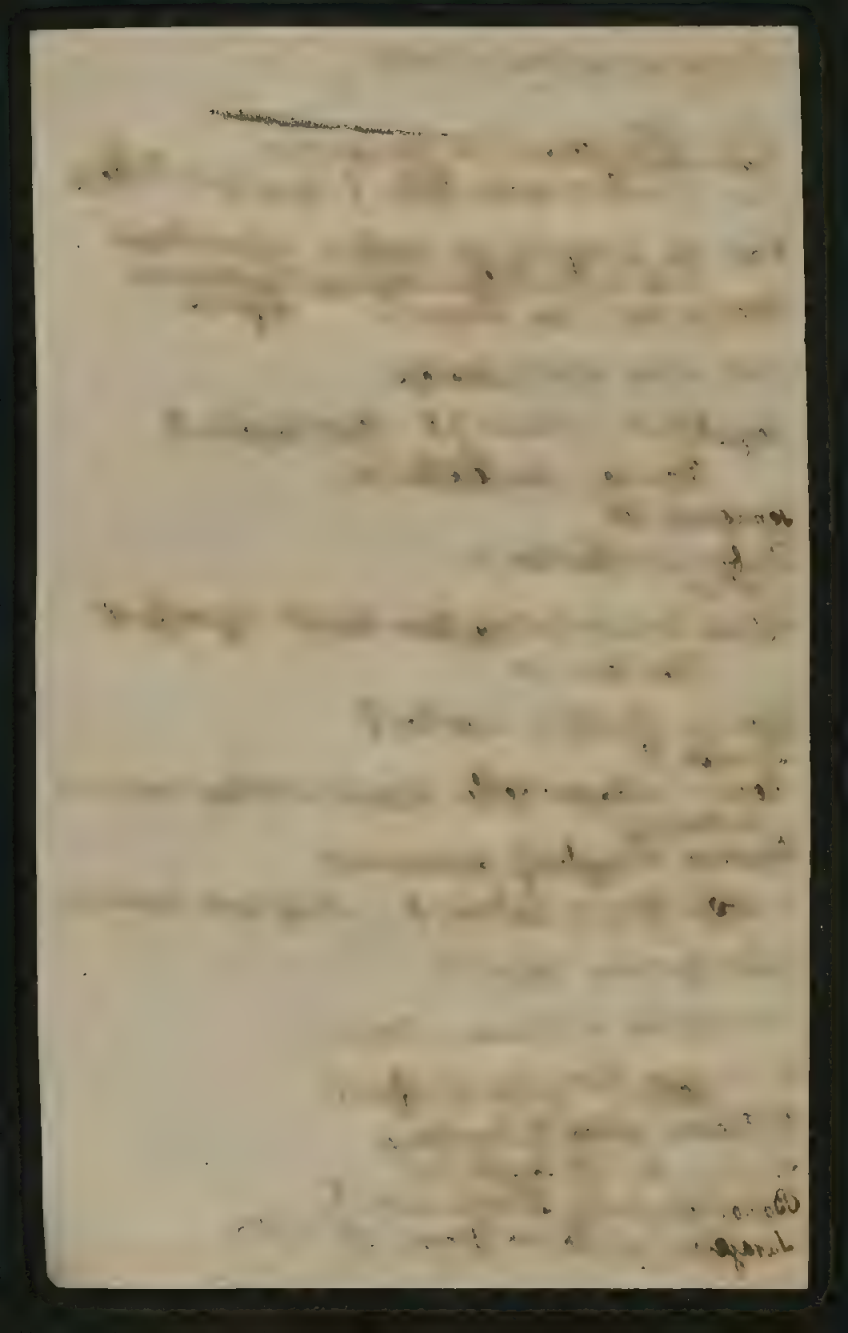

SPISAK
NAKLADNIH KNJIGÂ

KNJIŽARNICE

DRAGUTINA PRETNERA

U DUBROVNIKU

U Dubrovniku
Tiskarnica D. Pretnera
1886.

Do brzo će ugledat svijet

XXIII. knjiga Narodne Biblioteke:

NARODNE PRIPOVJETKE

ponajviše kratke i šaljive.

Skupio

VUK VITEZ VRČEVIĆ.

Cijena 80 novč. — S poštom franko 85 novč.

NARODNA BIBLIOTEKA.

1. **Dubrovnik ponovljen**, epos u XX pjevanja i **Didone**, tragedija u 3 čina *Jakete Palmotića Gjonoriča*, 1878, u-8., str. VI-480, for. 1. 80
2. **Ostan Božije ljubavi i razlike pjesni duhovne** *Andrije Vitaljića*. Novo izdanje, 1874, u-8., str. XVI-320, for. 1. 20.
3. **Pripovijesti crnogorske i primorske**, skupio, složio i pregledao *Šćepan Mitrov Ljubiša*, 1875, u-8., str. IV-280. for. 1. 20.
4. **Robinjica**, spjevao *Mato Vodopić*, 1875, u-8, str. 48, nč. 20.
5. **Pjesme razlike** *Antuna Kaznačića* dubrovčanina, 1879, u-8, str. XVI-120, sa slikom spisateljevom, nč. 80.
6. **Marojica Kaboga**, tragedija u 5 čina *Matije Bana*, pisana 1880 i dubrovačkoj vlasteli posvećena Su dvije slike, u-8., str. XXVI-124, nč. 80.
7. **Ratovanje slovinskog naroda proti Turcima** godine 1875 — 1877. Uz gusle skitio *Žalovan*, 1881, u-8., str. 170, nč. 80.
8. **Crte iz hercegovačke zapreme**, pripovjetka *Ivana Miletića*, 1881, u-8., strana 53, nč. 24.
9. **Na Doborskijem razvalinama**, pripovjetka *Kan. Mata viteza Vodopića*, 1881, u-8., strana 242, sa slikom, for. 1. —
10. **Narodne satirično-zanimljive podrugačice.** Skupio ih *Vuk vitez Vrčević*, 1883, u-8., strana 148, nč. 60.
11. **Pjesme o ratu Rusko-Turskom i o bojevima na Plevni** godine 1877 Spjevao *Bogoljub Petranović*, u 8., strane 32, nč. 20.
12. **Mudri Čoso.** Po pučkoj predaji ukitio za praznike *Vid Vuletić-Vukasović*, u-8, str. 54, nč. 30.
13. **Narodne Basne.** Skupio ih po Boki, Crnojgori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini *Vuk vit. Vrčević*, u-8., str. IV-120, nč. 50.
14. **Za kišljive dnevi.** Književni pokušaji *Marka Cara* u-8., str. X-216, for 1. —
15. **Jan Hus**, tragedija u 5 čina *Matije Bana*, pisana 1879 i češkoj braći posvećena 1884, u-8., str. 140, nč. 60.

NARODNA BIBLIOTEKA.

16. **Narodne humoristične gatalice i varalice.** Skupio *Vuk vit. Vrčević* 1884, u-8., str. 80, nč. 40.

17. **Kratka povjest kralju bosanskih.** Po izvorima napisao za mladež bosansku *O. Antun Knežević.* Sveska I. 1884, u-8., str. VI-76, nč. 40.

18. **Zimnje večeri.** Priče iz narodnog života u Srbiji, napisao *M Gj. Milićević.* 1885, u-8., str. VIII-252, for. 1. 20.

19. **Smailagić Meho.** Pjesan naših Muhamedovaca, zabilježio *D.r Friedrich S. Krauss,* 1886, u-8., str. XVI 192, nč. 80.

20. **Viški boj.** Spjevao *Savo Matov Martinović* Crnogorac, 1886, u-8., str. 30, nč. 20.

21. **Kratka povjest kralja bosanskih.** Po izvorima napisao za mladež bosansku *O. Antun Knežević.* Sveska II. 1886, u-8., str. 123, nč. 60.

22. **Tužna Jele.** Povijest gruška, *kan. Mata vit. Vodopića,* 1886, u-8., str. 99, nč. 40.

O. Andrije Kačića-Miošića razgovor ugodni naroda slovinskoga, u kome se ukazuje početak i svrha kralja slovinskih, koji puno vikova vladahu svimi slovinskimi državami, s različitimi pismami od kraljâ, bana i slovinskih vitezova. **Potpuno izdanje** sa slikom *Andrije Kačića i Jure Kastriotića (Skenderbega),* u-8 v., strana 452, for. 2. —

Dubrovnik. Zabavnik narodne štionice dubrovačke Godište III. Uregjen po *Jozu Buniću,* 1871, u-8 v., str. 304, for. 1. 60

Dubrovnik Zabavnik narodne štionice dubrovačke. Godište IV. Uregjen po *Jozu Buniću* i *Stj. Skurli,* 1876, u-8 v., str. 350, sa 2 slike, for. 1. 60.

Korizmene propovijedi i besjede za različite svečanosti i prigode *O. Arkangjela Kalića* dubrovčanina, 1873, u-8 v., str. XVI-608, for. 3. 20.

Marta Posadnica ili Pad velikog Novgoroda, tragedija u pet razdijela po *Matiji Banu,* 1872, u-16., str. 208, nč. 60.

Moćnik stolne crkve dubrovačke. Sastavio *Stjepan Skurla* 1868, u-8, str. 180, sa slikama, for. 1. 20.

O francuskom i pruskom ratu godine 1870-71. Pjesme *Oca Petra Bakule,* 1873, u-8 m., str. 64, nč. 30.

Književna izdanja D. Pretnera u Dubrovniku.

Sveti Vlaho, biskup i mučenik od Sevasta, dubrovački obranitelj. Priopćio *Stjepan Skurla*. 1871, u-8 v., str. VIII-208, sa slikom, for. 1. 80.

Svibanj posvećen bl. Djevici Mariji ili razmišljanja o poglavitim izvrsnostima Marijina života s molitvama i izgledima preko mjeseca Svibnja, čemu se nadodaju misne molitve, priprava na ispovijest i sv. pričešćenje i neke druge pobožne zabave, a zatim kita pjesmicâ (80) na čast *Bl. Djevice Marije*. Uredio *Stjepan Skurla*, 1876, u-16., str. XVI-412. nč. 80.

Bogoljubna zabava kršćanskijeh duša. Molitvenik po *S. S.* Treće izdanje, 1885, u-32., str. 248, nč. 40.

Vienac gorskog i pitomog cvietja. Hrvatsko-Srbska Pjesmarica, uredjena po *I. Aug. Kaznačiću*. Drugo uzmnoženo izdanje, 1884, u-16., str. IV-248, nč. 60.

Konavoska zdravica, 1886, u-16., str. 8 nč. 4.

Dalmatinska koračnica. Sastavio za glasovir *Josip Vesely*, nč. 50.

Dubrovačka koračnica. Sastavio za glasovir *Josip Vesely*, nč. 50.

S Bogom Dubrovčani. Koračnica za glasovir, sastavio *Josip Vesely*, nč. 50.

Slava ss. Ćirilu i Metodu, slavjanskijem apostolima. Pjesma *Meda Pucića*, a napjev *Frana Liszta*, nč. 60.

Slovinac. Ilustrovani list za književnost, umjetnost i obrtnost Godina četvrta 1881. U velikoj četvrtini na finoj glatkoj hartiji štampan, strana 520 su 39 slikâ, for. 5. —

Slovinac. Ilustrovani list za književnost, umjetnost i obrtnost. Godina peta 1882. U velikoj četvrtini na finoj glatkoj hartiji štampan, strana 576 su 23 slike, for. 5. —

Slovinac. Ilustrovani list za književnost, umjetnost i obrtnost. Godina šesta 1883. U velikoj četvrtini na finoj glatkoj hartiji štampan, strana 568 su 28 slika, for. 5 —

Slovinac. Ilustrovani list za književnost, umjetnost i obrtnost. Godina sedma 1884. U velikoj četvrtini na finoj glatkoj hartiji štampan, strana 584 su 23 slike, for. 5 —

Književna izdanja D. Pretnera u Dubrovniku.

Povijest razvitka našega jezika hrvackoga ili srpskoga, od najdavnijih vremena do danas, piše *Marcel Kušar*, 1885, u-8., str. 234, for. 1. —

Zakonu se valja pokoriti. Razgovor Sokrata s Kritonom, s grčkoga po Platonu ponašio *J. Peričić*, 1833, u-8., strana 22. nč. 20.

Zbirka običnijeh riječi i razgovorâ za vježbanje u jezicima **hrvackomu ili srpskomu i talijanskomu.** Složio *Mato Zglav*, 1885, u-16., str. 248, nč. 60.

Razgovorna slovnica talijanska *Antuna Vučetića*, c. k. gimnazijalnog profesora u Dubrovniku, 1880, u-8., strana VI-232, for. 1. 40.

Latinska palestra (vježbenica) za I. i II. gimnazijalni razred Spisao Josip Kobenzl, prof. na c. k. dubrov. gimn. 1884. u-8., strana 140, nč. 80.

Grčka palestra (vježbenica) za III. i IV. gimnazijalni razred Spisao Josip Kobenzl, prof. na c. k. dubrov. gimn. 1884 u-8., strana 144, nč. 80

Corso completo (teorico-pratico) della lingua serbo-croata, compilato da **Giuseppe Cobenzl,** prof. ginn 1878, in-8 gr., pag. VI-358, fior. 2. —

Corso pratico della lingua latina, proposto da *Giuseppe Cobenzl*, prof ginnas. In-8, pag. IV-186, fior. 1. —

Dello sviluppo civile di Ragusa considerato ne' suoi monumenti istorici ed artistici. Memorie e studi del prof. *Giuseppe Gelcich* i. r. conservatore per i preesistiti circoli di Ragusa e Cattaro, 1884, in-8 gr., pag. 120 con 27 incisioni, fior. 1. 60.

Storia del Montenero del Cav. *Demetrio Milaković*. Traduzione di *G. Augusto Kaznačić*, 1877, in-8 gr., pag. XII-246, fior. 2. —

Saggio d' uno studio storico-critico sulla colonia e sul contadinaggio nel territorio di Ragusa di *Antonio degl' Ivelio*, 1873, in-8 gr., pag. VIII-314, fior. 2. —

Književna izdanja D. Pretnera u Dubrovniku.

Српске народне приповјетке понајвише кратке и шаљиве, скупио Вук витез Врчевић, 1882, у-8., страна 208, нч. 80.

Чежња за отаџбином. Драма у три раздјела, пречинио с талијанскога Томо Крстов Поповић, 1883, у-8., страна 72, нч. 40.

Александар Дима син, Госпођа са Камелијама (La Dame aux Camélias) превео с француског Марко Јов. Цар, 1883, у-8., страна XII-234, фор. 1. —

Пјесме о рату Руско-Турском и о бојевима на Плевни године 1877. Спјевао Богољуб Петрановић, у-8., страна 32, нч. 20.

Народне сатирично-занимљиве подругачице. Скупио Вук витез Врчевић, 1883, у-8, страна 146, нч. 60.

Буро Харамбаша или конавоски устанак. Приповијест херцеговачко-дубровачка, прича из староставне књиге Вид Вулетић-Вукасовић, 1884, у-8., страна 144, нч. 80.

Народне хумористичне гаталице и варалице, скупио Вук витез Врчевић, 1885, у-8., стр. 80, нч. 40.

СПИСИ

МИЛАНА Ђ. МИЛИЋЕВИЋА

СРПСКОГ КЊИЖЕВНИКА

Године 1857

1. Писма о историји Срба и Бугара, од А. Гиљ фердинга. Превод с руског. I. 8-на 195 стране.

2 Преглед задружног стања Срба сељака, брошира, отштампана из „Гласника" IX, стр. 17.

Године 1858

3. Часови одмора. I. 8-на 94.

4. Часови одмора. II. 8-на 87.

5. Општина у Србији. У Руској Беседи, у Москви.

Године 1859

6. Часови одмора. III. 8-на 114.

Године 1860

7. Неколико речи о словенским народима у Аустрији и Турској, од А. О. 8-на страна 23.

8. Писма о историји Срба и Бугара. II. 8-на 145 стр.

9. Смрт Кнеза Милоша. и ступање на владу Кнеза Михаила, 8-на 31.

10. „Српске Новине" (уређивао их од Априла до краја 1860 год., од бр. 43—156) стр. 429.

Године 1862

11. Белешке уз пут кроз пет оружија (по Србији) 12-на стр. 141.

12. Чудновати догађаји једне душе, од Сенковског-Брамбеуса. Превод с руског, 8-на 93.

Године 1863

13. Васпитање у Америци. Од Е. Лабулеја. Превод с француског, 8-на 16.

Године 1864

14. Француска Граматика за српске гимназије, коју је написао у друштву са К. Арепом, професором француског језика на Великој Школи, 8-на 282.

Године 1865

15 Људске расе, од Е. Монтегита. Превод с француског, 16-на стр. 41.

16. Путничка писма. I. од Зворника до Крупња, 16-на 102

17. Порота. По Гастону де Буржу, 16-на 29

Године 1866

18. Разматрања о узроцима величине Римљана и њихова опадања, од Монтескија. Превод с француског, 8-на стр. 222.

19. Персијска писма, од Монтескија, I. 8-на 176

Године 1867

20. Манастири у Србији 8-на 96.

21. Живот Срба сељака, I. 8-на стр. 132.

Године 1868

22. Школа. Листа за учитеље, родитеље, и децу, вел. 8-на стр. 192. (Почела 1 Септем. 1868).

23. Путничка писма с разних страна Србије о Србији, 12-на 354.

24. Школе у Србији, 8-на 135.

Године 1869

25. Персијска писма, од Монтескија II. 8-на 180.

26. Школа. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

27. Како се учи књига. Мала брошира у 8-ни.

Године 1870

28. Педагогијске поуке, 8-на 127.

29. Истинске приче и поуке за децу. Превод с француског 8-на 219.

30. **Школа**, Лист за учитеље, родитеље, и децу, 8-на 576.

31. **Школска хигијена**, стр. 26.

Године 1871

32. **Историја педагогије**, 8-на, стр. 566.

33. **Ђачка радост**, књижица за децу, 12-на 77.

34. **Школска дисциплина**, вел. 8-на стр. 68.

35. **Адолфо Дистервег**, вел. 8-на 36.

36. **И живот је школин предмет**. Путописна црта од Београда до Млетака, 8-на 39.

37. **Школа**. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на стр. 576.

Године 1872

38. **Оцеви и деца у XIX веку**, од Е. Легуве-а. I. Превод с француског, 12-на 229.

39 **Педагогија или темељи школовања**. По Шарбоноу и другима, вел. 8-на 104.

40. **Емило XIX века** од А. Ескироса. Превод с француског, вел. 8-на 216.

41. **Од Београда до Москве**, путописна црта, вел. 8-на стр. 16.

42. **Анђео у Паланци**, по Жану Масу, стр. 44

43. **Школа**. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на, стр. 576.

Године 1873

44. **Поглед на народно школовање у Србији**. 8-на 34.

45. **Живот Срба Сељака**. II. 8-на 73.

46. Оцеви и деца у XIX веку, од Е. Легуве-а, II. 12-на 2·40.

47. Школица за грађанска права и дужности, 16-на 288.

48. Школа. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

Године 1874

49. Галебова стена. од Жила Санда, 16-на 264.

50. Шта бива од залогаја хлеба. од Жана Маса. Превод с француског, вел. 8-на 216.

51. Школа, Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на, 576.

Године 1875

52. Чупићи Стојан и Никола, 8-на, стр. 37.

53. Школа. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

Године 1876

57. Морална историја жена, од Е. Легуве-а. Превод с француског, вел. 8-на 222.

55. Кнежевина Србија, вел. 8-на, стр. XXIV и 1253, с картама.

56. Школа. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

Године 1877

57. Живот и дела великих људи I. 8-на 272.

58. Живот Срба Сељака III. 8-на стр. 40.

59. Славе у Срба, 8-на 74.

Године 1878

60. Физиолотија и Хигијена за школу и кућу. Превод с француског, 8-на 157.

61 Животи и дела великих људи II, 8-на 301.

Године 1879

62 Животи и дела великих људи III. 8-на 277.

63. Зимње вечери, приче из народног живота у Србији, 12-на 358.

64. Јурмуса и Фатима, прича о ослобођењу шест округа, 12-на стр. 104.

Године 1880

65 Село Злоселица и учитељ Миливоје, 12-на стр. 337.

66. Летње вечери, приче из народнога живота у Србији, 12-на стр. 340.

67. Из Београда на Цетиње, путне белешке, 12-на стр. 77.

Године 1881

68. Десет пара, прича из живота у вароши, 12-на стр. 74.

Године 1882

69. С Дунава над Пчињу. Белешке уз пут, 8-на стр. 114.

Године 1883

70. Помени о Даничићу и његова писма. 8-на стр. 140.

Године 1884

71. Краљевина Србија, *Б. Нови крајеви*, 8-на, стр. 485, с картом нових округа.

72. Етнографска изложба и словенски састанак у Москви 1867 год., 8-на стр. 85.

Године 1885

73. Међудневица, писма, приче и слике из живота у Србији, 12-на 327.

74. Јован Дамаскин. Превод с руског, мала 16-на стр. 65.

75. Ђорђе Кратовац светитељ Србин спаљени у Софији 11. Фебруара 1515 год., мала 8-на, стр. I. и VIII и 130.

Године 1886

76. Омер Челебија. Приповиједка из живота Српског народа, Београд 12-на стр. 266.

Године 1887

77. Поменик знаменитих људи у српског народа новијега доба. Књига ова баш сад се штампа (1887.

СПИСИ

МИЛАНА Ђ. МИЛИЋЕВИЋА

СРПСКОГ КЊИЖЕВНИКА

Године 1857

1. Писма о историји Срба и Бугара, од А. Ф. Хердинга. Превод с руског. I. 8-на 195 стране.

2 Преглед задружног стања Срба сељака, брошира, отштампана из „Гласника" IX, стр. 17.

Године 1858

3. Часови одмора. I. 8-на 94.

4. Часови одмора. II. 8-на 87.

5. Општина у Србији. У Руској Беседи, у Москви.

Године 1859

6. Часови одмора. III. 8-на 114.

Године 1860

7. Неколико речи о словенским народима у Аустрији и Турској, од А. О. 8-на страна 23.

8. Писма о историји Срба и Бугара. II. 8-на 145 стр.

9. Смрт Кнеза Милоша. и ступање на владу Кнеза Михаила, 8-на 31.

10. „Српске Новине" (уређивао их од Априла до краја 1860 год., од бр. 43—156) стр. 429.

Године 1862

11. Белешке уз пут кроз пет оружија (по Србији) 12-на стр. 141.

12. Чудновати догађаји једне душе, од Сенковског-Брамбеуса. Превод с руског, 8-на 93.

Године 1863

13. Васпитање у Америци. Од Е. Лабулеја. Превод с француског, 8-на 16.

Године 1864

14. Француска Граматика за српске гимназије, коју је написао у друштву са К. Ареном, професором француског језика на Великој Школи, 8-на 282.

Године 1865

15. Људске расе. од Е. Монтегита. Превод с француског, 16-на стр. 41.

16. Путничка писма. I. од Зворника до Крушевца, 16-на 102

17. Порота. По Гастону де Буржу, 16-на 29

Године 1866

18. Разматрања о узроцима величине Римљана и њихова опадања, од Монтескија. Превод с француског, 8-на стр. 222.

19. Персијска писма, од Монтескија, I. 8-на 176

Године 1867

20. **Манастири у Србији** 8-на 96.

21. **Живот Срба сељака**, I. 8-на стр. 132.

Године 1868

22. **Школа**. Листа за учитеље, родитеље, и децу, вел. 8-на стр. 192. (Почела 1 Септем. 1868).

23. Путничка писма с разних страна Србије о Србији, 12-на 354.

24. **Школе у Србији**, 8-на 135.

Године 1869

25. Персијска писма, од Монтескија II. 8-на 180.

26. **Школа**. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

27. Како се учи књига. Мала брошира у 8-ни.

Године 1870

28. **Педагогијске поуке**, 8-на 127.

29. Истинске приче и поуке за децу. Превод с француског 8-на 219.

30. **Школа**, Лист за учитеље, родитеље, и децу, 8-на 576.

31. **Школска хигијена**, стр. 26.

Године 1871

32. **Историја педагогије**, 8-на, стр. 566.

33. **Ђачка радост**, књижица за децу, 12-на 77.

34. **Школска дисциплина**. вел. 8-на стр. 68.

35. **Адолфо Дистервег**, вел. 8-на 36.

36. **И живот је школин предмет**. Путопнсна црта од Београда до Млетака, 8-на 39.

37. **Школа**. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на стр. 576.

Године 1872

38. **Одеви и деца у XIX веку**, од Е. Легуве-а, I. Превод с француског, 12-на 229.

39. Педагогија или темељи школовања. По Шарбоноу и другима, вел. 8-на 104.

40. **Емило XIX века** од А. Ескироса. Превод с француског, вел. 8-на 216.

41 Од Београда до Москве. путописна црта, вел. 8-на стр. 16.

42. **Анђео у Паланци**, по Жану Масу, стр. 44.

43. **Школа**. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на, стр. 576.

Године 1873

44 Поглед на народно школовање у Србији. 8-на 34.

45. **Живот Срба Сељака**. II. 8-на 73.

46. Оцеви и деца у XIX веку, од Е. Легуве-а, II. 12-на 2·40.

47. Школица за грађанска права и дужности, 16-на 288.

48. Школа. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

Године 1874

49. Галебова стена, од Жила Санда, 16-на 264.

50. Шта бива од залогаја хлеба, од Жана Маса. Превод с француског, вел. 8-на 216.

51. Школа, Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на, 576.

Године 1875

52. Чупићи Стојан и Никола, 8-на, стр. 37.

53. Школа. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

Године 1876

57. Морална историја жена, од Е. Легуве-а. Превод с француског, вел. 8-на 222.

55. Кнежевина Србија, вел. 8-на, стр. XXIV и 1253, с картама.

56. Школа. Лист за учитеље, родитеље и децу, 8-на 576.

Године 1877

57. Живот и дела великих људи I. 8-на 272.

58. **Живот Срба Сељака** III. 8-на стр. 40.

59. **Славе у Срба**, 8-на 74.

Године 1878

60. **Физиологија и Хигијена за школу и кућу**. Превод с француског, 8-на 157.

61 **Животи и дела великих људи** II, 8-на 301.

Године 1879

62 **Животи и дела великих људи** III. 8-на 277.

63. **Зимње вечери**, приче из народног живота у Србији, 12-на 358.

64. **Јурмуса и Фатима**, прича о ослобођењу шест округа, 12-на стр. 104.

Године 1880

65. **Село Злоселица и учитељ Миливоје**, 12-на стр. 337.

66. **Летње вечери**, приче из народнога живота у Србији, 12-на стр. 340.

67. **Из Београда на Цетиње**, путне белешке. 12-на стр. 77.

Године 1881

68. **Десет пара**, прича из живота у вароши. 12-на стр. 74.

Године 1882

69. С Дунава над Пчињу Белешке уз пут, 8-на стр. 114.

Године 1883

70. Помени о Даничићу и његова писма 8-на стр. 140.

Године 1884

71. Краљевина Србија. *Б. Нови крајеви.* 8-на, стр. 485, с картом нових округа.

72. Етнографска изложба и словенски састанак у Москви 1867 год., 8-на стр. 85.

Године 1885

73. Међудневица, писма, приче и слике из живота у Србији, 12-на 327.

74. Јован Дамаскин. Превод с руског, мала 16-на стр. 65.

75. Ђорђе Кратовац светитељ Србин сиђени у Софији 11. Фебруара 1515 год., мала 8-на, стр. I. и VIII и 130.

Године 1886

76. Омер Челебија. Приповиједка из живога Српског народа, Београд 12-на стр. 266.

Године 1887

77. Поменик знаменитих људи у српског народа новијега доба. Књига ова баш сад се штампа (1887).

Krajiny słowiańsko-południowe za rzymskich czasów, czyli prowincye (podług: Notitia dignitatum z r. 393):
1) Skitia (dziś Dobrudża). – 2) Moesia inferior czyli Bułgaryi między Dobrudżą a rzeką Jiskr, główne miasta: Marcianopolis (Preslawa) i Nikopolis. – 3) Dacia ripensis et mediterranea (między rzekami Jiskr a Morawą. Główne miejsca: Ratiaria (nad Dunajem), Sardica (Srjedec, Sofia), Nissa (Nisz). 3) Moesia superior (górna) między rzekami Morawą i Drinem. Gł. m. Viminicium (Semendria), Singidon (Bielgrad) – 4) Dalmatia (Dalmacya z Bosnią i Hercegowiną) – 5) Dardania. Gł. m. Skupi (Skopija, Jskjup) – 6) Praevalis. Gł. m. Scodra (Skadar, Skutari) Scodra. 7) Thracia. Gł. m. Filipopol. – 8) Haemimontus. Gł. m. Adrianopolis i Debeltus (Burgas). 9) Rhodope pomiędzy rzekami Marica i Kara-Su. Gł. m. Trajanopolis 10) Europa, okolice Carogrodu. 11) Macedonia prima et secunda. 12) Epirus nova et vetus. 13) Thessalia.

Słowianie osiedli tu w 6 i 7 wieku

Albańczycy (Arnauci, Szkipetari) dawni Thrako-Illirowie jest ich około 1,300000.

Wołosi (Kucowlachi) potomcy dawnych osadników rzymskich w Tessalii, Bułgaryi

Bułgarzy, azyatyckie czyli finskie plemie, około r. 660 osiedli koło Bałkanu i przemienili się w szczep słowiański.

W XIII wieku należały do Serbii prowincye: Serbia, Primorie, Chum, Travunia, Zeta, Albania, Macedonia, Bosna, Chulmia, Syrmia, Rascia. — R. 1485 stanowiła Zeta (Czarnagóra), a r. 1445 Podunawia — i wczesniej Pomorie, Primorie (Maritima) (t.j. Trebinia), Splęt Slawonia dunawskaja, Tesalia greckaja, Epir, Albania, Dakia, [illegible], Rama, Darlania, Dalmacia, Kroacya, Zapodia, Ragusa, Bulgaria, Hercegowina (Ducatus S. Sabbae), Usora (comitatus), Soli (comitatus), Strumica (w Macedonii nad rzeką Strymonem) — osobne prowincye carstwa serbskiego.

(czyli Dacia średnia)

Miejsca rzymskie: Viminacium (Braničevo, Kostolac) — Aureus mons sive Vinceia (Smederevo) — Idimum (Medved') — Florentia Margi (Ravno Cuprija) — Praesidium Dardaniae (Jovanovac) — Praesidium Pompei (Pomen) — Arcena (Ražan) — Remesiana (Mokro, Bela Palanka) — Quinedava (Priot) — Tricornium (Grocka, Kuzuk Palanka, Chizerdzik) — Aelea (Pernik, wieś na południe Priotu)

Państwa południowo słowiańskie: 1) Bulgaria
2) Serbija podbita przez Turków 1459
3) Bosnia podbita przez Turków r. 1463.
4) Hercegowina podbita przez Turków 1479. Po śmierci Stjepana Vukčića z rodu Kosače pierwszego od r. 1440 Herceg od S. Save † 1466 pozostało 3 synów i 2 córki: a) Vlatko i b) Vladislav pobici od Turków; c) Stipan poturczył się i został wielkim wezyrem Ahmet Hercegović beglerbeg Rumelii; d) Katarzyna żona ostatniego króla bośniac. Kiego Tomasza; e) Maria żona Iwana Crnojevićem wojewody Zety
5) Czarnogóra była pierwotnie pustą, zwaną ją Zetską planiną i przebywali na niej tylko pasterze wołoscy z swemi katunami (Serrereten). Pod nią leżała do kota jezioro Skadarskiego kraina zwana dolną i górną Zetą, której stolicą był Żabljak, a zamkami: Skadar, Ribnica (Podgorica). W krainie Zety panował Stjepan Crnojević wojewoda a pojego śmierci syn Iwan Crnojević od 1463. Gdy w Turcy r. 1479 zajęli Zetę, cofnął się Iwan na Czarną górę (tak zwaną po raz pierwszy 1435) i osiadł tamże z swemi rodakami (emigrantami) i z metropolitą zetskim (który dawniej mieszkał w monastyrze Sv. Nikoły na wyspie Vranjina w jeziorze Skadarskim) r. 1482 w miejscowości Cetynia. Po śmierci Iwana 1490 pierwszego władcy Czarnejgóry pozostało 3 synów a) Giorgio panował na Czarnejgórze, zabity 1496; b) Stjepan młodszy panował po bracie do r. 1496 ostatni z rodu; c) Maksym potworzył się, zwany Skenderbeg Crnojević sandżak zetski i d) Antonia córka.

6) Albania gdzie panował Jure Kastriota † 1468 wojewoda arbanaski z stolicą w Kroji.

Serbowie i Horwaci opuściwszy krainy zatatrzańskie za wie-
dzą Heraklinsa cesarza bizantyńskiego osiedli w południowej Pan-
nonii Illiryku i Dalmacji około r. 634–638, w kraju ograniczonym
rzekami Morawą, Dunajem, Sawą, Werbaszem, Cetyną, Adrjatyc-
kiem morzem, Kadarskiem jeziorem, Drymicem, Zbarem i serbską
Morawą. Dołączywszy się z biegiem czasów od Horwatów i Dalmatyń-
ców, oddzielały ich około r. 680 rzeki Tymok od Bulgarji a na
południe prowincja Draz czyli Durazz dawnego Epiru od Grecji.
Z początku dzieliła się Serbia na 7 od siebie niezawisłych żup:
Serbia, Bosnia, Neretwa, Zachlumie, Trawunia, Konawle i
Diokla czyli Zeta. W każdej tych żup rządził żupan, który pod-
legał Wielkiemu Żupanowi czyli Wielkiemu Knezowi, który miał
swoją stolicę w Destrnicy w okolicy Dryna. Takiemi Wielkiemi Ż. pa-
nami byli Woisław (r. 780), Radosław, Wlastimir (r. 836), Mutimir
(r. 890), Pribisław (r. 891). Dopiero r. 924 gdy Simeon Car bulgarski zajął
i opustoszył Żupy serbskie, Michał syn Wisława Żupan diokleański przywłaszczył sobie ty-
tuł wielkiego żupana a nawet od papieża Grzegorza VII wyjednał Koronę Królewską r.
1050 z stolicą w Diokli (Dioclea). Serbowie ochrzczeni najprzód około r. 640
przez Kapłanów z Rzymu, r. 867, powtórnie przez greckie duchowieństwo
nawróceni zostali. Właściwe pewniejsze dzieje Serbii rozpoczyna-
ją się z r. 1120 gdy Bela Uroš syn Wulkana, protoplasta dyna-
styi Nemaniczów panujący nad żupą Raską (dzisiejszy Nowy Pazar)
ogłosił się wielkim żupanem serbskim. Syn jego Siechomił (Sieza)
pozbawiony rządu od greckiego cesarza Emanuela II Komnena, musiał
znowu odstąpić Raskiego żupana synowi swemu Stefanowi Nemanii
urodzonemu r. 1144 w Rybnicy (w żupie Zety). Ten panując jako wielki
żupan nad Serbami, oswobodził Serbię od Greków, wykorzenił sektę
Bogomiłów czyli Patarenów, zajął Zetę i Konawlę oraz Pomorie (około

ujścia Dryny) i Zachlumie (część Bośnii) r. 1169, odebrał Bułgarom Pomorawie, oraz Grekom okolice nad Sitnicą koło Kosowego Pola. Zostawiwszy rządy, które od r. 1159 sprawował, synowi swemu Stefanowi II Pierwowieńczanemu wstąpił r. 1195 jako mnich zwany Simeon do monasteru Chilandar przez siebie na Świętej Górze Athos założonego, gdzie d. 13 Lutego 1199 życia dokonał, czczony jako Święty. Z 3 synów jego urodzonych z Anny córki Beryxa hana bośniackiego, Stefan II Pierwowieńczany (zaślubiony r. 1196 najprzód jako cudzoziemiec, potem jako pan) objął jako król serbski rządy, szukał sprzymierzeńców w Wenecyi pojąwszy po śmierci pierwszej żony Eudoxyi córki greckiego cesarza Alexego Angelusa, wnuczkę dożyi weneckiego Dandolo, i od papieża Honoryusza III r. 1217 otrzymał koronę królewską, w skutek czego dostał nazwisko Pierwowieńczany; r. 1222 koronowany powtórnie podług obrządku greckiego umarł d. 24 Września 1223. Drugi syn Nemanii, Rastko urodzony r. 1169, zostawszy mnichem r. 1186 pod imieniem Sawy, wstawił się jako pierwszy arcybiskup serbski od r. 1221, który urządził hierarchią krajową i zmarł r. 1237 czczony jako Święty. Trzeci syn Nemanii Wuk otrzymawszy Chlum i Zetę panował od r. 1204 jako Książe Zachlumski.

Stefan II zostawił 4 synów: 1) Radosław czyli Stefan III Chrapawy koronowany r. 1228 od stryja swego arcybiskupa Św. Sawy i następnie od posłów papieża Honoryusza III, prowadził szczęśliwe boje z Bułgarami i Węgrami, którym Srem (Syrmią) odebrał. Ożeniony z córką Teodora Laskarys cesarza greckiego (z pierwszej żony Kapeanuzki?), złożywszy rządy r. 1234 został zakonnikiem. 2) Władysław panował w Serbii od r. 1234–1240, zmarł r. 1268, ożeniony z córką Jana Asana II cara bułgarskiego, założył sławny monaster Mileszewo w Bośnii. 3) Stefan Uroš I Sławny panował od r. 1240, odparł r. 1242 napad Mongołów na Serbią i pomagał r. 1259 królowi węgierskiemu przeciw Czechom, ożeniony z Helen († 1314) córką Baldwina de Courtenay cesarza carogrodzkiego, wygnany z ojczyzny swego przez Stefana Uroša Dragutina r. 1272 († 1316) uszedł do Draczu (Durazzo), gdzie († 1272) zmarł z żalu. 4) Predisław zostawszy mnichem pod imieniem Sawa II był trzecim arcybiskupem serbskim r. 1256–1260.

Stefan Milutin Uroš II, drugi syn Uroša I (Wielkiego) wstąpiwszy na tron serbski r. 1275 jako dzielny wojownik i polityk głównie zamierzał rozszerzyć granice państwa swego; prowadząc szczęśliwe walki z Grekami wyrwał część Macedonii r. 1279, zajął Bośnią i miał zamiar zagarnąć całe cesarstwo bizantyńskie,

'86: Florinskij Timofiej: Jużnyje Slavjane i Vizantija vo vtoroj četverti XIV v. Dva vypuska S.-Peterburg 1882. 8. 3 Rubl.)

lecz śmierć jego d. 29 Października 1321 przerwała jego plany. Miał on 4 żony: a) córkę Jana Angelusa Greka, b) Elżbietę córkę Andrzeja III Króla węgierskiego 1271 c) córkę Teodora Bułgara, d) Symonidę córkę Andronika cesarza greckiego 1303. Z tych to żon zostawił dwóch synów: Stefana Urosza III i Konstantyna który poległ w walce przeciw bratu r. 1321; oraz dwie córki: Helenę żonę Michała Szyszymirowicza cara bułgarskiego (który zginął w bitwie pod Velbuzdem r. 1330) i Carycę żonę Karola z Alencon.

*) Pochowany w monastyrze Pantokrator koło Kossowa (w XIV wieku zwłoki przeniesione do Sofii) który r. 1318 odbudował i uposażył.

**) Koronowany d. 6 Stycznia 1322.

Stefan Urosz III Deczański syn Urosza II. panował od r. 1321 — 1335, urodzony ok. 1285 Sławnego monastyru serbskiego Deczany. Wygnany przez syna własnego Stefana Duszana Silnego r. 1335, zginął w ucieczce przez partyzantów syna, uduszony został. Miał on 2 żony: a) córkę bułgarskiego króla Smilicę; b) (Teodorę) córkę siedmiogrodzkiego wojewody Władysława Apor; z tych dzieci: synowie Stefan Duszan Silny i Konstantyn oraz córka wydana za Władena Szubicza bana chorwacko-bośniackiego.

Stefan Duszan Silny, syn Urosza III, najsławniejszy król Serbów panował od r. 1335–1355; za niego Serbja doszła do szczytu potęgi i sławy. R. 1337 rozpoczął wojnę z cesarstwem bizantyjskiem i do r. 1340 zdobył Macedonią, Tessalią, Epir, Etolią, Albanią (Akarnanią). Zamiarem jego było zdobycie Carogrodu i wcielenie Grecji do państwa Serbskiego; przeto też z końcem r. 1345 zaczął się tytułować carem serbskim i samodzierzcą Greków (βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Σερβίας καὶ Ρωμανίας) „król i samodzierzec Serblem i Pomoriji i Grekom i Bułgarom"). R. 1346 arcbiepiskopią peczską (w Grecku) wyniósł na stopień patriarchatu serbskiego*) (co potwierdzone dopiero 1375 zdjętą). Na tymże soborze w Skoplu w Kwietniu r. 1346 utworzywszy patryarchat, koronował się na cara wraz z żoną Helenę, a małoletniego swego syna Urosza na króla Serbów. Koronacji dopełnił pierwszy patryarcha Joannikiusz byuszy arcybiskup peczski. — Na soborze w Skoplu d. 21 Maja 1349 car Duszan w gronie patryarchy, duchowieństwa i świeckiego obywatelstwa uchwalił i ogłosił tak zwany „Zakonnik" czyli Kodex praw serbskich ułożony na zasadzie Nomokanonu greckiego czyli tak zwanej Kormczej, która obok praw Kanonicznych zawierała także prawa świeckie czyli tak zwany Prochiron Bazylego Macedoń= czyka, mieszczące w sobie także prawa cywilne i rolnicze (Nomos georgikos). — Równocześnie z Zakonnikiem ogłoszono także „Prawilnik" czyli „Soczinenie po sosta= wieh obojetiich wsieh win" czyli alfabetyczny podręcznik zebrany z praw duchow= nych i świeckich tłomaczony po serbsku z greckiego dzieła: Syntagma kata stoicheion"

*) Patriarchat ten zniesli Turcy r. 1765 i wielki Serbią do patriarchatu Carogrodzkiego z kąd przysyłano bis= kupów (Fanariotów).

Vlastares: (druk. z 2 rękopismu serbsk. w Florinskiego Pamiatn. Prilozenia str. 93–203.

napisanego przez Mateusza Vlastares jeromonacha roku ...skiego r. 1335 – oraz serbski przekład „Zakon Blagowiernago cara Justi...ana" tłomaczony z greckiego, obejmujący prawo cywilne greckie. (Zakon Justiniana ... oddrukował najprzód Diordzevicz w „Ljetopis" serbske Ma...e 1859, a powtorzył Romuald Hube: O znaczeniu prawa rzymskiego i rz...wotku bizantyńskiego u narodów słowiańskich. Warszawa 1868). Zakon Ju...riana jest również w wyciągu w zbiorze: Prochiron Bazylego Macedończyka, a mianowicie pod: działu: „Nomos georgikos". Zakonnik Duszana zawiera właściwie artykuły dodatkowe zebrane z prawa zwyczajowego serbskiego, których brakowało w kodeksach prawa greckiego. Zakonnik Duszana ogłoszony został drukiem:

Zakon Justiniana (druk. z 2 rękopismu serbsk. w Florinskiego Pamiatn. Prilozenia str. 204–215)

Zakonnik Duszana (druk. z 4 rękopisów niepełnych serbskich w Florinskiego Pamiatn. Prilozenia str. 1–94)

P. J. Šafařik: Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův. Praha 1851 i 2gie wyd. 1870. – Kucharski: Pomniki. – Miklosich: Lex Stephani Dušani. Vindobonae 1856 (z tłomaczeniem łacińsk.) – Maciejowski: Historia prawodawstw słowiańskich. Warszawa 1856–1865. T. I. str. 299–305. T. VI. str. 350–385. – Nowakowić Stojan: Zakonik Stefana Duszana cara serbskog. Beograd 1870. – Zigel: Zakonnik Stefana Duszana. S. Peterburg 1872 – Bogišić Dr.: Pisani zakoni na slovenskom jugu. Bibliografski nacrt. Zagreb 1872. I. – Florinskij Timothej: Pamiatniki zakonodatelnoj dijatelnosti Duszana cara Serbow i Grekow. Kijew, typogr. Universyt. 1888. gr. Str. XII. 491. 225. XXXIII: 2 tabl. (4 Rubl.) (oddruk z rękopisów).

Florinskij T. Juzi: nyje Slawiane i Wizantija w 2 ej czetwerti XIV wieka. S. Peterburg 1882. 8° Wypusk I. II.

— Obzor powyższych pomników prawodawstwa, istnieje jeszcze 80 przywilejów Duszana tak zwanych Chrysowuł i prostagmatów (pisanych w serbskim i greckim języku, których treści ogłosił Florinskij T.: Pamiatniki zakonodatelnoj dijatelnosti Duszana. Kijew 1888. Str. 26–168. Pojedyncze chrysowuły znajdują się oddrukowane w dziełach: Karano-Twrtkowić: Srbskii spomenicy ili stari risovulje, diplome, povelje i pr. Bielgrad 1840. – Awramowić: Opisanije drawnasti srpski u Swetoj Atonskoj Gori. Beograd 1847 (z 13 tabl. tabl.) 50 kr. – Miklosich: Monumenta serbica. Vienn: ae 1858 (oddruk także z Twrtkowica i Awramowica) – Pucić Medo: Spomenici srpski od 1395 do 1423 iz dubrovačke arhive. Beograd 1862 Knjiga II. – Šafařik P. J. Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův. Vyd. 2e Praha 1873. – Grigorowicz W. Ozerk puteszestwija po Jewropejskoj Turcii. 2e izd. Moskwa 1877. – Arch. Leonid: Istoriczeskoje opisanie serbskoj carskoj Lawry Chilandaria. Moskwa 1867 (w Czten. Moskw. Obszcz. Istor. i Drewn. 1867) – Leonid Arch: Chrisowuły i Monaszt. Russika w Glasnik srpskog ucsenog druszta. Knjiga XXIV. 1868 – Akty ruskago na sw. Athonie monastera sw. Panteleimona. Kijew 1873. – Florinskij T.: Athonskije akty i fotografi: czeskije snimki s nich w sobranijach P. I. Sewastjanowa. S. Peterburg 1880. (3 Rub.) – Glasnik srpskog ucsenog druszta. Knjiga 11, 13, 15, 26, 27, 32, 41. – Miklosich et Müller Acta graeca medii aevi Vol. I–V. – Zachariä K. N.: Mesdaiwnyky Bibliothéky. (1852. I. Venetiis

(wydał T. Florinskij)

Serbia (Królestwo) ma powierzchni 48.589·4 □ Km., większa od Szwajcaryi, Holandyi i Belgii, a mniejsza od Bułgaryi i Grecyi. Długość jej od północy na południe wynosi 291·1 Km., a szerokość od zachodu na wschód 301·9 Km. Najwyższe jej góry wznoszą się do 2088 metrów. Najwyższy szczyt jest Midżor 2400 metrów wysoki, należący z łańcucha gór Stara Planina czyli Czuprowaczki Balkan; Golemi Kamen 1980 metr. z łańcucha Sucha Planina; Rtań 1560 metr.; Golija 1819 metr. Jawor 1700 metr. od zachodu; Jastrebac 1414 metr. Troglaw 1374 metr. – Główniejsze rzeki: Dunaj, Sawa wypływająca z pod góry Triglaw w górnej Krainie, do której wpada Drina wypływająca z pod góry Durmitor w Czarno-górze; Morawa wpadająca do Dunaju a wypływająca z Starej Serbii, z dopływami Ibar; Kolubara, Pomorawa, Pek, Crnok. – Ze względów administracyjnych podzielona jest Serbia na 17 Okręgów: Smederewski, Belgradzki, Podrinski, Pożarewacki, Niszki, Kragujewacki, Jagodinski, Crnorecki, Zabacki, Cuprinski, Aleksinacki, Krajaževacki, Rudnicki, Stranjski, Waljewski, Kruszewacki, Užicki, Pirotski, Czaczanski, Krajinski, Toplicki. R. 1884 liczyła Serbia 1.900.000 dusz ludności żyjącej w 3737 wsiach i 70 miastach i miasteczkach. Ruch. Wiejskiej ludności było 1.662.850 a miejskiej 237.150. Z miast te najznaczniejsze: Belgrad 34864 ludn., Nisz 16178 ludn., Leskowac 10820 ludn., Pożarewac 9394 ludn., Szabac 9206 ludn., Kragujewac 9083 ludn., Stranja 8903 ludn., Pirot 8832 ludn. Smederewo 6578 ludn., Užica 5750 ludn., Kruszewac 5153 ludn., Negotin 4728 ludn. Zajeczar 4669 ludn., Czaczak 3137 ludn.

Szkół ludowych (osnowna szkoła) było w Serbii r. 1820 tylko 20; r. 1887 liczba ich wzrosła do 671 (między temi 98 żeńskich 58) z których było w miastach 134 a po wsiach 537, które liczyły razem uczniów 50.860. Szkoły te mają po 6 klas. Prócz tego 20 szkół gimnazyalnych o 7 klasach, 3 szkoły

[Belgrad] miasto Belgrad

[czyli (warosi) 21 miast, 49 miasteczek (warosica), 3183 wsi (sela) z roku 1890.]

realnych o 7 klasach; jedna wyższa szkoła żeńska o 5 klasach; jedna szkoła teologiczna o 4 klasach; dwie szkoły nauczycielskie o 4 klasach; jedna szkoła rolnicza o 2 klasach; jedna szkoła handlowa o 3 klasach; jedna szkoła weterynaryi o 1 klasie; jedna szkoła wojenna o 3 klasach. Uniwersytet o 3 fakultetach: filozoficznym (mającym 2 oddziały: przyrodno-matematyczny i historyczno-filozoficzny), jurydycznym, technicznym, liczył r. 1886 professorów zwyczajnych 23, honorowych (docentów) 6, suplentów 3, nauczycieli 1, uczniów na wszystkich oddziałach 212. Biblioteka narodowa liczyła 1883 roku 23000 dzieł; Muzeum narodowe. Fundusze naukowe dla wydawania dzieł: a) Zbiór zapisów Jovo Ilije Milosawljewića Kolareca założony r. 1861 miał r. 1886 Kapitału 168826·08 dinar (franków) Kapitału, z których rozne odsetki na wydawanie dzieł 5603·32 dinar. (Kolarac ur. 1802 † 1878). b) Zadużbina Nikole Czupića (ur. 1836 † 1870) założona 1870 r. miała r. 1877 Kapitału 80568 dinar. c) Fond za podpomaganje duchowne Književnosti właściciela Księcia Joanicyusza r. 1875 założony na Kapitału 23014 dinar. Prócz tego zapisał fundusz na bibliotekę, muzeum, uniwersytet Milica Anastasijević 1.000,000 dinar. roku 1863, a Kolarac r. 1886 na Uniwersytet 736109 dinar.

R. 1817 starozyzna Serbów ogłosiła Miłosza Obrenowica za Księcia zwierzchniego, co r. 1830 rząd Turecki potwierdził z uwolnieniem Turków (z wyjątkiem miast) i ustanowieniem granic podług traktatu w Bukaresz r. 1812. Od r. 1830 datuje się autonomia Serbji. R. 1833 dostała Serbija południowo-wschodni Kawał z miastami Prokuplje, Nisz, Pirot, Vranje. R. 1878 powiększona została Serbija Kawałem od zachodu gdzie Łoznica, i od południa i wschodu gdzie Kruszewac, Aleksinac, Negotin, Zajeczar, Knjażevac. R. 1882 d. 22 Lutego Serbia Królestwem ogłoszona.

[R. 1835 ustanowiono herb Serbskiego Księstwa: Krzyż w czerwonem polu z 4 orzełami.

Monety serbskie zaczęto r. 1875 bić podług paryzkiej metalicznej Konwencyi z d. 11 Grudnia 1865 (do której przystąpiła: Francyja, Belgia, Szwajcaryja i Włochy): Monety złote (Milanow złatnik) po 20 dinarow (czyli franków) i po 10 dinarow. — Monety srebrne (srebnik) po 5, po 2, po 1, i po 1/2 dinara — Monety miedziane po 10, 5, 2 i 1 para. — Monety nikkiowe po 20, 10 i 5 para. Właściwe serbskie monety poczęto bić r. 1868.

Miary serbskie (powierzchni): dan oranja czyli jutro (dla rol), motika (dla winic), kosa (dla łąk) — miary długości: arsin, czyli 50 para (centimów) — miary ciężkości: oka, drama, okow.

Cała ludność Serbii wynosiła r. 1884 dusz 1.900000, pomiędzy tymi było:
a Serbów 90·26 % – b) Wołochów czyli Rumunów 7·47 % – c) Cyganów 1·3 %. d) Albańczyków czyli Arnautów niewiele w okolicy Toplicy. – e) Żydów także niewiele w miastach. – f) Bułgarów mało koło Zajeczaru.
Pomiędzy wszystkiemi Słowianami których do 95.000000 rachują, szczep Serbów liczy 7. 300000 dusz, z których 1.900000 żyje w Królestwie Serbskiem, reszta zaś w Austryi i Rossyi. Po podbiciu Serbii przez Turków w r. 1459 i wyjarzmieniu takowej, części ludności serbskiej 50000 dusz) pod dowództwem Książąt Lazara i Iwaj despot Mutk przesiedliła się do Banatu. R. 1689 (33000 familij) Serbowie opuścili kraj i osiadła w (zachodniej południowej części Węgier. – Wołochowie czyli Rumuni poczęli od r. 1481 osiadać w Serbii, najwięcej zaś po r. 1733 napłynęło z Siedmiogrodu, tych zowią Ungurianami; Wołochowie zaś którzy po r. 1832 z Rumunii osiedli zowią Carani. Prócz tego jest kilka set Wołochów pasterzy koczujących pomiędzy Serbją, Bułgarią i Dobrudzą, są oni potomkami najdawniejszych osadników wołoskich na półwyspie bałkańskiem; zowią ich Kucowlasi lub Crnowrancy. – Albańczycy czyli Arnauci są potomkowie dawnych Illirów, żyjących w Dardanii (który to wyraz pochodzi od albańskiego słowa dardë oznaczającego dziką gruszkę – kraj pokryty drzewami gruszkowemi). – Cyganie potomkowie plemienia sanskryckiego pochodzą z Indyi i pojawili się w Europie w XIV wieku, najprzód r. 1322 w Kreci, r. 1346 w Korfu, r. 1370 w Mołdawii. W Serbii zowią ich Karawlaszki Cigani, trudnią się zaś kowalstwem, muzyką i rymarstwem drzewnem. Żydzi wygnani z Hiszpanii za Filipa II mówią w Serbii hiszpańskiem narzeczem i zowią ich Czivuti.
Siła zbrojna w całej Serbii podług prawa z r. 1883 jest narodowo przymusowa i dzieli się na 3 zawołania. Pierwsze zawołanie składa się z stałych kadrów i rezerwy, mających 20–28 lat, każdy obowiązany odsłużyć 2 lata. Stałe to wojsko uzbrojone złożone jest z oddziałów
20 batalionów pieszych po 4 kompanie (w kompanii 180 ludzi)

Pod przewodnictwem Czarnojewicza Czarnogórca patryarchy serbskiego

7 eskadronów Konnicy (w eskadronie 170 koni)
30 polowych bateryj (w każdej po 80 ludzi)
3 górskie baterie (w każdej po 57 ludzi)
1 batalion wałowej artyleryi złożony z 2 Kompanii.
1 batalion pionierów złożony z 5 kompanii
1 oddział kolejowy polowy
1 oddział telegraficzny polowy
1 półbatalion pontonierów złożony z 2 kompanii
5 sanitetowych kompanii
5 eskadronów furgonów
1 Kompania piroteichniczna.

Wojsko aktywne (na stopie wojennej) podzielone jest na 5 dywizyj (Szumadyńska, Morawska, Drińska, Timocka, Dunajska). W każdej dywizyji jest:
2 półki piesze każdy o 4 batalionach, a batalion o 4 kompaniach.
1 półk kawaleryi, o 4 eskadronach.
1 półk artyleryi polowej złożony z 8 bateryj
1 Kompania pionierów
1 pół trena
1 Kompania sanitetska z 4 polowemi szpitalami.
1 Kompania żandarmów (zanat liński oddział)
1 Kompania rzeźników z depo
1 Kolonna prowiantowa
1 Kompania piekarzy z piekarniami
1 szpital (marwene bolnice)
1 Kolonna dywizyjnych amunicyi
1 poczta wojenna.

1 Kompania infanteryi pieszej liczy w depo (w czasie pokoju) 180 ludzi; aktywna (w czasie wojny) 266 ludzi

1 eskadron Konnicy	170	186
1 bateryja polowa	80	139
1 bateryja górska	57	57.

oprócz tego oficerowie.

Drugie zawołanie stanowi landwera (wyćwiczeni) i rezerwiści od 28 do 37 roku życia, uzbrojona.

Trzecie zawołanie obrona krajowa nieuzbrojona mieści ludzi od 37 do 50 roku życia. – Każdy Serb obowiązany jest do służby wojennej do 50 roku życia.

W Serbii napotykają się rzędne mogiły z czasów pogańskich, zowią je Unke (od chumka, czyli chum), mogilki lub mogile; w Hercegowinie zowią je zaś Gomile. Znajdują tu takie siekiery i młoty kamienne z bazaltu, serpentynu, trachitu (młoty te zowią: bat); kilka takowych równie jak i noży z krzemienia przechowuje się w geologicznym zbiorze Uniwersytetu belgradzkiego. Starinar 1868 (V. Godina) - pismo archeologiczne wydaje rocznie 4 tys. w Belgradzie.

Słowianie osiedli w Serbii od V. do VII wieku po Chryst.

Za czasów Rzymian Serbija tworzyła Górną i Dolną Moesią. Później zwano północną część nad Dunajem: Macziwa (Banatus Machoviensis) południową: Morawa, środkową Szumadija, zachodnią Zagorje dzielą się na Raszka (Rascia) (od rzeki Driny na wschód), i na Bosna (od Driny na zachód) oraz na Stara Srbija (na południe).

Panujących w Serbii zwano: zupan, knez, kralj, car, despot

Najdawniejszy herb Serbii była tarcza a w niej krzyż, z krzesiwem (ocila, czyli ogniło), od r. 1882 tarczę tę umieszczono w środku orła dwugłowego.

Ważniejsze miejscowości w Serbii. Raca monaster. nad Driną fundacyi króla Milutina. Sokol ruiny zamku na wysokiej skale. Loznica miasteczko nad Driną (rzymskie Genois). — W kraiñe Posawina (dawna Macziwa): Mitrowica miasteczko nad Sawą z 210 mieszkańcami naprzeciw austryackiego miasta Mitrowica Sremska (t. j. syrmijska). Szabac zbudowany r. 1470 przez Turków na miejscu dawnego miasta Zaslon, z ruinami zamku, gdzie był ranny książe Józef Poniatowski; jest to po Belgradzie najznaczniejsze miasto w Serbii. Rudnik góra z pod której wypływa z potężnego skalistego otworu rzeka Ljig (tworząc wodospad malowniczy) wpadający do rzeki Kolubara. Waljewo miasto w którego okolicach dużo grot i pieczar. Obrenowac miasteczko, zwało się do r. 1859 Pależ. — Beograd (Belgrad, Albagraeca, Nandor alba-) rzymskie Singidunum, gdzie stała legio IV Flavia i gdzie przebywał bizantyński strategos (wojewoda) broniący w XI wieku kraju od napadu

z Turkii (Węgier) dziś stolica kraju. W pobliżu na wysokiej górze ruiny zamku Awala czyli dawniej Żrnow, i Topzider letni pałac cyk Króla. W okolicy, w miejscowości Wraczar, dziś Jaoz majdan r. 1595 d. 27 Kwietnia spalił Sinan-Pasza zwłoki Świętego Sawy zabrane z monastern Mileszewo. *)

W Krainie Pomoravlje: Požega miasteczko, w którego okolicach są ruiny wielkiego miasta rzymskiego i dużo pomników rzymskich. Średnja Dobrinja wieś gdzie się r. 1780 urodził Miłosz Obrenowić. Užica miasto z szkołą realną i starym mostem murowanym na rzece Dětinja. Arilje miasteczko o 170 mieszkańcach z starożytną cerkwią ciekawą pod względem architektury i malarstwa, zbudowaną przez Nemaniców, była tu stolica biskupstwa fundowanego przez Św. Sawę. Czaczak (nad Morawą) miasteczko zwane dawniej Gradac stolica Stracimira brata Stefana, który tu zbudował cerkiew przetworzoną przez Turków na dżamiję (meczet) i dziś znowu Kościołowi powróconą. W pobliżu w głębokim parowie Owczarsko-Kablarskim leży 7 monasterów: Jowanje, Nikolje (gdzie znaleziono stawrotekę z kopią Nikolskie jewanjelje), Preobrażenje, Błagowieszczenje, Wawedenje, Sretenje i Trojica pod górą Owczar. Gornji Milanovac miasto założone około r. 1850. Takowo wieś z drewnianą cerkiewką w której r. 1815 wojewoda Miłosz Obrenowić powstanie ogłosił. W pobliżu leży góra Rudnik gdzie dawniej były kopalnie i miasto. – Kraljevo miasteczko (nad Ibrem) zwane dawniej Karanovac. W pobliżu nad rzeką Ibar leży Żiża monaster założony przez cara Stefana Prworwenczanoga ciekawy pomnik architektury i malarstwa ściennego, gdzie się koronowali wielcy Królowie serbscy, odrestaurowana z ruin dopiero r. 1856. *) W pobliżu wśród gór na wzgórzu skale nad rzeką Ibar sterczą ruiny zamku Maglicz. Studenica monaster zbudowany w XII wieku przez Stefana Nemanję (Pierwszowiny) ciekawy zabytek architektury i rzeźby. Raszka miasteczko mające 4 30 ludności na pograniczu Starej Serbii nad rzeką Ibar. W dolinie pod górą Gruża sterczą rozwaliny zamku Borace i z drugiej strony ruiny zamku Czestin, a niedaleko od nich leży monaster Poracewo-nica zbudowany r. 1431 przez Radiza Postupowića odmyśtra despota Jerzego Brankowića. R. 1806 przeniesiono tu zwłoki Świętego Króla Serbii ze Studenicy;

*) W Belgradzie r. 1732 założono Kolegium misyi Jezuitów oraz Kapucynów r. 1735, Trynitarzy 1719 i Bernardynów

*) Tu była stolica metropolity serbskiego, przeniesiona później do Pecu.

Gradac wieś (koło Rasiki z ciekawą starą cerkwią zbudowaną r. 1242-1276 przez Jelenę (de Courtenai) żonę Króla Uroša za Stefano.

nad rzeką Golijską Morawą

i dopiero r. 1813 przewieziono je do Sremu (Syrmii). Trstenik (miasteczko r. 1832 przeniesione na dzisiejsze miejsce, dawniej zwało się Osanica.
Ljubostinja monaster duży starożytnej architektury piękny zabytek zbudowany przez architekta Rado Borowića. Tu leży pochowana i ma nagrobek caryca Milica, która zostawszy zakonnicą † 11 listopada 1405. Kruszewac miasto stolica niegdyś Księcia Lazara z starożyt: rą cerkwią i ruinami zamku. Boku miasteczko z ruinami zamku Kozmik.
nad rzeką Koziecińską
Aleksandrowac (miasteczko zwane dawniej Kozetin. Wokoliny wiele ruin monasterów i kościołów oraz zamku Todora od Stalaca.
Nowa Serbia
Stranja miasteczko na południowej granicy Serbii nad rzeką Binaczką Morawą. Nad miasteczkiem (sterczą na wysokiej górze malownicze ruiny zwane Markowo Kale. (dawny zamek Goldbinac)
Leskowac miasto w pobliżu rzeki Morawy, zwało się dawniej Dubocznica (Głubocznica czyli Rzymskie Sciuae.
rzeką Toplicą) zwane dawniej Toplica, a później Biela Crkwa. Było zaludnione Albańczykami czyli Arnautami (Szkipeteri), którzy się z niego ostatniemi czasy (1878) wynieśli. Pod miasteczkiem są ruiny dużego Kościoła i monasteru Św. Nikole, który wystawił Stefan Nemanja, a Św. Sawa (monasterem) nowił w nim biskupstwo toplickie. W pobliżu są także ruiny cerkwi Bogorodicine z napisami z r. 1332–1349, fundowanej przez Stefana (Nemanję.
Kurszumlija miasteczko (nad rzeką Toplicą) zwane dawniej Toplica, a później Biela Crkwa. Było zaludnione Albańczykami czyli Arnautami (Szkipeteri), którzy się z niego ostatniemi czasy (1878) wynieśli. Pod miasteczkiem są ruiny dużego Kościoła i monasteru Św. Nikole, który wystawił Stefan Nemanja, a Św. Sawa (monasterem) nowił w nim biskupstwo toplickie. W pobliżu są także ruiny cerkwi Bogorodicine z napisami z r. 1332–1349, fundowanej przez Stefana (Nemanję.
Rzymskie Scuae.
P (Kurszum – po alb: tonsku ołów, bo tu były kopalnie)
Przy ujściu potoka Kosanicy lub Kosel: nicy do Toplicy
– Prokuplje miasteczko nad Toplicą, zwane dawniej Koprzijan z ruinami rzymskiej warowni. – Za rzeką Morawą leżą na wysokiej górze potężne ruiny zamku Kurvingrad. – Pirot miasteczko nad rzeką Nisawą przy granicy bułgarskiej zwało się za Rzymian Quimedava castellum lub Turres, a po turecku Szarkej. – Bela Palanka wieś zwała się za Rzymian Remesiana, później Mokro lub Izvori, a po turecku Ak-Palanka. – Nisz miasto, niegdyś główne miejsce Dacyi środziemnej zwane Naissus, miejsce rodzinne Konstantyna wielkiego, z cerkwią biskupią w której spoczywa ciało Św. Prokopa. W pobliżu słynne kąpiele ciepłoty + 35° Cels. – Aleksinac miasto nad rzeką Morawą. – Banja miasteczko nad rzeką Moravicą na źródło gorącej wody + 46.5° Cels. i w pobliżu ruiny potężnego zamku Sokol. – Bowan wieś nad rzeką Moravicą, za Rzymian Praesidium Pompei. – Deligrad wieś nad rzeką Morawą z okopami pamiętnemi bitwą Serbów z Turkami r. 1806, 1809 i 1813. – Ražanj miasteczko niedaleko rzeki Morawy, stare rzymskie Arsena. – Dobroszewo wieś (koło Pirotu) z starym monasterem S. Jowana Bogosłowa założonym przez dynastę serbskiego
Konstantyna i jego żonę Helenę (na kościele znajduje się ich fundacyjny napis) i zginął d. 16 Sierpnia 1394 roku z Markiem Królewiczem.

Kalenić nad rzeką Kalenicą wpadającą do Morawy, mały monaster zbudowany przez Despota Stefana Lazarewicza. – Paracin miasteczko nad rzeką Czrnicą. – Cuprija miasto przy ujściu rzeki Rawanicy do Morawy, dawne rzymskie Horreum Margi w Górnej Mezyi. – Rawanica nad rzeką Rawanicą (niedaleko Cuprija) sławny monaster (zbudowany r. 1381 przez Kniazia Lazara) z cerkwią starowiecką ciekawy pomnik architektury bizantyńskiej (Ob. Widok w Krstic str. 609) i nauczania. Tu spoczywały zwłoki Kniazia Lazara ściętego r. 1389 na Kossowem polu aż do r. 1683 w którym przewiezione do Węgier w Sent-Andre koło Peszta a później do Nowej Rawanicy w Truszkich Górach gdzie dotąd spoczywają. Za murami monasteru w Rawanicy leżą ruiny zamku tegoż Kniazia Lazara o 7 wieżach. – Jagodina miasto koło Kolei żelaznej, zwane dawniej Jagodna z dziedziniec tureckim i ruinami budowli rzymskich. – Manasija sławny monaster przy ujściu rzeki Manasiji do Resawy (wpadającej do Morawy. Monaster ten zwał się do nowszych czasów Resawa, zbudował go r. 1407 Stefan Wysoki despot. Ciekawy ten zabytek architektury bizantyńskiej leży wśród ruin grodu otoczonego murem i basztami. – Požarevac (Passarowitz) miasto niedaleko Dunaju pod górą Sopot zwaną – Kragujevac miasto, było od r. 1818–1839 stolicą Serbii, leży w okolicy zwanej Szuma dia. – Raca małe nowe miasteczko. – Arandjelowac miasteczko do r. 1859 zwane Wrbica, ma w pobliżu sławne źródła mineralne i kąpiele (Kisele wode). – Stragare wieś nad rzeką Srebrnicą wpadającą do Jasenicy, przy tej wsi leżą 2 monastery: Blagowieszczenje na zachód i Wojawcza na południe. – Smederewo (Semendria) miasto nad Dunajem z murowanemi basztami które r. 1430 wystawił despot Jerzy Brankowić, po którego śmierci (+1456) Stefan Tomaszewić ostatni król Bosnii, poddał r. 1459 ten gród Turkom. Obfite winnice w okolicy zasadził cesarz rzymski Probus (rodem z Mitrowicy). Smederewo zwało się za Rzymian Vinceia, a zamek Jugowo nad Dunajem: Byreus Mons. – Winca nad Dunajem koło Belgradu (Vinceia) z ruinami monasteru Wwedenia Bogorodicy który założył despot Stefan Lazarewić (1403–1427) a który zburzyli Turcy r. 1829. Kolice nad rzeką Mlawa z ruinami zamku. W okolicy są ruiny starej cerkwi Blagowieszczenja oraz piasara Św. Sawy. – Petrowac miasteczko, dawne rzymskie Viminiacium, i starożerbskie Branicewo, stolica Górnej Mezyi. Ram ruiny zamku nad ujściem Mlawy do Dunaju zwane dawniej Kostolac. – Kuszewo miasteczko nad rzeką Pek wpadającą do Dunaju, rzymskie Gudusceum, zwane dawniej Gornja Kruszewica z ciekawemi wokolicy jaskiniami koło wsi Potajnica. – Gradiste miasteczko nad Dunajem przy ujściu rzeki Pek z ruinami zamku; rzymskie Licus – Golubac ruiny zamku nad Dunajem.

rzymskie Ledenata (castellum) Municipium Celii Viminacium.

Okolice nad rzeką Porecznka rzeka: Milanowac miasteczko przy ujściu rzeki do Dunaja, do r. 1832 zwał się ~~Dolnja~~ Porecz; na górze Greben nad miastem są ruiny miasta rzymskiego. Nad Dunajem stara droga rzymska z napisem.

Okolice nad rzeką Timok: Kniaževac miasto, dawne rzymskie Tima: tochium, zwało się dawniej Timoczka-Palanka, później Gurgusovac aż do r. 1859. – Niszevac wieś pod którą się najdują na stronie stale malownicze ruiny zamku Svrljig (r. 1184) – Ravne wieś (nad Timokiem białym z ruinami zamku Ravno (r. 1184)) – Kozel wieś w północno-zachodniej stronie, z ruinami zamku Koželj (nad potokiem Zlotska) – Brekonoge wieś (między Kniaževacem a Niszem) na stawie stalaktytowe obszerne pieczary; a w drugiej wsi Trpizinica znajduje się stawna lodowa pieczara. Zajecar miasto nad Timokiem przy którem na zachodzie leżą ruiny obwarowanego rzymskiego grodu zwane Gamzigrad. – Brestovac wieś (na północny zachód od Zajecara) ma stawne źródła mineralne których ciepłota wynosi +40° Cels. na zachód od tej wsi leży Zlot wieś z stawną (dawniej) daleko ciągnącemi się grotami zwanemi Lazarewa pecina. – Negotin miasto niedaleko Dunaja, w którego obronie przeciw Turkom r. 1813 zginął Welko dowódca powstania. Okolica niezdrowa, bagnista, zarzewie febry obfituje jednak w dobre wina. – Zabukovac wieś koło miasteczka Brza Palanka, gdzie się znajduje w pobliżu ubogi monaster Vratna nad rzeką Zabucza. – Kladovo miasteczko nad Dunajem naprzeciw rumuńskiej warowni Turn Severin. Tekija miasteczko nad Dunajem z ruinami rzymskiego miasta Decebalum zbudowanego przez Trajana na granicy dawnej Dacyi; miejsce to zwano później Dece. Kostol (castellum) wieś z ruinami stawnego rzymskiego mostu Trajana. Tu znaleziono posąg brązowy Trajana który się dziś znajduje w Muzeum narodowem w Belgradzie. Po nad Kladową leżą ruiny tureckiej warowni Fetislem zburzonej r. 1867 przez Serbów. Koło monasteru Vratna płynie potok Zabucza w ciasnem korycie wśród skał, przepływając dwa kamienne otwory na kształt bram; potok ten wpada do Slatiniskiej reki pod miasteczkiem Brza Palanka. – Gornja Kamenica wieś nad Timokiem ma starą cerkiew murowaną przez Despota Lazara syna Jerzego Brankowića 1446–1458 z dawnemi malowidłami ściennemi. – Donja Kamenica wieś nad Timokiem ma bizantyńską murowaną cerkiew fund. w XIV wieku a odnowioną przez Michała Anjelowića namiestnika despota Stefana Brankowića ślepego r. 1458 z malowidłami ściennemi.

(czyli Kozalj lub Kozjak który zwa istniał 1184 r. zgasł rzymskich czasów)

Szczep ilirski (Serbów) liczy w Europie r. 1884 ludności
7.256000 Serbów. Z tych żyje:

W Serbii (Królestwie)		1.715000
" Bośnii i Hercegowinie		1.330000
" Starej Serbii (Turcyi)		255000
" Macedonii (Turcyi)		540000
" Czarnej Górze (Księstwie)		175000
" Dalmacyi (Austryi)		455000
" Istryi (Austryi)		160000
" Horwacyi i Slawonii (Austryi)		1.746000
" Węgrzech (Królestwie w Austryi):		
a) Bańska i Banat	450000	
b) Barańskiem zupaństwie	34000	
c) Szomodzkiem "	12000	
d) Salajskiem "	71000	
e) Żelaznem "	17000	
f) Szopronskiem "	29000	
g) Moszonskiem "	9000	
h) Peszteńskiem "	9000	
i) Kraszowskiem "	19000	
Razem		650000
" Bułgaryi zachodniej		200000
" Albanii (Arnautskiem)		30000
Wszystkich		7.256000

Serbów wyznania (wschodnio-)greckiego prawosławnego zowią zwykle Serbami; wyznania rzymsko-katolickiego Horwatami; wyznania zaś mohametańskiego w Bośnii, Hercegowinie, Starej Serbii i Macedonii, Turkami.

Język ilirsko-serbski dzieli się na 3 główne dyjalekty:

a) Czakawski używa wyrazu *cza*, mówi nim około 450000 ludności w Istryi, w przymorzu chorwackiem i po większej części na wyspach istryjskich i dalmackich. Jest to zabytek dawnego szeroko sięgającego dyjalektu chorwackiego którego używali pisarze dalmaccy.

b) Kajkawski używa wyrazu *kaj*, mówi nim około 750000 ludności w Kroacyi. Najwięcej zbliżony do dyjalektu Słowieńców w Styryi i Krainie (Korutanii).

c) Sztokawski używa wyrazu *szto*, mówi nim około 6.300000 Serbów, którzy ten dyjalekt przyjęli za książkowy w literaturze (podobnie jak Włochy toskańską, a Niemcy saską). Sam Sztokawski dyjalekt dzieli się na 3 podnarzecza w mowie zwyczajnej, na: ekawski, ikawski i ijekawski, stosownie do tego jak staroslawiańską samogłoskę *ѣ* wymawiają. Podnarzecze ekawskie wschodnio-serbskie wymawia tę samogłoskę jak *e*; ikawskie zachodnio serbskie jak *i*; ijekawskie południowo-serbskie jak *ije*, *je*, czasami jak *e* i *i*. W samem Królestwie Serbskiem rozróżniają tylko 2 podnarzecza: a) Szumadyjskie czyli północno-wschodnie kładące akcent na pierwszej zgłosce n.p. Mórava, létiti. b) Morawskie czyli południowe kładące akcent na drugiej zgłosce: n.p. Morâva, letêti.

Desa

Nemanja
wielki zupan rapski
(ortfx.)
ur. 1117
+13 dut. 1200
2. Anna (córka Dioclesa Bana bośn.

Mirosław

Andrij 1230–1248 Chumpfi Kniaź 1198

Stefan Vukan
+1228 vik
pierwo
wieniany

Sawa
1237
kniah
chumfki

Konstantyn Kraicimir
1189

Sawa
ur. 1169
r. 1186 mnich
1221 arcy
bfsk. Jerth
w Studnicy
† 24 cy + 14
Stycz. 1237

Vlatko

Petar
Kniaź
chumfki.

Radosław
Kniaź chumfki 1254

Nikola

Dolen
Dolen +1239

Jelačić: Historia Bośnii

Vuk Chrapa
Kniaź chumfki i Kniaź rudnicki

Vlatko
Chranic ur. 1294–1389
wojewoda bośnfki Kniaź Chumfki

Sandal
1410

Vukić

Vuk

Stjepan
1410 zostaje
Herceg
Sawe
1463 + 1466

2.1) Ratarina
2) Jelena córka
Lazara Greblianovica

Władysław Vlatko Stjepan Katarina Maria
za Tomaszem ostatnim kr. bośn. za Imanem Czarnojewiciem
wojew. czarnogórsk

Mehmet Sabrbeg Rumeli

Kaiserl. Hofbibliothek Wien

Oscar Ehrhardt,
Universitäts-Buchhändler.

Max Frhr. Schoultz v. Ascheraden
gen. de Terra.

Eine

Pfingstpredigt

gehalten

den Freidenkern

unserer Nation.

Marburg.
Verlag von Oscar Ehrhardt's
Univ.-Buchhandlung.
1891.

Stefan Kotromanić ban Bosnii, Chlumski, Uvorski i Soliski +1353 (od 28 października) i następcą jego był synowiec Stefan Twrtko (+1391 w marcu) (syn Władysława Kotromanića brata Stefana) || Stefan pochowany u Franciszkanów w Milieszewo) Twrtko przyjął się też Królem Serbskim (po śmierci Duszana +1355) po śmierci Twrtka +1391 panował w Bośnii Hrwoja +1416

~~Pernik wieś na południe Pirotu koło Iskra) [illegible]~~

~~Celeo~~

Bilinie wieś z monasterem Św. Rawdzieł w nim cerkiew stara murowana z malowidłami

dto.

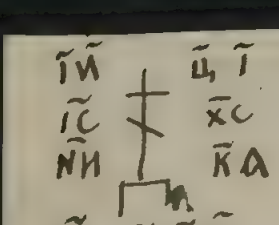

Jesus Nazaretjanin | Car Judejski
Jesus | Chrystos
Nik= | Ka

Miesto Lobroje Raj Przest*)

*) Ob. Oktoich Glasn. V.

Petrowac miasteczko nad rzeką Mlawą - 86 klb
metrow Kwiatu jest monaster Gorjak zbudowany
przez Lazara i żonę jego Milicę r. 1380
Król ten ma tytuł Rasii, Myrii, Syrmii, Macedonii
Chulmii, Trebali i Bosni.

Stefanos (nad Dunajem koło Belgradu
Winicze monaster (1403-1428) Wwedenia Bogorodic. Jandary (despota
Helena Lazarewica (zburzony przez Turkow 1722 - dziś ruiny.

1654
Księgi cerkiewne w Serbii: Minejа 12, Oktoich, Prolog, Psałtir,
Ewangelie, Liturgie, Pentikostar, Fajkejewac (postny Triod),
apostoł, Tipik, Zakonnik, Nitarstwa, Molitwenik, Otczesnik

Pieczęć serbskiego cara Milutyna srebrna pozłacana: na niej Milutyn król w ubiorze carskim trzyma w jednej ręce krzyż dwuramienny, a w drugiej zwój, koło niego św. archidiakon Szczepan z Kadzielnicą (Kwaramović: Opisanie drevnostii u Svetoj Gori 1847 rysunek) – wisi na jedwabiu czerwonym. – Druga pieczęć złota tegoż Milutyna przedstawia Milutyna (bez Korony) z lat 50-tych, obok niego stoi Chrystus. Napis: Blagovierni car Stefan – wisi na żółtem jedwabiu. – Pieczęć Stefana Dieżańskiego złota na niebieskiem jedwabiu wisząca ma z jednej strony S. Szczepana z Kadzielnicą, z drugiej król Stefan w Koronie, którego błogosławi ręka boża (Monastyr Chilendarski) – Pieczęć Urosza (syna króla Duszana) złota na czerwonem jedwabiu ma z jednej strony św. Szczepana z Kadzielnicą i napis św. Stefan prvovinčeg nik i archidijekon; z drugiej strony król w Koronie w prawicy trzyma krzyż dwuramienny, a lewą rękę złożoną na lewem sercu; napis: Stefan car wse srbske zem i pomorske i grčke. – Pieczęć króla Wukašina z r. 1370 na niej popiersie króla w Koronie, napis: Blagovierna kralje Volkašina pečat. (Ob. Opis i rysunki w Kwaramović D. Opisanie drevnostii serbskich u Svetoj gori. Beograd 1847.)

Pieczęć króla Lazara srebrna pozłacana; na niej z jednej strony św. Szczepan z Kadzielnicą w prawej, a carskim w lewej: napis: + Svjatyj Stefan pervovinčenik Christov; – na drugiej stronie Król w Koronie trzyma w prawicy krzyż, a w lewicy zwój i napis + v + v Chrysta boga Blagovierni Knez Lazar.

Pieczęć despota Stefana z r. 1411 srebrna przytłaczana na czerwonym niepleciony jedwabiu z jednej strony Chrystus błogosławiący prawicą a w prawicy trzymający księgę napis IC – XC.; z drugiej strony despot z krótką brodą w koronie w prawicy trzyma krzyż, w lewicy zaś swój napis + W Christa boga blagowiernii despot Stefan i gospodin wse srbskije zemlie i podunavskije.

(Pieczęcie serbskie opisał Nowaković Stojan: Cheraldiczki obiczai u Srba. Beograd 1884.)

Serbska szlachta nie miała żadnych herbów, tylko w Bośnii i Hercegowinie stojących pod wpływem Królów węgierskich przybrała szlachta na wzór zachodnioeuropejski herby familijne. Na kamiennych nagrobkach mianowicie w północno zachodniej Hercegowinie pojawiają się herby (Ob. Hoernes Moriz: Alterthümer der Hercegovina. Mit 34 Abbildungen. Wien 1881) z XV wieku, jakoto: Księżyc i gwiazda (Lelüwa), lew, ręka z mieczem zwróconym ku ziemi i nad nią Księżyc,

Marzył o utworzeniu grecko-serbskiego Cesarstwa

wchodził w związki z Wenecją spodziewając się iż mu ta pomoże będzie flota przy zawojowaniu ~~wyspy~~ Eubei go omyliło

Grecy: Bułgary sprowadzali na nich zastępy Turków

Zmyślił formy bizantyńskie w prawie, wpływ takowych kultury -

Zakonnik Duszana

Sebry – ludzie niższej klasy zielenie sebr wodni (Kmiec nie?)
meropsy - dzierżawcy w udzielnych dziedzictwach robili 2 dni tygodniowo pana i płacili podatek
Kefalie – urzędnicy carscy

właściciele posiadacze dóbr wielkich – właściciele (szlachta)

cerkowniki

[beneficjenci – haeredes - kastrina haereditas płacili rok" podatek z ziemi królowi
w wojsku

proniari – lennicy dożywotni posiadacze
raby otroki właściciela
rabotę: poddanki carscy

logofhet, djak, pristaw

joan Postnik Jowanus Nyötevtys

Monastery na górze Athos (Atońskiej): 1) Russik. (monaster Gruzinów) 2) Zo-
graf. 3) Chilandar. 4) Filotheu. 5) Kastamonit. 6) Iwer. (?) Św.
Paweł. 8) Esfigmen. 9) Ławra Św. Athanazija. 10) Watoped. 11) Ksi-
ropotam. 12) Karakall. 13) Dochiar. 14) Kutlumusz. 15) Dionisiat.
16) Ksenofu. 17) Pandokrator. 18) Stawronikita. 19) Grigoriat. 20) Si-
monpetra. – Każdy z tych monasterów ma swą bibliotekę, archiwum
i skarbiec (sklewofilakija). Warchiwum przechowuje się dużo doku-
mentów greckich, bulgarskich, serbskich, rumuńskich, tureckich.
Na dokumencie monasteru Iwerskiego z roku 6490 (r. 982) w mie-
siącu Czerwcu, Indykta 10, w którym Jan Iwir założyciel monasteru
robi ugodę o grunta z mieszkańcami miasta Eriss'a, spisanym
przez Mikołaja libellisa soluńskiego, między greckiemi podpisami
świadków znajduje się także podpis literami glagolitkiemi popa
Giorgia iz Kastra Eriss'o. (Ob. Antonina archimandryty: Zamietki po-
klonnika Św. Gory, w Trudach Kijewskoj duchownoj Akademii 1861
Fewral, Oktjabr, Nojabr, i 1862 Maj i Ijun (Fewral str. 243) i osob-
nej odbitce. – Porfirija archimandryty (Uspenskiego – episkopa później):
Pierwoje puteszestwije w Athońskije monastyryi str. Kijew 1877
Cz. I Otdiel. 2, str. 310). – Na dokumencie monasteru Zografskiego
z r. 980 (w którym prolos athoński jednemu mnichowi sprze-
daje monasterek Św. Apostołów, spisanym pogreckiu, pomiędzy świad-
kami podpisany jest Sławiańską Kirylicą jeden z świadków (ob. po-
dobiznę fotograficzną przez O. M. Bodjańskiego w Czteniach
Moskowsk. Obszczest. istorii i drewnostej 1873. Kniga I – Leonid
archimandr. Istoriczeskoje obozrienie athońskich sławiańskich
obytetej Zografa i Russika w Prybawkach K Chersońskim eparchial-
nym wiedomostiam 1863; tegoż: Istoriczeskoje opisanie serbskoj cars-
koj Ławry Chilandarja, w Czteniach Moskow. Obszczest. ist. 1863 Kniga
4; tegoż: Sławianoserbskija Knigochraniliszcza na świątoj Athońskoj
gorie, w tychże Czteniach Mosk. 1875. Kn. I. = Akty ruskago na
świątom Athonie monastyra Św. Pantelejmona. Kijow 1873.)
A. H. Hilferding r. 1868 odkrył w Słonimie nagrobny napis z r. 919 wyryty na kamieniu:
ВЪ ЛѢТ ѮКД МЕСЯЦА ІЮЛІЯ ПРѢСТАНИЄ СТЬ КЛИМѢТЬ ШЖРИТЬСКИ." (Ob. Trudy pierwago
archeolog. sjezda w Moskwie 1869. II. 862 Atlas tab. № 46 str. 2 i Słonimski 1. 8.) Lecz napis ten jest późniejszy.

Ob: Pischon Karl Nathanael: Die Mönchsrepublik des Berges Athos. (Rauner: Histor. Taschenbuch. 1860 p. 1-88.)

9 najdawniejszy zabytek pisma glagolitzk. z r. 982.

Zabytek ten w monastyrze Iwer, r. 1846 Porfiry Uspeński odkrył i podał o nim wiadomość w Żurnal Ministerstwa Prowieszcz. 1847 № LV str. 55.

„Знакъ попъ Георгій"

Najdawniejszy zabytek pisma Kirylicy. z r. 980

„Макарие еромонахъ игуменъ Зографскій за истинну подписахъ."

„Макарие ермонахъ игуменъ Зографскій за истинж подписахъ."

Monastery słynniejsze w Serbii:

1) Studenica monaster duży przy ujściu rzeczki Studenicy do Ibaru (na południe od Kralejewa), zbudowany przez Stefana Nemanję w XII wieku z cisowu i marmuru. Tu leży pochowany Stefan Nemanja († 1200) który przy końcu życia zostawszy mnichem otrzymał imię Simeon z przydomkiem Świętego. Pamięć jego obchodzi wschodni Kościół d. 13 Lutego i 9 maja. W samej cerkwi głównej znajdują się w relikwiarzu (Kiwot) zwłoki syna Nemanji świętego Króla serbskiego Stefana pierwowenczanego († 1228) Cerkiew ta soborna zbudowana z białego marmuru. Do tego monasteru należało 20 cerkwi kamiennych. (Ob: Karić: Srbija str. 219 widok)

2) Mileszewo (w Bośnii) monaster Św. Sawy pierwszego arcybiskupa serbskiego († 1237) który tu był pochowany, leży Turki († 1595) jego zwłoki spalili. Tu są pochowani Królowie serbscy Władysław i Dawid.

3) Dečzany monaster w Starej Serbii koło Prizrenu, wspaniały z cisowu i marmuru, założony przez Stefana Uroszа Króla († 1272) który: rego kości przechowują się w relikwiarzu tamże; uposażony 1330 przez Stefana Urosza III Dečzańskiego.

4) Osokow (dziś Osogovo) monaster, gdzie leżą ciała S. Izaiasza proroka, oraz męczenników św. Kirika, Ululy, Klariona nowego, episkopa megleńskiego, jakoteż świętobl. Joannikia sarandoporskiego cudotwórcy. (w Macedonii)

5) Chopowo (w Sremie) monaster, gdzie leży świętobl. Grigorij Synaita.

6) Oresztkowica (w Serbii) Troicki monaster gdzie leży św. męczennik Teodor Tiron (właściwie leży w monasterze Chopowo).

7) Rawanica monaster nad rzeką Morawą (koło miasta Ćuprija) wspaniała budowa fundowana r. 1381 przez Księcia Lazara Grebljanowica, który r. 1389 d. 15 Czerwca przegrawszy na Kosowem polu bitwę z Turkami, święty został. Ciało jego spoczywało w Rawanicy do r. 1683 w którym wywiezione zostało przez duchownych do Sent-Andreja, a później do Klasztoru Nowa Rawanica w Fruszkiej Górze w Węgrzech, gdzie dotąd spoczywa.

8) Krusz-edol monaster w Syrmii austryackiej. Tu spoczywają ciała świętego despota Stefana, który gdy jechał w posłuszeństwo do swej siostry Maryi która była żoną Bajazeta sułtana tureckiego (?), zastał od tegoż sułtana oślepiony

wraz z braten swym despotem Grzegorzem i do Serbii odesłany (3). W tymże monastyrze spoczywają także doczesne szczątki tegoż księcia i despota Stefana: święty Makary arcybiskup i święty Joan despot, oraz ich matka a żona Stefana despota, świątobliwa Angelina zakonnica (3).

9) Peć czyli Velika Pescurera monaster w Starej Serbii gdzie leży ciało Św. Arsenija arcybiskupa serbskiego (którego pamięć święci d. 28 Października) oraz arcybiskupów serbskich Św. Eustratija i Ni; Kodina.

10) Raca monaster w Serbii nad rzeką Dirina (koło miasteczka Bajna Basta) fundacyji króla Milutina.

11) Lubostina monaster w Serbii (przy ujściu Trsteńika do Morawy, koło miasteczka Trsteńik) duży starożytny, piękny zabytek architektury, zbudowany przez architekta Rado Borowića. Tu leżą ma nagrobek cesarza Milica, który zostawszy zakonnicą + 11 Listopada 1405.

12) Sopoćany monaster. Tu leży Stefan III chrzestny Król serbski (1228 – 1234) w Starej Serbii (koło Nowi Pazar) fundacyji króla Urosza (nad rzeką Raszką) (dziś ruiny)

13) Moraca monaster.

14) Banja (monaster w Starej Serbii koło Kossowa Św. Stefana wyż. Banjska) zbudowany przez Stefana Urosza II Milutyna (+1321) r. 1318 który tu był pochowany. w XV wieku zburzony od Turków. (nad Rzeką Banjska)

15) Mesić monaster

Oprócz tego są dziś monastery w Serbii:

a) Bogowodja na wschód od miasta Valjevo – nowy.

b) Nikolja na lewym brzegu Morawy pod górami Kobler i Ovcar niedaleko miasta Czaczak, zbudowany na cześć S. Mikołaja Cudotwórcy (9 Maja) (mały monasterek).

c) Jovanja na lewym brzegu Morawy, 3 mile od monastyru Nikolja poniżej – ruiny.

d) Wazwesenije nad rzeką Morawą ruiny w pobliżu c)

e) Preobrażenije nad lewym brzegu Morawy, koło Nikolja, ruiny z pieczarami

f) Blagowiješćenie na lewym brzegu Morawy, koło Nikolja

g) Trojica koło Nikolja – monastyr.

h) Sretenije koło Nikolja – monasterek.

i) Wawedenije nad Morawą koło miasta Czaczak.

k) Tawinac nad rzeką Dirina koło Rudnika, zbudowany 1820.

l) Bujan (dawniej Obrowac) monastyr koło Rudnika odnowiony r. 1808.

Manasia (Resava) Trebrnica (Rudnik)

Morkšina cerkwa pod Czarnagórą

Patryarchat serbski został utworzony r. 1346 przez Stefana Duszana silnego króla serbskiego, który arcbiepiskopią peczską (w Ipeki) na soborze w Skoplu wyniósł na stopień patryarchatu, oderwawszy się od Carogrodu. Patriarchat serbski znieśli Turcy dopiero r. 1765 wcieliwszy go do patriarchatu w Carogrodzie. Pierwszym patryarchą serbskim czyli peczskim był Joannikiusz r. 1346. — Przedtworzeniem patriarchatu r. 1318 był arcybiskupem peczskim Nikodem z tytułem: Archiepiskop wszech serbskich zemel i Pomorskich. Pod jego władzę należeli biskupi: 1) Zetski (Michał) 2) Raszki (Paweł), 3) Chlumski (Dawid), 4) Chwostenski (Joan), 5) Toplicki (Joannikij), 6) Budimlski (Mikołaj), 7) Debrski (Joan), 8) Morawiczski (Mikołaj), 9) Skoplski (Stefan), 10) Prizrienski (Arseniusz), 11) Zplański (Ignacy), 12) Braniczewski (Wojciech), 13) Mazowski (Joan); — oraz igumeni Klasztorów: a) Studenicki, b) Mileszewski, c) Sopotski, d) Bański (Jana), e) Gradacki, f) Morawskiego grada, g) Raszki, h) Konczulski, i) Modriczski, k) Chtieliwski, l) Gostiwarski, m) Drachowniczki, n) Nagoriczkij o) Skopski. —

(Bb. Svetostefanski Chrisovul kralja Stefana Urosza II. Milutina. Iz Staroga Saraja iznesla na svijet Zemaljska Vlada za Bosnu i Hercegovinu. U Becu 1890, u sztampariji A. Holzhausena. 8vo str. VII i 47, z 4 tabl. faksim. — Izdat V. Jagić z originalu pergaminowego na 96 kartach, który Komisyja Akademii węgierskiej-peszteńskiej wysłana do Konstantynopola dla odszukania pamiątek archeologicznych węgierskich pod naczelnictwem prof. Armina Vámbéry, wiceprezydenta Akademii Vilmos Fraknói i innych uczonych w cesarskim tureckim archiwie w Konstantynopolu odszukała.)

Akt fundacyjny czyli zapis (zamizbina) serbskiego Króla Stefana Urosza II Milutyna († 1321) dla cerkwi S. Stefana i monasteru Bańska, gdzie teri pochowany, w Starej Serbii koło Kossowa. W XVI wieku zrujnowany.

196 Arijenu,)

Monastery sławne serbskie. Wśród niej Górze: Rawanica (z zwłokami cara Lazara) – Kruszedol z obrazami królów serbskich – Chopowo nowe z zwłokami św. Teodora Śirina; Chopowo stare – Jasak (z zwłokami cara Urosza) – Gergeług, Wielka i Mała Remeta – W Starej Serbii: Graczanica – Na Górze Athos: Chilandar (fundacyi Nemanji) – Na Czarnej Górze: Morawza – Na Boku Kotorskim: Sawin – na wyspie Krk: monaster św. Arandjela – w Bośni: Moszteniça; Mileszewo (koło Plewlja i Życzy); serbska Rawanica, Studenica, Djubstinja, Manasija, Naupari; św. Archandjela Djustendilskago, Deir, Gomir, Lepawina.

Kurszumlija (rzymskie Hammeum) zwała się
dawniej Toplica, a później Bela Crkwa, małe miasteczko
ormańskie, leżało dawniej w Starej Serbii. Są tu ruiny
ny dawnego monasteru (murowanego zwanego Toplica S. Nikoły
przy ujściu rzeki Baniska do Toplicy, zbudowanego
przez Stefana Nemanję. Cwierć mili dalej leżą drugie ruiny
monasteru Bogorodycy przy ujściu rzeki Kosijnicy (Kosa-
nicy) wystawionego również przez Stefana Nemanję

Stefan (Stefanov) był to przymiotnik panującego w
Serbii a nie imie

Car serbski Duszan uwalnia monaster grecki Św. Jana Chrzciciela na Zelenikiej górze koło miasta Seres (Sier) r. 1345: od podatku pogłownego (τοῦ κεφαλαίου), podatku zbożowego (σιτηρεσίου – τῆς δημοσίας), od podatku rodzinnego (τῆς οἰκικῆς), od powinności budowy zamków (τῆς καστροκτισίας) od opieki pasterskiej (τοῦ ἐπιτρόπου), od daniny z ulów pszczelnych (dani miodowej) (τοῦ μελιβοτανικίου), od dziesięciny z zboża i świń (τῆς προβατοχοιροδεκατίας), od kunicy (dievorastljenije – τῆς παρθενοφθορίας) (jus primae noctis) od dostawy drew i słomy (τοῦ ξυλικοῦ χόρτου), od wojennego kwatermistrza (stanu) (μητάτου) – od władzy naczelnika czyli Ketaii sereskiego. – Od tych ciężarów uwolnione były klasztorne wsie, folwarki (metochie), posiadłości.
(St. Florinski: Zemiatniki Duszana. Kijew 1888 str. 125)

Daničić Dj.: Rječnik iz književnih starina srpskih
Biograd (u državnoj štampariji) 1863. 8°
Dio I (A – K) str. 521. – II: III.

Chrela Ochmuczewić właściciel znacznych dóbr (księstwa) w Macedonii nad rzeką Strymonem, czyli Księstwa Strumicy, hołdownik cesarstwa greckiego potem Serbii + 1343 jako zakonnik Chariton w monasterze Rylskim. Nosił tytuł: Protosebastos i Kesar. Serbowie zowią go Relja, Rela z Razara i Rela Krylaty (w pieśniach Wuka II. 227)

Pieczęć (Dusana) z r. 1347 srebrna wyciśnięta na jedwabnych sznurach z r. 1347 z napisem: †Sveti Stepan prvomučenik arhidijakon i postol — + Stefan Kral ∫ Christa Boga veći Kral serbskih zeml i pomorskih (Chilandar) — ma z jednej strony wizerunek J. Szczepana na drugiej zaś Dusana orła: tego z którego trzymającego w prawicy krzyż ∫ w lewicy zwój.

Pieczęć złota z r. 1346 dla monastera Świr ma napis: Stefan błago-verni car.

Pieczęć złota cienka z r. 1346 dla monasteru Świr z jednej strony: Ic. Xc. — z drugiej wizerunek cara z krzyżem w ubiorze carskim i napis Stefan w Christa Boga wierni car.

Pieczęć Uroša na niej wizerunek króla trzymającego w prawicy krzyż ∫ ozdobiony a w lewicy jabłko z krzyżem

Kukuljević Sakcinski Jan: Jura regni Croatiae Dalmatiae et Slavoniae 1858 – 1862. 2 Vol. (dokumenta od 837 – 1790)

" " Monumenta historiae Slavorum meridionalium. Zagreb 1863 (od r. 1100 – 1599)

Monumenta spectantia ad historiam Slavorum meridionalium. izdao Jugoslavenska Akademie. Zagreb 1868 – 1872. (wydał Šimun Ljubić) od r. 960 – 1347. Tomów 3.

Święta uroczyste w Serbii: Obrezanie Gospodne albo Mali Bożić (d. 1 Stycznia Nowy rok) – Bogojawlenie Gospodne (d. 6 Stycznia Trzech Króli. – Sawe archiepiskopa serbskog (d. 14 Stycznia) – Tri Jerarcha albo Velikich Jerarchow (d. 30 Stycznia) – Sretenije Gospodne (d. 2 Lutego. Oczyszczenie P. Marji) – Blagowijesti albo Blagowieszczenie Bogorodii (d. 25 Marca Zwiastowanie N. P. M.) – Woskresenije Christowo (Wielkanoc) – Drugi dan Waskresenija albo Woskresni poniedielak (Poniedziałek Wielkanocny) – Djurdjew dan albo Georgia wielkomucznika (d. 23 Kwietnia) – Wozneseniе Christowo (Wniebowstąpienie) albo Spasow dan – Konstentina i Jelene (d. 21 Maja) – Trojice albo Soszestwie sw. Ducha (Zielone swiątki) – Drugi dan Trojca albo Duchowi poniedielak (Poniedziałek Zielonych Swiąt.). Iwan dan albo Rozdestwo Joanna Krestitela (d. 24 Czerwca) – Apostol Petra i Pawla (d. 29 Czerwca) Iliji dan albo Proroka Iliji (d. 20 Lipca) Preobrażenie Christowo (Przemienienie Pańskie (d. 6 Sierpnia) – Velika Gospoja albo Uspenie Bogorodii Wniebowzięcie) d. 15 Sierpnia) – Usiekowanie Joanna Krestitela (d. 29 Sierpnia) Mala Gospoja albo Rozdestwo Bogorodii (Narodzenie N. P. M. d. 8 Września) – Krestow dan albo Wozdwiżenije czestnego Krestа Podwyższenie sw. Krzyża d. 14 Września) Petka albo Prepodobni Parasskewii (d. 14 Października) – Mitrow dan albo Dimitria wielkomucznika (d. 26 Października). – Arandjela Mijaila albo Michaila archistratega (d. 8 Listopada) – Wawedenije albo Wchod Bogorodii (Ofiarowanie N. P. M. d. 21 Listopada.) Nikol dan albo Swiatago Nikolaa (d. 6 Grudnia) – Bożić albo Rozdestwo Christowo (d. 25 Grudnia) – Bożij dan albo Sabor Bogorodii (d. 26 Grudnia) – Stjepen dan albo Stefana prvomuczenika (d. 27 Grudnia)

Athońska Święta Góra na półwyspie Chalkidyjskim miała w XIV stuleciu 20 monasterów, pomiędzy któremi 3 były ławrami: Chilandar (Tawra) serbski; Zograf (bułgarski) Ruskik (ruski). Wszystkie klasztory podlegały Kerejo: Kiemu Protatowi czyli rządowi Kapituły wszystkich 20 monasterów. Od r. 1315 ów naczelnik czyli Protas zawisł od Patryarchy Konstantynopolskiego.

Nagy Ivan: Magyarország családai Svazek I. – IV.
(di Gara)

Grobni spomenici u Crnoj Gore Dalmaciji, Bosni u Hercegovine narod: steccima, mramorima ili masetima.
Stećak

Stari Slan u Hercegovini grobovice napisany napis cyryl:
A se leži Dobrilo Božičković z bratom Radolem i sinovcem Plivcem. Zapisa Živko Obradović

Bšenici kolo Stoca u Hercegovine
A se leži Monakinja Marta
(cyryl)
Pry ujscin rzeki Dreżanki na dużinama w Hercegowinie napis na grale cyryl. Dwor wojewody Radynai jego syna Mirosława za cesarow Króla węgier Loisa i hana Sasańskiego wortka

Napisy grobowe z Bosnii, Hercegowiny, Dalmacyi zebrał Vid Vuletić-Vukasović z Korčuli prof. i tekowe drukuje w Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga družtva God. 1887. 1888. 1889.

Grobowce te są albo płyty kamienne leżące na grobie – albo w kształcie sarkofagu – albo też na płycie kamiennej stoi pionowo nagrobek kamienny; ludzowie takowe: nišani; zwykle są turecke.

na cmentarzu cerkwi we wsi Vlahovići koło dzibinja w Hercegowinie nagrobek z napisem cyrylicą: + Ovdje leži Vukosav vojevoda Vlačević s mom drugovah dvanaest i zagiboh na Romiroj kraj Neša moga gospodina i donesoše me drži na na svpu plemenitu baštinu da e pri: klet tko će u me takputi.... (z XVwieku)

Stećki, Mramorići, Divsko kamenje, Divsko grebље

Na grobovcu w Lerin napis: Ove leži Radovan (Hilarius?) Radojević; prokleт tko će tugin leći, veće njegovo pleme.

Kolo Ladjevine nila od Rogatice leži w polu kamenne nagrobki z glagolitskimi napisami glosujecemi za podrienj Hrvojeja vojevoda Vriotoš jegovega Stjepko, knezie Lavas, ban Vlatko Vlačević

Na nagrobku Kožlo Zimje-polje wyryte su znaki (marki) w natiftalt run: ᚠ (Crux gammata - Arani) ᚾᛁᛏ — na inym Swastika

Nagrobek w Dolnji Zgošća (obwod Visoka) su bogate rzeby i ozdoby

Inny rodzaj grobowcow su rzypane mogiły (gomile - Steinhumuli)

O tych grobowcach pisali: Hoernes Moriz Dr.: Dinarische Wanderungen. Cultur und Landschaftsbilder aus Bosnien und der Hercegovina. Wien 1888. 8° z drzewoptami i mapą. - tegoż: Alterthümer der Hercegovina (w Sitzungsberichte der philos. histor. Classe der K. Akademie d. Wiss. 97 Bd. 2 Heft pp. 491-612 z 34 drzewoptami i 99 Bd. 2 Heft pp. 799-946 z 22 drzewoptami i mapą.) - tegoż: Mittelalterliche Grabdenkmäler in der Hercegovina (w Mittheilungen der K. K. Central Commission für Kunst- u. hist. Denkmale. Neue Folge VIII Bd. pp. 193 z 26 ilustr.)

1. – Fegoz: Alte Gräber in Bosnien und der Hercegovina (in Mittheilungen der anthropolog. Gesellschaft in Wien 1882. XIII Bd. p. 88 169 z 25 dreworyt.)

Jajce grad u jajcu
s kim kotarze kolo Glamoča
Donjeg Vakufa, s Kupresa
s 2 cerkv. pravosl.

Babići vrh s grobami
kamenim i napis cirilski. i
rimsky zamak

Narodne bosanske poslovice
skupio L. Mirković. (Bosanska
Vila Godina I 1886 No 5 (pag.
79 et sequent.) i str 326 mysto

Kraljevac ruski Gradina rimsky
zamak 4 mile od Bihaca
na gorze Velebit.

Lwzane wieś nad Morawą są tu ruiny starej murowanej cerkwi z śladami malowideł ściennych z r. 1492
W tej wsi mieszkali Arnauci, dziś tylko Cyganie. W pobliżu wieś arnautska Konczule dawniej Petrovac z ruinami monasteru zwanego Dewet Jugovića gdzie za króla Milutyna była katedra biskupia. Z śladami malowideł ściennych. (Koło Vranja. – w Nowej Serbii)

Stefan Prvovenczany + 24 Septembr. 1223.
Stefan Nemanja wielki żupan Srbski + 13 Febr. 1199 jako zakonnik w Athos. Syn jego Stefan wstąpił na tron 25 Marca 1196 najprzód jako wielki żupan potem jako król prvovenczany + 24 Septembr. 1223. Jego syn Kral. Władysław + w Septembrze 1269 i drugi syn [illegible] a brat Władysława Stefan Uroš I który zbudował cerkiew S. Nikolaja na Bistrici.

Ziroč (w Nowej Serbii) rzymskie Ziverej albo Quimedava.
Temska wieś pod Ziročem gdzie monaster Św Djordje z starem malowidłami.

Smiljevac wieś na zachód od Ziroču monaster Św Cirika i drugi monaster Św Randjel przy wsi Zatovac

Obligacya indemnizacyjna

A 500 fl. Cm. verzinslich am 1 Mai 1866
ntlastungs = Schuldverschreibung der Ko
s Galizien und Lodomerien über 500 /
tal der Bank Bond in Krakau
n d. 1 November 1853.
ragen im Credits und Liquidations Bur
das Vertretungsgebiet Krakau am 12ten
tember 1866.
Kosmano 30/9 1891.
regono d.

Witowica monaster koło miasteczka Kurzewo (dawniej Gorrja Kruszewica) w obwodzie Pozarewackim z 205 cerkwią murowaną Uspenia Bogomatere zbudowaną przez cara Miletina (czyli raczej r. 1218) - z napisami ormianskiemi.

Nibicevic M. Dj.: Manastiri u Srbiji Glasnik IV

Rut licejski pitomac.

Kanitz. Ueber alt- und neu-serbische Kirchen- Baukunst 1864.

Stare cerkwie z XIII w. - XVwiek Kruszewac, cerkiew Ravanica, Lubostinja, Manastija, Kalinic, st. Rudenica, (nie istniejąca) Velice - Zicza, Studenica, Kaupara, Nisz.

6 Cyrkutów Sarajewo, Trawnik, Mostar (Hercegowina)
Bejalaka, Bihacz, Zwornik

nagrobki z XIII–XV wieku w Bośnii i Hercegowinie
Gomile (magiły tzw.) Bilinopoljegrob koło Trebini

~~Dvůri (tzk Trebinie) monastier Zavrsi Sutiska Vratar Mostarsky~~
Ljubovo gniazdo Nemanidów r. 1222 Książęt Trawunii
Trebinica (rzeka) ≅ Ombla.
Sutiska (tzk Foča) = Dirlitor ruiny zamku Vratar
Mrezica nagrobek: Ovo je grob Knjeza ... ranije
Vasojevića (Kerylica)

Wasini Wielmo żny Sen

otrzymuje od **MAURYCE**

1 Pye ercin brcin

1 Fujishima, Le Bo

1 Martin, Les origin
d'é

Konjic. R. 1446 na sejmie bośniackim w Konjic w Bośni uchwalono wy-
łępienie Bogomiłów, wskutek czego do 40000 Bogomiłów wyniosło 207
się z Bośni do Hercegowiny. Ostatnia rodzina Bogomiłów
Helez we wsi Dobaczani przed kilku laty przyjęła Islam.

Augustin Zubac Oberpfarrer des Dekanats Duvno in Županjac.

Warszawa, dnia 7/10

Pan Huba

GO ORGELBRANDA

[illegible] (Jacob)	2 -
[illegible] Japo- nais.	2 25
[illegible] de l'église [illegible]	1 35
Rs	5 60

Prawodawstwo Serbii dawnej. — Źródłami takowego były zbiory praw cesarstwa bizantyńskiego: 1) Ekloga praw cesarzów Lwa Izaurjskiego i Konstantego Kopronima z r. 740 (Ἐκλογὴ τῶν νόμων) wypracowana na podstawie rzymskiego Układu praw cesarza Justyniana, zawierająca dodatkowe dystynkcyje. Ta nowa Księga praw wyszła w tłomaczeniu łacińskiem: Leunclavii Joh.: Juris graeco-romani tam canonici quam civilis Tomi duo, edit. Freherii. Francofurti 1596. 2) Prawo rolnicze czyli Skrócony wykład takowego (Νόμος γεωργικός) ułożone równocześnie około r. 740 przez Obrazoborców, wydane przez Schallemberga r. 1540 i przez Zachariae: Geschichte des griechisch-römischen Rechts. 2e Aufl. 1877. Ob. Montreuil: Histoire du droit byzantin. Paris 1847 i Heimbach: Griechisch-römisches Recht. w Ersch und Gruber Encyklop. Band 86). 3) Wykład praw przez cesarza Bazylego I macedońskiego (r. 870. Prochiron (Podręcznik ułożony ze zbioru praw wydany przez Zachariae: Imperatorum Basilii, Constantini et Leonis Prochiron. Heidelbergae 1837. 4) Nomokanon Jana postnika czyli Schadrynka (z X wieku, zbiór prawa kanonicznego (Ἰωάννης Νηστευτὴς Κανονικὸν) wydany przez Voellusza i Justella: Bibliotheca juris canonici veteris. Parisiis 1661 Tom II. 5) Focjusza patryarchy Nomokanon czyli Zbiór praw kanonicznych z X wieku, w tłomaczeniu rusko-sławiańskim tak zwana Kormczaja kniga (Ob: Rozenkampf: Obozrienie Kormczej Knigi w istoriczeskom widie. 2e izd. 1839. 4to i Kopitar w Wiener Jahrbücher der Litteratur Tom XXIII.) ze 69 w niej mieszczą się także prawa (Nowelle) cesarzów Justiniana, Alexego Komnena, Ekloga Lwa Izaurjskiego i Konstantyna Kopronima, Prochiron Bazylego Cesarza i inne. 6) Syntagma czyli Alfabetyczny układ prawa kanonicznego i świeckiego napisany przez Mateusza Blastaresa jeromonacha soluńskiego r. 1335 (Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον) wydane: Synodicon sive Pandectae canonum, recensuit Guilielmus Beveregius (Beveridge). Oxonii et Londini 1672; po serbsku tłomaczone pod tytułem: Pravitnik. 7) Konstantyna Armanopulos sędziego soluńskiego (nomofilax) Podręcznik prawa Kanonicznego napisany r. 1345 pod tytułem: Hexabiblos (Ἑξάβιβλος) wydany w tłomaczeniu rosyjskiem: Armenopul Konstantin: Perewod ruczno j kniigi zakonow, ili tak nazywaemago Szestoknizija; pri czem prilagajetsia i ruczn aja kniga o brakach, sostawlennaja Alexiem Pranom. S-Peterburg 1831. fol. 3 czasti. — 2e edyc. Kiszinew 1850. 8vo

druk. Moskwa 1650. i 1653. fol.
druk: Kormczaja. Moskwa 1804. fol. 2 części K. 2. 29. 209. 32. 1. 2. 254. 12 druk Księgicz): Moskwa 1816 fol. i dawniej ed. Kijow 1624 i 1629. 4to, Moskwa 1639 4to, Lwow 1646. 4to tłum. nomokanon.

Podział r. 1885.

Bosnia - Dystrykty: Banialuka, Bihać, Dolnia Tuzla, Sarajevo, Travnik, Mostar — 51110 K□ — 1.336091 ludn.

Herzegovina "

Sandjak. Novibazar r. 1868 7350 □K. 269041 ludn.

W Bosnii były podatki

1) Podatek gruntowy (Erzič) od rodziny 5–25 fen. Wolne były: Spahi (Rittergut Timarlehen) i Vakuf (fundusz kościelny)
2) Podatek domowy (Redif) Żubrzinu Pfluge
3) Salian czyli Pores (podatek na urzędników)
4) Pores (podatek na publiczne zakłady)
Prócz tego płacili Chrześcianie:
5) Harač (haratsch)
6) Opaczenbir czyli Bratstwo (dziesięcina z roli i bydła)
7) Konak (kwaterowanie wojska Kowy)
8) Nuzul (rekwizycja wojenna)
10) Dżal (na utrzymanie wojska)
11) Resmi dušan (opłata za pozwolenie na boisko, sianokosy, ogy, bisurów)
12) Ćaim (liwerunki)
13) Begluk (czyli Robota) zarówno

13) Verzia (clo wschod: we i wychodowe)

r. 1850

zniesiono haracz a zaprowadzono Podatek osobisty (wojenna) (podatek) trzecina (daje raja begowi trzeci owoc plonu) dawniej szarwark begluk t. j. roboty podwodne, pieszerygra.

i inne podatki wprowadzone.

Dobra kościelne (Vakuf) nie płacą podatków

Kiaja beg

Werys – Kiaja beg (namiestnik) – chaznadar beg (kasyer)
czauszlar beg (tłomacz) – Kadija 214
Szura (rada) = w nahii 12 lub 8 radców odsyłany apelacyja do Kadija
Kadija a od tego do werysa
w Kazdej nahii muselim (rządca policyjny) – Kadija (sędziaciwilny)
Nahije podzielone na naibate – te zaś na dziemate
(gromady) (gminy)
każdy dziemat na imama (proboszcza)
Chrześciaństwo Raja (rob) Chrześcianie, mają Kreziw a w miastach
machalbaśe płacą begom specjalnie trzeciny
Werys na 80-100 Kawesów (żandarmów)
Gorna Dobrudża (czyli Hercegowina)

1) haraz od głowy męskiej Chrześcianie żydzi i cyganie po 16-18 groszy od
Chrześcijańskiej głowy
2) power djardjewski } rolnicy płacą od wysiewu od 100 oka po 7-9 groszy
3) power kuczinski } (dziesięcina)
4) dimnica płacą co niemają roli, po 6 groszy
5) Kazarina od wódki propinacyja po 6 groszy Chrześcianie
6) menzalefka od fryzkowania
7) Krdżyla – na wojsko płacą chrześcianie na zimowe
8) roboty szarwarkowe (paniszczyzna = beglyk)
Żydzi (Czuwuti) w Dobrudżewie, trawnikach, [illegible] mówią
po tatarsku.

1878 года.

«17» Февраля 1879 г.

Его Высокопр-ву Г. М.

Глубе

Serbia

Kniefalie (głowel) lub Władalacy gradzkije zarządzali w imieniu monarchy grodami, obłastiami, katunami; Żupany lub Czelniki w obwodach – mieli oni nieznaczną władzę co do obrony, zbierali podatki (danak) i pobory, przewodniczyli w radach.

Władelin była to szlachta mająca patrymonialną jurysdykcję w swych posiadłościach (baszłynach) – byli i feudalni także niektórzy. Poddani zwali się otroki: ci obowiązani byli do pewnych powinności rządowych (rabote welike) i podatków i danin (podanak Kralew) – prócz tego odrabiali rocznie właścicielowi pańszczyznę (rabote małe) i dawali daniny. Tych poddanych odrabiających pańszczyznę zwano neropchi czyli neropchi (które to słowo pochodzi od trackiego słowa Horopy oznaczającego lud osiadły w Kraju trackim, jaki cesarz Heraklius nadał Serbom i Chorwatom dla kolonizacji)

|prisielica = Einquartierung. (z Czechow nocleh) 2) wieś zadzierżawiona
Sanjane = utrzymujący gospodę (Karczmarze)
|rok = tributum frumentarium
pozob, prisielica, podanak, priplaty gradzkije i żupskije, gradozidanie ponos, prevod, grekar i pisar Kralestwa, defetak żytni, owesi, pszelni Kralewskiea oranie, pletwa, żetwa, senokos, werszenie
remetek gradny, defetek swini

Kynowia (κοινόβιον) coenobium = obszerzytelny monaster.
|metochia (μετόχιον) = posiadłość Klasztorna.
wraida = kara za mord zabojstwo
meropsytina = posiadłość poddanego obowiązanego odrabiać pańszczyznę.
|rok = danina w naturze = rokalnik = exactor
|ebr = poddany niższego rzędu (ruск. siaber; serebszczyzna)
priestor = powinno być prestoi (na zaptanie)
proina = przebenda (obowiązek utrzymywania gratis)
neropch = odrabiał 2 dni tygodniowo pańszczyzny, i dzień wroku kosił i dzień robił w winnicy
płacił daninę carską (carska kapetpela)

potekła = violatio finium ejusque poena.
miłostnik = dworzanin Królewski
potes, ipotes = ὑπόθεσις zapis na posiadłość
oprawa = satisfactio judicii (kosztа sądowe)
kary: bicie statiami (pałkami), ucięcie rąk, spalenie żywcem, powieszenie głową (do dołu)
zdrada = traditio in proditionem zaślepienie w ciemnicy, oślepienie, wrzucenie jej wyra innej
osmudzenie = pistrowanie - rozdarcie nozdrzy
obrok = viaticum
carownik = collector ceła (celnik)
okolica = opole
żupa = okręg kilku wsi (Klucz)
knez, primikirija, władalac, przedstawnik (gastaldyj urzędnik carski zbierający dań), czelnik (tójsamo)
Kotieł - żelezo (rozpalone przybranie cerkwi miejsc zanieść na trapez) ordalia
porota - odprzysiężenie świadkami
stegnosza = chorąży
duszewnik = przysięgły (ławnik)
trawina = wynagrodzenie za pasze
sok = } podatek carski
nameć = }
orac = }
pjere = sokoljare - swiniare (stróży carscy)

Zakonnik Stefana Duszana. Sostavlenie Fr. Zigela. I Wypusk. Sankt-peterburg typografia Towarzystwa „Obszczestwennaja połza," 1872. 8°. str. 1-220 (Zbiór) Prilożenia str. 1-115 (Zakonnik Duszana) str. 116-149 (Dwa teksty staroserbskie z Syntagmatów Mateja Wlastara - z rękopisu Różyerskiego) i faksimile.

Serbski car Stefan II pierwowenczany rozróżnia już stany: 1) władztel (władztelin) t.j. szlachcic posiadacz. 2) wojnik t.j. tyle co włodyka (miles) 3) ubogije ljudi.

1332 uwolnienie od zwierzchności i sądu carskich: Kefalija, protojereja (wojewoda, Knez)
rewasz, pisar (pisarz) od grodobludenia, grodobludenie (straż), czasokosztwa
pozob, pokliwar (raboty carskie), sienokosze, winograda, żetwa, pa:
vlastelin (szlachcic) relice, Koria, pusta, od Kaego podenska. od soka
kroniar (dzierżawca) od kmiecha, powoza, ponoza, od sokolara
selo i od dziesiny odbioru rolnego drzewa, stogu, oddania z pszczoły:
z zeslej z liwadami i z ulicznikom, winogradem, parzivzeri, lasi, pleninom
metoch – bazarine vlastelina (kaerediat/kmiecina) selo (wieś rolnicza) z rzepkiem
Katun (wieś pasterska wołoska) Albanczyki, świadczenia na rzecz carskie rekor, kopania
uwolnienie od pozoba, prisielice, prawoda, sokolar, pisar, (orania, żetwe
sienokosze winograda, grodzkich rabot, wojskie, od rabotkin:
ljeftiva wsich malich: welikich, odgrade, od podenka, trewine trawy
od podenka i priplat gradskich i zipskich, grado zidenia, ponoza
powoda, gorgatica, pisare, od dziesa, poklisiera, odgłobe, prozav
od prisiece, od poklona carskiego od dimine (podymne) obrzetnika, dwojskie
od desetka żitnoga, owsiega, psenicznoga, winoga
od orania kralestiva, od plotwe, od żetwe, sienokosze i worzenia
od nemetkih (obcych) gradnoga i desetka winoga, owsiega
od soka (podatek carski) (rozsemelniuje carskiego podat) sok (stan
podatek (roczne (kreski), podatek od sina (soki)
uwalnia i niemiejące nic mowy: Kefalija, Knez, rewasz wladelcy w zemli, vlastele car.
ze wsi maja dawać od kuke na wsako godisze 5 perper benetickich i
i goum i i kozouch i i klaszen i i miech sirowia, i i sirowi i co roku
(z kmina) (z kozuchu, kraka)
i sirowi soli 20 kosuch (kraka) i w wiosny i dzień kosić
roboty, nenagrodzone: 2 dni tygodniowe w jesieni orać i dzień na wiosny z dzień kosić
i perper = 4 ruble srebra
metochijskie ludy (poleljane zyjące na cerkiewnych ziemiach) (kmiete)
wlach, Arbanezin
zabiel (wygon na wsi), niwje, wodenice (stawy), ulanik, pariki (parobki),
carine (podatek królewski) od wina przywiezionego na targ

osadnicy cerkiewni robili: pańszczyznę 2 dni w tygodniu, przy tego 2 dni orać, i dzień
Kosić i dzień w winnicy pracować, a zresztą byli wolni od innych danin.
Kefalia (mjestnyj nacalnika = wojt ?), pariki (parobcy-glebae adscripti)
nadania turgu i panaszkow
wojska (obrona) , dzienice rozboj ,
grod z wieza (mur) (cegły) (drzewo)
podatki: żywnosc (zboże), trawnina

proniar (odpuszczał się z różnych powodów), sebr (uwolnił się przez Kotel or.
dalie
metoch
Kral, Kefalija (sędzia) (sewast) wojewoda, knez, sewast – władyki – metochije
powinności (1336): gradozidanie, gradobludenie (custodia), sienokoszenie,
pletwa, żetwa, wersenije (tritturatio), priselica, koń:
nica (custodia equorum) – sok – koprene
Kotel (judicium aquae bullientis)
uwalnia 1344 od sokia, prozoba, priselice, otwojstke,
ot psara, ot poklisara, ot grada, senokosze,
winograda, globe od wsakego darka, od
wsich rabot malich i welikich, carskich i zakonnich,
rabot carske male i welike, ot podawk welich i malich
selo, zaselca (attinentia) z medjami i periorem
1345 ot podawk i priplat gradskich i župskich: gradozidanie
pongs, prowod, geraka, od psara (królewskiego)
ot desetka żitnoga, owsega, prezelnoga
ot oranja (królewskiego), pletwe, żetwe, senokosze, wer:
szenja (młócka)
ot namjetka gradnoga, desetka winoga, od posetka
zlatopregatnoje stowo (chrysobull)
carinu (cło) od wina sto se izwozi od trga (pričaju opłata)
ulianik s uljari (przywilej) (honoresecclesiales)
1355 patriarha brat od popow werchowinu, a od kmetech krinoj (gromen:
tum, ratio, w czasie podróży patriarchy)
robota 3 dni tygodniowo, 3 dni oranie w jesieni i 1 dzień na wiosnę
roboty kefalijne: ni sokija, ni konja, ni psara, ni kotła

Bańska monaster nad rzeką tegoż nazwiska niedaleko
grodu Zwezan gdzie Milutyn król fundował cer.
kiew S. Stefana i gdzie leży

Kefalia, sewast, knez, sudia, ~~glavar~~, ~~protektor~~ (praetor)

daniny: pozob (dostarczenie żywności dla wojska), prisielica (kwaterunkowa powinność), dimnina (podymne podatek ~~kapnikon~~), perperak (poduszne), jagnetina (podatek od przychodu)

Bastinik czyli proviar (haeres) pod nim byli meropsi (dzierżawcy ziemi)

Krina (miara płynów) miał w sobie 24 kobli (Kübel - modius)
siebr wina 1 kubeł soli

kary: wergilda, globa, trawnina (kara za wypasanie trawy)
(za towarzyszne za zabójstwo) (za dawne winy), Decrany

Monastery: Żiczа (fundacja Stefana pierwszowieńczanego r. 1313-27), Prenski monaster (fundacja Stefana Urosza III), Peć, Brzeven monaster Św. Michała i Gabriela (fundacja Stefana Duszana r. 1348)

ulicar (bartnik chodzący po ruroty), mlinar, ribak, winogradnik, Kovacs, angar (cygan - Cengeri Zigeri w przywileju Duszana dla monastyru Brzeverskiego r. 1348 ob. Florianski Pamiatniki Duszana str. 100), zidice (murarze)

aktrostik (żywościnik) podatek ziemny

Powinności rolnikow (Serbljem - w przywileju Duszana dla monastyru Brzeverskiego r. 1348) robić pansczyzny 2 dni tygodniowo z dymu (t. j. oraz, rano, kosą, orzeczą w winnicy dają (Radzagnetinu i isporek (traka), lna 30 powiesom (kijek), lukno zita lub 2 dinara, rozą krwa na swięto lub przyjęcie cesarki, odbywają straż

Powinności ob. pasterskich (włochom - w tymże przywileju z r. 1348) dają dań od 50 owiec dwie owce, koniа w cenie 30 perperii, odzież (okroje, klasznie), obrabiają przeważnie rol, żyto, kosą trawę i poprawiają budynki - lub płacili dań za pasze (trawninu) albo żołądź (żirovinu)

Uwolnienie od jadow carskich, od Kotla (od Bożego jadu ordalia)

Sobeni: rob (niewolnik) - słobodni ludzie (uwolnieni)

~~Peterazi~~ (sebrinetto) ~~stan~~

Greckie daniny:

daniny gruntowe (ζευγαρατικιον), danina z pastwisk gorskich (ὀρεικης), budowanie grodów (καβτρουκτυβιας), daniny z owiec, swin, pszczol, podatek z pogłowne (του ζεφος) κεφαλαιου)

Ob. Zachariae von Lingenthal: Geschichte des griechisch-römischen Rechts

sedo, zasłon (katun) wies pasterska (βασκινιο (kazedital)), lug niwy rozległości ich podana w Koblach (Kobl)

do cara należały kary duszeubójstwo, rozpust (opłata od rozwodu), dziewic razboj, ruka, posluch, przestoj

Panagir (jahrmarkt), targ

(Kary) za zbrodnie kryminalne: duszeubójstwo, rozpust, dziewic razboj, ruka, poślus, przestoi (te 3 ostatnie zdają się być opłatą rządową za poręczenie i t.p.)

Kralijewstwo – podatek czyli opłata rządowa

Czetwerina Świętych Bułgarskich: Joan Rylski, Prahor Krstinski, Gawril Lesnowski, Joakim Sarandaporski czyli Drogowski (tak nazwani od monasterów) (w X – XI wieku)

Oliwer (Liveros) (z cesarzowej bułgarskiej) syn serbskiego zupana Kesara Woichny (i wonwody wojewody Nowaka Grebostroka) – brat jego Alexander został carem bułgarskim – a siostra Elena była żoną Dusana – drugi brat Dejan – trzeci brat Bogdan = Oliwer był wojewodą, zwanym Dusana, a r. 1349 despotem – zyl 1354 fundator klasztoru 1342 we wsi Lesnowo niedaleko Kratowa w Bułgarii. – Żona jego Cara Maria Komnenowna z Epiru była rej corka z pierwszego małżeństwa Tomaida była za bratem Dusana z młodszego syna Symeonem czyli Siniszą rządcą Etolii i Akarnanii. – Corka Oliwera była za Manuelem synem cesarza greckiego Joana Kantakuzena 1342. Podług pomannika monasteru Lesnowskiego miał Oliwer żonę Marię i z nią dzieci

córkę Dennicę i synów: Widosława, Dabiżywa (zeznała zapisania cara Urosza) zmarłego r. 1362, Gowrina, i Oliwera. – Drugi pomiennik wymienia tylko 2 synów: Krajkos i Damian.

p. 91 Trebinja Gacko
Klobuk ruiny zamku

golesz, golija = merkwürd kuppen
Gebirge.

Laszaluk privetinski na nachije:
muzitenski

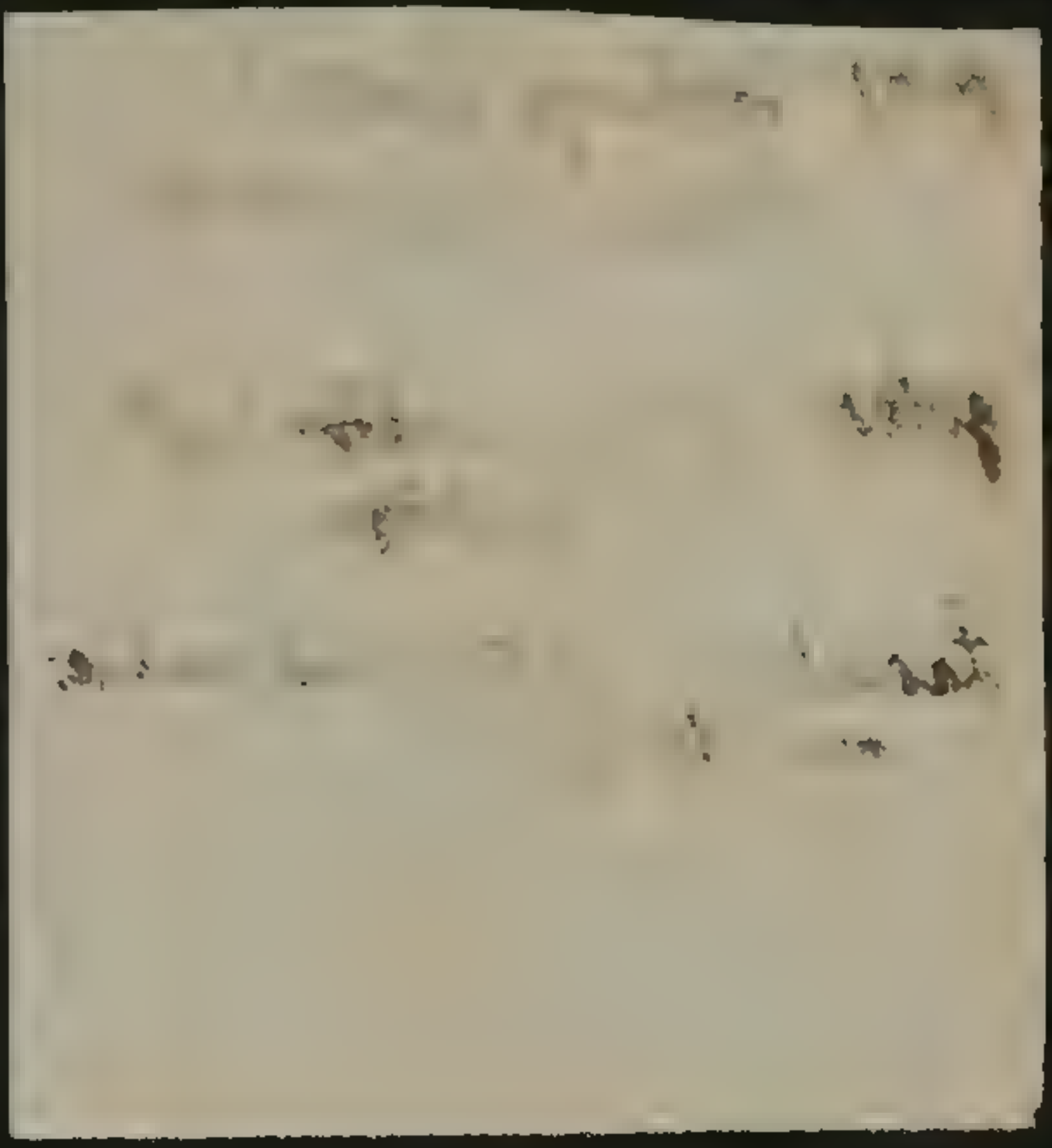

sokalnik – rataj

Serbi mieszkali w metatciach (kilkanaście, folwark) wsiach = kilku) sioł sela

młocka (zitotreblijenie) – oranie

slad

Mieroph dajẽ orzenie i szestar chmielu

podatek od głowy

3 Koble pszenia na mieśi

posel = podróż posełska

Serbiowi nie wolno ji zenić ze Właszek u Włacha

owce krowy, Kobyły, Konie, swinie

na polu i w gradi

Nie wolno ich przymuszać do poddaństwa

sokalnicy trzymali obrożne Konie

młynarze wielky kamienie i mniejsy naprawiają cerkiewne

Mieroph orzą cerkiewnemi wołami – jeśli nieśą ratają

Zetkanie i Slawiane dają ryby, orzą mety, bieżą, kopią winograd, kosą zboże

Podiarscy konie nośą towar

Jagnięcina – len

kożuszni (skorzani) (skorjani)

kowarzije, driewodielije, sewcy, stergunije, sedlarije, górnizarije

żidzi, zlatarije – orzą i kosą jak sokalnicy.

Dzieło p. t.

egzemplarz
jest czysty

tomów . woluminów

pożyczyłem z Biblioteki c. k. Uniwersytetu, zwrócę je w tygodni biorąc **odpowiedzialność** za uszkodzenia lub dopiski.

Kraków dnia 188

Ulica . Dom Piętro

Godność Imię . Nazwisko

Data	Nazwisko pożyczającego:
	Nazwisko ręczyciela:

Tytuł dzieła.

Właści siedzieli w Katunach – wolni od dziesięciny (dese=
tak) wielkiej i małej: od 8 owiec dają jedne owcę z jagnię-
ciem i drugą jałową – Każdy człowiek daje 2 jag.=
nietnim; Którzy mają siołą, kosą siano 3 dni, raz
w roku nosząc towar zyta i drugiwina oraz sol
z 40 Kleticzek 10 tower nosza
wojnik i Kielator dają okroj, z [illegible] polonin (plecine)
nosza syrienije (brynzę)
Kielator pasie i wełnę strzyże – wojnik pasie z pastuchami
kradją medzybobra 6 wołow, konska 6 koni
wołow dol (wołoskie)
z Gtuchejwsi dochod = 200 perper.
I. Serfija = " 100 Spudij soli
carsina, broderina (myta)

Chambers.

Traité des édifices meubles, habi
siles des Chinois gravés
dessinés à la Chine par M.
anglois (publ. par Le rouge
Paris 1776. 4to (avec fab

Artes 1192.

ulijarije (kartmy), rataji, bis braty, oblast (obwod), glowa, (dochodok) rybarje, posilije (gwałt)

220

riola czyli wieś (selo) miało przyrostek (zaselenie) - ogrodzone było miedzami (medje lub megije). Nazwy wsi: czyli w wsiach: gradiszcze (horodyszcze), djel (dział) dol (dolina), prieslop (?), planinica (równina), rasputije (rozdroże), brdo (góra - wierzchołek), sienokos (łąka), laz (miejsce wyrąbanego lasu), bor (las), planina (polana), gradzic (horodyszcze), czornyj werch, Katuniszcze (koszarowiec) sopot (wodospad), Kamenica (nazwa rzeki), brod, grobla, Bystrzyca (rzeka), straszna stiena, Briachowo, Lipowica, Sitnica, mlin, niwa, grad, studenec, seliszcze, prieśiek, stanicza Krajewich swoin (pastwiska), lug (łąg), winograd Kostrec (wieś), rudniki (kopalnia), dub (dąb), Gieskowac, tegowiszcze (rzeczka), put, stiena, gwozd u welijn buk: wu (las bukowy), gornyla (mogiła), swiniszczyca, mliniszcze, smrieckowica, stina, Kuszcze (zagroda), Kalopierow laz, dworiszcze, rasochatyj Kamyn, gradac, bukowik, Chrelina poljana, popor, brdo, selo s Ligom, jaworowyj dol, babin lug, Kuszcze (chata), lowiszcze, straziszcze, lipowa ulica, Kuteszcza (chaty), gomile i Kamii ukopan (kopce i kamienie graniczne), zmijna glawica, cholmec, cholmpeszcz (pieczara), rasochatec, żirnosjek (miejsce gdzie kamienie młyńskie wyrębują), moszczanica, balwan bystrica (rzeka), Kozijeg chrebt, podgradie,

globa, boj } 18 dinara

ruka, peczat, poteka, samosud } 6 dinara

solba siemzii 2 dinar

rostruchar 2 dinar

okrewawiwsze 3 platna

globa, meżdusobnaja kradja, Kako u wlastkom zakone

bojca i rabusia drżej bowrec na sztrymac 3 miesiące w iemnicy

klasstorni rassterze, owczarze, Koniuchy, furmani (jazdnicar) i Kobilarze

wolni od robot Krolewskich: od wozoka, gred, sok, Kon pies (pas)

Medje

ponik
roznym spod względem języka ustroju wewnętrznego prawnego i ekonomicznego.

Baszczyna (haereditas)
Niezje - miedzi
rozpadzie, strok, majstorik
Mierosli orzy oziminy 3 mety
jarzyny 2 mety prosa i wet
Sokalnik orzy oziminy 2 m. jarzyn
1 m. prosa 2 mety - rofsztower zyta
: tower żyta
obligkonigswinkgrad, Kofzsztiano
nakopicy i dwa
na flaszczenie 1d. } od Kwarty
na zdjewende
Orzą pańskiem wetera
na jesnice 3 dni
Kwarta owsa grad 4 fzt 24

W Król. Serbij r. 1887 223

3 eparchie: beogradzka, žička, nižka.
katedry: Čačak (žičkiej eparchii) Beograd, Niš.
21 protopopije dekanaty
958 parochije.

R. 1887 było w Serbii 511 cerkwi, 53 monasterów, 1016 popów, 96 kałogierów.
Dawniej dawano popom dawing w naturze (bir), teraz pieniężną (od głowy po 2 dinara rocznie popu)
Katolicy podlegają władzy biskupa w Diakowarze.

R. 1354 rozróżniano w Serbii: Vlastele (Gross-Grundadelige) i Vlasteličići (Klein-Grundadelige) – do wielkiej szlachty należał np. Oliver ze Zletova, Chrelja († 1343) na Melnika.

Własciwe narodowe obrzędy i zwyczaje Serbów:
1) Slava (Krsno ime – Svetac) = imieniny. (patronus est) – 2) Pobratimstvo (Verbrüderung Pobratanie) – 3) Koleda (Weihnachtsfeier) – 4) Kraljica Dodola (zur Zeit der Dürre) – 5) Lazarica (Lieder der Mädchen Samstag vor dem Palmsontag. 6) Prekade (?) 7) Moba (Hilfserndte – Stoka) 8) Popzic. 8) Ivan-den

Supotki czyli Sapocka wieś w Macedonii mająca 87 domów, 265 chrześcijańskich mieszkańców w Wilajecie Monastir Nahii: Resen.

Królestwo Serbskie (r. 1890) podzielone jest na 3 eparchie: 1) beogradzka, 2) życzka, 3) nisz-ka (od r. 1862) monasterów jest 50 jako to: a) w eparchii beogradzkiej w obwodach: 1) beogradzkim 2: Rajnowac, Rakowica. 2) walijewskim 1: Progowadja. 3) szabackim 3: Petkowica, Radowasznica, Crokeszina. 4) podrinskim 1: Tronosza. 5) smederewskim 1: Koporin. 6) pożarewackim 3: Witowrnica, Gorniak, Tumen. 7) krajinskim 2: Bukow, Wratna. 8) ćuprijskim 4: Manasija, Miljkow, Rawanica, Św. Petka. — b) w eparchii życzkiej. 9) czaczanskim 3: Żiża, Sretenje, Studenica. 10) rudnickim 4: Wratjewsa rica, Blagowesztenje, Wujan, Nikola. 11) kruszewackim 2: Welutja, Naupara. 12) użickim 1: Raiza. 13) kragujewackim 4: Blagowesztenje, Woljawcza, Dracza, Grnczarica. 14) jagodinskim 3: Joszanica, Kaleniż, Lubostinja. — c) w eparchii niszkiej. 15) aleksinackim: 2: Św. Stewan (Lipowac), Św. Roman. 16) knjażewackim 2: Św. Trojica, Swrodol. 17) niszkim 5: Gabrowac (Św. Trojica), Gorni Matejewac (Św. Jowan), Jaszunj (Św. Jowan Preteca), Trosicz (Św. Nikola), Sutjeoac (Wawedenie) 18) pirotskim 4: Dimjanoski (Św. Dimitrije), Dziekanski (Rożdenie Bogorodice), Tukowski (Uspenje Bogorodice), Temski (Św. Djordje). 19) wranjskim 3: Lepenzinski (Św. Pantelejmon), Św. Stewan, Kacapunska (Św. Ilija).

Wszystkich parochij jest 958 podzielonych na 21 protopopij (dekanatów).

R. 1884 było w Serbii 511 cerkwi, 53 monasterów, 1016 popów (Księży), 96 kaludjerów (mnichów); 3 epar. chie (dyecezye). Dochód dla popów stanowił bir (dziesięcina) który nowszemi czasy zamieniono na daniny pieniężną.

Kościołami Katolickiemi opiekuje się biskup dja: kowarski w Węgrzech, mający także tytuł belgrado: kiego i smederewskiego.

Lutrzanie podlegają konsystorzowi w Berlinie.

Żydzi mają głównego rabina rządowego.

Turcy podlegają kodziemu przy poselstwie turec: kim w Belgradzie.

Szkoły: (r. 1890) 1) Uniwersytet (Wielka szkoła) i z 33 profeso: rami i 374 słuchaczami. 2) Wojenna akademia z 33 profesorami i 274 uczniami. 3) Szkoła teologiczna (Bogosłowija) z 11 profesorami, i 153 słuchaczami. 4) Szkoły pedagogiczne (Uczitelska szkoła) 2 z profes. 25 i 328 djakami. 5) Wyższa żeńska szkoła i z 33 nauczycielkami i 546 uczennicami. 6) 2 szkoły realne z 35 nauczycielami, 433 djakami i 40 uczniami. 7) 6 Wyższych gimnazyj z 118 nauczycielami, 1894 uczniami i 211 uczennicami. 8) 16 Niższych gimnazyj z 143 nauczycielami, 1354 uczniami i 311 uczennicami. 9) 2 Realne gimnazyja, 28 nauczy: cielami, 75 uczniami i 11 uczennicami. 10) Szkoła kup: piecka (trgowacka szkoła) i z 9 nauczycielami i 49 djakami (internistami). 11) Szkoła agronomiczna (ratarska szkoła) z 9 nauczycielami i 49 internistami. 12) 668 Szkół początkowych ludowych (osnovne szkole) z 1194 nauczycielami, 44530 uczniami i 7378 uczennicami (52358 wszystkich się dzieci).

Dochody rządowe (r. 1890) wynosiły 46,196.864·83 dynarów, z tego zaś na listę cywilną króla 1,200.000·00 dynarów (Dr. Ernst St. Statistika kraljevini Srbije. Beograd, 1890. 8°. (Ross.)

Konstantynowicz Michał, pojmany przez Turków r. 1455 pod Nowo-Brdo, wielony pomiędzy Janczary; r. 1463 wzięty do niewoli wraz z innemi Janczarami przez Węgrów na zamku Zwecaj w Bośnii, zaprowadzony do Budzynia wydostał się na wolność i osiadł w Polsce gdzie około r. 1490 umarł. Był rodem Serb z Ostrowicy, już r. 1453 służył w rotach jerzego Brankowicza które szły na pomoc sułtanowi Mahmudowi podczas dobywania Carogrodu. Będąc Janczarem walczył r. 1456 pod Belgradem, r. 1458–1460 w Morei, 1461 w Trapezuncie i przeciw Uzen-Hassanowi, 1462 przeciw Władowi Drakulizowi. W Polsce za panowania Jana Olbrachta spisał Konstantynowicz swe pamiętniki. Pamiętniki te wyszły w tłomaczeniu polskiem: Pamiętniki Janczara. Warszawa 1828; Sanok 1857 – w tłomaczeniu czeskiem: Historia neb Kronika turecká od nějakého Raca neb Bošňáka jménem Mich. Konstantinovice z Ostrovice někdy od Turků zajatého a mezi jeničáre daleko rozsana. V Litomyšli péčí Alexandra Aujezdského 1565. 2a ed. tamže u Graudence 1581. Rękopis czeski z XVI wieku przechowuje Muzeum czeskie w Pradze – w tłomaczeniu serbskiem przez Dr. Janka Šafařika wyszły w Glasnik serbski XVIII. Beograd 1865. – Dzieje serbskie z owych czasów opisał także Grigorije Camblak igumen monastyru Dečanskiego w Serbii (od r. 1406 na Rusi + 1419 jako metropolita): Život i služba Stevanu Dečanskome (wydał J. Šafařik w Glasniku XI. (Camblak urodzony w Tirnowie w Bułgarii zostawszy mnichem w klasztorze Chilandarskim na górze Athos, był posłany do Dečan).

Latas Michajlo Strażemajster
austr. zdezertowawszy r. 1828.
do Bośnii – ur. 1806 we wsi Jarza
Gora (Ogulińsk. regiment.) z ojca nad-
porucznika – w Banjalúce został
Turkiem Serdar Ekrem Omer-pasza.
Odznaczył się w uśmierzeniu powstania
w Bośnii r. 1850 – 1852, wojował
przeciw Hercegowinie i Czarnej Górze
1861 – 1862. † 18 Kwietn. 1871

Matuszewo Wincenty Wacyl Lewicz ur. 1837 w Brześciu litewskim † 2 marca 1883, sekretarz ros. konsulatu w Dubrowniku 1862-1866 – profesor w Warszawskim uniwersytecie

Idiotykon staro-serbski.

abije = statim.
Agarjenin = Arab, Turek, (pochodzący od biblijnej Hagary)
aga = pan (turecki.)
aderfat = praebenda (ἀδελφάτον) przynosząca dochód pewny.
ad = orcus (ᾅδης).
az = ego.
ako = si.
akrostik = podatek ziemny (ἀγροστικον)
aksaga = exagium (ἑξάγιον), miara na płyny.
amaldar = exactor (turecki.)
anepsej = synowiec (grecki.) (ἀνεψιός)
aptag = fasciculus actorum.
arasz = tributum
Arbanasin = Albanus
aspra = pieniądz biały srebrny (ἄσπρον), sto ich 290 na 1 litrę.
aszte, aszese = si
babunska recz = superstitiosa res, (zabobonna) || węgier: babona = superstitio)
bagr = purpura. — bagrienica = vestis purpurea.
Balaban = imię albańskie (r. 1402)
ban = panujący w Bosnii tak zwani r. 1189–1378.
bantowaty = bandire, proscribere, mulctam imponere.
bara = pialus (bagno).
barat = diploma (turecki.)
bardak = hirnea. (dzban do wina)
bastak = bajulus (βαστάξ)
bazrin = bacile, pelvis.
baszta = pater.
basztina = dominium, feudum, haereditas; baszczina
basztinik = feuderius; haeres
begler = gubernator (turecki.)
beg = dominus (turecki.)
bezreden = enormis.

bezlobije = innocentia.
bezstjen = inexplicabilis.
Beinko = Benedictus (imie) (w Dubrownitku)
Berislaw = imie r. 1293.
beskwernen = immaculatus.
beskrowen = tecto destitutus.
bespleten = carnis expers.
bestrasten = non patiens.
bestrouden = impudens.
besoumnienen = indubitatus.
bescharen = impius.
besczinije = nefas.
besieda = colloquium.
bechar = poculum.
beszket = donum (turak.)
bilo = jugum montis.
bir = census clero praebendus.
blagovoljen = benevolus.
blagovjeren = pius.
blagovjest = Annuntiatio B. V. M.
blagonarouczit = insignis.
blagoutrobien = misericors.
blagouzestiwen = pius.
blago = majątek.
blizen = propinquus.
bloud = adulterium.
bljuda = patina.
bljudou = custodio.
Bogdan = imie 1249 r.
Bogisza = imie
Bożidar = imie 1453 r.
Bożić = Nativitas Christi (natalitia)
bokar = lagena.
boketa = hirnula. (dzbanuszek)
bolati = signare, bolare.
boljarin = optimatum unus (boljare malije i welikije, welmoži)
Bolemir = imie
Boljeslaw ix = imie 1289.

bolin = major, melior.
bolnica = valetudinarium.
bor = pinus.
bratuczed = frater patruelis.
brasno = edulium, farina.
brodowa = portorium (myto).
brod = vadum.
berdo = mons.
breszljan = hedera.
briest = ulmus.
bukar = lagena.
bukwa = fagus. ; bukowic = sylva fagi.
Bnetek = Venetiae.
bystrica = fluvius cito currens.
bystr = citus.
biedba = labor servi (pańszczyzna) w polu)
biel = gausape.
bielizng = anulus (?).
bieliega = pars pecoris educati pastori debita.
bieljeg = signum graniciale.
bielezíti = signare.
bieczwa = tibiale.
warosz = urbs (grad = castrum).
Welbuzid = Kerstendil Koło Sardyki.
welmoża = optimatum unus.
weści = major.
werszenije = trituratio (młocka).
winograd = vinea. 2) labor circa vineam.
władika = rector, gubernator. 2) mulier nobilis.
władelin = vir nobilis.
władelicizić = vir nobilis inferioris ordinis.
władelstwo = nobilitas.
władst = potestas.
Włach = Romanus; 2) pecuarius
wołchw = magus.
wodopust = canalis.
wodienica = mola aquaria.
woznik = via publica.
wojewoda = belli dux. 2) princeps.
wrażda = homicidium. poena pro homicidio. (głowszczyzna)

wrata = porta.
wrat = sinus maris.
wrula = fons.
wrol = praeceps.
werstа = ordo.
wertograd = hortus.
wert = hortus
wertep = spelunca
werchowina = tributum capitis a presbyteris episcopo pendendum.
werszitba = trituratio.
werszec = apex montis.
wrjed = vulnus.
wrjeden = dignus.
wrielo = fons.
wowedenie = introductio.
wdati = dare ; wozdati.
wozmezdije = praemium.
wozneseníe = ascensio. ; woszestwie.
wopłoszténie = incarnatio (nativitas)
wospitanie = nutritio.
wyja = collum.
wiece = consilium.
wietnica = praetorium

gabr = carpinus
gaz = vadum
Galizane = villa prope Prilip.
gatka = rixa.
gwozd = silva.
glawa = caput.
glawica = collis.
glagol = verbum ; glagolati loqui ; glagolica = scriptura vulgaris.
globa = mulcta.
globar = qui mulctas colligit.
gnuszati se = abominari
gowozowati = abundare.
gowedo = bos.
gowienie = pietas.
golièm = magnus.

golleš, golija = lusus (Gebirge).
gomila = collis; gomol (mogila)
gost = hospes; 2) peregrinus; 3) mercator.
grab = carpinus.
gradina = hortus.
graditi = aedificare.
gradobludenie = custodia castri.
gradozidanie = munitio. (κατοχυρόω)
grad = locus munitus. 2) custodica castri; gradac, gradzic, gradiszcze.
gradisztak = miles praesidiarius.
gramatik = notarius
grana = margo.
grádjanin = civis.
gradjenie = aedificatio.
gresti = ire.
grivenica = collare.
grimiz = purpura (ital. cremisi).
grozd = uva.
germije = fruticetum.
gun = vestis.
gusa = manus praedatoria, incursio; (ital. cursa).
gusar = praedo.
gusiti = praedari.
gybiel = interitus.
gyzdaw = comtus.

da = ut.
dawa = rixa (turcic.)
dazie = usque.
danija = vectigal; dań.
danak = tributum.
dwanaest = duodecim.
dwizati = movere.
dworiszte = area; dworiszcze
debel = crassus.
degba = controversia, dica.
dern = usque.
desetak = decima.
despina = domina (δεσποινα); despotica = uxor principis.
despot = baro aulae regiae, despotes (1311)
desen = dexter; desnica = dextra.

dizati = movere
dika = gloria.
dimnina = exactio fumalium (kaminikór)
dinar = moneta argentea (ważył 8 gran.); na 1 dukat złoty szło 44 dinarów r. 1442; dinary rachowano na perpery weneckie.
dis = occidens.; regio occidentalis.
dijak = scriba (1189).
dlaka = capillus.
dori = usque.
dosada = vexatio.
dochija = hospitium, cubina (δοχεῖον).
Draiz = Durazzo, Dyrrachium.
drechl = tristis.
drum = via publica (δρόμος).
derznowenie = audacia.
derz = audax.
dol = vallis.
dubrawa = nemus.
Dubrownik = Ragusium.
duszegubinar = Mordmünzer (urzędnik)
duszewnik = judex arbiter.
duszewbijstwo = caedes
debr = vallis.
dymina = fumale (exactio), focagium (trodymne)
diedina = bona avita.
djel = mons.
Erdelia = Transsilvania.
zdrieben = sors.
zelati = desiderare.
żelo = stimulus.
Żelezniec = Demirchisar (koło Prizrena)
zerawie = prunae.
żelnosiek = locus ubi lapides molares effodiuntur.
zestok = acer, durus
zetwa = messis.
zieci = urere.
zirowina = census pro pabulo glandario, glandagium.
zitotrieblienie = purgatio frumenti.
zitnica = horreum.
zica = linea.
zmald = encaustum, smaldus (émail).
zmirald = smaragdus, smiraldus.
zmulk, zmulaka = poculum.
zertwenik = altare.
zupa = pagus, districtus (opole).

żupan = nobilis superior.
żupiozte = Jovea.
żupiel = sulphur.
żdati = exspectare.
zabawa = impedimentum.
zabwenie = oblivio.
zabeszti = negare.
zabyti = oblivisci.
zabiel = silva septa.
zawreta = molestia.
zawerszenie = conclusio.
zawiet = votum.
zaduszie, zaduszniна = legatum in animae salutem.
zaden = posticus.
zazor = reprehensio.
zaim = mutuum.
zaklad = pignus.
zakletwa = juramentum.
zakon = lex.
zakonit = legitimus.
zakesenienie = mora.
zalaz = circuitus.
zaloga = pignus.
zamanica = gratis (sine mercede). zapowied = mandatum.
zarabiti = occupare.
zardi = propter.
zaruka = sequestratis.
zarewati = laedere.
zaselek = villagium.
zastrug = vasis species.
zates = terminus.
zatuczenie = exilium.
zauza = colligatis.
zajam, zajma = mutuum.
zdie = hic.
zdiela = patina.
zewegar = jugum (boum) (ζευγάριον)
zemajanin = agricola.
Zeta = Cetinia (Montenegro districtus).
zibilin = pellis zibellina.
zidanie = aedificatio.

zimija = damnum (ζημία).
zlamenit = insignis.
zlatar = aurifex.
zlatnik, zlatnica = nummus aureus.
zlatopečaten = sigillo aureo signatus (chrisowul)
zlaužen = graminosus.
zid = murus.
zidec = murator.
zloba = maleficium.
zielen = vehemens.
zienica = pupilla.
iva = salix.
igdar = unquam.
izvor = fons.
izvod = aquae ductus.
izven = extra.
izetije = exemptio.
izinak = egressus.
ikonnik = pictor.
imanije = opes (imienie)
imbrich = hirnea (arabsk.) (ἐμπρίκιον)
inok = monachus.
inokuneno = in universum.
ipriedoria = expeditoria.
ipat = nobilis (ὕπατος)
iskanije = quaestio.
ispis = apographum.
isporek = agnus abortivus, ejusque pellis.
istok = verus. 2) effluvium.
istomiti = vexare.
istukan = effigies.
istec = reus, debitor.
ischabiti = perdere.
Kawad = palli genus (καβάδιον) (Kabat).
Kawec = capistrum (caverza).
Kadilnica = thuribulum.
Kadija = judex (turcic.).
Kazn = poena.
Kaznec = cubicularius.
Kalez = calix.
Kamara = fornix. (καμάρα)
Kamata = jenus (κάμα τος)
Kaludjer = monachus (καλόγερος).

Kamenik = gemma (carnee).
Kana = intentio.
Kaniti = intendere.
Kapiszte = altare.
Kapec = operculum.
Karabogdania = Moldavia.
Karewana = commeatus (arabsk.)
Katapetazmo = aulaeum (καταπέτασμα).
Katastik = tabulae inventarii (cataster) (κατάστιχον).
Katerga = navis (κάτεργον) (Semmerei)
Katun = regio pastoria (; Katuniszte, f. Katunisure tabulum; Katunar praefectus regionis pastoreae. (Vorstand einer Semmerei)
Kefalia = capitaneus, judex.
Kvar = detrimentum.
Kladenec = puteus.
Kladoruby = villa ad meridiem penes Pitol
Klasznia = tibiale.
Kleweta = obtrectatio.
Klewetnik = accusator.
Klepalo = pulsabulum (Bretglocke - simanterion).
Klisura = clausura, castellum (Bergpass).
Klik = clamor.
Klek = stuppa.
Klietiszte = crates pastorales (Hürde)
Kliet = conclave.
Kluciti = accidere.
Kmet' = subjectus vasallus.
Kmetsztina = praedium beneficiarium.
Kmetić = servus.
Knez = princeps, comes, baro.
Knigonosza = tabellarius.
Kob = aetas.
Kowarstwo = astutia.
Kow' = seditio
Kowczezec = arca.
Kod = ad, apud.
Kolarin = collare.
Kolesnica = currus.
Koliba = tugurium.

Koleda = calendae, Nativitas Christi (καλάνδαι)
Koliwo = frumentum coctum ad sacrum piaculare.
Kolinog = tentorium.
Kolowoz = via publica. ; Kolnik.
Kolec = palus (kół)
Komad = tela, frustum (sztuka)
Komora = aerarium ; Komornik = praefectus aerarii.
Komun = commune (gmina).
Konatica = carnata, conjus (kanáča).
Kon = initium, ab initio, postremo.
Kondjes = poculum (kóvdr)
Kontusz = vestis (w XV wieku) (kontúbior) (Kontusz)
Konuch = equizo, agazo. Konica = custodia equorum.
Koprienen = velaris. (tkanina)
Kopno = terra continens.
Korda = gladius.
Kosa = clivus.
Kosnuti se = tangere.
Kostel = castellum
Kotar = regio (obwód)
Kotopan = magistratus quidam.
Kotel = ahenum, judicium aquae fervents (Ordalia – sąd boży przez doby-
wanie rzeczy z wrzącej wody)
Kotyga = vestis.
Kofanec = coptinus (ćofano)
Kuza = magnus, illustris (turecki.)
Koszarisźte = caulae.
Kragui = accipiter (Krogulec)
Krain = finitimus. , Kraiźte = confinium , Kraiźtenik = praefectus con-
finii (Krajnik).
Kraljestwo = majestas regia ; regnum. ; Kraljestwomi = nostra majestas.
2) exactio regalis.
Kramola = seditio.
Krajegranesnie = acrostichis.
Kradja = furtum.
Kretati = movere.
Kriwina = injuria.
Kriwec = sonus (Krzyw)
Krin = denarium (frumentum) 1) ratio; 2) poculi species (Krzynow) (krina miała 24 kobli)
Krow = tectum.
Krotost = mansuetudo.
Krugla = poculi species (Krug)

Krzno = crusina (Kožuh)

Krusiwol = privilegium (χρυσόβουλλον).

Krut = rigidus.

Kruszewica = villa penes Prizren

Kruszka = pirus.

Korbel = vas vinarium.

Kerwenik = homicida.

Kerk = Sabioncello (Peleszac).

Kormczyi = gubernator.

Korniti = mutilare, minuere.

Korń = mutilus.

Krepa = pannus.

Kresmanie = mora.

Krecselej = faber aerarius.

Kresz = saxum.

Kuidr = equus clitellarius.

Kudielnica = inopo (prządka?)

Kukumar = himula (κουκουμάριον)

Kula = muninentum.

Kumir = idolum.

Kumstwo = sodalitas.

Kumierek = portorium (κουμέρκιον).

Kupa = dolium, cupa, pocnli species.

Kupar = cuparius, vietor (Büttner, Fassbinder).

Kupina = rubus.

Kupliènica = ager emptus.

Kup = pretium emptionis.

Kupetr = sceptrum.

Kutel = cotula.

Kuszta = domus? ; Kuszize

Kucia = domus, aedes (Kuća)

Kuciszte = area. ; Kutiszize = chata.

Kucienik = maritus ; Kucienica = uxor.

Kübl = modius (Kübel)

Kozn = machinatio ; Kozenstwo = solertia.

Kosifetr = sceptrum.

Kosenienie = tarditas.

Ktitoria = fundatoris conditio ; Ktitor = fundator (κτίτωρ).

Kozti, Kci = filia.

Kip = vultus.

kynowia = cella monasterii (κοινοβιον)
lik = saltatio (χορος)
lichojematy = plus appetere (lichwić)
lich = redundans, lucrativus.
lice = corpus delicti.
logofet = cancellarius (λογοθέτης)
lobzati = osculari.
lest = fraus
liecha (lacha) = area, agor, stadium
ljuto = labor nimius.
magipio = pistrinum (μαγκίπιον).
magierija = coquina (μαγειρειον).
manowenije = nutus (skłonność)
neropich vel neropich = servus colonus cum certis laboribus in terra vel agro regali (degens) (μεροψ) – osadnik odrabiający pańszczyznę i płacący obrok.
metochia = ecclesia filialis vel villa ad ecclesiam pertinens (μετοχιον) – grunta należące do monasteru. (posiadłość klasztorna)
milostnik = gratiosus homo curiae principis, testis.
mir = mundus.
miachoskubina = vulsa barba.
mnogazdy = saepe
mogoricz = tributi genus (danina)
moszowna = stabulum vimineum (koszar)
mzda = premium, retributio.
msto = ultio
narok = compellatio, sententia, fortuna
nebriegom = neglectus, contentus.
nekajan = atrox.
nekli = si.
nezajanije = desperatio, inopia consilii.
nikoże = neutique.
nomik = legis peritus (νομικός)
nuzda = necessitas, servitus.
obaditi = accusare, calumniare.
obiskati = scrutari
obojudu = ex ambabus partibus.
obrjesti, obretati = invenire
okerst = cilium.

obrok = viaticum.
oprawa = taksa sądowa. (satisfactio_judicium)
opsina = towarzystwo handlowe (ortaklug).
oswien = praeter, nisi.
osklabiti = subridere.
osluciati = non parere.
osledník = servus auriga asinorum.
otrada = relaxatio, solutio.
otrok = juvenis servus, puer.
otwiesdati = respondere.
ochyra = dolor, morbus.
oszajati = skłaniać się
paáit' = Tąka
paky = rursus.
panomonik = servitor aulesiae (παραμοναριος)
panica = panna, (słoczek)
papret = vestibulum aulesiae.
parennija = proverbium (παροιμία)
parik = agricola (παροικος) – colonus
pauze = potius.
pedepsati = karać' (od παιδεψις = kara)
perper = aurea moneta, ducatus (υπερπυρον)
petikosten = pentecostes (πεντεκοστή = pięćdziesiątnica)
pirg = turris (πυργος)
pitik = simia (πιθηκος)
plenica = catena.
plek (plk) = cumulus hominum.
plt' = potęć mięsa.
pljesz = calvitium.
pozor = theatrum.
ponos = res ridicula.
posluch = testis
praskawica = instrumentum musicum (castagneti
prateż = impedimenta (pakunek)
pristelica = hospitatio (danina) (stwiba po potrzebie gminy) (Einquartirung - niemiecki: noclegi)
pristaw = advocatus
pristawnik = oeconomus.
prisno = aeviterne.
priszetnik = sacerdos
probrież = diluculum.

potka = violatio finium.

priestor = vadimonium.

prokara = scabies.
prokuda = corruptio.
pronijar = laudatarius (dzierżawca = πρόνοια dzierżawa) (arendator)
prost = pulvis, terra.
przeditéeza = praecursor.
pepriszte = stadium (miara długości powierzchni)
pesztewati = appretiare.
razwie = praeter.
rasa (= habitus monachalis (ράσον)
remestwo = artificium (rzemiosło)
romiénicza = amphora (Krugstrekung)
sakielat = δάκε λάριος (Kassyer)
sapot = calceamentum
swita = vestis.
swjen = praeter.
sebr = agricola (Komornik) (ros: sjabr, szaber = drobny gospodarz wolny od robot pańszczyzny, nienależący szlachcicowi.) (ukr. serebszczyzna)
sito = sic.
sinaksar = kniga żywotow Świętych z przepisami odprawiania do nich nabożeństw (σύναξάριον).
sinklit = zbór, sobor (σύγκλητος)
sirk = jedwab (σῆρικος)
skrizal = tablica kamienna.
skudielnik = fiskus
speculator = kat (σπεκουλάτος)
spoud = miara na żyto
stolpo = turris.
stratilat = wojewoda (στρατηλάτης)
soupiś = przeciwnik w sądzie.
soupostat = przeciwnik
smierennik = uniżony.
sotnik = dowódca 100 ludzi.
siedba = sianie
siemo = hue (tutaj)
tatba = kradzież.
tetroewangelije = quatuor evangelia
tonlienie = męczenie
truzdati = męczyć, drręczyć
tunie = bezzapłaty
tezoimenit = jednakowego imienia.

sok = tributum (danina odbierana w naturze) frumentarium
sokalnik = poddany obowiązany do płacenia daniny. 2) exactor tributi

tma = dziesięć tysięcy.
ourok = nagroda, płaca.
ourjesiti = oswobodzić ?
ouonjen = skorzany.
char = gratia (χάρις)
chramina = chata
chrisowoul = przywilej z złotą pieczęcią (χρυσόβουλλον).
czernorizec = mnich.
jegda = gdy.
jechidna = zmija (ἔχιδνα).

Bosnia i Hercegowina (r. 1879)

Powierzchnia obejmuje 1063 mil □ geograficznych. – Herb dawny Bosnii: 2 rękaté kije na poprzeczny krzyż złożone, w środku nich tarcza herbowa z lelivą: Księżyc i gwiazda. – Herb Primoria czyli Hercegowiny: ramię uzbrojone w rękawicy, trzymające szablę (z r. 1343). – Góry znaczniejsze od północy: Zec 6800 stóp par., Vlasić 4400 st., Vilenica 3000 st., Trebević 3500 st. Igčit 3800 st., Grmeč 3000 st., Tisovac 3806 st., Radovan 2000 stóp paryzk. Kovač, Romanija, Zgdiman, Batjevica, Duboszica, Trogir, Ozren, Majevica, Krnjin, Vlasijak, Crni vrh, Kozara, Trnatica, Crnagora, Prolog, Vran, Malovan, Szunaga, Bitovna, Ivan planina, Chergu, Chum, Bilecád, Czemerno, Sutjeska. Od południa odnogi Bałkanu (dawnego Hemus): Szar planina (turecz. Szar-dag), Durmitor 7-8000 st. p., Sutjeska 6300 st., Prokletije 6104 st., Volujak 5900 st., Glijeca 5192 st., Plevlje 5000 st., Ljubesznik 4600 st., Sw. Trojca 4500 st. Salija 4464 st., Gusinje 4300 st. (ob. Ami Boué: La Turquie d'Europe 1840. T. II p. 33. 43). – Rzeki: Sawa wypływa w Krainie i wpada pod Belogradem do Dunaju. – Drina z dopływami: Piva i Tara. – Bosna. – Una. – Neretwa (Narenta) wpada do morza pod Opuzenem. – Trebizjanica (Ombla). – Buna i Bregawa wpadają do Neretwy. – Trebizat i Tichaljina płyną do Dalmacji. – Ibar wpada do Morawy. – Moraca wpada do Zety. – Lim wpada do Driny. – Buwac wpada do Limu. – Sana wpada do Uny. – Vrbas wpada do Sawy. – Pliva wpada w Vrbas. – Rama wpada do Neretwy. – Vrbanja i Ugar wpadają w Vrbas. – Ukrina wpada do Sawy. – Uoora ma źródło pod Trogirem, a Sprecza, Kriwaja, wpadają do Bosny. – Mniejsze rzeki są: Laszwa, Miljacka, Lepenica, Jadar, Drinjacza, Szwrakawe, Vrbaska, Krupa, Bistrica. – Bosnia ma do 8000 źródeł rzecznych. – Źródła mineralne: kwaśne (kisełjaci) szczawy w Jojnickiej nachii: Lepenica, Kobila glawa, Brestowiczke, Klokotim, Bożica; w Tuzlańskiej nachii: Usinie, Majevica, Dragunia; w Teszańskiej nachii: Matina. Lieplice są w Banialuce, Toplice Slatinske pod Banialuką, pod Nowym Pazarem, Vrjnicą, Serajewem, Gracanicą. Źródła solne

Pod. Roszkowskiego (1868) powierzchnia:
Bosnia 360 □mil. 79 8000 mieszk.
Hercegowina 220 „ 230000 „
Nowa Serbia 125 „ 12500 „

są w Tuzli dolnej i Drijenczi

Ludność w Bośnii podług narodowości: Serbów 1,096000, Cyganów 6000, Żydów (Czuwuti) 2500 żyjących w Sarajewie, Trawniku, Nowym Pazarze, mówiących po hiszpańsku. Razem 1,100000 dusz. Prócz tego: Czergaszy t.j cyganie Kozujący i Karawlasi trudniący się tokarstwem, oraz 6 taborów regularnego wojska czyli nizamów wraz z artylerią (topdzije) 5700 i Arnauci (Kawase) czyniący policyjną służbę w Trawniku i innych miejscach 500.

Ludność w Bośnii podług wyznań religijnych: 1) Prawosławni których zowią Risztiani 561500 dusz, żyją w 50349 domach; mają 3 eparchie (dyecezyje): sarajewską z arabiskupem metropolitą 2 monasterami, 23000 domami; – zwornicką z biskupem, i monasterem i 14100 domami; – mostarską z biskupem, 12 monasterami (Żytomiślić, Zawale, Zaricein, Duże, Piwa, Drobniak, Mokro, Taszlidzia, Czajnica, Kolaszin dwa; – zniesione są: Miloszewo zburzony przez Sinan Paszę; – prócz tego zniesiono monastery: Papraća nad Sprecą, Osren nad Bosną, Krupa, Arman w Bośnii) z 135 cerkwiami, 25 Kalugierami, 80 popami i 9249 domami.

2) Rzymskiego Katolickiego wyznania, których zowią Krsztjani (lub Szokac) 150000 dusz, 63 parafii i 3 klasztory (właściwie 4: Fojnica, Kreszewo, Sutiska i nowy: Guczia gora – oraz w Hercegowinie Sziroki Brieg klasztor zbudowany r. 1846); parafie obsługują zakonnicy Bernardyni i od 1843 Jezuici. Bośnia podlega biskupowi diakowarskiemu w Slawonii; Hercegowina podlega w połowie biskupowi mostarskiemu od r. 1844 rezydującemu w Klasztorze Szirokiego Brieg najmocniejszemu władzę nad 16 parafiami z 4 kościołami; druga połowa Hercegowiny 5 parafii z 9 kościołami podlega biskupowi w Dubrowniku (Ragusa). – 3) Mahometańskiego wyznania, do którego należą i Cyganie jest 384000 dusz; są to po największej części Serbowie (Slawianie), którzy r. 1463 przyjęli wiarę turecką: podlegają oni swoim Imam'om (proboszczom), którzy są podwładni Kady'm (sędziom czyli dziekanom) nad którymi ma główną zwierzchność Szeich-ul-Islam (Pan wiary) w Carogrodzie. – 4) Żydzi (Czufuti) 2500 (a podług innych 5700 t.j. w Bośnii i Nowym pazarze 5200, a w Hercegowinie 500), potomki *) Żydów hiszpańskich (Szpaniolów) mają rabinów w Trawniku i Nowymbazarze oraz nadrabina (Chachambasza) w Sarajewie.

*) mówią zepsutym językiem hiszpańskim.

Cała Bosnija dzieli się na 2 połowy: 1) Górna Bosna, południowa część której rzeki wpadają do morza jadrańskiego. 2) Dolna Bosna, część której rzeki wpadają do Sawy. – Lud zaś dzieli kraj na części: 1) Bosna, 2) Hercegowina, 3) Kraina (Bosnia zachodnia czyli Turecka Horwacya – która obejmowała także Zagorię nad Neretwą, Ramę), 4) Posawina*) 5) Stari Vlach (która obejmowała także Rascią**) czyli Raszkę, kawał Starej Serbii), 6) Podrinje. – Hercegowina czyli Górna Bosna obejmowała także dawną Trawuniję, Zachlumię czyli Hrabstwo Chlum i Województwo d. Sawy. – Do Hercegowiny należała także dawniej Zeta dolna (z miastami Spuż, Żabljak, Podgorica, i wsiami Leszko polje, Bukowci, Gorica, Kurilo, Plawnica, Golubowci, Jarmaka, Lomjenići) którą r. 1879 Kara-Machmud-Basza wezyr skadarski od Bosnij oderwał i jako nachiję do skadarskiego paszalaku przyłączył.

*) Posawina obejmowała nachije: bjeljińską, turlańską, majską, gradaczką, derventską, teszańską.

**) Rascia obejmowała później pasaluki: skadarski, pecki, dukagiński, novopazarski, prisztińskie.

R. 1885 podzielona była Bosnia na 6 okrsków (okrużij) (Sarajevo, Travnik, Banialuka, Bihacz czyli Turecka Kroacya, Zwornik, Mostar), z 47 powiatami (Bezirksämter), obejmowała 52100 kilometr. z 1,080000 mieszkańcami. Zajętą została r. 1878 przez Austryą. (Ob. Obrtschafts- und Bevölkerungs-Statistik von Bosnien und der Hercegovina nach dem Volkszählungs-Ergebnisse vom 1. Mai 1885. Sarajevo 1886. 4to str. 362, 2 tablicami i 3 mappami)

Opis Bosne i Hercegovine od Tome Kovačevića. Drugo pregledano i dopunjeno izdanje. Beograd, štamparija R. Stefanovića i Druga 1879. 8vo mm. XI. 130. 2 (wydał Kija M. Rakić. – 1a ed. wyszła 1865.)

Klajić: Zemljopis Bosne

Wyznanie prawosławne w Bośnii. – Podług szematyzmu z r. 1886 liczyła archidyecezya metropolitalna dobro-bosańska w Sarajewie 349585 dusz prawosławnych (od której to liczby wypada odjąć 2258 dusz czyli 2 parafie: Goleszka i Banjička leżące już w Turecczyźnie; a należące jeszcze do archidyecezyi) 2) archidyecezya mostarska z 33353 dusz prawosł. 3) archidyecezya zwornicka z 36860 dusz prawosł. – Czyli w całej Bośnii i Hercegowinie w 3 dyecezyach 419859 dusz prawosławnych, w 375 parafiach i 70355 domach. Gminy prawosławne (opszthine) z parafialnemi cerkwiami: I) Okrąg sarajewski: 1) Sarajevo z cerkwią starą i nową. 2) Blazuj. 3) Pazarić. 4) Trnovo. 5) Plijasz. 6) Višoko. 7) Vareš. 8) Rogatica. 9) Sokolac. 10) Čajniče. 11) Foca. – II) Okrąg banialucki: 1) Banjaluka. 2) Prijedor. 3) Bosanska Dubica. 4) Bosanska Gradiška. 5) Derventa. 6) Tešan. 7) Bosanske Novi. 8) Kmeciani, monaster Gomionica. 9) Prnjavor. 10) Lijeviče.

Foczli hercego: wińsko-zacholmińska

Lub zwornicko-tuzlańska

(Berek manastir)

III) Okrąg bichacki: 1) Bichać. 2) Bosanska Krupa. 3) Sanski Most. 4) Donji Vakuf. 5) Stari Majdan. IV) Okrąg dolno-tuzlański. 1) Donja Tuzla. 2) Vukovsko. 3) Osječani wieś. 4) Skipovac wieś. 5) Modrič. 6) Gradačac. 7) Szamac. 8) Brčko. 9) Bijeljina. 10) Zvornik. 11) Vranjak. 12) Koprivna. 13) Tolisa. 14) Kozuve. 15) Miloševac. 16) Gračanica. — V) Okrąg travnicki. 1) Travnik. 2) Varcar-Vakuf. 3) Lijevno. 4) Bugojno. VI) Okrąg mostarski: 1) Mostar. 2) Žitomislić monaster. 3) Nevesinje. 4) Bileća (varoš). 5) Gacko (metochija). 6) Trebinje. 7) Ljubinje. 8) Stolac. 9) Dobričevo monaster. 10) Opličići. 11) Poplat. 12) Dabar. — VIII) Sandżak nowopazarski: 1) Priboj. 2) Plevlje. 3) Prijepolje. 4) Seljani.

(Duži monaster)

(Mileševo monaster)

R. 1463 Sułtan turecki: Mahomet-Fetchi zawojował Bośnię wbiwszy bośniackiego króla Stepana Tomaszewicza, 30000 młodych Bośniaków wcielił do Janiczarów; i wtedy to zarazem cała szlachta bośniacka przyjęła wyznanie mahometańskie (begowie) pobierając od swych poddanych (rajah) daninę (begluk)

Bosnia wschodnia (Bosna dolnia – Trawniczki wezyrluk) podzielony na następne Nahije (Kaza, Mudirat, Kajmakamlik = obwody, Bezirke):

1) Trawniczka: Trawnik miasto dawniej stołeczne całej Bosnii siedziba wezyra i muftego, zamek zbudowany od Twrtka II. – Hitez miasteczko. – Moszun z ruinami rzymskiego grodu. – Kruszica wieś z cieplicami. – Gucaja gora wieś z dawnemi grobowcami bosniackiej szlachty i nowozbudowanym Klasztorem Bernardynów. – Radowan z ruinami starego grodu na najwyższej górze zwanej Wlaszić.

2) Jajaczka: Jajce m. z sławnym wodospadem rzeki Pliwa wpadającej do rzeki Wrbas; zamek potężny zbudowany przez wojewodę Hetwoja (†1416); koło wchodu do zamku wykuta pieczara w której dawniej spoczywała trumna bosniackiego króla Twrtka (†1391). W miescie po niżej zamku otrągła wieża a pod nią w skale wykute cieka we katakumby, których opis i plan podał pułkownik G. Bancalari (wpisnie: Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik XI pag. 11). Za miastem na górze Dlum ma być pochowany ostatni król bosniacki Tomaszewić ubity r. 1463 od Turków. – Komotin ruiny zamku. – Wenac z zamkiem, którego ban wjenacki w X wieku wydał córkę za Hwalimira króla dalmackiego. – Podmilacze w. z starym Kościołem Katolickim. – Skender Wakuf i Warcar Wakuf dwa miasteczka. – Bocaac zamek. – Kotor miasteczko. – Bobas ruiny zamku w którym mieszkał wojewoda Hetwoja.

3) Jezerska: Jezero (Jezero-Chiar) z ruinami zamku. – Sokolac ruiny zamku. – Plewe (Plewlje) (Taszlidże) miasteczko w pobliżu ruiny starego rzymskiego miasta, które zajęszcze r. 1462 zwało Breznica, oraz starożytny monaster serboki zwany Trojcaprzyparty do skały, gdzie w cerkwi pokazują trumnę i drewniany pastorał Św. Saby biskupa i Księcia Hercegowiny, którego ciało tureckiPasza r. 1595 po zrabowaniu monasteru Mileszewo (koło Prjepolje) Kazat spalał. – Jan w. nad rzeką Janja. – Pecka w. – Wrbljani w.

leży w Nahii Plewljanskiej 81° 47.

Fergli Vrhobreznica widok tego monasteru ob. Rosanska Vila 1888 Nr 6. str. 85.

4) Skopalska: Skopolje gornie (Gorni Wakuf) miasteczko niegdyś Kopalnie. W okolicy jest wiele dworów (odżak.) w których mieszkają begowie (potomkowie szlachty bosniacka). – Skopolje dolnje (Donji Wakuf) miasteczko

do niedawnych czasów siedziba mufiego i miralaja (jenerała) mającego tytuł szpachii Kliszkog sandżaka. – Bugojno miasteczko, 1000 mieszk. Katolików, co piątek targi ożywione. – Maloselo z probostwem katolickiem. Czipulić z cerkwią prawosławną, osada cyncarska. – Prusac z zamkiem zdobytym przez Turków r. 1529; tu jest takie źródło zwane Ojvatica czczone od Turków. – Rosin z ruinami 3 zamków, dawne Kopalnie złota. – Wesela straża wieś, z licznemi dworami (odżak) bosniackich begów i ruiny klasztoru bernardyńskiego. – Galicica w. – Kupres w. ruiny zamku. – Bastar, Poganac, Strażeń wieś mają ruiny zamków.

Akhissar (Biograd)

5) Lewańska: Lijevno czyli Livno miasto istniało już 892 r. król bosniacki Ostoja darował go r. 1400 wielkiemu wojewodzie z Kosicia spłitskiemu Hervoji, obwarowane; okolica sławna pobytem hajduków (rozbójników). – Żabljak w. – Triglawa m. – Lipa w. z ruinami zamku i monastera. – Grachowo w. – Glamoc miasto z zamkiem i ruinami klasztoru *). – Prechodat ruiny zamku. – Glawice w. z grobowcami starożytnemi rzymskiemi.

*) W polu stare cmentarysko z grobowcami kamiennemi; na jednym wyrzeźbiony wizerunek jeźdźca z pałaszem i napisem: Je + pucia + Milutina + Stanojevića + z negove + žene + Vladisave .....

(Bosna-Saraj)

6) Sarajewska: Sarajewo stołeczne miasto założone pierwotnie r. 1465 przez potureczonych bosniackich begów Sokolowića i Zlatarowica, oraz przez bosniackiego wezyra Kozrew-Pasza który tu wybudował zamek (saraj) zwany Bosna-Saraj; albowiem osiedli tu mieszkańcy pobliskiego spustoszonego miasta Bosna. (Bosna miasto założone zostało r. 1235 u zrodła rzeki Bosny, z siedzibą biskupa, zniszczone od Turków r. 1415 i 1463, 2 mile od Sarajewa dziś zowie się ta wieś Vrch-Bosna) Miasto samo leży nad rzeką Miljacką ma 6000 domów, 400 ulic, 100 moszei czyli dżamii (tureckich świątyń) z których największe: Carewa dżamija i Chosrewbegowa dżamija; sukiennice (Bezestan), targowicz (Bitlal); cerkiew prawosławną przy której mieszka arcybiskup metropolita sarajewski noszący tytuł exarcha Dalmacyi; kościół katolicki.

Kiseljak (stawne kąpiele z szczawami)

– Zlidza (Banjsko-Brdo) w. z cieplicami. – Blażuj (Vrbosna) z ruinami zamku i kościoła u zrodeł rzeki Bosny; zamek zbudował r. 1230 ban Kotroman. – Kotor ruiny zamku nad Bosną. – Glasinac z ruinami zamku i stawemi nagrobkami w polu.

Celebi-bazar

7) Rogaticzka: Rogatica miasto z licznemi w okolicy nagrobkami. – Blagolović wieś potureczonego bega. – Brankowiće wieś potureczonego bega wiodącego ród od Vuka Brankowića. – Praća wieś spustoszona przez powietrze; w polu kamienne nagrobki; tu była r. 1244 siedziba biskupa. – Pawlowac ruiny zamku istniejącego już r. 1423. – Celebi-bazar

8) Własanicźka: Własenica czyli Własinica wieś.

9) Kladańska: Kladań miasto. – Olowo wieś, dawniej kopalnie ołowiu. – Trnowo w.

10) Wisocka: Wisoki m. z ruinami zamku i Klasztora katolickiego. – Mosztra w. – Slapnica w. – Sutiska m. z Klasztorem bernardyńskim w którym są groby Królów bośniackich, mianowicie przedostatniego króla Tomasza (+1460); chowają tu ornat wyszywany złotemi niciami przez Królową bośniacką Katarzynę. W okolicy dużo nagrobków kamiennych na których księżyc i gwiazdy wyryte. – Bobovac ruiny zamku (zburzonego przez Mahmuda II) w którym mieszkali Królowie bośniaccy. – Borowica w. z kopalnią żelaza. – Wareš miasteczko z kuźnicami żelaza. – Zwezdan, Dubrownik, Radowlje z ruinami zamków. – Pirlitor z ruinami zamku Vratar (koło Sutiski).

11) Fojnicźka: Fojnica miasto z Klasztorem bernardyńskim i z cieplicami. – Kozo z ruinami zamku. – Obojak i Zwonigrad ruiny zamków. – Sebečić w. z kopalnią żelaza. – Kreszewo miasto z ruinami zamku, z Klasztorem bernardyńskim; dawniej była tu siedziba biskupa katolickiego, papy patareńskiego i władyki prawosławnego 1463. – Dusina w. z kopalnią żelaza i cynobru. – Kojsina i Foor wsie z kopalniami złota. – Lepenica z sławnemi szczawami. – Bukowci i Klokotiń z szczawami. – Busowaca miasteczko z kuźnicami żelaza. – Medwed stary zamek. – Ostrożnica w. z zamkiem i grobowcem jednej Turczynki. [kopalnią rudy żelaznej

12) Ramska: Warwar w. w której ma źródło rzeka Rama wpadająca do Neretwy. Od tej rzeki Bela ślepy król węgierski r. 1133 przybrał tytuł Rex Ramae, który później na Rex Bosniae zamieniono. – Kopczići, Prolap, Scit, Slatina, Prijeszćani, wsie bogów tureckich. – Prozor i Studenac ruiny zamków.

13) Neretwańska: Konjic miasto z sławnym murowanym mostem wystawionym w X wieku przez Chwalimira Króla chorwacko-dalmatyńskiego, z ruinami Klasztoru Bernardynów i kopalnią srebra. – Jablanica, Podchum, Buljina, Newidraci, Seonica, Kostajnica, Gorani, Gerani, Krutesice wsie. – W tej nachii Turcy chodzą wino; przepływa ją rzeka Neretwa (Narenta).

14) Zenicka: Kokań (r. 1423 Kukań) dawniej miasto, dziś wieś, z tureckiemi grobowcami kamiennemi (nisan). – Bojeczenik miasto z tureckiemi grobowcami. – Zenica miasto z starożytnym mostem na rzece Bosna. – Gladowić w. – Garewi m. – Wrandnik miasteczko nad rzeką Bosną.

15) Teszańska: Teszań miasto z starym zamkiem, gdzie niegdyś była nemica bosniacka i stolica banstwa Usory odr. 1402–1461. – Nowi szer miasteczko. – Doboj miasto nad rzeką Bosną przy ujściu do niej rzek Spreca i Usora, z starym zamkiem. – Zepcze miasto z ruinami zamku. – Matina, Biotrica, Orachowica, Liskowica wsie z sadami. – Lipolje wieś gdzie był niegdyś monaster.

16) Derwentska: Derwenta miasto z zamkiem nad rzeką Ukrina – Kotorsko miasteczko nad rzeką Bosna. – Helika miasteczko nad rzeką Helizajka. – Odzak miasteczko. – Dubowac mias: to nad Sawą. – Brod (Bosnid) miasto nad Sawą (na której tu przewoz. – Plean wieś. – Dobor, z ruinami zamku nad Sawą, w którym się r. 1408 król Twrtko II bronił Węgrom.

17) Gradaczka: Gradaczac miasteczko z starym zamkiem. – Ada obwarowane miejsce. – Gracanica miasteczko z cieplicami. – Sokol stary zamek nad rzeką Gracanicą. – Srebrnik mias: to z starym zamkiem gdzie r. 135. ban Twrtko poraził Węgrów. – Modricza miasteczko. – Tarevci wieś turecka. – Miloszevac wieś serbska w której niegdyś ban Stepan klasztor Bernardynom zbudował. – Brojani, Ojczani, Trebawa, Koprivno, Szkijovac, Tolisa, Obudovac wsie serbskie.

18) Maglajska: Maglaj miasto nad rzeką Bosną. – Kakmuz wieś serbska pod górą Ozren, niegdyś z monasterem. – Wasiljevci, Smrdin, Tekucica wsie serbskie.

19) Tuzlańska. – Tuzla dolna (Soli-donje) miasto z starym zamkiem i kopalnią soli. – Tuzla gorna (Gorne-Soli) miasto z warzelnią soli. – Kiseljak miasto z sławnemi sadami. – Usina, Dragunja, Wojevica wsie z sadami – Bijela miasteczko – Brczka miasto nad Sawą. – Barka miasteczko – Koraj, Teocak wsie. – Skakawa wieś katolicka, gdzie niegdyś był klasztor.

20) Bjeljinska: Bjelina miasto. – Janja miasteczko. – Borzowo polje miasteczko nad Sawą. – Popowo polje w. serbska. – Dragaljewac w. serbska.

21) Zwornicka: Zwornik miasto nad Driną z starym zamkiem na stromej skalistej górze, siedziba władyki prawosławnego; w pobliżu leży monaster Św. Trójcy prawosławny. – Nowa Kasaba miasteczko nad rzeką Jadar. – Skocić wieś turecka nad Driną. – Biraw w. serbska.

22) Srebrnicka: Srebrnica miasteczko z 2 zamkami, z ciepliczami, były tu kopalnie srebra i złota. – Osat wieś serbska.

23) Wiszegradska: Wiszegrad miasto na na górze potężne ruiny zamku zwanego Staригrad czyli Visoko; sławny most, ii tukach wymurowany na rzece Drinie r. 1577 przez Mehmet Paszę Sokolowicza, którego wspaniały pałac w ruinach tu pokazują (Karavanserail); są tu też słonawe ciepłice; okolica bardzo piękna; góra z której ciepłice wypływają zowie się Bańsko-brdo, a sam zrodło ciepłe: Ilidże. Wiszegrad za bizantyńskich czasów zwał się Dessnik czyli Destinik. – Zlatna Gora miasto na granicy Serbii. – Dobrun wieś 1½ mili od Wiszegrada, z ruinami zamku i monasteru prawosławnego. – Staniszewac, góra.

cerkiew, jak napisano głosi, wystawił żupan Stefan Nemanja r. 1170. – W pobliżu ciekawe ciepłice zwane Kraliczą, z starem napisami.

24) Sjenicka: Tę nahiję zwano dawniej wraz z przyległą częścią Serbii: Stari Wlach. – Sjenica nadrzeką Wurca z forteczką zbudowaną r 1804 przez Karadjordja serbskiego. – Nowa Varoš miasteczko. – Banjani z ruinami serbskiego monasteru.

na wierzchołku góry Stari Vlach zwane Bosniacką Syberją.

25) Nowopazarska: Nowi Pazar miasto przy ujściu Joszaniczy do Raszki; do r. 1813 była siedzibą władyki serbskiego i baszy oraz stolicą paszalaku nowopazarskiego do którego należały nahije: nowopazarska, sjenicka i mitrowicka, odr. 1813 przyłączono ten paszalak do Bosnii. Pod miastem leżą ciepłice wymurowane przez Rzymian dawnych, ruiny 2 klasztorów katolickich, oraz mała cerkiew prawosławna SS. Piotra i Pawła starożytna, w której r. 1143 Stefan Nemanja wielki żupan serbski przyjął chrzest prawosławny od Leontyusza władyki raszskiego; albowiem krainę tę (część Starej Serbii) zwali Raszka czyli Rascia; dla tego też tę cerkiew nowopazarską zowią: Metropolia Swiato Raszska." – Djurdjevi Stubovi, pół mili od Nowego Pazaru, na górze starożytny monaster S. Jerzego zbudowany przez Stefana Nemanję (Dragutina); w cerkwi ciekawe starożytne freski przedstawiające królów serbskich, oraz nagrobek z zwłokami króla

serbskiego [redacted] Dragutina, który odrestaurował ten monaster. Pod monasterem wieś Dežewo, gdzie dawniej stało miasto. – Trzy mile od Nowego Pazara, wśród arnautskich wiosek, przy źródle rzeki Raszki leżą ruiny monasteru Sopoczani zbudowanego przez Stefana Urosza Milutyna (†1317) z freskowemi wizerunkami królów serbskich i sladami mozaiki. – Pazariszte czyli Stary-Pazar pole z ruinami miasta zwanego Rasa nad rzeką Raszką.

z ruinami zamku zwanego Kelina Kula (t.j. wojewody Chreli Króla Stiga)

z monasterem zwanym Priezdya było tu biskupstwo.

2b) Mitrowiczka: Mitrowica miasto nad rzeką Ibar z zamkiem. – [redacted] Zwečan przy ujściu Sitnicy do Ibaru z ruinami zamku zbudowanego przez Jerenę, cesarzową grecką. – Banóska miasteczko z zamkiem, gdzie był sławny monaster wystawiony przez króla Milutyna. Rožaj miasteczko przy źródle Ibaru. – Nahija ta graniczy z Kosowo Polje, leżącem w Starej Serbii, w nahii Wuzytern, paszaluku Prizrińskim. Kosowo polje zwane było od Greków Dardańskie pole.

obecnie odbudowano ten monaster Banja założony przez cara serbskiego Urosza I Chwalebnego (†1270). Przy monasterze stone cieplice.

Bosnia zachodnia (Krajina bosańska – Turecka Kroatya) zajmuje 150 mil □ z przeszło 100000 mieszkańcami, rozciąga się między rzekami Wrbas i Una. Znaczniejsze góry: Wrtocz, Prkosi, Cragora, Grmecz, Srnatica, Ormina, Kozara, Benakavac, Peregomica, powiększej części pokryte bukowemi lasami, w których chodzą trzody świń. Rzeki Sawa, Una, Wrbas, Unac, Klokot, Wrbanja, Wrbaska, Szwrakawa, Sana, Blija, Odena. Mieszkańców zowią Krajiszniki, którzy się różnią ubiorem od mieszkańców Bosnij wschodniej czyli Boszniaków. – Nahije są następne:

2z) Banjaluczka: Banjaluka (dawniej Bajna-luka t.j. piękna łąka) miasto z sławnemi cieplicami zbudowanemi przez Rzymian; pomiędzy meczetami tureckiemi celuje Feredija dżamija zbudowana około r. 1556 przez Fered-paszę. W pobliżu miasta zbudowali Franciszkanie Klasztor. – Slatica miasto z sławnemi cieplicami. – Gomionica wieś z monasterem prawosławnym.*) – Timar w. z kuźnicami żelaza. – Bronzenjak w. – Twańska w. katolicka z winicami i ruinami zamku. – Zwoczaj ruiny zamku w którym przebywał herceg Herwoja r. 1404 i król Stefan Ostoić r. 1419, nad rzeką Krupą. – Wrbanjica miasteczko tureckie. – Czelinac, Imijanje wsie. – Laktaszi miasto z cieplicami. – Gradiszka (Berbir) miasto na przeciw austriackiej Starej Gradiszki. – Kobasz, Prnjawor miasteczka. – Plowa i Drenowa wsie serbskie.

*) zbudowanym w XV w. przez mnichów z monasteru Mileseva (a spodtym innym przez Marka króla serbskiego despoty Jerzego Brankowicza i Helenę córkę cesarza Manuela II (1427–1459)

28) Prijedorska: Prijedor miasto z zamkiem nad Sanq. – Ljubija miasteczko z kuźnicami. – Matugare w. turecka. – Wolar w. katolicka. – Kozarać miasteczko z ruinami zamku. – Nowi Bosenski miasteczko z zamkiem. – Blagaj miasteczko z zamkiem królów bosniackich, w którym r. 1463 Mechmed II kazał ściąć króla Tomaszewicza. – Mostanica*) w. z monasterem murowanym prawosławnym. – Kostajnica miasteczko nad Unq, naprzeciw austryackiej Kostajnicy. – Dubica miasteczko nad Unq z zamkiem naprzeciw Dubicy horwackiej. – Knezpolje wieś serbska.

*) widok w Bosenskaja Vila 1889. n:9 str. 133.

29) Staromajdanska: Stari majdan miasteczko z kuźnicami. – Kamengrad z zamkiem nad rzeką Dera. – Sanski-most miasteczko. – Skucani vakuf wieś turecka. – Tomina i Dobar wsie serbskie. – Ilidże w. zdroja mineralne

30) Kljuczka: Kljucz miasteczko z potężnym zamkiem wrujnach, w którym się r. 1463 król Stefan Tomaszewicz poddał Turkom. – Kamiczak ruiny zamku pod górą Grmecz nad Sanq – Rastoka wieś z dworem bega Filipowicza. – Sredice wieś serbska.

31) Kulinwakufska czyli Nowoselska: Kulin-vakuf (Nowosel) miasteczko nad Unq koło granicy austryackiej. – Awala zamek nad Unq. – Ostrwica zamek. – Klisa miasteczko. – Djurićevac i Oreszac zamki. – Bilaj miasteczko, gdzie Stefan Tomaszewicz r. 1459 swego ojca króla Tomasza udusił. – Petrovac miasteczko z zamkiem. – Unac w. serbska. – Hermań ruiny prawosławnego monasteru.

32) Bichaczka czyli Bijaczka: Bichacz także Bicje lub Biszcje miasto i zamek nad Unq. – Izacić miasteczko. – Perekowica w. – Sokolac i Rinać zamki w gruzach. – Wedropolje w. – Zapra w. dawniej kopalnie srebra.

33) Krupska: Krupa miasteczko. – Jezersko, Buzim, Wranagraz, Otoka zamki nad rzeką Unq.

34) Ostrozaczka: Ostrožac miasto z zamkiem. – Cazin miasteczko z ruinami zamku. – Bela stena, Sturlić, Todorowo, Peći, Kladusza, Podzwizd zamki nad Unq.

Bośnia górna czyli Hercegowina (Gornja Bosna – Województwo Mostarski) zajmuje 300 mil □, kraj górzysty w którym najwyższe góry: Durmitor, Velež, Chergud, Chum, Bielesza, Wolujak, Wran, Crnopas, Gusinje, Prokletija, Ljubeb, Plewlje, Tartar. – Rzeki: Neretwa (Narenta), Morawa, Trebiżnica, Buna, Brijegawa, Tara, Piwa, Drina, Lim, Wunac, Trebižat, Radobolja, Grbawica, Drežnica, Trepelica (Ombla). – Wino rodzi się koło Mostaru i Drotyna. – Kraj podzielony był na 3 Sandżakaty: a) Mostarski z Nachijami: Mostar, Stolac, Blagaj, Ljubuszka, Duwno; b) Trebiński z Nachijami: Trebinje, Newesinje, Nikszić, Kulaszin, Gacko; c) Foczański z Nachijami: Focza, Czajnić, Plewlje, Brijepolje. – Nachije:

35) Mostarska: Mostar miasto, z stolicą biskupa prawosławnego, założone r. 1440 przez Radiwoja Gost marszałka hercega Stefana Kosačića (†1466). Największą ciekawością jest most murowany o jednym łuku do 80 stóp wysokim przez rzekę Neretwę wystawiony r. 1596 przez budowniczego Sinan'a na rozkaz sułtana Sulejmana. Długość łuku mostowego wynosi 150 łokci, szerokość mostu [illegible] metrów 4½. Nad miastem na górze Chum ruiny zamku, zwanego dawniej Chlum. Na rynku (Czarsziji) ożywiony bazar; jest tu też stara murowana cerkiew prawosławna, i kościół katolicki wystawiony r. 1866 (do r. 1570 było 3 Kościoły i Klasztor) – Buna miasto z kamiennym mostem na rzece Buna o 13 łukach z ozdobów rzymskich. – Szirokibreg miasto gdzie Bernardyni r. 1845 wystawili Klasztor. – Broćno w. z dobremi winnicami, istniała już r. 1273. – Drezica wieś.

36) Blagajska: Blagaj (czyli Hercegowina) miasto z ruinami zamku na górze Chum, od której cały obwód dostał nazwę Zachlumia, który bośniacki wielki wojewoda Sandal r. 1404 zajął z miastem stołecznem Blagaj. Pod górą Chum w skale Kaliteż jest źródło rzeki Buna z turecką kaplicą. – Chodbina, Rotimlja, Wranjewici, Żulji, Kokorina, Kruzal wsie zaludnione. – Żitomislić monaster prawosławny r. 1585 przez Miłosława radowicza fundowany (Błagowieszczenia Bogarodicy)

37) Duwańska: Żupanjac (dawne Duwno - rzymskie Dalmatium). – Seonica w. katolicka. – Szuica w. katolicka z ruinami zamku Strzaj, pod którym wypływa rzeka Szuica zpievary, która połączywszy się z potokami Miljacka, Krezinik i Nozdrac, wpada we wsi Kowaczi w głęboki otwór podziemny (ponor) i dopiero w oddaleniu 12 kilometrów w równinie Buszko blato na wierzch wypływa

38) Ljubuszka czyli Ljubińska: Ljubuszki miasto nad rzeką Trebizat, z starym zamkiem na górze, pół mili od miasta leży Klasztor bernardyński Humac, gdzie się znajdują ruiny rzymskiego miasta Bigeste. – Vitina w. turecka z ładnym dworem tureckiej szlacheckiej (begów) rodziny Kapetanowiczów. – Ljubomir (Ljubowo?) w. z której pochodziła rodzina królewska serbska Nemaniczów; tu leży Klasztor prawosławny Dobriczewo. – Chrzana i Cwetkowicia most w. na granicy austryackiej. – Szuma i Bobani wsie. – Popowo w. z monasterem prawosławnym Zavala. – Vrtiolje wieś koło Ljubomira gdzie się w polu znajdują ciekawe grobowce kamienne z napisami głagolickiemi i staremi rzeźbami. – Zaźabije, Krasno, Rawlo, Brachowa, Timar, Grmjani, Orasije, Dubjani, Kosjerewo wsie. – Chugowo w. gdzie rzeka Trebisznjica wpada w podziemny otwór

39) Stolaczka: Stolac miasto nad rzeką Brigawa, z zamkiem, tu ciekawe kamienne nagrobki chrześciańskie w polu. – Utowo miasteczko nad Neretwą. – Gabela miasteczko pogranicznе – Critluk (Sodeblom, Drjeva czyli Stara-Gabela?) w. – Klowosele (Trebizat) w. – Koszt um ruiny zamku i stare nagrobki.

40) Trebińska: Trebinje (dawne rzymskie Tribunia) miasto, dawna stolica w X wieku Księstwa Serbunia czyli Trawunia, leży rzeką Trebiszniczą, pod górą Bileć. – Trebinja wieś katolicka gdzie r. 1846 osiedli Jezuici wygnani ze Skadaru. – ~~Kosjerewo~~ – Kosjerowo w. z monasterem prawosławnym. Dużi w. z monasterem prawosławnym. – Banjani, Korjenići, Zupci, Kraszlwica wsie. – Prawice w. serbska. – Bilek miasteczko obwarowane; (dawniej siedziba władyki mostarskiego; monaster Uspenia Pogorodii (Dużi) (gonile) w protiwu wieś Bjela – Rudina z ciekawemi mogiłami z kamiennemi nagrobkami w polu.

41) Newesińska: Newesinje miasteczko tureckie. – Salem palanka (Tartarowić) miasteczko.

42) Zitkozićska: Žitkozić miasto warowne. — Wagrana zamek w pobliżu Czarnejgóry. — Grachowo należało do r. 1845 do Księstwa czarnogórskiego. — Župa monaster prawosławny opuszczony.

43) Gatacaka: Gacko miasto z zamkiem (zwane dawniej Metohija) są tu ciekawe kamienne nagrobki w polu, na których starodawne tańce, polowania na jelenie i inne wyobrażenia wyrzeźbione. — Klobuk z ruinami zamku na stromej górze. — Malinsko monaster prawosławny (upadły) — Bijela monaster prawosławny. — Piva monaster prawosławny. — Hapitowac gdzie była wieża obronna sławnego Czengić-Aga (dawniej Stepanpole) ruiny zamku przy ujściu rzeki Tary do Piwy, w pobliżu wieś Gradina (dawniej Sokol

Zbudowany r. 1609

F. Stepanpole z ruinami starożytnej cerkwi.

44) Kulaziniska: Kulazin miasto z zamkiem nad rzeką Tara. — Dowolja monaster prawosławny.

45) Foczanska: Focza duże miasto tureckie, ma 18 dziamij (minaretów), sławne z wyrobu handżarów i noży. — Jelez miasteczko — Gradac z ruinami zamku.

46) Czajniczka: Czajnič czyli Czajnica miasto na skale w malowniczem położeniu nad rzeką Janina pomiędzy górami Čziwcie-brdo i Čziczel, z dużą nową cerkwią prawosławną z 14 kopułami, zbudowaną r. 1857, pomalowaną w środku przez greckiego malarza z Macedonii. W tej cerkwi znajduje się cudowny obraz Bogarodzicy na drewnianej tablicy według podania przez S. Łukasza malowany. Na tejże desce z tyłu wymalowany obraz S. Jana Chrzciciela. Obraz ten pochodzi z monasteru Banja koło Priboju nad Dimem w XV wieku malowany, i ma być zupełnie podobny do obrazów pędzla S. Łukasza na górze Athos i w Jerozolimie. Co rokrotku odbywają Serbowie liczne pielgrzymki do tego obrazu w Czajniczy w święto Uspienia (d. 15 sierpnia v. s.). Niedaleko nowej cerkwi jest mała starożytna cerkiew. — Goraždje czyli Goražda niegdyś ludne miasto w którem był monaster z drukarnią cyrylicką istniejący r. 1529–1531; miasto leży nad Driną. — Rudo miasteczko nad rzeką Lim przy ujściu do Driny — Samobor ruiny zamku przy ujściu rzeki Janiny do Driny.

Sopotnica z cerkwią murowaną założoną r. 1446 przez Stefana Korcego bośniak. jak napis głosi (Kolo Gorazdy)

47) Plevljanska czyli Taslidzanska: Plevlje (Taslidža) miasto starożytne z starożytnym monasterem S. Trojey i ruinami miasta Breznica znanego już za Rzymian. W monasterze S. Trójcy mieszkali dawniej władyki Zlatorecy. — Priboj miasteczko przy ujściu Piwca do Limu. — Bijela (dawniej Toplica) ruiny zamku, w którym pochowany Uroš III. — Prijepolska: Prijepolje miasto z ruinami rzymskiemi. — Belopolje czyli Bjelopolje nova na granicy Albanii. — Mileszewo dawniej ludne miasto dziś wieś liche serbska; był tu sławny klasztor z drukarnią cyrylicką w XVI wieku. (Widok monasteru w Casanska Vila 1888 Nr 8 pag. 117.)

47) Cerkiew fundował herceg Stefan r. 6954 jak napis głosi (Stjepan Vukčić r. 6954 (6954 cyfra zniszczona 1446); był przy niej monaster S. Georgija i drukarnia założona 1529 przez starca Bozidara Goražda, jeromonacha Teodora Ljubavića i djakona Ruvima, z której wyszedł Psałterz 1529 i Molitawnik 1531

mała za miastem

W monasterze Mileszewo spoczywało ciało serbskiego arcybiskupa
S. Saby, z którego to powodu Hercegowinę zwano „Województwo Św. Sawy"
a wojewodzi nosili tytuł Strażników grobu Św. Sawy. Tu się koronował
Stefan Tvrtko król bośniacki. R. 1595 Sinan-pasza zniszczywszy mo-
naster ciało Św. Saby spalić kazał. Monaster Mileszewo fundował król serbski
Władysław (r. 1234–1240) pod tytułem Ławry Wozniesenia Gospoda, i sprowadził
z bułgar. Księgo Miasta Trinowy ciało S. Saby, który tam zmarł, wracając z Ziemi
świętej. Monaster spalony przez Turków 1782 r. — Dubowica monaster mały
założony r. 1565.

Begowie turecy w Hercegowinie używają liter kirylicy
którą zowią Bosanczica. — Litery łacińskie zowią
Latinica. — Włochów austryackich zowią Czakawci i
Kekawci — Serbów zaś Sztokawci.
Na nagrobku koło miasta Stolac jest napis kirylicą: Ja sie
leżi Pavisa Radoicić .... Nagrobek w polu zowią tu: stecak

Muzyka narodowa:

Melgunow Ju. P.: Russkija pieśni nieposredstwenno s gołosow
naroda zapisannyja 1879.

Kocipiński
Lipiński: Galic.
Kolberg: Polok.
Erben: Czeskie
Sušil: Morawskie
Śląskie
Słowackie: Füredy
Illirskie: Katinelli

Lanczic Josif Sr. ur. 1814 w Peribiru
+ 1888 w Beogradu.

Teatry publiczne serbskie: Nowy Sad,
Zagreb, Beograd (otwarty 20
Oktobra 1869) w ktorym przedstawiono
20 oryginalnych i 751 tłomaczonych
sztuk dramatycznych.

Capor Matthaeus Archipresbyter Illirius
Romae + 3 Januar. 1849 Curzolae.

Kanitz: Reise in Süd-Serbien und Nord-Bulgarien 1868.

Asboth Johan v.: Bosnien und Hercegovina, Reisebilder und Studien Wien 1887.

Bulletino di Archeologia e Storia Dalmata Anno X. 1887. Nr. 1–12.

Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga družtva Godina 1887. IX Broj 1–4.

Starinar Srpskog arheološkog druzstva Godina 4. 1887 Sveзак 1–4. u Beogradu.

Kodeks (popa Stanislawa Rubšića herbu) ~~Kodeks~~ fojnički.

Mazwa – Welika Morawa – Szumadija – Rascka

Czterej bracia Nemanjowicze posiadali: 1) Straimir ~~posiadał Rascką~~ stolicę miał w Gracu (dziś Czeзок) na Morawie 2) Nemanją posiadał Rascką nad Ibarem, Żyeзę gdzie miał stolicę metropolita przeniesiony w XIII w. do Żeć

Gramatické základy jazyka slovinského, sepsal Fr. Vymazal. V Brně 1884. Nákladem K. Winklera (Winkler a Wehowski) Tiskem nor. akciové knihtis: kárny. 8vo K. n. 2, str. 126. 1.

Slovinští (sami zaś piszą: Slovenski) język jest w użyciu w Krajinie (Kranjsko z stolicą Lublana), Korutanach czyli Karyntyi (Koroško z stolicą Celovec), ~~Sz~~ Sztyrsku czyli Styryi (Štajersko), Pomorzu (Primorsko czyli Gorica, Gradiška, Tersť i Istria), w Węgrzech za rzeką Murą (Prekmurci), w Weneckiem (Benjane), w Kroacyi w zupaństwach Križevackiem, Varaždińskiem i Zagrzebskiem (Benjaci mówiący Kajkavštiną). – Dyjalektów czyli narzeczy jest znaczna liczba, za literacki język przyjęli Vodnik i Prešern narzecze górno-krainskie. Literatura rozpoczyna się Katechizmem Trubarowym wydanym r. 1550 w Tybindze; ortografii używano Bohoričá (r. 1584); dopiero r. 1848 Bleiweis założywszy dziennik Slovice zaprowadził ortografią ilirską Gaja. – Na rozwinięcie literatury wpłynęło głównie Towarzystwo św. Mohora (Hermagoras) założone r. 1852 przez biskupa Marina Slomšek.

Kozler Peter: Zemljovid slovenske dežele. 2° piśtnie ryt. mapa
Celji, Juri Tarnon knjigar. 1864. 1 f. 36 kr. (Gest to druga edyya wydana 1864 kosztem Matici slovenske dla ustonków)

obejmuje 1/mappę vztych. na miedzi in fol. w Wiedniu etnografiz: no z označenjem ljudistk slovenov, Hrvatov, Nemcov, Madjarov i Włochov, z nazvami slovjanskimi dokladna miejscovosja i terrainem. – (Cała kraina bez Styrji od Gross-Glockner, Radkersburg po Trieste Rieka, Zengg.) – 2) Imenik mest, tergov in krajev zapopadenih v zemljovidu slovenske dežele, kakor priloga istega, na svetlo dal in založil Peter Kozler. Na Dunaju, tiskom jermenskoga samostana 1864. 8° str. 31 (Ortsverzeichniss)

3) Slovencom (r. 1852) narodopis p. k. 1. p. XVII – XXIV 2 i tabl. kolorow. fyzych.

Proiz miejsc sq nazwy gór, rzek po slowiansku
(pierwsza edyzja (mappy) Slovenski zemljopis in pregled i. t. d. na svetlo dal P. Kozler. Dunaj 1854.

Klezmajr Jul.: Zgodovina slovenskoga slovstva. Ljubljana, 1881. 8° str. 266. 2 f.
(Historya słowieńskiej literatury).

Pajek Josip: Črtice iz duševnega žitka štajerskih Slovencev. Sastavil dr. Josip Pajek. U Ljubljani 1884. 8°
(Opis zwyczajów ludowych)

Trdina J.: Zgodovina slovenskega naroda (spisal...) Ljubljana 1866. tiskal Egerjev. 8° str. 144. (Izdala Matica slovenska v Ljubljani)

1) Vojvodstvo Kranjsko v zemljepisnem, statističnem i zgodovinskem spregledu. Izdala Matica slovenska v Ljubljani. U Ljubljani, natisnil Jožef Blazrik 1866. 8° str. 86.

2) Vojvodstvo Koroško v zemljepisnem, statističnem in zgodovinskem spregledu. Izdala Matica slovenska. U Ljubljani, natisnil Jožef Blasnik, 1866. 8° str 69.

3)

Krauß S. Dr.: Erlović, der Burggraf von Raab. Ein Mohammedanisch-Slavisches Guslarenlied aus der Hercegovina. Freiburg in Breisgau 1889. 12°

Stojanović Ljub.: Stari srpski chrisowuli, akti, biografije, letopisi, tipici, pomenici, zapisi i dr. (Srpska Kraljev Akademija. Spomenik III.). Beograd 1890. fol.

---

3) Slovenski Štajer. Dežela in ljudstvo. Izdala in založila Slovenska Matica. V Ljubljani natisnil Jožef Blaznik 1868-1870. 8vo

I Snopič. Spisali Rodoljubi. (1868) (I Oddelek) str 137
obejmuje: Zemljopisne razmere spisal prof Josip Šuman: (geografija opis zemi površchni, gór, rzek) – Zemljoznanske razmere ali Geografija spisal Ivan Žuža – Zračne razmere ali meteorologija sročil J. Majciger. – Rodovitnost zemlje spisuje dr. Gust. Jpavec. (ten rozdział nie wyszedł.) (na początku zeszytu: Ogljenic geograficzny i etnograficzny).

II Snopič. (wciąż nie wyszedł, miał obejmować: Kulturhistoriczne razmere, spisuje prof J. Pajek. – Telesne razmere spisal dr. Jož. Vošnjak. – Duševne razmere, spisal Božidar Raič. – Državne razmere spisuje dr. J. Orneč. (Zeszyt ten 2gi nie wyszedł.)

III Snopič, spisal dr. Ivan Gršak. (1870) str. 118.
Obejmuje: Statistične razmere prebivalcev. – Produkcija. – Obrtnost – Društva – Trstvo.

IV Snopič (nie wyszedł) miał obejmować: Zgodovina (Historia); Vnanja (Zewnętrzne) spisuje Davorin Trstenjak. – Notranja (Wewnętrzne) spisuje Ivan Macun.

Pesmi Franceta Preširna, s podobo, z njegovim životopisom in estetično-kritičnim uvodom. Izdala Jož. Jurčič in Jož. Stritar. V Ljubljani 1866 (Otto Wagner Knjiger v Ljubljani) 12°. str. 262 i portr. litogr. (Klasje z domačega polja. Zbirka najboljih del slovenskih pisateljev) Snopič I. II. III. Kazdy po 25 n. kr. (dalje bi bilo obsegovati ledaj poezije Vodnika, Slomšek, Narod. pesmi, Koseski, Erjavec, Cegnar, Levstik, Trstenjak, Foman, Valjavec, Vilhar, Jenko

Preširen Franc. Básně, přeložil a životopisem opatřil Josef Jeníček. V Jičíně (Sehnal) 1882. 8° str. XXXVII. 36. (70 kr.)

Pesmi zložil Fr. Levstik. V Ljubljani. Natisnil i založil Jožef Blaznik 1854. 8° str. 92. 2. ⅓ (h) (50 kr. n. kr.)

Kouble Josef: Stanko Vraz, jeho život, poesie a působení slovanské. Dle originalu chorvatského Dr. Fr. Markoviče přeložil.... Praha (Otto) 1882. 8°. str. 119. 70 kr.

Stanko Vraz (właściwie Jakob Fras) urodz. 30 Czerwca 1810 we wsi Cerovec (Zerovinze) w Styrji, kształcił się w Mariborze (Marburg) i Gradcu Grätz. – R. 1838 osiadł w Zagrzebiu przeszedłszy na pole literatury ilirsko-chorwackiej. † w Zagrzebiu 1850 d. 24 Maja.

(w Krajinie, dolnej Styrji, południowo-zachodniej Koretanij, w Gorycy, obwodzie tryestyńskim, w Istrji w Węgrzech – razem 1,250000 Słowieńców.

Literaturę Słoweńców wskrzesił właściwie Valentin Vodnik który zbudził narodowość słoweńską z długoletniego letargu ułożywszy porządną grammatykę i słownik oczyszczony z obcych naleciałości. Po nim odznaczyli się Kojitar, Kastelic, Dr. Jan Bleiweis († 29 listop. 1881 w Lublanie), najlepszy poeta Franc. Preširen, po nim Lovre Toman, Franc. Levstik, Simon Jenko †, Josef Stritar. i X. (1881)

R. 1889 wychodziły dzienniki: Mir (w Celowcu) dwutygodnik; Stajarski Gospodar (w Grazu) dwa razy tygodniowo; Cvetje z vrtov sv. Frančiška (w Goryzyi) tygodnik = miały do 2000–3000 prenumeratów. — Dolenske Novice (w Nowym Mieście na Dolensku) tygodnik (2 razy w miesiąc, założone w 1873); Slovenec (dziennik pismo dawniej wychodzące, założone w 1866); Slovenec (dziennik); Edinost (3 razy w tydzień, założone w 1872); Ljubljanski Zvon (miesięcznik)*); Zgodnja Danica (tygodnik) = miały do 1500 prenumeratów; — Kmetovalec (dwutygodnik w Lublanie) — Rogaš (dwutygodnik humorystyczny) — Učiteljski Tovaris (w Lublanie); Popotnik (dwutygodnik pedagogiczny) w Marburgu; Vrtec (miesięcznik dla dzieci w Lublanie); Zastir duchowni (miesięcznik), Cerkveni Glasbenik (miesięcznik); Slov. Pravnik (miesięcznik w Goryzyi), Zadruga (w Celei); Soča (w Goryzyi) (tygodnik polityczny); Obrtnik (czasopismo techniczne); Slovanski Svet (w Lublanie), Slovenska Gospodar (w Mahrenbergu (Mahor) polityczno-gospodarski tygodnik odchodzący w 3000 prenumer.

r. 1891 liczyło członków: 51827 w roku wydaje 6 książek

Towarzystwo św. Hermagora w Celowcu wydawnictwo piosenek ludowych, wyk. liczyło r. 1889 członków 41552 (rozesłało 249312 egzemplarzy pism) Towarzystwo pedagogiczne w Kerszku nad Sawą (Gurkfeld) wydało 3 książki. Towarzystwo c.-k. rolnicze w Krainie wydało: Vitrarstvo (Sadownictwo). — Narodni Koledar Drag. Hribarja na r. 1889 w Lublanie. Towarzystwo Ś. Cyryla i Metodego w Lublanie wydało Bibliotek. dla mło. dzieży tom I (Żywot cesarza Franciszka Józefa) – oraz Żywot Valentina Vodnika. Matica Slovenska w Lublanie wydała 2 tomiki powieści

Biblioteka narodna wychodzi w Nowem mieście. III seria wypuściła 26–30.

W Chicago wychodzi r. 1891 pismo tygodniowe: Amerikanski Slovenec

Najlepszym poetą jest Sim Gregorčič (proboszcz) – i Lujza Pesjakova która wydała swe poezye p.t. Vijolice.

*) r. 1891 (wychodzi XI rok)

Brus (humorystyczny w Lublanie)
Gospodarski list (w Goryzyi)
Vičelar (w Lublanie)
Cvocinar (w Lublanie)
Gospodar (w Hradcu Styrjsk.)

Pesni Valentina Vodnika. Uredil Fr. Weisthaler. Ljubljana, izdala Družba sv. Cirila in Metoda 1891. 8° 20 kr.

Scheinig J. (profes. w Celowcu): Narodne pesmi Koroških Slovencov. Ljubljana (Kleinmayer & Bamberg) 1869. 8° str. 466. 1 fl 50 kr. (1041 pesmi)

Svečanost o priliki sedemdesetletnice Dra Janeza Bleiweisa dne 19 Novembra 1878. Sestavil Anton Bonšek. Z uvodom Dr. Fr. J. Celestina. Izdalo uredništvo „Jugoslov. Stenografa". str. 96.

Dzieł w języku słowieńskim wydano 1870 r. 93; 1871 = 107; 1872–1873 = 237; 1876 = 227; 1878 = 103; 1878 = 198; 1879 = 105; 1880 = 131; 1881 = 124; 1881 = 124.

Leciejewski J.: Z życia Słowieńców. (Odbitka z „Niwy".) Warszawa 1885.

Trstenjak Anton: Spomenik slovanske vzajemnosti. V Ljubljani (Narodna Tiskarna) 1886. 8° str. XII. 276 z drzeworytami (biografie literatów słowiańskich, chorwackich, czeskich, podróż do Pragi i Welehradu)

Koledarček slovenski za navadno leto 1855. Na svetlo dal Dr. Janez Bleiweis. V Ljubljani, natisnil Jožef Blaznik. 12mo str. 64 z port. Zygmunta Zois i Janko Vraz, orac i tabl. mat. litograf.: prócz Kalendera obejmuje biografie: Žiga (Zigmunt) Zois ur. 1747 † 1819 mecenas literatury; Janko Vraz ur. 1810 † 1850 przez Davorin Terste: njak. — Potovanje po okrajnah slovenskega naroda, przez P. Kozler str. 45–51 jest to opisanie granic ziemi osiadłych przez Słowieńców nowiejszych nazwach słowieńskim. — Kočevari (opis etnograficzny krainy Słoweńców pochodzących Gotschee, napisał Jstnič, str. 51–54 :). — Do mieszkańców Slowinow należy dolina rezijańska (z wsiami słowiańskiemi Bela, Rezija, Njiva, Osojan, Lipovlo, Korito, Stolbica); z południowo wschodniej strony granicą z niemi horwacy Čakavcy, tu zyją bely Kragnici zwani też Kotričani; od wschodu północnego sięgają do węgierskich żupanij zaladskiej zabarskiej, Sineżkiej; na północy stykają się z Niemcami w Stajarskim kraju: granica ta zowie się Stajarsko-Koroška - Słoweńcy zyją w Koroskem (Kärnten) Stajarskem (Steiermark), Krajnskem (Krain), Primorju (Litorale). Główne miasta: Ljubljana (Laibach) z 20,034 mieszk., Celovec (Klagenfurt) z 12,533 mieszk., Velkovec (Villach), Potablo (Pontafel) – Maribor (Marburg), Ptuj (Pettau) w Styrji, Terst (Triest) z 33414 mieszk., Gorice (Görz) z 11,250 mieszk. – W Kočevskem okrilji (Gotschee) zyją Niemcy we wsiach Kočevje, stara Cerkev, Kočevska Reka, Stari Log, Mozel, Koprivnik, Čarnomlice, Polom, Polanca, Planina, Morovice, Gerčarice, Gotenice, Nemška dolka, Topla, Reber.) — Torbica narodnih prigovorov, nabral po Jstriji Jakob Volčič (68 przysłów) str. 69–84.

(Hermagora)

Družba Sv. Mohorja r. 1852 przy biskupu Marcina Slomšeka w Celowcu założone r. 1886 miało 35000 członków - co roku wydaje 6 Książek (Do r. 1866 wydało 55 Ksiąg)

Matica Slovenska założona 1865 w Lublanie wydała Dzieła A. M. Slomšeka (biskupa) - Dzieła Erjavca (1888)

Poeta Franjo Legat dziennikarz

Michał Kastelic bibliotekarz licealny ur. 1796 + 1868 wydał Kragnska Cbelia

Anton Umek (Okiszki) ur. 1838 + 1891 poeta wydał Cvetja 1865

Matija Majar Ziljski ur. 1809 żyje w Pergu wydał Lefarica crkvena - Spisovnik za Slovence.

Antun Žakelj poeta ur. 1816 + 1868

Antun Janežič prof. w Celowcu ur. 1828 + 1869 autor słownika wydawał Cvetje iz domačih in tujih logov 1862-1867. 35 Zebrytów

Matija Valjavec Kranjanow prof. gimn. ur. 1831 wydał: Narodne pripovijetke u i oko Varaždina. Varaždin 1858

Miroslav Wichar ur 1818 + 1871

Franjo Miklošič ur 1813 + 1890

Gregor Krek ur 1840 prof. w Grazu.

Slovenski Svet (czasopismo literackie wychodzi
2 razy co miesiąc w Lublanie - wydaje 1888
Janko Pajk - rocznie 3 złr. w. a.)

253

Matica slovenska v Ljubljani v. 1886
Kapitat 5 1203 2 tr. Članków 1617

Matica hrvatska
zatoji. 1881.

Völker Oesterreich-
Ungarns.

Matica Slovenska
zatoji 1865

drukarnie Lublana
Styrski Hradec, Maribor,
Ptuji, Celovec, Gorst,
Videm.

Data	Nazwisko pożyczającego:
2/V.	L. Boratyński
	Nazwisko ręczyciela:
	Prof. Ułanowski

Tytuł dzieła.

Strumpell: die Pädagogik der Kathol. Kantate Braunschweig 1873.

Stanko Vraz

„Matice lidu" (Nakladem spolku pro vydavani lacinych knih (Dr. Ed. Grégr v Praze) českych) w Praze) wychodzi od r. 1863 Rocnik I w 12ce, to roku 6 Knizeczek (o 5 do 6 arkuszy). Cena i rocznika 1 złr. w Pradze Pojedyncze knizki sprzedają się w cenie za arkusz po 5 Kr. tak że Knizka o 5 arkuszach kosztuje 25 Kr. a o 6 ark. 30 Kr. Druk (tisk) Dra Ed. Gregra w Pradze. Chcąc powziąć otrzymać Knizki posyła się przed ceny 5 krejc. marke i 1 Kr. za expedycyą. Adres: Expedice Matice lidu v Praze v Marianske ulicii čis. 20. – II.

Rok 1868 II) Číslo 6. Mapa světa slovanského (barvotiskem).

„ III „ 1869. Č. 1. Vybrane baje a pověsti národni jiných větví slovanských, vydal K. J. Erben.

„ „ „ Č. 4. O vrstvach Kúry zemske (s obrázky).

„ V. 1871. Č. 6 (Běžné číslo 30). Obětí pověry. O čarodějstvi + a pronasledovani jeho v zemich křesťanských. (str. 168 ark. 6.)

„ XIX. 1885. Č. 5. Narodove Balkanu; sepsal dr. Jaroslav Vlach.

„ XX. 1886. Č. 1. Obrázky ze Slovácka; od Gabriely Preissové. Díl I.

„ „ „ Č. 3. „ „ „ 4 „ „ Díl II.

„ XXI. 1887. Č. 1. (Běžne číslo 121): Pravěk lidstva evropského. + (Doba Kamene); napsal Kliment Čermák c. K. Konservator. (str. 142 ark. 6 – 2 drzeavoryt.)

(V administraci „Matice lidu" v Praze, v Týnii ulicii č. n. 6.)

„ XIII. 1879. Č. 6. Mapa markrabství Moravského a vévodství Slezského.

„ XXV 1891 Č. 1 (Běžne číslo 145)

Památky archaeologické a místopisné. Praha 4to
Díl XI (výpisník 1878–1880) ; Ommictvie v předních věcech
ppg. 307. 391. 433. 529. 573. 97 – Prattcaty Bolestawa
chrobrego p. 410 ; Tabl. XVIII – inne ; //
" XII (toč. 1882 – 1884.)
" XIII (1885 – 1886)
" XIV (1887 – 1889)
" XV (1890 – 1891)

(Naklo = Pfalbrunt, naklonna stavba (od slova Kol: kolek. Pfarl vieš na Moravie 1½ mili od Olomuca)
dolmen = Kamenna chata.

(Wstęp do dziejów slovanskej literatury) Einleitung in die sla: vische literaturgeschichte. Akademische Vorlesungen, Stu: dien von Gregor Krek. 2te erweiterte Auflage. Graz (Leuschner) 1887 8° str. 887. 12 fl. (1a ed. wyszła r. 1874. 8° str. 336.)

Život Pavla Jos. Šafaříka a Život Karla Jar. Erbena, sepsal V. Brandl. Brno 1886. 8° maj. str. 99. (Wydanie Matice moravské – přetisk z Světozoru)

Poutní místa a milostive obrazy na Moravě a v vak. Slezsku vešlavil K. Eichler far. ve Vel. Bytyšce. Díl I. Sva: část I. II. Brno 1888. str. 431

Návod ku sbírání a zachraňování starožitností. str. 20. z dreworyt. Olomouc u pokladníka vlasten. mus. spolku olom. p. Fr. Tomíčka (Dr. Med.) v Olomouci 1888. 10 Kr.

Vlastivěda Slezska, Díl I. Lidu. V Opavě 1888–1889. str. 240. Cena 85 Kr., poštu 95 Kr. (Práca V. Praška dyrektora gimnaz opavsk. – I. I obejmuje podania, legendy, tance, zabawy, obyczaje, zwyczaje, kalendar, czary, zaklinania, przysłowia – I. II obejmie Dzieje dziedzin szlązkich – I. III Dzieje ziemi szlązkiej)

Vice. Prafect

Geologická mapka Moravy a Slezska, nakreslil prof. J. Kvaňa 1888. 10 Kr. Expedice Časopisu vlasten. spolku muzejního v Olomouci na Bezidlech č. 19.

Slezska kronika vyd Dr. Frant. Slama. Opava 1890–1892. Zeszyt 1–10 (po 2 ark.) (po 15 Kr.) obejmuje powieści Pan dyse Hory.

Národní písně moravské, v nově nasbírané. Ve sbírku spořádal a vydal Fr. Bartoš. V Brně, nákladem Matice moravské 1889. 8vo Sešit I str. 1-320. – Sešit II str. 321-576. Sešit III str. 577-653 i CLII. (razem 1013 písní) 8 ř. ö. w.

Národní vyšívání lidu moravského, sebrano a vydano od Antonie Valtrove a Hermíny Tíche. Brno 1889. Sešit I. II. III (po 30 kr. Zeszyt)

Obrazy z pravěku evropského lidstva, sepsal B. Dopelka (Moravské bibliotheky dílo 36). Ve Velk. Meziříčí 1889. str. 164. 36 kr.

Bronz starożytny jest to mieszanina $\frac{94-93}{100}$ miedzi, $\frac{5-6}{100}$ cyny (do nowego tegoczesnego dodają jeszcze cynk i ołów) która mieni powłokę zielong (niedokwasu) zwaną: patina. Nazwa bronz pochodzi od średniowiecznego Bęovtíjóv – co pochodzi od łacińskiego aes Brundisium, ponieważ w czasach rzymskich były w Brindisi sławne fabryki bronzowe. (Ob. Plinius: Historia naturalis XXXIII. 9, 45; XXXIV. 17. 40. – Berthelot: Sur le nom du bronze chez les alchimistes grecs. w Revue archéologique 1888 str. 294.)

Moravské Ornamenty, ne Kamen kreslila Madlenka Wanklova, s vysvětlejícím textem. Olomouc 1891. Sešit I (Moravské Kraslice). 8 tabl. chromolit. i 1 tabl. lit. z textem. 2 zł. – Sešit II (Vzory vyšívané) 6 tabl. chromolit fol. z textem 5 zł. – Sešit III (Ornamenty morav. Kancionalu) 7 tabl. chromolit. z textem ozdobnym dreworyt. 3 zł.

Ob. Ukraińskij narodnyj ornament. Ornamentyka wyszywanki jej i pisanki. Sobrała Olga P. Kosaczewa. Izdanie wtoro. Kijew 1879 – dit wirow: Južnorusskij narodnyj ornament. – l. Lisenko – Mashno – Kwitko.

Návod ku sbírání a zachraňování starožitností 1891. str. 20 z 103 dreworyt. 10 kr. – Naklad vlastenského muzejního spolku olomuckého – u pokladníka spolku p. Mil. Otahala učitelského v Uotr. založně roln. v Olomouci.

Časopis vlastenského muzejního spolku olomuckého. Olomouc 1884–1891. 8vo Číslo 1-30 (co roku po 4 Numera)

Ornamenti jugoslovenske domaće i mjestne obrtnosti, sabrao i izdao Srećko (Šelia) Lay 1875.

Südslavische Ornamentik. Frankfurt a. M. 1881.

Mitologizne istoty na Morawie: Ďábel (čert), Střítek (šipek (od spiritus), lucek, čertík, rarašek) světlonoši (bludičky), vodník (vodní mužík, hastrman (Wassermann), Ještice, Mora (můra), Smrť, Latoš (w postaci smyka), Slibka (kobieta zamieniona w ptaka), Čarodějník, Čarodějka,

Winter Zikmund Dr. a Dr. Čeněk Zibrt: Dějiny kroje v zemích českých. Praha (Fr. Šimáček) 1891. 8vo I Svazek, str. 193 z 63 dřevoryt. 1 f. 30

Stasow W. W (i Prochorow): Ruskij narodnyj ornament.

Owen Jones: Grammar of ornament
Racinet: L'ornement polychrome.

Český lid (pismo poswięcone antropologii, archeologii, dziejom kultury i etnografii Czech, Morawy i Szląska.) Rozpoczęte 6 zeszytów (po 6 arkuszy) 8vo 4 złr. (zeszyt 80 kr.) redaktorowie: Niederle Lubor Dr. i Zibrt Čeněk Dr. – wydawca Šimáček F. v Praze 1891. (W I zeszycie: Przegląd literatury folklorystycznej Czeskiej pisz A. Černy.)

Codex juris Bohemici. Ed. (Jos. cum) Herm. Jireček. Pragae 1870–1888. 8vo Tom I–V.

Bartoš Fr.: Dialektologie moravská. I. Brno 1886. 8vo

Písně, Moravské narodní. Sbírka nowa od F. S(uška). Brno 1870. 8vo

Grohman J. V.: Aberglauben und Gebräuche aus Böhmen und Mähren I. Prag Leipzig 1864. 8vo (Beiträge zur Geschichte Böhmens s. Abtheil. II. Abhandl. II.)

Hanuš J. J. Bajeslovný Kalendář slovanský čili pozůstatky pohanských svatečných obřadů slovanských. Praha 1860. 8vo

Šembera A. V.: Západní Slované v pravěku. Ve Vídni 1868. 8vo

Kuchařstwij/ O Rozličnych Krmijch, Kterak se užitečnie s/chutij. strogiti magij/ Yakožto Zwěřina, Ptácy,/ Ryby a giné mnohé krmě wsselikému Kuchaři/ aneb Hospodáři Knijžka tato potřebna y užitečna. A Octt gak se dělá, take zadu naydess./ = Wytisstieno w Slawném Starém Mieste Pražském./ U Jana Kantora./ = Nowě imprimowáno péčij/ Dra. Čeňka Zibrta./ Náklad: dem F. Šimáčka, na Nowém Mieste Pražském/ Léta Páně MDCCCXCI. (1891) . 12mo K.n. 5, K. pojedny stronie numerowanych I – LXXVIII. (78), K. n. 12½ (Registrum) (na konu:) Wytisstieno w Slawném Starém Mieste Pražském v Jana Kantora. (Druk. około r. 1535–1593 podług Jireček: Rukověť I. 336)

Jungmann: Historie liter. české 1849, str. 178 N. 883 cytuje ten tytuł (a – 9½) i mówi że jest starsze wydanie A – Dd (po 4 Kart) powiększone.

(Jest to przekład polskiej Książki: Kuchmistrzostwo druk. u Unglera w Krakowie przed r. 1538 in 12o która jak widać z rzeczy natury i porównania, mogła mieć około 78 do 80 Kart. Dwie przedostatnie Kartki tej Książki odnalazł r. 1891 Zygmunt Wolski w Warszawie i wydał w podobizie wraz przedmową w Fryburgu w Szwajcarji: „Kuchmistrzostwo, Szczątki druku polskiego z początku w XVI.") – Text czeski obejmuje:

K. 1 (tytuł) i na odwrocie 10 wierszy) K. 2 – 2½ (Přijatkaya nowego wydawcy: towaříštwu „Domácnosti" (České kolo kuchařské).
K. 3 – 3½ (Lijven przed Pokrmy), K. 4 – 4½ i 5 – 5½ (Předmluwa)

List I – 37. O Krmijch masytych.
„ 38 – 54. Krmie pátečnij.
„ 55 – 74. Krmie Sobotnij.
„ 75 – 77. O winnem woctu
„ 77½ – 78½ O piwnem woctu
78½ – 89. Registrum.

Kniha Kuchmistrzska Bp. Bawora Rodowskiego z Hlubczyc. 2 ed. Kolomanec w Jos. Hirnlowe (A – D)

gest takie czeska Książka Kuchařska Bavora Rodowského z Hlubčic r. 1591 wydana. – O Kuchařství czeskiem pisali ex officio Ferdinand Mikovec, J. Jireček, Dr. Z. Winter.

Časopis vlastenectkého muzejního spolku Olomuckého. Olomouc 1884–1891. 8vo Číslo 1–30.
(vychodil co roku po 4 numera, prvotně pod redakcyí Jana Havelky † 1885 i Jan Houdek – Cena dla ustanovi ročně 1 zl. – Biblioteka na Nra 1-4. 15. 19-25. 30.)

Zibrt Čeněk Dr: Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní pokud o nich vypravují písemné památky až po náš věk. Příspěvek ke kulturním dějinám českým. Praha (tiskem a nákladem Jos. R. Vilímka) 1889. 8vo str. IV. 293.

Navedení ke sbírání pohádek, pověstí, písní a říkadel, pak obyčejů všeobecných a zejména právních mezi lidem českým; vydala „Slavia" literární odbor akad. čtenářského spolku v Praze. Praha (tisk Berringera) 1870. 12o str. 16 10 kr.
(Navedení pro sběratele)

Sbírky prostonárodní které pořádá pohádková komise liter. řeč. spolku „Slavia" v Praze. V Praze, knihtiskárna Jos. R. Vilímka, 1880–1882. 12mo (A. Reinwart.)

A Řady první. Sešity I. II. III. IV (nákladem Jos. R. Vilímka) (již rozebrány) str. 138. 3. (1878)
Řady druhé. I Oddělení: Národní písně (náklad vlastní) 65 kr.
" " II " : Národní pohádky a pověsti (náklad knihtiskárny Fr. Šimáčka – dříve Jos Kolář a spol.) str. 148. 60 kr. (1878) str. VI. 249. 4.
" " III. " Koledy vánoční (náklad vlastní) str. 248. 80 kr.
" " IV " Dětský věk a české i moravské písně. str. 294 i 12. (1879). Sešit I. II. III. 90 kr.
" " V " Písně slovenské (1880). Sešit I. II. III. 1 fl. str. 410.
" " Pohádky a pověsti našeho lidu. (1882) str. 122. 70 kr.
"

Kulda Beneš Method (ur. 1820 w Svarčicach na Moravie. Kanonik praski) wydał:

" " Moravske narodni pohadky, pověsti, obyčeje a pověry; sebral a napsal B. M. Kulda. V Praze, nakladem Knihkupectvi J. L. Kober 1875. 12mo Svazek I. str.... Svazek II str. 356. 4. Cena kazdeho tomu 1 zl. 44 kr. – Jest to drugie wydanie – pierwsze wyszło: Pohadky a povesti narodni z okoli Roznovskeho na Morave. Brno 1854. – W drugiem wydaniu zr. 1875. Svaz. 2 str. 239–346 dodane: Narodni pověry a obyčeje v okoli Rožnovskem na Morave, które wyszły najprzod w Časopisu Matice Moravske 1870 i 1871 Sešit 1.3.4. – Z. II. – z okoli Jemnickeho, zebral J. M. Menšik. Brno, 1856. 8vo

" " Svadba v narodě česko-slovanskem čili svadebni obyčeje, řeči, promluvy, přípitky a 73 svadebnich pisni a napěvu. Třeti vydani. Olomouc (naklad Bedřicha Grosse 1875. 12. str. 133. – 2e edyc. wyszła: Olomouc 1866.

" " Cirkevni rok. 1880. I–IV.

Aberglauben und Gebräuche aus Böhmen und Mähren, gesammelt und herausgegeben von Dr. Jos. Virgil Grohmann I Band. Prag (Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen) 18[illegible]. 8vo 15 mark. Zniżona cena 1 f 20 kr.

Vrchlicky Jaroslav poeta (zwie się właściwie Emil Frida sekretarz czeskiej Techniki)

Krasnohorska Eliška autorka (zwie się właściwie Pechova) tłomaczyła Mickiewicza: Pan Tadeusz.

Zibrt Č.: Myslivecke pověry a čary za starych času v Čechach. Pisek 1889. 8vo

" " Poctive mravy a společenske řady při jidle a piti. Praha 1889. 8vo

Sedláček Fr. Al. Národní pohádky a pověsti z okolí Velko-Meziříčského a Jihlavského na Moravě. Pro mládež dospělejší i pro dospělé sebral a napsal... Ve Vel. Meziříčí (Šašek) 1885. Díl I -8vo str. 84. 30 kr.

Němcová Božena: Národní báchorky a pověsti. Díl I a II (Sebrané spisy Svazek V-VI). V Praze (Kober) 1880. -8vo Díl I (str. 316) 1 f. 20 kr. - Díl II (str. 364) 1 f. 34 kr.

— — Sebrané spisy. V Litomyšli a v Praze (tisk. a nakl. Ant. Augusty) 1862-1863. +16o Díl I-VIII. 6 f. - antiqu. 3 f. Díl I str. 352 (Báchorka - Obrazy ze života Slovenského); Díl II str. 383 (Uherské město Darmoty); Díl III str. 376 (Selská svatba v okolí Domažlickém); Díl IV str. 352 (Lohorská vesnice a chyše pod horami); Díl V str. 375 (Báchorky); Díl VI str. 328 (Báchorky); Díl VII str. 343 (Slovenské pověsti); Díl VIII str. 252 Baječný přírodopis - Písně, říkaní, hry - Vzpomínky z cesty po Uhřích - Kraje a lesy ve Zvolensku).

— — Národní báchorky a pověsti od.... V Praze (u Jarosl. Pospíšila) 1845. 12o

— — (totž) Druhé vydání. V Praze (v klad Jarosl. Pospíšila) 1854. 12o 14 Sešitků, každý po 10 kr.

Vrána Fr. M. Moravské národní pohádky a pověsti. S kritickou přílohou. („Literární rozhledy.") V Brně (Vrána učitel v Hluchovicích u Židlochovic) 1880. 8ex. 8o str. 61. 12. 30 kr. (z okolí: Tiemeryce na Hanáčí) [Sešit I.

Písně, slovenské národní, pro mužské hlasy. Praha (Stary) 1880. fol. 70 kr.

Spevy, slovenske. Vydavajú priatelia slovenskych spevov. V Turč. Sv. Martine (Knihtl. - účast. spolok Kom) 1880/2 lex. 8°. Sošit. I (str. VIII. 40) – VI (str. VIII. 38) 1 f. (w pierwszym Zeszycie 112 pieśni - wyd. Jan Francisa, L. Mudron, Dr. V. Halaša, J. Kadavy.) (pieśni [illegible])

Hrubý Karel: Sbírka přísloví, pořekadel a průpovědí, kterých užíva náš lid rolnický. V Praze (Otto) 1880. 8°. str. 40. 25 kr.

Stárek Jan Slep.: Moudrost na ulici v přísloviích a pořekadlech národa českého. Praha (Zeman a sp.) 1881 8°. str. 198. 70 kr.

Schaffler Karel: Z mudrosloví rolníkův. Stručna sbírka prazností a přísloví hospodářských. Praha (Knapp) 1881. 8°. str. 8 i 68. 30 kr.

Mašek Jan J.: Nové dítě vlasti. Sbírka českych narodnich pisní v lehkem stylu (bez oktav) pro klav. se vyděni. Praha (Urbanek) 1882. 8°. str. 60. (100 pieśni) 2 z. 50.

Erben Karel Jar.: Vybrane báje a pověsti narodní jiných větví slovanskych. Praha (Pospíšil) 1883. 8°. str. 244. 1 f. 60. (Matice lidu. Roč. v. I. Praha 1866)

Sbírky prostonarodní. Řádá pohádkové kommisse liter. - řeč. spolku „Slavia". V Praze (R. Reinwart) 1881-1882. 12°. obejmuje:

1. České a moravske pisne, str. 306. 80 kr. (IV oddel.) 3 zešyty (1879)
2. Koledy vanoční, str. 248. 80 kr. (III. Oddel.) (1878)
3. Narodni pohádky a pověsti, str. 148. 60 kr. (II. Oddel.)
4. Písne slovenske, str. 408, 1 f. (V. Oddel.) (1880) 3 zešyty
5. Pohádky a pověsti našeho lidu, 1882, str. 122. 70 kr.

Afanasjew A. N.: Ruske narodni pohádky. Ze sbírky... vybral a přeložil Fr. Vymazal. V Brně (Matice Moravska) 1883. 8°. str. 4 i 192 (41 powieści) 90 kr.

Pohádky z Moravy. Sebrala Františka Stranecka. V Praze (nakl. Fr. Šroma, w komisi J. L. Kobera) 1868. 8°. str. 55. 24 kr.

Gregora Bohuslav: Dvanactero Bulharskych narodnich pisni pro čtyry mužské hlasy. Praha (Stary) 1883. 8vo lex. 1750 Kr.

Narodni Pohadky od J. K. z Radostova. Praha (nakl. Jarosl. Pospišila) 1856-1858. 16o 12 Svažků po 14 Kr. (J. Kožíška)

— Díl I. — (Tož) Druhé vydani. Praha (Pospišil) 1872-1873. 12o (Sešit 1-19. str. 392. po 10 Kr. vazbyt. Díl II Sešit 19 str. 1-40.

Narodni báchorky, sebrané od M. Mikšíčka. Ve Znojmě (u E. Z. Foutniera) 1845. 12o Svaž. I str. 116. Sv. II str. 108 - po 28 Kr.

(*) Maly Jakub B.: Narodni báchorky a pověsti od.... V Praze (u Jarosl. Pospišila) 1865 Třeti vydani. (24 posiaffek) 4 Svaž. à 14 Kr.

— — Narodní české pohádky a pověsti od.... V Praze (Vac. Hess) 1838. (2 poháji) 35 Kr. (Bibliothek zabavneho čteni. Svaž. XII)

— — Klechdy. Pověsti lidu polskeho a ruskeho, přeložil J. B. Malý (Bibliotheka zabavneho čteni. Svažek IX.) V Praze (u V. Špinky, i u V. Hessa) 1838. 20 Kr.

(Hraše J. K.): Povidky našeho lidu. (V Praze) 1870 Seš. I. II. III. (Str. prefato 325) Seš. III V Hov. Městě nad Met.

Kulda B. M. Narodni pověry a obyčeje v okoli Rožnovském na Moravě. (Časopis Matice Moravske. Ročnik III 1871 Sešit 3 i 4 V Brně 1871)

Houška J. N.: Pověry narodni v Čechach (Časopis Museum ček. 1853 Sv. III str. 466. Sv. IV str. 525. = R. 1854 Sv. I str. 15. - Sv. II str. 178 - Sv. III str. 327 = R. 1856. Sv. III str. 58.

(*) Maly Jakub B.: Sebrane báchorky a pověsti narodni. Praha (Jarosl. Pospišil) 1845. 12o Svaž. I str. 95 - Sv. II str. 104 - Sv. III str. 104. - Sv. IV str. 77. po 14 Kr. Každy Zesyt z rzaing.

Pohádky a pověsti lidu Moravského, sebrané od M. Wikšicka. V Brně (u Fr. Winnera) 1847. 12° str. 102. 28 kr.

Pohádky a pověsti národa Moravského. Pořadatel Beneš Method. Kulda.

Díl I. Moravské národní pohádky a pověsti z okolí Rožnovského. V Brně (tiskem Karla Winiker) 1854. 12° str. 766. 1 f. 75 kr. (czyli 8 Zeszytów po 21 kr.)

Díl II. Moravské pohádky a pověsti z okolí Jemnického. V Brně (tisk. dědicův Rud. Rohrera) 1857. 8°= 1 f. 26 kr. (czyli 4 Zeszyty)

(Též) Svazeček II: Menšík Josef St.: Pohádky a pověsti moravské národní z okolí Jemnického. V Brně (tiskem Karla Winikra) 1856. 8° Przeniesiono na 6 Zeszytów 1 f. 12 kr. Cm.

Díl III (miał obejmować: Pohádky z okolí Vičkovského)

Díl IV (miał obejmować: Pohádky z okolí Jemnického)

(Zdaje się iż D. III i IV nie wyszły)

~~Pohádky a pověsti lidu Moravského, sebrané od M. Wikšicka. V Brně (u Fr. Winnera) 1847. 12° str. 102. 28 kr.~~

Královna Václav: Staročeské pověsti, zpěvy, hry, obyčeje, slavnosti a nápěvy ohledem na bajeslovi česko-slovanské. V Praze (J. L. Kober) 1845–1851. 8° Svazek 1–13. po 35 kr. Cm.

— Staročeské — Nápěvy národních písní českých, výbor z spisů Staročeských pověstí, zpěvů, her, obyčejů a slavností. Od Václava Šumlorka, s průvodem fortepiana od Jana Drahorada. V Praze 1852. Sešit po 21 kr.

Erben Karel Jaromír: Slovanská Čítanka. Výbor z prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních. V Praze (Kober) 1863. 8° (100 pověstí) 4 sešity à 72 kr.

Ješina F. Josef: Slovník česko-cikánský a cikánsko-český i cikánsko-české pohádky a povídky. V Kutné Hoře (Karel Jolc) 1889. 8° str. 308 (sešity 1-6) 1 f. 20

Matice lidu. Ročník XXIII. Redaktor Primus Sobotka. Číslo 1-6 (Nr. 133-138). Praha (Ed. Gregr) 1889. 8° vrgne zab. zešity 1 f.

Číslo 2 (Nr. 134) Obrazky ze Slovacka. Od Gabriely Preissove. Díl III (str. 143)

Číslo 3.4 (Nr. 135-136.) Dějiny Těšínska. Napsal Dr. František Slama. (str. 271)

Slama Dr. Fran.: Průvodce po Slovensku. Praha (J. Otto) 1889. 8° str. 107 z mapky i 19 drevoryt. 1 f. 20. Slovensko

Vlastivěda Slezska. Na oslavu 40 letého jubilea J. V. Císaře Pána počato. Celého díla sešit 1-11. Díl I. Podání lidu (Seš. 1-6. str. 1-240) — Díl II Historická topografie země opavské, napsal V. Prasek (Seš. 1-15, str. 1-551) v Opavě (vydav. Vlastivědy Slezské ed. red. K. Kaš-parek, učitel tamž) 1889 (8° Zešyt po 12 kr. a poštg po 15 kr. Dílu III část I. Dějiny kraje Hlučínského. 1891. 8° str. 196. 1 f. 30 kr.

Vlček Jaroslav (prof. v Praze): Dějiny literatury slovenskej. Část prva. V Turčianskom sv. Martine (tiskem Knihotlačiarsko-účastinárskeho spolku) 1889. 8° str. 104: 60 kr. Část druhá (1890) str. 105-278. 1 f. 40 kr. Slovenská

Bartoš František: Národní písně moravské, v nově nasbírané. Sešit 1-3. Praha (Komisí Fr. Řivnáč — nákladem Matice moravské v Brně) 1889. 8° str. 1-653. IX. CLII. Sešitá 2 f. 50 kr.

Bibliotéka, Národní. Díl 89. M. Mikšíčka Sebrané spisy svazek druhý: Pověsti moravské a slezské. Praha (Kober) 1889 str. 346. 1 f. 20 kr.

Hilda Beneš Method: Moravské národní pohádky, pověsti, obyčeje a pověry. Svazek I. II (Nové titulové vydání). Praha (Kober) 1889. 8° str. 310 i 356 Cena I = 1 f. 20 kr.; II = 1 f. 44 kr.

" " " Svazek III (sebral Jan Pleskač). Praha 1892. 8° str. 275. 90 kr. (V. Kotba v Praze)

Scheibe Fr.: Trestani na Špilberku aneb Šlechetna obět vděčnehó chovance Díl I Sešit 1–12. Praha (Al. Hynek) 1889. 8° str. 1–362. (Zeszyt po 15 kr.)
Díl II. Trestani na Kuřstejně (Sešit 1–15). Praha 1889 str. 481. (Zeszyt po 15 kr.)

Zabavnik, slovenský narodný. Usporaduje Jan Francisci. Sva-zok VIII. Básne a životopis Jana Kalinčaka. Turčanský Sv. Martin 1889. 8° str. 32 z portr. autora . . 20 kr.

Ornamenty, Moravské. Vydává vlastenecký muzejní spolek v Olomouci. Na kamen kreslila Madlenka Wanklova. I. Olomouc 1889. 8° str. 32 z VIII chromolit. tabulí. 2 f. – II (1890) vídeň. 2 fl. III (1891) str. 32. 102 z IX tabl. chromolit. 3 f.

Rodek J. Kristin: Církevní mapa království českého. Praha litogr. Hynka Fuchsa 1889. fol. 4 arc. 10 f.
" " " " arcibiskupství Pražského. 1891 fol. 1 fl. 2e vydání 1891.
" " " Církevní mapa biskupství Budějovického. Praha 1889. fol. 1 arc. 3 f.
" " " " " " biskupství Litoměřického. Praha 1890. fol. 2 f. 50 kr.
" " " " " " Královo-Hradeckého. Praha 1889. fol. 1 arc. 2 f. (autor benedyktyn břevnovský)

Valtrova Antonie a Hermina Tjcha: Národní vyšívání lidu moravského. Sešit 1–5. 6. 7. 8. 9. 10. Brno 1889 (fol. (v reprodukcích po 3 tablicích) Zeszyt po 30 kr.

Kuba Ludvík: Slovanstvo ve svých zpěvech. Sborník národních a znárodnělých (významných) písní všech slovanských národů Sešit 41–46. Kniha VI. Písně ruské (velikoruské str. od 161–198. VI.) — Kniha VII Sešit 1–8 Díl V. Písně jihoslovanské Část I: Slovinské (str. 1–184). V Pardubicích (F. Hoblík) 8° (Vydáno nákladem Skrytého a Kohoutova)
Sešit 49–53: Kniha VII. Sešit 6–8 Díl V. Slo: vinské. Kniha VIII. Sešit 1–4 Díl V. Černohorské str. 1–124. Sešit 54–59. Kniha IX Sešit 1–4 Díl V. Písně jihoslovanské. Část III. Hrvatské. Pardubice 1892. 8° str. 124. 1 fl. 60 kr.

Zibrt Čeněk Dr.: Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní, pokud o nich vypravují písemné památky až po náš věk. Praha (Jos. R. Vilímek) 1889. 8° str. 294. Zeszyt po 40 kr. 1 f. 60 kr.
" " Myslivecké pověry a čáry za starých časů v Čechách. V Rokli (V. Šimek) 1889. 8° str. 63. 40 kr.
" " " Zhen a zábav staročeských Část I. (Bibliotéka Moravská. Vel. Mezerič (J. F. Šaršek) 1890. Ročník V. Sešit 28. 29. 38). str. 286. Zeszyt po 10 kr. z Čís. 28. 38. 70 kr.

Český Katalog bibliografický za rok 1889. (Nové řady roč. I.) sestavili L. K. Žižka a Bohuslav Foit. V Praze (Nákladem Spolku československých knihkupeckých účetních) 1890. 8° (J. L. Kober v Praze) str. 186.
– za r. 1890 – za r. 1891 – za r. 1892 sestavili Josef Springer a Josef Firman. V Praze 1893. 8° str. 228. à 1 fl. 50 kr.

Hora F. A.: Kapesní slovník česko-polský a polsko-český. Praha (Storch) 1889–1890. 8° str. 454. 4 fl. 20 kr.

Čelakovský Fr. L.: Mudrosloví národa slovanského ve příslovích. Vydání druhé, jež pořádá dr. Jan V. Novák. Praha (Al. Hynek) 1891. 8° 20 sešitů po 20 kr.

Kiesl Jan: Geologie čili nauka o útvarech zemských. (Nové vydání obrázkové.) Praha (A. Reinwart) 1890. 8° v tr. 1035–1042 dřevoryt. 7 fl.

Jagelloni v Čechách. Obrázek z dějin českých pro mládež i dospělé od F. J. S. Druhé vydání (Čtení poučné a zábavné. Číslo 17.) Praha (Al. Hynek) 1890. 8° str. 48. 20 kr.

Němcová Božena: Národní báchorky a pověsti. Páté vydání (Sebrané spisy Boženy Němcové. Díl I. II.) Sešit 1–12. Praha (J. L. Kober) 1890. 8° str. 315 a 362. Sešit po 30 kr.

Procházka J.: Prostonárodní říkadla. (Knihovna dětská. Číslo II.) Praha (Dr. Fr. Bělkovský) 1890. 8° str. 48. 15 kr.

Specingrova Klara: Seznam článků z Vlastivědy Čech, Moravy a Slezska obsažených v časopisech českých od r. 1801–1885 (Vyňato ze „Zeměpisného Sborníku"). Praha (J. Otto) 1890. 8° str. 105. 1 fl.

Kniha kuchařská. Sbírka vyzkoušených jídelních předpisů. Vydáno péčí spolku „Domácnost" České školy kuchařské. Praha (F. Šimáček) 1890. 8° str. 254. 2 fl. 50 kr.

Kuchařka pražská, pro menší domácnost. Ve Vídni (K. Fritz) 1890. 8° str. 122. VI. 40 kr. – Též vyd. Vavřova Karolina. Praha 1891. 8° 5. vydání.

Nestkudlova Karolina: Nová česká kuchařka, pro menší domácnost. Ve Vídni (K. Fritz) 1890. 8° str. 194. XIII. 80 kr.

Rettigova Magdalena Dobromila: Domácí kuchařka, upravila Antonie Dušánková. Osmnácté vydání. Praha (Jaroslav Pospíšil) 1890. 8° str. VIII. 533 a 2 str. autorky. 1 fl. 20 kr.

Kulda Beneš Method: Svadba v národě česko-slovanském, čili svadební obyčeje, řeči proslovy, přípitky a 33 svadebních písní. Čtvrté vydání. V Domácí (Bedř. Prose) 1890. 8° str. 184. 60 kr.

Svobodová Julie: Malá pražská kuchařka, pro menší domácnost. Druhé vydání. Praha (Al. Hynek) 1890. 8° str. 174. 60 kr.

Součková Marie: Česká domácí kuchařka. Sbírka 1000 návodů. Chrudim 1892. 8° str. 297. 2 fl.

Černy A. Lužické obrázky. (Knihovna, Kabinetní svazek XLIX). Praha (F. Šimáček) 1890. 8vo stř. 154. 50 Kr.

Hurban Vajanský Svetozar: Verše. Turč. Sv. Martin 1890. 8vo stř. 129. 60 Kr.

Hulakovský J. E. Česká přísloví v moderních a klassických jazycích. (Dodatek do Časopisu Krok. Ročník IV) Praha 1890. 8vo

Šina J.: Slovanské vyšívání. Sešit I. V Jaroměři (Fr. L. Lapelka) 1890. 10 tabl. litogr. 30 Kr. – Serie II (1892) 10 tabl. litogr. 30 Kr.

Archiv český. Díl XI. 1892. 4o stř. 611. 6 fl.

Emler J.: Regesta diplomatica Bohemiae et Moraviae. Pars III Vol. 6. (Annorum 1311–1333) Pragae 1890. 4o stř. 952. – Pars IV. Vol. 6. (An. 1333–1346) 1892. Fr. 809–1012. 3 fl. 60 kr.

Jireček Hermenegildus: Codex juris Bohemici Tom V. Pars III Pragae 1890. 4o str. 483. 3 fl.

Slavík Fr. A.: Cesta pana Lva z Rožmitála po západní Evropě roku 1465–1467. Podle jeho průvodce rytíře Šašta z Mezihoří a Gabriela Tetzela z Norimberka. V Táboře (Em. Šolc) 1890. 8o stř. 127. 70 kr.

Časopis Musea Království českého. Praha 1890. Ročník LXIV. 8o 3 fl 50

Spevy, slovenské. Vydávajú priatelia slovenských spevov. Diel II. Šošit 1. V Turč. Sv. Martine, 1890. 8o stř. IV. 40. 50 kr.

Dumková Hanna: Kuchařka v domácnosti české. Praha 1890. 8o str. 140

Zavadil Ant. J.: Obrázky z Karpat. Mile mládeži podává Ant. J. Zavadil; illustroval Karel L. Thuma (Knihovna, První Moravská obrazková, pro českou mládež. Číslo 14). Ve Velikém Meziříčí (J. F. Šašek) 1892. 8vo str. 72. 14 Kr.

Bareš Karel: Umění varhanické – umění učitelské. V Hostovicích (Spisovatel-učitel) 1891. (Fr. A. Urbanek Kom.) 8o stř. 23. 12 Kr.

Nováková Tereza: Kroj lidový a národní vyšívání na Litomyšlsku. Se tabulkami. Olomouc (Kramář a Procházka) 1891. fol. str. iii. 3 tabl. 1 fl.

Les ornements petits Russiens. 1884. (16 tablic chromolitograf. (Wydanie dziewki przerobione przez J. A. Rozowa.)

Valašské národní přísně a vějkadla s nápěvy do textu vřaděnými. Za doplnek sbírky Erbenovy, Sušilovy a Bartošovy vydal Ed. Pecek. (Brno) 1885. 8o stř. 116. 70 Kr. (obsahuje 245 písní i různé průpovídky)

Hanuš J. J. Dr.: Quellenkunde und Bibliografie der böhmisch-slovenischen Literaturgeschichte vom Jahre 1348–1868. Prag (dr. Gregr) 1868 8° ftr. 256. 1 fl. 80 kr.

— (F. Řivnač) 1869. 8° Svaz I. II. 80 kr.

Dodatky a doplňky k Jungmannově Historii literatury české. Praha

Časopis Macicy serbskeje 1862. XV. lěto, zwjazk 10.

Doucha František: Knihopisný slovník česko-slovenský od r. 1774 co Dodatek k Jungmannově Historii literatury české. Praha (J. L. Kober) 1863. 8° (1865 str. 320) Sešity: tow (Sešyt po 40 kr.) 2 fl. 80 kr.

Erben K. J. Slovanská čítanka. Praha (J. L. Kober) 1863 8° 4 Sešyty po 72 kr. (vyšlo 2 Sešyty)

Sabina Karel: Dějepis literatury česko-slovanské. Praha (Alexander Storch) 1862–1866 8° 110 Sešytów (Svazek 4) (a 60 kr.) (Storch) Cena r. 1872 zniżona 1 fl. 80.

Schödlerowa Kniha přírody. Dle 12 wydání. Praha (J. L. Kober) 1863. 2 972 drzeworyt. 13 Sešyt. a 56 kr.

Špatný František: Hedvabnictví, se zvláštním ohledem na dějepis hedvabnictví vůbec a v Čechách a na Moravě zvlášť. Praha (Fr. Řivnač) 1863. 8° ftr. 59. 40 kr.

Topografisko-statistický slovník země České: jeho stav r. 1870 Jan Erth a Franc. Sladek Praha (Kober) 1863 8° 1870 str. 1049. 6 fl. 60 kr. (Sešyt. à 40 kr.)

Sreznewski J. J. Izsledowanija o drewnych russkich pisjach. St. Peterb. 1862. I–III

Sreznewski J. J. Drewnij russkij kalendar; zamjetka

Vaš. 1862 nr 238–II

(Fanček): Slovník lékařské terminologie. Praha 1863. 16° ftr. 121. 1 fl.

Bolgarska pezeta 1863 Sešyt 1–6.

Try zapiski wremen Iże-Dymytria. St. Peterb. 1862

Četyre skazanja o Iże-Dymytrje. St. Peterb. 1862

Archaeologické sbírky v Museum království Českého v Praze. Oddíl I.–II. Praha (J. Lošpišil) 1863 8° ftr. 84. 40 kr.

Wolny Gregor: Kirchliche Topographie von Mähren. Brünn 1862. IV Bd. (Tam v obemowaci będzie część ołomunieckiej dyecezyi w Prusech)

W wyjnach Królewskiego zamku w mieście czeskim Lipek pozostała sala mająca malowidła freskowe z r. 1479 oprócz dzieł świętych, turniejów (widzimy tam na ścianie) na przeciw wchodu portrety Królów czeskich polskiego i francuskiego owczesnego. Jest tam portret Kazimierza Jagiellończyka z podpisem gotyckim: Kazymyr Kral polsky; rysy twarzy tęgie nos ohnuty, wąsy i broda w prawej ręce trzyma tarczę z herbem Królestwa polskiego orzeł srebrny w czerwonem polu; w lewej ręce miecz – (cała figura) oraz wizerunek syna jego Władysława Króla czeskiego (zamek zwany dawno Lipek) całe postacie w zbroi, hełmy mają korony ozdobione (za czasów króla Władysława malowane – L. Szebele Wiedeń zrobił kopię tych malowideł dla Muzeum czeskiego

Vajanský (Hurban Svetozar): Tatry a more. Básne. Sv. Martin (autor) 1860. 8vo str. 192. Sv. 1 f.

Jireček Hermenegild. Svod zákonův slovanských. Praha (Tempský) 1880. 8o str. XXVIII. 598. 6 f.

Knihovna česko-slovenská (pořádá Rudolf Lokorný). Sv. II. Vývoj literatury na Slovensku, její (literatura na) význam a úspěchy. (Příspěvkem k dějinám písemnictva česko-slovenského) napsal Jaroslav Vlček. V Praze (Hlavík a Borový) 1880. 8o str. 254. 1 f. 60 kr.

Špatný Fraut.: Německo-český slovník pro koželuhy, jirchaře, zamečníky a pergamentníky. Se seznamem veškerých továren na kůže. Sestavil Em. Procházka. Praha (V. B. Čech) 1880. 8o str. 232. 93

Německo-český slovník pro hodinaře a pouzdraře hodinářské. Praha (Společ. hodinářské) 1882. 8o str. 48. 30 kr. 2 f.

Katalog, Slovanský, bibliografický za r. 1888-1889
Redakci Jos. M. Hlovorky a Jar. Kloučka. Praha
1876-1880. 8vo Ročník I. II. III à 2 fl.

Rettigova Magd. Dobrá (omila) Domácí Kuchařka. Praha,
(Pospíšil) 1880. 8vo str. VIII. 550 1 f. 20 kr.
Malá domácí kuchařka. 4te Vyd. Praha (Pospíšil) 1881. 8vo str. 143. 90 kr.

Dlouhý Fr.: O historickém vývoji tance a jeho kulturním významu.
Český tanec národní. Praha (Fr. A. Urbanek) 1880. 8vo 1 f.
(Historia tańców u różnych narodów - Czeskich tańców, str. 146)

Smetana B. České tance. Ze piano na dvě ruce. Böhmische Tänze. Praha
(Urbanek) 1880-1881 fol.
(Sver. I 1880) fol. str. 12. 1) Oves. 2) Medvěd . . . 1 f. 50.
(" II 1880.) fol. str. 15. 1) Furiant. 2) Slepička . . . 1 f. 50.
(" III 1881) fol. 3) Sousedská. 4) Dupák (odstupená). 5) Hulan. 6) Obkročák.
7) Sousedská. 8) Skočná. à 1 f. 50.

Jiránek Alois: Zwei Suiten aus böhm. Nationaltänzen für Piano zu 2 Hän-
den. Prag (Urbanek) 1880 fol. (Op. 1.) 1 f. 60.
(I Suite: Slepice, Trnožka, Kolovrátek, Pastýř, Manžesky, Šeravary, Strniště.
(II "): Oves, Křepelka, Kucmoch, Trakař, Sedlák.

Kuchařka, Česko-americká. Milwaukee, Wisc. (A. T. Novák) 1882. 8vo str. 120. 30 kr.

Ježina Josef (x.): Římané Čili Jazyk Latinský. Vydání druhé rozmnožené.
Praha (Urbanek) 1882. 8vo str. XI. 179 a 32. 1 f. 80 kr.
(Přeložil z Puchmajera z dodatky Ježiny a Ulricha)

Kupfer Vikem: Mince a znaky. V Poděbradech (V. Kupfer) 1882.
(Tabule 142-153 české brakteaty - medaile a (i herby z vlastními genealog.)

Vavrova Karolina: Pražská Kuchařka. 4te rozmnožené vydání. Praha (Felkl) 1881.
8vo str. 434 s dřevoryt. a chromolit. (3 f. 50.) 1 f. 50. (2te) 3te vyd. Praha (Lehmann) 1883. 8vo str. 312. 1 f. 20 kr.

Hansgirgova Františka: Malá Nová česká Kuchařka. Praha (Kober) 8vo str. XII-180. 60 kr.

Heringer Michal: Život ctih. služky Božího Klementa Marie Hofbauera
(Dvořáka). Z němčiny přeložil Jan Dobry. Brno (Dědictví sv. Cyrilla
a Methoděje) 1882. 8vo str. 428 90 kr.

(ur. 1814 + 1883)

Špatný Frant.: Úplný všechny německo-český slovník kuchařský a hostinský. Praha (Karel Brejška) 1883. 8° 12 Zešytov (24 archů) 3 zl. 60. (nedokončený)

Vydal také: 1) Slovník hospodářsko-technický 1843. 2) Česko-německý.. Slovník řemeslnický Svaz. I. Řezbářské řemeslo. 1849. 26 kr. 3) Německo-český slovník pro mužské a ženské krejčí, postřihače, švadleny, šperkařky... 1861 (6 archů) 4) Německo-český slovník pro koželuhy 1880. 5) Německo-český slovník pro hodináře. 1882. 30 kr. 6) Německo-český slovník cukrovarnický. Praha (Rivnáč) 1872. 8° str. 139 1 zl. 50 kr.

Bibliotéka Moravská. Vydává Frant. Bayer. V Uherském Brodě (Šašek) 1883. 8° Díl I–V. (Díl V: Lidová národ. Sebrané rozpravy národopisné a literární Františka Bartoše. 1883. 8° str. 244. 50 kr.)

Kolář Martin (professor gymnasie v Táboře): O nejstarších pečetech šlechty české až do r. 1300 (Otisk z programmu gymn.) V Táboře 1883. 8° str. 25.

Vocádlo Vilém: Slovník kieszonkowy polsko-czeskiej różnojęzyczności. Tábor (Arnošt Šesl) 1883. 8° Sešit I (p. 1–32) 20 kr.

Inkunabuly české od r. 1468–1526 jest jich 130. Z tych druková w Pradze 45, w Mladém Boleslavě 23, w Plzni 19, w Litomyšlu 13, w Bílé 8, w Norymberku 5, w Benátkách 3, w Vimperku 2, w Kutné Hoře, Vídni, Vilimově, Wittenbergu po 1.

Michal Jan ur. 23 března 1818 v Bratmanicích blíž Brandýsa, vysvěcen 1842, polní kaplan † 26 listopadu 1861 v Krakově – autor poematu: Marot půst (v Včele 1843)

Slovník naučný (red. F. L. Rieger). Praha (Kober) 1859–1872. 8° Díl I–X. Seš. 1–211 (A–Z i Doplňky Aa – Atl) (dokončen)

Zibrt M. Dr.: Z her a zábav staročeských. Příspěvky ke kulturním dějinám českým. Čz. I (Moravská Bibliotéka Otd. XXXVIII): Velký Meziříčí 1889. 8° str. 285 i X.

Winter Zikmund Dr.: Kulturní obraz českých měst. Život veřejný v XV a XVI věku. Díl I. (Novočeská bibliotéka, vydáním Musea Král. České K. XXX). Praha 1890. 8° Str. 295. (5 l. 40 kr.)

2000

Kuba Ludwik: Slovenstvo ve svých zpěvech.

Zešr. 5.-6 Písně moravské
7-8 " České
9 " Polské
10 " Luzické str. 32 (písní 13)
11 " Slovenské
12. 13 Národní

węgierskim zwyczajem
Pulment
bobrowy ocas
parzenky nedwiedij
włoskym obyczajem
Beranek po polsku (15)
Salse polska, uherska
Hrach czeszky
Łosoś po polsku
Kondyment.

III Krmije sobotni (Kasze, ryby, rzadkie
IV Winnem wocty } ciasta, ślaka miedza;
V Piwnem wocty } to wd, lektwar
liszka kasze, topor.
kywitmberskie

I O krmijch mastnych: (mięsne)
gęsia, zając, jelen, sarna, dzik, wieprz
wina, dzikie Kaczki, cietrzewie, pieczo
bawolowe, zubrowa, jarzątki, Kuro
patwy, Kapłony, Kury, baranek, cielęc
pieczeń

II Krmie pátečnij (rybne)
szczuka po polsku, łosoś, karp, jazdk
sior, Kotaczwielkanocny, Kapsa.

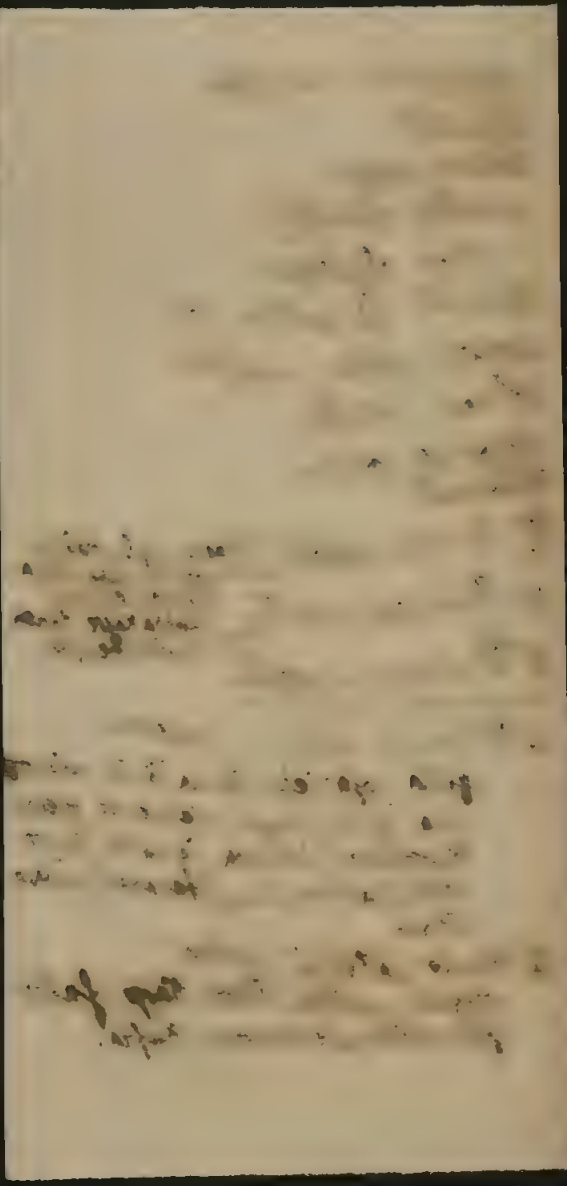

E II

Soča Isonzo
Gravosa – Gruž
Monfalcone – Tržič (w Gorycji
Cormons – Kormin
Duino – Devin

R. 1880 było w Ameryce północnej 33.041 obywateli i 83.361 mieszkańców Czechów
25.459 obywat. 48.557 mieszk. Kaszubów Polaków

Mapa: Zadrah

Dalmacja Istrya

Data	Nazwisko pożyczającego:
25/6 1892	Ks. Franc. Namysłowski
	Nazwisko ręczyciela:
	Kancya

Tytuł dzieła.

Directorium Horarii Canonicarii
pro Dioecesi Telsensi
Vilnae 1876

1891–1892

American. Chicago XVI Rok. XVII.
Amerika. Chicago IV
Čechoslovan Chicago. VI " — VIII
Dennie novověku. Cleveland Ohio XI, XV
Dělnické listy Iowa City Nebraska V, — VI
Dělnické listy Iowa City Omaha
Domácí. Milwaukee XI. — X
Domácí. Milwaukee XV. — XVI
Duch času. Chicago. 3
Hlas. St. Louis XIX. — XIX
Hlas Lidu New-York VI
Hospodář Omaha I — II
Hospodář Majetel, Denní Chicago — I
Listy Baltimorské. Chicago VI — XII
" Clevelandské. Cleveland I —
" Detroitské " Detroit. I —
" Divadelní. Chicago I — II
" Chicagské. Chicago I — IX
" Narodní Omaha I —
" Nedělní New-Yorské. New-York ... 1892
" New-Yorské New-York - od r. 1875 — VII

Listy, Kansunské Kansas City 1892. I
Listy, Kansunské Kansas City 1892. I

Noviny, Americko-Slovenske. Pittsburg I.-II
" Ceske. Cleveland. I —
Obzor. v St. Paul (Minnesota) — II.
Osady, Ceske, v Americe. Hamburk V — VI.
Palecek, Americky. Chicago III — —
Pokrok Zapadu. Omaha XX — XXI
Slavie. Racine Wisconsin XXX — XXII
Slovak v Americe. New-York II-III
Slovan, " Bryan (Texas) VI.
Slovan Americky. (Cedar Rapids) Iowa City) XXI. — XXIII
Sokol Americky. New-York XI.
Svetozor. Cleveland I —
Svoboda. La Grange (Texas) VI.-VII.
Vornoff. Chicago X. — XVII.
Vek XX. New-York V. —
(Jednota XVII)
(Sat. Hosp. II) Volnost. Cleveland XII. — XII
Sokol Americky Milwaukee — XIV

Díl LXVI. **Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek první: *Dekret Kutnohorský. — Slečna Lichnická. — Břeněk Švihovský. — Poslední doby v Bílé věži.* (379 str.) 1 zl. 44 kr., váz. skvost. 2 zl. 4 kr.

Díl LXVII. **Antonína Jaroslava Puchmajera Sebrané básně.** Druhé, rozmnožené vydání. (S životopisem a fotograf. podob. spisovatelovou.) (306 str.) Cena 1 zl., váz. skvostně 1 zl. 60 kr.

Díl LXVIII. **Jiřího Sloty Rajeckého Básnické spisy.** (Se životopisem spisovatelovým a s jeho fotografickou podobiznou.) 252 str. 80 kr., skv. váz. 1 zl. 40 kr.

Díl LXIX. **Josefa Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek druhý. *Pouť českých umělců. — Láska vlastenky. — Láska vlastencova. Láska básníkova.* (376 str.) 1 zl. 44 kr., skv. váz. 2 zl. 4 kr.

Díl LXX. **Jos. Kaj. Tyla** Sebrané spisy. Svazek třetí. *Ptáčníkova dceruška. Hudební dobrodruzi. Vlasť a matka. České granáty. Pomněnky z Roztěže. Starý Tomáš. Divadelní ředitel.* (374 str.) 1 zl. 20 kr. váz. skvost. 1 zl. 80 kr.

Díl LXXI. Spisy Karoliny Světlé. Svazek třetí. *Líbánky koketny. Za majového večera. Z Ještěda. Zamilování. Několik dní ze života pražského hejska. Deborah. Z tanečních hodin. Drama sbořeného domu.* (434 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skv. 2 zl.

Díl LXXII. **Josefa Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek čtvrtý. *Růže z keře nízkého. Dalimil. Poslední pohanka. Alchemista. Tataři u Holomouce.* (363 str.) 1 zl. 20 kr., skv. váz. 1 zl. 80 kr

Díl LXXIII **Gust. Pflegera-Moravského Sebrané spisy.** Svazek šestý. *Ztracený život.* Román. (442 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skv. 2 zl.

Díl LXXIV. **Frant. V. Jeřábka Dramatické spisy.** *Veselohra. Cesty veřejného mínění. Služebník svého pána. Syn člověka.* S životopisem a fotografickou podobiznou spisovatelovou. (359 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skvostně 1 zl. 80 kr.

Díl LXXV. Spisy Karoliny Světlé. Svazek čtvrtý. *Vesničky román. Dcera poušť. Mladší bratr. V zátiší.* (453 str.) 1 zl. 40 kr., vaz. skv. 2 zl.

Díl LXXVI. **Spisy S. K. Macháčka.** Svazek první. *Závič. Bulhar. Půjčka za oplátku. Ženichové.* (320 str.) 1 zl., váz. skv. 1 zl. 60 kr.

Díl LXXVII. **Sofie Podlipské Sebrané spisy.** Svazek třetí. *Manželé. Čtyři dcery. Cizinka. Nina. Z jednoho kořene.* (444 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skv. 2 zl.

Díl LXXVIII. **Spisy S. K. Macháčka.** Svazek druhý. *Goetheova Ifigenie v Tauridě. Schillerova Panna Orleanská. Don Juan.* (393 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skv. 1 zl. 80 kr.

Díl LXXIX. **Gust. Pflegera Moravského Sebrané Spisy.** Svazek sedmý. *Z malého světa.* Román. 3. vyd. (484 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skvostně 2 zl.

Díl LXXX. **Sofie Podlipské Sebrané spisy.** Svazek čtvrtý. *Jinověrci. Viola a svět. Almužna. Kdo hledá, vždy nenajde.* (446 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skv. 2 zl.

Díl LXXXI. **Spisy Karoliny Světlé.** Svazek pátý. *Zvonečková královna. Naši mládeži. Rozcestí.* (464 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skvostně 2 zl.

Díl LXXXII. **Prokopa Chocholouška Sebrané spisy.** 2. rozmnož. vydání. Svazek I. *Vanda. Templáři v Čechách. Travič. Dcera Otakarova.* (432 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skvostně 2 zl.

Díl LXXXIII. **Frant. Jarom. Rubeše Sebrané spisy.** 2. vyd. Díl I. *Deklamovánky. Písně a jiného druhu básně.* (372 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skvostně 1 zl. 80 kr.

Díl LXXXIV. **Frant. Jarom. Rubeše Sebrané spisy.** Díl II. *Povídky, pověsti a obrazy ze života.* (V tisku.)

Díl LXXXVI. **M. Mikšíčka** *Národní báchorky.* Sbírka pověstí moravských a slezských. (V tisku.)

Díl LXXXVII. **Spisy Václ. Vlčka.** Svazek II. (V tisku.)

Díl LXXXV. **Boženy Němcové Sebrané spisy.** Svazek sedmý. *Slovenské pohádky.* (V tisku.)

Díl LXXVIII. Prokopa Chocholouška Sebrané spisy. Svazek II. (V tisku.)

Díl LXXXIX. **Chmelenského, Dr. Jos. K., Sebrané spisy.** Svazek II. (V tisku.)

KYTICE.

Sbírka zábavného a poučného čtení pro mládež.

Svazek I. **Kanárek. Noclch v lese. U dědečka a u babičky. Nemocná školačka.** Povídky od Fr. Pravdy. (148 str. a 1 obr.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek II. **Co příroda dítkám vypravuje.** Sepsal Josef Jedlička. (123 str.) 40 kr. váz. 52 kr.

Svazek III. **Andulčin Černouš. Blažena a Matilda. Náš žebrák. Oběd na poli.** Povídky od Fr. Pravdy. (127 str. s 1 obr. a 4 inic.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek IV. **Macecha. Dcera vdovcova. Mladá vesničanka.** Povídky od Fr. Pravdy. (116 str. s 1 obr. a 3 inic.) 40 kr., váz 52 kr.

Svazek V. **Na ledě. Na procházce. Zatmění na měsíci. Vzdálená škola. Pes Čipera.** Povídky od Fr. Pravdy. (156 str. s 1 obr. a 5 inic.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek VI. **František pometlář a bratr jeho Petřík.** Povídka od Fr. Pravdy. (156 str. a 1 obr.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek VII. **Sirotci. V zahradě. Výlet do vsi.** Povídky od Fr. Pravdy. (140 str. s 1 obr. a 3 inic.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek VIII. **Po německu vzdělaná Češka. Vyvrácený předsudek. Láska slepé. Dcery komisarovy.** Povídky pro mládež dospělejší od Fr. Pravdy. (132 str. s 1 obr. a 4 inic.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek IX. **Hrbatá. Co jim scházelo? Chudý sirotek z Dlouhé ulice.** Povídky pro mládež dospělejší od Fr. Pravdy. (146 str. s 1 obr.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek X. **Bohatá Julie a Eva, chudá husačka.** Povídka od Fr. Pravdy. (146 str. s 1 obr.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek XI. **Koblihy. Prstýnek. Před trhem. Nové šaty. Sázka. Hedvika a Bohumil. Pořádná Monika a nepořádná Háta.** Povídky od Fr. Pravdy. (136 str. s 1 obr. a 5 inic.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek XII. **Mladá trpitelka.** Povídka pro mládež dospělejší od Fr. Pravdy. (144 str. s 1 obr.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek XIII. **Pracovitá rodina. Vzácný pán. Svátek babiččin. Na hrobě matčině. Devítiletý kmotr.** Povídky od Fr. Pravdy. (139 str. s 1 obr. a 5 inic.) 40 kr., váz. 52 kr.

Svazek XIV. **Advent a vánoce. Aloisie a Jindřiška. První zahrádka. Láska k babičce.** (128 str. s 1 obr. a 4 inic.) 40 kr., váz. 52 kr.

☞ Veškeré svazky „Kytice“ schváleny jsou odborem ku prozkoumání spisův pro mládež, zvolené konferencí pražskou. ☜

Národní knihtiskárna I. L. Kobra v Praze.

nadenníkova. Hapala-Tonička. (431 str.) 1 zl. 68 kr., váz. skvostně 2 zl. 28 kr.

Díl XXXIII. **Gust. Pflegera-Moravského Sebrané spisy.** Svazek druhý. *Pan Vyšinský.* Román. (Druhé, oprav. vyd.) (406 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skv. 1 zl. 80 kr.

Díl XXXIV. **Karla Al. Vinařického Sebrané spisy veršem i prosou.** Svazek druhý. *Varyto a lyra. Pána Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic věk a spisy vybrané. Jan Slepý.* (392 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skvostně 1 zl. 80 kr.

Díl XXXV. **Josefa Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek sedmý. *Braniboři v Čechách. Svátky na Vyšehradě. Vězeň v nové věži. Statný Beneda* aneb: *Založení kláštera Vyšehradského.* (375 str.) 1 zl. 44 kr., váz. skvostně 2 zl. 4 kr.

Díl XXXVI. **Boženy Němcové Sebrané spisy.** Svazek čtvrtý. *Dobrý člověk. Baruška. Domácí nemoc. Obrázek vesnický. Dlouhá noc. Básně. Selská svatba v okolí Domažlickém. Královské hraniční město Brod v Lese v Bavořích. Dopisy z lázní Františkových. Z Uher. Zpomínky z cesty po Uhřích. Kraje a lesy ve Zvolensku.* (452 str.) 1 zl. 68 kr., váz. skvostně 2 zl. 28 kr.

Díl XXXVII. **Herm. Jirečka Spisy zábavné a rozpravné.** Svazek první. *Spisy zábavné.* (384 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skv. 1 zl. 80 kr.

Díl XXXVIII. **Jakuba Malého Výbor drobných spisů.** Svazek druhý. *Články obsahu různého a zpomínky a úvahy starého vlastence.* (576 str.) 1 zl. 80 kr., váz. skvostně 2 zl. 20 kr.

Díl XXXIX. **Fr. Lad. Čelakovského Sebrané spisy.** Svazek druhý: *Spisův veršem i prosou kniha sedmá i osmá. Nové kvítí. Nové epigramy. Nové smíšené básně. Dodatek k Anthologii. Selanky. Literatura Krkonošská. Patrní dopisové nepatrných osob. Slovanské národní písně. Národní písně litevské.* (512 str.) 1 zl. 60 kr., váz. skvostně 2 zl. 20 kr.

Díl XL. **Josefa Wenziga Sebrané spisy.** Svazek třetí: *Vojevůdce jednooký.* (288 str.) 80 kr., váz. skvostně 1 zl. 40 kr.

Díl XLI. **Sofie Podlipské Spisy.** Svazek první. *Nedostižná. Temné srdce. Buriánovic děti. Češka a Němec. Zříceniny. Laňka. Bělinka. Pověst o dvou starých králích.* (512 str.) 1 zl. 60 kr., váz. skvostně 2 zl. 20 kr.

Díl XLII. **Jana z Hvězdy Sebrané spisy.** (Se životopisem spisovatelovým.) Svazek třetí: *Jarohněv z Hrádku. Konvalinky.* (508 str.) 1 zl. 60 kr., váz. skvostně 2 zl. 20 kr.

Díl XLIII. **Josefa Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek osmý: *Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha. S poctivostí nezahyneš. Ženich na licho. Sestry. Bláznivý houslista. Slasti a strasti cestujícího Čecha. Hra z ochoty. Opatrnost koruna moudrosti.* (383 str.) 1 zl. 44 kr., váz. skvostně 2 zl. 4 kr.

Díl XLIV. **Jakuba Malého Výbor drobných spisů.** Svazek třetí. (S životopisem a fotogr. podobiznou spisovatelovou). *Národní pohádky.* (322 str.) 1 zl., váz. skvostně 1 zl. 60 kr.

Díl XLV. **Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek devátý: *Vychovanec pomsty. Dceřina přísaha. Nový rok. Zlatníkova milenka. Svatba na Sioně.* (450 str.) 1 zl. 68 kr., váz. skv. 2 zl. 28 kr.

Díl XLVI. **Gust. Pflegera-Moravského Sebrané spisy.** Svazek třetí. *Různé verše. Záboj. Dědic Bílé hory.* Úryvek z druhého dílu „*Pan Vyšinský.*“ (381 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skvostně 1 zl. 80 kr.

Díl XLVII. **Františka Pravdy Sebrané spisy.** Svazek čtvrtý. *Matka študentů. Nevěrná milá. Lakomec a jeho dcera. Na výminku. Vina a smír.* (S životopisem a fotografickou podobiznou spisovatelovou.) (443 str.) 1 zl. 68 kr., váz. skvostně 2 zl. 28 kr.

Díl XLVIII. **Fr. Lad. Čelakovského Sebrané spisy.** Svazek třetí. *Spisů prosou kniha devátá až dvanáctá. Agaj-Chán. Překlady z O. J. Senkovského. Různé překlady slovanských povídek a pohádek. Listové z dávnověkosti. Marinka.* (499 str.) 1 zl. 60 kr., váz. skvostně 2 zl. 20 kr.

Díl XLIX. **Spisy Josefa Jiřího Kolára.** Svazek prvý. *Pekla zplozenci. Libuše v Americe. Malíř Rainer. Povídky veselého študenta s červenou karkulkou.* (330 str.) 1 zl., váz. skvostně se zlatou ořízkou 1 zl. 60 kr.

Díl L. **Gust. Pflegera-Moravského Sebrané spisy.** Svazek čtvrtý. *Dvojí věno. Z Berlína do Hamburku. Alex. Z listův mého přítele. Pan Vrchní. Blouznivec. Semilov. Ouklady a láska. Pomsta. Obrázek z cesty.* (378 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skvostně 1 zl. 80 kr.

Díl LI. **Andreja Sládkoviče Básnické spisy.** (S životopisem a fotogr. podobiznou spisovatelovou.) (704 str.) 2 zl. 20 kr., váz. skvostně 2 zl. 80 kr.

Sv. LII. **Václava Štulce Sebrané spisy básnické.** Svazek druhý. (560 str.) 1 zl. 80 kr., váz. skvostně se zlatou ořízkou 2 zl. 40 kr.

Díl LIII. **Herm. Jirečka Spisy zábavné a rozpravné.** Svazek druhý. *Spisy rozpravné.* (509 str.) 1 zl. 60 kr., váz. skv. 2 zl. 20 kr.

Díl LIV. **Spisy Karoliny Světlé.** Svazek druhý. *Láska k básníkovi. — Několik archů z rodinné kroniky. — Ještě několik archů z rodinné kroniky. — Dvojí probuzení. — Séfka. — Sestry. — Lesní panna.* (432 str.) 1 zl. 40 kr., skvostně váz. 2 zl.

Díl LV. **Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek desátý: *Rozina Ruthardova. Čech a Lech. Uhlíř a vládyka. Syn vládykův. Katův syn. Karbanik a jeho milá. Panáci ze švestek. Chudé děvče a bohatý synek.* (462 str.) 1 zl. 68 kr., váz. skv. 2 zl. 28 kr.

Díl LVI. **Spisy J. E. Vocela.** Svazek druhý *Přemyslova.* (222 str.) Cena 96 kr., skvostně vázané

Díl LVII. **Gust. Pflegera-Moravského Sebrané spisy.** Svazek pátý. *Dva umělci. — U Plzně roku 1618. — Emma. — Pohrobní zlomky:* Starý dům. Švýcarský hôtel. (443 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skv. 2 zl.

Díl LVIII. **Fr. Lad. Čelakovského Sebrané spisy.** Svazek čtvrtý. *Spisů prosou kniha třináctá až patnáctá, s přídavky.* S životopisem spisovatelovým (567 str.) 1 zl. 80 kr., váz. skvostně 2 zl. 40 kr.

Díl LIX. **B. Němcové Sebrané spisy.** Svazek pátý. *Národní báchorky a pověsti.* Díl I. (315 str.) 1 zl. 20 kr., váz. skvostně 1 zl. 80 kr.

Díl LX. **B. Němcové Sebrané spisy.** Svazek šestý. *Národní báchorky a pověsti.* Díl II. (362 str.) 1 zl. 44 kr., váz. skvostně 2 zl. 4 kr.

Díl LXI. **Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek jedenáctý. *Krátké a kratičké povídky.* (Nová sbírka.) (363 str.) 1 zl. 44 kr., váz. skvostně 2 zl. 4 kr.

Díl LXII. **Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek dvanáctý. *Báchorky. — Básně a besední čtení. — Místní a pocestní arabesky, obrazy a zprávy. — Satyrické a obranné články.* (Nová sbírka.) 390 str. 1 zl. 44 kr., váz. skvostně 2 zl. 4 kr.

Díl LXIII. **Františka Turinského Básnické spisy.** (S životopisem spisovatelovým.) str. 2 zl. 40 kr., váz. skvostně 3 zl.

Díl LXIV. **Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy.** Svazek třináctý. *Literární a divadelní rozpravy. — S novinářského řečiště. — Předmluva k prvnímu vydání Sebraných spisů. z r. 1844.* (Nová sbírka.) (S životopisem a fotografickou podobiznou spisovatelovou.) (621 str.) 2 zl. 40 kr., váz. skvostně 3 zl.

Díl LXV. **Sofie Podlipské Spisy.** Svazek druhý. *Dvojí vychování. — Růženčina matka. — Žirotický farář. — Tajnosti ve staré truhle. — Koho Zuzanka zvolila.* (439 str.) 1 zl. 40 kr., váz. skvostně 2 zl.

Literatura słowacka. — Źródła: Vlček: Literatura na Slovensku. — Zypin: Historia liter. słowiańskich. — Pokorny Rudolf: Z pod-
lek po Slovensku, Praha 1884–1885. 2 tomy — Giller Agat.: Z pod-
róży po Słowac. Lwów 1867. — Černy: Slovenska čitanka. 2 tomy. — Celniejszym
poetą słowackim jest Jan Hollý ur. 1785 w Mitrzańskiem † 1849 w Dobre
Vodě, autor 3 epopej: Svatopluk – Cyrillo-Methodiada – Slav. (Basně
w 4 tomach). dalej J. Kollar (Slavy dcera), Ondřej Sladkovič (1820 † 1872)
autor poematu Detvan, w jego: Spisy básnické. Praha 18..), Samo Cha-
lupka (1812 † 1883) autor ballad i poematu lirycznego: Mor ho!; Jan
Botto (1829 † 1881) autor zbioru (Spevy. Praha 1880) pieśni; Jan Matuška
(1821 † 1877) autor znanej pieśni „Nad Tatrou sa blyská"; Michał Miłosław
Hodža (1811 † 1870) autor pieśni „Hej Slované"*); Jan Kalinčiak poe-
ta i nowellista**) (1822 † 1871); Ludevit Kubani (1830–1869) autor poema:
„Radziwillowna"; Dušen Java Lepkin (Mědzianoky) liryk; Svetozar
Vajanský (Hurban)***) poeta żyjący i (Pavel Orszagh) Hviezdoslav poeta
— Historyczne dzieła wydali: Franc Sasinek zjazd katolicki; Stefan K.
Hýroš proboszcz katolicki Križko. — Etnograficzne dzieła: Dobšinsky Pa-
vel (Obyczaje, powery a hry slovenske), Francisci Jan (Pohadky slove-
ke vydal Janko Kimavsky. Levoča 1845), Pauliny – Toth Vilem (Slov.
bajesloví 1876), Reuss Lud. — Wydały też słowenske spevy. Turc.
Sv. Martin. 6 zeszytów z napěvy. 1880) = Pierwszy polityczny dziennik
po słowacku zaczął r. 1845 wydawać w Preßburgu Ludevit Štur pod
tytułem: „Slovenske narodne noviny" z literackim dodatkiem: „Orol tatranský" co ustało 1848; – Dr. Joz. Mil. Hurban zaczął w Skalicy wyda-
wać od 1846 „Slovenske Pohladi" pismo literackie którego dor. 1862 wyszło
to 4 tomy. — „Od r. 1848 wychodziły w Wiedniu trzy razy tygodniowo:
„Slovenske Noviny" (poczęstku) redagowane przez Daniela Licharda
Dr. O. Radlinskiego, Jonasza Zaborskiego i Hermenegilda Jireč-
– Juir r. 1785–1786 wydawał Ondrej Plachy († 1810) w Zwolenie „Stare noviny";
a Palkovič: „Týdenník" i później „Narodni Noviny" lecz były to pisma w
języku czeskim a dopiero Štur 1845 zaczął po słowacku wydawać.

(w 2 tom. Zeszyt literatura na Słowacji Książnicy czesko-słowiańskiej. 1880)

*) podług innych napisał tę pieśń Jano Tomašik ur. 1813 (co pewne)

**) najcelniejsze jego powieści: „Reštavracia."

***) wydawca nowych Słowenskich Pohladu i autor powieści: Sucha ratolesť. Uwahy o słowenskych powesťách 1872.

Ciekawa etnografia Słowacji w Bożena Němcowej (Pisma Sebrane Svazek III.) 1883); Sv. IV. Mednarsky: Sonntag eberglaub. Mainungen und Gebräuche des gem. slav. Volkes (w Hormayer: Taschenbuch 1829. Nr. 43)

Słowenske powesti wyd. S. K. Skultety a P. Dobšinsky.

Od r. 1861 za staraniem Jana Francisci wydawał Mikuláš Št. Ferienčík: „Peštbudínske Vedomosti" pismo polityczno-literackie (2 razy w tygodniu) – Od r. 1870 wychodzą w Turč. Sv. Martině: „Narodni Noviny pod redakcyą Vilh. Paulíny-Tótha. – Bobula od 1868 wydawał w Lipsku: „Slovenske Noviny" które po kilku latach przestały wychodzić. – Od r. 1868 wydawał w Lipsku Ferienčík miesięcznik dla ludu: „Narodni Hlasnik", który dotąd jeszcze wychodzi w Turč. Sv. Martině pod redakcyą R. Lietra 1883. – Jan Kadavy wydaje 1845 i 1873 kwartalnik „Priatel ludu" w Turč. Sv. Martině. – „Obzor" pismo dla gospodarstwa rzemiosł wydawane przez Lichárda r. 1882 już 23 rocznik wydało. – Z pism humorystycznych wychodzi „Černokňažník" odr. 1872 w Lipsku miesięcznie pod redakcyą Paulíny'ego a później pod redakcyą Dura Cajdy w Turčan. Sv. Martině. Tamże wydawał odr. 1870 Andrej Černiansky miesięcznik „Rarašek." – Od r. 1861 wychodził do r. 1869 w Uherskim Skalici miesięcznik belletrystyczny „Sokol" pod redakcyą Dobšinskiego a potem Paulíny'ego. Od r. 1869–1880 pismo to miało tytuł „Orol" redagowaliga Kalinčak, Fruchty-Sytnianský i Mik. Št. Ferienčík. – Najlepszem pismem literackiem w nowe „Slovenske Pohlady" wychodzące od 1883 pod redakcyą Hurbana Vajanskiego i Joz. Skultétyho. – Franc. Sasinek wydaje odr. 1883 Slov. Letopis pro historii, topografii, archeologii a etnografii. W Uherskim Skalici (przestał). — Z Almanachów wyszły: Hlasnulejaka „Zora" 1835. 1836. 1839. 1840.; Hurbana „Nitra" I. 1842 – VII.; Kuzmanyho: „Hronka" w Barańskiem-Bystrzu 1836–1838 (po czesku); jerzego Palkovicá „Tatranka" od 1832 – 1837. W Pożuni. Także wyszły „Concordie" 1858; „Lipa" 1860–1864; „Tabor" 1870; „Živena" 1872; „Napred" 1871; „Tatran"; „Minerva". Prócz tego wychodziły Kalendarze. 1822, 1834. Zbiory pieśni gminnych Słowiańskich: Šafárik, Kollár, Dobšinský, Sbornik slovenských národních písní povestí... vydává Matica Slovenska. Po Vídni 1870 Svazek I i Tomu II Svazek 1884. – Spevy slovenske; vyd. Jan Francisci, P. Mudroň, O. Halaša, J. Kadavy. Turčanský Sv. Martin 1880–1882. 8° tex. z melodiami 62 zvitov. – Sbírky prostonárodní které pořádá pohádková komisse liter. věcn. spolku „Slavia" v Praze. Řady druhé Oddělení V. Písně slovenské. Sešit I. II. III. Praha 1880. 12°; str. 410. (zebrał J. Drotár). zebrał Dr Halaša i Lud. V. Obrov (Riznerov)

Karol Vlad. Zap. z Prahy urč. 8 ledna 1812 † 1 ledna 1871 v Benešově v Táborsku.

Paul Jos. Šafařík † 26 června 1861
Ign. J. Hanuš ur. 28 list. 1812 † 19 května 1869.
Šimek: O Hanušovi rozdělení Čech na župy (Čas. 1858 II. 222. III. [illegible] IV. 475 – 1859. II. 167.
Jan Erazim Vocel ur. v Kutné Hoře 24 srpna 1802 † 16 září 1871 v Praze
Václav Kříž ur. 1833 (ředitel reálného gymnasia v Táboře: Přehled veškeré literatury jihoslovanské (Časop. mus. 1859 I p. 107. II p. 264. III p. 407. IV p. 519. – 1860 I p. 89. II p. 238. III p. 364.
Dle úd. A. Heberského: Frant. Miklošič: O slovanských jménech osobních Čas. Mus. 1861. I. 85.
Josef Alexander Dinder skriptor při knihov. ně českého musea.
Karel Jaromír Erben ředitel pomocných úřadů při magistrátě pražském ur. v Miletíně
Václav Hanka bibliotekář † 12 ledna 1861 ur. 1791
Buslaew Opit istoriczeskoj grammatiki ruskago jazyka. Moskwa 1858 (Rozbor v Časop. 1862 I. 84. II 133. IV. 323 – 1864. II 187. III. 227.)
Jan M. Hulakovský c. k. úředník na odpočinku O původu a proměnách jmen rodních. (Časop 1860. II. 146. III 297. IV 240.
Dr. Hermenegild Jireček Koncipista v c.k. státním ministerstvu.
Josef Jireček rada v řeku státního ministerstva
Bartoloměj Paprocký z Hlohol a z Paprocké Vule (Časop. 1866. I. 3.)
Dr. František B. Květ nar. † 1865: Anthologie jihoslovanská 1863.

Krasnohorská Eliška (Pechová) autorka. Monumenta Jana Deutsa Mickiewicza 1932.

v ur. 1833 † 4 června 1881 v Táboře.

Tyl J. K. autor pieśni „Kde domov můj"
Volný L. R. J. Dr. ur. 20 Kros. 1793 + 21 Kvetn. 1871 w Kaybrade.

Do Jungmanie wydali: Doucha Frant. (z pomocą Jos. Al. Dundra i Frant. Aug. Urbanka): Knihopisný Slovník česko-slovenský od r. 1774–1865. Praha (J. L. Kober) 1865. 8° str. VIII 320. 2 f. 80 kr.

Slovanský Katalog bibliograf. vydaný spolkem česko-slov. Knihkup. 1878; 1879. (red. Jos. M. Hovorky) 1880–1881. 1882. Rok I–V. Praha (Gregr) 8° a 2 f.

Urbanek Fr. A. Věstník bibliografický. 1869–1872. Ročník I–IV. à 2 f. 60 kr.

(toż. Serya nowa) 1880. — Ročník I —

Čteni, Slovanská. Řádá Odbor lit. řeč. spolku „Slavia". Praha 1882. 8° Oddil I Ruské a polské texty. Sešit 1–18. 2 f. 30 kr.
Oddil II. Srbsko-chorvatské a bulharské texty. Sešit 1–4. (1 f. 70.)

Fontes rerum bohemicarum — Prameny dějin českých, vydávané péčí Spolku historického. Praha (Gregr et d'Attel) 1873–1882 4°. Tom I. II. III. IV. (každý po 6 Zešyt.) à 6 f.

Věstník bibliografický (red. Fr. A. Urbanka) Ročník I (1869) nr. 1–6 str. 64 — R. II 1870 nr. 1–12 str. 210 i VIII. — R. III 1871 nr. 1–12 str. 230 i VIII. — R. IV. 1872 nr. 1–12 str. 236 i IX. (Praga nakład Kobera)

Věstník kritický a bibliografický (nakl. J. K. Vilímka i Urbanka) 1873 nr. 1–3, str. 82.

Věstník bibliografický (red. Fr. A. Urbanka i A. Zeman) R. I 1875 nr. 1–12 str. 110. — R. II 1876 nr. 1–12 str. 54 — R. III 1877 nr. 1–4 (dodawane do tygodnika Komenský)

Urbanków Věstník bibliografický. R. 1880 nr. 1–12
R. II 1881 nr. 1–12 R. III 1882. nr. 1–12
R. IV. 1883 nr. 1–4 (dalej nie wyszło)

Slavin (Pantheon). Praha 1881–1882. 8° Zešytów 19 (čtvrtý i vizerunki) à 30 kr. I— Oddil I (Seš. 1–9 str. 1–144. Oddil II (Seš. 1–9, str. 216. (nakl. Bartel) (čtvrtý Seš. 1–8 str. 200.) F

(Vydali Celestin Frič a Jar. Pešina.)

Světozor. Ročník (XVII.) 1866–1883 Týd. illustr. (red. Primus Sobotka.

Zlatá Praha Velký illustr. týdeník (red. Ferd. Schulz). Ročník I 1884

Slavin (Pantheon). Sbírka podobizen, autografů a životopisů předních mužů a žen československých, (Otto) Oddil II (se 40 podobiznami, rytinky a životopisy) Vydali Celestin Frič a Frant. Jar. Pešina. Praha (Bartel) 1883. 8° lex. str. 4 i 284. 2 f. 50 kr.

(2 stalorytami)

W Księgarni Adolfa Horowitz w Trnave (Nagyszombathan)

Obyčaje, Prostonárodnie, povery a hry slovenské. Usporiadal a vydal Pavel Dobšinský. V Turč. Sv. Martine (Knihtl. -uč. spolok) 1879-1880. 8vo str. 179. 1 f. 50 kr. 1885

Pověsti, Prostonárodnie slovenské. Usporiadal a vydava Pavel Dobšinsky. V Turč. Sv. Martine (vydavatel) 1879. -8vo Sešit I (str. 96). Sešit II (str. 96). III (str. 96). IV. 1881. (str. 96) à 30 kr. V-VI (1882). VII (1882). VIII. (1885) "

*) Obsahuje II prvých 2 zvon. worpisan.

Němcova Božena: Slovanské pohádky a pověsti od..... V Praze (nákl. Josefa Schalka, tiskem Bedř. Rohlíčka 1858. 16o 10 Svazku, Každy po 10 kr.

Pověsti prastarých baječných časův. Slovenské pověsti, jež vydavají August Horislav Škultety a Pavel Dobšinsky. V Rožnavě (tisk. Lad. Kelka) a v Banské Štiavnici (nakl. vydavat.) 1860. 16o Kniha prva, Svázok 1 (str. X. 86) 16 kr. Svázok 2-4 à 20 kr. Prenumerata na 6 Zešytov 2 f. 10 kr.

Povesti slovenskje. Usporjadau a vidau Jenko Rimavski [Jan Francisci]. V Levoči (tisk. Werthmüller) 1845. 8vo Svaz. I-V (str. XIII. 128) à 24 Xr. Ctn.

Prochazka Ludevit Dr.: Písně slovanských narodův. Původem Klavirem opatřil. Sešit I. Slovenske I. Praha (Urbanek) 1882. 8o lex. str. 23. 1 f. (20 písní)

Dobšinsky Pavol: Uvahy o slovenskych povestiach. (Vydala Matica Slovenska. Spisov číslo 28). Turč. Sv. Martin (Matica) 1872. +8o str. 172 1 f.

Slovenske spevy. Vydávajú priatelia slovenských spevov. Turč. Sv. Martin, tlačou Knihtlačiarskeho účastinárskeho spolku, 1880. 8°. maj. str. VIII. 236 s. 8°. obejmuje 603 piesní s melodyami 6 Zešytov,
I. I (603 piesní s 620 melodiami)
Díl II. Sešit 1 (1890) (101 piesní s 103 melodiami) 50 Kr.
(vydali Jan Francisci, Pavel Mudroň, Ondrej Halaša Jan Kadavý. – redagovał właściwie Kadavý) Zeszyt po 1 fl.

Bielek Anton: Obrázky z hôr. (Ružomberok, tlač. Karla Salve, 1890. 8° str. 130.
(Obrazy z życia górali z Beskidu, Babiejgóry, Magury, Jaworzyny)
(1 f 10 Kr. franko)

Vlček Jaroslav: Dejiny literatury slovenskej. Tom I 1889. Tom II 1890. F

Sochaň P. B.: Vzory slovenského (národného) vyciavania. Turč. Sv. Martin, 1889. F
(tož 2e wyd. Praha tiskem J. Otty 1890.)

Drukarnie słowackie r. 1891: Turčanski Sv. Martin (akcyjna) – Salve w Rozomberku – Bežov w Seníci – Hurovic w Trnawie – Škarnicel w Skalii – Hornjanski w Budapeszt.
Czasopisów 10: Národnie noviny (polityczne) – Hlasník – Rutník sv. Vojtešky – Černokňažník (humorystyczne) – Obzor (gospodarskie) – Dom a škola (pedagogiczne) – Slovenské Pohľady (beletrystyczne) – Kazatelna (Kaznodzieje katolick.) – Kat. noviny (Kościół katol.) – Cirkevnie listy (Kościół evangel.)

Vlček Jaroslav: Dejiny literatury slovenskej. Turč. Sv. Martin, tlačou Knihtlačiarskeho účastinarskeho spolku, nakladom vlastnym © 1890. Časť I (60 Kr.); Časť II (1 f 40 Kr.)

Slovanstvo ve svych zpěvech. Pardubice, v Komisii F. Hobližka. Svazek 48: Pjesne slovinske. (Kuba 2)

Słowacka piśmienność: Największą zasługą o wzrost takowej położył L. Štur (1846), udało mu się co do pisma spoić oba wyznania słowiańskie: luterskie i katolickie (które się później odłączyło ważąc literatura niemieckiego), obecnie w pisowni słowackiej panuje zaprowadzona od Štura pisownia, od Hodży wydoskonalona. (86. Štur L.: Nauka reči slovenskej 1846). Minister oświecenia Leo Thun (1849) chciał Słowakom w Węgrzech narzucić ortografię czeską.

Verše Svetozára Hurbana Vajanského. Turčianský Sv. Martin, Knihtlač. účast. spolok, 1890. 8°. str. 116. 60 Kr.

Wołczka Ja.: Istorija słowackoj literatury. Perew. A. Opfermana, s predysłow. I. Florinskago. Kijew 1889. 8vo

Bánik Juraj: Slobodné a Královské mesto Zvolen. Opis historicko-topografický. V Turčanok. Sv. Martine (Hlas. Spolku) 1891. 8vo str. 84. 60 kr.

Hviezdoslav (Országh Pavel): Sobrané spisy básnické. Sväzok I. Oddiel epický. V Turčanok. Sv. Martine (Spolok) 1892. 8vo str. 329. 1 fl. 20 kr.

Pauliny Ladislav: Dejepis superintendencie nitrianskej. Dla starých i novších prameňov. Sväzok I. V Senici (Ján Bežo) 1891. 8vo str. 115. — Sväzok II (1892) str. 204. 60 kr.

Škultétyho A. Hl. a P. Dobšinského. Slovenské povesti. Druhé vydanie. Sošit 1–13. V Ružomberku (Karel Salva) 1890–1892. 8vo po 32 str. po 6 kr.

Turnovský J. L. Putovaní po vlasti. Obrazky cestovní. Nové (obálkové) vydaní. Praha 1893 (1883) (Reinwart A.) 8vo str. 140. 50 kr. (jest tu stříbrné pleso)

Zlijava s novim vekom. Baseň ve štiroch
spevoch od J. Trokana. V Skalici
1851. 8° str. 180 5 kr. (Fr. V. Safinek
byv. r. bohoslovca v Skalici
(Szakolca. Nyitra megye, 1879)

Povesti. Prostonarodnie slovenske.
Uporiadal a vydava Pavol Dobsinsz.
Ky. Sošit I. Turocz Sz. Marton. 1880
8° ppg. 96. 30 Kr. (dor. 1882 wzqto 82 sh.

Vaianszky. Tatry a more. Basne.
Turocz Sz. Marton 1880. 8°. stg. 190.

Papkow A. A. Newolnicestwo u Madjar. 1889. 8vo
str. 47. 30 Kop. toż po francuzsku: Esclavage au
centre d'Europa. 1889. 30 Kop.

Zámok Lykava. Št. M. Hýroš. Turčianski Sv. Martin 1876. (opis obhjerny)

„Mijava" s novim vekom. Baseň ve 4 spevoch od J. Trokana. V Skalici 1851. 8°. str. 150. 5 Kr.

(V Skalici - Szakolca, Nyitra megye Fr. V. Sasinek 1879)

Bolesław Chrobry r. 999 opanował Czechy, Morawy, Słowacyję i w grodzie Preszporku osadził swego namiestnika Kyjata Prokuj gdzie go oblegał Stefan król węg. około 1004_ a r. 1017 go wygnał (cf. Dietmar) i zajął Słowianturyzę

Św. Zoerard (Zvorad) r. 1018 z Polski przybył do Nitry + 1025 w Klasztorze S. Marcina na Zarnowcu.

Wagner a Brbók: Zemepis Prešporskej stolice 30 kr.

" " " Zemepis Nitranskej stolice 30 kr.

Kytka z Tatier. Česko-slovenskej mládeži z rôznych kvietkov uvil Strýčko Slavoš. (Ze słownickiem słowacko-czeskim) 1 f.

Slovenske bajeslovie. Sošit I. Spisal Viliam Paulíny-Tóth 1 fl

Księgarnia Adolfa Horovitza w Trnave (Nagy szombatban) 1885.

Slovenský národný zabavník. Upravuje J. Francisi:
sv. I Povesti Jana Kalinčiaka: Reštavrácia ... 35 kr.
„ VII. „ „ „ Brava ... 50 „
Jonaša Záborského Bájky slovenské ... 40 „
Prostonárodnie slovenské Povesti. Upravil a vydáva Pavol Dobšinský. Sošit 2–8. (každý z rytinami i fkr. 96). Turčiansky Sv. Martin 1882–8°. à 30 kr.
Prostonárodnie obyčaje, povery a hry slovenské. Upravil a vydal Pavol Dobšinský ... 1 f. 50
Slovenské spevy Sošit I–VI. po ... 1 f.
Lipovianská naša. Rozprávka zo života ľudu slovenského. Spísal Dr. G. K. Zehentner. fkr. 82 — 25 „
Slovenské bájeslovie. Spísal Viliam Pauliny-Tóth. Sošit I. 1876. — — — — 1 f.
Životopisný náčrtok slávneho slovenského básnika Jána Hollého s krátkou správou o jeho spisoch — 10 kr.
Rozpomienka na Jana Hollého, jeho život a účinkovanie. Napísal Slavičan. — — — — 15 kr.

Z potulek po Slovensku. Píše Rudolf Pokorny. Druhé vydání. V Praze, Tiskem Dra J. B. Pichla a Spol. – nákla-dem spisovatelovým, 1883 – 1885. 12ᵐᵒ Díl I. str. 2, str. 375 (Malé Karpaty – Trenčínské Považí – Turec) – Díl II. str. 329. 2. (Liptov a Spiš – Gemer a Malý Hont – Těkov a Velký Hont – Orava.) 4/40

Małe Karpaty zwane także Białemi-Gorami albo Beskydem ciągną się od Preszburga (dawnej Brzetysławy, po słowack. Požuní) na wschód pomiędzy Morawą a Węgrem przez 8 mil.

Niektórzy powstania Słowaków przeciw Węgrom r. 1848 byli Dr. Jó-zef Mil. Hurban ur. 1817 pastor we wsi Hlboké († 1873) wydał z rocznikow almanachu Dutra 1842 – 1877 († 1888) Ludevit Stur ur. 1815 v Uhrovcu w Trenczyńskiem † 1856 w miasteczku Modra, nauczyciel evang. i Michał Miłosław Hodża ur. 1811 w Rakoszy (w Trenczyńskiem), pastor w Liptow-skim Św. Mikułaszu † 1870 w Cieszynie na wygnaniu.

Pogrzeb

Pomiędzy Słowakami jest zwyczaj iż nieboszczyka wywożą na cmentarz w trumnie na wozie zaprzężonym wołami; koło trumny siedzą na wo-zie kobiety i zawodzą, a na cmentarzu na mowę Ksiądz lub pastor. Mężczyźni idą przed trumną, a za trumną kobiety.

Owczarstwo na Węgrzech. Rozróżniają głównie 2 rodzaje owiec: a) po-łudniowe; b) górskie mające wełnę białą gęstą, krótką, kędzierzawą (na Słowiańszczyźnie psy pasterskie są także białe, podobne i krowy, a woły siwe). Owca górska nie jest tak wielka i tłusta jak południowa. Odmiany owiec górskich: mierzynki (merinky) mają wełnę cienką, deli-katną; owce zwyczajne przyzwyczajone są do najlichszej paszy; mieszań-ki powstały przez krzyżowanie mierzynek z hiszpańskiem merinosami; birki w rzadkich mają krótką, gęstą i miękką wełnę. Przez 8 miesięcy w roku zostają owce na paszy pod gołem niebem, zawarte na noc w Kosza-rach (plecionych płotach), które się coraz dalej posuwają dla nawozu pola, co zowią Koszarowaniem. Zasadą Koszarowania pola, które na 2 lata starczy, jest iż na każdem □ sążniu stawiają po 4 owce przez 2 noce. Pasterze owiec zowią się valachami, podlegają baczowi jako gospodarzowi całe-go; a mają do pomocy mniejszych chłopców zwanych koněličky. Pasterze owiec (juhasy) paszą stadek albo jednego większego gospodarza, albo kilku

mniejszych gazdów, częstokroć też całe k całej wsi lub miasteczka. Konie pasie Koniar czyli Cikoš; woły i krowy Krawiar czyli gulyaš; swinie Kanas czyli Kondaš. – Na szałasie przebywa baca w kolibie i tu gotuje w miedzianym kotle, który wiśi na Kumhasze (t. j. drzewianym haku ruchomym) nad watrą czyli ogniskiem rozłożonem na ziemi owczą serwatkę czyli żentycę (z której zebrał urdę czyli śmietanę) którą czerpią drewnianym czerpaczkiem, dodawszy trochę soli, aby nikt owiec nie przekl. Wprzód zdejmie [z kotła]
nim mleko owcze na się gotować, zlewają go do geletki (drewnianego naczynia) i dodają do niego ciepłego Klagu (żołądek z młodych cieląt w ciepłej słonej wodzie czyli rossole wymoczony) aby się mleko w ser ścięło. Zebrany ser wyciskają w drzewianych formach
na oszczepki, a pozostałą serwatkę zlewają do kotła i warzą na żentycę, z wierzchu zbierają tłustą urdę, a pozostałe na spodzie kawałki sera zwane pociarki stużą psom za pokarm. Baca prowadzi swój rachunek wyrzezując karby i znaki na czterograniastym kiju najczęściej metr długości, zwanym rovaš. Na nim znaczy baca wiele owiec od każdego gazdy przyjął na paszę, wiele na sera gazdzie oddawać i wiele owiec mu wilcy pojedli lub słonecznica opalita (słonecznica czyli córka słońca nienawidzi owiec za to, iż zjadają kwiaty i takowe tratują – a jeżeli dotknie się owcy lub krowy, to musi takowa zdychać.) Całą bronią juhasa przeciw wilkom jest watażka lub varal (czyli kij opalony którym ogień poprawiają) i pies noszący wyłącznie nazwę rzeki n.p. Dunaj, Bodrog, Tysa, Sawa, aby się nie wściekł. Czasem pasterze wyganiają owce i wrony na paszę co się zowie obrocka. Na szałasie gdy kierdel zawarty w Koszarze juhasy przy watrze bawią się powieściami lub śpiewem, albo tańcami przy muzyce gajdów (t. j. kozy czyli dudy), tańcząc czyli hajduchując wyprawiają różne skoki i figury n.p. odzemek, od zemne, poza buczky, z samopasc (rozpusty) przeskakują šibeničky. Całym meblem na szałasie jest ławica. Pasterze od krów zamiast gajdów używają długiej trąby z metalowym głosem z drewnianego tyka lub drewnianej fujary – a od owiec zaś żelaznej drumbli (Brunneisen). Wpołudnie żenią juhasy stada owiec ku szałasom dla wydoju. Dojąc się zaś owce w Koszarze na przechodach czyli tak zwanych strungach. Gdy się Koszar przenosi czyli redykuje, zakładają najprzód strungi, aby się zły duch nie wszatasił czyli nie zagnieździł w Koszarze:

gdzie jest podświar (smutka z dziurkami) z czerpakami.

*) Najsławniejsze owcze pochodzą z Brawy. Na 10 funtów sera idzie 100 funtów mleka. – W listopadzie robią ser z sera opletanego.

i Jahraj, Lapaj,

(Aby) znaczą wyrzucą ogień z Koz. dawnego ognia

poszczą (nacięciem gałęzi) (Ader)

Baca mierzy mleko wydojone z każdej owcy, i podług tej miary oddaje właścicielowi stosowną ilość sera i żentycy. Na wełnę strzygą owce w kwietniu i owce przeznaczone na wełnę nie dojąpodobnie jak i owce które się bagnią. Starsze owce rozpoznawa się po zębach: ośmiozębka nazywa się już owca dorosła. Gdy stado z paszy powraca prowadzi takowe stóp z dzwonkiem u szyi, którego zowią łočavka lub čelnik. Owce wypędzają w góry na letnią paszę na św. Jerzego, a na św. Dymitra (26 października) wracają z gór do domu, tak iż zimowe karmienie trwa 5 miesięcy. Gospodarze którzy mają zbyt oddalone polany stawiają osobne budy tak zwane sienniki na siano. W równinach czyli pusztach zowią Madziary swe szałasy: tanie. W górach prawie każda owca i krowa ma swą nazwę. - Profesor Franciszek Bartoš (w artykule: „Moravské Valašsko“, w piśmie Osvěta X. 461 i w dziełku: Lid a národ, wydanem w Muzeum Královna Biblioteka (Velkém Meziříčí 1889) twierdzi iż morawscy Valachy są potomkami Rumunów, którzy ze swemi stadami z Wołoszyzny dostali się na Węgry i Morawę. Rumuński żywioł w 12-16 stoleciach rozsiadł się w znacznej liczbie w Alpach dalmackich, na Pomorzu adryatyckiem, w Serbii, Kroacyi, Siedmiogrodzie i na Bukowinie wysyłając pomiędzy Rusinów halickich i Polaków swych osadników i pasterzy, a potomkami ich są Hucuły. Z Wołoszyzny pasterze coraz rozszerzali się coraz dalej ze swemi stadami, aż na Węgry, Szląsk i Morawę gdzie się zupełnie w jedno z ludnością słowiańską. Opochodzeniu rumuńskich tych Watachów świadczą zwyczaje pasterskie nazwy naczyń, oraz gór i miejscowości jak. n. p. Dil czyli Dział, co po rumuńsku oznacza granicę lub kopiec. Słowa: baća, brynza, czarták, geleta, glaga (Klag), groń, chotar, koliba, kierdel, kurota, piostrula, redikat, stryga, urda, watra, żentyca i. t. d. są rumuńskie. Na Słowaczyźnie w Nitrzańskiem i Trenczyńskiem chodzą szafran (który roznosili Szafraniky) a koło Bańskiej-Bystrzycy (Neusohl) rodzą się stawne Kliwki (węgierki). - Na zarobek chodzą Słowacy: šefranik, čipkar (Korunkarz), olejkar, drotár (z Trenczyńskiego), kosec, žatviar, sklar,

(Bibliot. kanonicka. Dil V. (Sešek) 50kr.)

Moravským Valaším jest: hajovníkova: nie czyli hajovnicki taniec

Łazy czyli Kopanice, są to wykarczowane pola w lasach.

Zamek Lublice (Lesnje) w Nitrzańskiem sławny z pobytu Elżbiety Batorowny (córki Stefana Batorego) która tu przeszło 650 dziewek zamordowała, kąpiąc się w ich krwi dla piękności cery. Osadzona w więzieniu r. 1610 w Lublicach przez palatyna węgierskiego Jerzego Thurzona, przeżyła 3 lat, zanim r. 1614 zmarła.

Wino tokajskie stołowe (z zemplińskiej stolicy) zwie się samorodne

Potrawy węgierskie: Gulyás-hús z mięsa wołowego lub skopowego duszonego na słoninie do której się dolewa trochę wody (dla utworzenia sosu) i dodaje soli, papryki, kminu i cybuli. Gulasz innym sosem przyprawiony zowie się Pörkölt. Gulasz z ryb duszony zowie się Halászlé. Pierogi z mięsem (lub kapustą, kwaśnicą) Töltött káposzta. — U Słowaków są w użyciu Halušky, dalej Haleśniky (Nálistníky) pieczone na dużym liście kapuścianym, Potrągi — Radostník jest to kołacz weselny (Korowaj) — Demikat (chleb zbożowa polewka z bryndzą i nakrajaną cebulą) — Jucha czyli Kapustniak (Kapustňiak) — Kysel (barszcz z orzu zabielany) — Pirohy — Gulky (Knedle) — Zbojnicka pečeň (mięso upieczone na rożnie a pocierane solą i czosnkiem, przedzielana płatkami słoniny) — Grzyby: doubravnicky, Křemenače, pečerky (rzempiory), rydziky, kozaky, potřeny, smrčky (omarze), strapce, hliwy.

Pencurák (rozbełtany z jajem) podlamenik (podpłomyk) steranka, čir (zaiwrka na mleku) Halušky (potrajane wałkowane ciasto z jeren lub bryndzą)

Bb: Dobšinsky: Obyčaje, povery a hry slovenske.

W karczmach w tak zwanej pijackiej izbie szynkuje żyd w drewnianej klatce (kavetla) wódki i sławny w Trenczyńskiem borowiczkę.

Nad Wagiem (na Powaziu) w Trenczyńskiem leżą zamki na lewem brzegu: Beckov, Trenczyn, Sława, Koszeca, Hričzow, Lietawa, Streczno; na prawem brzegu: Sucza, Wrzosatec (czyli Czerwony albo Lwi Kamień), Lednice, Bystrzyca powazska (Váh Bezterze) czyli Podhradi, Bytcza (Bičse), Budatin, Starohrad (Ovar)

Około Czaczy jest 13 osad polskich na Węgrzech.

Językiem urzędowym do r. 1838-1839 na Węgrzech był łaciński. Dopiero sejm 1838 uchwalił aby język węgierski używany był w dokumentach, metrykach, a r. 1847 tenże sejm ogłosił język węgierski za panujący i aby był wszędzie wyłącznie: Tak zaprowadzony, co wywołało burzę pomiędzy Węgrami, Serbami i Słowakami.

Trenczyńskie zupaństwo. Głowną rzeką jest Wag; powsta-
je on z 2 zródeł, z których jedno wypływa z góry Królowa-Hola
(5400 stóp nad pow. mórz.) tworząc Wag czarny; a drugie u
stóp Krywania, tworząc Wag biały; oba te strumienie łączą się pod
Królewską Lehotą (Kiraly-Lehota); pod Hradkiem przyjmują
wpadającą doń Belę a pod Ruzomberkiem z Rewuczą płynącą
od południa; przerzyna skaliste ściany łańcucha gór Tatry,
które mu pomiędzy Hrboltowem, Sossowem a Gombaszem wy-
pływ z Liptowa tamują. Pod Królowanami wpada do niego Orawa
wypływająca z pod Babiejgóry. Za Królowanami wchodzi Wag
na terytoryum zupaństwa Turockiego i pod Sutowem wije się
błądząc pomiędzy skałami. Minąwszy Suczany pod Strutką
(Rutka) wpada do niego od południa Turec; dalej płynie Wag
przemykiem Strecznianskim pomiędzy zawalanemi skałami
Beona i Margita, które już niejednego flisaka w swych nur-
tach pochłonęły, mija malownicze rozwaliny Starohradu (Ovar)
i Strecna; pod Żyliną (Zsolna-Sillein) przybiera Żylinkę,
a pod Budatynem Kisuczę; dalej zwracając się na zachód pły-
nie pod zamek Hriczowski, miasteczko Bitcze, Predmir, Lo- (Velka Bytča)
ważską Bystrzycę (Vág Beszterce). Nowe Miasto nad Wagiem
(Vág-Ujhely-Neustädtel), wpadając pod Komornem do Du-
naju upłynąwszy 53 mil. Według podania gminnego żyje w Wa-
gu Szarkan (rodzaj smoka), którego głowa w studni na zamku
Bitcze, a ogon przy ujściu Wagu; sprawia on burzę jak się roz-
sierdzi, zwłaszcza jeżeli go który z flisaków gwizdaniem obrazi;
Zresztą jest Wag spokojny, chętnie nosi tratwy, lubuje w ogniach płoną-
cych wieczorem na tychże tratwach, w śpiewach słowackich, w melodyi
górskich słowików pod Trenczynem, i w tańcach tkil pod Strecznem.
Góry pogranicze w Trenczyńskiem zowią Beskydami albo Vietrne hole;
nie są one tak dzikie jak Tatry, wszelakoż nie brak im wyniosłej
krasy. Od Żyliny widny jest widok na Tatrę. Cudnej piękności wąwóz wrocy

w Strezznie dzieli Wietrzne hole od orawskiej Magury (Małe Fatry) która biegnąc granicami Trenczyńską i Turocką grzbietami swemi sięga aż do Zdaru Tęczego Małe Fatry z Wielką Fatrą. Pod Strezznem jest najwyższy szczyt Małej Fatry, zwany Mały Krywań (5234 stóp), takowy właściwie przerznął Wag wskutek czego powstał wąwóz Strezznicański i niebezpieczna skała Margity.

Bzenkow (Betzko) ruiny zamku Bolondocz i miasteczko nad Wagiem (w Trenczyńsk.) które w XIII w. posiadał Mateusz Chak (Trenczański); r. 1386 Maria I wraz z mężem Zygmuntem Luksemburczykiem darowała ten zamek Oślborowi (Ctiborowi) z Ślborzyc herbu Ostoja † 1424; po nim dzierżył go syn Ctibor III. r. 1428 na którym r. 1437 wygasł ten ród; zamek oddziedziczyli Banffy i dzierżyli aż do r. 1646; r. 1729 się spalił i stał się ruiną.

Trenczyn zamek według tradycyi założył r. 176 po Chrystt. Terentius dowódca legij rzymskich. Po Rzymianach gościli tu Hunowie, Gepidowie, Awarowie. Markomanny czyli Marzy; Hunowie, Gepidowie, Awarowie, Markomanny czyli Marzy; tahany wreszcie Madziary. Przed przyjściem Madziarów część Węgier wspólnie z Czechami, Morawą, Dolnemi Rakusami, Styryą, Korutanami, Krainą, częścią Panonii i Tyrolu, tworzyła rzesze Wielkomorawską z stolicą w Nitrze, nad którą aż do r. 662 panował Samo. Później rządził Mojmir, który około r. 826 założył biskupstwa w Olomuńcu i w Nitrze. R. 896 Madziary z rzeszy Wielkomorawskiej zajęli Panonią. Po bitwie pozuńskiej r. 907 zagrabili Niemcy jedną część tego państwa Polacy drugą (Słowaczyznę i część wschodnią Morawii), a Czesi trzecią (zachodnią Morawię); Mojmir zginął przed bitwą pozuńską, a Madziary około r. 899 stali się panami prawie całej Panonii. Arcyksiążę Madziarów Gejza kazał ryna swego Wajka wykrzcić od Św. Wojciecha i wsadził go na tron Królewski pod imieniem św. Stefana. Jemu Stefan podzielił całe Węgry na stolice (varmegye) na wzór żupy słowiańskich i r. 1009–1063 walczył z Polakami i wygodził Prokuja ustanowionego przez Bolesława Chrobrego wojewodą na Słowaczyznie i rządy takowej powierzył synowi swemu Emerykowi (Imrychowi). Około r. 1038 Brzetysław książe czeski

zagrabił części Polski i chciał z Czech Morawy, Słowacji, Śląska i Polski utworzyć udzielne państwo, lecz oparł się temu Piotr Kinż: że węgierski i utrzymał polskiego Ottona Bezprema przy rządach Słowacji, i Kazimierzowi Mnichowi drogę do Polski utorował. Sam Otto Bezprem panował pod imieniem Samuela jako król węgierski. Z nieszczęsną bitwą pod Rozhanowcem r. 1526 kończą się dzieje Węgier niepodległych; z jednej strony starania domu habsburgskiego około zaprowadzenia centralizacyi niemieckiej wzgardzały burze mianowicie r. 1681 powstania Emeryka Tökölego, r. 1703 Franciszka Rakoczego II, r. 1848 Ludwika Kossutha z drugiej strony które dopiero r. 1867 ugodą państwową konstytucyjną zakończone zostały. Pierwszym krokiem do niepokojów i zniszczenia ustroju starosławiańskiego w Węgrzech, była uprzywilejowana kolonizacya Niemców oraz tworzenie nowej szlachty feudalnej i obdarzenie jej dobrami z obowiązkiem służby wojennej. Po wygaśnięciu Arpadowców, w dobie zapasów i walk o tron węgierski (r. 1301–1309) nastała decydująca reakcya, której naczelnikami w Słowaczyźnie byli Matheusz Csák (Čak) Trenczański, stronnik Wacława króla czeskiego palatyn (†1321) pan całego Poważa*) i Omódej z rodu Aboweów, którzy jednak 1312 pod Rozhanowcami (Rozgony) pobici zostali od Karola Roberta Andegaweńskiego. Później rządził jako jeneralny starosta północnemi Węgrami Jan Jiszka z Brandysu rodem z Morawy (1440–1462).**) Pamiątką po Rakoczym jest sławny marsz Rakoczego (od r. 1824 wprowadzony do muzyki europejskiej) który słuchacze na ambonach każdy z wiadych muzyków cygańskich, podobnie jak i Sozat Petőfiego. Vörösmarkego.

*) Władał poczęwszy od Dunaja do Tatr zupełnemi prerogatywami królewskiemi, komorniczym, trenczańskim, nitrzańskim, borszodzkim, kontarskim, nowohradzkim, zwolenskim, liptowskim i orawskim.

**) Powołany z Kuttenbergu z Czechami Taborytami od partyi Habsburskiej przeciw władysławowi Warneńczykowi.

Skalka nad Wagiem z ruinami klasztoru benedyktyńskiego fundowanego r. 1222 i z kaplicą w skale św. Dworada (podobną jak w Tropiu) czyli Swirada, który tu r. 1018 przybył z Krakowskiego (†1025)

Zlawa nad Wagiem*); starodawny zamek przerobił Jerzy Secseny arcybiskup ostrzychomski na klasztor trynitarzy, po którego zniesieniu zamieniono go w dom karny (zenska trestnica – kryminat) – Do r. 1848 była w użyciu przed każdym domem sądowym leżąca kłoda (klada) z 5 dziurami w których zawierano nogi, ręce i gardło skazanego. Na kłodzie bywał napis: „Beda tebe a i twojej koži (skórze), kto dostaneš za do mojej loži." Obok

*) r. 1599 dziedzictwo Ostrożyców – Klasztor sprzedał r. 1855 hr. Kvenigsegg za 80000 zł. rządowi na kryminał

stał deres (děreš) czyli ławka na krótkich grubych nogach z żelazną obręczą na nogi i na szyję: na niej wymierzano karę kijami lub rózgami. Prócz tego w każdem miejscu, gdzie był justycyarjusz (judex curiae – Stuhlrichter) i sąd doraźny (judicium statarium – Standrecht) była murowana szubienica. To wszystko r. 1848 zniesiono.

Považská Bystrzyca (Vag-Beszterce) miasteczko z ruinami zamku i kościołem w którym nagrobek żony Balassa z domu Zborowskiej. Właścicielem dziś jest żyd Leopold baron Popper, który posiada także państwa Bytiča i Strečno i który niedawno lasy w Orawczyńskiem, kupił te dobra od Esterhazych rodziny r. 1859.

Predmier (Przedmir) miasteczko nad Wagiem; w pobliżu w dolinie potoka Hradna leżą skały fantastyczne przy wsi Sulov, mające postać miasta skamieniałego, oraz ruiny zamku Sulov czyli Rohač.

(Bytíča) Bicse miasteczko nad Wagiem na prawym brzegu, starożytne z dawnym zamkiem, który w X wieku posiadali Szlązacy Labuthij czyli Łabędzie, którzy też zamki Barwałdzki i Żywiecki w Bóreczańskiem dzierzyli; nabyli zaś od Jana Kiliana Bytiča.

Hričov ruiny zamku nad Wagiem (Hricso) należącego do Bicsy niegdyś.

Žylina (Zsolna – Sillein) przy ujściu Žylinki do Wagu miasto (Bb. Lombardini: Stručný dějepis svobodného města Žiliny), stacja Kolei żelaznej. Klasztor Franciszkanów i kościół farny (jezuicki) którego patronowie S. Wojciech i Św. Stanisław. – W okolicach dochowało się pomiędzy ludem wiele podań i zwyczajów z czasów pogaństwa. Znane są u ludu nazwy mitologiczne: Larom, Skřatek, Vlkodlak, Zmek, Rarašek, Máťoha, Víly, Čikulik. – Z obrzędów znane jest topienie Moreny w rzece Žylince; święto wodzenia słońca (25 Grudnia) przyczem się domy wodą skrapiają, co zowią Koleda i odbywają uczty; Turice w dzień S. Ducha, w którym dziewczętom „maje" stawiano; „Kupidła" w dzień S. Jana Chrzcic. przyczem płonące ognie przez kąkiwano.

Teplička (dawniej Teplice), był tu r. 1669 Kasztel Ladysława com. Vesseleny de Hradek – oraz zakupni rottysi (rychtáře, rulleti)

r. 1576 była w używaniu miara: łukno (= 2 pręt. burskie mierzyce)

Budatin zamek*) przy ujściu Kiczery do Wagu, którego baszta sięga roku 1250; były bitwy: pierwsza d. 11 Grudnia 1848 w której Madziary z 3 armatami ostrzeliwali potkownika Friccheisena z powstańcami stojącemi na zamku, który musiał cofnąć się do Czaczy; druga d. 2 Stycznia 1849 w którym jenerał Götz odparł Honwedów aż do Strečna, przyczem spalił zamek Budatin wraz z cennym archiwem.

*) należał do baronów Sonnecka (Szunyogh) teraz koszary honwedów

Lietawa potężne ruiny jednego z najdawniejszych zamków (2 mile drogi na południe od Żyliny); r. 1241 dobywali ten zamek Tatarzy; później posiadali go Zapoliowie i Turzonowie. Varin

Przejechawszy Koleją żelazną stanicę Teplicz-Ko. z Żylina przyjeżdża się do ubogiego miasteczka Varin, po za którym leży wzgórze Střečno z malowniczemi ruinami zamku na wysokiej od pięćset gór. stopniach oderwanej skale prostopadłej: skała ta na której ruiny leżą zowie się Bieda. Zamek ten wystawił Mateusz Trenczański; r. 1440 dobył go Szkra dla Ladysława Pogrobowca; r. 1446 opanował zgrowa Pankrac Starohradzki; w XVI i XVII wieku posiadała ten gród rodzina Veselinich; r. 1678 spalony go rotyszkolego a wojsko Leopolda I r. 1698 do reszty go zniszczyło. W farnym kościołku w Teplicze pokazują w trumnie dobrze dochowane ciało Zofii Veselini, żony Franciszka, która zmarła r. 1644 i tu z zamku Střečna z kaplicy przeniesiona została. Nad trumną wisi jej portret a same zwłoki pokryte szmatami; lud okoliczny czci ją jako patronkę wdów i sierot. – Pod ruinami Střečna w dolinie według podania tańczą gromnie na nowiu w nocy na rozstajnych drogach Víly (zwane czasami Biele) dusze zmarłych przed ślubem dziewic. Młodzian który by się zbliżył do ich kółka, zatańczą na śmierć. O nich jest pieśń słowacka: „Sam około Střečna – cesta niebezpieczna; – „pod zamkom za skały – v bielych plachtách Víly. = Na liškach „vo Váhu – často sa kúpajú; – po poli širokom – tancujú skokom. = „Koho raz pochytia, tak ho dlho vrtia – až pokiaľ v ich hrsti – dušu „nevypustí." – Pod Střečnem kolej żelazna biegnie po nasypanej grobli nad samym Wegiem który się tu kręto wije, wpada w tunel, z którego wydostawszy się biegnie nad brzegiem Wagu za nim do rozległej doliny Wrutek (Rutka) dotrze. Prąd Wagu pod Střečnem bardzo jest dla flisaków niebezpiecznym: najprzód stercą w samym korycie ostre wierzchołki skałek, które zręcznie flisak omijać musi, aby mu się tratwa czyli płta nie rozbiła. Skałki te zowią Margita.; najprzód wystające z wody potężna skała zwana Bieśna, o którą cały prąd wody się rozbija a tocząc się wiren pędzi na skaliste raty Margity, korytem wąskim, krzywym. Na lewo od raf Margity leżą na wysokich skałach ruiny zamku Stary-hrad (Ovar) które pamiętają czasy Mateusza Trenczyńskiego; r. 1441 Władysław I zastawił ten gród Pankracowi (Pongracz) (Wrutki)

ze Św. Mikulasza, w którego rodzie ten grod aż dor. 1750 zos-
tawał. Za Owarem Kolej żelazna wstępuje w zupaństwo Turoc-
kie; tu na lewo sterczy potężna Magura Turczańska którą widać
z Wrutek, zwana także Mała Fatra; najwyższy jej szczyt Mały
Krywan ma 5274'. Pod nią leży starożytne miasto Turan (w Turoc-
kiem). Na południe od takowego za Wagiem ciągnie się potężny
Łańcuch dziwacznie ukształtowanych gór, zwany Wielka Fatra,
tworzący granicę Turockiego od Liptowskiego. Na zachodzie od
Rutki widać tak zwane Kietrzne hole z wysokiemi szczytami:
Miniczow i Wielka Łuka, którędy biegnie na południe granica pomię-
dzy Trenczyńskiem a Turockiem zupaństwem. Pod Wrutkami wpada
do Wagu rzeka Turec płynąca od południa.

[Kiczera, Uplaz, Krzyżny, Kralovany

Wingrodzy wsie Priekopa, Kosuty czyli Koszutowce (gniazdo rodzi-
ny Koszutów) przybywa się za godzinę do miasta Turczańskiego Św.
Martyn, mającego 2000 mieszkańców słowackich. Miasto samo
uważane za stolicę Słowaczyzny leży w piętnej krainie okolo-
nej górami, która wzięła nazwę ogrodu słowackiego (Slovens-
ka zahradka). Zbudowane na kształt długiej uliczy ma kilka ład-
nych gmachów, stary Kościół katolicki i zbór luterski. Kasę, szpital-
ność, towarzystwo śpiewaków, straż ogniową, oraz towarzystwo
żeńskie słowackie zwane „Živena" zajmujące się wyższem wychowaniem
dziewic, odbywające tu co roku zjazd połączony z wystawą robót
żeńskich. Pieniądze składane przez członków tegoż towarzystwa mają
posłużyć za fundusz na założenie wyższej szkoły żeńskiej. Jest tu
także dobra drukarnia i księgarnia słowacka. W pobliżu miasta jest
wioska zwana Osikovo w ładnem górzystem położeniu, skąd piękny
widok na rozległą turowkę, na Św. Martin, Mosczowce (miejsce
urodzin Kollara), na Suczany, na pasmo gór Fatry z pośród których
wystrzępuje olbrzym Chocz (5690'), wysoki Klak, a na zachodzie Uplaz, Koppa, Krizny.
„Slovenska Matice" podług projektu M. Hamuljaka w r. 1851
w Liptowskiem Św. Mikulászu urodzonego, powstała dopiero r. 1862
potwierdzona przez Cesarza. Do założycieli należeli Szkfar Moyses biskup
zwoleński, Jan Gotčar opat, Karol Kuzmany superintendent, Superinten-

denteki wikary M. M. Hlozа w Liptowskim Sw. Mikulaszu Lod: župan generski Štefan Daxner, c. K. radca nadworny Adolf Iwanowicz Dobrianszky w Budzynie, senior i proboszcz ewang. w Hlubokiem Mil. Hurban i inni. – Od r. 1864–1874 wyszło 11 roczników Letopisu Matice Slov. – Sbornik narodnych pisni, powesti, pořekadel (erstes) hrdr, pověr a obyčejow slovenskich. Tom I caly 1870 i Tomu II swaz. 1 r. 1874 – Archiv starych československych listin, pisemnosti a děje pismych původu rozličného vydavoval Franko V. Sasinek Svazek I 1872, i II, 1873 – Hattala Mart. Skladba jazyka slovenskeho 1865 – Kovalik Jozef: Slovan mluvou a literaturou 1865 – Dobšinsky Pavel: Uvahy o slovenskych povestiach 1872 – Černy Em.: Slovenska Čitenka 2 Diely 1864-1865. – Towarzystwo to liczyło r. 1869 juz 1112 członków. R. 1875 towarzystwo to oprocz zbiorów muzealnych (jako to biblioteki z 10,000 dzieł, zbioru rękopisow, starożytności, przedmiotów etnograficznych, monet zbiorow z historyi naturalnej, zielników i t. d.: mieli) posiadało majątku 9586 złr. 87 kr. (między temi własny dom z ogrodem kupiony r. 1869 za 22000 złr.) – R. 1876 juz po zamknięciu towarzystwa wydał tegoż kosztem Štefan K. Hyroš (kat. farař ve Sv. Michalu, p. Tepla, Liptov): Zamok Lykava a jeho pani poťahom na dřevě, Liptov a okolie. W Turč. Sv. Martině 1876 8° str. 551 (cena zniżona z przeszłych 1 złr. 60 kr.) – W Letopisu Matice Slovensk. Rocnik V. (1867-1868) Swaz. 2. str. 96 jest artykuł Jana Božetěcha Klemensa: „Dodatek k napisom runoslovanskym", z illustracyami, gdzie opisał odkryte przez siebie runy na „Poliarocce" u Dežvy, „pod rovnym hrbom" w Kordikach, „pod Sokolovem" u Hrochoti, i piękny napis runiczny Veles-Turzky, który odnalazł Pavel Križek. (Facsimile napisu jest w Król. cesk. Museum). – R. 1874 d. 28 Grudnia Szef policyi węgierskiej Ludw. Jekelfalussy przybył do Turc. Sv. Martina i zabrał w Matici wszystkie protokoły i rachunki do Bpszty, a d. 5 Lutego 1875 nakazało Ministerstwo węgierskie zamknąć Maticę, a 12 Listopada 1875 Kasał Koloman Tisza, prezes ministeryum węgierskiego konfiskowało majątek Matice, który wtedy zabrano wszystkie 90000 złr. i biblioteke

*) R. I 1864 wyszedł w Wiedniu. R. II 1870 w Turc. Sv. Martine; R. III–XI poczęto w Uherske Hradišti a dokończono w Sv. Martinie pod redak. Paulinyego.

*) wartości 20000 złr.

Równocześnie (1874) zawarto 3 gimnazya założone przez Słowaków jakoto w Velka Revuca (ewang.), w Klaštere pod Znievom (katolickie) 1875 w Turč. Sv. Martine ewang. – R. 1884 Bela Majlath kustosz Muzeum Jezeniego w Pešcie otworzywszy samowolnie bibliotekę w Turoc. Sv. Mercine, zabierał z niej książki i rękopisy.

Konfiskowano obrazy muzealne i medale

głównemi nieprzyjaciełmi Słowaczyzny był katolicki biskup nowo-
zwoliński Zpolyi-Stummer i luterski superintendent Czetkus r.
1882 o których kursuje przysłowie: „Dva slovenští biskupové,
„ oba služebníci boží, jeden němý (Stummer), druhý slepý (Czetkus),
„ pochytili na slovanský národ cepy. . . Ci głównie przyczynili się
do zniesienia 3 gimnazyów słowackich w Rewuczy, Iniowie
św. Marcinie.

Muzyka cygańska z skrzypków basów, cymbałów i klarneta złożo-
na zalała całe Węgry. Ci zuchwali muzycy nieznają nót; zajęczą gry-
wają własnego utworu fantazyje, które pierwszy skrzypek zwany prí-
maš a zarazem dyrektor orkiestry wydumał. W melodiach tych przebija
się uczucie głębokie, akordy radosnej pustoty i szału zmieniają
się z zatoską melancholią i tęsknią dumą na przemian. W tem obrazem
tej muzyki jest węgierski taniec czardasz który się rozpoczyna smut-
ną powolną melodią w mollowych akordach a kończy się rzeskim i
ognistem trio zwanem friśky. Zresztą Marsz Rakoczego i Szczat
poety Weresmarty'ego są to zwykłe koncertowe cygańskie tematy.
W starkowskich czyli smokowskich (Schmeks) Karpielach grywa
sławny siwobrody Cygan Pita z swą orkiestrą. Liszt pisze: że Cyga-
nowi, który niema ojczyzny ani wyznania religijnego (nabożeństwa),
jest muzyka tem czem u innych narodów podania sterczyste, i epo-
peją narodową.

Cygani, osobna gałąź Indów, pojawiają się w Europie 1400, w Węgrzech 1416 trudnią się włóczęgą, kowalstwem, kotlarstwem i muzyką (Ob. Jedina Józef: Romani čib čili język cikánský. Praha 1882. – Ruch: majer

(Tatra füred)

Literatura węgierska wzrosła gdy hr. Stef. Szechényi na sejmie r. 1825
ofiarował 60000 złr. i cały roczny dochód z swych dóbr na założenia Akade-
mii węgierskiej. Do r. 1830 wzrosły na ten cel składki do 450000 złr.; r.
1862 Szlachta węgierska wystawiła wspaniały gmach dla akademii, w
którym umieszczono galerię obrazów od Ks. Esterhazych za 1,200000 złr.
zakupioną; a dla Muzeum narodowego wystawiono 1837 osobny pałac
który kosztował 700000 złr.; prócz tego r. 1838 otwarto teatr narodowy wę-
gierski. R. 1860 uznano prawa historyczne Węgier i odnowiono Konstytucyę
węgierską, r. 1861 sejm peszteński uznał unię personalną Kroacyi z Węgrami
Kiego z Cesarstwem rakuskim, którą ogłoszeniem ustawy narodowej węgier-
kiej r. 1868 i Koronacyją Cesarza na Króla Węgierskiego r. 1869 potwierdzono.
R. 1884 mają Węgrzy 204 czasopism; podczas gdy r. 1829 miały tylko 2.

Lubica (Leibitz) w odległości 8 kilometrów od miasta jest osada mająca do 300 ruskiej ludności, są kąpiele alkaliczno-siarczane (podobne do wody w islandzkim Geyser) +9,2° Cels. ma dom kąpielowy dawny z 14 pokojami i łazienkami osobno z salą do tańców, oraz drugi w stylu szwajcarskim oba drewniane. Źródło jest w studni 4.4 metrów głębokiej. Kąpiele te znane odr. 1813.

Baldocz, kąpiele istniejące już r. 1785 z pięknym widokiem na stawy z r. 1848 przesmyk Braniško, na przyległą wieś Mindszent z pięknym dworkiem i ogrodem hr. Albina Csaki, rozszerzana Spiskiego i Saryskiego, oraz na miasteczko Podhrad z starożytną bazyliką. jest tu 5 źrodeł z których trzy szczawy (Kohlensaures Eisen-oxidul) +9°R. Kąpiele ubogie. Należą do p. Szadlis

Zum Steinbach-See von S. W. (Zipser Bote 1878 Nr. 37. 38) (Weber?)

Die Besteigung des Krivan von L. Wünschendorfer (Zipser Bote 1878 Nr. 35)

Zipserbote. Wochenblatt für Zipser Interessen 1878. XVI Jahrgang. fol. (rocznie 52 Nrow 4 Zł.) Leutschau (Redact. Gustav Hoepfner)

Zmiona słowackie: Jano, Jančo, Jožko, Ondrejko, Ilona, Maríenka

Pieśni gminne i ich melodye zwłaszcza słowackie zasługują ze wszech miar na uwagę badaczy. Uderza przedewszystkiem ich nieprzeciętny, oryginalny jednolity układ, tak iż je za skarb drogocenny uważać należy. Mają one za sobą może 2000 letnią przeszłość. W wędrowkach swych doznały czasem znacznych odmian. Zbiegiem czasu potworzyły się w melodiach oryginalnych pewne zmiany, które nieraz nawet biegły zbierać trudno rozróżnić zdoła. Melodie polskie odzywają się nieraz w pieśniach ruskich, te zaś w słowackich, a słowackie w ruskich i t. p.

Braniško. Jenerał Guyon (rodem Anglik) po bitwie Szemnickiej
d. 1 lutego 1849 (po nad Gronem zwyciężył do Śpiża i obsadził No-
wą Wieś (Zglo) pod nos, awantgarda. Dowiedziawszy się o tem major Kiese-
wetter z oddziału Schlicka, który stał w Lewoczy wpadł w nocy
i zapaliwszy miasto Zglo rakietami, zaskoczył śpiących Honwedów
kilkuset trupem położył i parę dział zdobył; lecz gdy coraz wię-
cej honwedów z Krzyżkiem, Jegyverre" (do broni) nadciągało, cofnął
się nad rankiem do Lewoczy z wojskiem, zostawiwszy zdobyte ar-
maty i 2 kasetty rakiet w Zglo. Gdzieś dowiedziawszy się o tem,
ostre czynił Guyonowi wyrzuty iż tak lekkomyślnie bez roz-
stawienia straży, wojsko na straty narażił. Guyon powziął zamiar
zemścić się na Austryakach, którzy pod komendą majora Kiesewet-
tera szczęśliwie dostali się aż na sam wierzch góry Braniško
(przed Podhrad), gdzie też brygada jenerała Degen z 11 działami
z Koszyc na pomoc przybyła. Degen obsadził dzielnie Braniško
i działami z góry ostrzeliwał wszelkie dostępy. Jednak rozłożyw-
szy Guyon wysłał oddział huzarów Ujhazego, który wpadł na tyły obsze-
rzy Austryaków, sam zaś Guyon z piechotą d. 5 lutego zaczął z dołu
szturm przypuszczać do Austryaków, nieprzyjaciela od tyłu działa kar-
taczowe, które miały rozkaz palić do cofających się wojsk własnych.
Sam na czele z okrzykiem: Za przód – dupla Lohnung – Hatul Ker-
tesz!" drapał się wśród śniegów z honwedami do góry, którzy nakoniec
mrowia opanowali zajęte wzgórza Braniška przyszedł cały ba-
talion pułku Parma i reszta wnet zadzie z wierzchołka ku Preszowcu
spuszczać się poczęła, aby niebyć odciętą od głównej armii jenerała Schlicka.
– D. 6 lutego jenerał Degen przez parlamentarzy wjednał u Guyona, iż
reszcie wojska austryjackiego z Braniška do Preszowa udać się pozwolił.
Tem zwycięztwem Guyona zyskała armia węgierska, iż się mogła połączyć
z drugą połową nad Cirą rozłożoną, a jenerał Schlick osłabiony musiał się
przez 2 armie przebijać przez Rymanską Sobotę i Jagier ku Kapolnie.

Klasztor pod Iniowem czyli Iniec (Iniovastalja) pierwotnie starodawny gród (castrum de Thurocz) i klasztor Norbertanów (praepositura de Thurocz) założony r. 1252 przez Belę IV; od r. 1584 objęli go Jezuici. Pod Klasztorem rozsiadło się schludne miasteczko. Sam klasztorny gmach kupili Słowacy od Rządu i założyli w nim gimnazyum katolickie, które po supresyi Jezuitów należało do funduszu szkolnego. Po zniesieniu słowackiego tutejszego gimnazyum r. 1874 z powodu knowań panslawistycznych jak twierdzą Madjary, mieści się tu Karny ołtarz krzyżnacz czyli dom karny dla więźniów.

Sučany sławne z wyborów poselskich i urzędniczych (restauracja) Komitetu turczańskiego, które zajmując odmalował słowacki nowellista Jan Kalinčak (†1871) w powieści Reštavracia.

Koszuty mała wioska niedaleko Krutek gniazdo Kosuthów gdzie żył gorliwy Słowak Djord' (Jerzy) Košut (†1849) bratanek sławnego Madjarona Ludwika Kosutha, którego ojciec opuściwszy Koszuty był w Zlonok (Zemplińsk. zupa) fiškalem rządu: tam i tam się Ludwik urodził.

Wójt (richtar, šoltys) na Słowaczyźnie bywał co roku obierany przez gminę (obce) czyli gromadę (meti) (którą zwoływano przez obsyłanie kosibyz pismem (kija krzywego) czyli drzewca krzywego. U wójta była skrzynia z aktami, a dor. 1848 przed domem kloda i dereszj, jako oznaka urzędu; podwojaj zwany rečník, albo 3 starszych przysiężnych (prisažne, starší boženky) i kilku młodszych przysiężników (desiatnici, polgary) należeli do sądu gminnego. — Na Kłodzie bywał jednej strony napis: Pokuta za friech! — z drugiej: Beda tebe aj twojej koži, kto dostanes sa do mojej loži.

Kralovany (w. Orawskiem) miasteczko gdzie się stykają galęzie wszystkich pasm górskich. Tu sięgają Tatry; aż dotąd posuwa się gałąź nadbrońska Fatra; na wschodzie ukazują się szczyty wierzchów Szypo i Hrdoszin panujące nad Rosenbergiem; za niemi wznosi się olbrzym tatrzański Chocz (1613 m) na granicy Orawy i Liptowa. Dalej występują już Tatrzańskie granitowe szczyty: Rohacz (Volovec (2063 m), Krivan (2492 m). Pod Kralovanami wpada Orawa do Wagu.

Na południe oddzielają Liptów od stolic zwoleńskiej i generskiej Niższe Tatry czyli Góry Liptowskie, których najwyższe szczyty począwszy od zachodu: Stureč (1740 m.), Praživa (1700 m.), Magurka (1208 m.), Baba, Čertovica czyli Čertova svadba, Jumbier (2048 m.), Velka Vapenica (1690 m.), Kralova Hola (1942 m.) gdzie się Liptów styka z Spiżem. – Liptów ma 3 jeziora tatrzańskie (plesa): Štrbske (1351 m.), Zielone pod Krivaněm (1978 m.) i Smerečianski, z których wypływają rzeczki wpadające do Wagu: Biela, Hybianka, Bocianka, Smrečianka, Lupčianka, Revucza. – Liptowska brygada stawa robia powszechną zjednała. – Liptowskie szlacheckie rodziny: Szentiványi, Okoličsányi, Kiszely, Longrácz, Rakovszky, Szmrecsányi, Palugyay, Kubinyi, Bobrovniczky, Lehoczky, Thuranszky, Pruzsinszky, Porubszky, Povolny, Matthyasovszky, Kaszanicky, Lany i t.d. Podług Al. V. Šembery (Časop. Mus. česk. 1876) w Liptowie jest 7065 Polaków rzymskich rozróżnych wyznań od Słowaków.

Żupaństwo Barś (Bars-Varmegy) zowie się po słowacku Tekowska Stolice (od wsi Tekow gdzie są ruiny zamku Barś czyli Bersenburg nad Hronem).

Sowinianow (Unitariuszów) jest w Siedmiogrodzie: 1 biskup, 8 seniorów, 108 proboszczów, 1 kapelan, 266 szkół, z 2959 uczniami w roku 1885.

Rosenberg (Ružomberk – Rosahegy) miasteczko w Liptowie nad Wagiem przez który prowadzi most; przy nim r. 1849 zadali Węgry Rossyanom porażkę. Piarzy utrzymują tu gimnazyum o 4 klasach. W pobliżu leżą kąpiele wody kwaśnej (medokisne łazne): Železno i Korytnica.

Likava potężne ruiny obszernego i wysokiego zamku (miejscami do 4 pięter mającego) na skale pół mili na północ od miasteczka Rosenberga, w dolinie otoczonej górami: od północnego wschodu sterczy Mały czyli Liptowski Chocz, od południa skała Mnich z kościółkiem Św. Marcina, od zachodu Čebrat, a za Rosenbergiem wierzchy liptowsko-zwoleńskie: Sidorovo, Magurka, Satalin, Ublisko, Javorina. Między ruinami a miastem Rosenbergiem leży wieś Likavka.

Likawę zamek podług dzieła Stef. Nik. Hyrosa (Zamek Lykava a jeho pani. V Turč. Sv. Martině 1896) założyli Templarjusze w XIII wie-
ku którzy tu mieli Konturstwo rozciągające się na Liptow, Orawę, Sa-
rec, Trenczyn, Zwoleń, Gemer, Spiż i Sarysz. R. 1241 dobywali go Tatarzy,
przeciw którym w bitwie pod Sajo czyli Szajawą padło 100,000 Węgrów
wraz z Templarjuszami. R. 1301 władał Likawą Mateusz Trenczański
wojewoda, a r. 1315 Doncz. Król Zygmunt Luxemburczyk nadał Likawę
po r. 1402 Bubekom z Pleszywa, a później Jarowi Korwinowi Hunia-
dy. Skałny, który zamek przez Taborytów i Sirotków zniszczony odbudował.
Zarządzał zamkiem Mikołaj Komorowski który wraz z Jankraeym
zupanem liptowskim popierał partję Króla Władysława Warneńczyka prze-
ciw Janku z Brandysa wojującemu za utrzymaniem królowej Elżbiety
wdowy. Po Jankraym, r. 1462 został od Króla Macieja Hunia dzkiego Piotr Komorowski
mianowany zupanem liptowskim i orawskim oraz panem Velkeho-
Hradu (Hradku), Sv. Mikulasza, Starego Hradu, Ruzomberku, Li-
kawy i innych zamków liptowskich; - jednak z powodu popierania
Jagiellonów (Jana Alberta, Kazimierza i Władysława) na tron Węgierski; r. 1474
odebrał Piotrowi Komorowskiemu Król Maciej Korwin Likawę i zam-
ki liptowskie i zmusił go do sprzedaży Królowi węgierskiemu Orawy.
Zaiężne roty Komorowskiego wcielił Maciej Korwin do swego czarnego
pułku. R. 1490 otrzymał Stefan Zapolski od Władysława II Likawę
jako palatyn. Syn jego Jan król przedał r. 1531 Likawę Ludwikowi Pekry
następnie władał Likawą 1551 Andrzej Batory, Stefan Illeshazy 1582,
Stefan Tökölyi 1651. Po śmierci Emeryka Tökölyi (+1705 w Azji) zamek Likawa
dostał się Koronie węgierskiej; dopiero r. 1707 zburzył go Franciszek II
Rakoczy.

Svaty Mikulasz liptowski miasto na prawym brzegu Wagu
ciągnie się długo na bowiem 3 przedmieścia tworzące osobne gminy:
Hruszatak Urbicki, Hruszatak Mikulaszski i miasteczko Urbica.
Ludności wraz z przedmieściami liczy 4595 (między temi 1742 Żydów),
która się najwięcej garbarstwem i kuśnierstwem trudni. Jest tu fabryka
spodium, zapałek, i 2 parowe piły nad brzegiem Wagu oświecone światłem
elektrycznem. D. 13 czerwca 1883 całe prawie miasto pogorzało. Tu
był pastorem Jerzy Trawowski (ur. w Cieszynie 1591 + 1637) który w Lewoczy
1636 wydał śpiewnik Citharа Sanctorum obejmujący pierwotnie 400 pieśni (tłomaczonych powsze-
(po między którymi 150 oryginalnych Trawowskiego); najnowsze wydanie mające
1154 pieśni. Tu był pastorem także Michał M. Hodża. - Za miastem na po-

Trudnie leży wieś Demanova z sławną jaskinią stalaktytową, zwaną Smocza czyli Černa jeskyně w górze Ľoludnica. – W Św. Mikulaszu zostat d. 13 Marca 1813 powieszony sławny rozbójnik węgierski Janoszik (właściwie Juro Janosziak) rodem ze wsi Sarchow w Trenczyńskiem który za młodu uczył się w szkołach w Keżmarku, później służył w wojsku Kuruców, opuściwszy zbójcę przebywał najczęściej na Králové Hole, pojmany wreszcie w Kołacinie, więziony był w starym zamku Vrsovo we wsi Bratá Ľaludza pod Św. Mikulaszem; po odbytych torturach stracony powieszony za żebro.

Północny Liptowski Hradek (Lipto-Ujvar) miasteczko z parową piłą, fabryką tarniny, szkołą rolniczą, z ruinami starego zamku Liptowskiego nad którym się wznosi wspaniały Krywan, miasteczko Hybe dalejWażec przybywa się do wsi Štrba (Hochwald) leżącej na wysokości 915·9 m. Od jeziora Szczyrbskiego widać szczyty: Wielki Krywan, którego północna ściana strona spada do doliny Terjanskiej, Kratka, Ostra (2274 m), Solisko (2399 m), Baszta (2398 m), Vysoke czyli Tatry (2535 m), Boteva (1918 m), Tupa (2231 m), na wschodzie: Batyżowski szczyt (2552 m) za nim Gerlach najwyższy szczyt tatrzański (2663 m), Sławkowski szczyt (2428 m). Od jeziora Szczyrbskiego nie widać szczytu Łomnickiego. – Na południu wystrzępia majestatycznie i zamykają panoramę Králová Hola i Dumbier. – Dobry opis i przegląd gór w Pawła Dobšińskiego: Vysoke Tatry (v Slovenských Ľudia deh IV. 246) i Dokorny Rudolf: Z potulek po Slovensku II. 39–52. Szczyty tatrzańskie: Velka Kolba (Eisthaler Spitze), Szirotka (Hö richtergern), Świstowka (Rutzenberg 2039 m)

Dobšinský Pavel redaktor Sokola, evang. farár w Drienčanech v Gemeru

Juniperus sabina, po słowacku: netata; Arbutus uva ursi = Medwiedzia; nym: Spirea alba = lekno

Rzeki: Tisa, Vah, Hron, Hornad, Ľopad, Torisa. – Dowažie – środek Słowiańszczyzny tworzy Zwolenska stolica do której przytykają Liptov, Orawa, Spiż, Gemer, Tekov, Nowohrad, Velky a Maly Hont, Turec

Dolny Kubin (w Orawskiem) jest ta biblioteka złożona z 10000 dzieł w 6000 tomach którą zapisał miastu Wawrzyniec Czaplovics (ur. 1878 + 1853)

Orawski zamek r. 1474 zajął Piotr Komorowski. Któremu Władysław Warneńczyk nadał ten zamek i tytuł: Comes, lecz zamek odebrał mu r. 1476 Król Maciej Korwin. Q. 1554 był właścicielem Orawy Franciszek hr. Turzo biskup nitrzański, który zostawszy ewangelikiem pojął za żonę Katarzynę Zrzyni.

Zbiory mityczne u Słowaków: 1) Betáh i Madra (choroba i niemoc) 2) Bobo, Bobosz, Bobak (Straszydło nocne). 3) Czernoknižník (na usługi diabła czyli smoka którego chowa w jaskini). 4) Čeierni cap. 5) Czierni chłop. 6) Hlad (Smok). 7) Lutky czyli permoniki (Towarzyszowie) Karzełki w Kopalniach. 8) Ratoha (Straszydło). 9) Noce-nice (Skradają się do niewolnic). 10) Południca (Ludzi istowieka). 11) Li-kulik (inkluz). 12) Premień (podłożone dziecko, Wechselbalg). 13) Ra-roh, Rarach, Rarasok. 14) Slnecznica. 15) Strzygon, Strzyga 16) Svetlonos (Irrlicht). 17) Sziarkan (rodzaj smoka). 18) Tatosz (Koń skrzydlaty) 19) Vlkolak. 20) Vodni chłop w Tatrzańskich plesach. 21) Założona dusza (zaklęty). 22) Zmok, Znak (przynosi skarby) 23) Znachor (dziecie mądre). 24) Zruty, Bzruty (mieszkają w jaskiniach Tatrzańskich.).

Marzanna. Słowacy w ten sposób obchodzą święto tej bogini W niedzielę śmiertelną wynoszą dziewczęta ze wsi na tyce prze-strojoną lalkę. Kobiety śpiewając: Muriena naša - kde si prebývala? - V dedinskom dome, v novej stodole. = Vynesly sme, vynesly sme Muriem zo vsi, - priniesly sme, priniesly sme Maj novy do vsi; /posejeme, posejeme surzicu z ovsy: /navarime, navarime čierneho piva, - opijme, opijme Kmeťovho syna. - Ak nebude piti, budeme ho biti, trona Kyjmi kyjovati, - za vlasy rvati; - dame mu, dame šidlo i kopyto - jeho žene, jeho žene sito i koryto. = Muriena naša kde si prebývala? - V dedinskom dome, v novej komore. =

Za dziewczętami idą chłopacy niosąc na żerdzi krótszej Dědka (Dida, Donda) wypchanego w męskiej postaci nędznie ubranego i śpiewają: Dědko náš, Dědko – pożrau si nam všetko, – nič si nám nenechau: – tak si sa dobre mau.

Zapusty. Wofatki chodzą chłopacy po wsi z rożnem śpiewając: Fašiangy, Turice – Velka noc pride: – Kto nemá kožucha – zima mu bude.

Sobotka. Śpiewają: Jano, Jano Vajano – priletela holubička včas rano, – priletela druha – z čerenecho kraha – priletela tretia – zo zahrady z kvieta, – Jano, Jano, Vajano!
2) Kladzeme my Sobotečku – s rozmarijou izopočku – Kto na našu Sobotku neprijde – do roku ho hlava bolec bude. – Naša Sobotečka jesna, – pri nej čeládočka krasna: – a Hlenovska taka tmava, – a pri nej čeladz plugava. (W generskiej stolicy)

230

Bicse
w Trencz.

Trencsan
- Jablunkau
- Nosty
- Csacza
- Kraszno
- Kisutza Ujhely — Budetin
- Sillein-Zsolna. (Weg do Ktorej wpada Kisutzo
- Teplicska
- Varin
- Streszno
- Rutka — Prieko Kosuth K. Marton

Liptau
- Szucsan
- Turan
- Suto
- Kralowan
- Sztankowan
- Lubochna
- Hrboltó
- Rosenberg

Liptó
- Liszkofalu
- Tepla
- Kis Olaszi
- Barichara
- Lipto Szent Miklos
- Horhara
- Szent Ivan Poltornya
- Lipto-Ujvar
- Kiralyi Lehota
- Vazecz
- Vaszfalva

Lucina-Felka
Zsar-Csarnok
Zsarnocz

esorba

1568 + olim Sebastianus S. Theol. Dr. frater
Valentini Groseh pellionis civis Grac. (Sebastian
zrobił testament 2 Stycznia 1566.)

Radrig Medňanský = Duśan Sava Lepkin.
(Hlaďkovič: Spisy kapn. Praha + 1872.
baron Leopold Popper kupił dobra 1859
i kasy wyżna
Jan Kaličak nowelysta ur. 1822 + 1871.
Jan Janko
Franciśa (Rimavský) ur. 1822.

Pas

Pomiędzy Gipową a Wielkim Stożek

Szańce Jabłonkowskie (605 m) założone 1573

przeciw Węgrom od wschodu południa i północy tej strony

Spada ta góra, pod nią droga

1883

1766

1883

17

L

L. (Lubowski) Edward: Z letniej przejażdżki (Zakopane; Pięciostawów, Zawrat, Morskie Oko) Kłosy warsz. 1875 Tom XXI Nr. 530 i 531.

Wünsch Jos.: Cestování po Tatrach (Osvěta. Listy pro rozhled a umění [illegible] redakcí Vacsl. Vlčka. Ročník X. Praha 1880 Číslo 2)

Bergner Rudolf: Eine Fahrt durch's Land der Kastelbinder. Bilder und Skizzen aus Nordungarn. Leipzig (Bruckner) 1883. 8° str VIII i 142 1 Mrk 50 Pf.

Klemensova Bohd.: Vycházka do vysokých Tater. (Ženské Listy 1883 Nr. 1.

Ueber Krakau und Wielicska in die hohe Tatra. (Kreutz-Zeitung 1888 w lipcu lub sierpniu 11 numerow feiteton - opisuje Tatry z strony Węgierskiej).

Slama Fr. Dr.: Průvodce po Slovensku. Praha (knih. J. Otty) 1889. 8vo str. 108 z chromolitogr. mapky Kolei železnych, Widokiem na Tatry z Popradu i 18 drzeworyt. 1 f 20 kr.

Černy Ad. : Mythiske bytnosće Tužiskich Serbow. Černy Adolf Professor in Königgrätz.
I Zwjazk. Budyšin 1893. 8. str. 239 (w komis. Ruhler knjigarnja.
(Odbitka z Časopis Maćicy Serbskeje. Letnik 44. 45 (wšitkich 86 zešt.
Zeš. 1. (Budyšin, Smolerjec Knihiciščernje, 1893 –
redaktor Michał Hórnik.)

Hórnik Michał nr. d. 1 Septembr. 1833 we Worklecach
w Łużycy, kostałsć wiz w Pradze, Kapłan katolicki w Bu-
dyšynie

Statistika Tužiskich Serbow. Wobličerje a wopisanje Mucke Ernst Dr. Phil. Oberlehrer am Gymnasium Albertinum in Freiberg
z ethnografiskej Khartu. Spisał dr. E. Muka. Budy-
šin 1884–1886. 6 Mrk

Ethnografiska Khartа serbskich Hł. a D. Łužic ze serbsko-
něwskim a něwsko-serbskim alfabetiskim zapiskom
wšěch městnosćow. Wudał dr. E. Muka. Budyšin 1886. 1 Mrk

Hłandrija Zejlerje zhromadžene spisy. I–IV. Zwjazk.
Z podobizny a žiwjenjoběhom basnika. Zjadował
a wudał dr. E. Muka. Budyšin 1883–1892. (Zesyt
po 4 Mk.)

Łužica. Měsačnik za zabawu a powučenje. Red. dr. E. Mu-
ka. Budyšin. 4tź Letnik 1882 po 2 Mk. – 1883–1891 po 3 Mk.
– 1893 Letnik 12) – 3 hriwny (Mk.) abo 4 złoty austr. 2 złr.

Kučank Jakub nr. 26 lipca 1818 w Nuknicy kostał sć wiz w
Pradze, katolicki Kapłan w Łużycy wudawał pjenc Jutrnička,
tłomačył powiastki dla młodzieży Kryštofa Šmida.

Časopis Maćicy Serbskeje. Letnik 1890. Zeš. 1 (atlas zbiorn 81
Budyšin 189: (Zawiera: Mythiske bytnosće łužiskich Ser- Wjela J. (Radyserb)
bow, napisał Ad. Černy – Serbske přisłowa a hrónčka, wot Prof. Gimnasyalny
J. Wjele.) Wuchodźi raznje z zešyty. Cena 3 Mk. w Budyszynie.
R. 1888 Zesz. I (Nr. 38): Serbske narodne
W rastšimpu Zesyće Nr 83 jest Sto přisłowow. přisłowa, zjadował dr. E. Muka. (1 Mrk 50 fen.)

Karl Ernst Dr.

[(Niederlausitzisch-Wendischen)

Muttke P.: Historische und vergleichende Laut- und Formenlehre der niedersorbischen Sprache. (Lesezirkel-Preisschrift der Jablonowskischen Gesellschaft). Leipzig 1891. 8° (20 Mk) str. XVIII. 615.

[(J. Whizel)

Jordan Jan Piotr († 20 maja 1891 w Wiedniu mając 74 lat w. w Čéčkecach paraf. Hodžija) wydał: Grammatik der wendisch-serbischen Sprache in der Oberlausitz 1841 – i inne; był księgarzem w Lipsku.

Kuba Ludvik: Slovanstvo ve svých zpěvech. Sborník národ. nich a znárodnělých (význam.) písní všech slovanských národu. Praha (Poděbrady) 1891. – stąd wyjęty:

Pieśni czeskie i słązkie	(128 pieśni)	3 złr. 60 kr.
" morawskie	152 "	4 " – "
" słowackie (słoweńskie)	143 "	3 " 60 "
" łużyckie	85 "	2 " 80 "
" małorusskie	130 "	3 " 60 "
" wielkorusskie i białorusskie	145 "	4 " – "
" słowińskie (słowińskie)	123 "	4 " 40 "
" czarnogórskie	70 "	3 " – "
" chorwatsko-słoweńskie	70 "	3 " – "
" polskie		

Kuba Ludwik: Nowa zběrka melodiji k chorjotřiščskim pěsnjam. Lipsk (nakład druk. Geidel – Macicy Serbskeje) 1887. 8° (223 melodyj – Odbitka z Časop. Mać. Serb. 1887 zš. 2.)

Khodolt, Kuźlarnik (czarownik) Mitologiczne duchy u Łużyczan. Připołdnica, Přespołdnica chodzi w południe z sierpem w wieńcu z kłosów na głowie i ucina głowy śpiącym. – Śmierkava chodzi o zmroku i straszy dzieci. – Dřemotka napada ludzi którzy wpadają w sen. – Błudnička błudnik, błudźiś, błud chodzą w nocy z latarkami lub świecami, są to dusze tych dzieci nie ochrzczonych, pijanych sprowadzają z drogi. – Wodny muž, nykus hodernyks, wodny kuc, w postaci starca w czerwonej, białej lub zielonej szacie, lub jako szczupak, karp z wąsami, topi ludzi, żona jego siedzi na brzegu i czesze włosy. (Spielec). – Wichor, Wětrec holcy, Wětrec Hanško w postaci małego mężczyzny, jeżeli się w wider nożem rzuci, to w kącie się mają zranieni. – Złocny hajnik jagar), Dyterbjernat (Dilbh Jungm) – Kuzemica Tarnica dł. chodzą Chodzą Strzeginy (Czarownica). – Morawa (dł. chodzą), Wielkorog z (Zmora) dusi w nocy ludzi (Wielkolak) – Přemenk, Dziwja żona, Dziwi ludzi (odmienione dziecko) – Kubołcik (Kobold), Żmij (Żmija) (płaz) –

Co znaczą wyrazy: myrlata, lado, rawš. dundyr, bubak – używane w Łużycach? Dudki (małe w czerwonej lub białej sukni) wychodzą spod ziemi (w Dolnej Łużycy i; w Górnej Łużycy zowią ich Palčik (Däumling) ob: W. Schulenburg: Wendi: 8 Volksthum 1882.

Časopisma górne Łužyckie na r. 1892. 1) Časopis Macicy Serbskeje. Redaktor: Michał Hórnik. Budyšin (Komis E. Šołty) 8° rocznje 2 Zešyty .. 3 Mrk. Lětnik 45.
2) Łužica. Měsačnik za zabawu a powučenje. Redaktor Ernst Muska w Freibergu. Budyšin. 4° co měsac numer arkuszowy. 3 Mrk. Lětnik 44.
3) Serbske Nowiny. Politiski a narodohospodarski časopis za hornjołužiskich Serbow. Redaktor: Marko Smoler. Budyšin. 4° co sobotu numer 1–1½ arkuszowy – Kwartalnie 1 Mrk. Lětnik 51.
4) Serbski Hospodař. Časopis za serbskich ratarjow. (Přiloha k „Serbskim Nowinam".) Redaktor G. Kubaš proboszcz w Hrjebelčicach. Budyšin. 8° 2 razy na měsac popołarkusza. Rocznje 36 np. Lětnik 12.
5) Pomahaj Bóh. Serbske njedźelske Łopjenka. Redaktorowie dr. F. Sella proboszcz w Krjebi, Lenik-Jenč w Kletnie, Golí proboszcz w Budyšinku. Budyšin, 1 raz na tydzień. Kwartalnie 40 np. – Lětnik 2.
6) Katholski Posoł. Ludowy časopis, wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla i Methodija w Budyšinje. Redaktor a. Jakub Skala. Budyšin, 8° 2 razy w měsacu po 1–1½ ark. Rocznje 2 Mrk. 25 np. – Lětnik 30.
7) Missionski Posoł. Serbski časopis z Božeho Kralestwa domach a wonka (dla luter. Serbow). Redaktor M. Domaška pastor w Rosaćicach a Krygar pastor w Porsčicach. 8° 2o měsace zešyt o 16 str. Wojerecy (druk. Oskar Hentschel). Rocznje 60 np. Lětnik 39.
8) Missionski přećel. Powjesće z pola Berlinskeho Missionskeho towarstwa. Redaktor J. Dobrucky archidiakon w Wojerecach. Wojerecy (druk. Oskar Hentschel) 8° 2o kwartał zešyt o 32 stron. – Zešyt po 25 np.

Dolnołužyckie: 9) Branborski Časnik. Serbske nowiny za politiku a powučenje we hornjich Chóśebuza, Kalawy a Grodka. Redaktor C. Fujela nawučer w Skjerbošću. Wojerecy (dr. B. Hentschel) 4° 2o tydzień połarkusza. – Kwartalnie 33 pf. – Lětnik 55. (wotrany 28)

Rozdźěl wuchodnjo-górnoserbskich kalendarow: 1) Serbski Kalendar za Serbow (wudawany nakładom Macicy serbskeje). 2) Krajan. Katholska protyka (wudawany přez wuměstwo SS. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje.

Bróty (Spreewald) – Woltawa (Falda – Smolin (Harz) – [illegible] –
Katibor (Ratzeburg) – Kwetki (Quedlinburg) – Mišno (Meißen)

Jan Manja abo Hdze statek moj? Powědańčko ze serbskich stawiznow nowišeho časa. Spisał Jan Radyserb (Wjela). Budyšin, nakład Maćicy Serbskeje, 1889. 8°. str. 96.

Čišinoky Jakub (Bart): Formy, basnje (poezye). Budyšin, nakład autora 1889. 8°. 2 mrk 50 fen. – Knihа sonettow 1 mrk.

Wjelemĕr (Michał Bjedrich) poeta serbsko-łužycki † před 1889.

Pobožny Wosadnik. Modlitwy a kěrluše za katholskich Serbow. Zrjadował a wudał Michał Hornik. Budyšin 1889. 8°. str XIV. 540 (t.j. 235 str. modlitw i 256 str. pjesni)

Časopis Maćicy Serbskeje za l. 1882. (Zešiwk 29ty) obejmje Černeho Adolfa Připiski k druhej zběrce a dalše dodawki k textam ludowych pjesni. – Do tego osobny zeszyt: Druha zběrka narodnych hłosow łužisko-serbskich pěsni (nr. 1-117) zebranych przez A. Černeho w Górnej i Dolnej Łużycy.)

(Muske Ernst Gymnasial-Oberlehrer in Freiberg. Sachsen)

Bohuwěr Jakub: Dźěćacy pěsnički. Budyšin 1883. 8°. str. 40 (Słowik) 0,75 mark

" " Dodawk k ludowym pěsnjam. Budyšin 1883. 8°. str 58 (Słowik) 1,50 Mrk

Serbska knihownja, wudawa A. Černy (w Hradci Kralove-Königgrätz – Böhmen). Čisło 1: Wječorne pěsnje wot W. Hałka w přetołku A. Černeho. Budyšin. 1888. 8°. 12 zp. 50 nkr. – Čisło 2: Přiroda a wutroba. Pěsnje wot J. Čišinokeho (Jakub Bart). Budyšin 1889. 8°. str. 81. 70 p. (z tyle liczyrne)

Pjul Křesčan Bohuwěr nr. 28 Marca 1825 w Přišečcach Profesor gimnaz. w Drezdnie † 21 Grudnia 1889. wydał: 1) Laut- und Formenlehre der ober-lausitzisch wendischen Sprache. Bautzen, (Schneider et Zech) 1867. 8°. 2) Lausitzisch-wendisches Wörterbuch. – Łužiski-serbski Słownik. Budyšin, nakł. Maćicy Serbskeje. 1866 (w Zeszytach 1857-66) 8°. str. XXXV. 1210.

Wobydlenje Łužiskich Serbow. Napisał Adolf Černy (Odbitka z Časop. Mac. serbskeje.) Budyšin (nakł. Maćicy serbskeje.) 1889. 8°. str. 38 (z drzeworytami – "Na mazowse z Wisły.")

Červinka Jn. Lad. (ksiądz w Přerowie): Dějiny literatury Srbů Lužických. 1880. str. 69

Kherluše a spěwy wot Petra Młotka w Dźiwicach. Budyšin (nakład Serbskich Nowin 1879. (116 pieśni autor był ucieszą nr. 1805 + 1887)

Černy Adolf: Mythiske bytnosće łužiskich serbow
I Zwjazk. Budyšin (nakładom M. Hornika
Buchhandlung Ed. Rühls in Bautzen) 1893.
8°. str. 239.

" " Wobydlenje łužiskich serbow (2 Časopisu
Maćicy serbskeje). Budyšin 1889. 8°. str. 38
z Drjewonyt.

" " narodne hłosy łužisko-serbskich pěsni. (Z
Časop. Mac. serb.). Budyšin 1888. 8°. str. 32

Kuba Ludwik: Slovanstvo ve svých zpěvech. Poděbrady 1888. 8°
37 Zeszytów 13 fl 65 Kr. (1385 melodyj) 80 Exemplare.

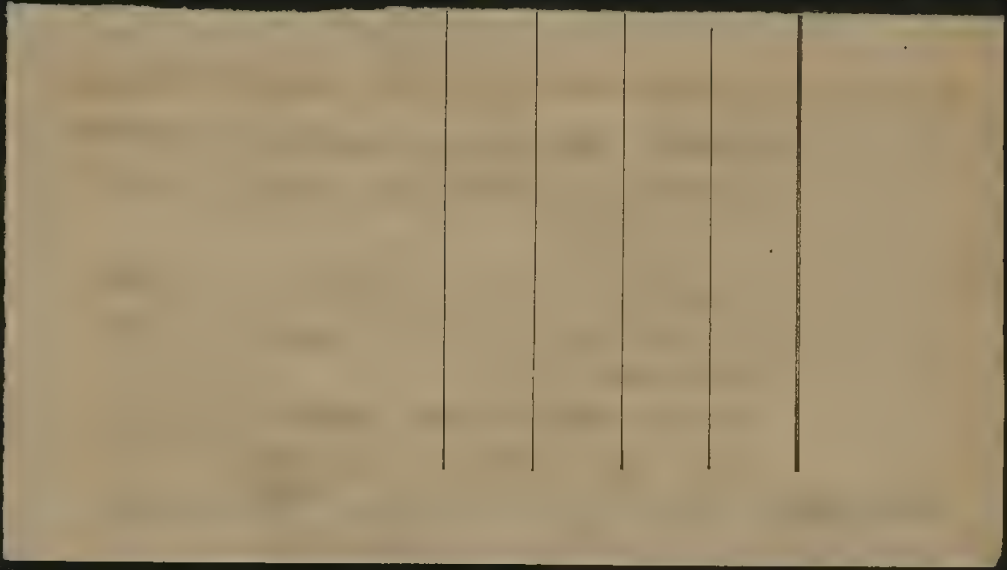

Łužica. Měsačnik za zabawu a powučenje. Zhromadny organ serbskich towařstwow. Redaktor a wudawar: Dr. phil. Ernst Muka. Budyšin, čišć Smolerjec. 1882–1888. Lětnikow 7. 4to (12 mjezyc i Nr. arkuszowy) Cena rocna 2 Mrk. 50 fen.

Zejler Handrij (najlepszy poeta łużycki ur. 1804 d. 1 lutego w Stonej Boršći + 1872 d. 18 sierp. pastor w Łazu) Zhromadźene Spisy Handrija Zejlerja. Zrjadowoał a wudał dr. Ernst Muka. Budyšin, Čišć Smolerjec 1883

I Zwjazk (1883). Wjeńše basnje a pěsnje I. (z wizeran: kein poety) str. 328. 4 Mrk.

II Zwjazk 1883. Wjetše pěsnje a basnje (Počasy, Serboski kwas, Wenc hórskich rjeńcow, Hano Mučba, Jakuba Khata, So zwoni měr, Fragmenty), str. 347. 4 Mrk. 347

Jordan W. Najrjeńše ludowe bajki. I Zešiwk. We Wojerecach (G. Wenzel) 1882. 8° str. 80. (30 powiesci) 40 fen.

Frencel Michał (Brańčl) ur. 1628 w Běčicach, pastor w Budyšećach + 1706 przełożył Nowy Testament.

Kříž a połměsac abo Turkojo před Wiedom w l. 1683. Spisał Jan Wehla. Budyšin 1883. 8° str. 78 40 fen.

Časopis Macicy Serbskeje. Budyšin 1847/48–1888. Lětnikow I–XLI. Budyšin 8vo. (Lětnik XL 1887 (1888) Zešiwk 1 był w porządku całego zbioru Nr 75.)

Lieboch Georg: Syntax der Wendischen Sprache in der Oberlausitz Bautzen (Verlag von Michael Hórnik), Leipzig (J. J. Lech) 1884. 8° str. 240. 3 Mrk.

Přibisław (Primislaus) = Crescentius.

Drježdźany = Dresden; Łob, Łobja = Elbe; Hola (gola) = die Heide.

Rakecy = Königswartha

Statistika Łužiskich Serbow. Wobličenje a wopisanje. Dospołny wudawk z ethnografiskeje khartu. Spisał dr. Ernst Muka. Budyšin 1884–86. 8° 6 Mrk

(Przerobienie czeskie: Srbska narodnost v Dolnj Łužici od Hla: rusa Machala – w piśmie: Osveta. 1885 Zeszyt 9 September.)

/: Osobna odbitka z Časopis Maćicy Serbskeje 1885, Lětnik 38, Zešiwk 1, Str. 71, str. 3–120: Statistika hornjołužiskich Serbow prouskeho kraleſtwa – i z innych Zeszytów: /: z r. 1884 Lětnik 32, Zešiwk 4, str. 69–70

Ethnografiska khartа serbskich (Hornych a Dolnych) Łužic ze serbsko-němskim a němsko-serbskim alfabetiskim zapiskom. Wudał dr. Ernst Muka. Budyšin 1886. 1 mark.

Ethnografiska khartа serbskich (H. a D.) Łužic (wosebiće). Wudał dr. E. Muka. Kamjenica 1886. 73 fen.

(Ernst Bohuwěr Jakub ur. 16 Febr. 1800 w Budyšinje, pastor tamje † 4 Febr. 1854 tamje)

Serbske hotne dźiwizy abo statistiski Sapisk, we sjenoczenju s Jakubom Kuczankom wudaty wot Ernsta Bohuwjera Jakuba. W Budyschini, nakł. Maćizy serbskeje, 1848. 8° str. VIII. 133.
(Obejmuje też bibliografię górnołużycką.)

Pismowstwo a spisowarjo delnjołužiskich Serbow wot (1548) 1574–1880. Zezběrał K. A. Jenč. Lipsk (Smoler a Pjech) (Čišć w Budyšinje) 1881. 8° str. 82
(Odbitka z Časop. Mać. serbsk. 1880 – Obejmuje bibliografią dolnołużycką.)

Bramborski Casnik. Serbske Nowiny za politiku a pohuczenje we hotrejach Chośebuz, Kalawa a Grodk. Redaktor E. Schwela. We Worejach, čišć Kencel. 4° /: wychodźi od 1 kwětnia 1885 co tydźeń, jako cyły dalszy pisma: Bramborski serbski Zasnik, które od 6 lipca 1848 tygodniowo pastor Nowka w Chośebuzu zasał wydawać :/ (dolnołużyckie)

Frójniki: Zběrka powědańčkow wot Jana Radyserba. Budyšin, nakł. Mac. serb., 1885. 8° str. 92 (ludowe) 40 pf.

Muka Ernst Dr.: Delnjołužiske Serbowstwo w lěće 1880 (w Časop. Mać. Serbsk.) – dokładna etnografia.

Łužiski Serb. Časopis za serbski lud a studentow. Samostatna přiloha „Serbskich Nowin." Redaktor Mikławš Žur. W Budyšinje (Smolerjec) (zaczął wychodzić d. 15 Sierpnia 1885. 4to 1 arkusz tygodniowo literackie) str. 1-6.

Časopis Wojerowskeho serbskeho burskeho towaršstwa. We Wojerecach, čišč G. Wencela, 1885. 8vo Nr. 1 str. 8. (agronomiczne)

Serbske Nowiny. Politiski tydźenik za Serbow. Redakt. Marko Smolerjec. Budyšin. 4to maj. 1841-1888 co sobotu 1-1½ ark. in 4to

Serbski Hospodař. Časopis za serbskich ratarjow. Red. G. Kubaš w Njebjelčicach. Budyšin 1880-1888. dwa razy na miesiąc po 1 arkusza 8vo maj.

Katholski Posol. Ludowy časopis wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija. Redakt. Jakub Skala. Budyšin 1862-1888. dwa razy na miesiąc po 1-1½ ark. 8vo maj.

Missionski posol. Serbski časopis z Božeho kraleštwa domach a wonkach. Red. M. Domašk farař w Nowačicach i J. Jakub farař w Njeswačidle. We Wojerecach (čišči G. Wenzel) 1863-1888 co miesiąc arkusz in 8vo (str. 16)

Časopis Macicy Serbskeje. Red. Michał Hórnik. W Budyšinje, čišč E. M. Monse, 1847-1888. 8vo rozmi po 2 zešyty (200-300 str.) za zešyt 1 Mrk. 50 fen. wyszło 36 zeszytow.

Łužica. Měsačnik za zabawu a powučenje. Red. Ernst Muka. W Budyšinje 1882-1888. co miesiąc arkuš in 4to

(Dolnoluzyckie jedyne czasopismo:) Bramborski Casnik. Serbske Nowiny za politiku a powučenje. Red. E. Fujela kantor w Skjarbošcu. We Worejcach (čišč. G. Wencelec) 1848-1888. co tydzień arkusz in 4to

Prěnjeja čitanka za serbske šule, spisana wot K. Kast. Bartka. Budyšin (nakł. Mac. Serb. čišć. Imoljeres) 1882. 8v. str. 40. 40pfn.

Serbske spěwarske knihi za evangelskich Serbow. Budyšin (nakł. a čišć. E. M. Monse) 1882. 8v. 1 Mrk 50pfn.

Serbske duchowne kjarliže. (Nowe delnjoserbske spěwarske knihi.) W Khocebuzu 1882. 8v ark. 48 (wyd. Broniš i Swjela).

Dr. Pful wyprowadza nazwę Faust (czarownik - kuzłar) od staropolskiego z Lignicy na Szląsku żyjącego rolnika Pjasta: albowiem łużycko-szląski wyraz „pjasty" czyli „pjasi" oznacza pjóry (Faust.)" (Vb: Łużica, Měsačnik. Letnik III 1886 Nr. 12 str. 92)

Powieści gminne oraz podania pojedynczych szczepów słowiańskich, również germańskich i w ogóle indo-europejskich trzeba poczytywać jako rozproszone pozostałości (relikwie) jednego ogólnego starodawnego Mythu arjskiego, które w każdego narodzie i w każdej oddzielnej stronie przybierały właściwy kolorytu w którem przebija ów prastare ogólne jądro. Toż samo dostrzegamy w pieśniach gminnych, przysłowiach, zwyczajach i t. p.

Andree Richard Dr.: Das Sprachgebiet der Lausitzer Wenden vom 16. Jahrhundert bis zur Gegenwart. Prag (Verlag des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen. — Leipzig, in Commission bei F. A. Brockhaus) 1873. + 8vo str. 122 i mappa etnograf. histor. kolorowana. (Separatabdruck aus den Mittheilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen. XI Jahrgang Heft 5 und 6) Autor zajadły germanofil podaje w kolorach na mappie granice słowiańskie z r. 1550, 1750 i 1872, oraz w texcie nazwy niemieckie i słowiańskie miejscowości pogranicznych, i statystykę ludności słowiańsko-łużyckiej.

Narzecza łużyckie a) Dolno łużyckie w Prusach z miastami: Lübben, Lieberose, Guben, Lübbenau, Peitz, Vetschau, Kalau, Kottbus, Forst, Drebkau, Senftenberg, Spremberg (Wittichenau). — b) Górno łużyckie w Prusach i Sakonii, z miastami Ruhland, Muskau, Hoyerswerda, Kamenz, Elsterwerda, Bautzen, Weissen, Bischofswerda, Löbau. — Granica obu narzeczy ciągnie się od zachodu na wschód w prostej linii pomiędzy od Senftenberg (Zły Komarow) aż do Muskau (Mužakow)

Dučman Hł.: Pismowstwo katholskich Serbow. Budyšin 1869. 8vo

Hornik M.: Čitanka. Mały wubjerk z narodneho a rowizcho pismowstwa hornjołužiskich Serbow. Budyšin 1863. 8vo

Zbiory pieśni gminnych Łużyckich.

Zbiór lieutenanta von Binau, który przy końcu zeszłego wieku, z not swoich żołnierzy zebrał 39 dolno-Łużyckich i 4 górnołużyckich pieśni z melodiami. Zbiór ten jest w archiwum Towarzystwa naukowego w Zhorjelcu, (Görlitz). „Wiadomości" o nim podał Wł. Hornik, w Časop. pis. Mać. Serbsk. 1881. Przedrukowany w Zbiorze Smolera.

Zbiór Andrzeja Kucharskiego składający się z 11 dolnołużyckich pieśni, wydrukowany przez Franc. Čelakowskiego w Časop. Česk. Museum 1830 - oraz w Dziełach Čelakowskiego, w Vymazal: Slovenska poezyje i w Kytice pověstí slovenských wydanej przez towarzystwo Slavia. - Przedrukowany w Zbiorze Smolera.

Zbiór Franc. Doucha, który 9 górnołużyckich pieśni wydrukował w Časop. Česk. Mus. 1840, otrzymanych od J. L. Jordana. Łużyckowany w Zbiorze Smolera. Ob. rozprawę Wł. Hornika w Časop. Mać. Serbsk. 1844 str. 118, gdzie przedruk pieśni.

Zbiór J. L. Jordana obejmujący 9 pieśni druk. w Budyšinie 1841. Jan Lutr Jordan profesor w Lipsku ur. 1818.

Serbske pěsničźki zezběrane wot Čěrschčźanskich Wičźanca Petra 1841.

Zlata Shromadźizna Serbskich spjewow a pjesničźkow, zesbjerane a wudate wot Reichela. b. r. (obejmuje 10 pieśni)

Proben aus einer Sammlung wendischer Volkslieder. b. r.

Pjesničźki hornych a delnych Łužiskich Serbow, wudate wot Haupta a Smolerja. 1841-1843. 4½ z 2 tomy (obejmuje 311 górnołużyckich i 200 dolnołużyckich pieśni z melodiami, wszystkowiązni.

z opisem miejscowości mappą etnograf.

powieściami i etnograficznemi zapiskami. (Wydane w skutek konkursu i premii wyznaczonej przez Zhorjelskie Towarzystwo naukowe w r. 1836 w ilości 50 talarów, i r. 1837 w ilości 100 talarów. Na konkurs nadesłali zbiory: Jordan, Broniš, Markus, Smoler i Haupt. Ostatni dwaj otrzymali nagrodę i ich zbiór wydany.

H. Jordan: Delnjołužiske ludowe pěsnje; napisał H. Jordan. Budyšin, z nakładom M. Hornika 1837. S. 8vo str. 34. (Zbiór 43 pieśni z melodyami): Odbitka z Časop. Mać. Serbsk. 1837.)

Delnjołužiske [redacted] pěsnje, zhromadźił Ernst Muka. Budyšin 1877. 8vo str. 40 (Odbitka z Časop. Mać. Serbsk. 1877. – obejmuje 61 pieśni.)

Delnjołužiske ludowe pěsnje, zhromadźił Ernst Muka. 1882. (65 pieśni i uwag, druk w Časop. Mać. Serbsk. 1882)

Dodawk k serbskim ludowym pěsnjam, zhromadźił a wudał Dr. E. Muka. Budyšin 1883. 8vo str. 58 i 15 str. melodyj. (Odbitka z Časop. Mać. Serbsk. 1883 gdzie ogłoszone pod tytułem: Namjeene ludowe pěsnje (24) – i Hornjołužiske ludowe pěsnje (65) – oraz 148 melodyj.)

Delnjoserbske ludowe pěsnje. Z rukopisneje zběrki B. Markusa wupisał a z dotal ćišćanym přirunał Michał Hórnik. (Wosebity wućišć z Čas. Mać. S. z dodawkom. Budyšin (z nakładom M. Hórnika), 1882. 8vo str. 63 i 1 mk.

Zbiór Bohusława Markusa (pastora w Łopojcach † 1880 (druk. przez M. Hornika w Časop. Mać. Serbsk. 1881 – i osob. no w odbitce 1882.

Zbiór Ludwika Kuba profesora w Kutnej horze, z melodiami w jego zbiorze: Slovanstvo ve svých zpěvech, Zeszyt 10 (V Knižga). 1885.

Nowa Sběrka melodiji k hornjołužiskim pěsnjam. Zhromadźił Ludwik Kuba. Budyšin, nakł. Maćicy Serbskeje. 1887. str. 78 (melodye do 228 pieśni)

Jenč K. A.: Starizny serbskeje ryče a narodnosće (w Časopis to: warstwa Macicy Serbskeje 1849–1850 str. 61 i 113 – r. 1851–1852 str. 49 – r. 1853–1854 str. 76.) (Dzieje oświaty)

Bogusławski W.: Rys dziejów Serbo-Łużyckich. Petersburg 1861. str. XV. 350 8vo z 2 mappami etnograf. historyczn. i na końcu str. 338–348 słownicek miejscowości serbsko-niemiecki.

Bóstwa mityczne u Serbów Łużyckich: 1) Posserpanc, Serp, Serpel, chodzi w życie na polach z ognistym sierpem i grozi głowy złym dzieciom. 2) Přezpolnice – matebia: te ludki które w południe podczas żniwa chodzą i dzieci kradną oraz posty strojąc. 3) Rumpfut zaklęty mityczny chodzący i figle wyprawiający. 4) Přezpolnica, w postaci kobiety chodząca w południe z złotym sierpem i broniąca pola wczasie żniw podczas południowania od złodziei. 5) Dziewica chodzi w lasach borowych. 6) Serpolnica lub Anna Subata, lub Serpowyja, w postaci niewiasty siedzi w życie lub grochu, z złotym sierpem 7) Fika niewiasta zaklęta która tytuń paliła. 8) Gibanie w postaci niewiasty chodzi podczas pieczenia kołaczy i pomaga to. 9) Wurlawa chodziła po 10tej godzinie w nocy pomiędzy przędzami i doglądała takowe. 10) Murawa, zmora dusząca w nocy śpiących. 11) Boża łosć, w postaci płaczącego dziecięcia przepowiada nieszczęście. 12) Ludki w postaci małych karlików pomagają ludziom. 13) Schirrmann i Schirrawa, w postaci mężczyzn lub kobiet obrośniętych włosami chodzą w nocy. 14) Jeb, topielec 15) Bludnik pokazuje się w nocy w kształcie płonyka (Irrlicht). 16) Cartabiet. 17) Gole, duchy wygrzebujące zmarłych w postaci łaski (Skrinke) (Ob. Veckenstedt.)

Historija serbskeho naroda. Spisastaj M. Bogusławski a Michał Hornik. Budyšin 1884. 8vo str. XII. 144, z mapką (z dodatkami)

Pypin A. N.: Das Serbisch-Wendische Schriftthum in Ober- und Niederlausitz. Aus dem Russischen übertragen sowie mit Berichtigungen und Ergänzungen versehen von Traugott Pech. Leipzig (Brockhaus) 1884. 8vo str. 64.

Smoler Jan Ernst (Schmaler) ur. 1816 w Łuc (Merzdorf) † 13 czerwca 1884 autor.

Dolnjolužiske serbowstwo w lěče 1880. Wopisał dr. Ernst Muka
(w Časopis Maćicy Serbskeje 1884. Red. M. Hórnik. Zešit I. Budyšin
1884. 8°. str. 96.

Maćo Kósyk (ve Wrónje): Serbska satyra w Błotach. We Wojereczych (u G. Wenzela) 1887. 8° maj. str. 58. 50 fen. (Dolno-łużycka idylla w hexametrach opisująca wesele) Krenzotny Idyl w 3 spěwach.

Naša Wowk wot Bożeny Němcoweje; přeserbšćił F. R. (jezak). 1883. 4 Zešyty, str. 360. Nakład ... olerja. (tłomaczenie „Babičky" z dodanemi obyczajami i powieściami ludu łużycko-serbskiego) 8°. 2 Mrk.

Veckenstedt Edm.: Wendische Sagen, Märchen und abergläubische Gebräuche, gesammelt von ... Graz (Leuschner) 1880. 8°. 5 f. Ger. pol. str. XIX. 499. (Są tu powieści gminne łużyckie w tłomaczeniu i w języku łużycko-serbskim).

Delnjołužiske ludowe pěsnje, zhromadźił Ernst Muka. Budyšin 1877. 8°. str. 40. (61 pieśni) 0.75 mrk. (Odbitka z Časop. mac. ser. 1877)

Dodawk k serbskim ludowym pěsnjam, zhromadźił a wudał dr. E. Muka. Budyšin 1883. 8°. (24 najnowszych i 65 górnołużyckich pieśni z 148 melodiami) str. 58. 1.50 mrk. (Odbitka z Časop. mac. Ser. Nr. 67). r. 1882 i 1883)

Gymn. Oberlehrer Dr. Zill (Dr. Ernst Muske, Freiberg, Sachsen. — lub: Bürgerschullehrer Rdolf Sommer, Bautzen, Sachsen.)

Lipa Serbska. Časopis młodych Serbow. Redaktor E. Muka. Lětnik 1876/77. (autografowany z obrazkami) 1 Mrk.

Łužica. Měsačnik za zabawu a powučenje. Red. a wud. dr. E. Muka. Budyšin. 4 tu Lětniki 1882 (niekompl.) po 2 Mrk. — 1883–85 po 3 Mrk. — 1888 (VII Lětnik) 2 Mrk 60 pf. = 22 Tlr. W.A.

Serbske (Tydzenske) Nowiny 1888.

Zhromadzene Spisy Mendrija Zejlera. I a II Zešyk. Budyšin 1888.. po 4 Mrk. (poezye)

Nowa Sběrka melodiji k hornolužiskim pěsnjam. Zhro: madźił Ludwik Kuba. Budyšin, z nakładom Maćicy Serbskeje 1887. str. 78. (melodyk do 223 pjesni)

Ludność Łużycka w r. 1888.

Podług Andree Richard (r. 1873.) wynosiła r. 1849 92,432 dusz w Prusach. 49,213 " w Saxonii. Razem 141649 " (tędzie niemiec) 83,443; 53983 " 137416 "

W Sajskich Górnych Łużycach. 56.354 dusz, w 33 parafiach 37 Kościołów, 410 wsi, 4 miast
" Pruskich " " 37.303 " 30 " 31 " 161 " 3 "
" " Dolnych " 72.410 " 42 " 62 " 192 " 7 "
166.067 " 105 " 130 " 763 " 14 "

Oprócz tego znajduje się jeszcze rozsianych

Górnych Łużyców:
w Saxonii . . 3.402
" Prusiech . . 1.000
" w obcych krajach i Ameryce . . 3.000
} 7.402

Dolnych Łużyców
w Prusiech . . 3.000
w obcych krajach (1500?) . 500
} 3.500

Górno-Łużyców r. 1861
w Prusach 32,334
w Saxonii 50,609
Dolno-Łużyców w Prusach 49,881
Razem. 132,814

Wogóle: Górno-Łużyców (Oberwenden) 100.059 dusz; Dólno-Łużyców (Niederwenden) 75.910 dusz = Razem wszystkich Łużyców 175.969 dusz (broniących się od zagłady niemieckiej).

Schulenburg Wilibald v.: Wendisches Volksthum in Sage, Brauch und Sitte. Berlin (Nikolai) 1882. 8°. str. 208. 4 Mark

W Essen nad Renem jest w fabrykach dużo protestantów Polaków, którym r. 1882 przejeżdżający nauczyciel Hyćka Serb Łużycki czytał Kazania z Postylli Dąmbrowskiego polskie rzeczy. Polacy pracują w fabrykach i w kopalniach pobliskich Gelsenkirchen - są to Mazurzy prusy. (oberlehrer Nitschke in Essen, Rheinprovinz)

Serbaj k.i. za bnuwn Wenden Herausgeber von Dr. Pfuhl. 1848.

Hród na Landskronje Herausgeber von Mutschenk 1850.

Nadpad pola Bonkec k.i. Der Überfall bei Forstheim von Wehle. 1852.

Předzenak k.i. Der Hausfreund Kalender für die Wenden 1855–1862 von L. Räde.

Serbske basnje k.i. 50 wendische Fabeln von L. Seiler 1855 Separatabdruck aus Časopis

Spěwy za serbske šule von Becker 1856 und 1860.

Serbski słownik von Seiler und M. Hornig Zwei Ausgaben von Dr. Pfuhl 1857–1861. 4 Hefte 40 Bogen (A–St) 1000 Expl.

Hornjołužiska serbska rycnica von Dr. Pfuhl. (Abdruck aus Časopis)

Časopis towarstwa 1–24 Hefte

Kniha hrónikowska Magazin Görlitz 1852. 40 Bl. I Hälfte:
Kronika buch der Lausitz von Karl Benzel pp. 1–232.
zweite Lausitzische Chronik von Gräve

44
93
38.81
84
34
3

Premenk = Wasserkobold

Skrzyżona = Wiła Dziś

Pripolznica = Mittagsfrau

Wjetrci holcy = Windbübchen

Djas

Dunder

Daws = Unfold

Trach lub Strach, Ťrach

Smij = (żitny, mlokowy, penezny) Zmij (Schlange)

Waka, palowaka = Lindwurm

Ludki = małe karliki w górach koło Chociebuża w dolnych Łużycach (Kobolde) (Robolty Kubotčik

Lart = Teufel

Připołdnica = w postaci kobiety chodziła z sierpem po polu i zostających przez południe w polu nachodziła. (gorno łużyck.)

Błudnik, błudne swečki = w nocy zwodził podróżnych z drogi

Khodzita (zmora - Alp) w kształcie kota kładła się na piersi i dusiła śpiących.

Kuzlarnica = snjertnica. Dnia 30 Kwietnia wieczorem palą Kiść słomy Kazlarnicą (Morzana) zwaną i topią (t.j znamię zimy - i porę najgorsze się lata.) - Z początkiem wiosny młodzież wiejska na: tenowszy sobie gałęzi smerekowych chodzą po wsi śpiewając: Nowe lato idze. Potem uwity z słomy wieniec oznaczający Morzana czyli śmiertnicę na wsią palili. Dnia 21 Czerwca święcono dzień Wendy topieli wodnej i kąpali się przed wschodem słońca. Wieczorem puszczały dziewice wianki uwite ze trzech gałęzi, dziewięciu i dwanaście ziół: palonemi świecyskami, na wodę które chłopcy wczołnach łapali. Czyj wianek złapano ta miała się w tym roku wydać było to dobry znak. Potem w wieczor zapalali sierepy i przeskakiwali z takowe tańczyli około ognia całą noc co zwano Bylica albo Sobotka i obchodzono zwykle d. 23 Czerwca. D. 20 Lipca obchodzono święto Pjerwna i Hromownicy Królowej błyskawic (Bb. J. Nowak-Florjański) Przekład serbskiego mythologiję, w piśmie Łużica. Měsačnik. Letnik III 1886. Nr. 11, str. 85 - Časop. Mac. Serb. Zvjezak III)

Haupt Ref: Sagenbuch der Lausitz pp. 1-272.

Wilke C. Chronik der Stadt Budissin 1843. 4°

Sintenis J. G. Th. Die Oberlausitz mit Lesebuch Zittau 1812. 2 Bde. 8°

Böhland A. Die merkwürdigen Felsarten der Oberlausitz. Bautzen 1831. 8°

Gräve Th. G. Volkssagen u. volksthümliche Denkmale der Lausitz 1839. 3 Hfte 8°

Willkomm E. Sagen u. Märchen aus der Oberlausitz (Novellen) Hanover 1845. 8° 2 Bde

Köhler Th: Bilder aus der Oberlausitz. Bautzen 1854. 8°

Gräße: Sagenschatz des Königreichs Sachsen Dresden 1855. 8°

Haupt L. und Schmaler J. E. Volkslieder der Wenden in der Ober- u. Nieder-Lausitz. Bd. Grimma 1841. 4° 2 Hfte.
(Leopold Haupt pastor in Görlitz (= Zhorjelc) + gest. 1883 maior 86 lat.)

Ziehnert Wilh: Sächsische Volkssagen, Balladen, Romanzen u. Legenden. Annaberg 1838. 4°

Seipitz Adolf: Sagen aus der Oberlausitz und sächs. Volksb, Romanzen, Balladen. Meissen 1839. 8° 4 Bde.

Buchholz: Deutsches Sagenbuch

Wodny muž Wassermann
Wodna žena
Nykus Nixe
Kobold, Kobotzik - Robold
Bludnik Irrwisch, Blud.

Boža kost = Gottesknochen (Zwiebel)
Boże vedesko = Gottesauge (Ranunkel)
Wregenj = Felsen
Murava = Erle